SZALAI JÁNOS

IGEHIRDETÉS ÉS LITURGIA

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT 1970

III.

IGEHIRDETÉS ÉS LITURGIA
III.

Szentháromság ünnepétől ádventig

Összeállította:
DR. SZALAI JÁNOS
hittudományi főiskolai tanár

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST, 1970

Nihil obstat.

Dr. Julius Mátrai
protonotarius-canonicus,
censor delegatus archidioec.

Nr. 2813/1970
Imprimi potest.
Strigonii, die 15. Octobris a. 1970

Dr. Emericus Szabó
episcopus,
administrator apostolicus Strigoniensis

Minden jog fenntartva,
beleértve a bárminemű eljárással való
sokszorosítás jogát is

Kiadásért felelős: Esty Miklós delegált adminisztrátor
71-1303 Pécsi Szikra Nyomda F. v.: Melles Rezső

PÜNKÖSD UTÁNI VASÁRNAP
SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (2 Móz 34,4-b-6; 8-9): *„Ama napokban Mózes felkelt az éjszakából és fölment a Sinai hegyére, amint az Úr megparancsolta néki és felvitte magával a két kőtáblát. Mikor aztán az Úr leszállott a felhőben, Mózes odaállt melléje és kiáltotta az Úr nevét, s miközben Ő elvonult előtte, mondta: Uralkodó Úr, irgalmas és kegyes Isten, hosszantűrő, nagykönyörületességű és hűségű. Ekkor Mózes sietve leborult a földre, meghajtotta magát és mondta: Ha kegyelmet találtam színed előtt, Uram, kérlek, járj velünk (bár keménynyakú e nép) s bocsásd meg gonoszságainkat és bűneinket s fogadj tulajdonoddá minket."*

Mózes második negyvennapos Sinai-hegyi tartózkodása kezdetén történt ez az esemény. Isten újabb kőtáblák készítését parancsolja meg Mózesnek, mert kész arra, hogy a nép hamar bekövetkezett hűtlensége ellenére megújítsa a szövetséget és tulajdonává fogadja őket. Isten uralkodó Úr, de amellett irgalmas, kegyes stb. és főleg hűséges, aki üdvözítő szándékától akkor sem áll el, amikor az ember hűtlenné és ellenkezővé válik.

II. OLVASMÁNY: (2 Kor 13,11—13): *„Testvérek, örüljetek, tökéletesedjetek, buzdítsátok egymást, éljetek egyetértésben, és békében. Akkor veletek lesz a szeretet és a béke Istene. Köszöntsétek egymást szent csókkal. A szentek mind köszöntenek titeket.*
Urunk, Jézus Krisztus kegyelme, Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájatokkal."

A levél befejező részében az apostol különösen az egyetértést és békét köti lelkére a korintusiaknak. Legyenek örvendező lelkületűek, az is a békét és egyetértést szolgálja. Aki igazán örül,

az könnyebben megbocsát, sőt kevésbé veszi fel a sértést. Istent a szeretet és béke Istenének nevezi és ezzel burkoltan azt is mondja, hogy a veszekedő, egyenetlenkedő lelkület nem az Istentől van. A köszöntésének tolmácsolása is az összetartozást, még a helyinél is tágabb körű közösségbe való tartozást juttatja eszükbe, és ezzel kapcsolatban a béke és egyetértés szükségességét. A szent csók mint a testvéri összetartozás jele, hozzátartozott az őskeresztény liturgiához. (Vö. Róm 16,16; 1 Kor 16,20; 1 Thesz 5,26) Befejezésként külön-külön megnevezi a Szentháromság három személyét és mindegyikükkel sajátos kegyelmi ajándékot kapcsol össze.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 3,16—18): L.: Nagyböjt 4. vas. B) *„Mert úgy szerette ... mert nem hitt az Isten egyszülött Fiában."*

Az ószövetségi próféták, sőt Ker. János is összekapcsolták a Messiás fellépését az ítélettel. Jézus világosan megmondja, hogy őt elsősorban nem ítélni küldte az Atya, hanem a világot megmenteni. Aki Őt hittel fogadja, elkerüli az ítéletet, ill. saját maga által valósítja meg önnön ítéletét, ugyanúgy a hitetlen is elítéltetését és a Messiás második eljövetele ennek az önítéletnek kinyilvánítása lesz. Ennyiben nem is irreális a próféták látásmódja, mert valóban már most kezdetét veszi az ítélet.

A Szentháromság életközösségébe kapcsol bennünket szent Fia által. Szeretetének bizonyítására Egyszülöttét áldozta és mintegy megmutatta, hogy itt élet és halál forog kockán. Élet-adó szándékát azzal igazolta, hogy Fia valóban életét adta. Ennek a ténynek örökkévalása a szentmise. A szentmisére összegyülekező hívek közösséget alkotnak Krisztus által egymással és az Atyával, Fiúval, Szentlélekkel. Az egység, szeretet és béke a szentháromsági élet kibontakozása bennünk, illetve ez a lelkület tesz leginkább alkalmassá bennünket a Szentháromság életében való részesedésre.

B)

I. OLVASMÁNY (5 Móz 4,32—34; 39—40): *„Ama napokban így szólt Mózes a néphez: Kérdezősködjél csak a régi napok felől, melyek te előtted voltak, attól a naptól kezdve, hogy az Isten megteremtette az embert a földön — kérdezősködjél az ég egyik szélétől a másikig, történt-e valaha ilyesfajta*

dolog, vagy hallatszott-e valaha, hogy hallja egy nép az Isten szavát, ki szól a tűz közepéből, mint ahogy te hallottad s életben maradtál: Vagy hogy megtette-e az Isten, hogy elmenjen s nemzetet válasszon magának a nemzetek közül, próbák, jelek, csodák, harc, erős kéz, kinyújtott kar és rettenetes látványok által, mind a szerint, amit tiérettetek tett az Úr, a ti Istenetek Egyiptomban, szemed láttára. Ismerd el tehát ma és vésd a szívedbe, hogy az Úr az Isten fönn az égben és lenn a földön és senki más! Tartsd meg parancsait és rendeleteit, amelyeket parancsolok néked, hogy jó dolgod legyen néked s utánad fiaidnak és sok ideig maradhass azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened majd néked ad."

Csak az Úr az Isten égben és földön. Figyelmezteti Mózes a népet arra, hogy vallásuk nem elmélet, emberi kitalálás, hanem tényeken alapul. Azoknak a tényeknek megünneplése a vallásuk szertartásai, amelyekkel az Úr bebizonyította — egyedülálló módon — népe iránti szeretetét.

II. OLVASMÁNY (Róm 8,14—17): *„Testvérek, akiket Isten lelke vezérel, azok Isten fiai. Nem a szolgaság lelkét kaptátok ugyanis, hogy ismét félelemben éljetek, hanem a fogadott fiúság Lelkét nyertétek el, általa kiáltjuk: Abba, Atya! A Lélek maga tesz tanúságot lelkünkben, hogy Isten gyermekei vagyunk. Ha pedig gyermekei, akkor örökösei is: Istennek örökösei, Krisztusnak társörökösei. Előbb azonban szenvednünk kell vele együtt, hogy vele együtt meg is dicsőüljünk."*

Nem azáltal leszünk Isten fiai, hogy az Isten által előírt tetteket végezzük, hanem azáltal, hogy az Ő Lelkét kapjuk meg. Lelke vezérel aztán bennünket az Isten akarata szerinti életre és arra a bizalmas, gyermeki viszonyra is, melynek szóbeli kifejezése az Apa, apuka megszólítás. Gyermekké fogadtatásunk tényét valamiképpen belsőleg is megtapasztaljuk, bizonyságot tesz róla lelkünkben a Lélek. Krisztusnak társörökösei leszünk és az isteni életnek így részesei. Krisztus révén részesülünk a fiúságban. De így a Fiú sorsában is részesülnünk kell: előbb a szenvedésben, majd a megdicsőülésben.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 28,16—20) l. *Áldozócsütörtök.*

A szentmise folytatja azt, amit a keresztség megalapozott: Krisztus testvéreivé és sorstársaivá tesz bennünket. A felajánlásban kifejezzük azt a szándékunkat, hogy készek vagyunk Krisztusnak társaivá lenni a szenvedésen. Elfogadjuk tudatosan, megfontoltan az Isten által felkínált fiúságot, azaz a Szentháromság életében való részesedést. Kérjük a Lelket, hogy formáljon egyre jobban Krisztus másaivá bennünket, hogy Krisztus lelkületével tudjuk szeretni az Atyát és ragaszkodni hozzá.

C)

I. OLVASMÁNY (Péld 8,22—31): *„Ezt mondja az Isten bölcsessége: Az Úr szerzett engem útjai elején, kezdetben, mielőtt bármit is alkotott; öröktől fogva rendelt engem, ős idők óta, még a föld előtt; nem voltak még tengerek, én már fogantattam, még nem törtek elő a vizben dús források, még nem állottak a hegyek súlyos tömegükben, a halmok előtt születtem; még nem teremtette meg a földet és a folyókat és a földkerekség sarkait; amikor az eget felállította, már ott voltam, amikor biztos törvénnyel kört vont a mélység színe fölé; amikor a fellegeket odafenn megerősítette, és kimérte a vízforrásokat, amikor a tengert körülvette határával, és törvényt szabott a vizeknek, hogy át ne hágják határaikat, amikor a föld alapjait megvetette: ott voltam mellette, mindent elrendeztem, és gyönyörködtem nap-nap után; színe előtt játszadoztam mindenkor, játszadoztam a földje kerekségén, és gyönyörűséggel voltam az emberek fiai között."*

Az ember könnyűszerrel felfedezheti a világban Isten bölcsességének a nyomait. Nemcsak a terészettudományok fejlődése derít fényt egyre jobban az összefüggések csodálatos rendszerére, melyben az egyszerűség és egységesség érvényesül a legnagyobb bonyolultságban is, de az egyszerű ember a maga mindennapi tapasztalatában is — gyermeke viselkedésében, állatai magatartásában stb. — meglátja a bölcsességet, célszerűséget és önkéntelenül arra gondol, micsoda bölcsesség kellett mindennek közvetlen megalkotásához vagy akár fejlődés útján való létrehozásához. Izrael népe és főleg prófétái, bölcsei is felfigyeltek erre és Istennek ezt a teremtésben megnyilvánuló bölcsességét költői módon olykor meg is személyesítették. Erre példa mai olvasmány is. (Hasonló található pl. Bölcs 7. f.-ben.) Ezt az újszövetség to-

vább fejleszti és Jézust mint Isten személyes bölcsességét mutatja be. „Eljött János, sem nem evett, sem nem ivott, s azt mondják: Ördöge van. Eljött az Emberfia, aki evett is, ivott is, s azt mondják: Nézzétek, a falánk és iszákos ember, a vámosok és bűnösök barátja. A bölcsesség azonban igazolja magát tetteivel." (Mt 11,19) Vö. még Lk 11,49; 1 Kor 1,24—30; Kol 1,16—7) ehhez 1. Évk. 15. vas. C) Szent János prológusában, sőt az egész negyedik evangéliumban úgy jelenik meg Jézus, mint Isten bölcsessége, aki által Isten világot teremt, életet ad neki. „Én vagyok az élet kenyere, aki hozzám jön, nem éhezik többé, s aki énbennem hisz, nem szomjazik sohasem." Amint az ószövetségi szentírásban lakomára invitálja a bölcsesség az embereket, úgy Jézus is, a személyes isteni bölcsesség. (Péld. 7,1; vö. Évk. 20. vas. B).

II. OLVASMÁNY: (Róm 5,1—5): *„Testvérek, mivel a hit révén megigazultunk, békében élünk az Istennel, Urunk, Jézus Krisztus által. Általa jutottunk hozzá a hitben a kegyelemhez, amelyben élünk, és dicsekszünk a reménységgel, hogy az isteni dicsőség részesei lehetünk. De nemcsak ezzel, hanem még szenvedéseinkkel is dicsekszünk, mert tudjuk, hogy a szenvedésből türelem fakad, a türelemből kipróbált erény, a kipróbált erényből reménység. A remény pedig nem csal meg, mert a nekünk ajándékozott Szentlélekkel kiáradt szívünkbe az Isten szeretete."*

Vö. Nagyböjt 3. vas. A).

Jézus Krisztus által békénk van az Atyával, és megvan a reményünk, hogy szenvedéseink nem hiábavalók, sőt éppen eszközei annak, hogy dicsőségének is részesei leszünk. Erőt ad a szenvedésre a szeretet, mely a Szentlélekkel áradt ki szívünkbe. A Szentháromság élete lett a miénk a megigazulás révén és bizakodva várjuk, hogy ennek az életnek gazdagsága kibontakozzék, dicsősége megnyilvánuljon rajtunk.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 16,12—15): *„Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: Sok mondanivalóm volna nektek, de most még nem tudjátok elviselni. Mikor azonban eljön az Igazság Lelke, rávezet titeket a teljes igazságra, mert nem magától beszél, hanem azt mondja, majd, amit hall és a jövendőt hirdeti nektek. Ő majd megdicsőít engem, mert az enyémből kapja, amit hirdet nektek. Minden, ami Atyámé, az enyém is, ezért mondottam, hogy az enyémből kapja azt, amit hirdet nektek."*

Az az idő, amit Jézus eltöltött apostolaival, nem volt elegendő ahhoz, hogy földies gondolkodásukat legyőzzék és Jézus személyének és tanításának titkába behatoljanak. Ezt a feladatot a Szentlélek segítségével végzik majd el. Jézus mintegy ráállította övéit a helyes útra, de annak a továbbiak folyamán sok elágazása, zavarbaejtő fordulata van. A Szentlélek lesz az útmutató, ha tetszik: az idegenvezető, sőt: tolmács, mert még kezdetleges a nyelvismeretük. Prófétai adományokat is juttat nekik, betekintést enged a jövendőbe. Ellentét nem lehetséges közöttük. Amint Jézus az Atyától kapott megbízatás értelmében jár el és azt közli a világgal, amit az Atya meghagyott neki, úgy a Lélek is annak megértetését tekinti céljának, amit a Fiú hirdetett. Egyre irányul a három isteni személy szándéka: közös a tevékenysége. Az Atya mindenét megosztja a Fiúval, Ő viszont a Szentlélekkel, aki így mindkettőtől kapja, amije van és ami Ő maga.

Isten igéjét hirdetik a szentmisében. A kinyilatkoztatás valóban a személyes Igében éri el teljes gazdagságát. Jézust hirdeti az egész szentírás, Jézus meg az Atyának kinyilatkozása a Szentlélek által: megtestesülésben, felkenetésében, a szentírás sugalmazottságában és szívünk felvilágosításában. De amit Jézus közöl velünk, az életet adó, életet jelentő tanítás. Azért jelent meg testben és tanított e megjelenés tartalmáról és céljáról, hogy hinni tudjunk benne és e hit révén el is nyerjük azt az életet, melyet Ő az Atyától öröktől fogva kap, és amelynek életelve a Szentlélek lesz a szívünkben. Az Ő erejében tudunk igazán hinni Jézusban és rajta keresztül az Atyában, minden élet forrásában.

A Szentháromság-tan sajátosságai

A Szentháromság ismerete a kinyilatkoztatásból ered és misztérium. Ez önmagában csak annyit mond ki, hogy a természetes ésszel nem elérhető igazság. Ha csupán ennyi lenne a dogma sajátossága, akkor szinte minden jelentőségét és jelentését elvesztené, hiszen értelmünket felülmúlja, s nem tudunk vele mit kezdeni. Bármennyire megközelítjük is analógiákkal, a titok titok marad, és a spekuláció terméketlen marad. Egyáltalán kérdésessé válik az is, hogy miért nyilatkoztatta ki Isten ezt a felfoghatatlan misztériumot?

Kissé merészen azt lehetne mondani, hogy Isten nem nyilatkoztatta ki a Szentháromságot. A Szentírás beszél az Atyáról, a Fiúról és a Szentlélekről külön, beszél a köztük levő kapcsolatokról, a nélkül, hogy egybefogná a különböző szálakat. De azt a pontot, ahol a teljességgel felfoghatatlan kezdődik, Isten belső életének titkát, a kinyilatkoztatás érintetlenül hagyja, s csupán egy-egy utalást ad. Ezek az utalások — vagy akár az egyes isteni Személyekről szóló kinyilatkoztatások —, sem a megértést szolgálják. Isten nem a Szentháromság ismeretét közli az emberekkel, hanem a Szentháromság életét. Istennek csak egy Igéje van, s a kinyilatkoztatás célja nem szavak, hanem a Logos befogadása. Isten a megértést megelőzően közli velünk az ő belső életét, így a Szentháromság megértése egybeesik a bennünk végbemenő isteni élet megértésével. Kettős értelemben igaz tehát az, hogy Isten nem nyilatkoztatta ki a Szentháromság titkát: nem közölte a kinyilatkoztatás adatainak összeilleszkedését, és nem tant akart közölni, hanem önmagát. Ha a Szentháromság belső életét a legnagyobb éleselméjűséggel vizsgáljuk is, de úgy, hogy Istent „tisztán" önmagában akarjuk megragadni, — meddőségre kárhoztatjuk magunkat. Értelmet, sőt életet nyer azonban a kutatás, ha a Szentháromságot a világban és bennünk való működésében akarjuk megismerni.

A többé-kevésbé terméketlen okoskodás iránya ez volt: megérteni Istent a világból. Hasonlatokat keresni a teremtmények körében, melyek segítségével valamelyest felderíthetjük Isten titkát. Meg lehet azonban fordítani a teológiai kutatás irányát, s megkísérelhetjük a világot megérteni Istenből kiindulva. A mai ember számára sürgetővé vált ez a feladat, mert a lét, az ember egyre nagyobb talánnyá válik számára. Ma nem követhető simán a régi út: a világból — az ismertből haladni Isten — az ismeretlen felé.

A Szentháromság és a világ

A kinyilatkoztatástól függetlenül más vallásokban is szerepelnek szent triászok (a babiloni Anu, Enlil, Ea, ill. Szin, Samas, Istar, a germán Tiu, Donar, Wodan, vagy Agni, Indra, Varuna a védák vallásában stb.) Ezek a triászok általában kozmikus erőkkel, vagy jelenségekkel állnak összefüggésben. Érdekes módon tükröződik vissza bennük a pogány emberiségnek az a tapasztalata, hogy a világ nem tekinthető át, nem lehet egységes nézetből megérteni. A világ, az emberi sors bonyolultságára volt valamiképpen magyarázat az istenek sokasága, sőt magának a főistenségnek háromsága. A világot teremtő istenség belső megosztottsága, az istenség személyeinek különbözősége és viszálykodása volt az egyetlen magyarázat a világ ellentmondásaira.

Valóban a világ fölött álló, végtelenül tökéletes szellemi Lénynyel nehezen egyeztethető össze a világ tökéletlensége. Deduktív módon, elvont okoskodással a bölcselők többször eljutottak oda, hogy a világnak tökéletesnek kell lennie, ha a tökéletes Lény alkotása, — de ennek a konklúziónak a tapasztalat mindig ellene mondott.

Istenség és a világ kapcsolatára ezek a logikai megoldások kínálkoztak: a világ tökéletlen, tehát az istenség is tökéletlen (politeizmus), — az istenség tökéletes, tehát a világ is tökéletes, — az istenség tökéletes, a világ tökéletlen. A három megoldás közül a politeizmus nem állta ki a bölcselet próbáját, a második megoldás nem állta ki az emberi tapasztalás próbáját, maradt tehát a harmadik megoldás, amely azonban mérhetetlenül szétfeszítette az Isten és a világ közti távolságot. Az ateizmus gyökere szinte mindig ebből az utolsó megoldásból nőtt ki: „ha az Isten olyan távoli, akkor nem akarunk közösséget tartani vele. Nem kell olyan Isten, aki felettünk trónol és aki ilyen fájdalmas világot alkotott." A kinyilatkoztatás után sokkal közelebbinek és közvetle-

nebbnek mutatta Istent, de a bölcseleti megfontolások mégiscsak oda vezettek, hogy az Abszolútum valami mozdulatlan egyetemesség, aki fölötte áll mérhetetlenül a kérészéletű teremtmények tülekedésének. A platóni ideák világának csak árnyéka, széttöredezett vetülete mutatkozik a világ konkrét jelenségeiben.

A Szentháromság hittitka rámutat arra, hogy Isten nem csupán a végső, mindent magában foglaló egyetemesség (isteni természet), hanem személyek hármassága is. A személy az egyediség hordozója; tehát nemcsak az egyetemesség, hanem az egyediség is a világ végső fundamentumaihoz tartozik. A világ megértéséhez ez a kinyilatkoztatás azt adja hozzá, hogy az egyedi nem másodlagos tényező, hanem eredeti értékkel bír. A világ nem sokszorosító gépen készült, az egyedi vonások nem a prototípus elrontásai, hanem önálló értékek. A világban látható feszültségek, pólusok nem a romlás jelei, hanem valamiképpen az isteni polaritás tükröződései. Isten sem Atya csupán, hanem Fiú is (szükségszerűen felcserélhetetlen valóságok) és Szentlélek is, mégpedig se nem úgy, mint kiindulás, se nem úgy, mint végállomás, hanem mint örök aktus, örök generáció és processzió, örök jelen. A világ sem úgy éri el tökéletességét, ha kiiktatódnak belőle az ellenpólusok, ha bekövetkezik benne az örök nyugalom. (Itt most nem a bűnről van szó!)

Ugyancsak át kell értékelni az antik világképet a mozgást illetően. Arisztotelész nyomán a teológia átvette a „tehetetlen anyag" fogalmát, amit a modern fizika egyszerűen nem ért. A tudomány szerint az anyag és a mozgás összetartozik. Anélkül, hogy az egész kérdésbe belebocsátkoznánk, felvethetjük a problémát: ha az anyag valóban olyan tehetetlen, mint a középkor hitte, miért mozgatja egyáltalán Isten? Megteremt Isten egy tehetetlen világot, s utána eljátszik vele, vagy érezteti hatalmát rajta? A filozófia nem tud erre a kérdésre válaszolni. A kinyilatkoztatás először annyit tud, hogy Istennek valami célja van a világgal, az újszövetségi teljes kinyilatkoztatás már hirdeti: Isten saját életébe akarja belekapcsolni az egész világot. A világ mozog, mert Isten önmagához szorítja, önmagához hasonlóvá akarja tenni a világot. Amikor ezt megállapítjuk, nem arról van szó, hogy a mai tudomány megállapításait beillesztjük hitünkbe, s annak, amit a tudomány megállapít, a kinyilatkoztatásból megkeressük a miértjét.

Az ember maga is egyre nagyobb rejtély. A japán költő szerint: „Az emberélet gyönge dráma. — Csak egyszer adják, — nincs több előadása." *(Moshi:* Az emberélet.)

A Szentháromság hittitka az ember számára először Isten őszinteségét jelenti irántunk: olyannak mutatja magát, mint amilyen. Mikor Mózes Isten nevét kérdi, Isten így válaszol: Az vagyok, aki vagyok (vagy a héber alak kettős idejűsége szerint: Az vagyok, aki leszek.) Vagyis: Isten az, akinek tettei mutatják, léte és viselkedése között nincs eltérés. A választott nép történetében mutatkozik meg Isten maga. Igaz, hogy a zsidó nép nem ismerte még a Szentháromság titkát, de magát a Szentháromságot igen, hiszen a Szentháromság együttesen munkálja az ember üdvösségét. Mikor Isten igéjét adta a próféták ajkára, mikor a ruah Jahwe betölti az ószövetség emberét, akkor a Szentháromság közli magát. Istennek ez az őszintesége még akkor is fennáll, ha az ember nem érti meg. Mikor Isten parancsot ad, az nemcsak az ember próbára tétele, hanem az Istenhez való közeledés útja. A jó cselekedetek, szertartások révén az ember nemcsak érdemeket gyűjt, hanem mindig előbbre halad Isten és saját maga megértésében.

Az újszövetségi kinyilatkoztatás fényében már teljesebb fényben tündököl az emberi existencia. Az ember személy, s a természetes ész a személyvoltot valami speciális különállásban jelöli meg; minden személy ismételhetetlen valóságot hordoz. Abban vagyok személy, hogy nem vagyok az, mint az összes többiek. Ha az ember elvesztené ezt a sajátosságát, megszűnnék személy lenni. Ez a meggondolás, sőt életérzés viszont a legvégsőkig menő önféltést és önzést alapozhat meg. Az ember elidegenedik a világban, melyben nem akar felszívódni, elszemélytelenedni.

A Szentháromság titka a személyvoltról egészen mást mond: az isteni Személyek egész magukat közlik egymással, s mégsem szűnnek meg személy maradni. Sőt, éppen ebben a relációban áll személyvoltuk. Jézus Fiúnak nevezi magát, s ezzel rámutat létének lezáratlanságára: az Atyából fakad, s az Atyához fordul vissza. „Hogy milyen jelentőséggel bír ez a krisztológián túlmenően a keresztény mivolt értelmének és értékének megvilágításában, kitűnik abból, amikor János ezt a gondolatot kiterjeszti a keresztényekre, akik Krisztustól származnak ... Párhuzamban ezzel a szöveggel: „A Fiú önmagától nem tehet semmit", amely a krisztológiát a Fiú-fogalomból kiindulva, mint relativitást fejti ki, elmondja a Krisztushoz tartozókról, a tanítványokról: „Nélkülem semmit sem tehettek." (Jn 15,5). Így a keresztény lét Krisztussal

együtt a vonatkozás kategóriájába sodródik. És párhuzamban azzal a konszekvenciával, melyet Krisztus mondott: „Én és az Atya egy vagyunk" egy kérés is szerepel: „Hogy mindnyájan egyek legyenek, amint mi egyek vagyunk." (17,11.22) A döntő különbség a krisztológiához képest abban mutatkozik, hogy a keresztények egysége nem kijelentő módban, hanem kérés formában fejeződik ki." (*J. Ratzinger:* Einführung in das Christentum. München 1968. 146. old.)

A Szentháromság titka felszabadítja tehát az embert a görcsös magábazárkózástól, kinyitja létét, mert rávilágít arra, hogy a személy pont azáltal őrzi meg személyjellegét, ha vonatkozásba kerül mással. Az elidegenedés helyett megvalósul minden személy vágya: találkozni, egyesülni egy másik személlyel.

A)

1. *„Járj velünk, és fogadj tulajdonoddá minket!"* (2 Móz 34,9)

Különös lények vagyunk mi emberek. Ádám óta mindig jobban akarjuk tudni boldogságunk titkát, mint Isten. De Ádámnak legalább magasratörő fantáziája volt. Ő nagyobbat szeretett volna, mint amit Isten kínált. Lehetetlent, szentségtörőt akart: Olyan akart lenni, mint Isten. De ez legalább valami nagyon nagy volt. Sajnos, mi mai emberek csak a mást akarást „őriztük meg", de fantáziánk mindig mélyen elmarad az Isten-kínálta lehetőségek mögött. Ami után mi vágyakozunk és szaladgálunk, az mindig kevesebb annál, amit Isten kínál. Példának elég a nyolc boldogságot felhozni. Így Isten a tisztaszívüeknek igazán nagyot ígér: Meglátjátok Istent. Mi mégis a „nagyot" a bűnös gyönyörökben látjuk. Ezt a sort sokáig lehetne folytatni. Minden bűnben sokkal kevesebb a fantázia, mint a megfelelő erényben.

A mai olvasmány alapján állíthatjuk, hogy mikor valami nagyot, nemeset, Istennek tetszőt kér az ember, sőt az emberiség egyik legnagyobbja, (Mózes), akkor is messze elmarad attól, amit Isten nyújt. Mózes a Sínai hegyen leborulva kérte az Urat, vezesse maga népét. „Uram, kérlek, járj velünk, s bocsásd meg gonoszságainkat és bűneinket, s fogadj tulajdonoddá minket!" Isten ennél sokkal többet adott. Nemcsak pásztorunkká vált, aki őrző szemével kíséri életutunkat, hanem feltárta előttünk legbelsőbb titkait, házanépévé, gyermekeivé tett minket. Nemcsak megbocsátotta bűneinket, de elárasztott szentté tevő kegyelmével, és így nemcsak a bűntelen, ép emberség fokára emelt, hanem isteni régiókba, emberi természetünk fölé. Nemcsak tulajdonává tett, hanem saját életének saját isteni természetének részesévé. Amire Mózes gondolni sem mert, sőt félt tőle, azt adja meg: Hogy lássuk őt, úgy amint van, színről színre.

Sajnos, még aki megmaradt a tisztes úton, annak is kevés ez a kimondhatatlanul sok. Nem mert többet kívánunk, hanem mert

emberi ostobaságunkban többnek érezzük a sokkal kevesebbet. Gondoljunk csak a kenyérszaporításra. Az igen, az kellett volna minden nap. De a mérhetetlenül több, az örök élet mindennapi Kenyere, az nem. Ha Isten csodával gyógyítaná meg minden betegségünket, az igen. De a sokkal nagyobb csoda, a mennyei boldogság, nos, ki lelkesedik azért olyan nagyon a legjobbak közül is? Uram add, hogy értsek a hitben!

2. *„Tökéletesedjetek!"* (2 Kor. 13,11)

Vallásos ember? Ennek a fogalomnak a skálája nagyon tág. Gondoljunk pl. arra, hogy az egyik ember minden vallásossága a feltámadási körmeneten való részvétel, a másik viszont napi áldozó. Minden fokán a vallásosságnak érvényes Szent Pál felszólítása: Tökéletesedjetek! A vallásos buzgóság és mélység fokait ma a szentháromsági Személyek szerint gondoljuk át!

Atya. Neki tulajdonítjuk a világ teremtését, fenntartását, a gondviselést. Nos, vannak vallásos emberek, akik csupán Istennek ezt a működését veszik figyelembe. Hisznek Isten létében, de erről többet tudni nem akarnak. Minden vallás jó, engem ne tanítsanak a papok, én magam elintézem Istennel. Csak a bajban szoktak az ilyenek imádkozni, a vallásos szertartások, parancsok legfeljebb „tiszteletükre" számíthatnak.

Fiú. Elismerik, hogy úgy kell imádni Istent, ahogyan Jézus parancsolta, mert hiszik, hogy ő Isten Fia. Legtöbb templomjáró ember ezen a fokon van. De ez már elég is? Nem. Aki csak erre a magaslatra jutott Isten-kapcsolatában, az nagyon könnyen rabja lesz egy külsőséges vallásosságnak. Szertartások, néhány parancs figyelembevétele. (Ha nem káromkodott, a vasárnapot és pénteket megtartotta, akkor már úgy érzi, nincs is mit gyónnia.)

Szentlélek. Jézus nemcsak tanított, nemcsak parancsokat adott és szertartásokat rendelt (mise, szentségek), hanem elküldte nekünk saját Szentlelkét. Vagyis ő akar élni bennünk Lelke által. Ő akarja bennem imádni az Atyát, ő akarja bennem szeretni az embereket. Isten nem kívülről néz engem, mit gondolok, beszélek, cselekszem. Ő akar bennem gondolkodni, beszélni, cselekedni. Nem jutalmazni akar jóságomért, engedelmességemért, hanem egy akar lenni velem, fel akar venni saját boldog életébe, hogy ő bennem legyen és én őbenne.

Minden vallásos embernek tudnia kell, hogy nem ért a csúcsra. Mert a csúcs az, hogy Jézus éljen bennem Szentlelke által. És ez

olyan csúcs, amelynek nincsen csúcsa. Ebben mindig magasabbra lehet és kell kerülni. Tehát nincs ember, akinek ne szólna: „Tökéletesedjetek!"

3. *„Éljetek egyetértésben és békében!"* (2 Kor 13,11)

A Szentháromság minden emberi közösség mintája. Három személy, de mindegyikben ugyanaz az egy Istenség. Ezért nem három Isten, hanem a három személy ellenére csak egy. Az Istenség teljessége szünet nélküli örök áramlással árad az Atyából a Fiúba, az Atyából és a Fiúból a Szentlélekbe. Minden közösség akkor lesz tökéletes, ha ezt a szentháromsági életet utánozza.

Tehát mindent kell adnom, önmagamat, mindenemet. Mint ahogyan a három Személy állandóan egész önmagát adja belső életében. Ez az igazi szeretet, nem az érzelmeskedés. Adok, szünet nélkül, fenntartás és méricskélés nélkül, mindenkinek.

Mindent elfogadok. Nem szeretet az, amely csak adni tud, elfogadni nem. Elfogadom tehát a szeretetet, kedvességet, megnyílást, a szív őszinteségét, az udvariasságot, elfogadok minden embert.

Minden közösségben a személyek egymásért éljenek, egyek legyenek, de őrizzék meg önálló személyiségüket. A három isteni Személy egészen egy, mégis három tökéletesen különböző személy. Tehát: sem individualista, önző elkülönülés, sem teljes, személyiséget vesztő felolvadás a közösségben! Nemcsak én nem adhatom fel személyiségemet, de azt sem szabad megkísérelnem, hogy mások személyiségét elnyomom, terrorizálom (házastársét, gyermekemét, beosztottjaimét). Elismerem, hogy minden személyiségnek megvannak az értékei, még ha önállóan gondolkozik, más az ízlése és stílusa, mint nekem.

Örök boldogságunk a Szentháromság életében való részvételünk lesz. Ebbe való felvételünk feltétele, hogy szeressem és utánozzam ezt az életet már most.

B)

1. *A Szentháromság és az emberek*

Istenben három személy van. Mindegyik személy cselekszik. Bármit tesz az egyik személy, mind a három teszi, mert a személyek mindegyike ugyanaz az egy Isten. Mégis úgy szoktunk beszélni, hogy velünk emberekkel kapcsolatban ezt vagy azt valamelyik személy teszi. Ez a beszédmód emberi tökéletlenségünk, végességünk következménye. Mégis helytálló, mert értelmünk képességeinek megfelelően így jobban meg tudjuk közelíteni a valóságot.

Így mindhárom személy tette a teremtés, a fenntartás, a gondviselés, a világ kormányzása, a világon való uralkodás, mégis mindezt az Atyaistennek tulajdonítjuk. Reá gondolunk úgy, mint jóságos Atyánkra, aki nekünk gyermekeinek mindezt a szépet és jót megalkotta. Úgy építette nekünk ezt a világot, mint a szerető szülők segítik a fészekrakásban gyermekeiket. Tőle örököljük az ennél a világnál mérhetetlenül tökéletesebb otthont, a mennyet.

Megváltásunk a bűn rabságából szintén az egész Szentháromság műve, mégis úgy mondjuk, és teljes joggal, az igazságnak is teljesen megfelelően, hogy Isten Egyszülöttje, a Fiú váltott meg minket. Úgy, hogy értünk emberré lett, megmaradván Isten is, értünk szenvedett, meghalt, feltámadt. Így az örökséget, mely az övé Atyjánál, nekünk is megszerezte, társörököseivé tett bennünket.

Hogy elnyerjük az Atya örökségét, melyet a Fiú vére ontásával szerzett meg nekünk, olyanokká kell lennünk, legalább bizonyos fokig, mint Isten, hogy ne csak a nevünk legyen Isten gyermeke, hanem valóban azok is legyünk. Ezt úgy mondjuk, szentté kell válnunk, mert az Isten végtelenül Szent. A mi megszentelésünk is a teljes Szentháromság műve, de a Szentléleknek tulajdonítjuk. Ő fejezi be Jézus művét. Tanítását ő őrzi (szentírás, szenthagyomány, egyház tanítóhivatala), ő teszi nekünk a sajátunkká a hit által. Ő árasztja ránk az Atyától kapott, a Fiú által kiérdemelt szentté tevő és segítő kegyelmet. Ő vezet bennünket az Atyától adott, a Fiú által meghirdetett parancsok útján.

Mindezt meghallgatva az az érzésünk, hogy a Szentháromság egészen nekünk él. Isten a maga szentháromsági életében tökéletesen boldog, tökéletesen elegendő önmagának. Nem szorul senkire és semmire, nem kaphat senkitől semmit. Szerető jósága az,

mely létrehozott bennünket és amely felénk fordítja őt. Nem méltó és igazságos-e, hogy mi egészen neki éljünk, a Szentháromság egy Istennek? Mert mi nélküle semmik vagyunk, és nélküle semmink sincsen.

2. *„Kereszteljétek meg őket!"* (Mt 28,19)

A keresztséget újjászületésnek nevezi Jézus. Az a szó legszorosabb értelmében. A kereszteléskor új élet indul el a csecsemőben vagy felnőttben. Ez az új élet sokkal magasabbrendű, mint emberi életünk. Ezért mondjuk természetfeletti életnek. Lényege az, hogy magának Istennek az életében részesedünk. Ez teszi lehetővé, hogy halálunk után teljesen felvétessünk Isten boldog életébe. A kereszteléskor kapjuk meg a mennyei boldog élet csíráját. Nekünk kell azt kibontakoztatnunk, részint az által, hogy kitesszük a kegyelem sugarának (szentségek), másrészt úgy, hogy szerinte élünk.

Isten élete szentháromsági élet. Ezért a keresztségben a szentháromsági élet csíráját kapjuk, a menny pedig a Szentháromság életében való részvétel lesz. Ezért keresztelnek bennünket Jézus rendeléséből „az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére". Az Atya a Fiúban ismeri magát és mondja ki magát. Ebben részesülünk a hit által. A hitben nem úgy ismerjük meg Istent, mint ahogyan ember képes megismerni (akkor pl. a Szentháromság titkáról sem lenne sejtelmünk sem), hanem úgy, ahogyan Isten ismeri önmagát. Ez ma még részleges és homályos ismeret a hitben, de a mennyben látjuk majd Istent, úgy, amint van, színről színre. Természetesen sohasem ismerhetjük meg Istent egészen, hiszen a Végtelen elérhetetlen a véges számára. De részesülünk, hogy így mondjuk, Isten önismeretében.

Ugyanígy vagyunk a szeretettel. Isten a Szentlélekben szereti önmagát. Az Atya és a Fiú a Szentlélekbe leheli önmagát, és a Szentlélekben szeretik egymást végtelen önátadással és végtelen intenzitással. Akit tehát megkeresztelnek a Szentháromság nevére, az nemcsak emberi módon képes Istent szeretni. Az abból a szeretetből kap részt, amellyel az Atya és Fiú szereti egymást a Szentlélekben. Ezzel a szeretettel képes szeretni a megkeresztelt Istent is, az embereket is.

Valóban új élet a megkeresztelt ember élete. Részesedik az isteni természetben, Isten értelmével ismer, Isten szívével szeret. Van-e valami, amiért érdemes eldobni ezt az életet?

3. *Burkolózzatok a kereszt jelébe!*

Nincs megszokottabb mozdulata a keresztény embernek, mint a keresztvetés. De éppen az ilyen nagyon megszokott tetteink szoktak elkopni, értelmetlenné válni. Estrade adóügyi tisztviselőt az győzte meg a lourdesi jelenések valódiságáról, hogy látta keresztet vetni Bernadettet. Az első jelenés alkalmával maga Bernadett is csak ösztönös, megszokott keresztvetésbe kezdett, de a Hölgy megállította, és megtanította az igazi keresztvetésre. Bár bennünket is tanítana meg a Szűzanya erre a nagy mesterségre és művészetre.

Nekünk embereknek az a legnagyobb bajunk, hogy szétfolyik az életünk. Sok szép elhatározásunk vész el abban, hogy nem tudunk összeszedettek lenni. Lehetetlen is, hogy az ember állandóan összeszedett legyen. De azt már érdemes lenne megpróbálni, hogy legalább a keresztvetést mindig összeszedetten végezzük.

Mert a keresztvetésben benne van minden. Maga a kereszt jele emlékeztet bennünket arra, aminek mindent köszönünk, Jézus áldozatára. Már ennek fel kell keltenie bennünk, a szeretetet, a hálát, az odaadást, a bizalmat, a szent reményt. A szavak pedig, a Szentháromság személyeinek megnevezése, eszünkbe juttatja, hogy mi nem vagyunk csupán emberek. Meg vagyunk keresztelve az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevére. Tehát a Szentháromság életének csíráját hordozza életünk. Ennek kell kifeslenie az örök életre, mely nem más, mint részvétel a Szentháromság boldog életében.

Ugye, másképp imádkoznánk, ha összeszedett keresztvetéssel kezdenénk?! Ugye, jobban meg tudnánk állni a kísértésben, ha keresztet vetnénk?! Ugye, másképp dolgoznánk, beszélgetnénk, másképp szórakoznánk, ha keresztvetéssel kezdenénk mindent?! Ha nem lehet „szabályosan" a feltűnés miatt, lehet gondolatban is. Minél többször és minél tudatosabban burkolózunk a kereszt jelébe, annál biztosabban élünk méltóan a kereszthez, a Szentháromság egy Istenhez.

C)

1. *A Második Személy*

A mai olvasmányban a bölcsességről olvastunk. És mégis Istenről. Mert Istenben a tulajdonságok nem úgy vannak, mint az emberekben. Hogy úgy mondjuk, hozzánk nincsenek „hozzánk-

nőve" tulajdonságaink. Megszerezhetjük, elveszíthetjük őket, változhatnak sokféleképpen. Isten nem így van. Ő örök és változatlan. Nála lehetetlen, hogy egyszer, egy pillanatra is ne legyen bölcs. Nem is úgy mondjuk, hogy Isten bölcs, hanem így: Isten maga a Bölcsesség. Ami nemcsak azt jelenti, hogy Isten mindig és végtelenül bölcs, hanem azt is, hogy Isten egyenlő a maga bölcsességével, bölcsességében „benne van" az egész Isten.

Amiről eddig szó volt, azt az emberi értelem magától is ki tudja következtetni (nem könnyen persze). De a mai ünnep fényében ezzel a Bölcsességgel kapcsolatban még valamit el kell mondani. Fényt vet ugyanis ez az olvasmány a Fiúisten kilétére és eredetére. Úgy olvastunk a Bölcsességről, mintha személy lenne. Ez itt nem csupán költői megszemélyesítés. A Bölcsesség azonosítható a Második Személlyel.

A Fiú azért „fiú", mert született Fia Atyjának. Istennél a születés nem lehetséges úgy, mint az embereknél, hiszen neki nincs teste, ő tiszta Szellem. Istennél születés csak szellemi módon lehetséges, mint ahogyan egy gondolat vagy terv megszületik, mint ahogyan egy könyv vagy művészi alkotás valakinek a szellemi gyermeke. Valóban ilyesmiről van szó a Szentháromságnál is. A Fiú neve a Szentírásban: Ige, vagyis kimondott Szó. A Bölcsesség is őt jeleníti. Tehát (nagyonis emberi fogalmakkal) így kell elgondolnunk: Isten kimondja önmagát, mint mikor az ember azt mondja: Én. Csakhogy míg az embernél ez csak egy elröppenő gondolat, eltűnő szó, addig Isten ebbe a Szóba, Igébe belemondja egész élő valóját, egész végtelen Istenségét. Ezért ez a Szó egyenlő Istennel. Nem egy új Isten lesz így, az abszolút Végtelenség csak egyetlen lehet. Hanem új Személy születik így, aki más valaki, mint az Atya, hiszen az Atya szülte őt szellemileg. De ha más is, titokzatos módon ugyanaz az egy Isten. Érthetetlen, de belátjuk, hogy csak nekünk embereknek érthetetlen. Ellentmondás nincs benne, csak értelmünk fénye gyenge. Isteni dolgok megértéséhez isteni értelem kellene.

Mindennek fényében már másképp értjük az olvasmányt: „Kezdetben, mielőtt bármit alkotott volna szerzett engem az Úr, útjai elején." Isten „útjainak eleje" az örökkévalóság. Az Ige tehát örök. Isten sohasem „kezdte" világrahozni. A Fiú születése egyetlen, tartam nélküli pillanat, amely örökké tart.

„Ott voltam mellette, mindent elrendeztem." Istennek a teremtéskor önmaga volt a „modellja". A Fiút „nézte", róla mintázta a mindenséget és annak törvényeit.

„Gyönyörűséggel voltam az emberek fiai között." Isten a kinyilatkoztatásban elküldte hozzánk Bölcsességét (persze nem a

maga teljességében), és végül elküldte hozzánk a Személyes Bölcsességet, az örök Igét, hogy emberré léve közöttünk lakozzék.

(NB! Az Ige és a Bölcsesség összefüggése: Isten kimondott szava egyenlő önmagával, Isten egyenlő saját Bölcsességével, kimondott Igéje csak maga a végtelen Bölcsesség lehet.)

2. *„A nekünk ajándékozott Szentlélekkel kiáradt szívünkbe az Isten szeretete."* (Róm 5,5).

Hogyan értsük ezt a mondatot? Úgy, hogy szeret bennünket Isten, szeretete eláraszt bennünket? Vagy hogy a Szentlélek szeretetre gyúlaszt bennünket Isten iránt? Mindkét értelemben igaz ez a mondat. De ennél sokkal mélyebb értelme is van, és az is tökéletesen igaz. Arról van itt szó, hogy a Szentlélekkel nem Isten szeretetének sugara ért bennünket. Hanem maga Isten áradt ki lelkünkbe, aki maga a Szeretet. Ha pl. anyám szeret engem, sem anyám, sem a benne lévő szeretet nem jöhet énbelém. De Isten mindenben benne van, mindig. A Szentlélek belémáradása azt jelenti, hogy különleges módon van jelen bennem Isten. Úgy lehetne mondani, hogy szentháromsági módon.

Az Atya és a Fiú kimondhatatlanul szeretik egymást. Annyira, hogy ebbe a szeretetbe beleadják egész élő, valóságos önmagukat, egész istenségüket. Ezért ez a szeretet nem csupán érzés vagy akarati megnyilvánulás, hanem egy élő Valaki, hiszen két élő Személy, az Atya és a Fiú élő, teljes önmagát adja ebbe a szeretetbe. Ezt az élő Szeretetet nevezi a Szentírás Szentléleknek, Isten Lelkének, Jézus Lelkének (nem azonos Jézus emberi lelkével!) A Szentlélek Isten, mert az első két Személy egész istenségét beléleheli.

Ha tehát nekem ajándékozza Isten az ő Szentlelkét, ezzel az élő, személyes Szeretet, Isten szeretete, aki egyenlő Istennel, árad szívembe, egész lényembe. „A nekünk ajándékozott Szentlélekkel kiáradt szívünkbe az Isten szeretete."

Ennek eredménye: Titokzatos módon ettől kezdve, míg súlyos bűnnel el nem űzöm a Szentlelket, azzal a szeretettel vagyok képes szeretni Istent és embertársaimat, sőt az egész teremtett világot, amellyel Isten szeret. (Persze nem végtelen mértékben, hiszen Istenné nem válok, hanem csak részesedésszerűen.)

Ha ennyit tesz értünk Isten, nagyon igaza van Szent Pálnak, mikor így ír: „Dicsekszünk a reménységgel, hogy az isteni dicsőség részesei lehetünk (hiszen az isteni természet részesei máris vagyunk!), a remény pedig nem csal meg."

3. *„Most még nem tudjátok elviselni"* (Jn 16,12)

Vannak dolgok, amelyeket Jézus nem mondott el világosan az apostoloknak. Csak úgy, hogy ne értsék, de csak addig, míg meg nem kapják a Szentlelket. Azért tett így, mert tudta, hogy az igazság nem mindig elviselhető az embernek, csak isteni erő segíthet ahhoz, hogy elbírjuk. Ezt az isteni erőt hozta a Szentlélek, és vele a rávezetést a „teljes igazságra."

Mik ezek az igazságok? Pontosan nem tudjuk. Sejtjük, hogy a szenvedés titka. Hiszen Jézus olyan világosan beszélt szenvedéséről, mielőtt Jeruzsálembe ment, mégis azt fűzi hozzá az evangelista, hogy nem értették ezt a beszédet. Sőt, Péter egyszerűen nem hitte el. (Mt 16,22)

Ugyanígy volt azzal az igazsággal, hogy Jézus országa nem e világból való. Ezt sem értették, még a mennybemenetel percében sem. Azért kérdezték még akkor is, mikor állítja vissza Izrael országát.

Nem értették az Oltáriszentség titkát sem. Azért mondták, hogy vele maradnak, mert annyit láttak, hogy csak nála találják meg az örök élet tanítását.

És nem értették a Szentháromság titkát. Ezt Jézus szintén nem „merte" nyíltan megmondani nekik. Az apostolok, a tanítványok zsidók voltak. Úgy beléjük nevelődött az egyistenhit, ahogyan csak Isten tud belénevelni valamit egy népbe. Szükséges volt ez a beléjük-sulykolás, mert akkor az egész világ többistenhivő volt. Legalább egy népnek kellett lennie, aki az egy Isten, az igaz Isten hitében várja a Megváltót, Isten Felkentjét. A három személy csak zavart okozott volna. A tanítványok értelmében ködösen élt csak ez a két szó: Isten Fia, Szentlélek. Jézust maguk vallották Isten Fiának, de viselkedésükből látszik, hogy azért ez nem tudatosult bennük világosan. A Szentlélek Isten-voltára pedig talán egyáltalán nem gondoltak. Csak az „Igazság Lelke" vezette rá őket a teljes igazságra. Hogy ti. egy Isten van ugyan, egyetlen egy, de ez az egyetlen Isten három külön Személyben él, létezik. Van Atya, van Fiú, van Szentlélek. Mind a három külön Valaki. Mind a három Isten. Tökéletes Isten, örök, mindenható, végtelen. De mind a három személy egy és ugyanaz az Isten. „Minden, ami Atyámé, az enyém is." Nem tárgyak birtoklásáról van itt szó. Nem is Isten tudásáról csupán. A „minden" ami az Atyáé az Atya Isten-volta, istensége. Ez a „minden". És erről a „mindenről" mondotta Jézus, hogy „az enyém is". Tehát Jézus is Isten. „Minden" istenség, az egész Isten-volt az övé. Ezt persze a kijelentés

elhangzásakor Szent János apostol sem értette, aki később leírta. Csak a Szentlélek tanította meg erre a „teljes igazságra."

A régi emberek féltek meglátni Istent, mert akkor hitük szerint meg kell halniok. Igazuk volt. Istent látni csak szellemileg lehetséges. Istent látni azt jelenti, hogy a kinyilatkoztatottnál sokkal többet megérteni belőle. Ezt földi létünk nem bírná el. Az apostolok hallották a teljes kinyilatkoztatást, de végső megértésére csak a Szentlélek vezette őket. Ez a „teljes igazság" azonban csak relatíve teljes, a földi lét szempontjából. Sokkal nagyobb teljessége tárul fel majd számunkra a mennyei dicsőség fényében.

SZENTHÁROMSÁG VASÁRNAPJA UTÁNI CSÜTÖRTÖK ÚRNAPJA

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (5Móz 8,2—3; 14b—16a): *„Így szólt Mózes a néphez: Gondolj csak vissza arra az egész útra, amelyen az Úr, a te Istened negyven esztendőn át vezetett a pusztában, hogy megsanyargasson és próbára tegyen s így nyilvánvalóvá legyen, mi forog a szívedben: vajon megtartod-e parancsolatait vagy nem? Éhínséggel sanyargatott téged és eledelül mannát adott néked, melyet nem ismertél sem te, sem atyáid, hogy megmutassa néked, hogy nemcsak kenyérből él az ember, hanem minden igéből, mely az Isten szájából jő. Meg ne feledkezzél az Úrról, a te Istenedről, aki kihozott téged Egyiptom földjéről, a rabszolgaság házából, vezéred volt a nagy és rettenetes pusztán, melyben tüzes leheletű kígyó, skorpió s szomjúságkeltő kígyó volt, de teljességgel semmi víz, — ki forrást fakasztott néked a kemény sziklából, s atyáid által nem ismert mannával etetett téged a pusztában."*

A pusztai élet megpróbáltatásai azt is megmutatták, mi van a zsidók szívében: mennyi hűség, engedelmesség, bizalom, másrészt pedig az is kitűnt, milyen nagy az Isten hatalma és gondviselő jósága. Megmutatta, hogyy nemcsak kenyérrel élhet az ember, van módja az Istennek más módon is arra, hogy az ember életének fenntartásáról gondoskodjék. (A héber szöveg nem igét említ, hanem azt mondja: minden dologgal, mindennel, ami Istentől jön, fenntarthatja életét az ember). A szomjúságkeltő kígyó a szárafkígyó, melynek marása nyomán gyulladásos seb keletkezett az ember bőrén. Az amúgy is vízszegény, sőt helyenkint víztelen helyen még kínzóbb volt ezt elviselni. A földi célt sem tudták elérni Isten segítsége, a mennyei kenyér nélkül.

II. OLVASMÁNY (1 Kor 10,16—17): *„Testvéreim, az áldás kelyhe, amelyet megáldunk, nemde a Krisztus vérében való részesülés? S a kenyér, amelyet megtörünk, nemde a Krisztus testében való részesedés? Mi ugyanis sokan egy kenyér, egy test vagyunk, mivel mindnyájan egy kenyérből eszünk."*

Az eucharisztikus lakoma Krisztussal is, egymással is egybefűz bennünket. A kenyér itt úgy szerepel, mint az életet adó, ill. fenntartó erő, növekedést biztosító táplálék, mely egybefogja azokat, akiket éltet és táplál, hiszen — talán közérthetőbb hasonlattal fejezve ki a dolgot — olyan, mint az egy nyelv, mely egy nép tagjait összefogja vagy az egy telep árama, mely sok-sok készüléket lát el energiával.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 6,51—59) L.: *Évk. 20. vas. B)*

A mai szentmisén különösen komolyan kell vennem Jézus hívását, magát-kínáló szeretetét. Meg kell vizsgálnom magamat a szent misztérium ünneplése kapcsán, hogy mi tart vissza a gyakori szentáldozástól. Nyilván a gyakori gyónás, ill. maga a gyónás az egyik főprobléma. A mise elején lelkiismeretvizsgálatot tartok. Talán jelentéktelen kis bűnöket találtam csupán, melyeket nem akarok unos-untalan gyónni. De akkor miért nem megyek áldozni, hiszen a közös bűnvallomással kapcsolódó bánat ezeket letörli lelkemről. Vagy talán inkább a restelkedés tart vissza és igyekszem olyankor gyónni, amikor sürget az idő, nem lehet sokat foglalkozni egy-egy gyónóval? Mennyivel többet érne az őszinte, valóban kiutat kereső és javulni akaró szív vallomása! Az egységet egymással — családban, munkahelyen — sőt önmagunkkal is az egyetértést mennyivel könnyebb volna megtalálni, ha lelkiatyánk előtt őszintén, kertelés nélkül feltárnánk problémáinkat, melyek feszítenek, nyugtalanítanak bennünket és megzavarják a békét saját szívünkben és környezetünkben? Úgy tekintsek a gyóntató papra, mint a megértő és felemelni tudó Krisztus helyettesére. Nem egy problémáról ki fog derülni, hogy nem is olyan súlyos, amilyennek én magamban láttam. Megbűnhődtem, amiért nem akartam Isten és a közösség képviselője előtt feltárni és így rendezni azt, ami soha nem tartozik egészen csak rám, mert egy testbe tartozunk mindannyian.

B)

I. OLVASMÁNY (2 Móz 24,3—8): *„Ama napokban elment Mózes és elmondta a népnek az Úr minden igéjét és rendeletét, mire a nép egy szívvel-lélekkel felelte: Megtesszük mindazt, amit az Úr mondott. Erre Mózes leírta az Úr minden beszédét s kora reggel felkelt és oltárt épített a hegy tövében és tizenkét emlékoszlopot állított, Izrael tizenkét törzsének megfelelően. Aztán odaküldte Izrael fiainak ifjait, hogy mutassanak be egészen elégő áldozatokat s vágjanak békeáldozatokul fiatal bikákat az Úrnak. Erre Mózes vette a vér felét és a medencékbe töltötte, a másik felét pedig az oltárra öntötte. Aztán vette a szövetség könyvét s felolvasta a nép hallatára, mire azok azt mondták: Megtesszük mindazt, amit az Úr mondott s engedelmesek leszünk. Erre ő vette a vért és ráhintette a népre és mondta: Ez annak a szövetségnek a vére, amelyet az Úr veletek mindezen igék alapján megkötött."*

A Szövetségkötésnek itt leírt módja lényegében ugyanazt jelenti, mint az Ábrahámmal kötött régebbi szövetségforma, amikor leölt állatok véres teteméből utcát alkottak és azon áthaladtak. Ez azt jelentette, hogy a megölt állatokhoz hasonló sorsra jusson az, aki megszegi a szövetséget. Az állatok vérével kötött szövetség előképe annak a tökéletes szövetségnek, melyet szent Fia vérével pecsételt meg az Atya. E teljesértékű áldozatban az ártatlan szerződő fél megbízottja előre elszenvedte azt a sorsot — magára vállalta a szenvedést és a halált — melyet a szerződésszegő fél érdemelt. Isten hűsége nem csupán halálig tartó hűség, hanem halni kész hűség.

II. OLVASMÁNY (Zsid 9,11—15): *„Testvérek, Krisztus a ránk váró javak főpapjaként jelent meg s belépett abba a nagyobb és tökéletesebb sátorba, amelyet nem ember keze alkotott, vagyis nem ebből a világból való. Nem a bakok vagy borjak vérével, hanem saját vérével lépett be egyszer s mindenkorra a Szentélybe és örök megváltást szerzett. Ha ugyanis a bakok és bikák vére meg az üsző hamva a tisztátalanokat hintve külsőleg tisztára szenteli őket, mennyivel inkább megtisztítja lelkiismeretünket a holt cselekedetektől Krisztus vére, aki az örök Lélek által saját magát adta tiszta áldozatul az Istennek, hogy az élő Istennek szolgáljunk.*

Ezért ő új szövetség közvetítője. Előbb azonban a régi szövetség korában elkövetett bűnök megváltásáért el kellett szenvednie a halált, hogy a meghívottak elnyerjék az örökkétartó örökséget."

Krisztus kiválóbb a zsidó főpapnál, mert 1. nem földi szentélybe ment be, hogy Istent kiengesztelje, hanem feljutott a legmagasabbra, a teremtetlen, nem evilági szentélybe. Ez a földi szentély csak mintegy földre vetített árnyéka annak az éginek. Csak úgy viszonylik hozzá, mint a gyerekek játékos iskolája, főzőcskézése a felnőttekéhez. 2. Nem bikák és bakok vérével vitte végbe a kiengesztelést, hanem saját vérében. Az állatok vére megintcsak jelképe volt az áldozatkészségnek, az elégtétel szándékának, az önfeláldozásnak, a tisztulási vágynak. De ezek csak rituális tisztulást tudtak eredményezni, azaz feljogosították az embert arra, hogy az áldozatokon részt vegyen és azok áldásait élvezze. Az üsző hamvával pl. meghintették azokat, akik holttest érintésével tették magukat tisztátalanná és így megtisztultak. De ez a tisztaság csak fakó árnyéka annak az igazi tisztulásnak, melyre az embernek szüksége van, mely a bensőt, a szívet tisztítja meg. Ezt csak Jézus vére szerzi meg számunkra. Az „örök Lélek" magát az Istenséget jelenti, mely Jézusban a lényegi egységet biztosította az Atyával és egyben lehetetlenné tette azt is, hogy a halál martaléka maradjon. Feltámadása és mennybemenetele megfelel annak a földi cselekvésnek, amikor az engesztelés napján a főpap bement a szentek szentjébe és az áldozati vérrel meghintette a frigyládát. Kiontott vére tulajdonképpen a tökéletes önfeláldozás, önátadás kifejezője és megváltásának nagy értékét éppen abban kell látnunk, hogy az önátadásra minket is képesít, vagyis arra, „hogy az élő Istennek szolgáljunk."

AZ EVANGÉLIUM (Mk 14,12—16; 22—26): *„A kovásztalan kenyér első napján, amikor a húsvéti bárányt fel szokták áldozni, tanítványai megkérdezték Jézustól: „Mi a szándékod? Hová menjünk, hogy megtegyük az előkészületeket a húsvéti bárány elköltéséhez?" Erre elküldte két tanítványát. „Menjetek a városba — mondta. Ott találkoztok egy vizeskorsót vivő emberrel. Szegődjetek a nyomába, aztán ahová bemegy, ott mondjátok meg a házigazdának: A Mester kérdezteti, hol van a terem, ahol a húsvéti bárányt tanít-*

ványaimmal elfogyaszthatom? Ő majd mutat nektek egy étkezésre berendezett tágas emeleti helyiséget. Ott készítsétek el." A tanítványok elmentek s a városba érve mindent úgy találtak, ahogy megmondta, s el is készítették a húsvéti vacsorát.
Vacsora közben kezébe vette a kenyeret, megáldotta, megtörte és ezekkel a szavakkal adta nekik: „Vegyétek. Ez a testem." Majd fogta a kelyhet, hálát adott, odanyújtotta nekik. Mindnyájan ittak belőle. Ő pedig így szólt: „Ez a vérem, a szövetségé, amelyet sokakért kiontanak. Bizony mondom nektek, hogy nem iszom többé a szőlő terméséből addig, amíg majd az újat nem iszom az Isten országában."
Ezután elimádkozták a hálaadó zsoltárt és kimentek az Olajfák hegyére."

Jézus feltehetően azért nem nevezte nevén a házigazdát (aki talán Márk apja volt), hogy Judás meg ne tudja és idő előtt ne értesítse Jézus ellenségeit. A két előre küldött apostol — Péter és János — is csak akkor tudták meg, hogy kihez mennek, amikor már ott voltak.

Jézus a régi húsvétot újra cserélte fel ezen az estén, a jelképet valóságra. Vérét a szövetség vérének is nevezi, ezzel jelzi, hogy a Sínai hegynél kötött szövetség érvényét veszti és Isten új népet szerez magának. Jézus befejezésül a tökéletes lakomára, a beteljesülésre utal, hallgatói számára teljesen érthetően, hiszen a lakoma a próféták óta képe az Isten országának.

Judás ebben a perikópában nem szerepel, de a teljes szövegben igen. Jézus rá akarja bírni, hogy vallja meg és bánja meg bűnét, akkor ő is méltón ehet szent testéből, ihat véréből. Érezzük mi is a szentmisében Jézus felszólítását a bűnbánatra és gyónásra. Ő tudja bűneinket, nem is azért van szükség rá, hogy megvalljuk, mintha ebből szerezne tudomást. A pap előtt tett vallomással Isten előtt alázkodunk meg, a lelkiismeretvizsgálattal önismeretünk gyarapszik a Szentlélek világosságának fényében. Az igazi jó gyónás fél siker a bűn elleni küzdelemben, hiszen jó kezdet, nagy lépés a javulás útján. Jézus vére belső tisztulást akar szerezni számunkra és arra késztet, hogy átadjuk magunkat Istennek, elfogadva a Jézusban felkínált kiengesztelődést. A gyónás tényében bennfoglaltan elismerjük a közvetítőre való ráutaltságunkat.

C)

I. OLVASMÁNY (1 Móz 14,18—20): *„Ama napokban Melkizedek, Sálem királya kenyeret és bort hozott Ábrahám elé, mert a fölséges Isten papja volt és megáldotta őt és mondta: Áldja meg Ábrahámot a fölséges Isten, ki az eget és földet teremtette és áldott legyen a fölséges Isten, kinek segítségével kezedben vannak ellenségeid. Erre tizedet adott neki mindenből."*

Melkizedek nevének jelentése: az igazság királya. Valószínű, hogy nem tulajdonnév, hanem a sálemi királyok címe. Sálem azonos a későbbi Jeruzsálemmel a zsidó hagyomány szerint, melyet igen sok egyházatya is követ. Úgy érthetjük Melkizedek és Ábrahám beszédét a fölséges Istenre vonatkozóan, hogy Ábrahám azonosítja a maga Istenét azzal, akit Melkizedek, a pap-király is szolgál. A szöveg nem beszél arról, hogy Melkizedek áldozatot mutatott be, a kenyér és a bor elsősorban a vendéglátó gazda ajándéka vendégei számára, mégis aligha lehet kétséges, hogy Melkizedek, mint pap, áldozatbemutatással kapcsolta össze a lakomát; ennek az áldozatnak egyik része lehetett az Ábrahámra mondott áldás is. A föld termését hozza ajándékba, az áldás szavait mondja Melkizedek — érthető, hogy alakja ősidők óta összekapcsolódik az áldozatot bemutató Krisztuséval és gesztusa a szentmisével. De nemcsak annyiban előképe ő Krisztusnak, hogy kenyeret és bort ajánl fel, ill. áldoz fel és vendégel is meg másokat vele, hanem nevében is, rangjában is, igazságos király és Sálem, azaz béke fejedelme.

II. OLVASMÁNY (1 Kor 11,23—26): *„Testvérek, én az Úrtól kaptam, amit közöltem is veletek: Urunk, Jézus elárulásának éjszakáján fogta a kenyeret, hálát adott, megtörte és így szólt: „Vegyétek és egyétek, ez az én testem, amelyet értetek adok. Ezt tegyétek az én emlékezetemre." Ugyanígy vacsora után (fogta) a kelyhet és így szólt: „Ez a kehely az újszövetség az én véremben. Ezt tegyétek, valahányszor isztok belőle, az én emlékezetemre." Valahányszor ugyanis a kenyeret eszitek és e kehelyből isztok, az Úr halálát hirdetitek, amíg el nem jön."*

Az Úr halálát hirdetjük nemcsak az átváltoztatással, hanem az Úr testében és vérében való méltó részesedéssel. A húsvéti bárány emlékeztette a zsidókat arra az elsőre, melynek vére révén

megmenekültek: itt a mi húsvéti bárányunk jelen is van az oltáron, meg is újítja áldozatát.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 9,11b—17): *„Az időben Jézus az Isten országáról beszélt a tömegnek, akik pedig gyógyulást kerestek, azokat meggyógyította.*
A nap már hanyatlóban volt. Odament hozzá a tizenkettő: „Hagyd szétoszlani a tömeget — figyelmeztették — hogy a környékbeli falvakban és tanyákban keressenek maguknak szállást és élelmet, mert itt a pusztában vagyunk." „Ti adjatok nekik enni" — válaszolta. „Nincs csak öt kenyerünk és két halunk — mondták, — el kellene mennünk, hogy ennyi népnek ennivalót vegyünk." Volt ott vagy ötezer férfi. Erre azt az utasítást adta tanítványainak: „Telepítsétek le őket olyan ötvenes csoportokban." Úgy is tettek, letelepedtek mindnyájan. Most kezébe vette az öt kenyeret és a két halat. Föltekintett az égre, megáldotta és tanítványainak adta, hogy osszák ki a tömegnek. Mindnyájan ettek és jól is laktak és végül még tizenkét kosárra való maradékot szedtek össze."

Vö. Évk. 17. v. B) és 18. v. A)

Az új Melkizedek jóllakatta azokat, akik hivatottak, hogy majd birtokukba vegyék a nekik készített Isten-országát. Áldást mondott Jézus is, mint előképe és ez az áldás azokra is kiterjedt, akik a kenyérből ettek. Valóságos evéssel készítette elő az embereket szeretetének arra a nagy tényére, hogy majd testével-vérével táplálni akarja őket. Nem kell túlságosan szabadjára engednünk képzeletünket: bizonyára voltak, akik Jézussal külön is elbeszélgettek tanácsát kérték, vigasztalást vártak tőle. Lehetetlen, hogy szent Jézussal való érintkezés a bűnösökben ne keltett volna vágyat a bűneikkel való leszámolásra. Nekünk sem csak úgy lehet gyónnunk, hogy pár perc alatt ledaráljuk bűneinket feszengve, szorongva. Lehet a gyóntatóval — alkalmas időben — megbeszélni problémáinkat, feltárni lelkünket és közös erővel keresni a bűnök gyökereit. Kimenni a pusztába: a magányba, a csendbe, az elvonultságba, hogy megtaláljuk magunkat. A mindennapi életben annyi minden elvonja figyelmünket a lényegestől. Annyi mindennel etet bennünket a világ. Semmi nem pótolhatja azt a táplálékot, melyre Jézus invitál. A pusztában szerzett önismeretnek, felindított bánatnak és üdvös, erős elhatározásnak folytatás a szentáldozás. Egyesülni Jézussal és vele végezni tovább a munkát, szeretni Istent és felebarátot.

A panteizmus „igaza"

A panteizmus gondolata végig kíséri az emberiséget. Bármenynyire is ellentétes a keresztény kinyilatkoztatással, a személyes és teremtő Istennel, mégis állandó felbukkanása miatt nem lehet egy elítéléssel elintézni. Megjelenik bölcseleti formában (mint pl. a sztoikusoknál, Herakleitosznál), s képes századokat átvészelve újra éledni (Spinoza, Fichte, Hegel, stb.), jelentkezik a misztikumra érzékeny keleten (brahmanizmus) csakúgy, mint a felvilágosodott Európában, képes okkult vagy racionalista formát ölteni, egyszóval: van benne valami kézenfekvő, szimpatikus, kiirthatatlan.

Ez az elem az embernek az a sejtése, hogy a dolgokban van valami rejtett összefüggés. Ez a sejtés tipikusan emberi vonás. Az állatok is alkotnak képet maguknak a világról és annak jelenségeiről, de — mint ismeretes — ez a kép részletekből álló, egyedi vonásokból alkotott. Ezzel szemben az ember alapbeállítottsága az összefüggésekre irányul. Nemcsak a leghétköznapibb ok-okozat kapcsolatokkal számolunk, hanem a még fel sem derített rejtett összefüggésekkel is. Például említhetném meg az űrkutatást. Minduntalan felvetett probléma az űrkutatás haszna: miért érdemes ilyen óriási összegeket áldozni erre a célra? A szakemberek válasza a konkrétumokat illetően sohasem kielégítő, de a válaszok mélyén ott lappang az emberi meggyőződés: biztosan lesz valami nagy haszna az űrkutatásnak, ha ma még nem is látjuk azt. Vagyis feltételezünk valamilyen titokzatos összefüggést a dolgok között. Ugyanez a sejtés vezet minket az élet sok helyzetében. Sokszor cselekednünk kell anélkül, hogy belátható lenne a cselekedet minden következménye, de az ember mégis cselekszik, mert: „majd csak jó lesz valahogy."

A vallásos ember számára a dolgok rejtett összefüggését biztosítja Isten, aki irányítója az egész világnak. Az ateista ember az

anyag, a társadalom, a fejlődés törvényeiben találja meg azt a tényezőt, amely a jelenségek mögött összefüggést létesít.

Az igazi vallásos hit, vagy az ateista világnézet tudatos reflexió eredménye, értelmileg megfogalmazott meggyőződés a világról. De ez az ős megérzés a mindenség összefüggéséről érzelmi utakat is tör magának, s a babonában és a mesékben spontán módon mutatkozik meg. Az annyira elterjedt babonák alapja ugyancsak ez a sejtés: a legkisebb dolog, a legjelentéktelenebb szöveg vagy cselekmény óriási eredményeket hozhat, mert titokzatos összefüggés van a dolgok között. Hogy a babona oly könnyen utat talál az emberekhez, az innen adódik. Szimpatikusabb formában jelentkezik ez a szívünkben élő sejtés a mesékben. A népmesék is ismernek titokzatos összefüggéseket, látszólag jelentéktelen dolgokat, melyek áldást vagy átkot hoznak a velük érintkezőkre.

A kinyilatkoztatás megerősíti az emberi szívnek ezt a sejtését. Megtisztítva a babonás elemektől és a panteista monizmustól, hirdeti a világ egységét. Az Oltáriszentséget is úgy kapjuk meg, mint a mesék varázs-szerszámát: „Aki a kenyérből eszik, örökké él" (Jn 6,51). Egy kis kenyérke elég ahhoz, hogy az örök életre elvigyen, mert titokzatos összefüggések vannak a világban, s a legjelentéktelenebb felszín alatt nagyszerű dolgok rejtőznek. „És úgy tűnik, hogy Isten ott közelít meg minket legjobban, ahol a legnagyobb csend és egyszerűség honol. Egy kis gyermekben, aki jászolban feküdt, Isten mindenhatósága rejtőzött. Egy keresztrefeszítettben, aki tehetetlenül vérzett el, végbement a világ megváltása. A kenyér és a bor színe alatt rejtőzik az istenemberi áldozat egész titokzatos mélysége... Szent borzadásnak kell elfognia szívünket mindannyiszor, ha valamilyen nagy csendességgel, igénytelen kicsiséggel, mozdulatlan fátyollal állunk szemben; a Nagyszerű, az Örök, a Végtelen, a Mindenható, Isten léphet ott elénk, ott szétszakadhat a fátyol, hogy egy szem a végtelen mélységből ránk tekintsen." *(P. Lippert:* Unser tägliches Brot, München, 1930. 25. old.)

A tények beszélnek

Vallásunkat tételekbe gyűjtve ismerjük meg. Hitünk igazságokat tartalmaz, pontosan megfogalmazott szövegeket. Hitünk világnézet, amely tanokat hirdet a világról, s az emberi életről.

Isten azonban nem ad nekünk elméleteket, gondolati rendszereket, érveket és ellenérveket. Isten tényeket közöl velünk: a megtestesülés, a megváltás, a megszentelés tényeit. Nem magya-

rázza, hogyan lehetséges két természet egy személyben, hanem adja helyette magát a valóságot. Meghal a mi megváltásunként, s a teológusok azóta is törik a fejüket, hogy miért így kellett végbemennie a megváltásunknak. Isten tényekkel beszél, s nekünk, ha meg akarjuk Őt érteni, meg kell szoknunk a tények nyelvét.

Az Oltáriszentség is ilyen tény, valóság Jézus kezéből. Nem ismerteti filozófiai hátterét, a szubsztancia és akcidensek viszonyát, és mégis meri az emberek kezébe adni. Teológiai traktátusok születtek, de maga az Oltáriszentség megelőzte valamennyit, nézetek csaptak össze és alakultak körülötte, de maga az Oltáriszentség ugyanaz maradt.

Ha az Oltáriszentséget a szokásos emberi módon vizsgáljuk, vagyis esszenciálisan, akkor sok mindent el lehet róla mondani, hiszen az Krisztus értünk adott teste és vére. Ha azonban egzisztenciálisan nézzük, akkor a következőket vesszük észre e titokban.

Jézus valóságosan itt van, áldozat és táplálék számunkra, de oly módon, melyet az érzékek nem tudnak megközelíteni. A megváltás egész műve, amely végbemegy az emberi történelemben, nem szemünk láttára megy végbe. Ha tehát megszokott tapasztalataink, érzékeink útján keressük Krisztust, feltétlenül tévedni fogunk. De igenis megtalálhatjuk Őt a hit által. A hit nem szemlélés, hanem állásfoglalás. Ez más szóval azt jelenti, hogy aktíve találhatunk rá Krisztusra. Az érzékek a szemlélést biztosítják, de a földi életben Isten szemlélése nem lehetséges. Most a hit állásfoglalására, a tevékeny hozzáállásra van szükség. Ha Isten tényekben közelít felénk, akkor nekünk is tényekkel kell válaszolnunk. Az ember nem kapja „készen" Krisztust, hanem hozzá kell járulnia ahhoz, hogy Krisztus számára jelen legyen.

A tények szava az Oltáriszentség esetében abban is megmutatkozik, hogy Krisztus jelenléte a mi kenyerünkben következik be, a mi hívásunkra. Nincs Istennel kapcsolatunk, ha a „légüres térbe" hívjuk Őt. De jelenlevővé válik számunkra, ha valamibe, ami a mienk, meghívjuk. Megtestesülésekor is kellett neki egy édesanya, születésekor legalább egy istálló, s azóta is így van. Most megjelenik kenyerünkben, amely bármilyen kicsi is, de mégis meg kellett dolgoznunk érte, s fel kellett ajánlanunk neki, vagy megjelenhet és működhet egy szavunkban, egy gesztusunkban, ha azt rendelkezésére bocsátjuk.

A panteizmus tetszetős gondolat, hiszen megfelel az emberek sejtésének, hogy ti. az egész világ egy nagy egység, hogy a világ szépségében az Abszolutum néz ránk, de a panteizmus leggyengébb pontja az egész elméletet megingatja. Ez a gyenge pont maga az ember. A panteizmust nem a bölcseleti évek döntik meg, hanem az az átélt tapasztalat, hogy az ember önmagában nem érzi meg, nem ismeri fel az Abszolutumot. Ha a panteizmus igaz lenne, akkor az embernek magában is fel kellene fedeznie a fenségnek legalább valamelyes töredékét.

Az Oltáriszentség ezt a problémát is megoldja. Az Oltáriszentségen keresztül Krisztust érinthetjük és Krisztuson keresztül a világ titokzatos összefüggéseit, de az Oltáriszentség egyben eledel is, melyet valaki megeszik, amint a földi étel is az elfogyasztójáé, neki szól, őt táplálja, úgy van az égi kenyérrel is. Isten, az Abszolútum olyan formában jelenik meg, amely a személyes kapcsolatot emeli ki. Az ember, aki személyes hittel keresi Istent, személyes formában kapja meg Őt. Isten az övé, egészen az övé.

A)

1. *„Atyáid által nem ismert mannával etetett téged."* (5 Móz 8,16)

Az olvasmány előképszerűen mutatja az élet és az Oltáriszentség kapcsolatát.

„Meg ne feledkezzél az Úrról, aki kihozott téged a rabszolgaság házából." Megmentett a Sátán rabságából, az örök kárhozattól. Szabaddá tette az utat az Ígéret Földjére, a mennybe, Isten boldog országába.

„Gondolj csak vissza arra az egész útra, amelyen az Úr vezetett a pusztában, hogy próbára tegyen, s így nyilvánvalóvá legyen, mi forog szívedben." A földi élet képe, melynek istenadta célja, hogy megmutassa, érdemesek vagyunk-e Isten országára, akarjuk-e egyáltalán Isten boldogságát.

„Éhínséggel sanyargatott téged." Szívünk éhségére, kielégítetlenségére kell gondolnunk. Pusztasága a szívnek a földi élet. Nem tudunk itt jóllakni, kielégülni. Ha csak „kenyérrel" kellene beérnünk, vagyis azzal, amit a földi élet ad (ide gondolhatunk mindent, ami életünket fenntartja, táplálja, kellemessé teszi, a levegőtől kezdve a szeretetig), akkor éhínség az élet. Lelkünk csak Isten mennyei asztalánál tud majd jóllakni.

De küldött „kóstolót" Atyánk. Az igazi mannát, az igazi égből szállt kenyeret, Jézus testét, az Oltáriszentséget. Ez a menny előíze mindenkinek, aki mennyei lélekkel veszi.

Nem állat az ember, tehát nemcsak biológiai szükségleteink, nemcsak testi vágyaink vannak. De nem is csak animal rationale, testi-szellemi lény az ember, hogy megelégedhetnék a tudomány, a művészet, a szerelem, a család, a közösség adta szellemi táplálékkal. Az embert istengyermekké emelte Atyánk. Természetfeletti, isteni régiókba vágyó „ösztönt" is ojtott belénk a kegyelem révén. Meg is adja majd a természetfelettit, bőséges áradásban, a Szentháromság kebelén. De majd csak ha végigjártuk a „pusztát", és nyilvánvalóvá lett, „mi forog szívünkben". Hogy természetfeletti értelemben éhen ne haljunk, „előételt" engedé-

lyezett, ajándékozott a Mennyei lakomából, ez az Oltáriszentség. Előíze a mennynek, és záloga is: Aki kapott az előételből, az már vendég a lakomán.

2. *Az embertestvériség asztala*

„Mi sokan egy kenyér, egy test vagyunk." Sokszor beszéltünk róla. Isten csak Jézust fogadja el, bennünket akkor, ha Jézussal egy test, egy szőlőbokor vagyunk. Azáltal, hogy Jézusba vagyunk ojtva, egymás között is egyek vagyunk, mint a test tagjai, mint a szőlő ágai és levelei.

Ennek egyik jelképe a ma ünnepelt Oltáriszentség. Amint a sok búzaszemből egy kenyér lesz, a sok szőlőszemből egy ital, úgy egyesít bennünket a kegyelem egy testbe. Már emberségünk egygyé tesz minket, hiszen ugyanazt a természetet, ugyanazt az istenképiséget hordozzuk valamennyien. Bármennyire különfélék vagyunk millió szempontból is, sokkal több, döntően több bennünk az, ami egyesít. Ezt az egységet életünknek is ki kell fejeznie, az emberi szolidaritás, összetartás, felebaráti szeretet révén.

A kenyér és bor jelképe az embertestvériségnek. Az átváltoztatott Kenyér és Bor egy egészen magasrendű, embervoltunkat meghaladó egységünk jelképe. Arra vagyunk hivatva, hogy eggyé legyünk Jézusban, Isten Egyszülöttjében, így magunk is isteni régiókba emelkedjünk. Individualista emberek! Vegyétek észre: A búzaszem nem változik át Jézus testévé, a szőlőszem sem Jézus vérévé, hiába mondaná el felettük a pap a szent igéket. Csak a kenyérrè egyesült, a borrá egyesült búza és bor lesz Jézussá. Csak az változik istenivé, Isten gyermekévé, csak az részesül az isteni természetben, aki hajlandó előbb egy lenni embertestvéreivel. Ezt hangsúlyozza a Szent Kenyér és a szent Bor.

Ezt prédikálja a közös asztal is, és az egy Étel. A különböző népek étkezési anyagai, szokásai, igényei nagyon különfélék. Minden nép mást és másképp elkészítve eszi. Az Oltáriszentség ugyanaz mindenütt, minden sarkában a Földnek. Egy Kenyeret eszünk, egy asztalhoz járulunk minden fajú és minden rendű emberek. Nem kap jobbat az Úr asztalánál a gazdag, mint a szegény. Egyet eszik egészséges és beteg. Mindenki egy, aki ebből a Kenyérből eszik.

De az Oltáriszentség nemcsak jelképe egységünknek Jézusban, hanem eszköze is. „Egy test vagyunk, m i v e l mindnyájan egy kenyérből eszünk." A szentáldozás értelme, hogy minél többet kapjunk Jézus Lelkéből, minél inkább birtokba vegyen bennün-

ket a Szentlélek. Ez az egy Lélek tesz bennünket eggyé Krisztussal, eggyé egymással.

Az Oltáriszentség ünnepén vállaljuk és akarattal is valósítsuk szent egységünket, testvériségünket Jézusban!

3. *„Vitatkoztak erre egymás közt"* (Jn 6,52)

Az Oltáriszentség a hit titka. A gondolkodó ember csak arra képes, hogy kivédje azokat a támadásokat, amelyek azt szeretnék bizonygatni, hogy az Oltáriszentség titka lehetetlenség. Néhány közkeletű nehézség, népies válaszokkal:

A mindenható Isten ilyen kis helyen? — A Nap a harmatcseppben.

Jézus teste hogyan fér el olyan kis ostyában? — Óriási hegyek „férnek el" az ember szemében.

Egy Jézus sok helyen hogyan lehet? — Televízió: Ugyanaz sok helyen.

Kenyérből emberi test? — A kenyér, ha megeszik, testté alakul.

„Tapasztalati" bizonyíték: A jól áldozók átélik Jézus jelenlétét.

Döntő a hit. Imádkozni kell érte, és élni kell, akkor bizonyosságot ad.

4. *Istent imádni kell*

A mai ünnep többek között az Úr imádásának napja is. Amióta ember él a földön, mindig imádta Istent. Nincs, nem volt soha olyan nép, amelyik ne tisztelte volna valamiképpen az Istenséget. Ez azt jelenti, hogy az ember szíve mélyén érzi, hogy meg kell hajolnia Teremtő Ura előtt, aki gondviselője és sorsának intézője.

Ma mintha sokakból kiveszett volna ez a humán ösztön. Nem veszett ki, ott él ma is a szívek mélyén. Alkalomadtán felszínre is tör. Csak sokan visszaszorítják, mert szégyenlik.

De nemcsak megvan az emberben ez az alapvágy, hanem maga Isten is megkívánja, hogy imádjuk. Népétől megkövetelte, hogy imádja, megkövetelte a papságot, az áldozatot, az ünnepeket, az imádságot. Bűnt követ el, aki csak kér Istentől, de imádó hódolatra nem is gondol. Alapvető önzés ez. Lehetetlenné teszi az üdvösséget.

Isten nemcsak megkívánja az imádást, de a módját is megszabja. Kíván egyéni meghódolást, de közösségi imádást is. Bűn nélkül ez alól sem húzhatjuk ki magunkat. És kívánja az egyedül

elégséges hódolatot, a szentmisét. Benne Jézus által, Jézussal, Jézusban kell imádnunk Istent, vagyis úgy átadnunk magunkat, hogy semmit meg nem tartunk. A mise nem azért van, hogy Jézust imádjuk, hanem hogy Jézussal imádjunk.

Vannak az imádásnak olyan mozzanatai, amelyek az imádás illeméhez tartoznak. Ezeket (meghajlás, térdhajtás, térdelés, leborulás, kalaplevétel, imádó kéztartás, mellverés stb.) az egyház szabja meg a közös istentisztelet számára. Váltakozik is a különböző korokban, mint más illemszabályok is. Magánájtatosságainkban választhatjuk az imádás külső kifejezését hajlamaink és buzgóságunk szerint. Másokkal kapcsolatban vagy új egyházi rendelkezések alkalmával ilyesmiken soha fenn ne akadjunk. Ez nem tartozik a lényeghez. Lélekben és igazságban kell imádni az Urat, ez kifelé számtalan módon megnyilvánulhat, de ha hiányzik, a külsőségek értéktelenné válnak.

B)

1. *Vérszerződés*

Az úrnapi körmeneten Istennel való szövetségünknek nagy Jelét mutatjuk meg a világnak. Jézusban örök szövetségre lépett népével az Úr. Ennek előképéről, a sinai kötésről olvastunk ma.

Az előkép is, az új és örök szövetség is vérszerződésként pecsételtetett meg. A vérszerződés mindenképpen a szövetség halálosan komoly, mindkét fél részéről megszeghetetlen módja. Az ószövetséget is csak akkor bontotta fel az Úr, amikor azt választott népe Fiának megölésével végleg megszegte. Az újszövetség azért örök a szó legteljesebb és legvalódibb, visszavonhatatlan értelmében, mert azt az emberiség már meg nem szegheti (Isten természetesen nem szegi meg), ugyanis az emberiség e szerződésben Jézus, az emberiség Feje. Ő pedig nem szegi meg. Nekem egyéni feladatom, hogy véresen komolyan tartsam a szövetséget, megmaradván Jézusban.

Az előkép-szerződésben az áldozati állatok vére összekötötte Istent és a népet: A vér érintette az oltárt, Isten jelképét, és érintette meghintés által a népet. Az újszövetség megkötésénél is megtörtént ez, sokkal teljesebb formában. Itt egybefolyott Isten és ember vére Krisztusban. Hiszen Jézus kiontott vére Isten vére is, ember vére is, mert az Istenember vére.

A vérszerződés azt is kifejezi, hogy a szerződő felek ezentúl vérrokonoknak tekintik magukat. Az újszövetséget megkötő kál-

váriai áldozatban nemcsak kifejeződött, hogy Isten és ember vérrokonként akar egy lenni ezután, hanem ez a vérrokonság meg is valósult. Nemcsak szerződéses, hanem igazi vérrokonság jött létre. Isten Jézusban valóságos ember lett, a kegyelem folytán pedig az emberiség az isteni természet részesévé vált. Nemcsak Jézus embersége vétetett fel az Istenségbe, hanem általa minden egyes ember istenivé vált. Vagy legalább erre megkapta mindegyikünk a lehetőséget.

Az úrnapi körmenet gondolatvilága nagyon gazdag. Ma ezt a vonását tudatosítsuk magunkban: Istennel való örök szövetségünket ünnepeljük.

2. *Ami nem változik*

Megváltozott a szentmise nyelve, szertartása. Megváltozott sokminden az egyház életében. De van, ami sohasem változik. És éppen a szentmisével kapcsolatban a sok változás egyik haszna az, hogy felhívja a figyelmet arra, ami nem változik, ami örök az utolsó vacsorától az utolsó ítéletig.

Örök Jézus jelenléte a kenyér és bor színében: „Ez az én testem, ez az én vérem." Ez soha nem változik, és mindig középpontja lesz hitéletünknek, a keresztény gyakorlatnak. Lehet, hogy nem mindig fogják térdhajtással üdvözölni. Lehet, hogy más alakú lesz a kenyér, lehet, hogy kovászos lesz egyszer. Lehet, hogy nem aranyozott kehelyben lesz a bor. De mindig kenyér és bor lesz, mindig Jézus teste és vére lesz. Az átváltoztatás szavai megfogalmazásban változtak és változhatnak még sokszor, a lényeg ugyanaz marad: „Ez az én testem és vérem". Lehet, hiszen sokáig nem is volt, hogy egyszer majd elmarad az úrfelmutatás (nem valószínű), de akkor is hittel fogjuk vallani, hogy ez Jézus valóságos teste és vére a kenyér és bor külső színe alatt.

Örök a szentmiseáldozat. Az a Test, az a Vér jelenik meg mindig az oltáron, amely értünk adatott és ontatott. Megváltozhat még a szentmise rítusa annyira, hogy szinte rá sem ismernénk, de akkor is Jézus keresztáldozatának megújítása lesz. Akkor is az lesz a hívek feladata, hogy egyesítsék életük áldozatát Jézus áldozatával.

Örök a felhívás, a parancs: „Vegyétek és egyétek". Mindig áll, hogy csak az üdvözülhet, csak abban él az isteni élet, aki eszi Jézus testét. Egy szín alatt, vagy két szín alatt, mindenképpen Jézus egyesül velünk mindenkor a szentáldozásban. A világ végéig ez

a Kenyér lesz természetfeletti életünk tápláléka, orvossága, az örök élet záloga.

Lehet, hogy valamikor nem lesz úrnapi körmenet. Sokmindent megszüntetett már az egyház, ami századokig gyakorlat volt. De mindig megmarad minden krisztushivő kötelessége, hogy kivigye életében az emberek közé, a világba Jézust.

3. *„Véled áldozattá váljunk"* (Népének)

Az Oltáriszentség Jézus emlékezete. Miért éppen kenyér és bor? Mert fényképe a kenyér és bor nem Jézusnak, de Jézus életének, mely értünk adatott. A búza és a szőlőszem úgy válik hasznunkra, étel és italként táplálva, vidámítva bennünket, hogy először megtöretik a malom hengerei között, a prés nyomása alatt. Jézus élete is úgy vált örök hasznunkra, hogy értünk összetöretett, hogy kipréselték belőle a Vért. „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre." Az Oltáriszentségnek már az anyaga emlékeztet Jézusra. „Halálodat hirdetjük, Urunk." És ez az anyag emlékeztet a dicső feltámadásra is. „Hittel valljuk feltámadásodat, míg el nem jössz." Mert az összetört búza, az összetört szőlő a kemence és a hordó sírjában új, nemesebb, magasabb szintű életre támad: Kenyérré és borrá lesz. Jézus összetört élete a sírban új, dicső, mennyei életre támadt.

De a szentmise nemcsak emlékezete Jézusnak, hanem jelenléte is. Azt akarja, hogy ne csak emlékezzünk rá, de kapcsolódjunk bele áldozatába. „Add, hogy kik most buzgón áldunk, Véled áldozattá váljunk." Nekünk is oda kell adnunk, Istennek kell áldoznunk életünket. Csak így változhatunk istenivé, jézusivá. Csak a malomban és présben „feláldozott" búza és szőlő változik át Jézussá. A természetes állapotban lévőre a pap hiába mondaná rá a szent igéket, Jézus szavait, nem változnának át. A mi életünk is csak úgy lesz Jézus életévé, hogy már ne mi éljünk, hanem Jézus éljen bennünk, ha Istennek áldozzuk magunkat. Ezt az áldozatot kell megajánlanunk az Úrnak minden szentmisében, és nem szabad visszavonnunk, inkább véghez kell vinnünk a mindennapokban.

C)

1. *„Áldott legyen a felséges Isten, Áldja meg Ábrahámot"* (1 Móz 14,19—20.)

Melkizedek áldozata előképe a szentmisének. A szentmise valósítja meg azt, amit Melkizedek kért: Dicsőség Istennek, békesség az embernek.

Az ember ősidők óta áldozattal áldotta Istent. Önmagában gyenge valami volt ez. Az áldozati tárgy is, a bűnös teremtmény, az ember hódolata is túl kevés ahhoz, hogy méltóképpen dicsőítse a Végtelen Istent. „Őáltala, Övele és Őbenne a tied, mindenható Atyaisten, m i n d e n tisztelet és dicsőség." Csak Jézus áldozati lelkülete és áldozatának tárgya (önmaga) az egyedül elégséges áldása, dicsőítése Istennek. Hála legyen az Úrnak, hogy ezt az egyedül elégséges áldozatot népének, az egyháznak kezébe adta. Ezt az áldozatot mutatjuk be nap mint nap, napkelettől napnyugatig oltárainkon. Azzal az érzéssel, hitbeli meggyőződéssel tehetjük, hogy méltón dicsértük általa a minden dicséretre méltót. Jézus áldozatában kap értéket és elégséget a mi gyarló istendicséretünk.

Jézus áldozatából, amely megújul minden szentmisében, jön hozzánk az áldás, a béke. A béke itt nem a háborúmentességet jelenti, hanem az ember „egész"-ségét, természetes és természetfeletti jólétét, épségét, a testi egészségtől kezdve, az érzelmi jóléten át, a kegyelmi állapotig. „A szentmise végetért, menjetek békével." Aki jól vett részt a szentmisén, vagyis aki Jézussal őszintén és egészen Istennek szentelte magát, vette a mennyei táplálékot, annak van meg igazán a reménye arra, hogy Isten megadja neki ezt a teljes értelmű békét. Mikor és milyen körülmények között hallgatna meg és áldana meg inkább az Úr, mint a szentmisében? Hiszen Jézus golgotai áldozata jelent meg, a legtöbb, amit az emberiség felajánlhat Istenének, és azzal egyesültünk szentségileg a kenyértörésben, aki Mindene az Atyának, mert egy vele, a Fiúval.

Nincs jelentősebb tette az embernek, mint részvétele a szentmisén. Ennek tudatában vegyük körül az oltárt. Ezzel adhatjuk a legtöbbet Istennek, ez által remélhetünk legtöbbet Istentől.

2. *Életünk tápláléka*

Az embernek sokféle táplálékra van szüksége: Testi, érzelmi, szellemi stb. Bármelyik hiányzik, nem lehet egész az ember. Pl. csak testi táplálék, szellemi nélkül állati sorba süllyeszt. Csupa szellemi táplálék, minden érzelmi nélkül, ez is elsorvaszt, boldogtalanná tesz.

Az emberi élet teljességéhez tartozik az is, hogy Isten természetfeletti életre hívott meg bennünket, magasabb szintű életre a legteljesebb, de pusztán emberi életnél. A keresztségben az isteni élet csíráját lehelte belénk a Szentlélek. Enélkül lehet valaki tudós, művész, zseni bármilyen vonalon, még becsületes ember is, de egész ember nem.

Ez az isteni élet éppen úgy kifejlődésre vár, mint testi vagy szellemi életünk. És mivel örökre szól, a legfontosabb minden más előtt. Ennek az isteni életnek tápláléka az Oltáriszentség. Nélküle nem fejlődik, sőt elsorvad, elhal. Minden képesség elsorvadása tragédia, de ezé örök tragédia: Kárhozat, örök kínja az értéktelenségnek, elvetettségnek.

Az áldozáskor vett Jézus teste a bennünk élő isteni élet tápláléka. Nyomában természetfeletti élet, erő, szépség, teljesedés fakad. Sok ellensége van bennem és körülöttem az isteni életnek. Kell neki a „jó táplálkozás", kell az orvosság. Ezért lenne fontos a gyakori, minél gyakoribb szentáldozás. Elengedhetetlen a teljes emberség kifejlődéséhez. „Ha nem eszitek, nem lesz élet bennetek."

3. *Úrnapi körmenet*

Miért van? Kifejezi: Vallásunk nem a templom vallása. Templomunk szíve akar lenni a világnak, melyből a hitnek, a reménységnek, a jóságnak vérkeringése indul ki. A templombajárás nem lehet menekülés a világ elől. Sokkal inkább feleletkeresés a világ kérdéseire. Felkészülés az élet feladatainak megoldására. Erőgyűjtés, hogy gyengeségünk ellenére is megálljuk helyünket a mindennapokban.

A templom az imádság háza, sokszor hallottuk. Igaz, de nemcsak az. A templom Isten szavának a háza is, tehát útbaigazító hely. Aki valamit megérdeklődött, pl. a vasúti információs irodában, az, ha jóakaratú, továbbadja.

A templom háza az áldozatnak is. Jézus áldozatáé: a szent-

mise. Hozzáadjuk a magunk életáldozatát. Ezt a felajánlott, Istennek adott életet éljük „odakint".

A templom a kegyelmi erő háza. A kegyelem az életre, a mindennapokra erősít.

A templom az Istennel való egyesülés háza. Egyesülés a hitben, a szeretetben, de valóságosan is, a Szentáldozásban. Istennel egyesült szívemet viszem a világba.

Jézus a körmenetben kimegy az életbe. Kétszer egy évben. Ez a körmeneti világbalépése Krisztusnak csak jelképes. Felhívás számunkra: Vigyétek ki Jézust az életbe minden nap, állandóan! Hasonlat: Hiába van jó szíve valakinek, a vérkeringési zavarok halálát okozhatják. A hívek Jézus Szívének vérkeringése. Nekik kell kivinni, szétvinni Jézus üzenetét, szeretetét, irgalmát az életbe.

A körmenetben való részvétel hitvallás. De minden mozdulatomnak hitvallásnak kell lennie. Nem a szájalás vagy a keneteskedés hitvallása, hanem a krisztusi életé.

ÉVKÖZI 10. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Óz 6,3b—6): *„Ismerjük meg, törekedjünk megismerni az Urat! Biztosan eljő az Úr, mint a hajnal, eljő hozzánk, mint az őszi eső, és mint a tavaszi eső a földre. Mit tegyek veled Efráim? Mit tegyek veled, Juda? Jámborságtok olyan, mint a reggeli felhő, és mint a reggel tovatűnő harmat. Ezért vertem őket a próféták által, megöltem őket szájam igéjével. Ítéleteid nyilvánvalók, mint a világosság. Mert én irgalmasságot akarok és nem áldozatot, és az Isten ismeretét inkább, mint égő áldozatokat."*

Az eső-hasonlat a héber szövegben így szól: „Eljön hozzánk, mint a kellő időben jövő eső; eljön hozzánk, mint a zápor, mint a tavaszi eső, mely lehull a földre". Az Úr tehát megkönyörül népén, jóllehet ismételten méltatlannak bizonyultak irgalmára. Csak az Úr irgalmának köszönheti Izrael, hogy él és növekszik, gyarapszik: ahogyan a föld nem tudna teremni az őszi és tavaszi eső nélkül, úgy Izrael sem lenne képes fennmaradni Isten segítsége nélkül. Az Úr előre látja, hogy a megtérés nem lesz tartós, buzgóságuk egykettőre elpárolog, amint eddig is történni szokott. Prófétái szája által nem egyszer hirdette meg a pusztulást az Isten és napnál világosabb volt, hogy történelmük alakulásaiban ellenségeik az Úr ítéletét hajtják végre. Az Úr sürgeti a helyes lelkületet, ami nélkül az áldozatok értéktelenek. (Vö. 1 Kir. 15,22: Saul engedetlenül bemutatja az áldozatot.)

II. OLVASMÁNY (Róm 4,18—25): *„Testvéreim: Ábrahám a remény ellenére is reménykedve hitte, hogy sok nép atyja lesz, az ígéret ugyanis így szólt: Ilyen lesz nemzetséged. Nem gyengült meg a hite, bár majdnem százesztendős volt, nem gondolt életerejét vesztett testére, sem Sára elapadt méhére. Nem kételkedett hitetlenül Isten ígéretében, hanem erőt me-*

rített hitéből és magasztalta az Istent. Meg volt győződve, hogy elég hatalmas ígéretének teljesítésére. Ez szolgált megigazulására.
De nemcsak érte van megírva, hogy megigazulásra szolgált, hanem értünk is. Nekünk is üdvünkre van, ha hiszünk abban, aki a halottak közül feltámasztotta Urunkat, Jézust, aki vétkeinkért halált szenvedett és megigazulásunkért feltámadt."

Ábrahám nem kételkedett Isten hűségében és mindenhatóságában, bár nagyon is jól látta, hogy emberileg mennyire reménytelen a helyzete. „Arcára borula Ábrahám és nevete, mert azt gondolta magában: Százesztendős embernek fog fia születni s a kilencvenesztendős Sára fog szülni?" (1 Móz 17,17) A Vulgata és a jelenlegi magyar szöveg sem helyesen fordítja az apostol szavait, mert Pál nem azt mondja, hogy Ábrahám „nem gondolt életerejét vesztett testére, sem Sára elapadt méhére." Igenis gondolt, de ennek ellnére sem gyengült meg hitében.

Isten hűsége és hatalma még fényesebben mutatkozott meg Jézus feltámadásában. A feltámadott Jézusba vetett hit által igazulunk meg, részesülünk Isten életre keltő erejében.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 9,9—13): *„Az időben látott Jézus egy Máté nevű embert, aki a vámnál ült. Odaszólt neki: »Kövess engem!« Az felállt és követte, majd vendégül látta házában. Ekkor sok vámos és bűnös jött oda. Jézussal és tanítványaival együtt asztalhoz telepedtek. Mikor a farizeusok ezt látták, így szóltak tanítványaihoz: »Miért eszik mesteretek vámosokkal és bűnösökkel?« Amint ezt meghallotta, így válaszolt: »Nem az egészségeseknek van szükségük orvosra, hanem a betegeknek. Menjetek s tanuljátok meg, hogy mit jelent: Irgalmasságot akarok és nem áldozatot. Mert nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem hogy a bűnösöket.«"*

A zsidók a vámosokat megvetették, mert szemükben tisztátalannak számított a foglalkozásuk, hiszen egyrészt az idegen hatalmat szolgálták ki, másrészt a pénzszerzés eszközeiben nem voltak nagyon válogatósak. Máté (másik nevén Lévi) Kafarnaumban volt vámos. A bűnösökkel közösködő Jézuson megbotránkoznak a zsidók, ő viszont Ozeás próféta könyvéből vett idézettel (6,6) bebizonyítja, hogy eljárása összhangban áll Isten akara-

távai. Isten irgalmának köszönhetjük, hogy nem vagyunk bűn és gonosz zsákmánya. Hasonló irgalmas lelkületet vár tőlünk is az Isten. Nem megvetni és még mélyebbre taszítani kell azt, aki bűnben él, hanem őszinte együttérzéssel megmentésére kell törekednünk. Akiből ez a lelkület hiányzik, az nagylelkű áldozatai ellenére sem kedves Isten szemében, mert nem hasonlít rá.

Mindhárom olvasmány valamiképpen a megigazulás kérdését is megvilágítja. Rámutat arra, hogy Isten irgalmának köszönhetjük megigazulásunkat, a hit által fogadjuk el irgalmának ajándékát és irgalmának követésével bizonyítjuk hitünk valódiságát és válunk egyre alkalmasabbakká Isten igazzá tevő kegyelmének befogadására.

B)

I. OLVASMÁNY (1 Móz 3,9—15): Vö. Szeplőtelen Fogantatás.

II. OLVASMÁNY (II. Kor. 4,13—5,1): *„Testvérek! Mivel a hitnek bennünk is ugyanaz a szellem él, mint amiről írva van: »Hittem, azért beszéltem«, mi is hiszünk s azért beszélünk. Tudjuk ugyanis, hogy aki Jézust feltámasztotta, Jézussal minket is feltámaszt és veletek együtt elébe állít. Mert minden értetek történik, hogy minél bővebben áradjon a kegyelem s így hálát is mind többen adjanak az Isten dicsőségére. Ezért nem veszítjük el kedvünket, mert bár a külső ember romlásnak indult bennük, a belső napról napra megújul. A mostani pillanatnyi könnyű szenvedés ugyanis a mennyei örök dicsőség túláradó mértékét szerzi meg nekünk. Csak ne a láthatóra, hanem a láthatatlanra fordítsuk figyelmünket. Mert a látható múlandó, a láthatatlan viszont örök. Tudjuk ugyanis, hogy ha földi sátrunk összedől, Istentől kapunk lakást, örök otthont a mennybe, amit nem emberi kéz épített."*

A zsoltáros szavait idézi az apostol (116,10) és ennek kapcsán egyrészt arra utal, hogy a hitet Isten Lelke hozza létre és erősíti bennünk (a „hit szelleme" az Isten Lelke keltette hitet jelenti) és ez a hit hirdetésre ösztönöz: hittem, azért beszéltem. A hitben a belső ember napról napra megújul: újból és újból megtapasztalja magában a Lélek erejét, egyre igazabb, biztosabb valósággá válik számára Isten világa, a lélekben rejtőző élete. Ez a folyton

megújuló és gazdagodó élet az örökkévalóságban éri majd el teljes mértékét és válik boldogságunk érezhető forrásává.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 3,20—35): *„Az időben Jézus hazament tanítványaival, de ismét nagy tömeg gyűlt össze, úgyhogy még evésre sem maradt idejük. Amikor övéi ezt meghallották, mentek, hogy hazavigyék, mert az a hír terjedt el róla, hogy megzavarodott. A Jeruzsálemből jött írástudók úgy nyilatkoztak róla: »Beelzebul szállta meg« és »a gonosz lelkek fejedelmének segítségével űzi ki az ördögöket.« Ő azonban összehívta őket és mondott egy hasonlatot: »Hogy űzhetné ki a sátán a sátánt? Ha valamely ország meghasonlik magával, az az ország nem állhat tovább fenn. Ha egy család meghasonlik magával, az a család nem maradhat tovább együtt. Ha a sátán saját maga ellen támadt és így meghasonlik magával, nem maradhat meg, hanem elpusztul. Senki sem törhet be az erős ember házába és nem rabolhatja el holmiját, hacsak előbb meg nem kötözi az erős embert. Csak akkor rabolhatja ki a házát.«*

»Bizony mondom nektek, hogy minden bűn és minden káromló szó, amit csak kiejtenek az emberek a szájukon, bocsánatot nyer. De aki a Szentlelket káromolja, nem nyer bocsánatot, bűne örökre megmarad.« Mert ezt mondták róla: »Tisztátalan lélek van benne«.

Anyja és rokonai odaértek, de kint maradtak, beküldtek érte és hívatták. Akik körülültek, szóltak neki: »Anyád és rokonaid kint vannak és keresnek téged.« Ő így válaszolt: »Ki az én anyám és rokonom?« Aztán végighordozta tekintetét a körülötte ülőkön s csak ennyit mondott: »Ezek az én anyám és rokonaim! Aki teljesíti az Isten akaratát, az az én testvérem és anyám.«"

Amit Isten előre mondott a bűnbeeséskor, azt Jézusban meg is valósította. Ördögűzései világosan mutatták, hogy erősebb az erősnél, azaz a sátánnál. A zsidó vezetők ügyetlen próbálkozását meggyőző módon cáfolja és arra is rámutat, hogy magatartásuk, mellyel a Szentlelket káromolják, kizárja a bűnbocsánatot. Hiszen felismerték, hogy Jézus ördögűzéseiben magasabb lelki hatalom működik és elutasító magatartásuk semmi mással nem magyarázható, mint megátalkodottságukkal. Aki viszont ilyen konokul szembeszegül Istennel, az egyre megátalkodottabb lesz.

A sátán országával szemben áll a Jézus által alapított ország, melynek tagjait nem a testi, vérségi kötelék fűzi össze, hanem Is-

ten akaratának teljesítése. Ezzel Jézus nem tagadja a vérségi kötelék értékét, csupán kijelöli helyét, rámutatva másodlagos szerepére.

Jézus tehát kiragad bennünket a sátán karmaiból és Isten országának tagjaivá tesz bennünket. A Lélek napról napra megújítja, megerősíti Istenhez és egymáshoz fűződő kapcsolatunkat. Ez történik a szentmisében is. Az új Ádámnak az őskígyó felett szerzett győzelmét ünnepeljük; örvendezünk azon, hogy az erősnek hatalmából kiszabadított és Isten országának tagjaivá tett bennünket. Nemcsak Krisztus erősebb, mint a sátán, hanem az a kötelék is, mellyel Istenhez kapcsol bennünket.

C)

I. OLVASMÁNY (1 Kir 17,17—24): *„Ama napokban történt, hogy megbetegedett egy asszonynak, a ház asszonyának fia s oly súlyos volt betegsége, hogy nem maradt lélekzet benne. Mondá ezért az asszony Illésnek: Mi dolgom van veled, Isten embere? Azért jöttél-e hozzám, hogy felhídd a figyelmet vétkeimre s megöljed fiamat? Mondá erre néki Illés: Add ide fiadat. Azzal elvevé öléből s felvivé a tetőszobába, ahol ő lakott s ágyára fekteté, majd kiálta az Úrhoz és mondá: Uram Istenem, sújtod ezt az özvegyet is, akinél én úgy ahogy ellátást találok, hogy fiát így megölöd? Aztán kinyújtá magát s háromszor ráborula a gyermekre s az Úrhoz kiálta és mondá: Uram Istenem, kérlek, térjen vissza e gyermek lelke a testébe. Az Úr meg is hallgatá Illés szavát s gyermek lelke visszatére beléje s az ismét éle. Erre Illés vevé a gyermeket, levivé a felső teremből az alsó házba, átadá anyjának s mondá annak: Íme, fiad él. Mondá erre az asszony Illésnek: Ezáltal most megtudtam, hogy az Isten embere vagy s az Úr szava szájadban igazság."*

Az asszony Isten büntetésének tekinti gyermeke halálra-válását (nem biztos a szövegből, hogy a halál már beállt, amikor Illés Istenhez fordult) és azt gyanítja, hogy a szent ember, a próféta jelenléte hívta fel Isten figyelmét az ő bűneire. Illés e feltételezésnek éppen ellenkezőjét kéri Istentől: viszonzásul azért, hogy őt, az Isten emberét jó szívvel fogadta az asszony, éltesse még a gyermeket. Közbenjárása eredményes: jelképes cselekedete alkalmasan fejezi ki lelkületét: életéből, lehelletéből akar adni a gyermeknek.

II. OLVASMÁNY (Gal 1,11—19): *„Biztosítlak benneteket, testvérek, hogy az általam hirdetett evangélium nem embertől való, hiszen nem embertől kaptam vagy tanultam, hanem Jézus Krisztus kinyilatkoztatásából. Hallhattátok már, hogy azelőtt, még mint zsidó milyen magatartást tanúsítottam: könyörtelenül üldöztem az Isten egyházát és a romlására törtem. A zsidó vallásosságban számos fajtámbeli kortársamat felülmúltam, mert vakbuzgó követője voltam atyáim hagyományainak.*
De amikor tetszett annak, aki már születésemtől kiválasztott és kegyelmével meghívott, hogy kinyilatkoztassa bennem Fiát, hogy hirdessem a pogányoknak, nem hallgattam a testre és a vérre és Jeruzsálembe sem utaztam föl apostolelődeimhez, hanem elmentem Arábiába, majd ismét visszatértem Damaszkuszba. Három év múltán azután fölmentem Jeruzsálembe, hogy megismerkedjem Péterrel, s nála maradtam tizenöt napig. Más apostolt nem is láttam, csak Jakabot, az Úr testvérét."

Amikor a damaszkuszi úton megjelent Pálnak Jézus és tudtára adta, hogy a legjobb szándékkal Isten terveit keresztezi, valamint azt is tudatta vele, hogy majd a városban megmondják neki, mit kell tennie, ő készségesen alávetette magát Isten akaratának: rendelkezzék vele. Az evangéliumra vonatkozólag sem kért felvilágosítást emberektől, hanem Istenre bízta, hogy véghez is vigye benne megkezdett művét. Az apostolok közül is csak Péterrel és az ifjabb Jakabbal találkozott Jeruzsálemben és az együtt töltött tizenöt nap nem arra szolgált, hogy Pál tőlük tanuljon, hanem inkább arra, hogy a már megismert kinyilatkoztatást a Péter által hirdetettel összeegyeztesse.

Nagy erővel, nyomatékkal hangsúlyozza az apostol az isteni kiválasztás és kegyelem szerepét életében, de mellette arra is rámutat, hogy a maga részéről a teljes önátadás volt a válasz, a feltétlen készség Isten akaratának teljesítésére.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 7,11—17): *„Az időben történt, hogy Jézus Naim városába ment. Vele tartottak tanítványai és mások is, igen sokan. Amikor a város kapujához közeledett, egy halottat hoztak ki, egy özvegy asszony egyetlen fiát. Nagy tömeg kísérte a városból. Amikor az Úr meglátta, megesett rajta a szíve, és megszólította: »Ne sírj!« Aztán odalépett a koporsóhoz és amint megálltak, akik vitték, megérintette, aztán így szólt: »Ifjú, felszólítlak, kelj föl!« A halott felült és*

elkezdett beszélni. Ekkor átengedte anyjának. Mindnyájukat elfogta a félelem és magasztalták az Istent ezekkel a szavakkal: »Nagy prófétánk támadt« és »Meglátogatta népét az Isten.« S a hír elterjedt egész Judeában és a környékén is mindenfelé."

Jézus bizonyságát adja hatalmának és irgalmának: feltámasztja az ifjút (a megfelelő szó 24—40 év közötti férfit jelent) és visszaadja anyjának, akárcsak Illés próféta. Ez a hasonlóság egyben a különbséget is szembeötlővé teszi: Jézus egy szavával keltette életre az ifjút, parancsolva a halálnak, míg Illés könyörgött Istenhez és jelképes cselekedetével is igyekezett biztosítani az eredményt. Jézus tehát nagyobb, mint Illés.

A mai szentmise olvasmányai úgy mutatják be Jézust, mint az élet szerzőjét. Ami Illésben, mint Jézus előrevetett árnyékában megmutatkozott, az végső kiteljesedését az örök élet megszerzésében éri el. Jézus az út, igazság és élet, és az élet leggazdagabb, legtökéletesebb formáját, az istęni életet szerezte meg számunkra. Ezt garantálják halott-feltámasztásai.

Isten mindannyiunkat hív az életre. Arra rendelt, hogy életének részesei és országának terjesztői legyünk. Csak azért tudjuk őt választani, mert ő választott bennünket, mint Pált. Születésünk óta ellenségei voltunk, a harag gyermekei, a halál zsákmányai, de szent Fia által életre keltett bennünket.

Az igehirdetés

Hirdetni Isten szavát, ez a lelkipásztorok első kötelessége. Elsősorban erre szól küldetésünk. Felelősek vagyunk Urunk és minden ember előtt azért, eljut-e, és hogyan jut el az Üzenet, az Örömhír az emberiséghez, minden emberhez.

Nem emberi véleményeket, nem természetes bölcsességet tanítunk. Ezért az igehirdetés módja sem lehet természetes vonalon mozgó. Nem lehet pusztán szónoklat, előadás, értekezés, rábeszélés, művészi produkció, propaganda. A prédikációra nem mint ilyenekre kell készülnünk. Nem is elégséges a szellem készülete. A siker, vagyis a figyelem lekötése, a tetszés, a fellelkesítés, az érzelmek rezonálása nem lehet cél. Nemcsak azért nem, hogy ne a magunk dicsőségét keressük, hanem mert az ilyen természetes siker esetleg ellenére is lehet a valódi eredményességnek. A szellemileg, érzelmileg kielégített hallgató „jóllakott", és éppen ezért hajlik az értelmi, akarati tunyaságra, az ige hallgatásában a gyönyörűséget fogja keresni. A szellemes fordulatok, az érdekes történetek, a fanatizáló előadásmód, a szónoki vagy színészi produkció leköt, de nem biztos, hogy inspirál, nem biztos, hogy Istent szólaltatja meg a szívben.

Szentbeszédre készülni, ez az egész ember készülete. Mert a predikáció tanúskodás. Az volt már az első keresztény szentbeszéd (Péter pünkösd napján), annak kell lennie valamennyinek. Ha a mai lelkipásztor beszél Jézus feltámadásáról, az éppen olyan tanúskodás, mint Péter szava, aki látta és megtapintotta a Feltámadottat. Mert, hogy az Úr feltámadt, azt Péter sem látta, tudta. Azt ő sem tudta bizonyítani. Azt ő is hitte. Nemcsak hitte, mert a hit biztosabb ismeret, mint amit a látás, az értelmi következtetés ad. És amit hitt, azt bizonyítani a szó szoros értelmében nem tudta, arról csak tanúskodhatott. Nekünk is ezt kell tennünk, ha predikálunk. Tanúskodnunk kell a magunk hitéről. A többi a Szentlélek és a lelkek dolga.

Készület a szentbeszédre

Ha a Szentlélek sugallatát kérve elhatároztam, miről fogok beszélni, első dolgom hitemet hozzáigazítani az egyház hitéhez. Számonkérem magamtól hitemet, annak mélységét, szilárdságát, elevenségét, életemre gyakorolt erejét. Kiimádkozom, a kegyelemmel együttműködve, hogy hitem minél teljesebb legyen. Az ige virágpora mézzé kell alakuljon bennem, hogy legyek, mint Szent Bernát, mézajkú doktor.

Ezt a folyamatot nem szabad összetévesztenem az átéléssel, ez színészi, nem igehirdetői kategória. Amit a szónoki elragadtatás hevületében meggyőződésemnek érzek, az nem biztosan az. Lehet, hogy propaganda szólamokat szajkózva lovalom bele magam olyan lelkiállapotba, hogy „magam is elhiszem", ami pedig nem hit, nem természetfeletti meggyőződés bennem. Lehet, hogy az ilyen elragadtatásban elmondott szónoklatom lenyűgöz, de igazi erő nincs benne. Leginkább életem mondhatja meg, valódi-e a hitem. Ezért egész heti predikációs készületemnek veleje a nagyon sok ima és életem hitből fakadóvá alakítása. Hogy a lelkesedés, a ragaszkodás még nem hit, azt megérthetjük Tamás apostol magatartásából. Ő mondta, hogy menjenek valamennyien meghalni Jézussal, és ő mondta pár nap múlva, hogy nem hiszi a feltámadást.

Ha erkölcsi dolgokról akarok szólni, nem mondhatok csupán normákat. Ismernem kell hallgatóim életét, gondolkodását, problémáit, hogy valóban nekik szóljon, amit mondok. Valódi életet hirdessek, ne valamilyen hívek számára megvalósíthatatlan szerzetes-aszkézist. Ne csak parancsokat harsogjak, természetfeletti fenyegetésekkel támogatva azokat. Legyen személyes problémám, hogy híveim hogyan tudnák itt és most minél tökéletesebben, de egyúttal minél könnyebben teljesíteni Isten akaratát.

Úgy nyújtsam a világosságot, hogy az melegítsen is. Nem tolakodón, nem felsőbbségesen, nem a pártomra állítás vágyával, nem öntetszelgő sziporkázással vagy brillirozással, nem lehengerelve és mindentudóan. Szeretetet, együttérzést, jóakaratot, értük aggódást érezzenek. Megértést és segítőkészséget. Úgy szóljak, mint ember az emberhez, mint Isten gyermeke Isten másik gyermekéhez, akivel jó testvérek. Hogy így tudjak szólni, ez a predikációs felkészülés másik nagy feladata. És ezt „megjátszani" ismét nem lehet. Vagy ilyen vagyok, ilyenné alakulok, vagy ripacs leszek, álérzelmekkel magamat kellető csaló.

Modern predikáció

Minden szentbeszéd modern kell, hogy legyen. Ez egyszerűen azt jelenti, hogy mai ember szól mai emberekhez. Modern leszek a szószéken, ha a ma életét élem. A pap nem vonulhat semmiféle remeteségbe. Ismernem, szeretnem kell a mai emberek életét. Jézus sem az ötven évvel azelőtt élők életét élte, hanem saját koráét. A ma életéről nem ítélkeznem kell, hanem értenem és megszentelnem. Nem lehetek idegen a mai világban. Nem nézhetem sem kívülről, sem felülről a mai emberek életét. Részt kell vennem benne. Lépést kell tartanom az általános műveltség követelményeivel: értenem kell híveim gondolat- és érzésvilágát, az ifjúságét is; ismernem kell életkörülményeiket, gondjaikat, reményeiket, mindennapjukat, szórakozásaikat stb. Nem szabad sajnálnom az időt, ha híveim megnyilatkoznak előttem. A legunalmasabbnak tűnő, a leghosszadalmasabb elbeszéléseikben vagy panaszáradatukban is felismerhetővé válik sokminden a mai emberből. Olvasnom kell a mai irodalmat, hallgatnom kell a mai muzsikát, nehéz zenét is, könnyűt is, néznem kell a modern művészet alkotásait, akár tetszik, akár nem, mert bennük a mai ember lelke nyilvánul meg. Ha nem vagyok mai ember, ha nem értem a mai embert, ha nem élem a ma életét, nem tudok szólni a ma élőkhöz, mert nem fogják érteni nyelvemet. A hívekbe pedig, akik ennek ellenére hűségesek maradnak, magam nevelem bele a duplex veritas elvét és gyakorlatát, hogy t. i. más a vallás és más az élet. Ez pedig tragédia lenne.

Egyetlen, de biztos reményünk

A híveket meggyőzni, a hívekkel Isten gondolatát megértetni, az embereket hivővé tenni, erkölcsössé, szentté tenni én nem tudom. Maga Jézus sem tudta. Azért hivatkozott újra meg újra a Szentlélekre, aki majd világosságot nyújt a lelkekben, és Istenhez ragadja őket. Én is a Lélekben bízhatom csak. Az ő eszköze akarok lenni. A magam erejéből nemcsak tenni nem tudok híveim helyett, de megértetni sem tudom velük, mi Isten üzenete, gondolata, akarata. Mindezt meg tudja tenni a Szentlélek. Így könnyen lehet, hogy amit predikálok, nálam sokkal jobban megérti legtanulatlanabb és legkisebb intelligenciájú hívem, ha inkább átadja magát a Léleknek. Lehet, hogy elmondani nem tudná, miről beszéltem, de jobban érti. Mert a Lélek „tanít meg mindenre", csak a

Lélek. Az értetlenség a hívek részéről nem elmebeli hiányosság, hanem a bűn következménye, mely süketté és némává tesz. Ez pedig nem megy ki a szó erejével, csak imádsággal és böjttel. Ezt is tudnom kell, ha predikációra készülök.

Szentbeszédeimben a Szentlélek alkalmas eszköze akarok lenni. Ez igaz sikereim egyetlen biztosítéka.

A)

1. *Hinni a hihetetlennek látszót*

Ábrahám hitt a „hihetetlenben". Mert Istennek hitt, akinél semmi sem lehetetlen. Amit Isten mond, az nem lehet lehetetlen, legfeljebb a felületes, hirtelenkedő ember számára annak látszik.

Így például hihetetlennek gondolják, hogy egyszer feltámadunk. Isten szava ez is. Nem mondhatom még csak azt sem: „Majd meglátjuk". Most kell már hinnem szilárdan a „testnek feltámadását és az örök életet", másképp nem üdvözülhetek.

Hihetetlennek gondolják, hogy Isten kárpótolni tud és fog mindazért, amit őérte „elszalasztott" az ember. (Erkölcstelen kaland, becstelen gazdagodási alkalom, „fúrási" lehetőség, bosszú stb.) Végem van az örökélet szempontjából, ha nem hiszek abban, hogy „érdemes".

Hihetetlennek gondolják, hogy lehet még vallási megújulás. Gondoljunk az Olvasmányra! A választott népnél is „hullámvasút" volt a hűség Isten iránt. Nálunk szintén azért van ma hullámvölgy, mert többet adtunk az áldozatra, mint az irgalomra. De hinnünk kell az egyház életerejében. Az egyház lelke nem az egyesületek, nem az intézmények, hanem a Szentlélek.

Ábrahám a hit hőse, testileg ősatyja volt az első választott népnek. Legyen szellemileg ősatyánk nekünk, az új és örök Isten népének!

2. *Jézus vendégeskedései*

Jézus szerette a lakomákat, igen sokszor látjuk az evangéliumokban „fehér asztal" mellett. Pedig kortársai ezért falánk és borissza embernek tartották. Mégis, minden meghívást elfogadott, válogatás nélkül, még a nyilvános bűnösökét is, még saját személyes ellenfeleiét is.

Miért? Talán mert a fehér asztal mellett talál egymásra legjobban ember és ember. Itt főnök és beosztott, tudós és egyszerű ember jobban megértik egymást, könnyebben érzik egymást embernek, mint máskor. Hiszen azt teszik, amit mindenkinek, aki ember, tennie kell, táplálkoznak. Jézus pedig éppen ezt akarta: Találjanak egymásra az emberek. Minél jobban, legalább annyira, mint a fehér asztal mellett.

Jézus nem volt finnyás a meghívások elfogadásában. Egyszerűen minden meghívást elfogadott. Bennem sem lehet meg az a lelkület, amely akár gyűlölet, akár megvetés, lenézés, akár erkölcsi fensőbbségérzés alapján nem akar leülni valakivel is egy asztalhoz. Ez nem jelenti a másik bűnének, helytelen életének vagy felfogásának helyeslését, vagy a magunk hitének, erkölcsének feladását. De jelenti azt, hogy embernek nézem az embert, és magamat is embernek tartom, nem ítélő bírónak. Semmiféle alapon nem tarthatom magam többre másoknál, keresnem kell minden alkalmat mások megértésére, felfogásuk megismerésére, barátságos eszmecserére, együttműködésre, szeretetem kimutatására. Akiben Jézus Lelke él, szereti a közösséget, a testvéri együttlétet. Hajlandó mindenkivel jóban lenni, igyekszik minél szebbé tenni az emberi együttélést.

Ha valakivel is nem akaródzik egy asztalhoz ülnöm, gondoljam ezt: lehet, hogy ő is ott fog ülni Isten örök asztalánál, az is könnyen lehet, hogy előkelőbb helyen, mint én. (Lévi is apostol lett, bár a farizeusok kárhozat fiának nézték), tehát ha én nem akarok egy asztalhoz ülni vele, lehetséges, hogy Isten úgy intézi el a „konfliktust", hogy engem nem hív meg mennyei lakomájára.

3. *A buzgók tévedése*

„Miért eszik és iszik együtt a bűnösökkel?" Ma is sok vallásilag buzgó lélekben él ez az érzülete a hajdani farizeusoknak és írástudóknak. Szerintük a bűnöst megvetni, kerülni, kiirtani, kiközösíteni kell.

Tévedésük gyökere, hogy Szent Mihálynak gondolják magukat, aki tüzes karddal vetette le a mennyből a Sátánt és gonosz angyalait. A fő tévedés ebben nem is az, hogy Szent Mihálynak, bűntelen főangyalnak képzelik magukat, (bár ez is tragikus tévedés), hanem hogy a bűnösöket bukott angyaloknak nézik, akiket kiközösíteni, kárhozatra lökni az egyetlen helyes cselekedet.

Az ember ugyanis nem angyal. Az angyal sokkal tökéletesebb lény nálunk. Hogy „csak" lelke van, az nem hiány, inkább többlet. Azt jelenti, hogy minden tekintetben kötetlenebb lény. Ezzel jár a több tudás, a világosabb látás, az erősebb akarat, az ösztönöktől való mentesség, a testi vágyak kizártsága stb. Az angyalok döntése éppen ezért alaposan átlátott és ennél fogva végleges döntés. Az emberi döntéseknél egyszer ez, máskor más szempont kerül előtérbe, egyszer több, máskor kevesebb akarati energiát tudunk harcbavetni. Az angyal minden szempontot egyszerre lát, akarata erős. Ezért a mi döntéseink, viselkedéseink változnak, az angyalokéi nem. Tehát ha egy angyal egyszer Isten ellen döntött, azzal valóban nem lehet mást tenni, mint örök kárhozatra taszítani, mert az már nem fog megváltozni. De hát mindenki tudja, hogy az embernél nem így van. Egyszer jó, egyszer rossz a döntésünk. Isten ezért előre meghatározott időt adott nekünk végső döntésünk kialakítására.

Tehát a bűnös emberrel szemben nem kard kell, hanem türelem, szeretet, bátorítás, megbocsátókészség, remény, segítés. Így bánik a bűnössel Isten, így Jézus, nekem sem szabad másképp.

Talán jobb nem törődni a bűnösökkel? Isten igényli segítségünket. Mihály nélkül is letaszíthatta volna a Sátánt és cimboráit, mégis akarta Mihály és angyalai harcát. A mi szövetségességünket is akarja. És azt kívánja, hogy ennek a harcnak megfelelően ne tüzes karddal, hanem irgalmas szeretettel közeledjünk a bűnösökhöz.

4. *„Irgalmasságot akarok"* (Mt 9,13)

Egyszer ítéltetni fogunk. Kemény óra lesz. Egyetlen reményünk, hogy irgalmas lesz Isten, és figyelembe veszi nyomorúságunkat. Urunk megteszi ezt. De csak ezzel a feltétellel: Mi is vegyük észre mások nyomorúságát, és mi is könyörüljünk embertársainkon. Boldogok az irgalmasok, mert ők lelnek irgalomra Istennél.

Érezzük a mai evangéliumból, Jézus azt akarja, hogy még a bűnösökben, sőt az elvetemültekben is lássuk és sajnáljuk meg a szenvedő embert. Sajnos, mi gyakran az ártatlanokban sem vesszük észre, még kevésbé vagyunk irgalommal hozzájuk.

Első probléma: Hol gyakoroljak irgalmasságot? Mintha nem lenne alkalom rá. De ezt csak az láthatja így, akinek az irgalmassággal kapcsolatban csak a rongyos és vak koldus jut eszébe. Ilyet csakugyan nehéz felfedezni. De nyomorúság azért van elég:

Testi nyomorúságok: elhanyagolt betegek, magáramaradt öregek, elesett családok, túlterhelt nagymamák és háziasszonyok stb. Lelkiek: Rossz házasélet áldozatai, magányosságra kárhoztatottak, csapásoktól megtörtek... Alkalom sok van, hogy irgalmasságot gyakoroljunk. Észre is kell vennem, ha azt akarom, hogy Isten is észrevegye az én nyomorúságaimat.

Másik probléma szívünk okoskodása. Mi közöm hozzá? Nem rokonom, törődjék vele a családja. Megérdemli a sorsát. Ezen úgysem lehet segíteni. Nekem is van elég bajom. Pogány gondolat ez valamennyi. Kereszténnyé kell nevelnünk a szívünket.

Harmadik probléma: Lustaság a tettre. Fösvénység a tényleges segítésre. A lustaságot persze sokkal kisebb célok érdekében is legyőzzük, itt pedig üdvösségünkről van szó. Ami pedig a pénzt illeti, azt nem lehet előnyösebben kamatoztatni, mint a jótékonykodás által. Isten százszorosat fizet és ráadásul adja az örök életet.

A jószívű is tesz helytelenül. De ugye, te is szívesebben megbocsátasz neki, mint a hideg-ridegnek? Ki szereti a keményszívű „tökéleteset"? Így van Isten is. A jószívűekhez lesz irgalmas. Így mondta Jézus, akinek átadta az ítéletet az Atya.

B)

1. *Milyen fáról evett Ádám?*

Ádám, mielőtt evett arról a bizonyos fáról, nem tudta, hogy mezítelen. A szégyenérzet csak utána jelentkezett. Vajon milyen fáról evett?

A bűn fájáról. A Szentírás úgy nevezi, a jó és rossz tudásának fája. Aki bűnt követ el, az tudja gyakorlatilag, hogy van jó és van rossz. Az állat nem tud bűnt elkövetni, nincs értelme és akarata. Nem veszi észre, hogy ruhátlan. Nemi életét, mint ahogyan egész életét, az Istentől beléojtott parancsok, ösztönök szerint éli. Így, ha öntudatlanul is, mindig és mindenben engedelmeskedik Teremtőjének. Az emberben a teremtmény eljutott a szellemiség fokára, nekünk van értelmünk, és akaratunk. Ezért tudunk mást akarni, mint Isten.

A Szentírás a régi, egyszerű, parabolákban gondolkodó és beszélő népek nyelvén azt mondja el, hogy az ember, az értelmes teremtmény, ha alávetette volna magát Istennek, most már nem csupán ösztönösen, de tudatosan is, akkor megmaradt volna ártatlansága, belső egyensúlya, nem zavarta volna pl. a meztelen-

ség. Mert eszébe sem jutott volna, hogy a nemi életet vagy bármi mást másképpen élje, mint ahogyan Isten akarja.

A bűn által, melyet a jó és rossz fájáról való evés jelképez, az ember letért Isten útjáról, a Teremtő által elgondolt és akart útról. Ettől kezdve az ember értelmében, akaratában, ösztöneiben reális valóság lett a „rossz" lehetősége és kísértése. A meztelenség pl. most már nemcsak az Isten tervezte és akarta nemiséget juttatta eszébe, hanem az azzal való visszaélést is, a bűnös nemiséget. És így van az ember azóta mindennel. Állandóan választania kell jó és rossz között.

Ez az elmélet. És mit jelent ez gyakorlatilag számomra? Azt, hogy én már nem mehetek az ösztöneim, vágyaim után, mint az állatok. Mert azokat ösztöneik az Isten akarta úton viszik, engem hol igen, hol nem. De még a puszta eszemre sem hagyatkozhatom, mert a bűn által az is homályos lett, nem mutatja feltétlenül a jó utat. Istenre kell figyelnem, az ő parancsaira, és az Isten egyházára, mert az ő vezetésére hívott bennünket az Úr.

Ádám rossz útra vitt bennünket. Nem követhetjük. Jézus vitt vissza a jó útra. Utána kell mennünk.

2. *A Kígyó*

„Melleden járj és földet egyél." Jelképes, példabeszédes elbeszélést olvastunk a Szentírás első lapjairól az Olvasmányban. De olyant, amely mögött ott van a valóság.

Miről van szó? A Sátán, akit jelképez a Kígyó, valamikor a leglégiesebb, legszárnyalóbb lény volt, angyal. A bűn, melyet csak tetézett az emberiség bűnberántásával, földöncsúszó, földet evő nyomorulttá tette. Nemcsak szárnyalni nem tud, de még szökellni vagy sántikálni sem. Egészen odaragadt a földhöz, a bűn jelképéhez.

Ádám bűne a Sátán pártjára, a Gonosz uralma alá adott bennünket, embereket. Az Asszony Ivadéka, Jézus, széttiporta a Kígyó fejét, megdöntötte a Sátán uralmát, viszavezetett bennünket Istenhez. De a Gonosz azóta is a sarkunk után leselkedik, hogy a bűn által újra és újra megmarjon, magához hasonlóvá tegyen.

A bűnös ember, aki nemcsak botladozik, de beleragadt a bűnbe, valóban a kígyóhoz hasonlít. Nem tud szárnyalni, de — Szent Pál kifejezése szerint — még futni sem Isten felé. Földhözragadt csúszómászóvá tesz a bűn, és a bűnös élvezetek habzsolása valóban a földevéshez hasonlít, émelygést, undort, csömört okoz.

A kígyó természetesen nem eszik földet, mint ahogyan a bűnös sem. Jelkép ez, nagyon kifejező jelkép. A bűnös előbb-utóbb rájön, hogy a bűnös élet nem táplál és nem üdít, csak elrontja vele az ember a „gyomrát", közérzetét, ízlését. Porban vonagló féreghez lesz hasonlóvá.

A bűnberagadt ember kígyómarta szerencsétlen. Lassan ölő, de halálos méreg van benne, amely bénítja, földre húzza. Van orvosság, van ellenszer? Van. A kegyelem, amely minden ember számára készen áll. Csak kérni kell Istentől, és kérni kell Isten egyházától a bűnbánat szentségében.

3. *„Bár a külső ember romlásnak indult bennünk"* (2 Kor 4,16)

A súlyos betegségen átesett, az öregedést érző Pál apostol írta ezeket a sorokat. Bár az ő lelkülete élne mindenkiben, akiben szintén „romlásnak indult a külső ember"!

„Nem vesztjük el kedvünket." Mert bizony nem valami felemelő érzés, ha az ember egyszer csak észreveszi, hogy kezd már kikopni az életből. Hány morcos, morgós, begubózó idős embert lehet látni! Ők elveszítették kedvüket, életkedvüket. Jó ez? Nem jó senkinek. Az illetőnek biztosan nem, de a környezetének sem. Tehát nem szabad elveszíteni az életkedvet. Ennek titka: „Bár a külső ember romlásnak indult bennünk, a belső napról-napra megújul." Az ember lelke Istenhez hasonlít, Isten örökké fiatal, a lelkünk is tud örökké fiatal maradni.

Mi az, ami Szent Pált állandóan megújította? A hit a feltámadásban, vagyis az örök testi-lelki fiatalságban. Nincs ok tehát a lemondásra, reménytelenségre, elkeseredésre. Ez a most beteg, pusztuló, fájó test lesz még üde, egészséges, ragyogó, amilyen nem volt még legvirulóbb fiatalságában sem. De csak akkor, ha a lélek szárnyaló fiatal marad. Mert feltámadáskor olyan lesz a test, amilyen volt a halálkor a lélek.

A másik, ami belső fiatalsággal töltötte el Pál apostolt, az a hivatástudat. Rettentő sok rossz érte: Betegség, üldöztetés (Demetrius-lázadás, ApCsel 19,23 skk.), a hívek részéről megnemértés, vádaskodás, ellenségeskedés. És itt a hivatástudat: „Minden értetek történik, hogy minél bővebben áradjon a kegyelem." Mikor ezt a tevékeny férfit szinte teljesen passzívvá teszi a sok baj és szenvedés, akkor is aktív, mert ezekkel a szenvedésekkel is hivatását teljesíti: A kegyelmet vonja le övéire. Érzi tehát, hogy így is van célja életének. És nemcsak másoknak van javára, neki magának is használ sok szenvedése: „A mostani pillanatnyi köny-

nyű szenvedés (tehát nem játszik tragédiát!) a mennyei örök dicsőség túláradó mértékét szerzi meg nekünk."

Érdemes utánozni Pált, mert aki így gondolkodik, annak minden körülmények között szép az élete. „Csak ne a láthatóra, vagyis a körülményekre, bajokra, hanem a láthatatlanra fordítsuk figyelmünket. Mert a látható múlandó, a láthatatlan viszont örök." Pállal tartsunk, ne düledezni kezdő földi „sátrunkon", öregedő testünkön keseregjünk, hanem a mennyei örök otthon után vágyjunk. De ne tétlen és keserű nosztalgiával, mert a menny nem az öregek és tehetetlenek szociális otthona. Kívánkozzunk a menny után a kegyelem által újra és újra megújuló, lelki fiatalsággal, kiimádkozott életkedvvel és hivatástudattal.

4. *„Az a hír terjedt róla, hogy megzavarodott"* (Mk 3,21)

Mindig zavarodottnak tekintették azt, aki nem gondolkodik, beszél és cselekszik úgy, ahogyan az átlagízlés megköveteli. Jó ezzel leszámolnunk, mert aki keresztény, aki a krisztusi életet választja, annak tudatosan vállalnia kell ezt a megbélyegzést.

„Még evésre sem maradt idejük." Aki munkáját, hivatását ilyen komolyan veszi, az a mai emberek szerint is „megzavarodott, beledilizett a munkába". Hát még ha kiderül, hogy nem pénzért teszi, sőt még karriert sem akar csinálni! Az ilyet még saját családja is „nem rendesnek" tartja és titulálja.

A tökéletesen becsületes az emberek száján „megszállott". A könnyen adódó nemi kalandokat visszautasító „gügye", „álszent". A komolyan vallásos „becsavarodott".

„Amikor övéi meghallották ezt, mentek, hogy hazavigyék." Még Máriát is magával cipelte a „jóindulatú" rokonság. Titokban valószínűleg élvezték, hogy a „csodagyerek", a „csodadoktor" még a tudományos férfiak szerint is megzavarodott. Közben persze sajnálkozó, tragikus arccal bólogattak. Ezért mondja Jézus, szóba sem állva rokonságával: „Aki teljesíti az Isten akaratát, az az én testvérem és anyám."

Aki komolyan veszi a jézusi életet, szintén kerülhet olyan helyzetbe, hogy ellenségévé válik saját házanépe. Tudnunk kell ezt, és vállalnunk kell. Nem szakíthat el Jézustól semmi. Megyek, nem a magam útján, hanem Jézus útján. Vannak testvéreim ezen az úton.

Ismerjük ezt a szót: tiszteletbeli katolikus. Aki csak „pártoló tag" az egyházban. Elvben elismeri Jézust, gyakorlatban viszont zavarodottnak tartja az olyanokat, akiknek mindenük Krisztus,

és nem élnek a langyos közfelfogás szerint. A tiszteletbeli katolikus nem Istené, eldobja őt az Úr, csak tűzre jó. Ha engem még sohasem tartottak „nem rendesnek", félnem kell, hogy csak „pártoló tag" vagyok Jézus népében. Ideje, hogy végre Jézus igazi testvérévé váljak.

C)

1. *Az istenes ember áldást hoz*

Illés próféta háziasszonya úgy gondolta, hogy azért érte csapás fiában, mert az Isten emberének jelenléte felhívta az Úr figyelmét az ő bűneire. Az emberek általában nem szeretik, ha buzgón vallásos és erkölcsös ember él a közelükben. Most ne a képmutatókra gondoljunk, hanem a valóban igaz emberekre! Őket sem szokták szeretni családtagnak vagy munkatársnak.

Miért nem? Több oka van ennek. Így pl. azért, mert az istenes ember közelségében valóban jobban feltűnik saját gyarló voltunk. Hasonszőrűek között nem bánt úgy a lelkiismeret. Attól is félnek, hogy a jobb embert jobban szeretik a családtagok, a környezet. Feszélyezve is érzik magukat, nem viselkedhetnek, beszélhetnek szabadosan. Az istenes emberben nem találnak partnert a megszóláshoz, gyanúsítgatáshoz, malackodó beszédekhez, bűnös haszonszerzéshez, mások megfúrásához. Sőt, a másokkal való cinkosságot is elronthatja.

A szentírási asszony számára áldás lett Illés jelenléte. Áldás nekünk is a vallásos és erkölcsös ember közelsége. Mert akadályoz a bűnben, megmozdítja a lelkiismeretünket. Ez, ha pillanatnyilag kellemetlen is, de végeredményben igen jó. Ha esetleg szeretteim jobban ragaszkodnak hozzá, jobban becsülik, az engem is nemes versenyre serkenthet, amelynek az az eredménye, hogy szeretetreméltóbb leszek. És az Istennel jóban lévő ember a kegyelmet is leesdi rám. Jó tehát az istenes a háznál. Örülni kell neki, és keresni kell a társaságát, hiszen csak hasznát látjuk.

Jézus választóvíz volt, botránykő. A jószándékúaknak felemelkedés, üdvösség, a rosszindulatúaknak bukás. Minden igaz ember köztünk élő Jézus. Tőlünk függ, hogy felemel-e bennünket, vagy elbotlunk rajta. Az Istent szeretőknek minden javára szolgál, az istenes ember társasága is.

2. *„Most megtudtam . . .”* (1 Kir 17,24)

Illés prófétának és háziasszonyának esete jó tanulság azoknak, akik apostoli lélekkel bírnak, szeretnének másokat is Istenhez emelni.

Nem nagyon célravezető, ha felhívjuk figyelmüket bűneikre, vagy bármilyen módon is „büntetjük” őket, akiket fel akarunk emelni. Még a lesújtó pillantás, a fagyos csend, a leereszkedő elnézéssel való elnézés sem célravezető.

Hát akkor mi? A legkisebb jónak is az elismerése, a jóakaratú segítőkészség, együttérzés. A háziasszony is akkor mondta, hogy „most megtudtam, az Isten embere vagy, s az Úr szava szájadban igazság”, mikor látta, hogy Illés elismeri háziasszonyi érdemeit, imádkozik érte, együttérzően segíti.

Vagy jobb lett volna úgy, ahogyan sok, magát istenesnek tartó csinálta volna, vagyis ha Illés rádörgött volna: Látod, bűnös aszszony, ver az Isten! De meg is érdemled, mert ilyen meg olyan vagy. A fiad már odavan, mentsd meg legalább a saját lelkedet!?

Ha Isten embere, az Úr képviselője akarsz lenni, — és kell is azzá lennie minden kereszténynek, — ismerd el mindenkiben a jót, akárcsak Isten, érezz együtt mindenkivel, vigasztalj mindenkit, akárcsak az Úr, és segítsd embertársaidat, ahogyan csak tudod. Így Isten igéje igazságként, tanúskodásként fog hangzani szádból. Másképp viszont merő képmutatásnak, üres beszédnek fogják értékelni.

3. *Kapcsolatban Istennel*

Pál apostol ma felolvasott levélrészletében arról beszél, hogy őt nem emberek irányították és oktatták, hanem maga Isten. Ha nem is olyan csodás formában, mint ő, de nekünk is, valamennyiünknek, kapcsolatba kell kerülnünk Istennel. Sok ága-boga van ennek a kérdésnek, ma csak egyikkel foglalkozunk. Azzal, hogy a szentmisének első része, ha jól csináljuk, rávezet az Istennel való kapcsolatra.

A mise első része a Szó Istentisztelete. Párbeszéd Istennel. Ő szól hozzánk (szentírási részletek, prédikáció), mi szólunk hozzá (énekek, imádságok, hitvallás). Erről a párbeszédről néhány gondolat:

A jó társalgó fő tulajdonsága, hogy figyelmesen meghallgatja, amit mások mondanak, mesélnek neki. Többet ér ez, mint a leg-

szellemesebb, legérdekesebb mondanivaló. Ki kedveli azt az embert, aki szerelmes a saját hangjába?! Az Úrral való párbeszéd is úgy lesz jó, Istennek tetsző, ha figyelmesen, érdeklődően hallgatom, mit mond Isten.

Amit én mondok, annak kapcsolódnia kell ahhoz, amit nekem mondtak. Kellemetlen alak, aki mindig másról beszél, nem reagál arra, amit neki mondtak, állandóan a saját témája körül forog. Mindenkivel szemben illetlenség ez, de főképp Istennel szemben. Ha ő érdemesnek tart engem arra, hogy szóba álljon velem, ha hajlandó párbeszédre velem, akkor a legkevesebb, amit elvárhat tőlem, hogy imámban először az ő szavára reagáljak, csak azután hozakodjam elő a magaméval.

Kellemetlen az is, ha valakivel megegyeztünk valamiben, beszélgető partnerünkkel, aztán az illető egyszerűen elfelejti vagy semmibe veszi az egészet. Hányszor megtettük ezt Istennel! Ha valamit üzent nekem, ha valamit imádságomban megbeszéltem vele, ígéreteket tettem, sőt, hozzá segítségét kértem, aztán egyszerűen elfelejtetem az egészet, mit gondoljon rólam az Úr? Merész egy féreg az ember!

Az udvariasság jár minden embernek, mennyivel inkább jár Istennek! Ha a legelemibb udvariasságot tanúsítanám Istennel való beszélgetéseimben, hozzám is szólna, egyénien, csak nekem szólóan, túl a Szentírás és a prédikáló pap szavain. Milyen szép lenne.

4. „*Vakbuzgó követője voltam atyáim hagyományainak*" (Gal 1,14)

Szent Pálnak ez a megjegyzése nagyonis szíven találhatja a mai kereszténveket, akik a hagyomány és újítás forrongásában élnek. Az egyházat úgy ismerjük, mint a hagyomány őrét. Az utóbbi években meg mintha ellenségévé vált volna „atyáink hagyományának", és felforgatná azt. Új dolgokért cseréli el az évszázadokon át féltve őrzött dolgokat, pl. a latin nyelvet, a pénteki hústilalmat, a másvallásúaktól való szoros elzárkózást stb.

Azok a hagyományok, amelyeket Pál követett, nemcsak roszszak nem voltak, de nagy részük egyenesen Istentől származott. Az ószövetségi nép Isten népe volt, hogyamányait nagyrészben az Úrtól kapta, vagy Isten parancsai alapján alakította ki őket magának. Pál tehát jóhoz ragaszkodott, mégis fájlalta, mert borzalmas dologba keveredett így: „Könyörtelenül üldöztem az Isten egyházát."

Ott tévedett Saul, hogy nemcsak buzgó volt, hanem vak is: vakbuzgó. Nem vette észre, hogy sok hagyomány csak egy időre szól, és akármennyire jó, sőt az Úrtól származó, csak egy bizonyos ideig jó. (Mint pl. az állatáldozatok.) Mikor eljött az idők teljessége, akkor valami újat, tökéletesebbet akar Isten. A buzgalmában vak így a hagyomány védelmezésével Isten ellen fordult. Legalábbis, míg a Szentlélek meg nem nyitotta szemét.

Egyházunkban a latin nyelv jó hagyomány volt, ha nem is Istentől származó. Mert őrizte a hit tisztaságát, az egységet a nyájban. Megvolt tehát a szerepe és jelentősége, de csak eddig. A Lélek ma újat akar, mert ma a nemzeti nyelvnek nagyobb a jelentősége. Ugyanígy van a péntekkel, az eretnekek és szakadárok ügyével és sok mással is.

Manapság kettőt kell kérnünk ezzel kapcsolatban az Úrtól. Először azt, mentse meg egyházát, és minket magunkat is, attól a lelkülettől, amely minden régit, hagyományosat fel akar rúgni. Mert vannak olyan hagyományaink, amelyek örökre szólnak, mert örökre szánta őket Urunk. Hogy melyek ezek, azt az egyház tanító és pásztori hivatalának kell eldöntenie: Szentatyánknak, a püspöki kollégiumnak. De arra is kérnünk kell Istenünket, hogy atyáink hagyományának követésében ne legyünk megmerevedett túlbuzgók, vakbuzgók. Hogy egyházunk felismerje a Szentlélek indításait, és így egyre nagyobb tökéletességre jusson. Mi pedig megértsük és kövessük a Lélek irányítását, mely egyházunkban szól hozzánk, vezet bennünket.

Biztos, hogy hagyomány és újítás között nehéz megtalálni a helyes utat. De tulajdonképpen könnyű a dolgunk. Az egyházat Isten Lelke vezeti. Menjünk együtt okoskodás, lázongás, akadékoskodás nélkül, érteni kívánó, engedelmes, lélekkel az egyházzal, jó úton fogunk járni.

ÉVKÖZI 11. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (2 Móz 19,2—6a): *„Ama napokban elindultak a zsidók Ráfidimból s mikor a Sinai-pusztába érkeztek, tábort ütöttek ezen a helyen. Izrael itt a heggyel szemben ütötte fel sátrait, Mózes felment az Istenhez. Szólította ekkor Őt az Úr a hegyről és mondta: Ezt mondd Jákob házának és ezt hirdesd Izrael fiainak: Ti magatok láttátok, mit műveltem az egyiptomiakkal s mi módon hordoztalak titeket sasszárnyakon, míg idehoztalak titeket magamhoz. Ha tehát majd hallgattok szavamra és megtartjátok szövetségemet, tulajdonommá lesztek minden nép közül — hiszen az egész föld az enyém — és ti lesztek az én papi királyságom és szent népem."*

Isten a szövetségkötést készíti elő ezekkel a szavakkal. Emlékezteti a népet az Egyiptomból való szabadulásra, tevékeny szeretetére. Költői képben a fiait szárnyán hordozó sashoz hasonlítja magát (vö.: 5 Móz 32,11): amint az anyamadár gondosan ügyel szárnyaira bocsátott fiókáira és felveszi őket a szárnyaira, ha fogytán van már az erejük, úgy Isten is szerető gondoskodással figyeli választottai életét. Viszont azt is elvárja, hogy a nép hallgasson rá és tartsa meg a szövetséget. E szövetség értelmében Isten — aki minden népnek, az egész világnak ura — kiválasztja a zsidókat, hogy különös módon gondjukat viselje és sajátos feladatot bízzon rájuk: legyenek a világ számára a papok, azaz közvetítők Isten és a világ között: imádkozzanak értük és tudassák velük, amit az Úrtól hallottak. Szent nép lesznek, azaz Isten által lefoglalt, az ő szolgálatára kiszemelt és elkülönített nép. Ez az elkülönítettség azonban egyben küldetést is jelent a többi néphez.

II. OLVASMÁNY (Róm 5,6—11): *„Testvéreim, ha akkor, amikor még erőtlenek voltunk, Krisztus alkalmas időben meghalt a bűnösökért. Pedig az igazért is alig hal meg valaki. Legföljebb jó emberért vállalják a halált. Isten azonban azzal tesz tanúságot irántunk való szeretetéről, hogy Krisztus meghalt értünk, amikor még bűnösök voltunk. Most, hogy vére árán igazzá váltunk, még sokkal inkább megment bennünket haragjától. Mert ha Istent Fia halála kiengesztelte akkor, amikor még ellenségek voltunk, most hogy kibékültünk vele, az ő életébe beoltódva még könnyebben megszabadulunk. Sőt ezen felül még dicsekszünk is az Istenben Urunk, Jézus Krisztus által, aki megszerezte nekünk a kiengesztelődést."*

Az első részhez vö. Nagyböjt III. vas. A).

Ha Krisztus halála olyan nagy hatású volt, hogy megszüntette az ellenségeskedést Isten és az ember között, akkor megdicsőült állapotában sem lehet kevésbé eredményes közbenjárása. Bevonja életébe azokat, akiket kiragadott a halál hatalmából.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 9,36—10,8): *„Az időben, amikor látta Jézus a tömeget, részvéttel volt iránta, mivel gyötrődtek és úgy lézengtek, mint a pásztor nélküli juhok. Így szólt tanítványaihoz: „Az aratás ugyan sok, de a munkás kevés. Kérjétek hát az aratás Urát, hogy küldjön munkásokat aratásába.*

Maga köré hívta tizenkét tanítványát, hatalmat adott nekik a tisztátalan lelkek fölött, hogy kiűzzék őket és meggyógyítsanak minden betegséget, minden gyengeséget.

A tizenkét apostol neve a következő: az első Simon, akit Péternek neveznek és testvére András, Zebedeus fiai Jakab, valamint testvére János, Fülöp és Bertalan, Tamás, Máté, a vámos; Jakab, Alfeus fia és Tádé, a kánai Simon és iskarióti Judás, aki árulója lett.

Ezt a tizenkettőt küldte Jézus. Ilyen parancsot adott nekik: „A pogányok útjaira ne térjetek és a szamaritánusok városába ne menjetek be. Inkább forduljatok Izrael házának elveszett juhaihoz. Menjetek és hirdessétek, hogy elközelgett a mennyek országa. A betegeket gyógyítsátok meg, a halottakat támasszátok fel, a leprásokat tisztítsátok meg, a gonoszlelkeket űzzétek ki. Ingyen kaptátok, ingyen adjátok."

Ezekiel prófétánál olvashatjuk már (34,2) a vezetőknek címzett szemrehányást, hogy nem a népet, hanem önmagukat legeltetik, saját érdeküket tartják szem előtt. Ezért aztán így szól az Úr: „Íme én magam keresem fel juhaimat és viselem gondjukat... Az elvesztettet megkeresem, az eltévedtet visszavezetem, a sebesülteket bekötözgetem, a gyengét megerősítem..." (34,11,16) Jézusban valóban Isten jött el, hogy pásztora legyen népének, de a pásztori tisztet rá is ruházza apostolaira.

Annak ellenére, hogy végső soron Isten hívja az apostoli munkára azokat, akiket akar, imádkoznunk kell aratókért. Isten ügye és a mi ügyünk az aratás, mely egyébként már a prófétáknál a beteljesedés képeként szerepel.

Az apostolok meghívását Máté nem beszéli el, csak névsorukat közli. „Az első Simon" nem csupán a felsorolásban, hanem rangban is. Lényeges ebben a listában megemlíteni melléknevét is. Az apostolokról nem sokat közölnek az evangéliumok, mintha ezzel is hangsúlyozni akarnák, hogy nem az igehirdető személye a fontos. Zsidó és görög nevek váltakoznak a listában, különböző vidékről valók az apostolok, vannak köztük zelóták (a kánai Simon) és János-tanítványok (Jakab és János). Igazi egységet a Szentlélek teremtett köztük.

Először a zsidókhoz kell menniük és majd csak azután a pogányokhoz. Ez az Isten akarata és az apostoli munka eredményessége, valódi termékenysége elsősorban azon fordul meg, hogy Isten akaratát követjük-e, vagy a saját elgondolásunkat, szívünk vágyait. Hirdetniük kell, hogy elközelgett az Isten országa és ennek jeléül csodákat is tesznek majd. Ilyen csodákról inkább a mennybemenetel utáni időből van nagyobb számban értesülésünk.

A zsidóknak szóló kiválasztás a szentségre és papságra kiteljesedik az apostolok megbízatásában, továbbá az egész egyháznak és minden egyes hivőnek részesedésében Krisztus papságában. Az égbe ment Krisztus szüntelenül közbenjár értünk, közvetít Isten és a világ között, a földön pedig egyháza folytatja művét. A szentmisén való részvétel ébresszen rá bennünket annak tudatára, hogy nemcsak magunkért jöttünk ide, hanem kéretlenül is akár, de közvetítenünk kell Isten és embertársaink között. Nemcsak magamért imádkozom: kérek és mondok köszönetet, nemcsak magam számára hallgatom az igét, hanem másoknak is, hogy adott alkalommal tovább tudjam adni.

Nem az igehirdető személyét, személyi kvalitásait nézem, hanem azt, aki küldte. Igyekezem úgy élni, hogy meggyőző bizonyíték legyek az evangélium igazsága és ereje mellett.

B)

I. OLVASMÁNY (Ez 17,22—24): *„Így szól az Úristen: Én pedig szintén veszek majd egy ágat a magas cédrusfa tetejéről és elültetem; ágainak tetejéről egy gyönge ágat letörök és elültetem egy magas és kiemelkedő hegyen. Izrael magas hegyén ültetem el, és ez kisarjadzik majd és gyümölcsöt terem, és nagy cédrussá leszen: alatta laknak majd a madarak mind, és fészket rak valamennyi szárnyas az ő lombjainak árnyékában; és megtudja majd a vidék minden fája, hogy én, az Úr, aláztam meg a magas fát és magasztaltam fel az alacsony fát; hogy én szárítottam ki a zöldellő fát és boritottam virágba a száraz fát. Én, az Úr, szóltam és meg is cselekedtem."*

Az ág, amelyet az Úr a magas cédrusfa tetejéből vesz és elültet, közvetlenül Jóákint jelenti, akit Evilmerodak, Nabukodonozor utóda királlyá tett a Babilonban élő zsidók felett. A magas és kiemelkedő hegy a Sion hegye, mint az Isten országának központja. Az elbizakodott Szedekiást megalázta az Úr, Joákint viszont felmagasztalta. Hasonló lesz majd az egyház sorsa, a Messiás alapításáé, aki Jóákintól származik. Szerény kezdetből terebélyesedik majd hatalmas fává. A madarak és szárnyasok által jelképezett pogány népek is tagjai lesznek majd.

II. OLVASMÁNY (2 Kor 5,6—10):*„Testvéreim, állandó bizalom tölt el bennünket, s nem feledkezünk meg róla, hogy míg e testben vándorként élünk, távol járunk az Úrtól. A hitben élünk, a szemlélet még nem osztályrészünk. Ám bizalom tölt el bennünket, így jobban szeretnénk megválni a testtől és hazaérkezni az Úrhoz. Ezért is igyekszünk kedvében járni, akár közel vagyunk hozzá, akár távol élünk tőle. Mindnyájunknak meg kell ugyanis jelennünk Krisztus ítélőszéke előtt, hogy ki-ki megkapja, amit testi életében kiérdemelt, aszerint, hogy jót vagy gonoszat tett-e."*

Testben eltöltött életünk a vándor-állapottal egyezik: nem vagyunk még otthon. De eltölt bennünket a hit révén az a boldogító tudat, hogy egyszer hazaérünk. Ha nem is tudjuk magunk elé képzelni az otthon képét, erősítsük magunkban létének tudatát. Camoens sorai kívánkoznak ide:

„Ha majd megtettem, amit megtehettem
és sötétedni kezd felettem,
csendesen, nyugovóra térve
leülök gyászutam szélére.
S nyugodtan várom azt az órát,
melytől a bátrak sose félnek
mikor a halál bevégződik
és megkezdődik majd az élet.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 4,26—34): *„Az időben így tanította Jézus az embereket: Úgy van az ember az Isten országával, mint mikor magot vet a földbe. Utána akár alszik, akár ébren van, éjjel és nappal, a mag kicsírázik és szárba szökik, maga sem tudja hogyan. A föld magától terem, először szárat, aztán kalászt, majd telt szemet a kalászban. Mikor a termés beérett, rögtön fogja a sarlót, mert itt az aratás.*
Majd így folytatta: Mihez hasonlítsuk az Isten országát? Milyen hasonlattal szemléltessük? Olyan, mint a mustármag. Amikor elvetik a földbe, kisebb minden más magnál. De aztán, hogy elvetették, egyre nő és minden kerti veteménynél nagyobb lesz. Akkora ágakat hajt, hogy az égi madarak árnyékában tanyáznak.
Sok hasonló példabeszédben hirdette nekik az isteni igazságot, hogy megértsék. Példabeszéd nélkül nem tanított. Mikor tanítványaival magukra maradtak, mindent megmagyarázott nekik."

Isten igéjében erő rejlik, akárcsak a magban. Az igét hirdető pap vagy hivő, a gyermekét Isten igazságára oktató szülő elhinti a magot és ezzel megteremti a feltételét annak, hogy valakinek a szívében ez a mag termést hozzon. Az érdemi részét a dolognak nem az igét hirdetők végzik, hanem az igében rejlő erő.

Jézus szívesen beszélt képekben, ami hallgatói számára megszokott és természetes is volt, másrészt pedig alkalmasabb is az isteni igazságok közlésére, mint az elvont fogalmakban való kifejezés. A kép gondolkodásra készteti az embert, lehetővé teszi, hogy bizonyos mértékig maga fedezze fel az igazságot és elősegíti ezáltal azt is, hogy igazán elsajátítsa.

Képzeljem magam elé a kicsiny magot és a belőle kifejlődő nagy növényt, vagy — ha az könnyebben megy — a maga képszerűségében éljem át az ószövetségi olvasmányt. Így ivódjon szívembe az a gondolat, hogy Isten igéje, amit szívembe fogadok, hatalmas erőt jelent: az öröklét dimenziói bontakoznak ki belő-

le. Az egyszerű, szerény képességű igehirdető hallgatása különösen alkalmas arra, hogy figyelmemet a csodálatos erejű igére irányítsam, mely az ő szavai nyomán is szívembe hull.

C)

I. OLVASMÁNY (2 Sám 12,7—10+13): *„Ama napokban így szólt Nátán Dávidhoz: Ezt üzeni az Úr, Izrael Istene: Én felkentelek Izrael királyává, megszabadítottalak Saul kezéből, neked adtam urad házát, öledbe adtam urad feleségeit, neked adtam Izrael és Juda házát s ha ez még kevés volt, sokkal többet is adtam volna néked. Miért vetted hát semmibe az Úr szavát, olyasmit cselekedve, ami gonosz az én színem előtt?! A heteus Uriást megöletted karddal, feleségét feleségül vetted, Ámmon fiainak kardja által ölted meg őt. Ne távozzék tehát a kard sohasem házadtól, mivel semmibe sem vettél engem s elvetted a heteus Uriás feleségét, hogy a te feleséged legyen. Mondá ekkor Dávid Nátánnak: Vétkeztem az Úr ellen! Mondá erre Nátán Dávidnak: Az Úr meg is bocsátotta bűnödet: nem lakolsz halállal."*

Az Úr egyrészt kiszabja a büntetést: a kard nem távozik Dávid házától — és valóban saját háza, Absalom lázadt fel ellene és gyalázta meg tíz mellékfeleségét, fiai meg egymást ölték — de látva bűnbánatát, meg is bocsátja tettét és ennek jeléül meghagyja életét. A bűntől való szabadulásnak az újszövetségi korszakban, Jézus gyógyításainál is jele, ill. kísérője volt a testi gyógyulás. Nincs bennünk a régi gondolkodás csökevénye? Nem keresnénk-e jobban a bűntől való szabadulást, ha a bűn következménye kimutathatóan betegség, idő előtti halál volna, a bűnbánaté pedig a gyógyulás?

II. OLVASMÁNY (Gal 2,16+19—21): *„Testvérek, tudjuk, hogy az embert nem a törvény szerinti cselekedetek teszik igazzá, hanem a Jézus Krisztusba vetett hit. Ezért mi elfogadtuk Jézus Krisztus hitét, hogy a Krisztusba vetett hitben igazzá váljunk, nem mert tetteink megfelelnek a törvénynek, hisz a törvény szerinti tettek senkit sem tesznek igazzá. Hiszen a törvény által meghaltam a törvénynek, hogy az Istennek éljek, mert Krisztussal engem is keresztre feszítettek. Élek, de már nem én élek, hanem Krisztus él énbennem. Minthogy azonban most még testben élek, Isten Fiának hité-*

ben élek, aki szeretett engem és föláldozta magát értem. Nem vetem el az Isten kegyelmét. Mert ha a törvény útján igazzá válhat az ember, Krisztus hiába halt meg."

A szentségek révén a keresztény ember Krisztus halálának és feltámadásának részesévé válik és Krisztussal meghalunk mindennek, ami régi, így a mózesi törvénynek is. Isten kegyelmének megvetését, elvetését jelentené, ha vissza akarnánk térni a törvényhez és attól remélnénk az üdvösséget. Ha a törvény megtartása által igazul meg az ember, mi szükség volt Krisztus életáldozatára? Krisztus szeretetből feláldozta magát értem és én ezt hittel, szeretettel elfogadom. Így az ő élete folytatódik bennem, nem csupán úgy, hogy példáját követem, hanem valódi, bár titokzatos élet-közösséggel.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 7,36—8,3 ill. 7,36—50): *„Az időben egy farizeus meghívta Jézust, hogy egyék nála. Betért hát a farizeus házába és az asztalhoz ült. Élt a városban egy rosszhírű nő. Mikor megtudta, hogy a farizeus házában van vendégségben, alabástrom edényben illatos olajat hozott. Megállt hátul a lábánál, sírva fakadt, könnyeit Jézus lábára hullatta, majd hajával törölgette, megcsókolta és illatos olajával bekente Jézus lábát. Mikor ezt a farizeus házigazda látta, így szólt magában: „Ha ez próféta volna, tudná, hogy ki és miféle az, aki érinti: hogy bűnös nő." Jézus akkor hozzá fordult: „Simon, mondanék neked valamit." Az kérte „Mester, hát mondd el!"*
„Egy hitelezőnek két adósa volt. Az egyik ötszáz dénárral tartozott neki, a másik ötvennel. Nem volt miből fizetniök, hát elengedte mind a kettőnek. Melyikük szereti most jobban?" „Úgy gondolom az, akinek többet engedett el" — felelte Simon. „Helyesen feleltél" — mondta neki. Majd az asszony felé fordulva szólt Simonhoz: „Látod ezt az asszonyt? Eljöttem a házadba s te nem adtál vizet a lábamra. Ez könnyeivel áztatta lábamat és a hajával törölte meg. Te csókot sem adtál nekem, ez meg egyfolytában csókolgatja a lábam, amióta csak bejött. Aztán a fejemet sem kented meg olajjal. Ez viszont a lábamat keni illatos olajjal. Azt mondom hát neked, sok bűne bocsánatot nyer, mert nagyon szeretett. Akinek kevés bűnét bocsátják meg, az csak kevéssé szeret." Aztán így szólt az asszonyhoz: „Bűneid bocsánatot nyernek." A vendégek összesúgtak: „Ki ez, hogy még a bűnöket is megbocsátja?" De ő ismét az asszonyhoz szólt: „A hited megmen-

tett. Menj békével!" (Idáig tart a rövidebb változat). Ezután bejárta a városokat és a falvakat, prédikált és hirdette az Isten országát. Vele volt a tizenkettő és néhány asszony, akiket a gonosz lelkektől és különféle betegségeiktől megszabadított: Mária, melléknevén magdalai, akiből hét ördög ment ki, Johanna, Heródes gondnokának a felesége, Zsuzsanna és még sokan mások, akik vagyonukból gondoskodtak róla."

Jézus nem vonult a pusztába, mint keresztelő János, legfeljebb rövid időre. Nem utasította vissza a lakomára való meghívást sem, bár — mint jelen esetben — tisztán látta, hogy nem igazi barátság indította a meghívót erre a baráti gesztusra. A váratlanul betoppanó bűnös nő határtalan tiszteletet tanúsít Jézus iránt. A lábcsók a legalázatosabb hála jelének számított. Lelki megindultságának fokát mutatja a tény, hogy sírt. Kibontotta haját, bár férjes asszony részére nagy szégyen volt férfiak előtt ezt tenni. Teljesen megfeledkezik magáról és elárad benne a hála érzése. Simonnak megvan a véleménye Jézusról. Ha valóban próféta volna, amint az emberek híresztelik, tudná mástól kapott információ nélkül is, hogy miféle asszony az, aki a hajával törölgeti a lábát. Jézus gondolatban megfogalmazott szaván fogja Simont: Ismerem a gondolatokat, belelátok a szívekbe — a te gondolatodat is ismerem. Nem azért nem utasítom el a bűnöst, mert megtéveszt a viselkedése, hanem azért, mert itt az ideje annak, hogy a bűnösök Istenhez térjenek, hiszen megjelent az Isten irgalma. Az asszonynak, aki itt térdel, nagyon sokat engedett el az irgalmas Isten, ezért ő nagyon hálás. De Simonnak is van ám adóssága, ha talán kevesebb is, mint ennek az asszonynak és nagy hiba, ha erről a kevésről sem akar tudomást szerezni és ez a kevés oka annak, hogy kevésbé szereti Istent. Az asszony nagy szeretete oka és következménye a bocsánatnak, melyben részesül. A szeretet befedi a bűnök sokaságát (1 Pét 4,8). Az asszony megértette Jézus szavaiból, hogy hatalma van bűnöket megbocsátani és hogy kész örömmel teszi ezt — szeretetre lobbant Jézus iránt és így el is nyerte bűnei bocsánatát. Szeretetének alapfeltétele a hite volt, amellyel Jézus szavát fogadta.

A bűnbánó bűnösnek Isten szívesen megbocsát. Hiszen a bűnbánatra is ő indít bennünket. De legyen a bánat őszinte és mély; ne önmagunkat tekintsük, hanem Istent, mint a bűnbánó asszony tette.

Isten intézményesíti az üdvözítést

„Minden időben, bármely nemzethez tartozó ember kedves az Isten előtt, ha eltölti az Ő félelme, és igaz tetteket visz végbe." (Konst. Az Egyházról. II. 9.) Minden ember eljuthat Istenhez, találkozhat vele szívében. Részesülhet az üdvösségben. Halála után Isten színelátására juthat. Mindegy, hogy mikor élt, félmillió vagy csak félezer évvel ezelőtt. Függetlenül attól, hogy hol látta meg a napvilágot és milyen közösség, milyen kultúrkör gyermeke. Függetlenül attól, hogy milyen vallási közösség tagja; jövendő sorsa nyilván azon múlik, hogy igaz szívvel szolgálja-e Istenét a teremtett világ urát és, hogy lakik-e benne emberség és jóság. Ki tud-e törni önzése börtönéből.

Az Úristen megtehette volna, hogy külön-külön hív mindenkit és külön-külön létesít választottaival kapcsolatot. Anélkül, hogy a választottak között közösség, intézményesített kapcsolat épülne ki. Megtehette volna ezt is, de nem ezt tette. Az üdvözítésnek más módját választotta, a közösségi utat. Ha szabad így mondani: megszervezte üdvözítésünket. Élő organizmusba, közösségbe, egy nagy családba gyűjti össze választottait és isteni irgalmát, erősítő, felemelő kegyelmét szervezetten juttatja el nekünk. Előbb a zsidó népet, a földkerekség megszámlálhatatlan népeinek egyikét szemelte ki. Azt akarta, hogy az örök üdvösség ehhez a néphez való csatlakozás révén jusson osztályrészül az embereknek, azáltal, hogy a választott nép tagjai sorába lép és a közösség hitével, istentiszteletével, isten szolgálatával azonosul. Isten eredeti szándéka tehát az volt, hogy a választott nép által adja meg az üdvösséget.

A zsidó nép nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Keresztezte Isten szándékát. A belőle támadt üdvözítőt, Jézus Krisztust kivetette magából és halálra adta. Ezért Isten elvetette a választott népet mint az üdvözítésnek az eszközét. Helyébe új népet hívott meg. Új közösségnek adott életet, amely szellemi örö-

köse, lelki örököse amannak. Az Isten új népe Jézus Krisztusra épül. Belőle nő ki. Vele egyesül. Szavából él és a Krisztussal való kapcsolat útján reményben már itt a földön részesedik az üdvösség javaiban. Izrael magas hegyén sarjadt ki ez a fa, az üdvözítés új fája, amelyen most már fészket raknak az ég madarai. (Vö.: Ez 17,22 s köv.)

Az egyházban tehát alkati kettősség van, kezdettől fogva. A láthatatlan elem a benne élő ma is működő, ható Krisztus, az aki szentségeiben, a szentmise-áldozatban, a szentírásban isteni erejével átjárja a híveket és alakítja lelküket, egyéniségüket. Magához hasonlóvá formál mindenkit. A másik, a látható elem, az egyház szervezete, intézményei, szent cselekményei. A két elem szoros kapcsolatban áll egymással. A láthatatlan kincset, az isteni kegyelmet a látható jegyek, intézmények közvetítik, viszik közel az emberhez. És éppen a látható, felfogható elemmel való kapcsolat közvetíti számunkra a láthatatlant, a krisztusi lelket.

A hitetlen ember, a racionálista szemlélet könnyen fennakad az üdvözítésnek Istentől választott módján. Nem tudja fölfogni, hogy miért van szükség intézményre, miért kell részt venni adott szertartásokban ahhoz, hogy kapcsolatba kerüljön Istennel, hogy részesüljön az üdvösség kegyelmeiben. Nagyon sokan naivnak találják ezt a megoldást. Letűnt korok túlhaladott világszemlélet csökevényeinek tekintik. Holott ha alaposabban a kérdés mélyére tekintünk, arra a megállapításra jutunk, hogy ez az út az üdvözítésnek ez a módja felel meg legjobban az ember természetének. Az ember társas lény. Születésétől kezdve rá van utalva másokra. Kora gyermekségétől kezdve a szó szoros értelmében függvénye egy közösségnek, mely táplálja, neveli, és amely nélkül képtelen létezni, képtelen megmaradni. Szellemi arculatát is ez a közösség formálja. Minden vállalkozásában szüksége van ennek a közösségnek a segítségére, egészen utolsó leheletéig. Ha már földi életünk ennyire függ a közösségtől, kézenfekvő nagyonis helyénvaló, hogy örök életünket, üdvösségünket is egy közösséghez való tartozás révén nyerjük meg. Annál is inkább, mivel az a másik élet csak kiteljesítése, betetőzése annak, ami születésünkkel kezdődik. Éppen az lenne ellentétes természetünkkel, ha Isten az üdvözítésnek nem ezt az útját választotta volna, ha külön-külön üdvözítene bennünket és nem a választottak közösségében.

Nagyonis helyénvaló, hogy Isten láthatatlan szentségi kegyelmét szertartásokban, tapasztalható szentségi jelekben kínálja föl. Hiszen az ember test és lélek. Az a természetünk, hogy a szellemi, lelki értékeinket, érzelmeinket, indulatainkat, belső énünk

irányulásait, odahajlásait kivétel nélkül külső jelekben, cselekedetekben juttatjuk kifejezésre. Mennyire szellemi, belső erő a szerelem, a másikhoz való odahajlás. A léleknek intenzív ráirányulása a másikra és ugye mennyire természetes, hogy ezt cselekedetekben, mozdulatokban próbáljuk érzékeltetni, kifejezésre juttatni. Könnyen felfogjuk, hogy más a külső kifejezés, a cselekedet és más a belső odahajlás, ráirányulás a másikra. A két dolog mégis szükségképpen együtt jár. Annyira természetes, hogy észre sem vesszük ezt a kettősséget. Így kell lennie, mert nem láthatatlan szellemek és lelkek vagyunk, hanem test és lélek együtt. Nem kell tehát csodálkozni azon, hogy Isten alkalmazkodik ehhez a mi természetünkhöz. Helytelen dolog ez a ki nem mondott botránkozás amiatt, mert elvont lelki kincsek Isten üdvözítő kegyelme sokszor szürke, megszokott, noha többé-kevésbé ünnepélyessé tett emberi cselekedetek által jut el hozzánk.

Persze tudjuk nagyon jól, hogy a látható szervezetben a választottak gyülekezetében, a kegyelmet közvetítő látható jelekben, a szentségekben szükségképpen van valami kiküszöbölhetetlen tökéletlenség, egy elkerülhetetlen elégtelenség, ami alapvetően abból adódik, hogy az emberi dolgok az istenit közvetítik. Hogyan képviseli, továbbítja, adja meg az emberi a felfohatatlan, befoghatatlan, Végtelent, Azt, Aki fölötte áll mindennek és Aki egészen más. Úgy véljük, hogy éppen ez az ellentét okoz gondot nem egy mai embernek, képtelen föloldani és ezért mintegy ösztönösen elutasítja magától. Sosem tagadtuk, hogy a látható, a szervezet önmagában véve elégtelen, tökéletlen. De mint láttuk ez a tökéletlenség és elégtelenség szükségszerű, elkerülhetetlen. Másrészt igaz az is, hogy folytonosan tökéletesítésre, javításra, megújulásra szorul. Az Isten népének nem szűnő gondja megújítani Isten közeledésének jeleit, azért, hogy kifejezőbb legyen, hogy jelentésében minél inkább megközelítse a kifejezhetetlent, a megfoghatatlant. Azon kell munkálkodni, hogy a látható jelekben a struktúrában közérthetőbben, a kor felfogásának megfelelően jelentse és jelképezze az Istenit. Úgy véljük, hogy a zsinattal megindult újjáéledés éppen ezt akarja elérni akkor, amikor új, kifejezőbb formákat keres a szentségek kiszolgáltatásában és a szentmisében. Ezt akarja elérni az egyház szervezetének megreformálásában.

Még egy szempont, ami érthetővé teszi, miért alapította meg Krisztus híveinek látható szervezetét. Az volt a szándéka, hogy az üdvözítésnek látható jelét bele állítja az emberek világába, az emberi történések áradatába. Szervezet nélkül, látható elem nélkül nincs hegyen épült város, nem lehet gyertyatartó, mely a vi-

lág figyelmét a kíváncsi kereső tekintetét magára vonja. Tudjuk persze, hogy Isten népe ennek a Krisztusi óhajnak sosem tud teljesen megfelelni. Már csak azért sem, mert amint említettük, az emberi csak elégtelenül, tökéletlenül jelzi az istenit. És ha még hozzá számítjuk azokat a gyarlóságokat, melyek természetünk gyengeségéből bűnre hajlásból adódnak, még inkább nyilvánvaló, hogy a látható struktúra a látható jel nemcsak vonz, olykor taszít is.

Még egy szempontot kell megemlítenünk. Szellemi értékeink lelki javaink törvényszerűen széjjel foszlanak, felszívódnak az idő homokjában, hogyha nem védi, nem ápolja őket valamilyen szervezet, egy társaság. Ezzel tisztában volt Jézus Krisztus is. Hogyha tanítását későbbi nemzedékeknek is el akarta juttatni, egy társaságot kellett életre hívnia. Létrehozta Isten népének szervezetét és ennek egyik, nem is jelentéktelen feladata megőrizni és továbbadni Jézus tanítását az üdvösség útján elirányító Isteni szót. Az egyház föladata módszeresen és tervszerűen hirdetni minél szélesebb körben és minél eredményesebben ezt az örök időkre szóló tanítást.

Az egyház növekedése

Amikor az egyház növekedéséről beszélünk, többnyire a hit terjedésére, az egyház megerősödésére, a hívek számának gyarapodására gondolunk. Az egyház növekedésének ez az egyik oldala, kétségtelen. A látható elem gyarapodása, virulása, erősödése. De éppen az imént láttuk, hogy az egyházban van egy láthatatlan elem is, a láthatatlan elem maga Krisztus, aki isteni erejével, eligazító szavával, titokzatos módon él az egyházban. Az egyház növekedése jelentheti tehát az isteniben való gazdagodást. Az egyre mélyebb, egyre tudatosabb, az egyre eredményesebb azonosulást a láthatatlan Krisztussal. Az egyház növekedhet akkor is, amikor híveinek száma nem szaporodik, amikor evilági hatalma, a látható szervezet nem erősödik, sőt talán gyengül. Növekedhet akkor is, amikor a látható elemben bizonyos stagnálás vagy visszaesés lép fel. Növekedik, gyarapodik, mert átitatja egyre jobban az evangélium szelleme. Krisztus lelke. Egyre odaadóbban szolgálja Urát, üdvözítésünk eszközlőjét.

Meggyőződésünk szerint, hogy a mi korunk az egyház belső megújulásának a kora. Az Isten népe egyre inkább tudatosítja, átéli a maga lényegét, a láthatatlan Krisztust. Lehetetlen nem észrevenni a Gondviselés munkáját ebben. Abban a korban tör-

ténik ez a megújulás, az evangélium szellemének mélyebb átélése, amikor a világ is éppen erre szomjazik, ezt várja el az egyháztól, és nem a külső pompát, az egyház homlokzatának dekoratív gazdagságát. A mai világ már nem indul meg az egyház imponáló hatalma láttán. A remek szervezeti felépítettségben aligha ismeri fel a mai ember a láthatatlan isteni jelét. De sokkal inkább a krisztusi egyszerűségben, a szegénységben, az emberiség alázatos szolgálatában, tehát azokban az értékekben, amelyet éppen a zsinat egyháza vállalt magára.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. *„Az egész föld az enyém"* (2 Móz 19,5)

Az ember szereti a függetlenséget. Szereti, ha elmondhatja: Nekem nem parancsol senki, nem tartozom elszámolni senkinek, a magam ura vagyok, azt teszem, amit akarok.

Ne arról beszéljünk most, hogy jó-e ez vagy sem. Csak arról, hogy egészen függetlennek nem érezheti magát a világon senki. Mert van parancsoló és elszámoltató Urunk. Valamennyien Istenéi vagyunk. Egyikünk sem él önmagának, akár élünk, akár meghalunk, az Úréi vagyunk. Mert ő teremtette a világot, ő tartja fenn és visel gondot reá. A kőmíves építhet másnak házat, az asztalos annak csinál bútort, aki megfizeti. Isten magának alkotta a világot, magának teremtette az embert is. Nem adta el senkinek, és nem vette meg tőle senki. Minden Istené, én is. Azért parancsolhat, és parancsol is valamennyiünknek.

Habsburgi Miksa herceg, a tragikus sorsú mexikói császár írta naplójába: „Istenem, köszönöm neked, hogy végre felnyitottad a szememet. Mikor fiatal voltam, azt mondták nekem, hogy azért születtem, hogy államférfi legyek. Mikor katona voltam, azt mondták, arra születtem, hogy generális legyek. De senki nem mondta meg nekem, hogy azért születtem, hogy Istené legyek." Istenéi vagyunk a teremtés, a gondviselés, a megváltás, a megszentelés jogcímén. Az ő népe vagyunk, gyermekei és örökösei.

Olyan szép és olyan édes, ha valaki azt tudja mondani magában: Én Istené vagyok. Mindenem Istené. Ő parancsol nekem. Én szót fogadok. A felelősség is Istené. Én azt teszem mindig, amit Isten akar, most már Isten dolga, hogy boldoggá tegyen engem.

Micsoda erő az, ha valaki nem önmagában bízik, hanem Istenben! Isten biztosan erősebb, mint én. És okosabb, jobban látja a jövőt. Biztosan nem csap be, ha rábízom magam. Milyen könnyű és jó lenne annak, aki egészen, de egészen rábízná magát Istenre!

Persze nem tétlen ráhagyatkozással, hanem Istentől engedné vezetni magát.

Egy 20 éves fiatalembert halálra ítéltek a hite miatt. A kivégzése előtti napon ezt írta szüleinek: „Még soha ilyen boldog nem voltam, mert most érzem életemben először igazán, hogy egészen Istené vagyok."

2. *„Amikor még erőtlenek voltunk"* (Róm 5,6)

Mire voltunk erőtlenek? Jézus kereszthalála előtt erőtlenek voltunk mi az emberiség és minden egyes ember, hogy kiengeszteljük Istent. Bűne által haragban volt az ember az Úrral. Erőtlenek voltunk kibékíteni őt. A bűn olyan borzalmas hálátlanság, olyan rettenetes sértés, hogy azt halandó ember nem tudja elfeledtetni Istennel. Csak Krisztus, az Egyszülött halála hozta meg a kiengesztelődést.

Erőtlenek voltunk igazzá válni, vagyis olyanokká, akik kedvére vannak Istennek. Mert Atyánk nem emberi tökéletességet vár tőlünk. Ő a maga világába akar emelni bennünket, ez nem lehetséges isteni tökéletesség nélkül. Viszont isteni szinten igazzá válni, ez csak a kegyelem műve lehet. Az erre képesítő, az isteni szintre emelő ingyenes kegyelmet eljátszotta az emberiség bűnével, hogy a maga erejéből, az ördög sugallata szerint, engedetlenséggel Ura iránt próbál isteni síkra emelkedni. Visszaszerezni csak az emberré lett Isten Fia tudta az igazzá, istenivé tevő kegyelmet.

De a pusztán emberi igaz-voltra is erőtlenek voltunk. A bűn annyira megrontotta, beteggé tette egész lényünket, hogy lehetetlenné vált akár emberi síkon is tökéletessé lennünk. Ezt is csak a kegyelem gyógyító erejében érhetjük el. És ez megint csak Jézustól ered.

Erőtlenek voltunk arra, hogy megszerezzük a boldogságot. Mivel Isten a saját boldogságában való részvételre hívott bennünket, már boldogság nem lehet boldogság számunkra. A bűnberagadt ember képtelen élvezni Isten boldogságát. A boldogság reményét tehát attól kaptuk, mástól nem is kaphattuk, aki leoldotta a bűn bilincseit, tehát Jézustól.

Ha mindezt felfogja az ember, megsejti azt is, mennyire szeret bennünket Istenünk. Értünk, mindenre erőtlen férgekért, akik a magunk hibájából váltunk ilyenekké, odaadta Egyszülöttjét. Isten tanúságot tett irántunk való szeretetéről. Mi van még hátra? Hogy elfogadjam ezt a kimondhatatlan szeretetet.

3. *„Megment bennünket haragjától"* (Róm 5,9)

Pál apostol a reményt élesztgeti a római keresztényekben: „Krisztus meghalt értünk, amikor még bűnösök voltunk; most, hogy vére árán igazzá váltunk, még sokkal inkább megment bennünket haragjától." Tehát a római hívek féltek Isten büntető haragjától, élesztgetni kellett bennük a bizalmat, a reményt.

Vajon hozzánk is így kellene szólnia az Apostolnak? Mintha bennünk éppen a túlzott bizakodást, a vakmerő reményt kellene inkább megfékezni, és az üdvös istenfélelmet sugalmazni. Valahogy nagyon is biztonságban érezzük magunkat. Talán nem is nagyon hisszük a poklot, nem is nagyon félünk az evilági büntetésektől, a tisztítótűz szenvedései pedig mintha nem is léteznének.

Magunkkal is roppantul meg vagyunk elégedve, és úgy érezzük, meg lehet elégedve Isten is. „Nincs bűnöm, legfeljebb néhány csekélység." Különben Isten úgyis megbocsájt, éppen csak azt nem tesszük hozzá, hogy hiszen az a dolga.

Ha elér Isten büntető keze, ránkjön a figyelmeztető szenvedés, még nekünk áll feljebb, zúgolódunk, esetleg kétségbevonjuk a gondviselést, vagy magának Istennek a létezését. Azt gondoljuk természetesnek, hogy mi megérdemeljük, nekünk kijár, hogy Isten földi életünkben minden bajtól megóvjon, azután pedig rövid úton üdvözítsen. A földön dédelgessen, aztán ítélet nélkül öleljen magához.

Csalódni mindig fájdalmas. Az ilyesfajta gondolkozásúak csalódása nemcsak fájdalmas, de tragikus lesz, sőt végső tragédia. Mert őket Jézus vére sem menti meg Isten haragjától.

4. *„Hatalmat adott nekik"* (Mt 10,1)

Jézus, „amikor látta a tömeget, részvéttel volt iránta". Nem csupán testi nyomorúságaik miatt, hanem elsősorban mert lelkileg „gyötrődtek, és úgy lézengtek, mint a pásztor nélküli juhok." Ez a részvét indította Jézust a 12 apostol kiválasztására és küldésére, a papi rend alapítására.

Közvetlenül azt a hatalmat és parancsot adta nekik, hogy betegeket gyógyítsanak, halottakat támasszanak, gonosz lelkeket űzzenek ki. Ezek részint csodajelek, amelyek igazolják, hogy igaz a küldetésük és szavuk, és igazat mondanak hirdetve, hogy „elközelgett a mennyek országa". De jelképek is ezek a cselekedetek. A testi betegség, megszállottság, sőt halál gyógyításával

jelképezi, hogy küldöttei, a papok gyógyítani tudják a lelki betegséget, megszállottságot és halált.

Így kell tehát tekintenem a papokat: Jézus küldte őket, mert szán bennünket, és meg akar gyógyítani, azt akarja, hogy ne legyünk pásztor nélküli juhok.

A pap gyógyít szavával, mely Jézus igéje. Aki komolyan veszi, figyel rá, és életté akarja váltani, annak orvosság a pap szava. A testi szenvedésben is, mert megtanítja szenvedni, a szenvedést az öröm szolgálatába állítani. Orvosság a lelki gyengeségekben, betegségekben, megszállottságokban, sőt a lelki halálban is.

A pap gyógyít a szentségekben. Isten gyógyító kegyelme ezen az áldott hét csatornán át öntözi lelkünket. Reménytelennek látszó bajokat gyógyít a szentségek kegyelme. Halálból hoz vissza az életre, örök életre. Halálos gyengeségben ad erőt.

A papság Jézus velünk együttérző, segíteni akaró szeretetének jele közöttünk. Aki a hit szemével néz, így tekinti a papságot. Minden más mellékes. A papok tehetsége, modora, még erkölcsi életük milyensége is. Az a fontos, a döntő, hogy értünk vannak, hogy Jézus ajándékai.

Ezzel kapcsolatban meg kell szívlelnünk Jézus ma hallott szavát: „Az aratás ugyan sok, de a munka kevés. Kérjétek hát az aratás urát, hogy küldjön munkásokat aratásába." Imádkozzunk, hogy sok papunk legyen, sok jó papunk legyen!

B)

1. *„Veszek majd egy ágat"* (Ez 17,22)

Lehetne beszélni arról, mire vonatkozik közvetlenül Ezekiel jövendölése. De ha messiási távlatban nézzük, nagyon gazdag jelentését kapjuk.

„Veszek majd egy ágat a magas cédrusfa tetejéről." A magas cédrus az Ádámtól származó emberiség. A tetején lévő ág, az emberiség csúcsa a Messiás, az emberré lett Isten Fia. Őt ültette el Isten „Izrael magas hegyén", vagyis megszületett a választott nép körében.

„Kisarjadzik majd, és gyümölcsöt terem, és nagy cédrussá lesz." Ez már az egyházra vonatkozik. Hogyan lehet az, hogy egyszer Jézust jelenti az elültetett és kiterebélyesedett zsenge ág, másszor meg az egyházat? Mert a kettő tulajdonképpen egy. Az egyház az „egész Krisztus" a szentatyák nyelvén, Jézus feje egyházának, mi vagyunk az ő titokzatos teste. Mi, akik a kegyelemben

egybenőttünk vele. Olyan naggyá nő az egyház fája, hogy beborítja az egész világot.

„Én, az Úr aláztam meg a magas fát, és magasztaltam fel az alacsony fát; és szárítottam ki a zöldellő fát, és borítottam virágba a száraz fát." Isten az emberiséget megalázta és kiszárította, kegyelmileg holttá tette, mert Ádámban vétkezett. Az alacsony fa, amely az emberiség száraz fájából borult virágba, a Jézusban megújult emberiség, Isten szent népe. Mellette ott áll még a száraz fa, az emberiségnek az a része, amely még nem ojtódott be Krisztusba.

Mi keresztények is emberek vagyunk, az emberiség részei. Szolidárisak vagyunk az emberiséggel. De mi az emberiségnek az a része vagyunk, amely már az újonnan elültetett csúcs-ág, Jézus ojtványa. És mivel megvan az a lehetőség, hogy mi ezen az új „alacsony" (vö. „kisdednyáj") fán száraz ágakká váljunk, melyeket lemetsz az Úr és tűzrevet, azért helyénvaló a figyelmeztetés: A kegyelemben és szeretetben Jézusba belegyökerezve kell maradnunk, hogy benne virágba boruljunk és dús gyümölcsöt hozzunk.

2. *„Hazaérkezni az Úrhoz"* (2 Kor 5,8)

Isten ítél, jutalmaz és büntet. Ez igaz, ezt figyelmen kívül hagyni tragédiához vezet. De az igazán keresztény élet nem merülhet ki abban, hogy reménykedve-rettegve megyünk az ítélet felé. Istenhez való viszonyunk alapvetően szeretetviszony. Ezért a keresztény élet legnagyobb vágya „hazaérkezni az Úrhoz", akit mindennél jobban szeretünk.

Mi úgy fogjuk fel a földi életet, hogy „vándorként élünk". Vagyis nem vagyunk „otthon" ebben a földi életben, mert itt még „távol járunk az Úrtól". A keresztény élet hazavágyás. Nem olyan ember hazavágyása, aki messze került otthonától, tehát hazavágyik. Hanem olyané, aki tulajdonképpen sohasem volt otthon, nem volt otthona, nem is ismerte szüleit, de tudja, hogy valahol messze élnek, várják őt, és nagyon jók, és nagyon szeretik őt, nagyon jó lenne már ott lenni náluk. „A szemlélet még nem osztályrészünk." Nem látjuk, személyesen nem ismerjük az Atyát, aki számunkra a Minden. „A hitben élünk." Vagyis hallottunk Atyánkról, megkaptuk üzenetét, olvastuk levelét. De még „távol élünk tőle."

Ha lelkiismeretet viszgálunk, a részleteken túl ezen is gondolkoznunk kell: Vágyom én „hazaérkezni az Úrhoz"? Él bennem valami hasonló vágyódás, mint Szent Pálban, aki le tudta írni:

„Jobban szeretnék megválni a testtől és hazaérkezni az Úrhoz?" Nagyon fontos kérdés ez, igazán alapvető. Tulajdonképpen hitem és szeretetem elevenére tapint rá. Ha van bennem ilyen vágy, térdenállva kell megköszönnöm az Úrnak. Ha nincs, térdenállva kell kikönyörögnöm. Mert a „hazaérkezés" vágyának hiánya egyenlő a hit és a szeretet hiányosságával. És tulajdonképpen ez az Atyánk utáni vágy tud elég erőt adni az Isten Szíve szerinti élethez.

Az ítéleten mindenki azt fogja kapni, amit kívánt. Én mit kívánok szívem legmélyén? A semmit vagy a Mindent? Csak aki a Minden után vágyik, az fog élete végén „hazaérkezni az Úrhoz".

3. *„Jobban szeretnék megválni a testtől"* (2 Kor 5,8)

Borzalmas a halál, fél is tőle, aki komolyan rágondol, vagy akit közvetlenül fenyeget. Rettenetes lehet a halálfélelem. Erre gondoltak azok is, akik haldokló hozzátartozóikhoz nem hívnak papot. Abban reménykednek, hogy a beteg nem tudja, nem sejti, mi fenyegeti, és talán megmenekül a halálfélelemtől.

Eltekintve a természetfeletti szempontoktól (jobb bármilyen félelmetes halálfélelem a kárhozatnál), pusztán természetes, emberi szempontból is hasznosabb papot hívni a halálos beteghez. Mert a halálfélelem ellenszere nem a titkolózás, a szerepjátszó vigasztalás. A vég közeledtét úgyis megérzi az ember, ettől nem igen lehet valakit is megkímélni. Még a hangosan reménykedő haldoklók szívében is ott a rettegő kétely. A halálfélelemnek egyetlen ellenszere, orvossága az olyan lelkület, amely Szent Pálban volt meg. Ő levelének tanúsága szerint, szeretett volna meghalni, hogy hazaérkezhessék az Úrhoz.

A beteghez érkező pap a hitet hozza. Hogy vár Valaki a sötét kapu másik oldalán. Olyan valaki, aki maga a Fényesség, maga az Élet, maga az Öröm és maga a Szeretet. Azért vár, hogy magához öleljen.

A pap a reményt hozza, hogy aki vár, el is fogad. Igaz, Isten semmi erkölcsi szennyet magához nem ölelhet, de éppen ezért rendelte a papságot és a bűnbánat szentségét, hogy mindenki megszabadulhasson az erkölcsi szennytől. A pap Isten üzenetét hozza, hogy az Úr megbocsát.

A pap a szeretetet hozza. Tanúskodik Isten szeretetéről, amelylyel kimondhatatlanul szeret bennünket, és hozza a kegyelmet, mely a nagy útra készülődőben felkelti a vágyódó viszontszeretetet.

Minden pap tapasztalatból mondhatja: Senkiben, aki megkapta a betegek szentségeit, nem marad rémület és rettegés. De felkél benne a megnyugvás és a vágyakozás az Úr után.

A haldoklók ágya mellett nem szabad emberi okoskodással viselkedni. Jobb ilyenkor Isten bölcsessége szerint intézkedni.

4. *„Akár alszik, akár ébren van"* (Mk 4,27)

Ha emberi okossággal gondolkodnék valaki, biztosan nem menne el papnak. Mert tulajdonképpen reménytelen esetnek, vállalkozásnak látszik Jézus hitét elfogadtatni a mai emberiséggel. Reménytelen ügynek gondolhatnánk, hogy van egészséges gondolkodású ember, aki elfogadja, hogy egy zsidó ácsnak a fia egyenlő a mindeneket teremtő Istennel, vagy, hogy egy kis ostyadarab egyenlő egy megdicsőült ember testével.

És mégis, milliók vannak, akik szilárdan hiszik ezt, nemcsak teljesen normális és művelt emberek, de nagy tudósok is. A papnak nem kell mást tennie, csak hirdetnie kell az igét, tanúskodnia saját belső meggyőződéséről. Az elvetett mag kicsírázásáról, szárbaszökkenéséről, beéréséről már maga Isten gondoskodik. Isten országának kiteljesedése a lelkekben nem a pap személyes sikere, hanem a kegyelem műve. Ezért nem döntő fontosságú a pap műveltsége, mint azt sokan gondolják. A legfontosabb az, hogy a pap ne csak formulákat mondjon, hanem azt mondja, amiről ő maga meg van győződve. Ha az ars-i plébános szentbeszédeit olvassuk, igen lapos, közhelyek sorozatának tűnő prédikációknak tartjuk őket. Sikerük mégis óriási volt, mert nem puszta szó, hanem tanúskodás volt.

Persze a magvetés nemcsak a papok dolga. A pap inkább valami vetőmagforgalmazó bolthoz kell hasonlítson. A prédikációt hallgatók lelkébe veti el a jó magot, de egyben osztogatja is a vetőmagot, amelyet a hittel hallgatóknak kell átvenniök és elvetniök környezetükben. Ők is gondoljanak arra, amire a papnak kell: Emberileg talán reménytelennek látszik az ügy, de azért csak vessék a jó magot. Csak tanúskodjanak saját belső meggyőződésükről. „Utána akár alszik, akár ébren van, a föld magától terem, maga sem tudja, hogyan. A mag kicsírázik és szárba szökik." A legkisebb mustármag is nagy fa kiterebélyesedésének alapja lehet.

C)

1. *Legalább ebben kövesd!*

Dávid király az Úr kedvence volt. Valóban, kevés az ilyen nagy lélek, az ilyen erős egyéniség, aki a konvenciókkal nem törődve hősiesen megy a maga útján, az Isten útján.

Az igaz embert persze nem bűn nélküli embernek kell elképzelni. Szent János apostol szerint az igaz is hétszer botlik naponta, és aki azt állítja, hogy nincs bűne, az egyszerűen nem mond igazat. Dávid király az Uriás házaspárral kapcsolatban súlyosabbnál súlyosabb bűnök szövevényébe keveredett. A „jó ember" és a „rossz ember" nem is abban különbözik egymástól, hogy az egyik bűntelen, ártatlan, a másik meg bűnös. Abban különböznek, hogy a rossz ember nem tart bűnbánatot, hanem vagy nyíltan megátalkodik, vagy egyszerűen bűntelennek deklarálja önmagát. A jó ember, sőt a szent ember is bűnös, esetleg súlyosan is vétkezik, de hajlandó ezt beismerni Isten, önmaga és az emberek előtt. Hajlandó megkövetni az Urat és embertársait. Sőt hajlandó vezekelni is. És ami a legnagyobb: Mindig újra kezdeni.

Ilyen bűnbánatra kész ember volt Dávid király. Nátán próféta példabeszéde nyomán keményen elítélte a bűnöst. Eddig persze elmegy minden ember, leszámítva néhány betegesen elvetemültet. Dávid azonban nem rekedt meg itt. Mikor szemébe mondták: Te vagy az a bűnös, rögtön elismerte, rögtön meakulpázott, rögtön jóvá akarta tenni. Ilyen az igazán nagy lélek.

És mi? Elítéljük az ismerősöket, mert pl. elkényeztetik, félrenevelik gyermekeiket, mi viszont egyáltalán nem érezzük hibásnak magunkat, akármilyen „rosszul sikerültek" gyermekeink. Pálcát törünk minden flört felett, de a mi esetünk „egészen más". Kesergünk mások rossz természetén, magunkat viszont mindig jó természetűnek tartjuk. Nem vagyunk hajlandók lenyelni a sértéseket, viszont felháborodunk azon, hogy mások nem tűrik szó nélkül a mi durvaságainkat, szúrásainkat. Ha rólunk mondanak valamit, még ha igaz is, vége van a világnak, mi viszont talán bűnnek sem tartjuk, ha folyton pletykálkodunk, sőt esetleg tudatosan rágalmazunk. A mi ügyünk mindig „más".

Vigyázat! Dávid király Isten kedvence volt, mégsem nézte el neki az Úr bűneit. Sőt, bűnbánata ellenére is csak enyhítette, de el nem engedte a büntetéseket. Pedig mennyire könyörgött Dávid fia életéért! Isten velem sem fog kivételezni. Egyszer mindenképpen be kell ismernem hibáimat, bűneimet, és az nagyon keserves lesz.

Nem hízeleghetünk magunknak azzal, hogy akár meg is közelítjük Dávidot a tökéletességben, erkölcsi kiválóságban. Ebben az egyben azonban feltétlenül utánoznunk kell: A nagy lelkek bűnbánatában. Szépítgetés nélkül és nyílt szívvel el kell ismernünk vétkeinket, igaz bűnbánatot kell tartanunk. Ez az egyetlen út Istenhez.

2. *„Ő általa, övele és őbenne."*

Isten szeret engem, vár engem, örökre magához akar ölelni. De mégsem engem, hanem Jézust. Mert egyedül Jézus méltó az Atyához. Én, mint mi valamennyien emberek, semmi vagyok, de a semminél is kevesebb, mondhatni negatív lény, mert bűnös vagyok, cselekedeteim által ellensége Istennek.

Belőlem csak Jézus által lehet olyan valaki, akit magához ölelhet az Úr. Jézus tett eleget az én bűneimért, keresztáldozata végtelen érdemével. Tehát csak Jézus által mehetek Istenhez.

De ez az „őáltala" önmagában kevés lenne. Ez csak annyit jelentene, hogy Isten Jézusra való tekintettel „szemet huny", és „nem veszi észre", hogy tulajdonképpen ki vagyok. Csak „övele", Jézussal együtt fogad el. Vagyis ha hitben és szeretetben csatlakozom Jézushoz. Ha vele együtt, áldozatával egyesülve ajánlom fel életemet. Ezt meg is kell tennem, mégpedig a szentmisén keresztül. A misén való részvételnek az az értelme, hogy Jézus áldozatához hozzáteszem az enyémet.

De még ez is kevés. Jézussal együtt is én még mindig „férges alma" maradok, amelyet hozzáadnak az éphez, hátha „elcsúszik". Istennél ez lehetetlen, őt nem lehet becsapni. Ezért kell az „őbenne". Az Úr lehetővé tette, hogy Jézusban legyek az övé. A keresztségben beléojtattam Krisztusba, mint vad szőlővessző a nemes tőbe. Egy Test lettem vele. Saját Lelkét adta belém, saját arcvonásait lehelte a lelkemre a Szentlélek által. Így nemcsak Jézus mellett, hanem Jézusba ojtva adhatom életemet örök áldozatul Atyámnak. Így már elfogad, de csak így. És ez az élet legnagyobb boldogsága, hogy elfogad Isten.

3. *Irgalmasság, ítélet, igazság*

Számtalanul előfordul, hogy hivő emberek gondolatban vagy hangos szóval számonkérik Istentől az igazságot. Az elégedetlenség gyökere egy bizonyos kiskaliberűség, beszűkült gondolkodás-

mód. Ez abban áll, hogy csak kettőt tudunk elképzelni: Ítéletet és általa igazságot. Ezt és ezt tette, tehát ez és ez jár neki; miért késik hát Isten?

Hála az Úrnak, hogy ő ismer még valamit, az irgalmat. A mai Lecke mutatja, mi lenne, ha csak igazságot ismerne Atyánk: Vízözön. Ma sem menekülne meg senki. Az akkori nyolc is csak irgalomból maradt életben.

Az ítéletet mindig megelőzi Istennél az irgalom. Az irgalom jelent türelmet, megértést, szeretetet, segítséget. Ha nem lenne, minden ítélet elítélés, kárhozat lehetne csak. Mert ki az, aki nem szorul rá türelemre? Csak az lenne ilyen, aki teljesen tökéletes. De ki az közülünk? És mennyire fáj, ha valakinél nem találunk belátásra, megértésre! Ha egyszerűen kimondott szavaink, végbevitt cselekedeteink alapján ítélnek és kezelnek bennünket! De, ha magamnak kívánom a megértést, elsősorban Isten részéről, miért akarom azt elrabolni, elvitatni a többi embertől? És mi lenne velünk, ha Atyánk segítés, kegyelem nyújtása nélkül csak figyelné tetteinket, ítélne és igazságot tenne? Jó lenne ez nekünk? Hála neki, ő irgalmas, mert szeret. Ítélete nem a pártatlan bíró igazságtevése. Ítélete a szerető szív ítélete. Tehát irgalmas a lehetőség végső határáig. Csak azt ítéli el, aki végleg és teljes megátalkodottsággal megtagadja tőle a szeretetet. Tulajdonképpen még az ilyet sem löki el magától, azt is tovább szereti. Csak nem ölelheti magához, és az ilyen sem tudja átölelni őt. Ez kárhozatának forrása.

Ne bíráld, hanem szeresd Istent!

4. *Jézus és a bűn*

Jézus egész lénye Nem volt a bűnnek. Egész élete harc volt a bűn ellen. Egész élete áldozat volt a bűn megsemmisítésére. Tanításában a legnagyobb rossznak a bűnt és a bűnben való megátalkodottságot bélyegezte. Már a gondolati és csak a vágyban élő bűnöket is kárhozatra méltónak mondta. Aki asszonyra kívánsággal néz, már házasságtörő. Akit bűnre visz keze, lába, szeme, jobban teszi, ha eldobja magától. Isten országa, amelyet megalapított, bűntől egészen ment ország kell legyen. Kiteljesedése, a menny pedig egyszerűen semmi bűnt nem tud befogadni.

Jézus szenvedélyesen gyűlölte a bűnt, de ugyanilyen szervedélyesen szerette a bűnösöket. A közvéleménnyel szembeszállva beszélgetett a bűnösökkel, elfogadta meghívásukat. Orvosnak mondta magát, aki a beteg lelkeket jött gyógyítani. A bűnösöket hívta,

nem az igazakat. Azt tartotta, hogy akinek többet engedtek el, az jobban szeret. Gondoljunk példabeszédeire: Az eltévedt bárány, az elveszett pénz, a füstölgő mécses, a repedt nád. Életét adta azért, hogy a bűnösöket megmentse.

Jézus rámnéz a keresztről. Gyűlöli bennem a bűnt. De kimondhatatlanul szeret engem. Félt, mert tudja, hogy a halál pillanatában végleg összenő, végleg egy lesz az ember bűnével. Addig akar megszabadítani, amíg nem késő.

Szent Jeromos kérdezte Jézustól Betlehemben, mit ajándékozzon neki. Jézus azt felelte: A bűneidet.

ÉVKÖZI 12. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Jer 20,10—13): *„Jeremiás így szólt: Hallom a gyalázkodást sokaktól, s a fenyegetést mindenfelől: „Vegyétek üldözőbe! Üldözzük őt!" — Mindazoktól, akik barátaim voltak és oldalam mellett álltak: „Hátha valamiképp tőrbe lehetne csalni, hatalmunkba keríthetnők és bosszút állhatnánk rajta!" —*
Az Úr azonban mint hős harcos áll mellettem. Ezért elbuknak, kik üldöznek engem, erejüket vesztik és nagyon megszégyenülnek, mert mit sem értek el örökös, soha el nem múló gyalázkodásukkal! Nos hát, seregek Ura, te igaz bíró, ki belelátsz a vesébe és a szívbe, hadd látom — kérlek — miként állasz bosszút rajtuk, mert eléd tártam ügyemet. Énekeljetek az Úrnak, dicsérjétek az Urat, mert megszabadította a szegények életét a gonoszok kezéből!"

A próféta fájdalmasan csalódott barátaiban, de tudja, hogy nem fog csalódni az Úrban. Nem személyes bosszúvágy fűti, amikor ellenségei megszégyenülését várja, hiszen Isten ügyét képviselte és ellenfelei azt akarták elgáncsolni.

II. OLVASMÁNY (Róm 5,12—15): *„Testvérek, amint egy ember által lépett a világba a bűn, majd a bűn folyományaként a halál, és így a halál minden embernek osztályrésze lett, mert mindnyájan bűnbe estek ... Bűn volt a világon azelőtt is, hogy a törvény adatott, de a bűn, ha nincs törvény, nem számít bűnnek. Mindamellett a halál Ádámtól Mózesig úrrá lett azokon is, akik nem vétkeztek a törvényt megszegve, mint Ádám, az Eljövendőnek előképe. A kegyelemmel azonban nem úgy áll a dolog, mint a bűnbeeséssel. Mert ha egynek bűnbeesése miatt sokan meghaltak, Isten kegyelme s az*

egy embernek, Jézus Krisztusnak irgalmából nyert ajándék még inkább kiárad sokakra."

Az apostol nem mondja ki végig a párhuzamot: amint a bűn egy ember által lépett a világba, úgy a megigazulás is. A bűn egyetemességéből következtet a szerző. Mivel Mózes előtti korszakban nem volt olyan pozitív isteni törvény, melynek megszegéséért halálbüntetés járt volna, az egyetemes halálnak nem lehetett más oka, mint az Ádám bűnében való részesedés. Igaz ugyan, hogy az ember természettől fogva halandó, de a kegyelmi állapot velejárójaként megkaptuk Istentől a haláltól való mentességet. Jézus megváltói műve mint isteni tett messze felülmúlja hatásában Ádám tettét. Nem csupán eltörli a bűnt, kiegyenlíti az adósságot, hanem bőven árad a kegyelem a nyomában, az Istennel való életközösség.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 10,26—33): *„Az időben így szólt Jézus apostolaihoz: Ne féljetek az emberektől. Hiszen nincsen semmi elrejtve, ami nyilvánosságra ne kerülne, s nincs olyan titok, ami ki ne tudódnék. Amit sötétben mondok nektek, mondjátok el napvilágnál, és amit fületekbe súgnak, hirdessétek a tetőkről. Ne féljetek azoktól, akik a testet megölik, hisz a lelket nem tudják megölni. Inkább féljetek attól, aki a lelket is, a testet is el tudja pusztítani a gehennában. Nemde két verebet adnak egy fillérért? És egy sem esik le a földre Atyátok tudta nélkül. Fejetek hajszálai is mind meg vannak számlálva. Ne féljetek tehát, a verebeknél értékesebbek vagytok. Én is megvallok mindenkit mennyei Atyám előtt, aki megvall engem az emberek előtt. Aki pedig megtagad engem az emberek előtt, én is megtagadom mennyei Atyám előtt."*

Az Úrnak gondja van azokra, akik szolgálatára szentelték magukat, még inkább, mint általában az emberekre. Hiszen nagyon fontosnak tartja, hogy igazságát minden ember megismerje. Azt a valóban örvendetes hírt, hogy Krisztus megváltói műve következtében túláradt a kegyelem, részesei vagyunk az Isten életének, mindenkivel tudatni akarja az Isten. Nem szabad félni azoktól, akik csak a testnek tudnak ártani. Azt az életet, melyet Krisztus szerzett, senki emberfia el nem veheti tőlünk. De mi elveszthetjük, ha féltjük az amúgyis veszendő földi életet. Hirdessék hát bátran mindazt, amit Krisztustól hallottak. Lehet, hogy e le-

győzhetetlen ügy legyőzött harcosai lesznek itt a földön, az viszont biztos, hogy Krisztussal együtt uralkodni fognak, amikor győzelme kinyilvánul és teljessé lesz.

B)

I. OLVASMÁNY (Jób 38,1—8—11): *„Felelt az Úr Jóbnak a fergetegből és mondá: Ki zárta el a tengert kapukkal, mikor kitört s az anyaméhből előjött, mikor felhővel ruháztam és ködből pólyát adtam neki és körülvettem határaimmal, zárt és kapukat adtam neki, és mondottam: Idáig jössz és nem mégy tovább! Itt törjék meg hullámaid gőgje!?"*

A tenger nagysága lenyűgözi az embert, viharos tombolása félelemmel tölti el, hiszen kiszolgáltatottnak, tehetetlennek érzi magát vele szemben. Ám Isten ura a tengernek is, hiszen ő alkotta, és vette körül határokkal. Az Úr azért hivatkozik Jób előtt erre a tényre, hogy megszégyenítse a vele perbe szállni akaró embert.

II. OLVASMÁNY (2 Kor 5,14—17): *„Testvéreim, Krisztus szeretete ösztönöz minket, hiszen arra a meggyőződésre jutottunk, hogy ha egy mindenkiért meghalt, akkor mindenki meghalt. És ő azért halt meg mindenkiért, hogy akik élnek, ne maguknak éljenek, hanem annak, aki értük meghalt és föltámadt. Ezután tehát nem ismerünk senkit emberi szempontból. Ha Krisztust azelőtt emberileg ismertük is, most már nem úgy ismerjük. Mindazt, aki Krisztusban van, új teremtmény."*

Minden megújult, mert meghalt Krisztusban. Pálban is gyökeres változás ment végbe a damaszkuszi úton: életét új alapokra helyezte, Krisztus-ismerete is gyökeresen különbözik a régitől. E szöveg alapján nem is állíthatjuk, nem is tagadhatjuk, hogy Pál ismerte-e személyesen Jézust. Arról van szó, hogy régi ismeretét, mely emberi szempontok szerint tájékozódott, felváltotta egy új ismeret, mely a Léleknek köszönhető és amely módosítja a többi emberekre vonatkozó ismeretét is. Ez a megismerés szorosan összefügg azzal az önátadással, melyet Krisztus részéről tapasztaltunk és amire nem lehet más válaszunk, mint a feltétlen ragaszkodás, a teljes odaadás. Az új ismeret hasonlít azoknak egymásismeréséhez, akik szeretik egymást, és szeretetből egymásnak

ajándékozzák magukat. — Az apostol szemében nem számít már más, mint a megdicsőült Krisztus saját testében, az egyházban és minden emberben, aki hozzá tartozik.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 4,35—41): *„Az időben, egyszer beesteledett és Jézus így szólt tanítványaihoz: „Keljünk át a túlsó partra." Erre azok szétoszlatták a tömeget, és magukkal vitték úgy, ahogy ott volt a bárkában. Más csónakok is csatlakoztak. Nagy szélvihar támadt, a hullámok a bárkába csaptak, úgy, hogy az már-már megtelt. Ő a bárka végében egy vánkoson aludt. Felkeltették: „Mester — kérdezték —, nem félsz, hogy elveszünk?" Erre felkelt, parancsolt a szélnek és utasította a tengert: „Csendesedj! Némulj el!" A szél elült és nagy nyugalom lett. Ekkor hozzájuk fordult: „Miért féltek ennyire? Még mindig nincs bennetek hit?" Nagy félelem fogta el őket. „Ki ez — kérdezték egymástól —, hogy még a szél és a tenger is engedelmeskedik neki?"*

A Genezáreti tavon nem ritkaság a hirtelen támadt vihar. Az északról fújó nagy erejú szél felkorbácsolja az 50—200 m mélységű tó vizét és könnyen támad életveszélyes helyzet. Könnyen lehet, hogy a kezdeményezés Pétertől ered: Jézust fel kell kelteni. A fellelkesült hit és a szemrehányó hang egyaránt rá vall, sőt általában szólni is ő szokott leghamarabb kényes helyzetekben. Jézus parancsol a szélnek és a tengernek. Főleg az utóbbinak lecsendesedése hirdeti Jézus isteni erejét. A szél ugyanis gyakran magától is eláll egyik percről a másikra. Az apostolokat előbb a tomboló vihar ereje félemlítette meg, most pedig a Jézusban megnyilvánuló isteni erő. Rádöbbennek, hogy Jézus nagyságáról megközelítő fogalmuk sincs.

Az apostolok nagyon is test szerint ismerték Jézust. Tisztelték, de sejtelmük sem volt arról az isteni méltóságról, erőről, mely benne lakott. Isten minden közelsége mellett is felfoghatatlan titok, imádandó felség. Törekednünk kell az ismeretre, mely meg tud rendíteni bennünket és az elragadtatás szavait adja nyelvünkre. Ugyanakkor át kell élnünk a mélységes bizalmat is: Istennek akkor is gondja van ránk, ha látszólag alszik, semmi jelét nem adja a velünk való törődésnek.

Krisztus velünk van a világ végezetéig: Szentlelkével, Igéjével, Egyházával, a szentmisében megújuló áldozatával, szent testével-vérével... Törekedjünk mindegyikben felismerni őt; nem emberi módon ismerni ezeket, hanem folyton tökéletesedő ismerettel és szerezzen számunkra minél több örömet: velünk az Úr!

C)

I. OLVASMÁNY (Zak 12,10—11): *„Ezeket mondja az Úr: Kiöntöm Dávid házára és Jeruzsálem lakóira az irgalom és az imádság lelkét; és ők majd reám tekintenek, akit átdöftek, és siratják majd őt oly sírással, mint az egyszülöttet, és keseregnek felette, mint ahogy keseregni szoktak az elsőszülött halálakor. Ama napon oly nagy lesz a sírás Jeruzsálemben, mint Ádádremmon sírása Mágeddón mezején."*

Meg fog térni a nép, mert az Úr kiárasztja rájuk irgalmát és rá fognak döbbenni, hogy mit tettek Istennel. Ami az Úrra vonatkozóan csak átvitt értelemben volt igaz, hogy ti. átdöfték, az szó szerint teljesedett Jézusban kereszthalála alkalmával. — Ádádremnon Jeromos szerint egy a megiddói síkságon fekvő város neve, amit az ő korában Maximianopolisnak hívtak. II. Nekaó fáraó 608-ban ezen a síkságon verte meg Juda istenfélő, derék királyát, Jósiást. (Vö. 4 Kir. 23—29—30) A jámbor király meg is halt és 2 Krón 35,25 szerint Juda országban nemzeti gyász volt halála alkalmából. Nem lehetetlen, hogy ezt a szertartást minden évben megismételték. Mások viszont arra gondolnak, hogy a név két istenség: Hadad és Himmon összeolvasztott neve és alakja, akit — mint vegetációs istent — évente kultikusan elsirattak.

II. OLVASMÁNY (Gal 3,26—29): *„Testvéreim, mindnyájan az Isten fiai vagytok a Jézus Krisztusba vetett hitben. Mert mindannyian, akik megkeresztelkedtetek Krisztusban, Krisztus testét öltöttétek magatokra. Nincs többé zsidó vagy görög, rabszolga vagy szabad, férfi vagy nő, mert mindannyian eggyé lettetek Krisztus Jézusban. Ha pedig Krisztuséi vagytok, akkor utódai is, s az ígéret szerint örökösök."*

Az apostol nem akarja tagadni a természetben megalapozott különbségeket, csupán arra mutat rá, hogy a keresztség egyesítő, Istennel összekapcsoló hatása sokkal lényegesebb, mint a természetes különbségek. Nincs semmi szükség a körülmetélkedésre, amit a zsidózók annyira sürgettek. A keresztség ugyanis Jézushoz formált hasonlóvá bennünket (keresztség és hit feltétlenül összetartozik), így bennünk is fiára ismer az Atya, tehát azok is vagyunk, de egyben Ábrahámnak is örökösei, amint Krisztus is az, tehát nincs szükség más eszközre-módra ennek elérésére. (Krisztus felöltéséről vö. még Róm 13,14; Ef 4,24; Kol 3,10.)

AZ EVANGÉLIUM (Lk 9,18—24): *„Az időben, mikor Jézus egyszer egyedül imádkozott, csak tanítványai voltak ott vele, megkérdezte őket: „Kinek tartanak engem az emberek?" Azt válaszolták: „Van, aki Keresztelő Jánosnak, van, aki Illésnek, mások szerint a régi próféták közül támadt fel valamelyik." Most hozzájuk fordult: „Hát ti mit mondtok, ki vagyok?" Péter válaszolt: „Az Isten fölkentje vagy." Rájuk parancsolt, hogy ezt senkinek ne mondják el. „Mert — folytatta — az Emberfiának sokat kell szenvednie, a vének, főpapok és írástudók nem ismerik el, megölik, de harmadnap feltámad."*

Amikor az egész néphez szólt, ezt mondta: „Aki követni akar, tagadja meg magát, vegye vállára keresztjét mindennap és kövessen. Mert aki életét meg akarja menteni, elveszti. Aki viszont elveszti értem az életét, megmenti."

Jézus elő akarja készíteni a tanítványait szenvedésére. Tudja jól, hogy a messiási szerepnek ez a része menyire hiányzik a zsidók Felkent-fogalmából. Sokan a zsidók közül — amint a tanítványok beszámolójából kiderül — nem is tartották őt a Messiásnak. Jézus nem is akarja, hogy a Péter által kimondott igazságot a nép között hirdessék, hiszen ha még az apostolok sem tudtak megszabadulni helytelen messiás-elképzeléseiktől, hogyan lehetett volna azt a néptől elvárni. Politikai reménységeik megvalósulását várták volna Jézustól és sürgették volna, hogy váltsa azokat valóra, ezzel viszont elsiették volna az összeütközést a hatalommal, valamint elterelték volna az emberek figyelmét Jézus valódi mondanivalójáról és messiási művéről. Jézus megmondja, hogy szenvednie kell, sőt ebben is sorsközösséget kell vállalnia vele azoknak, akik követőinek vallják magukat: vállukra kell venniök keresztjüket, körülményeik szerint el kell veszíteniök életüket, hogy Krisztussal és Krisztusban megtalálják.

Az ember nehezen barátkozik meg azzal a gondolattal, hogy szenvednie kell. A zsidóknál — az apostoloknál is — az volt a főkérdés: miért kell szenvednie a megváltónak? Nálunk inkább az a kérdés merül fel: miért kell szenvednem nekem, ha Isten Krisztusban gyermekévé fogadott? Persze Péterék kérdése és botránkozása sem volt önzetlenebb, hiszen a maguk szabadulását féltették elsősorban, amikor a szenvedés ellen tiltakoztak. Jézus az evangélium szerint mindkettőre felkészítette hallgatóit. Krisztus magunkra-öltése a sorsközösség vállalását is jelenti. Azét a sorsét, melynek szimbólumává a földbe kerülő és elrothadó, de életét ezáltal megsokszorozó gabonaszemet tette Krisztus. A pogány val-

lások közül többen is ismertek voltak olyan istenségek, akik ezt a folyamatot személyesítették meg. Krisztusban a természet e misztériuma természetfeletti valóság lett. Ebben részesedünk mi is, először a keresztségben, amikor misztikusan meghalunk, hogy Isten gyermekeiként újjászülessünk. A szentmisében Krisztus halálát hirdetjük és osztozunk is benne szentségi módon. Újítsuk meg a szentmisében készségünket, hogy a Messiás sorsát nemcsak szentségi módon éljük át, hanem készségesen magunkra vállaljuk mindennapi életünkben is. Nincs olyan életforma, természet, körülmény, amely ezt ne tenné lehetővé számunkra. „Nincs többé zsidó vagy görög, rabszolga, vagy szabad . . ." A keresztség vállalkozás a messiási életformára és a szentmise ennek a vállalkozásnak megújítása. Különben csak olyan lesz számunkra is a keresztség, mint a zsidók számára a körülmetélés.

A búzamag elpusztul és bő termést hoz

Minden ember szembe találja magát a testi és lelki bajok problémájával. Nincsen ember a világon, aki ne tette volna fel a kérdést, miért? Mi értelme van? Miért engedte meg Isten? A vallások igyekeznek ezekre az égető kérdésekre választ adni. A keresztény vallás is oda áll elénk és Jézus Krisztusra mutatva azt mondja: a kínok, a pusztulás és a halál a különb, az új élet bölcsője!

A tömör válasz után vizsgáljuk meg a kérdést részleteiben is. A kersztény ember tudja, hogy a bajok, a szenvedés, a halál valamiképpen a bűnnel vannak összefüggésben. „Amint tehát egy ember által lépett a világba a bűn, majd a bűn folyományaként a halál, és így a halál minden embernek osztályrésze lett, mert mindnyájan bűnbe estek . . ." (Róm 5,12). A bűn és a fizikai rossz, a betegség és a halál szükségképpen együtt járnak. Isten olyan világot teremtett, amelyben helye van a bűnnek is. Ebben a világban szenvedés és halál is van.

Sokszor felmerül a kérdés, végül is miért teremtett Isten ilyen világot, ahol van bűn, van rossz, van gyötrelem, van halál. Erre a kérdésre persze választ adni nem tudunk. Magyarázgatni, mérlegelni lehet: mert neki így tetszett. Persze ebbe a lakonikus válaszba burkoltan az is benn foglaltatik: Ő tudja, miért teszi, Ő nyilván látja, hogy miért jó ez a világ, csak éppen mi nem látjuk be. Mert egészen nyilvánvaló, hogy ha mi emberek nem látjuk be, miért jó az ilyen világ, tele erkölcsi eltévelyedéssel, fizikai bajokkal, kínnal és pusztulással, azért magasabb nézőpontból az ilyen világ megteremtésének meg van az értelme. De ezt az értelmet csak Isten látja be.

Megnyugtató tudat mindenesetre, hogy az ember mégsem játékszere a világ vak és pusztító erőinek, nem a sors szeszélyének labdája. A pusztító hatalmak vad tombolása felett is Úr a mi Istenünk, akinek tudta nélkül egyetlen hajszálunk sem görbül meg. Azt is jó eszünkbe vésni, hogy ha a szenvedés és a kín fel is őrli

erőinket, örök üdvösségünket nem tudja elvenni tőlünk. A testet meg lehet ölni, a testet meg tudják ölni, de a lelket nem. Sőt nemegyszer éppen az ellenkezője az igaz: tisztít, az élet igazi értékeire nyitja rá a szemet. Lappangó lelki erőket ébreszt fel bennünk. Számtalanszor tapasztaltuk, hogy a szenvedés megnemesíti az embert. Nem kárára, hanem lelkének javára válik. Ennek első feltétele, hogy a szenvedést vállaljuk. Paradoxonnak tűnik, de igaz: amíg tiltakozol, bensődben küzdesz a betegséggel, a halállal, a szenvedéssel, addig alul maradsz, de legyőzted mihelyt bensődben elfogadtad. Bámulva tapasztaljuk nemegyszer, hogy a türelemmel viselt szenvedés mennyire élesíti a szemet, tisztítja a látást. A sokat szenvedett ember menten felismeri a hamisat, a talmit, a látszatot az emberekben, és azok cselekedeteiben és könnyebben észreveszi a valódi értékeket, a belső rejtett kincseket. Nem egy embert éppen a gyötrelem és a szenvedés segítette ki szűkös önmagából, primitív önzéséből. Ilyen értelemben a szenvedés valóban nemesít.

Az eddig elmondottak a szenvedés problémájára adott keresztény válasznak csak a felszínén mozognak, hogyha a szenvedés és a halál titkát meg akarjuk érteni, már amennyire ez itt a földön lehetséges, akkor Krisztus keresztje alá kell állnunk, mert a szenvedés titkának végső magyarázatát a Golgota ormán kaptuk meg. Ott tudtuk meg, hogy előbb meg kell halnunk ahhoz, hogy benne újjá szülessünk. Meg kell halnunk Vele. Testi és lelki bajaink csapása alatt, kínlódva kell kilehelni lelkünket, hogy elnyerjük az örök élet teljességét. Tőle tudjuk, hogy egész életünk a szó szoros értelemben vett szüntelen meghalás, szüntelen pusztulás és szüntelen újjászületés. Hogyha Krisztussal vállaljuk minden napunk gyötrelmeit, a sogféle fizikai bajt, törődöttségünket, aztán a sikertelenségeinket, a lelki kínokat, a kereszteket, amiket nap nap után környezetünk rak a vállunkra, akkor minden nap fokozódó vitalitással, erőteljesebb kegyelmi gazdagsággal születik meg bennünk Krisztus. Az a Krisztus, aki halálunk pillanatában lesz aztán most már teljes gazdagságában osztályrészünk. A Krisztus követés útja éppen ezért a keresztviselés. Aki követni akarja Őt, vegye vállára keresztjét mindennap és úgy kövesse.

Érdemes szót ejteni azokról a szorongásokról, és gyötrődésekről, melyek a tudatos és komoly Krisztus követéssel járnak együtt. Vívódások, lelki gyötrelmek ezek, melyek szinte törvényszerűen kijutnak annak, aki őszinte igyekezettel megpróbálja követni mesterét és életét az evangélium szellemében irányítja. A legelső feltétlenül az, hogy látja a kereszt-viselés fontosságát, kívánja is követni Krisztust, mégis azt kell tapasztalnia, hogy erőlködése nemegyszer meddő. Gyengének bizonyult. Az emberi indulatok felülkerekedtek. A keresztény ember kínja tehát éppen saját gyöngeségének felismerése és átélése. Nem egy komolyan törekvő lélek tapasztalta leverten és szomorúan, hogy annyi igyekezet, annyi buzgóság és jószándék után mégis hibázott, elesett. Hányan tapasztalták, hogy hosszú évek után sok gyötrő önnevelés után is felütötte fejét az a hiba, az a gyöngeség, amit annyi igyekezettel irtogattak magukban. Ez a lelki bánat sem haszontalan. Az egészséges lélek ezzel a szorongásával is mesteréhez siet. Talán éppen ez a keserű megtapasztalás viszi egészen közel Istenhez és arra készteti, hogy minden reményét, minden bizodalmát beléje helyezze, hogy teljesen elveszítse önmagát és tehetetlenségével, sikertelenségeivel együtt egészen Istennek ajándékozza magát.

Az evangélium szellemében élő keresztény ember szorongásai közé tartozik az is, hogy szinte törvényszerűen magánosnak érzi önmagát. A lelki fejlődés egy adott szakaszán úgy érzi, hogy törekvéseivel egyedül van, senki sincs vele. Esetleg úgy látja, úgy ítéli, hogy csak ő maga veszi komolyan Krisztus szavát. Úgy gondoljuk, hogy magánosságának ez az átélése szinte törvényszerű. Magyarázata az, hogy a másikban nem tudja felismerni küzdőtársát. Mert valóban nem könnyű felületes pillantással észrevenni, hogy valaki őszintén komoly elszánással járja Krisztus útját, vagy pedig csupán megszokás vezeti, vagy felszínes beidegződéssel végzi csak dolgait. Élesen látó szem kell hozzá, olyan szem, amely a látszatok mögé tud hatolni, és a lelki élet útján éppen elindult, saját hibáinak leküzdésével, önmagával foglalkozó ember még nem rendelkezik ezzel a látással.

A Krisztus nyomdokait követő keresztény ember kínjai közé tartozik az egyház mulasztása, az egyháziak bűnei miatt támadt gyötrelem. Annak felismerése, hogy olyan sokan csak a látszatnak élnek. A szokványos, se hideg, se meleg középutat járják. Kicsinyes számítással, kerülgetik a botrányos kirívó hibákat, azokat, amelyeket a közízlés megbélyegezne, de apróbb jellembeli fogya-

tékosságaikkal mit sem törődnek. Az Isten tisztelet formális szabályainak aprólékos gonddal teszne'k eleget, szinte fitogtatják „buzgóságukat" csak éppen az emberség, az igazi egyenesség, a valódi belső tisztesség hiányzik. A lelkiélet útján adódnak korszakok, amikor mindez nagyon tud fájni. Amikor tudatosul, hogy Krisztus szenvedéseit nemcsak a kívülállók tetézik, nemcsak a pogányok, nemcsak a kikiáltott bűnösök, hanem a keresztények is. És legfőképpen a „jó keresztények", a tekintélynek örvendő, talán tisztséget is viselő keresztények. Eljön az idő, amikor felismerjük, hogy Krisztus, egyházában is vívja haláltusáját, hogy a Getszemánei kínlódásnak ma sincs vége. És ami a legjobban bántja, az talán nem is az, hogy mennyire gyarló, kétszínűek, nemegyszer aljasak is azok a „jó keresztények", hanem méginkább az, hogy észre sem veszik gyengeségeiket, fogyatékosságaikat. Mivel az Isten tisztelet formális gyakorlásában eleget tesznek az előírásoknak, sőt túlteljesítik azokat, szentnek, mintakereszténynek tartják magukat. Sajnos ebben az esetben éppen a rosszul értelmezett vallásosság vezeti félre őket, és ringatja őket hamis illúziókba, megpihennek festett babérokon. Ezeknél ebben az esetben a vallás inkább káros. Nem viszi őket közelebb Istenhez, nem gazdagodnak emberségükben, nem növekszik bennük az igazi jóság, a szeretet.

Az érő ember lelki vívódása

Nem lesz felesleges kitérni az alakuló, érő kamasz ember lelki háborgásaira, a felnőtté válás kritikus pillanataira. Közismert, átéltük valamennyien, hogy a felnőttéválás küszöbén milyen viharok dúlnak sokszor kamasz lelkekben. Jó ezt nékünk felnőtteknek tudatosítani és helyes, ha a kamasz ember is tudja, hogy ez egy természetes folyamat, belső háborgás, mely hihetetlen feszüléseket tud produkálni, de végül is csillapodik, elcsitul a vihar és kilép a porondra az öntudatos, a maga útjára lépő ember, aki legalábbis nagyvonalakban ismeri értékeit, tudja helyét a világban, látja a célt, a feladatot és vállalja azt.

Az alakuló ember még az érés folyamatában áll. A növekedés és erősödés a fejlődésnek csak egyik tényezője. A belső ember is növekszik. Ez annyit jelent, hogy a szenvedélyek, az indulatok is hallatják hangjukat és egyre jobban erőre kapnak. Másrészt a személyiség kialakulása is most van folyamatban. A helyesen látó, mindent marokra fogó, és mindent a helyére rakó én még nem alakult ki egészen. Pláne még nem rendelkezik azzal a tapasz-

talattal és azokkal az ismeretekkel, amelyek ezekben a benső lelki zavarokban eligazítanák. Maga is meglepődik sokszor, bensejében fellépő új áramlásokon. Meg kell érteni, ha a kamasz ember szélsőségesebb, hevesebb. Benső lelkivilágának egyensúlyát még nem tudja biztosítani.

Még fokozottabb konfliktus forrása az izmosodó én, az önállóságára ébredő én első találkozása a valósággal, a világgal. Kínok és lelki gyötrelmek kísérik a valósággal való első találkozást. Ebben a belső feszültségben lesz az én önálló, független, szabad személyiség. Felméri helyét a világban, tudatosítja, hogyan viszonylanak hozzá az emberek és a dolgok. Nem egy kamasz ember ilyenkor elgyámoltalanodik, vagy pedig éppen ellenkezőleg túlzott öntudat duzzasztja. A konfliktus hosszú és gyötrelmes, ilyenkor kell felmérni értékeit, jó és rossz tulajdonságait, képességeit. Ilyenkor kell megtalálni a föladatot, a célt. Ennek a folyamatnak velejárója az is, hogy az ember ráébred magányára. Ilyenkor veszi észre, hogy különálló személy. Egyszeri és hogy végső elemzésben születésénél fogva magányosan áll a lét nagy óceánjában. Körötte millió világok forognak. Emberek tülekednek, rohannak. És ő áll egyedül, magánosan a létben. Ez az a fejlődési szakasz, amikor nagyon nagy szükség van barátokra. Olyanokra, akik egyenrangú társuknak tekintik, akik elismerik benne a független, szabad egyéniséget és nem manipulálják, nem kényszerítik. Sajnos éppen ez a magányosságtudat és a feltámadó szenvedélyek olykor ferde vágányra sodorják. Keres kapcsolatokat, csak azért, hogy magányát feloldja, és hogy a saját lábára álljon a világban. De ezek a kapcsolatok nem valódiak, nem igaziak, nem képesek megtartani, nem adnak neki tartást és inkább jellemének kárára válnak. Eredményezhetik azt, hogy sohasem tud beleilleszkedni a közösségbe és nem veszi észre sohasem, hogy neki is helye van a nap alatt, megvan a feladata, a dolga, van aki számít rá, és van akire hagyatkozhat.

A kamasz ember lelki vívódásai valódi kínok és igazi gyötrelmek. Egyértelműen igazolják, hogy az igazi értékek jelen esetben az ép, független, szabad, öntudatos egyéniség, a szenvedés kohójában születik.

A)

1. *Biztos, hogy melletted áll az Úr?*

„Az Úr mint hős harcos áll mellettem, azért elbuknak, akik üldöznek engem." Jeremiás szavai ezek, és sokszor hallani hasonlót istenes emberek szájából. Elhangozhat bizakodó, és fenyegető formában is, esetleg csalódottan, mert Isten nem védte meg őket: „Nos hát, seregek Ura, te igaz bíró, hadd látom — kérlek — miként állasz bosszút rajtuk, mert eléd tártam ügyemet."

Isten valóban „megszabadítja a szegények életét a gonoszok kezéből", és igaz, amit Jézus mond az evangéliumban: „Fejetek hajszálai is mind meg vannak számlálva. Ne féljetek tehát". Valamire azonban nagyon kell vigyáznunk. Nem szabad azt gondolnunk, hogy a vallásos, templomjáró embernek eleve és mindig igazat ad Isten, és ellenségeivel szemben mindig az ő pártjára áll, mégpedig úgy, hogy már itt a földi életben „intézkedik".

Ha összeütközöm másokkal, nem biztos, hogy nekem van igazam, csak azért, mert én vallásos vagyok, ellenfelem meg nem az, sőt esetleg nyílt atheista. Ha vitám van a családban, a munkahelyen, a szomszéddal, a társbérlővel, háztulajdonossal vagy lakóval, könnyen lehet, hogy minden vallásosságom ellenére én vagyok a hibás, vagy én is hibás vagyok, ügyem igaztalan. Ilyenkor nemcsak hiábavaló azt várni, hogy Isten az én oldalamon beleszóljon az ügybe, hanem egyenesen bűn erre kérni az Urat. Én, buta ember, sokszor vagyok elfogult gyermekeimmel, családtagjaimmal, kedvenceimmel szemben, és melléjük állok minden perpatvarukban, ha nincs is igazuk. De Isten sohasem lehet elfogult. Egyrészt mert mindig az igazság oldalán áll már „hivatalból", hiszen végtelenül igazságos. Másrészt valamennyien gyermekei vagyunk, valamennyiünket kimondhatatlanul szeret, a vallástalanokat is.

Ha ügyeimben Isten segítségét kérem, először azt kell kérnem, hogy én álljak az ő oldalán, csak aztán azt, hogy ő álljon mellém. Isten oldalán pedig csak akkor állok, ha ügyem becsületes, ha va-

lódi jóakarat dolgozik bennem, és ha szeretet él a szívemben. Hogy így van-e, legtöbbször magam sem tudom eldönteni. Ezért hamis öntudat helyett, Isten harcbahívása helyett inkább világosságért, kegyelemért könyörögjek, és főleg szeretetért. Mert még ha valóban a hitem miatt szenvedek is, akkor sem lehetek gyűlölködő, fanatikus, türelmetlen. Mindez tönkretenné hitvallásomat.

Ha Istent kérem, Jeremiás szavával kérjem: „Seregek Ura, te igaz bíró, aki belelátsz a vesébe és szívbe". Bízzam ügyemet, magamat Istenre, de ne az én, hanem az ő bölcsessége, mindentudása szerint.

2. *Én nemcsak én vagyok*

Korunk nagy kísértése és divatos bűne az Én imádása. Még a vallásos életbe is befurakodik: Én és az Isten. Hiszem Istent, de ebbe ne szóljon bele pap, egyház. A többi emberrel sem törődöm, elintézem én a magam dolgát Istennel, ehhez senkinek semmi köze.

Csakhogy az Úr nem így nézi a dolgot. Igaz, hogy megvan az egyéni felelősségem. Igaz, hogy valamennyiünket személy szerint ítél meg Isten. De ugyanígy az is tény, hogy az emberiséget „egyben" nézi Atyánk. Bizonyíték: Ádám bűne valamennyiünk bűne. És Jézus áldozatában valamennyien igazzá válunk. Egykor Ádámon keresztül nézett bennünket Istenünk, ma Jézuson keresztül. Egykor úgy tekintett minden egyes embert, mint Ádám gyermekét, tehát mint bűnöst. Ma úgy tekint bennünket, akik a keresztségben övéi lettünk, mint Jézus titokzatos testének tagjait. Az „egykor" itt nemcsak időhatározó. Jelenti a jelent mindazoknál, akik nem akarnak egyek lenni Jézussal, hanem Ádám módjára a maguk istenei szeretnének lenni, és főparancsuk a saját vágyuk és akaratuk.

Egyéni felelősség, személy szerinti ítélet, de ugyanakkor egy vagyok az emberiséggel. Felelősségem és megítéltetésem sem egészen egyéni. Inkább arról van szó, hogy engem, mint az emberiség tagját, aszerint ítél Isten, hogy ki fémjelez engem: Ádám vagy Jézus. Nem azt nézi tulajdonképpen az Ítélő, hogy jó vagy rossz voltam-e hanem azt, hogy Jézus él-e bennem, és mennyire, vagy visszacsúsztam-e Ádám közösségébe. (Mint érdekességet említsük: Ádámot személy szerint nem Ádám fémjelzi, bűnbánata által Jézusé lett, szentként ünnepeljük.) Mert az Ádám—Jé-

zus ellentét nemcsak azt jelenti, hogy jó—rossz, bűnös—bűntelen, hanem sokkal többet: isteni vagy bűnösen csak emberi.

Csatlakoznom kell Jézus engedelmességéhez, hogy Jézus éljen bennem, és így ott lehessek, ahol ő van, az Atyánál.

3. *„Aki megvall engem . . .”* (Mt 10,32)

Jézus azt mondta, boldog, aki üldözést szenved az igazságért. Ez azonban nem mindenkit boldogít, sokakat inkább eltántorít, sokakat félelemmel tölt el. A szenvedés, akár fizikai, akár erkölcsi, mindig megpróbálása annak, mi él bennem. Az a boldog, aki méltóságnak, kitüntetésnek tartja szenvedni Jézusért. Mert abban Isten Lelke él.

Természetesen nemcsak az szenved Jézusért, aki hitvallásáért szenved. Sokkal gyakoribb, hogy jóságért, erkölcsös magatartásáért szenved gyalázatot az ember. A bátor hitvallást tisztelni szokták, az erkölcsi korrektséget már gyakran nem. Közkeletű mondás: Becsületes? Nem sikkaszt? Nem csalja meg a feleségét? Szóval buta? Akinek nincsenek erkölcsi gátlásai, azt ügyesnek tartják, az „belevaló gyerek”, az „tud élni” stb. A becsületes pedig mafla. A tiszta életű viccelődés tárgya. Az egyeneslelkű és jószándékú „fejjel megy a falnak” és „úgy kell neki”.

A hitvalló élet nemcsak abban áll, hogy nem titkolom vallásosságomat. Jézus melletti hitvallás a becsületes, erkölcsös, egyeneslelkű élet is. Aki megpróbálja, alkalma lesz gyalázatot szenvedni. Boldog, aki örömmel vállalja ezt, és méltóságnak tartja.

4. *Pilátus felesége*

A mai evangélium megvalósításában példaképünk lehet egy asszony, aki a Passióban szerepel: Pilátus felesége, Claudia Porcula. Pogány volt, de vonzódott a zsidók vallásához, majd kereszténnyé lett. Keleten szentként tisztelik.

Egyetlen volt, aki Pilátus előtt szót emelt Jézus mellett. Pedig tudta, hogy férje számára „nem okos” dolog ujjat húzni Jézus miatt a Főtanáccsal, esetleg a császárral. — Nekem is legyen bátorságom minden körülmények között szót emelni Isten ügyének érdekében, de embertársaim megvédésében is. Így Isten fog védeni engem.

Férjét nagypénteken is, később is, minden erejével igyekezett az igazság oldalára állítani, ezzel férje igaz javát szolgálni. Mert a karrierjét igazán nem szolgálta azidőben az igazság szeretete.

Claudiának nem sikerült, sem nagypénteken, sem később. Pilátus halálra ítélte Jézust, keresztény nem lett, öngyilkossággal fejezte be életét. De felesége érdemét ez nem csökkenti. Isten a szándékot nézi és jutalmazza.

Szavammal, életemmel álljak Jézus mellé, minden igaz ügy mellé. Ártatlan embertársaim mellé, ha bántják őket. Majd Jézus is mellettem áll, ha meg kell jelennem Atyja ítélőszéke előtt.

B)

1. *Tudomány vagy csodavárás?*

A mai olvasmány és evangélium alapján kézenfekvő lenne arról beszélni, hogy bízzunk Istenben, aki Úr mindenekben, aki előtt pólyásbaba a tenger, azt teszi mindennel, amit akar; ha bízunk benne, megsegít mindenben. Ez így is van, és valóban erre kell buzdítani. De van az éremnek egy másik oldala is, és néha erről is kell szólni. Arról, hogy ne legyünk csodavárók.

Nem várhatjuk, és nem is várjuk, hogy a viharos tengert minden esetben lecsendesítse az isteni Erő. Inkább olyan hajókat építünk, amelyek lehetőleg kibírják a nagy viharokat is, és olyan meteorológiai jelzőszolgálatot építünk ki, akár műholdak segítségével, amely lehetővé teszi a katasztrófák elkerülését vagy enyhítését kisebb hajók számára is. És így van ez minden területen. Amit maga megtehet az ember a tudomány, a technika segítségével, mindig újabb és újabb felfedezések és találmányok révén, azt meg kell tennie. A keresztény hit nem gátolhatja a tudomány és technika fejlődését.

De azért mindig marad hely egy bizonyos csodavárás számára. Teljesen legyőzni a természetet nem lehet. Elkerülhetetlen, hogy adódjanak olyan körülmények, amelyekben az ember gyengébbnek bizonyul. Így van ez ma is, a tudomány szédítő fejlődésének századában. Így is marad mindig. A természetet sohasem tudjuk egészen automataként kezelni, dehát az automata is elromlik időnként. Ilyenkor különösen helyénvaló az ima, Isten különös kegyelmeinek esdése. Akár természeti katasztrófákról, akár betegségekről, akár szerencsétlenségekről van szó. Akármilyen megbízható az autóm, akármilyen jól és óvatosan vezetek, nem felesleges kérni az Úrtól, hogy balesetmentesen vezessek. Akármilyen jó kezelést kap a beteg, szükséges imádkozni a gyógyulásért. Azt sem tudhatjuk, természeti katasztrófákat hányszor akadályozott meg vagy enyhített az igazak imája.

Aki Istennek hisz, és nem előítéleteknek, azonfelül éli is hitét,

annak lelkében tudomány és csoda, technika és Istenbe vetett bizalom, emberi erőfeszítés és ima soha nem „veszik össze". Az mindent megtesz pusztán emberi síkon, igénybeveszi, esetleg előre is viszi a tudományt, és ugyanakkor Istenben bízik, buzgón imádkozik.

Tehát nem kérek csodát tétlenül ott, ahol van emberi segítség, de akkor is kérem Isten segítségét. Emberileg reménytelen esetekben pedig teljes bizalommal fordulok Atyánkhoz.

2. *„Akik élnek, ne maguknak éljenek"* (2 Kor 5,15)

Szoktak beszélni egészséges önzésről. Valóban van ilyen. Mindenki szereti önmagát, Isten nem is tiltja ezt, sőt az önszeretetet a felebaráti szeretet mintájának teszi. Úgy kell szeretnünk embertársainkat, ahogyan magunkat szeretjük. A mai leckében viszont arra buzdít Szent Pál, hogy ne magunknak éljünk, hanem Krisztusnak. Mert, mint írja, Jézus azért halt meg mindenkiért, hogy neki éljünk. Ha utánagondolunk, ez nem egészen világos. Azt hallottuk, hogy Jézus értünk halt meg, önzetlen szeretetből. Hogyan mondhatja tehát az Apostol, hogy halála azért volt, hogy szolgáivá tegyen bennünket?

Komplikáltnak látszik a kérdés, pedig egyszerű. Jézus halála és feltámadása lehetővé tette, hogy egy legyen Jézussal, belé legyek ojtva, mint szőlővessző a szőlőtőbe, Jézus Lelke éljen bennem. Ha bennem marad, és én őbenne, az azt jelenti, hogy én is ott leszek, sőt tulajdonképpen már vagyok is, ahol ő van. Vagyis vele együtt feltámadok, és ott leszek az Atyánál. Ha viszont elszakítom tőle magam, megtagadom őt, akkor végem van, mert levágott, száraz gally lettem, örök tűzre való. Isten csak Jézust öleli magához. Engem csak Jézusban.

Szent Pál szavait tehát arra kell értenem, hogy ne szakadjak el Jézustól, ne „önállósítsam" magamat, hanem maradjak meg Krisztusban. Mintha azt mondaná, hogy a levél ne önmagának éljen, hanem az egész fának.

Aki magának él, nem Jézusnak, az önmaga ellen él. Nem is „maga alatt vágja a fát", hanem önmagát vágja le az Élet Fájáról. Aki Krisztusnak él, az él önmagának, mert Jézusban találja meg önmagát, boldogságát.

Jézus dicsőségéért élni, Jézus parancsai szerint élni, Jézust önmagamnál jobban szeretni, Jézusért mindent feláldozni, mindez az egyedül lehetséges módja annak, hogy valóban önmagamért tegyek valamit is. Aki Jézusban nem marad, önmaga ellen tesz.

3. *„Nem ismerünk senkit emberi szempontból."* (2 Kor 5,16)

Megszoktuk, hogy emberi szempontból nézzük a világot, az embereket, a munkát, az életet, a küzdelmeket, az örömöket és a szenvedéseket. Emberek vagyunk, és természetesnek látszik, hogy emberszemmel és emberértelemmel nézünk mindent. Ilyen emberperspektívába vesszük bele magát Jézust is. Úgy gondolunk rá, mint aranyos betlehemi gyermekre, kereszten függő szenvedőre, olyan valakire, aki egy közülünk.

Bármilyen természetesnek és magától értetődőnek látszik is ez, nem helyes. Kezdjük Jézussal! Jézus már nem a betlehemi kisded, aki volt egyszer. Nem is a Keresztrefeszített, és nem is földi ember, aki egy közülünk. Az volt, értünk volt az. De az első húsvéton megváltozott ez. Azóta Jézus már a megdicsőült Jézus. Nem földi ember, hanem mennyei lény, aki az Atya jobbján ül. Az Ostya is nem földi valakit rejt.

Eddig érthető. De mi? Mi csak földi emberek vagyunk!? Igaz, a földön élünk. De azért mégsem vagyunk pusztán földi lények. A keresztségben egyek lettünk Krisztussal, és így csíraszerűen már mi is mennyeiek vagyunk, már mi is feltámadtunk, megdicsőültünk. Tehát csak akkor nézzük a valóságnak megfelelően hittestvéreinket, ha, mint Szent Pál, nem csupán embereket látunk bennük, hanem mindegyikükben a megdicsőült Jézust. „Mindaz, aki Krisztusban van, új teremtmény. A régi megszűnt, valami új valósult meg."

Aki évekig állandóan zöld szemüveget hordott, annak nehéz nélküle nézni a világot. Nehéz nekünk is a hit szemével nézni és gondolni önmagunkra és keresztény testvéreinkre. De kell, ezt követeli a természetfeletti valóság, Isten világának realitása.

Ha megpróbálom ezentúl a hit szemével nézni magamat, az embereket, minden megváltozik. A megdicsőülés fényében más értelmet kap a munka, a pénz, a család, a szenvedés, a nézeteltérések, a versengések, a sikerek és a sikertelenségek. Hiszen mindennek egészen más az értelme és a jelentősége, ha nem „idevalósiak", hanem mennyeiek vagyunk. Hasonlatként gondolhatunk olyan emberre, aki itt él még, de már zsebében a kivándorló útlevél. Vagy olyan valakire, aki még a vállalatnál dolgozik, de már ki van nevezve a minisztériumba. (Ha becsületes, nem hanyagabbul dolgozik, hanem máris magasabb koncepciók szerint, és lelkiismeretesebben.) Jobban szereti házastársát, gyermekeit, mindenkit, aki a megdicsőült Jézus részének, tagjának tekinti őket.

Aki akar a mennybe jutni, annak ez könnyebb lesz, ha megpróbálja így tekinteni önmagát, mindenkit, mindent.

4. *Amit az apostolok nem értettek*

Nem értették, hogy Jézus olyan abszolút Úr, aki számára nincs lehetetlen. Jób szerint Isten a tengert pólyásbabaként kezeli. Pedig a tenger nagyhatalom. Gondoljunk csak egy-egy szökőárra!

Ha predikációban arról van szó, hogy Isten végtelen és mindenható, az egész mindenség abszolút Ura, akkor ennek helyeslünk, még gondolatban sem akarunk ellene mondani. De azért, ha ezt emlegeti a pap, nem is nagyon figyelünk oda. Igen, ez így van, de mit kezdjünk vele? Különben Isten hatalmát nem igen szoktuk tapasztalni. A világ megy a maga útján, Istenre látszólag szerinte nincs is szükség.

Mindez persze csak látszat. A világ nem a maga útján megy, hanem Isten útján. Hogy a szökőárba, a hurrikánba nem szól vele az Úr? Dehogynem! A legkisebb hullám, a legenyhébb szellő sem lehet nélküle. Minden az ő akaratából történik, ellenére semmi. Egyetlen csepp eső nem eshet le Isten akarata nélkül. Hogy látványos, csodás módon igen ritkán fordít a természet folyásán, az nem jelenti azt, hogy a legkisebbtől a legnagyobbig nem ő parancsol mindennek, mindenben.

Igen, de én hiszem ezt, és kész. Mi van még hátra? Azt, hogy ezt a hitemet bele is kalkuláljam az életembe, egész életvezetésembe. Nem úgy, hogy szolgálatomba óhajtom és igyekszem állítani Isten mindenhatóságát. Nem úgy, hogy a magam szájaíze szerinti intézkedéseket próbálok kiimádkozni tőle. Hanem először is úgy, hogy nem szállok szembe vele. Inkább Isten szekeréhez kötöm a magam élete szekerét. Nem „istenkének" kezelem, akit erre vagy arra hízelkedve ráveszek, hanem olyan feltétlen Úrnak tekintem, aki, ha Atyám is, de le kell borulnom előtte. Ha számára pólyásbaba az Óceán, akkor mi vagyok én? Ha megtöri a tenger gőgjét, mit csinál az én felfuvalkodottságommal? Isten hatalma véghezviszi minden tervét. Velem, nélkülem, ellenem, ez mindegy. Ha van egy kis józan eszem, akkor velem.

Nem kell félnem, hogy zsarnokot szolgálok. Isten hatalma egyben szeretet. Mindenhatósága nem ellenünk van, hanem értünk. Persze nem a mi szűkagyú elképzeléseink és értelmetlen vágyaink szerint, hanem igaz javunkra, végtelen bölcsessége szerint. Imádkozom, kérem őt, de mindig rábízva magam. Engedelmeskedem, nem csak azért, hogy össze ne törjön, hanem mert úgy a legjobb, ahogyan ő akarja és mondja, nekem is a legjobb. Szeret engem a Mindenható. Én is szeretem őt, szeretem végzéseit, parancsait, szeretem terveit.

C)

1. *„Akit átdöftek . . .”* (Zak 12,10)

Zakariás próféta jelképesen mondja itt, hogy a nép átdöfte Istent bűneivel. Talán maga sem gondolta, hogy jó 500 évvel később ez az átdöfés nem csupán jelképes értelemben lesz igaz, hanem a legvalóságosabban is. Lándzsával döfték át a kereszten függő Isten szívét.

Isten sokféle módon megválthatott volna bennünket. Sokszor találgatták már hittudósok, hogy miért éppen Fia kereszthalálát választotta megoldásul az Úr. A sokféle elgondolás közül talán abban is van valami, hogy így akarta, egészen megdöbbentő módon, megéreztetni velünk Istenünk, hogy mi a bűn.

Szokták mondani, hogy a hálátlan, rossz felnőtt gyerek „kést szúrt anyja szívébe”. Jelkép ez, de azért valóság is. Mert aki képes minden szeretetet és hálát mellőzve bánni szüleivel, az tulajdonképpen csak a büntetéstől való félelem és ősi beidegzések miatt nem öli is meg őket. Megtenné, ha ez lenne a „szokás”. Gyilkos lelkülete mindenesetre megvan.

Istent súlyosan megbántani, vagyis tőle a szeretetet megtagadni, vele szembeszállni, ez alapjában véve szintén gyilkos lelkület. A halálos bűn nemcsak azért „halálos”, mert vele meghal bennünk az isteni élet, a kegyelem élete, hanem azért is, mert istengyilkos bűn. (Vegyék ezt szívükre azok, akik nagyon beleszoktak már a halálos bűn állapotába. De értsék meg azok is, akik minden apróságot halálos bűnnek tartanak. Az előbbiek, hogy megdöbbenvén bűnbánatot tartsanak, az utóbbiak, hogy helyes lelkiismeretet tudjanak kialakítani.)

Persze ezt nem szoktuk komolyan venni. Azért vétkezünk olyan könnyen és olyan gyakran. Pedig csak a Feszületre kellene néznünk. Az a bizonyos lándzsás katona biztosan nem vállalta volna, hogy ő most Isten szívét szúrja át. De a Jézust vádoló főpapok és vezetőemberek sem vállalták volna, hogy Istent vitték a halálba. Mint ahogyan mi sem érezzük halálos bűn után istengyilkosnak magunkat. Pedig Isten így fogja számonkérni.

A főpapok súlyos bűnt követtek el hitetlenségükkel is, de ugyanígy egy nyilvánvalóan ártatlan ember halálraítéltetésével is. Ha nem tartották is Istennek Jézust, akkor is súlyos a bűnük. Az, hogy ártatlant ölettek meg fondorlatos módon, hazug váddal, istengyilkossághoz vezetett, „szemmel látható istengyilkossághoz”. Minden súlyos bűn istengyilkosság. A Főtanácsnak nem „pechje” volt, hogy az általuk halálba vitt ártatlan ember Isten

volt. Ha Jézus nem Isten, tettük akkor is istengyilkosság. Csak az ő esetükben kézzelfoghatóan akarta megmutatni az Úr, hogy minden súlyos bűn Isten átdöfése.

Érdemes ezen elgondolkozni.

2. *„Nincs többé zsidó vagy görög"* (Gal 3,28)

Az igazán buzgó őskeresztények lelkületét is megfertőzte az emberiség rákfenéje, a csoportok szerinti széthúzás. Nem bírunk kinőni ebből. Sokféle módon osztályozzuk csoportosítjuk egymást, nem azért csak, hogy összefogjunk, testvéri módon segítsük egymást, hanem hogy a csoportokat rögtön szembeállítsuk egymással, megkezdjük az ellenségeskedést. Nem elég, hogy sokszor ezek a csoportok „született" ellenségek (tőkés-munkás), egészen kitalált ellentétek alapján civakodunk, ellenségeskedünk: Faji megkülönböztetés, nacionalizmus, nemzetiségi villongások, vallásháborúk stb.

A különbözőségeket Isten akarja. Így nyilvánul meg az ő teremtő gazdagsága. Minden bőrszín, minden faji, nemzeti sajátosság stb. hozzáad valamit a teljes ember fogalmához. Mint a virágoknak is végtelen a gazdagsága, és sokkal szegényebbek lennénk, ha csak egyetlen fajtájú virág lenne, egyetlen színnel.

Szép dolog, ha egy bizonyos szempontból összetartozó embercsoport, pl. egy nemzet összetart, összekovácsolódik. De ezt nem szabad úgy csinálni, hogy más nemzetek ellen irányuljon. Még lenézni, megvetni sem szabad más embercsoportokat.

Így van ez már pusztán emberi vonalon is. Nekünk, krisztusiaknak meg éppen élő kövekként kell lelki házzá alakulnunk, ráépülve Krisztusra, az alapkőre. Egyetlen házzá, melyben sok szoba, sok emelet van, de ezek nem ellenségesek egymással, hanem együtt adják az egész házat.

„Istennek tetsző lelki áldozatokat hozzatok Jézus Krisztus által!" (1 Pét 2,5) Egyik ilyen lelki áldozat legyen mindenféle frakciózás abbahagyása. Nincs visszataszítóbb, mint mikor keresztény testvérek zsidóznak, sváboznak, vagy ha társadalmi alapon lenézik egymást. Aki nem érti és nem érzi, hogy Jézusban egyek vagyunk, abban nem él Jézus Lelke. Aki nem érti és nem érzi, hogy a különbözőségek különböző, egymásért levő értékek, az népellenes, mert békeellenes. Tulajdonképpen uszító, a háborúk és belviszályok magvának hintője. Ezt a szellemet lovagolja meg minden imperializmus, minden háborús propaganda. Ez a Sátán szel-

leme, melynek semmi köze nem lehet a keresztény lelkülethez. Nekünk még vallási alapon sem szabad szembeszállnunk senkivel. Mindenki testvér, mert mindenki Isten képe, mindenki szent közösségre hivatott Krisztusban.

3. *Nem a vér számít*

Érdekes tévhit ellen kellett hadakozni Pál apostolnak. A zsidókba belegyökerezett az a felfogás, hogy ők Isten népe. Ez eddig rendben is van, így igaz. Csakhogy mintha elfelejtették volna, milyen ígéretet kapott ősatyjuk, Ábrahám. A Messiásra vonatkozóan nem azt ígérte neki Isten, hogy benne áldást nyer a választott nép, hanem azt, hogy minden nép nyeri el az áldást. Ezt nem tudták sehogyan sem megérteni Jézus ellenségei, de valahogyan nem tudták felfogni hívei sem, a választott nép kereszténnyé lett tagjai. Ezért kellett leírnia Szent Pálnak, hogy nem a vérségi leszármazás számít, hanem egyedül az, Jézusé-e valaki. Aki Jézusé, az részese az Ábrahámnak adott ígéretnek, az tagja a választott népnek, mert azt most már nem a vér, hanem a kegyelem fogja egybe.

Régi, elavult problémának látszik ez, pedig még mindig meglévő, mert velejárója az emberi természetnek. Valami, tulajdonképpen érthetetlen módon, az emberek a vér szerinti származását többre tartja az egyéni érdemeknél. Az ősi vagyon többet ér a többség szemében, mint az „újgazdagság", bármilyen becsületes munkának, értékes emberi tulajdonságoknak köszönhető az. Az ősi nemesség, főnemesség még a mi társadalmunkban is valami oktalan tiszteletet kelt. És a nagy tudós butácska fiát nagyobb tisztelet övezi, mint az egyszerű szülők akármilyen előmenetelű gyermekét. A külföldön született tucatembert többre becsüljük kiváló hazánkfiánál.

Úgy érezheti valaki, hogy ez nem prédikációs téma. Pedig az, mert ez a felfogás számos igazságtalanság, szeretetlenség forrása.

Vegyünk néhány példát. Hogyan lekezelünk némely fiatalembert vagy leányt, akármilyen kiváló jellemben vagy szellemiekben, csak azért, mert származását vagy társadalmilag, vagy erkölcsileg nem tartjuk „szerencsésnek". Talán nem bűn ilyen alapon fájdalmat okozni, vagy éppen hátrányos helyzetbe hozni valakit? Vagy nincs ártalmára a közösségnek, ha uram-bátyám alapon töltjük be a pozíciókat, nem érdem szerint? És nincs ártalmára magának annak a fiatalnak, ha származása miatt elkényeztetik, elkapatják? Ha beleszuggerálják, hogy neki a kisujja

többet ér a másik lángeszénél? Saját gyermekemnek sem használ, ha ilyesféle alapon akarom előmozdítani pl. jó iskolai szereplését.

Az igazság, a valóság, a józan ész talaján állni az előítéletekkel szemben, ez mindig erkölcsi kérdés. A józan ész, az igazság, a valóság ellenére gondolkodni, viselkedni, cselekedni mindig bűn.

Valami furcsa módon sokan azt képzelik, hogy a vallás, az egyház hivatalból az ilyen „született nemesség" pártján áll. Ennek nem szabad így lennie. Meg kell valósítanunk, hogy ne is legyen így sohasem.

4. *Vállalnom kell Jézus halálát*

Jézus meghalt értünk, hogy Istenéi lehessünk, hogy boldogok lehessünk. De Jézus halála csak annak van hasznára, aki maga is vállalja Jézus halálát. És nem is egyszer kell vállalnunk, hanem, mint Jézus mondja a mai evangéliumban, minden nap. Mert Jézus is nem nagypénteken vállalta csak a halált, hanem életének minden napján.

Mit jelent ez? Az engedelmességet mindhalálig. Állandóan készen kell lennem arra, hogy engedelmeskedem, még ha életemet kívánja is Isten. Csak ez a lelkület érdemes a mennyre, minden más kárhozatra való, ha még oly vallásos is.

Ez az engedelmesség mindhalálig nem csupán egy elhatározása annak, hogy ha esetleg vértanúvá kell lennem, hát vállalom. Tulajdonképpen nap nap után le kell mondanunk az életről, legalábbis annak egy-egy darabjáról. Mert pl. aki sikkaszt, lop, az „élni" akar. És aki a lehetőségek, kísértések ellenére is becsületes, tisztakezű marad, az lemond erről az „életről". Aki házasságtörésről mond le, vagy csak egy kiadós pletykálkodásról vagy hazug hencegésről, az is egy darab életről mond le. Az is keresztrefeszít magában egy darab életet. Vagy aki dühkitörést fojt vissza, bosszú alkalmat nem használ ki, kedvetlenségén vesz erőt szeretetből, az mind meghalni enged, sőt megöl magában valamit.

Most már az a kérdés, érdemes-e ezeket a darab életeket keresztrefeszíteni, vagy nem érdemesebb-e élni egy bizonyos „édes életet"? Jézus felel erre a kérdésre. Rajtam múlik, hogy hiszek-e benne.

Jézus azt mondja, aki lemond arról, hogy „éljen", vagyis hogy kiélje minden vágyát, a nemteleneket is, az életet talál. Nem is csak igazi és bodog emberi életet, hanem annál mérhetetlenül többet: A megdicsőült Jézus életét, a Szentháromság boldog életét. Aki viszont „élni" akar, lemondás nélkül, keresztvállalás nél-

kül, az elveszíti az isteni életet. És mivel Atyánk meghívása alapján számunkra más lehetőség nincs, elveszti egészen egyszerűen az életet. Sorsa az örök halál, a kárhozat.

Vallásosak örök tévedése, hogy „élni" is akarnak, meg örök üdvösséget is akarnak. Ez egyszerűen lehetetlen. Vagy Jézus élete, vagy kárhozat, örök halál. Választani kell. És aki az „édes életet" választotta, annak bármilyen formáját, az ezzel lemondott Jézus életéről. Ezt tudnunk kell, és eszerint kell cselekednünk.

ÉVKÖZI 13. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (2 Kir 4,8—11+14—16a): *„Történék pedig egy napon, hogy Elizeus keresztülment Sunámon. Volt azonban ott egy előkelő asszony s az feltartóztatá, hogy étkezzék nála. Így aztán valahányszor arra járt, betért hozzá, hogy étkezzék. Erre az asszony azt mondá férjének: Úgy veszem észre, hogy az Istennek szent embere az, aki gyakorta erre jár mifelénk. Csináltassunk tehát neki egy kis tetőszobát, tegyünk bele neki ágyat, asztalt, széket és mécsest, hogy ha hozzánk jő, ott ellehessen. Történék erre egy napon, hogy eljött és betért a tetőszobába s ott megpihent. (Azt kérdezte Elizeus a szolgájától) Mit akar tehát (az asszony), hogy cselekedjem neki? Mondá erre Giezi: Ne is kérdezd, hiszen fia nincs és férje vén. Erre megparancsolá, hogy hívja oda s mikor odahívta s az megállott az ajtóban, mondá néki: Esztendő fordultán, ebben az időben s ugyanebben az órában fiad lesz méhedben."*

Az asszony jó szívvel befogadta házába Isten emberét, jutalmul Isten ajándékában részesült: gyermeket fogant. Szépen jelképezi ez a történet is azt az igazságot, hogy Isten küldöttei, igéje által az élet gazdagabb kibontakozását akarja elérni. „Azért jöttem, hogy életük legyen és minél több legyen."

II. OLVASMÁNY (Róm 6,3—4+8—11): *„Testvérek, mindnnyian, akik Krisztus Jézusban megkeresztelkedtünk, az ő halálában keresztelkedtünk meg. A keresztségben ugyanis eltemetkeztünk vele együtt a halálba, hogy miként Krisztus az Atya dicsőségéből feltámadt a halálból, úgy mi is új életre keljünk. Ha pedig mi Krisztussal meghaltunk, hisszük, hogy vele együtt élünk is. Tudjuk, hogy Krisztus föltámadt a halálból, többé nem hal meg, a halál nem lesz többé úrrá rajta.*

Halálával egyszer s mindenkorra meghalt a bűnnek, élve azonban az Istennek él. Ezért tekintsétek magatokat is úgy, hogy meghaltatok a bűnnek, de éltek az Istennek Jézus Krisztusban."

Az apostol azoknak akar felelni, akik a megváltói kegyelemnek a bűnnel szembeni fölényéből arra következtetnek, hogy érdemes volna talán megmaradni a bűnben, mert így alkalmat adnánk a kegyelemnek a győzelemre. „Mit mondjunk tehát? Maradjunk meg a bűnben, hogy a kegyelem gyarapodjék? Szó sincs róla." (1. v.) A keresztség nemcsak hasonlít — alámerítéses formájában — Jézus halálára és feltámadására, hanem mint szentségi jel, meg is valósítja azt, amit jelez. Vagyis valóban részesedünk Krisztus halálában és feltámadásában és így meghalunk a bűnnek, hogy Istennek éljünk. A keresztség megszünteti bűnösségünket és nekünk ajándékozza az isteni életet. A bűn és a kegyelem: élet és halál.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 10,37—42): *„Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: Aki jobban szereti apját vagy anyját, mint engem, nem méltó hozzám. Aki nem veszi fel keresztjét és nem követ engem, nem méltó hozzám. Aki megtalálja életét, elveszti azt, aki pedig elveszti életét miattam, megtalálja.*
Aki befogad titeket, engem fogad be és aki engem fogad be, azt fogadja be, aki engem küldött. Aki prófétát fogad be, azért, mert próféta, a próféta jutalmát kapja, és aki befogadja az igazat azért, mert igaz ember, az igaz jutalmát nyeri el. Ha valki a legkisebbnek is csak egy pohár hideg vizet ad, mert tanítvány, bizony mondom nektek, nem veszti el jutalmát."

A Jézus által igényelt szeretet nem rövidíti meg azokat, akiket szeretnünk kell, vagy szeretni akarunk. A mellette kimondott alapvető döntés ad igazán erőt, tartósságot és még nagyobb értéket minden más szeretetünknek: természetfeletti értékek hordozójává és megvalósítójává teszi. Sőt, az igazi, a helyes önszeretethez is a Jézus melletti döntés révén jutunk el. A kereszt felvétele önmagunk megtagadását jelenti, önmagunk elsőbbségének, fontosságának tagadását Jézussal szemben, szeretetével szemben. Készséget arra, hogy ha kell, ha szeretete kívánja, meg is haljunk. Ennyire nem állítjuk magunkat. Persze a tényleges vértanúságot kevesektől, kiválasztottaktól kívánja Isten. De na-

gyon sok apróságot hoz a mindennapi élet folyása, ahol egy kicsit meg kell halnunk magunknak. Aki a földi élet örömeinek birtokában úgy gondolja, eleget nyert, többre nincs is szüksége, az elvesztette életét. Aki viszont — leginkább a felebarát szolgálatán keresztül — elveszti magát az Isten iránti odaadó szeretetben, az megtalálja az élet teljességét.

Isten küldöttein keresztül jön az emberekhez. Az Atya Jézusban, Jézus az apostolaiban, ill. papjaiban, akikben tehát végeredményben az Atya jön hozzánk. De nemcsak az egyház hivatalos képviselőiben jön az emberekhez. Az itt említett prófétáik saját, mélyen átélt hitükből merítve tanítják az embereket a Szentlélek ihletése szerint; az igazak mintaszerű életükkel segítik a közösség tagjait az Isten felé vezető úton. A kicsinyek azok a keresztények, akik semmivel nem tűnnek ki a tömegből, sem tehetségükkel, sem állásukkal és tekintélyükkel. A jutalom nem marad el és megfogalmazását alighanem úgy kell értenünk, hogy aki prófétát fogad be, az a prófétával egy jutalomra válik méltóvá, hasonlóképpen az is, aki az igazat fogadja be. A kicsinyekkel szembeni nagyrabecsülés abban jut kifejezésre, hogy a nekik nyújtott legkisebb értékű adomány sem marad viszonzatlan. Azért válik méltóvá a jutalomra, mert a tanítványt tekintette az egyébként jelentéktelen emberben, vagyis végső soron Istent.

A pápán, püspökön, papokon keresztül hozzám is szól Isten. Ha őket nem fogadom le, Istent vetem el. Készségesnek kell lenni az anyagi támogatásra is, meg a közvetített tanítás követésére is. Istent fogadom be és az igazi, a szó teljes értelmében vett életet gyarapítom így. Ha én, aki meghaltam a bűnnek, valóban élni akarok Istennek, azt az utat kell járnom, melyet Ő jelölt ki, melyen Ő jött hozzám. Ez van „kikövezve".

B)

I. OLVASMÁNY (Bölcs 1,13—15+2,23—25): *„Isten nem alkotta a halált és nem leli örömét az élők vesztén, mert azért teremtett mindent, hogy legyen, s a világ teremtményeit üdvösségre alkotta; nincsen bennük romlás mérge, és nincs a földön az alvilág országa! Az igazság ugyanis örök és halhatatlan. Isten ugyanis halhatatlannak teremtette az embert, és saját hasonlósága képére alkotta; a halál pedig a sátán irigységéből jött a világba, és követik őt azok, kik az ő részén vannak."*

Isten az élet teljessége és az élet minél gazdagabb kibontakozásában leli kedvét. Az embert sem halálra teremtette, hanem arra, hogy elnyerje és élvezze a halhatatlan életet. A többi teremtménynek is az az Istentől kapott rendeltetése, hogy az ember életét szolgálja. A halál a teremtésnek mintegy ellenpólusa: a rend és összhang felbomlása. Az ember az ördög kísértésére követte el a bűnt és így nyitott kaput a lelki halál által a testi halálnak is. Ezáltal Istenhez való hasonlósága is megfogyatkozott, hiszen így már nem hasonlít az örökké élő, halált nem ismerő Istenre. A végső időben (Iz 11,6 sk) Isten visszaállítja a rendet, harmóniát és a tulajdonképpeni, végérvényes halál csak azok sorsa lesz, akik a sátánhoz tartoznak, azaz a bűntől az utolsó pillanatban sem fordultak el. A többiek halálát az örök élet követi.

II. OLVASMÁNY (2 Kor 8,7+9,13—15): *„Testvéreim, ti mindenben kitűntök: a hitben, a szóban, a tudásban, minden buzgóságban és az irántunk táplált szeretetben; tűnjetek ki tehát a jótékonykodásban is. Nem parancsként mondom, hanem mások buzgóságára hivatkozva szeretetek őszinteségét akarom kipróbálni. Hiszen ismeritek Urunk, Jézus Krisztus jótékonyságát. Noha gazdag volt, értetek szegénnyé lett, hogy szegénysége által meggazdagodjatok. Nem azért kell gyűjteni, hogy mások megszabaduljanak a szükségtől, ti meg bajba jussatok, hanem az egyenlőségért. Most az ő szükségüket a ti bőségtek enyhíti, hogy majd az ő bőségük nektek szolgáljon szükségtekben segítségül s így a javak kiegyenlítődjenek. Az Írásban is az áll: Aki sokat gyűjtött, nem bővelkedett, aki meg keveset, nem szűkölködött."*

A manna gyűjtéséről szól az Írásnak az apostol által említett helye. (2 Móz 16,18) A felesleg pótolja a hiányokat. Rendkívüli, erejüket meghaladó áldozatot nem kíván híveitől az apostol, csupán alkalmazza Jézus tanítását: úgy szeresd a felebarátodat, mint önmagadat! Ne bővelkedj, amíg ő szűkölködik, hanem juttass neki is a magadéból. A viszonzás módja talán anyagi segítségre értendő; valószínűbb azonban, hogy lelki javak: tanítás és imádság lebegnek az apostol szeme előtt, ill. általános elvi megállapítást tesz: könnyen lehet, hogy egyszer majd az fog segíteni, aki valamikor segítségre szorult.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 5,21—43 ill. 21—24+35b—43): *„Az időben Jézus a bárkával ismét átért a túlsó partra, a tó partján nagy tömeg sereglett köré. Ekkor jött egy Jairus nevű*

zsinagóga-elöljáró, s mihelyt meglátta, lábához borult és igen kérte: „Halálán van a kislányom. Gyere el, tedd rá kezedet, hogy meggyógyuljon és éljen . . .” El is ment vele. Nagy tömeg kísérte, ott tolongtak körülötte.

Volt ott egy asszony, aki már tizenkét éve szenvedett vérfolyásban és sokat kiállt az orvosoktól, mindenét rájuk költötte, de semmi javulás nem mutatkozott, inkább romlott az állapota. Hallott Jézusról, ezért most átfurakodott a tömegen és hátulról megérintette a ruháját. Így gondolkodott magában: „Ha csak ruháját érintem is, meggyógyulok.” Rögtön meg is szűnt a vérfolyása, érezte testében, hogy meggyógyult. Jézus nyomban észrevette, hogy erő ment ki belőle. A tömeghez fordult: „Ki érintette meg a ruhámat?” Tanítványai ezt válaszolták: „Látod, hogy tolong körülötted a tömeg, mégis kérdezed: Ki érintett meg?” De ő körülnézett, hogy lássa, ki volt az. Az asszony félve remegve — mert hisz tudta, hogy mi történt vele — előlépett, leborult előtte és őszintén bevallott mindent. Ő megnyugtatta: „Leányom, hited meggyógyított. Menj békében és maradj egészséges!”

Még beszélt, amikor a zsinagógaelöljáró házából jöttek és közölték: „Leányod meghalt. Minek fárasztanád tovább a Mestert?” A hír hallatára Jézus így bátorította a zsinagógaelöljárót: „Ne félj, csak higgyj!” Péteren, Jakabon és Jánoson, Jakab testvérén kívül senkinek sem engedte meg, hogy vele menjen. Amikor odaértek az elöljáró házához, nagy sírástrívást, sok siratót, jajgatót találtak ott. Bement s így szólt hozzájuk: „Mit lármáztok itt, mit sírtok? A kislány nem halt meg, csak alszik.” Erre kinevették. Ő azonban mindenkit kiküldött, maga mellé vette a gyermek apját, anyját s kísérőivel együtt bement abba a helyiségbe, ahol a kislány feküdt. Megfogta a kislány kezét s így szólt hozzá: „Talita kum”, ami annyit jelent: „Kislány, parancsolom, kelj fel!”. A kislány rögtön felkelt és elkezdett járkálni. Tizenkét éves lehetett. A nagy csodálkozástól azt se tudták, hová legyenek. De ő szigorúan meghagyta nekik, hogy senki se tudjon a dologról, aztán még figyelmeztette őket, hogy adjanak a kislánynak enni!

A vérfolyásos asszony a törvény szerint tisztátalan volt és a vele való érintkezés másokat is azzá tett. (3 Móz 12,1 ak; 15,14 sk.) Ezért közelített hátulról Jézushoz és csak ruhája szegélyét érintette meg. (Vö. 4 Móz 15,37—41: Isten azt parancsolja, hogy a zsidók csináljanak maguknak felsőruhájuk sarkaira bojtokat, azokra pedig tegyenek egy-egy kékszínű zsinórt. Ha ezeket látják, emlékez-

zenek meg az Úr minden parancsáról és ne kövessék gondolataikat és szemüket, melyek oly sokféle dologban paráználkodnak . . ." A kék szín az égre, Istenre és törvényeire emlékeztette a zsidókat és a paráznaságtól, azaz a bálványokkal való kacérkodástól volt hivatva visszatartani őket.

Jézus tudja azt, hogy a benne lakó erő, mely felett rendelkezik, a beteg asszonyt meggyógyította. Az asszony leleplezése arra jó, hogy a hit szerepét és fontosságát hangsúlyozza Jézus. A hit által Isten ereje válik hatékonnyá bennünk. A testi érintkezés nem önmagában biztosította az isteni erővel való kapcsolatot, hanem azért, mert a hit diktálta e tettet, az vezette az asszony kezét. Az Isten, aki a halált és annak előfutárát, a betegséget nem tervezte, hajlandó arra, hogy az általa elgondolt eredeti állapotot megvalósítsa, fokozatosan kiépítse. De ennek feltétele van az ember részéről: a hit.

Jézus nemcsak arra képes, hogy beteget gyógyítson, hanem arra is, hogy halottat támasszon fel, hogy ezzel is megmutassa a hit erejét és ezen az úton is segítse annak kifejlődését, erősödését. A halottföltámasztásban nem az a legnagyobb ajándék, hogy az ember bizonyos számú évet kap még életéhez, hanem az, hogy hitre jutva elnyeri az örök életet.

A sirató ének a halál beálltakor kezdődött a halottas háznál és egészen a temetésig tartott. A váltakozva előadott éneket dobok és tenyércsattogás hangja kísérte. Jézus elhallgattatja a siratókat és feltámasztja a kislányt. A történet hitelességét a következő mozzanatok támasztják alá: az evangélista még a csodálatos erejű arámi szavakat is idézi. (Márk Péter tolmácsa volt és feltehető, hogy sokszor hallotta magától a szemtanú apostoltól Jézus szavait.) Továbbá a befejezés teljesen köznapi, minden ünnepélyességét, hatásvadászatot messze elkerülő szavai: „Aztán még figyelmeztette őket, hogy adjanak a kislánynak enni". Költött és színezett történet végéről az ilyen mondat biztosan hiányzik. Nem magának a csodának, hanem az egész történetnek hitelességét mutatja az a Péterre való megjegyzés is: ilyen tömegben hogyan tudnánk megmondani, ki ért hozzád, valamint a vérfolyásos asszony életének, ill. betegségének részletes és kendőzetlen előadása.

Jézus hallgatást parancsol, hiszen a nép egésze nem érett még a Messiás befogadására, hamis elképzeléseiktől nem tudtak megszabadulni. Az ennek következtében fenyegető tragikus összeütközést csak akkor engedheti meg Jézus, amikor tanítói küldetését már befejezte.

Isten az életet szereti és azt akarja nekünk is minél nagyobb fokban megadni. A testi életünket fenntartó ételek, a kenyér és bor színe alá rejti isteni életének ajándékát. Földi életünk körében tett csodáival vagy megmutatkozó gondviselésével erősíti hitünket az örök életben. Akik az Istent szeretik, azoknak minden javukra válik. Az is, ha betegségükből meggyógyulnak, mert így megerősödnek hitükben és Istenhez való ragaszkodásukban. De az is javukra válik, ha betegségük megmarad, mert növekszik türelmük és az égiekre irányul minden reményük, vágyuk. Akik Istent nem szeretik, azoknak sem a gyógyulás, sem a betegség nem válik javukra, mert az egyik evilágiságot, a másik kétségbeesést, elkeseredést fakaszt a szívükben.

Úgy jövök mindig a szentmisére, mint az élet szerelmese. Itt hallom az élet igéit, itt kapom az élet kenyerét, itt találom meg az élet teljességét.

C)

I. OLVASMÁNY (1 Kir 19,16b+19—21): *„Ama napokban így szólt az Úr Illéshez: Elizeust, az ábelmeulai Sáfát fiát kend fel prófétává a te helyedbe. Elindult tehát onnan Illés és ráakadt Elizeusra, Sáfát fiára, aki éppen szántatott tizenkét iga marhával és maga is egyike volt azoknak, kik a tizenkét iga marhával szántottak. Erre Illés odament hozzá s rávetette palástját. Ő legott otthagyta a barmokat s utána futott Illésnek s mondta: Hadd csókoljam meg, kérlek, atyámat s anyámat s aztán majd követlek. Ő azt mondta neki: Eredj csak és térj vissza, mert ami az én dolgom volt, megtettem veled. Miután visszatért tőle, vett egy iga marhát, levágta, a marhák ekéjével megfőzte a húst, odaadta a népnek, hogy egyenek, aztán felkelt, elment s követte Illést s a szolgája lett."*

A héber szöveg szerint Elizeus a tizenkettedik pár ökörrel szántott és azt az igásmarhát vágta le, amelyikkel ő szántott.

A köpeny tulajdonosának személyét és jogait jelképezi. Illés köpenyének ezenfelül csodás ereje is volt. (2Kir 2,6 szerint Illés összehajtott köpenyével kettéválasztotta a Jordánt.) A próféta azzal, hogy köpenyét Elizeusra terítette, hatalmat nyert felette és új irányt adott életének. Úgy tűnik, hogy Illés nem nagyon örült Elizeus kérésének (vö. 9,60.62. l. Ev.) de nem tagadta meg beleegyezését. Elizeus a marha levágásával jelképesen is kife-

jezte, hogy felhagy eddigi életével. Tette ugyanazt fejezi ki, mint később az apostoloké, akik elhagyták hálójukat és követték Jézust, vagy Máté felkelt és otthagyta a vámhivatalt. (Mt 4,20; 9,9)

II. OLVASMÁNY (Gal 4,31b—5,1+13—18): *„Testvérek, mi nem a szolgáló fiai vagyunk, hanem a szabad asszonyé. A szabadságot Krisztus szerezte meg nekünk. Álljatok tehát szilárdan és ne hagyjátok magatokat újra a szolgaság igájába hajtani.*
Testvérek, a meghívástok szabadságra szól, csak ne éljetek vissza a szabadsággal a test javára, hanem szeretettel szolgáljatok egymásnak. Mert az egész törvény ebben a mondatban teljesedik be: Szeresd embertársadat, mint saját magadat. De ha egymást marjátok és rágjátok, vigyázzatok, hogy egymást föl ne faljátok.
Kérlek tehát benneteket, hogy lélek szerint éljetek és akkor majd nem teljesítitek a test kívánságait. A test ugyanis a lélek ellen tusakodik, a lélek pedig a test ellen. Ellentétben állnak egymással s így nem azt teszitek, amit szeretnétek. Vezessen benneteket a lélek, akkor nem vagytok alávetve a törvénynek."

A test itt nem az ember anyagi összetevőjét, hanem a földies gondolkodású embert jelenti, a lélek pedig a Szentlélek vezetése alatt álló, Isten szerint gondolkodó és vágyódó embert Főleg a közösséghez ill. a felebaráthoz fűződő kapcsolatokat tartja szem előtt az apostol. A törvénnyel szembeni szabadság csak ott kezdődik, ahol az ember átadja magát az ilyen értelemben vett lélek indításának. Különben az ember a törvény szolgaságából a test szolgaságába jutna. Az apostol szemében az erkölcsi életnek három lehetséges formája van, aszerint, hogy mi az az erő, ami élteti: a zsidó, mózesi erkölcs hajtóereje, a törvény és a büntetéstől való félelem (a törvény felkelti és el is nyomja a concupiscentiát), és végül a keresztény erkölcsi élet, melynek lelke, éltetője a Krisztus adta Lélek. Az Ő erejében juthat el az ember egyre teljesebben a szabadságra: fölülemelkedik önzésén, rendetlen vágyakon, törvényszülte félelmen, szolgaerkölcsön.

Mindenféle szolgaság elidegenedés: az ösztönök rabsága éppen úgy, mint a félelem kalodája. Egyedül a Lélek szabadítja fel az embert, mely belső principiumként mozgatja az embert szabadságának megőrzésével, sőt egyre teljesebbé tételével mindannak megtételére, ami kell igazi valója kibontakoztatásához.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 9,51—62): *„Az időben, amikor már közeledtek Jézus szenvedésének és megdicsőülésének napjai, elhatározta, hogy Jeruzsálembe megy. Követeket küldött maga előtt. Ezek elindultak s eljutottak a szamariaiak egyik falujába, hogy szállást készítsenek neki. De nem fogadták be, mert Jeruzsálembe tartott. Ennek láttán a tanítványok, Jakab és János felháborodtak: »Uram, akarod, hogy lehívjuk az égből az istennyilát, hadd pusztítsa el őket?« De ő hozzájuk fordult és rájuk pirított. Ezután más faluba mentek.*

Amint mentek az úton, valaki így szólt hozzá »Követlek, bárhová mégy is.« Jézus azonban figyelmeztette: »A rókáknak vackuk van, az ég madarainak fészkük, de az Emberfiának nincs hová fejét lehajtania.«

Egy másikat viszont felszólított: »Kövess engem!« Az így válaszolt: »Uram, engedd meg, hogy előbb elmenjek és eltemessem apámat.« »Hagyd, hogy a halottak eltemessék halottaikat — mondta neki — te pedig menj és hirdesd az Isten országát.«

Egy harmadik ezt mondta neki: »Uram követlek, de engedd meg, hogy előbb elbúcsúzzam a családomtól.« Jézus így válaszolt: »Aki kezét az eke szarvára teszi és hátrafelé néz, nem alkalmas az Isten országára.«"

Izaiás próféta szavai: „Az Úr Isten az én segítőm, azért nem szégyenülök meg; azért tettem arcomat olyanná, mint a kemény kőszikla, és tudom, hogy nem szégyenülök meg" (50,7), nem véletlenül visszahangzanak az evangéliumnak ebben a részében, hiszen itt Jézus úgy jelenik meg, mint prófétai tanító, aki rettenthetetlen bátorságával, halálra is elszántan hirdeti Isten üzenetét és feltámasztásával Isten meg is fogja pecsételni szavait. A szamaritánusok elutasító magatartása felháborítja a Zebedeusfiakat és nyilván Illés próféta esete lebeg szemük előtt, amikor tűzzel akarják elpusztítani az elutasító magatartású szamariaiakat. Ha Illés próféta kedvéért villámsújtotta agyon Ochoziás küldötteit (2Kir 1,10—14), mennyivel inkább meg kell ennek történnie, ha Illésnél sokkal nagyobbat ér sérelem!? Jézus azonban rájuk pirított, hiszen ötletük nyilvánvalóan mutatta, hogy lelkületük mennyire nem hasonult még Jézuséhoz. Jézus nem pusztítani, hanem megmenteni jött mindazt, ami a bűn következtében pusztulásnak indult.

A vándorlás alatt valaki csatlakozni akar Jézushoz, mint ahogyan a rabbi-tanítványok ki szokták választani mesterüket. Jé-

zus figyelmezteti, hogy aki hozzá csatlakozik, annak milyen lesz a sorsa, még a legnyugtalanabb, legmozgékonyabb (ott ismert) állatoknak, a rókáknak és madaraknak, is inkább van nyugodt otthonuk, mint neki, akinek életét a vándorlás, folytonos útonlevés jellemzi.

A második tanítványt — amint ez rendesen történni szokott az ő tanítványai esetében — maga a Mester szólítja fel, hogy kövesse. Még az egyébként nagyon szorgalmazott, minden más kötelesség elé helyezett, a halott apa eltemetésének kötelezettségét is tárgytalannak tekinti a Mester (pedig ez alól a leviták sem képeztek kivételt, jóllehet, egyébként tilos volt holttestet érinteniük), ha követéséről, a hozzá való szegődésről van szó. A halott kettős értelmét használja fel mondanivalója megértetéséhez: aki az igazi életet, a hozzá való tartozást választotta, késedelem nélkül kövesse és bízza a lelki halottakra, tehát azokra, akik híjával vannak a hitnek, a testi halottakkal szembeni tisztességadást.

A harmadik önkéntes jelentkező Elizeushoz hasonlóan arra kér engedélyt, hogy elbúcsúzhasson övéitől. Jézus válasza arra figyelmezteti, hogy Isten Országának szolgálata feltétel nélküli odaadást, nagylelkű készséget kíván, akárcsak a palesztinai ekével való szántás, melyet nem lehet megosztott figyelemmel végezni, egész embert kíván. Nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy Jézus nagyobb, teljesebb odaadást, ragaszkodást kíván, mint amilyet a rabbik vagy próféták kívántak, sőt kívánhattak. Jézus nem egy a sok tanító közül, akik révén Istenhez közelebb juthat az ember, hanem a tanító, akit követnie kell mindannak, aki Istenhez akar jutni.

A szentmise olvasmányai lelkünkre kötik tehát a Jézus iránti odaadás feltétlenségét, mindenek fölött való fontosságát. A szentmisében Jézussal találkozunk és megismétli hozzánk intézett felhívását, hogy kövessük őt. Nem mehetek úgy haza a szentmiséről, ahogy odajöttem, mert hiszen Jézussal találkoztam és meghívását hallottam. Nem visszatérek a világba a templomból, hogy halottaimat eltemessem, házam népétől elbúcsúzzam, hanem azért megyek az emberekhez, mert Krisztus küld és hozzá kell vezetnem az embereket. Akik hozzám közel kerülnek, azokat igyekszem Krisztushoz is közelebb segíteni. Elkötelezettségem Krisztus mellett szabadságom egyre tökéletesebb megvalósulása és ez a gondolat lesz apostolkodásomnak is egyik hatékony motivációja. Arra fogok rámutatni, hogy Krisztus követése biztosítja az igazi szabadságot mindenki számára. A közösséghez való helyes, építő jellegű viszonyulásommal akarom lehetőleg meggyőzően, vonzóan megmutatni, mit is jelent gyakorlatban ez a szabadság.

Eltemetkeztünk Krisztussal

A keresztény élet lényege a Krisztussal való belső kapcsolat. A Krisztus Lelkével való azonosulás. Krisztus Lelke járjon át bennünket, szelleme indítson, ereje éltessen, növelje bennünk a jót. Szent Pál apostol kedvenc kifejezése szerint Krisztussal együtt meghalunk — a bűnnek, a rossznak, önös magunknak, eltemetkeztünk vele együtt és feltámadunk az új életnek, a Lélek szerinti életnek. Ezt a Krisztussal való egyesülést, azonosulást dokumentáljuk, kifejezzük készségünket a kereszteléssel. Sőt jelképesen meg is valósítjuk. Nagyszerűen érzékeltette ezt az ősi keresztelési mód. Az első századokban csak kivételesen öntötték le vízzel a megkeresztelendő fejét. Az általános gyakorlat az volt, hogy alámerítették a keresztelő kápolna medencéjében. Elmerült a vízben, eltemetkezett a habokban, ahogy Krisztus merült el a föld gyomrában. Aztán kikelt belőle, ahogy Krisztus is új életre jött elő sírjából. A hasonlóság Krisztus eltemetésével és feltámadásával tehát messzemenően fennállott. A megegyezés azonban nemcsak külsőleges. Többről van itt szó, mint puszta formai hasonlóságról. Sokkal többről. A keresztelendő tudatosan, erős elhatározással vállalta a halált. Vállalta, hogy meghal a bűnnek, meghal önös érdekeinek, önzésének, meghal evilág gyönyöreinek, meghal evilág szolgálatának. Ezt a meghalást meg is élte lelkében, elhatározásában, szívének készségében. Elhatározása visszavonhatatlan, egyszer s mindenkori. A megkeresztelt nemcsak üres szertartást hajtott végre. Nem semmitmondó formaságról volt szó. Hanem egy merész és sorsdöntő aktusban kifejezte, még pontosabban, megélte életének föláldozását, átadását Krisztusnak, Krisztus irányító Lelkének. Persze mindez csak akkor áll, ha a keresztelendő öntudattal, megfontoltan döntött úgy, hogy Krisztus mellé áll. Az első századokban ez is volt a gyakorlat, a felnőtt keresztelés. Előbb tanították a keresztségre jelentkezőket. Megvizsgálták készségüket, próbaidőt is szabtak ki. És ha meg-

felelt, csak akkor került sor a keresztségre. Adódtak természetesen esetek, amikor már a csecsemőt is megkeresztelték.

A mai keresztelési gyakorlatban a Krisztussal való azonosulás készsége, a meghalás és eltemetkezés már sokkal halványabban jut kifejezésre. A mai keresztelés jóformán a jelkép jelképe. A víz éppen hogy érinti a keresztelendő homlokát és a Krisztus-követés szándékát sem a keresztelendő közli, az nem a keresztelendő önkéntes és tudatos döntésének eredménye. A keresztelés éppen ezért sokat veszít erejéből. Ezért vált sokak számára üres formalitássá, megszokássá a Krisztussal való döntő egyesülés szentsége. A keresztény ember keresztelésekor vállalta és élte meg a Krisztussal való egyesülést, amit aztán élete mindennapjaiban valósított meg. Egész élete egy folytonos meghalás, eltemetkezés és újjáéledés Krisztussal, Krisztus szellemének mélyebb átélésével, szándéka szerinti élettel. Ha mindezt alaposan átgondoljuk, menten kiviláglik, hogy miért a keresztség a keresztény élet alapszentsége.

Mindenki számára világos, hogy mit jelent a folytonos meghalás és eltemetkezés. Szakítást jelent a bűnnel, a szinte legyőzhetetlen emberi önzéssel. A föltámadás pedig a jobb, a nemesebb, az egyenes, az önzetlen, a tisztességes életre való áttérést jelenti. Az igazi keresztény számtalanszor hajtja végre napjában ezt az eltemetkezést és feltámadást. Az igaz keresztény napjában számtalanszor éli meg keresztségét.

A mi Istenünk nem a halál, az élet Istene

Igaz, hogy vallásunkban nagy szerepe jutott a szenvedésnek. Krisztus keserves kínszenvedésével és halálával váltotta meg a világot. Krisztus szenvedésének és halálának eszköze nagy becsben fog állni minden kor kereszténye előtt. És minden szenvedőben a szenvedő Krisztus társát látjuk. De nem magát a szenvedést keressük, nem a kint és a gyötrelmet dicsőítjük! Hiszen a szenvedés nem volt cél és nem lehetett cél sohasem! Csak ferde lelkű emberek érezhették ezt. A szenvedés, a kereszt csak eszköze volt egy sokkal nagyobb jónak, a megváltásnak és a belőle következő megdicsőülésnek, örök boldogságnak. Sosem szabad szem elől téveszteni, hogy Krisztus mégsem a kereszten végezte. Ott csak kiszenvedett. Nem a sír volt végső állomása. Dicsőséges fénnyel kilépett belőle, egy teljesebb, soha nem szűnő boldog életre támadt fel. A mi Istenünk a megfeszített és feltámadt Krisztus.

Amikor az önlegyőzést, lemondást, aszkétikus gyakorlatokat, olykor talán önkínzást emlegetik, ilyen dolgokról írnak, nem szabad megütköznünk, mert sohasem ez a cél, hanem egy nagyobb jó. Az önfegyelem erősödése, az önzetlenség önátadásig történő fokozása, tehát egy lelki érték, amit éppen ezek a gyakorlatok vannak hivatva előmozdítani. Lehetséges, hogy egyes korokban talán nagyobb hangsúlyt kaptak az ilyen lemondások, önkínzások. Talán a figyelem nagyobb mértékben ezekre tapadt és kevésbé az általuk elérendő lelki értékekre. Akkora buzgalommal és tisztelettel vették körül a szenvedő Krisztust, a Keresztet, hogy a feltámadt Üdvözítőről látszólag teljesen elfelejtkeztek. Más korokban meg éppen fordítva: a feltámadás és a teljesebb, az isteni élet kap nagyobb hangsúlyt. Hol a szenvedő, meghaló, hol meg a feltámadt Üdvözítő áll az áhítat és érdeklődés homlokterében. De így van ez rendjén. Az ember természete mindig változó. Érdeklődésében van valami hullámzás. Másrészt az is igaz, hogy hitünk világa roppant gazdag. Minden részletét egyforma intenzitással, megéléssel képtelenség egyszerre átfogni.

A mi Istenünk nem örül a szenvedésnek, a halálnak. Nem telik kedve a kínban, az emberi gyötrelmekben. Nem ezeket keresi, nem ezek után áhítozik. Ő az élők Istene. Neki élet kell. Igazabb, teljesebb élet. Emberségben, jóságban, szeretetben kivirágzó élet. Egy szebb élet. Jézus Krisztus egész földi működésének éppen ez volt a célja. „Én azért jöttem, hogy életük legyen és bőségben legyen." (Jn 10,10) A mi Istenünk éppen a teljesebb, gazdagabb életben leli örömét. Az egészséges, fegyelmezett testben, széles horizontú szellemi látásban és a lelki kincsek bőségében.

A beteg ember

Noha Istenünk nem leli kedvét a kínban, a betegségben, a beteg emberben mégis mindig Krisztust láttuk. Talán nem is helyes, ha azt mondom „mégis", jobb lenne így mondani: „éppen ezért". A beteg a szenvedő alany, az áldozat, akit megkötözött, letepert a betegség, a bűn udvartartásának egyik erőssége, az emberiség elllenségeinek egyike. A beteg Krisztus egyházának részvétét, együttérzését, gondoskodását élvezi. Éppen ezért. Mert az Őselllenség, a Sátán szolgája: a kín és a halál nyújtotta ki felé csontkezét. Élvezi az egyház együttérzését azért is, mert a szenvedő Krisztust juttatja eszünkbe. Krisztus kifejezetten azonosította magát a magatehetetlen szenvedővel. „Beteg voltam és felkeres-

tetek engem," (Mt 25,36). A keresztény legendaköltészet nem egyszer illusztrálja is ezt az evangéliumi tanítást. A legendaíró számtalan középkori szent életrajzában él azzal a fordulattal, hogy a könyörületért rimánkodó szerencsétlen nyomorult másodszor is visszatér, miután már megkapta a várt segítséget. De ekkor már Krisztus képében! Azt nyomatékozza ez a fordulat, hogy mi keresztények, együtt a szenttel és a legendaíróval a betegben, a nyomorékban Krisztust látjuk.

Első kötelességünk természetesen az, hogy enyhítsük a beteg szenvedéseit, gyógyítsuk sebeit. Amennyiben ezt az emberi erő és az orvostudomány megengedi. Semmiféle fatalizmusnak, vak belenyugvásnak sincs helye. Az életet, az egészséget Isten adta, azért, hogy ápoljuk, használjuk, védjük. Amennyire ez lehetséges. Utolsó lehelletünkig. Nem mi mondjuk meg, hogy mikor elég, hanem az Isten. Az orvosok, a betegápolók éppen ezért olyan munkát végeznek, ami egészen különlegesen tetszik Istennek. De túl a gyógyításon, a beteglátogatásnak is egészen különleges súlya van Isten szemében. Az együttérző részvét, a lelki vigasz, a bátorítás is enyhíti szenvedését, feloldja elhagyatottságát. Nem hiába ígért helyet Isten a beteglátogatóknak örök Országában. Sajnos, alig tudatosítjuk az emberségnek, az együttérzésnek ezt a megnyilvánulását és ezért ritkán gyakoroljuk, végezzük tudatosan. Pedig hát vannak ráérő, főleg idős emberek, akik még tudnak menni. Mégis ritkán jut eszükbe, hogy felkeressék, netán tervszerűen és módszeresen tehetetlenebb társukat. Pedig ez a jócselekedetük nem is kerül pénzbe.

Van aztán a beteglátogatásnak, a lelki erősítésnek egy különleges formája. Az, amikor az egyház elöljárói keresik fel és azok imádkoznak felette és megkenik szent olajjal. A betegek kenete révén fokozódik a betegben a tudatos és nem tudatos Istenhez kapcsolódás. Növekszik benne a készség, hogy azonosuljon Krisztus életáldozatával. Megtört szívvel fordít hátat élete botlásainak, átéli gyengeségét. Szíve megtisztul. Növekszik lelki ereje az utolsó küzdelem megvívásához. Elfogadja sorsát és megnyugodva várja a véget. Persze ezek a lelkihatások nem automatikusan következnek be. Azon múlanak, hogy szentségi találkozás során milyen közel került Krisztushoz. A Vele való lelki egyesülés fokától függ a szentség „hatásfoka". Éppen ezért van nagy jelentősége a beteg megfelelő előkészítésének a család részéről. A hozzátartozók kötelességei közé tartozik, hogy kellő időben hívják a papot és a beteg lelki felkészülését inkább elősegítik, semmint hátráltatják. Amikor még észnél van, ez fontos fel-

tétel! Éppen a fokozott lelki hatás érdekében hasznos az asztal megfelelő előkészítése. Nem szabad félreérteni. Nem arról van szó, hogy puszta lélektani manipulálás az utolsó kenet. Jóval több: kegyelmi találkozás Krisztussal. De ez a látható jelek közvetítése révén jön létre! Éppen azért használjuk fel ezeket a látható jeleket arra, hogy minél hathatósabban segítsék elő ezt a titkos, a lélek rejtekében lejátszódó találkozást.

A)

1. *„Eltemetkezünk vele együtt"* (Róm 6,4)

Az emberi élet fertőzött, megfertőzte a bűn. Már fogantatásunktól kezdve a fertőzött emberiség tagjai vagyunk, magunk is fertőzöttek, a bűn gyermekei. (Nem a nemi aktus bűnös! Az eredeti bűnről van szó.) Olyan fertőzés ez, amelyre emberi orvosság, megelőzés, megoldás nincs.

Egyetlen megoldás van, ezt Isten adta. Meg kell halnunk ennek az életnek számára. Nem biológiai meghalásról van szó, hanem misztikus halálról. Ez a misztikus halál a bűnnek a keresztségében történt. Beojtattunk Krisztusba, aki meghalt, de halála nem csupán biológiai halál volt. Testében felvitte a bűnt a kereszt fájára, hogy így megsemmisítse a bűnt. Jézus halála tehát misztikus halál is volt, a bűntől fertőzött élet halála. És ugyanakkor feltámadás új életre. Nem a régi élet folytatására támadt fel Jézus (mint a naimi ifjú, Jairus leánya és Lázár), hanem új életre, amely már mentes a bűn fertőzöttségétől.

A keresztségben eggyé lettünk Krisztussal, ezzel mi is misztikusan meghaltunk a bűn-fertőzte élet számára, és ugyancsak misztikusan új életre támadtunk.

De hát mi is bűnösök vagyunk!? Csakhogy ez már nem az öröklött bűnfertőzöttség. Ez már „szerzett betegségünk". Pál apostol éppen arra szólít fel a mai leckében, hogy ha már a keresztségben megszabadultunk a régi, öröklött fertőzöttségtől, hát éljünk is úgy, hogy az új életet ne fertőzzük meg újra a bűnnel.

Az Apostol itt nem beszél róla, de a magunk szerezte bűnfertőzéstől is meg lehet szabadulni. Ettől is úgy, hogy újra és újra eltemetkezünk Jézus halálába, és Jézus új életére támadunk a bűnbánat szentségében.

„Halálodat hirdetjük, Urunk, és hittel valljuk feltámadásodat." Ezzel hirdetjük a magunk halálát a bűnnek, feltámadásunkat isteni életre, mert mi eggyek vagyunk Jézussal, beojtva titokzatos

testébe. Ne csak szavakkal hirdessük ezt, hanem életünkkel is. Egész életvezetésünknek hirdetnie kell a bűn halálát, az új életet.

2. *Technika és vallás*

Szemünk előtt folyik a technika rohamos fejlődése, és vele párhuzamosan a hit pusztulása. Van összefüggés a kettő között. De nem úgy, hogy okosabbak lesznek az emberek, tehát nem hisznek már Istenben, túlvilágban. Igen sok tudós, mérnök, feltaláló egyben hivő ember. A kettő között ott van az összefüggés, hogy a szentírási test-lélek harcban a technika segít győzni a testnek.

Az embert a testiség lefelé húzza, a bűn felé. Elősegítik ezt az ősszülőktől és közvetlen őseinktől örökölt rossz hajlamok. A léleknek keményen kell verekednie, ha fel akar emelkedni, ha Istené akar lenni.

Mit tesz a technika? Kényelmessé varázsolja az életet, szinte szüntelen farsanggá, ha összehasonlítjuk az egy-két száz évvel ezelőtti élettel. (A régi néha-mulatságok, lakodalom, farsang, mindennapossá lettek a rádió és tv révén.) A test könnyen beleszokik a jólétbe, kényelembe, szórakozásba. Jelszóvá válik önés gyermeknevelésben a „miért ne, ha jólesik".

A test tehát hosszú gyeplőre lett engedve. Nem is áll meg az ártatlan élvezetek határán. A szegény ember testének vágyai is jobban teljesülnek ma, mint valamikor a királyokéi. A koldus kényelmesebben utazik, mint a hajdani grófok stb. Ez a nagy kényelem aztán könnyen tesz lustává, élveteggé, elpuhulttá, fegyelmezetlenné. Az agyoncirógatott test vágyik mindennek fokozására, ez már egyenes út a bűnbe. Ez fejleszti ki aztán a teljes testiséget, itt bukik el a lélek, itt kezdődik a hitetlenség.

Legyünk tehát ellenségei a technikának? Korántsem. Csak ismerjük fel a veszélyt, és tegyünk ellene. Mit tegyünk? Élesszük fel a régi böjtök, önmegtagadások, sőt önsanyargatások szellemét. Hogy fegyelemhez szokjék a lélek. Régen, a keményen nehéz életet még megsanyargatták eleink, pedig elég sanyarúságban volt részük amúgyis. Ma, a kényelmes életben kiveszett az önmegtagadás, a böjt. Pedig éppen ezt az elkényelmesedett, kéjencc é vált testet kellene „elkapni". Az egészség istennéavatása ürügyén minden önsanyargatást száműztünk. Pedig egészségesebb lenne a test szempontjából is egy jóval fegyelmezettebb, keményebb élet.

Érdemes ezen kinek-kinek elgondolkodni, és tenni valamit. Míg bele nem fullad lelkünk is, szellemünk is a nagy kényelembe.

3. *Nem versenyez a szeretetért*

Előfordul, hogy emberek versengenek valakinek a szeretetéért. (Kit szeret jobban a gyerek: apát, anyát, nagyszülőket? Szerelmi versengés. Barátsági féltékenykedések. Testvérek szeretetirigysége.) Mintha Jézus is: „Aki jobban szereti apját vagy anyját, mint engem, nem méltó hozzám". De: Míg az emberi szeretet-versengések célja, hogy vagy ne szeresse a másikat, vagy legalább ne annyira szeresse, addig Jézus kívánsága, sőt parancsa nem kisebbíti pl. a szülők iránti szeretetet, inkább növeli.

Kislány: „A jó Istent mindenkinél jobban kell szeretni? Nem lehetne egyformán nagyon szeretni apuval és anyuval?" A gyerek minden szeretete szüleié. Lehet ezt növelni? Igen. Isteni fokra, Istenhez méltó fokra emelkedhet. Hasonlóvá válhat ez a szeretet ahhoz a szeretethez, amellyel Isten szeret bennünket. Mindez nem a természet, a szív saját erejéből, hanem a Szentlélek kegyelméből. Isten jobban szeret bennünket, mint mi bárkit. Viszont önmagát jobban szereti, mint minket. Nem önzésből, hanem mert ő végtelenül szeretetreméltó, mi csak annyira, amennyire hasonlítunk hozzá. Nekünk is jobban kell szeretnünk Istent, mint bárkit, magunknál is jobban. Ő ad erőt és indítást, hogy természetfeletti módon szeressük őt. De ebben a szeretetben megnő a bárki ember iránti szeretetünk is. Aki jobban szereti Istent, jobban szereti az embereket is. E kettő tökéletesen összefügg. Hiszen mindenki azért szeretetreméltó, mert Istenhez hasonlít, mindenkiben az istenhasonlóságot szeretjük.

Tehát: Ha Jézust kevésbé szeretem a szüleimnél, az azt jelenti, hogy szeretetem természetes (ha nem önzés), tehát nagyon kicsi. Ha Jézust szeretem jobban, ez természetfeletti szeretetre utal, ez pedig szükségképpen kiáramlik szüleimre is, tehát abszolúte véve így jobban, sokkal jobban szeretem szüleimet.

Meg is lehet fordítani. Ha azt szeretném, hogy valaki (házastársam, gyermekem, unokám) jobban szeressen engem, arra kell törekednem, hogy az illető mindig jobban szeresse Istent. Így fog engem is egyre jobban szeretni. Azzal a szeretettel, amellyel Isten szeret. És lehet-e ennél nagyobb, tökéletesebb és boldogítóbb? És az ilyen szeretet mérhetetlenül megbízhatóbb, önzetlenebb is. Balgaság tehát istenesdit játszva azt kívánnom, hogy engem szeressen bárki is legjobban, még Jézusnál is jobban.

4. *A jutalom biztos*

A mai evangélium „befogad" szavát sokféleképp lehet gyakorolni. Közvetlen értelme, ahogyan az olvasmány előkelő asszonya csinálta: Lakást adott a Prófétának. Így befogadni bárkit is, erre keveseknek nyílik alkalma és lehetősége. De hogy nem is erre az egyetlen befogadásra gondolt Urunk, mutatja a párhuzamok utolsó tagja: „Ha valaki csak egy pohár vizet ad . . ." A befogadás tehát általában azt jelenti: Szívébe fogad, egynek érzi magát vele. Vagy még egyszerűbben, hiszen ebben minden benne van: szereti.

Bárkit szívembe fogadok, szeretek, annak megvan a jutalma. A szunámi asszonyt prófétai módon jutalmazta Elizeus próféta. Aki igazán jó embert fogad a szívébe, nemcsak érzelmileg, de gyakorlati jóindulattal is, az mindenképpen jól jár. Pl. ha valaki ilyent választ barátul, munkatársul, házastársul.

Jézust azt akarja hangsúlyozni, hogy bárkit fogadunk szeretetünkbe, akár a „legkisebbet" akitől semmi viszonzást nem várhatunk, még a hála vonalán sem, akkor sem veszítjük el jutalmunkat. Minden szeretetért jutalom jár, erről Isten kezeskedik. Ha a szeretet nem „fizet", még azzal sem, hogy kellemes társaságot nyújt, akkor fizet helyette az Úr. Ha szeretetünkért csak rosszat kapunk valakitől, ezért is kárpótol Isten.

A keresztény élet alapja a hit és a bizalom. Enélkül nincs jézusi élet, nincs üdvösség. Ezt a hitet és bizalmat nagyon ki lehet fejezni azzal, hogy komolyan vesszük Jézusnak ezt az ígéretét, és szívünkbe fogadunk minél több „legkisebbet". Olyanokat, akiket emberi okosság szerint nem érdemes szeretni. Viszont hitem és Isten iránti bizalmam hiányosságait nagyon megmutatja, ha válogatós és „okos" vagyok azok megválasztásában, akiket szívembe fogadok.

Ha hitem van, sohasem érezhetem úgy, hogy valakihez nem volt érdemes jónak lenni.

B)

1. *„A világ teremtményeit üdvösségre alkotta"* (Bölcs 1,14)

A mai olvasmányban ez áll: „Isten nem alkotta a halált. Halhatatlannak teremtette az embert." És olvassunk hozzá még egy mondatot: „Az igazak lelkeit a halál kínja nem éri." (Bölcs 3,1)

Ha elgondolkozunk a Szentírásnak ezen a mondatain, meg kell értenünk, hogy a testi halál nem halála az embernek. Hiszen az igazakat is eléri a testi halál. Márpedig „a halál kínja nem éri őket". Testük halála és elporladása ellenére halhatatlan minden igaz. Mert a természetfeletti élet, amely részesedés az isteni természetben, megmarad, ha testünk el is porlad.

Csak a gonoszoknak van halála. „A halál a sátán irigységéből jött a világba, és követik őt azok, kik az ő részén vannak." Az a halál, amelyet Ádámban az emberiség evett magának a természetfeletti élet halála elsősorban, ennek képe a testi halál, és egyben a testi halál büntetése is a „természetfeletti öngyilkosságnak".

A Szentírás hangsúlyozza, hogy a világ teremtményeiben nincs a romlás, a halál mérge. „A világ teremtményeit üdvösségre alkotta." Ádám bűnével halált evett. De nem az alma volt mérges. Abban volt a méreg, hogy Ádám az almába harapva azt akarta megkóstolni, milyen az, Istennek lenni. A Gonosz beszélte be az emberiség elsőinek, hogy lehetnek istenek, ha Isten akarata ellenére, a maguk akaratát Istené fölé helyezve, élnek a teremtményekkel. Így vitte az ördög irigysége bűnbe, halálba az emberiséget.

Jézus megváltott bennünket a bűntől, a természetfeletti haláltól, sőt a testi halál átkát is megtörte a feltámadással. De a mai ember tud ismét halált enni magának. Ha ugyanúgy, mint Ádám, azt akarja megkóstolni, milyen istennek lenni, Isten ellenére élni.

A teremtett világ nem rossz, nem bűnös. „Nincsen bennük a romlás mérge, és nincs a földön az alvilág országa." Nem bűnös a test, nem a technika, nem a természet. Bűnös csak az ember lehet, ha istent játszva a maga akaratát Isten fölé helyezi, ha gátlástalanul él a teremtés adományaival. Így az alvilágot az ember hozza a földre.

„Az igazak lelkei azonban Isten kezében vannak, a halál kínja nem éri őket." Ha testi életünk átmenetileg el is vész, tovább éljük Isten gyermekeinek életét az Atya keblén, a Szentháromság boldog közösségében.

2. *„Az ő szükségüket a ti bőségtek enyhíti"* (2 Kor 8,14)

Hozzáteszi Szent Pál: „... hogy így a javak kiegyenlítődjenek." Lehet ezt egyszerűen az anyagi javakra érteni, de nagyon hasznos a lelki jólétre is kiterjeszteni a kiegyenlítődésre való tö-

rekvést. Ennek egyik módja az irgalmasságnak az a cselekedete, amelyet így nevezünk: Szomorúakat vigasztalni. Ennek révén az, akiben béke, öröm, megelégedettség lakik, ad ebből a felbecsülhetetlen kincséből azoknak, akik szűkölködnek benne.

Sok a szomorú ember. A többiek reakciója: Kíváncsiság, fontoskodás, káröröm, pletyka, „megérdemelte". Ha szomorú vagyok, ezt kívánom magamnak? Amit magamnak kívánok, azt kell tennem másoknak. Tehát: Részvét, együttérzés, segítés, vigasztalás. Sir 7,38.: „Ne maradj távol a siránkozótól, ne hagyd vigasz nélkül!"

Nem szabad válogatni, és csak a rokonszenvessel törődni. Ezt a pogány is megteszi. Valamiben mégiscsak meg kell látszódnia, hogy keresztény vagyok! És természetesen saját otthonomban kell kezdeni. Családtagjaim baja, szomorúsága ne idegeskedésre, türelmetlenségre ingereljen. Nem szabad mondogatnom, hogy nekem is megvan a magam baja. Nem vehetem zokon, ha esetleg valaki szeretteim közül idegeskedik velem szemben. Tehát elsősorban családtagjaimban kell meglátnom a szomorú embert, akit vigasztalnom, erősítenem kell. Jézus tanítványai vagyunk. Ő pár nappal szörnyű (és előrelátott) halála előtt nem magát siratta, hanem Lázárt és Jeruzsálem lakóit. Nem magát vigasztaltatta, ő vigasztalta apostolait.

Ha tudok gyakorlatilag is segíteni, azt kell tennem. Enélkül a vigasztalás, részvétnyilvánítás felér a gúnyolódással. Ha nem tudok konkrét segítséget nyújtani, akkor sem vagyok tehetetlen. Éreztetem a bajban lévővel, hogy nincs egyedül, hogy megértem, együttérzek vele. Borzalmasan szenvedő betegtől kérdezte az ápolónővér, mit tehet érte. „Csak nézzen rám barátságosan!" Minden reményét elvesztett asszonyt az tartotta vissza az öngyilkosságtól, hogy a pici szomszédgyerek együtt sírt vele.

Aki jól akar vigasztalni, imádkozzék, hogy eltalálja a célravezető szavakat, magatartást.

Szomorú embert megvigasztalni egyenlő az alkotó örömével: Új szívet, új embert alkotott.

3. *„Hogy a javak kiegyenlítődjenek"* (2 Kor 8,14)

Mindenki rendelkezik valami különös adománnyal, amivel kitűnik az emberek közül. Pl. jól tud főzni, dolgozni, nevelni, meggyőzni, vigasztalni, másokat meghallgatni, örömet szerezni, szórakoztatni, szenvedni, pénzt gyűjteni, beosztani stb. Minden ilyen adomány Istentől van, nincs okunk öntetszelgésre. Inkább

fejleszteni kell az ilyen jótulajdonságokat, művészetté fejleszteni őket.

És meg kell értenie mindenkinek: Aki tehetségét magának akarja megtartani, csak a maga érdekét akarja szolgálni vele, az sikkaszt. Senki sem kapta magának, bármit kaptunk Istentől, az egész emberiségért kaptuk. Mi is élvezzük mások adományait. Az önzés csak elrontja az életet. Az önzetlenség széppé teszi, értelmet ad neki. És Isten fizet érte, személyesen és elképzelhetetlenül nagy kamattal.

Az igazság az, hogy bármilyen jót adott belém Isten, azzal ő maga akarja szeretni az embereket, rajtam keresztül. Tartsam ezt megtiszteltetésnek. Engedjem, hogy Isten szeresse az embereket, mindenkit válogatás és kivétel nélkül, az én képességeimen, tehetségeimen keresztül. És ne feledjem: Isten szeretete üdvözítő szeretet. Vagyis képességeimet és javaimat úgy használjam az emberek javára, hogy az üdvösségüket szolgálja.

Jó munkatársa akarok lenni Istennek, hogy megkedveljen, és örökre maga mellé vegyen.

4. *Jézus meg tudja tenni*

A mai evangéliumban Jézus először reménytelen beteget gyógyít, aztán halottat támaszt. Sokszor beteg a lelkünk, és reménytelennek érezzük a gyógyulást. „Én már nem tudok más lenni." Emberfeletti feladatnak látszik új, más életet kezdeni. Pedig sokaknak kellene új élet. Nemcsak a paráznáknak, részegeseknek, notórius bűnözőknek. Sokunknak kellene más, jobb házastársnak, szülőnek, gyermeknek, munkatársnak lennie. Sok hibánk van, amelyekről le kellene szoknunk. Sok hiányosságunk van, amiről tenni kellene. De: „Nem tudok más lenni."

Az a tragédia, hogy ez sokszor igaz is. Naturam expellas furca, tamen usquerecurret. Nem tudunk kibújni a saját bőrünkből. De: van Jézusunk. Nem szűnt meg csodatevő hatalma, nem szűnt meg szeretete, irgalma, segítőkészsége. Higgy, akarj, kérj! Meg fogsz gyógyulni. Fogsz tudni más ember lenni. Ki tudod űzni a régi természetet, tudsz új emberré lenni. Csak bízzál, csak kérd, csak akard! És érintsed sokszor az Urat (szentáldozás!), mint a mai evangélium asszonya. Istennel állsz szemben! Nála semmi sem lehetetlen.

C)

1. *A celibátus értelme*

Sok téves gondolata van az embereknek arról, miért van a papi nőtlenség. Ahelyett, hogy ezekre kitérnénk, gondoljuk át a mai olvasmány és az evangélium tanítását, és megértjük a celibátus igazi értelmét, célját.

Illés próféta, mikor az Úr parancsára prófétatársul, kiválasztott utódjául hívta Elizeust, rosszallóan vette tudomásul, hogy az előbb még haza akar menni szüleihez, búcsúzni. Jézus pedig egészen nyíltan megtiltotta egyik választottjának, hogy mielőtt prédikálni kezdene, hazamenjen apja temetésére, egy másiknak pedig, hogy elbúcsúzzék családjától.

Aki egyszer papságra szánja magát, az égessen fel maga mögött mindent, mint Elizeus, aki a szántó marháját és ekéjét is elpusztította, jelezve ezzel, hogy nem akar mással törődni, csak Isten igéjével. Előre megérezte, amit sok évszázaddal később Jézus mondott: „Aki kezét az eke szarvára teszi, és hátrafelé néz, nem alkalmas Isten országára."

A papnak tehát nem azért kell nőtlennek lennie, hogy lemondjon a házas és családi élet örömeiről, hanem hogy semmi se kösse szívét a földhöz. Ezért a celibátusnak csak úgy van értelme, ha valaki csakugyan el akar szakadni a földiektől. Tehát szülői családjától, „civil" foglalkozásától, vagyongyűjtéstől (kereskedés egyházi tilalma), és minél nagyobb mértékben a szórakozástól is.

Sok apa és anya lemond ezernyi dologról, a családjáért. A papnak is nagyon sokról kell lemondania, Jézusért, Isten országáért, a lelkek üdvösségéért.

Hogy ez nem könnyű dolog, azt nem kell sokat bizonygatni. De nem is lehetetlen, mert Jézus nem kíván lehetetlent. Ami emberi természetünk szerint lehetetlen is, ahhoz megadja a természetünkel felülmúló kegyelmet. Nem szabad tehát azon az alapon gyanúsítgatni papjainkat, hogy ez „lehetetlen". Inkább segítsük Isten szolgáit találékony, Szentlélek-sugallta szeretettel, hogy valóban egész szívükkel hivatásuknak éljenek.

2. *„A test a lélek ellen tusakodik"* (Gal 5,17)

Úgy tartják, a test kísértései a fiatal korra jellemzőek. De hogy az idősebbeket sem hagyják el, az rögtön világos lesz, csak át kell gondolnunk, melyek a test bűnei. Torkosság, iszákosság, a betegségtől, fájdalomtól való túlzott félelem, gyógyszertorkosság, kényelemszeretet, élvezetvágy, paráznaság stb.

Jézus ezzel hárította el a testet kísértő sátánt: Nemcsak kenyérrel él az ember... Vagyis a test vágyainál döntő, mit mond róla Isten igéje. Aki nem eszerint gondolkozik és cselekszik, arra ráillik, hogy istene a hasa.

Jaj azoknak, akikben uralomra jutnak a test megfékezhetetlen vágyai! És nem csupán a fenyegető kárhozat miatt. A „győztes" test tönkreteszi az életet. Gondoljunk a kiégett, megcsömörlött emberekre, a fékevesztett élvezetvágy betegeire! Az állati alá tud süllyedni az ember, hiszen az állatokat sokmindentől megóvja ösztönük. Ilyesmiktől az embert csak saját akarata és Isten kegyelme mentheti meg.

Boldogok a tisztaszívűek, mert meglátják Istent. Csak ők látják meg. Mi nem tudjuk egyetlen mondattal elhárítani a kísértést, mint az Úr. Nekünk sok imára, önmegtagadásra, a kegyelem eszközeinek sűrű használatára van szükségünk.

Gyakran át kell elmélkednem: Mindaz, amit testem élvezni tud, Isten adománya, Isten „találmánya". Maga az, hogy a testem sokféle élvezetre képes, szintén Istentől van. Ha pedig ő a Tervező és a Kivitelező, csak ő adhat megfelelő használati utasításokat. Ha ezeket megtartom, beleértve az önmegtagadást is, akkor élvezni fogom az életet, élvezni fogom testemet is, mégpedig Jézus ígérete szerint egy örökkévalóságon keresztül.

3. *„Ellentétben állnak egymással"* (Gal 5,14)

Sok békétlenség van a világban (háborúktól a családi perpatvarokig). Minden külső békétlenségnek gyökere, oka a belső békétlenség: A harc test és lélek között.

Ezt a harcot mindenkinek harcolnia kell, nem szabad letennie a fegyvert. Ezen a vonalon senki sem lehet pacifista. A fegyverszünet és béke itt csak úgy képzelhető el, hogy ha valaki egyszerűen követné a vér, az ösztön, az idegek vágyait. Mi lenne belőle? Erkölcsi szörny. Vagy egyszerűen Szörny. A lélek kénytelen harcolni a test kívánságai ellen.

Meg is teszi ezt mindenki, már ösztönösen is. Félelemből, megalkuvásból, szégyenkezésből, szorongásának hatására stb. Minden rendben van tehát? Nincs rendben semmi. Mert a legtöbben nem harcolunk, csak több-kevesebb erőfeszítéssel harcolgatunk. Megpróbálunk két úrnak szolgálni, kedélyesen intézni az ügyet. Ez tragédia. Az emberi lélek egyedüli ismerője, Jézus mondja, hogy nem lehet. Az ilyen langyos harcolgatásnak egyetlen eredménye lehet, a lélek veresége. És ezzel az ember veresége. Az én vereségem. A test, ha gyengeséget érez, felülkerekedik. (Vö. állatidomítók munkája.)

Az ember boldogsága itt a földön a lélek fölényétől függ. (Győzelemről csak az élet végén lehet szó.) Nem a holmim és nem a szeretteim tehetnek boldoggá. Csak a szívem. Abba pedig kizárólag a lélek fölénye hozhat békét.

Sokan azért nem harcolnak komolyan, mert úgy tartják, képtelen győzni a lélek. Ezért nem tudják másokról sem elhinni a jót. (Minden gyanúsítás saját vereségem kivetítése.) De akárhányszor szenvedtem vereséget, tudnom kell, hogy nem lehetetlen győzni. Csak őszintén kell akarni, és komolyan belekapaszkodni Isten kezébe. Jézus nem békét hozott. Nem kell félnünk, ő legyőzte a világot, a gonoszt. Mindent megtehetek, ha ragaszkodom hozzá.

Számomra egyetlen béke lehetséges: A lélek győzelme. Ezt megadja Isten mindenkinek, aki belekapaszkodik segítő kegyelmébe.

4. *Gyermekeink teste*

Sokszor beszélünk a lélekről, ma szóljunk a testről. Isten nem ellensége a testnek. Sok parancsa egyenesen a test védelmére van: Ne ölj, vigyázz egészségedre, segíts másokat testi bajaikban stb. Jézus gyógyította a testi betegségeket, halottakat támasztott. A legnagyobb érv: Világvégi feltámadásunk. Van-e, aki jobban szereti testünket, mint Isten?

De van egy nagy parancs: Ne csinálj istent a testedből. Ne a test legyen legfőbb parancsolód. Gondoljunk csak azokra, akiknek legfőbb ura a test lett: Részegesek, paráznák, lusták... Tönkrement földi életük, végveszélyben üdvösségük. Milyen szegény az, aki megáll a test vágyainál, több nem kell neki. Ember létére állati színvonallal elégedett. Sőt, annál kevesebbel. Mert az állat, ha kiélte ösztöneit, elégedett. Az ember csak szorongó roncs.

Szülők! Rettenetes sorsa lesz gyermekeiteknek, ha testük lesz az istenük! És ha az lesz, az legtöbb esetben a szülők bűne. Ők kényeztetik a végtelenségig gyermekeik testét. Ők mulasztják el megtanítani és ránevelni gyermekeiket arra, hogy harcoljanak és győzzenek testük felett. Nem tanítják meg őket arra, hogy van nagyobb is a testnél, a testi vágyak kielégítésénél. Megelégszenek gyermekeik testi jólétével. Sokszor maguk szoktatják le az önfegyelemről, amely természetükben lenne, vagy amire az óvodában, iskolában igyekeznek ránevelni őket. A szülői „jóakarat" sokakat tett tönkre egy életre, egy örökkévalóságra.

Legnagyobb a szeretet. De csak az okos szeretet. Mit fogsz mondani Istenednek, ha számonkéri gyermekedet?

ÉVKÖZI 14. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Zak 9,9—10): *„Ezeket mondja az Úr: Feletted örvendezzél, Sion leánya; ujjongj, Jeruzsálem leánya: Íme bevonul hozzád királyod, igaz ő és megszabadít; szegény ő és szamáron ül, szamárkanca fiatal vemhén. Kiirtom és a harci szekereket Efráimból, s a lovakat Jeruzsálemből; széttöröm a harci íjakat, és békét hirdet ő a nemzeteknek; és uralkodik tengertől-tengerig, és a Folyamtól a föld határáig."*

A Messiásról szól ez a jövendölés. Igaznak olyan értelemben nevezi, amennyiben általa mutatkozik meg Isten igazságszolgáltatása, hathatós oltalma, amelyre ígéreteivel kötelezte magát. (Vö. pl. Iz 45,21 sk.: „Igazságos Isten és szabadító nincsen rajtam kívül. Térjetek meg hozzám és megszabadultok, a földnek határai mind, mert én vagyok az Isten, és nincs más. Megesküdtem önmagamra, igaz szó ment ki szájamból, s meg nem hiúsul . . .") De az Istentől rábízott feladatot nem a földi királyok szokásos eszközeivel: fegyverrel, erőszakkal hajtja végre, hanem szelídséggel. Szegény és ennek megfelelően bevonulása is a régi egyszerű királyokéhoz hasonlít: szamárkanca fiatal vemhén ül. Ez a jövendölése be is teljesedett Jézus jeruzsálemi bevonulásakor. Országából száműzi a fegyvereket és a béke fejedelméhez méltóan a nemzetek közötti békét igyekszik megvalósítani. A tengertől-tengerig, tehát a Földközi-tengertől a Holt-tengerig, ill. az Eufrátesz folyamtól a legdélibb vidékig megvalósuló béke szimboluma az egész világra kiterjedő, általános békének. A Messiás szelíd lelkülete tölti el az embereket is.

II. OLVASMÁNY (Róm 8,9; 11—13): *„Testvérek, aki test szerint él, nem nyerheti el Isten tetszését. De ti nem test, hanem lélek szerint éltek, ha valóban Isten Lelke lakik bennetek. Ha pedig bennetek lakik annak Lelke, aki feltámasztotta Jé-*

zust a halálból, ő, aki Krisztust (Jézust) feltámasztotta a halottak közül, halandó testeteket is életre kelti a tibennetek lakó Lelke által. Így tehát testvérek, nem vagyunk a testnek lekötelezve, hogy test szerint éljünk. Mert ha test szerint éltek, biztosan meghaltok, de ha lélekkel elfojtjátok a test cselekedeteit, élni fogtok."

Vö. az előző vas. C) II. Olv. magyarázatát is.

Jézust a Szentlélek által életre keltette az Atya (Róm 1,4) és velünk is meg fogja ezt tenni. Testi feltámadásunk azonban végső állomása lesz egy folyamatnak, mely a hittel és kereszts éggel vette kezdetét. Ezen a réven tagozódtunk be a megdicsőült Krisztusba és lettünk Isten gyermekei. A Lélek ösztönzését kell követnünk, hogy művét tovább folytathassa bennünk és egyre jobban átalakítson Krisztussá. Ez nem pusztán erkölcsi átalakulás, azaz Krisztus magatartásának utánzása, és a Szentlélek nem csupán belső felvilágosításával segít bennünket, hanem ennek a titokzatos, rejtett isteni életnek valóban lelke bennünk.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 11,25—30): *„Az időben Jézus e szavakat mondta: „Dicsérlek, Atyám, ég és föld Ura, hogy elrejtetted ezeket a bölcsek és okosak elől és kinyilvánítottad a kicsinyeknek. Igen, Atyám, mert így tetszett ez neked. Mindent átadott nekem Atyám, és senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, senki sem ismeri az Atyát, csak a Fiú és akinek a Fiú kinyilatkoztatja. Gyertek hozzám mindnyájan, akik fáradoztok, és meg vagytok terhelve és én megkönnyítlek titeket. Vegyétek magatokra igámat és tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű, és megtaláljátok lelketek nyugalmát. Mert az én igám kedves és az én terhem könnyű."*

Azok, akiket az egyszerű emberek Isten titkai ismerőinek tartottak, önelégültségükkel azt érték el, hogy Isten elrejtette előlük országának titkát és azoknak jelentette ki, akik a világ szemében semmik, de a maguk szemében is. Ők tudják Jézus szavain és tettein, egész életén keresztül egyre jobban megismerni az Atyát, akit egyedül a Fiú képes azzal az ismerettel átfogni, mely egyszersmind életközösség is. Az Atya és Fiú kölcsönös ismeretének kizárólagos volta félreérthetetlen kijelentése annak, hogy a Fiú Isten. Jézus nem sokat törődik azzal, hogy az emberek nem ismerik fel és nem ismerik el; tettének rugója az Atya akarata, az Atyáé, aki ismeri őt és akit viszont ő is ismer. Az Atya megbízta Jézust és Jézus tudja, hogy helyesli tetteit. Arra biztat-

ja azokat, akik számára a törvény igáját elviselhetetlenné tették a farizeusi magyarázatok, hozzáadások (jóllehet magát a törvényt sem képes az ember saját erejéből megtartani) — e megterheltetket tehát arra biztatja Jézus, hogy tőle, a szelídtől tanuljanak, az ő alázatos szívének útmutatását kövessék, hiszen ő képes valóban az Atya akaratát megismertetni velük és az Atya olyan ismeretére elvezetni őket, amelynek révén megszabadulnak a felesleges aggályosságtól, leküzdik a külsőséges vallásosság veszélyeit és az Atya egyre tökéletesebb megismerése révén tökéletesebb lesz vallásosságuk is. A Fiú az Atyát ki akarja nyilatkoztatni és hozzá fűződő kapcsolatunkat új alapokra akarja helyezni. Az élet elkerülhetetlen, lehetetlen terheit könnyebb lesz hordozni annak az igának segítségével, melyet a názáreti ács farag nekünk. Jézus példát is ad, lelkületét is átadja, így lesz könnyű és édes az élet terhe.

A farizeusok magatartása eltorzította az emberek istenfogalmát. A szentmise legyen alkalom arra, hogy megszabaduljak az engem is fenyegető, lenyomó farizeusi istenfogalomtól és Jézus lelkületét törekedjem elsajátítani, igáját magamra venni és annak segítségével hordani az élet terheit, mely többek között a halálra ítélt, de még teljesen el nem halt test vágyai elleni küzdelemre is vonatkozik. Könnyebbé teszi számomra a terheket az a boldogító tudat is, hogy a lélek egyre inkább formálja már bennem a megdicsőült, örök életet. Jézus példája szerint én is szelíden továbbítom családomnak, meg azoknak, akiket figyelmeztetnem, intenem kell, Isten törvényét: nem lóhátról beszélek velük, hanem az egyszerű, alázatos ember szeretetével, jóakaratával. Nem győzni akarok a hatalom, erőszak, fölény fegyverével, hanem megnyerni, Isten harcát csak így harcolhatom.

B)

I. OLVASMÁNY (Ez 2,2—5): *„Ama napokban lélek jött belém és lábra állított; és hallottam, amint hozzám beszélt és mondotta: Emberfia, én elküldelek téged Izrael fiaihoz, a pártütő nemzethez, mely eltávozott tőlem; ők és atyáik mind a mai napig megszegték szövetségemet. Kemény arcúak és megátalkodott szívűek fiaik is, kikhez én küldelek; mondjad tehát nekik: Így szól az Úr Isten! Hátha még ők is meghallják, és elhagyják bűneiket! Mert ellenszegülő ház ez, de tudják meg, hogy próféta van közöttük!"*

Isten a babiloni fogságban élő zsidókhoz küldi Ezekiel próféta. Bár kemény arcúak, azaz szinte lehetetlen hatni rájuk, meghatni őket, és bár számtalanszor megszegték az Úrral kötött szövetséget, Isten mégis azt akarja, hogy Ezekiel prédikáljon, akár lesz foganatja, akár nem. A zsidóknak tudniok kell, hogy Isten küldött hozzájuk valakit, még nem mondott le róluk.

II. OLVASMÁNY (2 Kor 12,7—10): *„Testvérek, hogy a nagyszerű kinyilatkoztatás elbizakodottá ne tegyen, tövist kaptam testembe, a sátán angyalát, hogy arcul csapkodjon és el ne bízzam magam. Háromszor kértem ezért az Urat, hogy szabadítson meg tőle, de azt felelte: »Elég neked az én kegyelmem. Mert az erő a gyöngeségben nyilvánul meg a maga teljességében.« Ezért a legszívesebben a gyöngeségeimmel dicsekszem, hogy Krisztus ereje költözzön belém. Kedvem telik a Krisztusért való gyöngeségben, gyalázatban, nélkülözésben, üldöztetésben és szorongattatásban, mert amikor gyönge vagyok, akkor vagyok erős."*

Mit sem használtak volna Pálnak a nagyszerű kinyilatkoztatások, elragadtatások, ha ezek következtében fellobbant volna szívében a kevélység. Az Úr a felmagasztaltatás mellett a megaláztatásról is gondoskodott, melynek konkrét megvalósulási módját teljes bizonyossággal nem tudjuk megállapítani az apostol szavaiból. Lehet, hogy ájulásokkal járó betegségre céloz, lehet, hogy a zsidók elkeseredett ellenállására és ellenmunkájára. Valószínűbbnek tűnik, hogy valami benne magában tapasztalt erőtlenségről, gyengeségről van szó, melytől szeretett volna megszabadulni. Az Úr azonban azt akarta, hogy éppen ezen az úton legyen nyilvánvaló, hogy az ő erejében képes Pál megtenni azt, amit tesz, magától erőtlen és gyenge volna. Amikor ezt Pál megérti, szívesen viseli tovább a tövist, hogy Krisztus ereje nyilvánvaló legyen életében. (Lehetséges, hogy a tövis tulajdonképpen nyílvesszőt jelent; az apostol korában ismeretes kivégzési mód volt az agyonnyilazás.)

AZ EVANGÉLIUM (Mk 6,1—6): *„Az időben Jézus visszatért hazájába. Tanítványai elkísérték. A következő szombaton tanítani kezdett a zsinagógában. Sokan hallgatták és csodálkozva mondogatták: „Honnét vette ezt? Hol tett szert erre a bölcsességre? És a csodák, amiket kezével végbe visz? Nem az ács ez, Mária fia, Jakab, József, Judás és Simon rokona? S úgy-e nővérei is itt élnek közöttünk?" És megbotránkoztak*

rajta. Jézus erre megjegyezte: „A prófétának csak hazájában, rokonai, barátai körében, a saját házában nincsen becsülete." S nem is tehetett ott csodát, csupán néhány beteget gyógyított meg kézrátétellel. Maga is csodálkozott hitetlenségükön."

A názáretiek képtelenek voltak arra, hogy Jézus emberi életének jólismert mindennapiságában meglássák az Istent. Az ismeret, amellyel rendelkeztek, gátjává vált az igazi megismerésnek. Hit nélkül pedig lehetetlen részesedni az Isten Országa javaiban. Tragikus, amikor az embert az ismeretlen varázsa jobban fogva tudja tartani, mint a valódi érték, és Isten kimondhatatlan közelsége sokak számára a tőle való eltávolodással egyet jelent.

Itt van közöttünk Jézus az oltáriszentségben, a mindennapi kenyér megszokottságában, közelségében. Az egyház a liturgia megújításával megszüntette a híveket a papoktól elválasztó rácsot, közelebb hozta a hívekhez is a misztériumot. Sajnálatos, sőt tragikus lenne, ha ezzel arányosan csökkenne tiszteletünk, szeretetünk.

A szentírás szavait, Jézus életének eseményeit még az új, hároméves ciklus során is gyakran halljuk, ismerősnek véljük és éppen ezért nem is szentelünk kellő figyelmet e kimeríthetetlen titkoknak. Boldog, aki Isten igéjének ezen a hétköznapiságán meg nem botránkozik! Boldog, aki örülni tud annak, hogy — szt. Pál szavait módosítva — a hétköznapiság, feltűnésnélküliség, gyenge szónoki kvalitás mögé rejtőzik Isten ereje. Hiszen az a megnyugtató számunkra, ha minél biztosabbra vehetjük, hogy nem emberi bölcsességgel, emberi kíváncsiságunkat kielégítő szenzációval kerültünk kapcsolatba, hanem az Isten titokzatos, örök életet adó erejével. Vigyázz, ne hogy rajtad is csodálkozzék Jézus — mert akkor te is csodálkozni fogsz a döntő pillanatban!

C)

I. OLVASMÁNY (Iz 66,10—14c): *„Örvendezzetek Jeruzsálemmel és ujjongjatok felette, mindnyájan, kik szeretettel vagytok iránta; örvendjetek vele nagy örömmel valamennyien, kik siránkoztatok rajta, hogy szophassatok és jóllakhassatok vigasztalásának emlőjéből; hogy szürcsölhessetek és gyönyörűséggel teljetek el bőséges dicsőségéből. Mert így szól az Úr: Íme én reá bocsátom a békét mint folyamot, és mint megáradt patakot a nemzetek dicsőségét, hogy azt szop-*

játok; keblen hordoznak majd és térden becéznek titeket. Mint akit anyja becéz, úgy vigasztallak meg én titeket, és Jeruzsálemben vigasztalást leltek. Meglátjátok, és örül majd szívetek, és csontjaitok, mint a fű sarjadoznak, és ismeretessé lesz az Úr keze az ő szolgáin."

Akik együttéreztek Jeruzsálemmel bajában, megaláztatásában, azok vele együtt örvendeznek majd, mert az Úr rátekint és békéjével, azaz minden jónak nagy bőségével árasztja el. Valósággal újjáéled a város, ill. a nép és tapasztalni fogja az Úr gyengéd szeretetét.

II. OLVASMÁNY (Cal 6,14—18): *„Testvérek, én nem akarok mással dicsekedni, mint Urunk Jézus Krisztus keresztjével. Általa keresztre szegezték nekem a világot és engem is a világnak. Mert a körülmetéltség nem ér semmit, sem a körülmetéletlenség, hanem csak az új teremtmény. Béke és irgalom mindazoknak, akik ezt a szabályt követik, Isten (igaz) Izraelének.*
Ezután senki ne okozzon kellemetlenséget nekem, mert Jézus jegyeit viselem testemen.
A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme legyen lelketekkel, testvérek! Amen."

Az apostol elhatárolja magát azoktól, akik a zsidók kedvéért körülmetélkedésre szorították a megtérni akarókat, hogy így a kellemetlenségektől megmeneküljenek. Ő nem akar menekülni a kereszttől, sőt azzal dicsekszik, hogy része van Krisztus keresztjében. Ennek a keresztnek révén a világ is halott Pál számára, Pál is a világ számára: Krisztus legyőzte a világot halálával és feltámadásával, nincs már tulajdonképpen a régi világ, mert Krisztusban minden megújult, az ember is, akiben a régi ember meghalt. Ezért aztán annak sincs jelentősége, hogy valaki körül van-e metélve, vagy sem: az új teremtmény számít, az új világ tagja és tulajdonosa, Krisztus uralkodótársa. Igaz, hogy most szenvednünk kell Krisztussal, amint Pál is büszkén viseli Jézus jegyeit testén, vagyis a Lisztrában elszenvedett megkövezés nyomait (ApCsel 14,18), és így mutatjuk ki, hogy hozzá tartozunk.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 10,1—12; 17—20, ill. rövidebb változat: 1—9): *„Az időben az Úr kiválasztott más hetvenkettőt, és elküldte őket kettesével maga előtt minden városba és helységbe, ahová menni készült. Így szólt hozzájuk: »Az*

aratnivaló sok, a munkás pedig kevés. Kérjétek tehát az aratás urát, küldjön munkásokat az aratásra. Menjetek! Úgy küldelek benneteket, mint bárányokat a farkasok közé. Ne vigyetek magatokkal erszényt, se tarisznyát, se sarut. Az úton senkit ne üdvözöljetek. Ha betértek egy házba, először azt mondjátok: Békesség e háznak. Ha békesség fia lakik ott, rászáll békességtek, ha nem, visszaszáll rátok. Maradjatok ott abban a házban és azt egyétek és igyátok, amijük van. Mert a munkás megérdemli a maga bérét. Ne járjatok házról-házra. Ha egy városba érkeztek és szívesen látnak titeket, egyétek, amit elétek adnak. Gyógyítsátok meg ott a betegeket s mondjátok: közel van hozzátok az Isten országa. Ha pedig valamelyik városba megérkeztek és nem látnak szívesen titeket, menjetek ki az utcára és mondjátok: még a port is lerázzuk, ami várostokban a lábunkra tapadt, de azért tudjátok meg: Közel van az Isten országa. Bizony mondom nektek, a Szodoma sorsa könnyebb lesz azon a napon, mint azé a városé.« A hetvenkét tanítvány visszatért, nagy örömmel. »Uram — mondták — nevedre még az ördögök is engedelmeskedtek nekünk.« Ő így válaszolt nekik: »Láttam a sátánt: mint a villám, úgy bukott le az égből. Hatalmat adtam nektek, hogy kígyókon és skorpiókon járjatok, hogy minden ellenséges erőn úrrá legyetek. Nem fog ártani nektek semmi. De mégse annak örüljetek, hogy a gonosz lelkek engedelmeskednek nektek, inkább annak örüljetek, hogy nevetek föl van írva a mennybe.«"

Vö. Évk. 11. vas. A).

Akik a tanítványokat befogadják, azok Jézust fogadják be és rajta keresztül az Atyát, aki őt küldte. Akik viszont küldötteit elutasítják, azok Isten üdvözítő szándékát utasítják el, így menthetetlenek és vétkük súlyosabb, mint Szodomáé volt.

A visszatérő tanítványok boldogan számolnak be arról, hogyan győződtek meg a kezükben lévő hatalomról. Valóban itt van az Isten Országa, megdőlt a sátán hatalma. Jézus arra figyelmezteti őket, hogy az igazi öröm abban van, hogy Isten Országának polgárai lehetünk. A régi városokban divatos polgárlisták mintájára (akiknek a neve szerepelt ezen a listán, élvezték a város nyújtotta összes kedvezményeket) ábrázolja a kiválasztottak helyzetét is: övék a legnagyobb kedvezmény, legdöntőbb előny: Istennel életközösségben élhetnek. Hogy kígyókon és skorpiókon járhatnak, azt jelenti: nincsenek a sátán hatalmában, nem tud nekik ártani a gonosz, akinek eszközeit látja a Biblia a kígyókban és skorpiók-

ban. (Vö. Zsolt 91,13: a Messiás kígyókon és skorpiókon jár, összetapossa az oroszlánt és a sárkányt.)

Isten Országának örömhírét kell hirdetnünk örvendező életünkkel, tevékeny szeretetünkkel a világban. Akkor is, ha sokszor visszautasításban van részünk. Boldogan kell viselnünk Jézus Krisztus bélyegét szívünkön, vállalva gyengeségeinket is, hogy rajtunk keresztül is minél jobban megmutatkozzon Isten ereje. Akármilyen nagy jeleket visz is végbe a sátán, mi tudjuk, hogy hatalma megtört, mint villám zuhant le az égből. „A szentmise végetért, menjetek békével!" — menjetek örömmel és hirdessétek: bennünk és közöttünk van az Isten Országa; eljövendő és jelenlevő. Erre figyelmeztetett bennünket a kenyér is, melyet ettünk, mellyel lelkünket tápláltuk, mert anyagi valóságának ízeszíne alatt Krisztus megdicsőült szent embersége és isteni ereje rejlik.

Örömmel tölt el bennünket a tudat, hogy nevünk Jézus szentséges Szívében van írva, hiszen személyesen ismer és szeret bennünket. Amióta egy testet alkotunk vele, a felebaráti szeretet utólérhetetlen mintaképeként úgy szeret bennünket, mint önmagát, hiszen nem gyűlölheti testrészeit, saját testét. Amit magának kíván, azt nekünk is kívánja, adja.

Akiket elküldött

Az Ószövetség prófétáinak története, az apostolokról szóló híradás, Jézus utasításai megdöbbentően megegyeznek abban, hogy nagyon is átlagemberek voltak a legtöbben, az is lehet, hogy mindnyájan. Sem egyéniségükben, sem a munkájukban nem volt semmi rendkívüli. Leszámítva azt a pár csodát, ami jószerivel figyelem-fölkeltésnek számított. Vagy méginkább isteni küldetésük igazolásának volt az eszköze. Istentől kapott személyi igazolvány. De szavuk, megjelenésük, szokásaik, tudásuk nagyon is átlagos volt. Meglepő, hogy Isten, aki mindenható, rendelkezik mindennel, ennyire eszköztelenül, ilyen elégtelen felszereléssel indítja útjára egyházát. Nincs semmi imponáló az első megmozdulásokban, semmi lenyűgöző, semmi kiemelkedő a Krisztus köré fonódó kicsiny gyülekezetben. Azért rendezte ezt így, hogy nyomatékozza, mennyire Rajta múlott minden? Mennyire személyes műve az egyház? Ezáltal is fokozni kívánta az egyházba vetett rendíthetetlen hitet és bizalmat? Lehetséges azonban az is, ezt a parányi gyülekezetet mintának szánta. Íme az első kiadás, amely még közvetlenül Krisztustól származik. Mentes még az intézmény, a szervezet adta kísértésektől, gyengéktől, amelyek az idők folyamán nem egyszer nagyon is elburjánoztak. Szigorúan kiköti, hogy semmiféle eszközt, a hatalomnak semmiféle jelét sem vihetik magukkal. Pál meg egyenesen kérkedik gyengeségével, kevésbé imponáló megjelenésével, gyenge szónoki készségével. Egy pillanatig sem vitás, hogy az egyház elindulását, gyors térhódítását megnyugtatóan megmagyarázni pusztán evilági szempontokkal, a történetelemzés módszereivel nem lehet. Éppen ezért még nem is sikerült senkinek. Csak magyarázgatják. Ahány szerző, annyi eltérő magyarázat. Ebből a sokféle próbálkozásból derül ki, hogy végül is nincs magyarázat. Mert ha lenne, akkor nyilván azzal állnának elő mindnyájan.

Érdemes felfigyelni ebben az összefüggésben arra is, hogy az

első próbálkozásokat mennyi sikertelenség kísérte. Mintha már az első lépéseknél megrekedt volna Krisztus ügye. Földiei között fiaskót vallott. Az apostoloknak is utasításba adta, hogy még a port is verjék le a lábukról, hogyha értetlenséggel találkoznak. Úgy véljük, hogy egy alapvető tanítás rejtőzködik ebben a tényben. És pedig az, hogy az apostoli munkát nem foghatjuk fel az egyéb emberi tevékenységek módján, amelyeknél törvényszerű, hogy a befektetett energia meghozza a maga gyümölcsét. Ahol a befektetett munka és annak eredménye azonos szintet képvisel, ott ez így is van. De az üdvözítés munkája nem ilyen. Ott az emberi szó a lélek természetfeletti újjászületését akarja megteremteni. Ehhez pedig különleges isteni közreműködésre van szükség. Egy sajátos isteni indításra, amely nélkül a megtérés létre se jöhet. Az apostol, legyen az pap, vagy szülő, csak hinti a magot, meg legfeljebb öntöz, de a növekedést Isten adja.

Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy az emberi erőlködésnek nincsen szerepe. Ezt nem is mondhatjuk. Csak annyit: első az áldás onnan felülről, aztán az apostol tettetés nélküli őszinte hite és végül rátermettsége és felkészültsége.

Az apostolkodás intézménye: az egyház

Jézus mindenegyes keresztény hivő feladatává tette, hogy tanítását hirdessék, terjesszék a föld végső határáig. Minden egyes kereszténynek, tehát az egész egyháznak dolga, hogy a világ népeinek hírt adjon Krisztusról és elmondja nekik az üdvösség örömhírét. Nem állíthatjuk, hogy az egyháznak ebbéli működése mindig eredményes volt. A sikertelenség oka lehet az isteni kegyelem hiánya, hiszen végül is Isten nyitja ki a szíveket az evangélium befogadására. De magyarázható a sikertelenség a hirdető, vagyis az egyház elégtelenségével. Lehetséges, hogy maga az egyház, egyes gyengéi gátolják az eredményes munkát.

Az egyház Krisztusnak akarja megnyerni az embereket. Üdvözíteni kíván mindenkit. Az apostolkodás az egyház részéről történhet szóval és cselekedettel, ez nyilvánvaló. Külön kell vizsgálat tárgyává tenni, hogy a szóbeli hirdetés megfelel-e a célnak, alkalmas-e arra, hogy hitet ébresszen, hogy embereket nyerjen meg Krisztusnak. És külön kell szemügyre venni az egyház életét, magatartását, ez a hit ébresztése szempontjából még jelentősebb.

Mindenekelőtt szükségesnek tartjuk kihangsúlyozni, hogy a látható, a tapasztalható, tehát az evangélium hirdetése, az egy-

ház magatartása, az intézmény, a cselekedet c s a k hordozója az isteninek. Amit mi produkálunk, az csupán a burka, a héja az isteni tartalomnak, a természetfelettinek, az Istennel kialakuló benső kapcsolatnak. Úgy is mondhatjuk, hogy az egyház magatartása a természetfölöttinek, az isteninek eszköze, szerszáma. Ha az elmondottakat alaposabban átgondoljuk, világossá válik, hogy miért nevezi az új teológia az egyházat az üdvözítés szentségének.

Az elmondottakhoz még valamit érdemes hozzátenni. Ami következik abból, hogy az egyház az üdvözítés és az üdvösség szentsége. Tudomásul kell vennünk, hogy az egyház szerkezete, igehirdetési gyakorlata, vagyis a látható, tapasztalható, az emberi, a materiális elem — és a természetfölötti, az isteni, — két különböző síkot képviselnek. Egészen nyilvánvaló, hogy emberi, a materiális elem magában véve alkalmatlan és elégtelen a természetfölötti, az isteni létrehozásához. Ez többek között azt is jelenti, hogy még a legmagasabb szintű hithirdetés sem képes önmagában istenhitet ébreszteni. És még a legmeggyőzőbb életmód sem tudja a szemlélőt önmagábanvéve közelebb vinni Krisztushoz. Persze ebben nincsen semmi újdonság, hiszen jól tudjuk, hogy a hit Isten természetfölötti ajándéka. Ennek ellenére sem tartjuk feleslegesnek az elmondottak megszívlelését. Már csak azért sem, mert a kevésbé differenciáltan gondolkodó elme hajlamos elkenni a két szint különbségét.

A)

1. *„Ha test szerint éltek . . .”* (Róm 8,13)

Mikor az emberek okosságukkal kérkednek, nem mindig van szó igazi okosságról, hanem gyakran a „test okosságáról”. Ez a legnagyobb oktalanság.

A test ösztönei nem szolgálják úgy az ember jólétét, helyes magatartását, mint az állatokat az övéik. Ennek gyökeres oka az eredeti bűnben megromlott természet. A test okosságának nevezzük, ha valaki ösztönös vágyainak kielégítésében ügyeskedik. Ilyen „okosság” a tisztességtelen nyerészkedés, a hittagadás, a gerinctelenség, a megalkuvás, a csalás, a kényelmes élet, a ravaszkodás, az érdekhazugság stb. Ezek a világ okosai, oktalanok Isten szemében, tehát a valóságban.

Az egyetlen igazi okosság Isten akaratának keresése, megértése, követése. A test okossága romlásba dönti az embert. Millió formában már a földi életben, és végleg az örökkévalóságban. A test sorsa a halál. Ha a test dirigál, osztozik sorsában a lélek is. Meghal az illetőben a természetfeletti élet. „Ha test szerint éltek, biztosan meghaltok.”

Isten akaratának szerelmesei rendszerint oktalanok a világ szemében. Ezt vállalnunk kell. A szép élet titka és az örök élet jutalma Isten kezében van, nem a világéban. „Ha lélekkel elfojtjátok a test cselekedeteit, élni fogtok.” Olyan életet a földön, amely méltó az élet névre, és Isten boldog életét a mennyben.

2. *„Kinyilvánítottad a kicsinyeknek”* (Mt 11,25)

Jézus arra szólít fel, hogy legyünk alázatos szívűek. Sok oka van erre, az alázatosság sok szempontból szükséges az üdvösséghez. A mai evangélium alapján egy szempontot emeljünk ki!

Isten az ő titkait, kinyilatkoztatott igazságait „elrejtette a bölcsek és okosak elől, és kinyilvánította a kicsinyeknek”. Vagyis

Isten szavára nem reagálnak hittel a bölcsek és okosak. Tragédia ez számukra, mert lemondanak a legnagyobb, az üdvözítő okosságról és bölcsességről.

Tehát az okos és bölcs elkárhozik? Nem, ha hajlandó Isten előtt kicsiny, vagyis tanítvány lenni. Tehát ha van benne alázat. Az okosság és bölcsesség csak akkor szül kárhozatot, ha öntelt, magát mindentudónak képzeli, akit „ne tanítsanak a papok". Általában az önteltség már önmagában oktalanság.

A tudomány, az életbölcsesség, a gyakorlati okosság önmagában egyáltalán nem akadálya a hitnek, sőt előmozdítja azt, ha alázattal párosul. Tehát ha elismeri, hogy van mit tanulnia Istentől. Ha mint „kicsiny" készséggel fogadja Isten szavát, amely az egyház tanításában tárul fel előtte.

Magamra vonatkoztatva: Elfogadom a hittételeket, nem mondom, hogy lehetetlen, hiszen legfeljebb az én okosságom szerint lehetetlen. Elfogadom az erkölcsi normákat, melyeket az egyház mint kötelezőket hirdet. Nem mondom, hogy ezt nem kívánhatja Isten. Szenvedésben nem mondom, hogy ezt nem érdemeltem; ennek eldöntését az Úrra bízom. Nem bírálom a Gondviselés intézkedéseit, inkább imádkozva kérem, hogy értsem, amennyire szükséges, Isten szándékait.

Okosságom és bölcsességem akkor valódi, ha arra oktat, hogy kicsiny vagyok Isten előtt.

3. *Miért kell alázatosság?*

Egyszer mondta csak Jézus, hogy tanuljunk tőle, mikor alázatosságát és szelídségét állította elénk példaképül. Tehát nagyon fontos az alázatosság.

Fontos Istennel szemben. Hogy elfogadjuk tanítását, erkölcsi parancsait. Akkor is, ha nem látjuk át. Akkor is, ha úgy érezzük, mi jobban tudjuk, hogy a sorscsapásokban fel ne lázadjunk, és ezzel még nehezebbé ne tegyük sorsunkat. Hogy ne magunk akarjuk sikeríteni életünket. Hogy belássuk, nagyon gyengék vagyunk, és ezért sokat imádkozzunk.

Fontos az alázatosság magunkkal szemben. Mennybe csak a tökéletes mehet. Aki nem alázatos, nem veszi észre, hogy messze van még a tökéletességtől. Nem veszi észre hibáit, hogyan tudná kijavítani azokat? Tragikus meglepetések érik majd az ítéletkor. Csak aki alázatos, tudja szebbé tenni saját életét, mert észreveszi és beismeri, hogy sok hiba van benne, sok mindent rosszul csinál, tehát nemcsak a körülményeket és az embereket szidja.

Fontos az alázat másokkal szemben. Kell a szép együttéléshez. Nem szeretjük azt, aki magunk fölé képzeli magát, bármilyen vonalon. Nem szereti senki a tökéletességükben önteltelket. És azokat sem, akik mindig másokat hibáztatnak, magukat sohasem. Tehát csak az alázatos tudja megszerettetni magát.

4. *„Megkönnyítlek titeket"* (Mt 11,28)

„Gyertek hozzám mindnyájan, akik fáradoztok, és meg vagytok terhelve!" Boldog, akit a földi terhek arra indítanak, hogy Jézushoz meneküljön. Az Úr megkönnyíti életét, és bajait is javára fordítja.

A szegényeknek megadja a gazdagság érzését, mert valóban gazdag, akiben túlcsordul a szeretet. Amint Szent Pál érezte: Semmink sincs, mégis mindenünk megvan.

A magányosság terhét megenyhíti, feloldja, ha megtalálom Jézust, és ő lesz mindenem.

A feleslegessé válás érzésének keresztjét leveszi vállamról a hit: Fontos és drága vagyok Jézusnak.

A betegek megnyugvást nyernek, ha Jézussal akarnak szenvedni. Lelkük egészséges lesz, türelmet tanulnak, rájönnek az önkéntes keresztvállalás örömének ízére.

Bármilyen bajban meglelem Jézusnál a biztos reményt. Vagy megszabadít, vagy minden bajt javamra fordít.

A bűn terhét hordozók is megkönnyebbülnek, ha Jézushoz menekülnek, mert leveszi vállukról ezt a legnehezebb terhet.

A szenvedélyek rabságában vergődők is bizalommal meneküljenek hozzá, meg fogják találni a szabadulást.

Áldott minden keresztje az életnek, ha Jézushoz vezet. Mert könnyebb lesz a szívünk, mint ha soha semmi teher nem nyomta volna.

Felmerülhet a kétely bárkiben: Igaz-e, amit az egyház hirdet? A mai témával kapcsolatban könnyű rá felelni: Tessék megpróbálni!

B)

1. *„Ők és atyáik"* (Ez 2,3)

Idősebbek örök szokása a régi szép időket emlegetni. A vallásos élettel kapcsolatban mintha igazuk is lenne. Az ő fiatal korukban a szem azt látta, hogy sokkal virágzóbb a vallási élet, mint ma. Azért kell hangsúlyozni, hogy a szem látja így, mert a külszín feltétlenül ezt mutatja. Akkor zsúfoltabbak voltak a templomok és népesebbek a körmenetek. Templomba vezényelték a katonákat, közös áldozásra a rendőröket. Kérdés azonban, hogy a külszín egy-e a lényeggel. Nem ítélkezni akarunk múltról és jelenről, hiszen az ítélet Isten kezében van, a szívekbe csak ő lát bele. De valószínű, hogy a mi korunkban is, akárcsak Ezekielében, nemcsak a fiak, de az atyák vétkeit is kárpálnia kellene a prófétának. „Ők és atyáik megszegték szövetségemet."

A zsúfolt templom és a népes körmenet ugyanis nemcsak azt nem jelenti, hogy azok a tömegek mind rendes emberek voltak, de még csak azt sem, hogy hivők és őszintén vallásosak voltak valamennyien. Sok volt abban a jámborkodásban a divat, a megszokottság, az illendőség, melynek eleget kellett tenni. Sokak számára meg csupán kikapcsolódás volt, a szegényebbeknek egy kis tisztességes szórakozás.

Ma számszerint kevesebben vagyunk, de ki tudja, nem több hitet találna-e közöttünk az Úr? A mai templomjáró hitében mindenesetre biztosabbak lehetünk, mint azéban, aki 30 esztendővel ezelőtt jött misére. Hiszen ma a divat ellen tesz, aki gyakorolja a hitét.

És ha sopánkodunk gyermekeink és unokáink hitetlensége miatt, talán jó lenne rögtön meakulpáznunk is, hiszen ők talán éppen a mi életünk láttán gondolják úgy, hogy nem érdemes vallásosnak lenni. Több hit lenne a fiakban, ha több hitet és hit szerinti életet látnának atyáikban. Ha vonzóbb lenne a mi hitünk.

Talán azért engedte meg Istenünk a mai jelentékeny elpártolást a hittől, hogy papok és hűséges hívek egyaránt rádöbbenjenek, hogy a tömegek ellenére sem volt minden rendben. A sokak elpártolása ne kedvetlenséget, hanem annál buzgóbb hűséget váltson ki bennünk. A mennyiség hiányosságait pótoljuk minőséggel: Erős, mély hittel, hit szerinti élettel.

2. *„Hátha meghallják . . .”* (Ez 2,5)

Rossz tapasztalataink vannak a mai emberek, főleg a fiatalság hitéről és erkölcséről. De mint éppen a mai olvasmányban hallottuk, ez a rossz tapasztalat nem kizárólag a mi osztályrészünk. Ezt tapasztalta több, mint 2500 esztendeje Ezekiel próféta is. Az emberekről nincs senkinek több rossz tapasztalata, mint Istennek.

De ha rossz tapasztalataink megegyeznek Istenéivel, egyezzen meg magatartásunk is Isten magatartásával. Ő azt mondta Ezekielnek annak idején, ezt sugallja nekünk is a szentleckében: Ne törődj vele, hogy kortársaid „kemény arcúak és megátalkodott szívűek”, „mondjad nekik: Így szól az Úr Isten!”

Sokszor úgy érezzük, nincs értelme Isten szavára hivatkozni. De ha bízik az Úr, aki mégiscsak jobban ismeri az embereket, hogy „hátha még ők is meghallják, és elhagyják bűneiket”, akkor nekünk is bíznunk kell Isten kegyelmében is, az emberek alapvető jóságában is. „Tudják meg, hogy próféta van közöttük!” Bár megértené családunk és környezetünk, hogy mi prófétái vagyunk Istenünknek, akik ajkukon hordják Isten igéit. „Hátha még ők is meghallják, és elhagyják bűneiket.” Urunknak temérdek a rossz tapasztalata rólunk, emberekről, de temérdek a jó is. Rajtunk áll, a mi hitünkön, buzgóságunkon, hogy legyenek nekünk is jó tapasztalataink.

Sokszor szinte a földre sújt bennünket szeretteink viselkedése, beszédje. Ha készek vagyunk, mi is átélhetjük Ezekiel próféta élményét: „Lélek jött belém, és lábra állított; és hallottam, amint hozzám beszélt és mondotta: Emberfia, én elküldelek téged népem fiaihoz, akik eltávoztak tőlem. Mondjad tehát nekik: Így szól az Úristen!”

Szavaimba és életemben is beszélni akar az Úr.

3. *„Amikor gyönge vagyok, akkor vagyok erős.”* (2 Kor 12,10)

Isten többet vár tőlünk, mint amennyire képesek vagyunk. Ez nem igazságtalan önkény. Részint azért nem, mert sokkal nagyobb boldogságra hív, mint amilyenre képesek vagyunk, vagy amilyenről egyáltalában álmodni tudunk. Másrészt azért, mert gyengeségünket bőségesen pótolja kegyelme.

Attól viszont óvakodnunk kell, hogy amire csak Isten kegyelmével vagyunk képesek, azt a magunk kiválóságának tulajdonítsuk. Ezért adta az Úr Szent Pál apostolnak is azt a bizonyos tüskét, hogy megóvja az ostoba önteltségtől, amely lerontaná a ke-

gyelmet. Ha vinni akarjuk valamire, a valóságnak megfelelően kell gondolkodnunk és cselekednünk. A valóság pedig az, hogy kegyelem nélkül semmik vagyunk. Tehát állandóan bele kell kapaszkodnunk imádkozó és bizakodó szívünkkel a kegyelmeket osztogató Istenbe. Hogy ezt el ne mulasszuk, kapjuk mi is a „tüskét", vagyis a kísértéseket, gyengeségünket meghaladó megpróbáltatásokat. „Amikor gyenge vagyok, akkor vagyok erős." Vagyis, mikor leginkább érzem gyengeségemet, akkor van hozzám legközelebb a kegyelem.

Áll ez nemcsak az egyénre, de az egyház egészére is. Talán azért engedi meg az Úr, hogy olyan sok gyenge tehetségű vagy nem megfelelő életszentségű papja legyen, és olyan sok képmutató híve, hogy kivilágosodjék: Nem papok és hívek érdeme, ha az egyház él és virágzik, hanem Isten kegyelme. „Az erő a gyengeségben nyilvánul meg a maga teljességében."

Az egyén is, az egyház közössége is legjobban teszi hát, ha elismeri gyengeségeit. Erre ad példát Szent Pál: „A legszívesebben a gyengeségeimmel dicsekszem, hogy Krisztus ereje költözzön belém."

4. *„Maga is csodálkozott"* (Mk 6,6)

Lehet is csodálkozni a názáretiek hitetlenségén. Látták Jézus bölcsességét, nemes egyéniségét, csodáit. Az, hogy közelről ismerték, tudták róla, hogy egyszerű ács fia, hogy nem tanult fővárosi vagy külföldi iskolákban, hogy 30 évig egyszerű, kétkezi munkás volt, mindez csak megerősíthette volna bennük a meggyőződést, hogy itt Isten ujja működik, hogy valóban csak Istentől származhat tudása, bölcsessége, tehát Isten küldöttje, ihletettje, prófétája. Ehelyett megbotránkoztak.

Miért? Messze vezetne ezt analizálni. Alapja biztosan a gőg és a felületesség volt. Számunkra legfontosabb, hogy ilyenek ne legyünk.

Így pl. az ismerős, esetleg velünk baráti viszonyban lévő pap szavai, útmutatásai pontosan olyan értékesek legyenek, mint a vendégszónokoké, országos hírű lelkipásztoroké. A kápláné ugyanúgy mint az esperesé. Az igazság számít, nem az, hogy ki mondja. Messziről jött embernek csak az értékeit szoktuk észrevenni, a közel lévőknek ismerjük a hibáit is, ezek elfeledtetik velünk értékeit. Nem szabad ezt magunknak megengednünk.

Családi, rokoni, baráti körben, munkatársak között is ügyelnünk kell ezekre a dolgokra. Sokkal jobb, szeretetreméltóbb em-

berek lennénk Isten és emberek előtt, ha észrevennénk és elismernénk mások értékeit, kiválóságát, észrevételeik igazságát, okosságukat. A gőg, a féltékeny irigység, a magunk kiemelésének vágya ne akadályozhasson meg bennünket ebben. Az idegent, messziről jöttet azért becsüljük jobban, mert nem versenytársunk. A közelinek mindig szeretnénk fölébekerekedni. Ez a lelkület roppant káros mind az igazság, mind a szeretet szempontjából.

Nem az a fontos, hogy én vagy ő. Az igazság a fontos, a célok a fontosak, a szeretet, egymás megbecsülése a fontos. Magunk valljuk nagy kárát földi és örök szempontból egyaránt, ha olyanok vagyunk, mint a názáretiek.

C)

1. *„Örvendjetek vele, akik siránkoztatok rajta"* (Iz 66,10)

Nem valami jó és dicsőséges korszakát éljük egyházunknak. A papok, hívek legtöbb országban kevesbednek, szerte a világon. A hűségesek pedig aggódnak, szomorkodnak, siránkoznak.

Vigasztaló minden hűséges keresztény számára, ha Isten első választott népére gondol, a zsidóságra. Nekik aztán igazán volt sanyarú sorsuk, és annak is mélypontja volt a 70 éves babiloni fogság: Se templom, se haza, sem önálló állami lét. Helyzetük akkor is, mint sok máskor, kilátástalan volt. De mert Isten népe voltak, az Úr vigyázott rájuk. Némelykor csak szent mag maradt meg belőlük, de megmaradt. Némelykor a legjobbak is elpártoltak Istentől és hivatásuktól. Mégis mindig megmaradt bennük — Isten kegyelméből — az, ami Isten népének tartotta meg őket. Ha egyszer Isten népének fogadta őket, és megígérte, hogy belőlük támad a Messiás, tehát legalább annak eljöveteléig megmaradnak, az igaz hitet megőrzik, akkor ez mindennek ellenére sem lehetett másképp. Állandó diadalút nem volt az életük, de erre ígéretük sohasem is volt.

Ma mi vagyunk Isten népe, az egyház, a Krisztusban egyesült hívek. Nekünk is ígéretünk van, hogy a Messiás második eljöveteléig megmaradunk. Azt nem ígérte Mesterünk, hogy diadalút lesz az egyház története. De azt igen, hogy megmarad, és az igaz hitet megőrzi. Ez biztos, mert Isten ígérte.

Hűségesek vagyunk Isten egyházához, de sokszor aggódó és szomorú szívvel. Gondoljunk az ígéretekre. Gondoljunk a boldog

beteljesedésre, mikor majd leszáll közénk a mennyei Jeruzsálem. Fogunk örvendezni egyházunkon, ha most siránkozunk is rajta. Ha mint tiszta és felékesített menyasszony egyesül örök Vőlegényével.

2. *Dicsekvésem vagy szégyenem?*

Krisztus keresztje nemcsak üdvözítő, hanem szétválasztó is. Pál apostolnak egyetlen dicsekvése volt a kereszt, ez tette szentté. Sokan szégyenlik, a vallásosak közt is jócskán vannak ilyenek.

Ha arról van szó, hogy dicsekvésem vagy szégyenem a kereszt, némelyek esetleg arra gondolnak, hogy az ember keresztet vet a templom előtt, vagy szégyenli azt. Probléma ez is, de ennél sokkal mélyebb és fontosabb dologról van itt szó.

Azzal dicsekszünk, ami értékessé tesz, vagy legalább értékesnek tüntet fel bennünket mások előtt. Ezt és ezt értem el, ez és ez a megtiszteltetés ért, így és így viselkedtem, nagyszerű gyermekem van, ezt és ezt szereztem, kaptam, mert ügyes és szeretetreméltó vagyok stb. Hogy Pál egyedüli dicsekvése Jézus Keresztje, azzal legmélyebb hitéről tesz tanúságot. Mert hitünk alaptétele, hogy értékünket a Kereszttől kapjuk. Igazán értékes akkor vagyok, ha nem egyszerűen ilyen vagy olyan vagyok, hanem ha merőben új, egészen más teremtmény vagyok, sokkal több, mint ha művész, feltaláló, milliomos vagy bármilyen nagy méltóság lennék. Sokkal több, mint ami ember a maga erejéből egyáltalán lehet. Ha Krisztus keresztjében dicsekszem, az azt fejezi ki, hogy magamat értékesnek azért tartom, mert Isten gyermeke és örököse vagyok, Isten Lelke él bennem. Ez az értékességem kegyelem, mely kegyelmet a Kereszt szerzett meg nekem.

Aki legnagyobb önértékét nem az istengyermekségben, a mennybe való meghívottságában látja, az tulajdonképpen szégyenli Jézus keresztjét. Lekicsinyli mindazt, amit Jézus áldozatának köszön. Aki bármi ócskaságra (autó, pozíció, küllem) inkább büszke, — az végeredményben ellensége Krisztus keresztjének.

„Jézus jegyeit viselem." Nekem is ez lehetne legnagyobb büszkeségem, ha hitem lenne, nemcsak vallásos érzelmeim. Jézus jegyei nem stigmák, hanem az istengyermekség öntudata, a mindent vállalás Isten dicsőségéért, az emberek javáért, a magamról megfeledkező szeretet.

3. *„Csak az új teremtmény"* (Gal 6,15)

Jézus, a vallásunk többre hív bennünket, mint igaz, becsületes emberségre. „Új teremtmény"-nek kell lennünk. Isten életére, boldogságára vagyunk hivatalosak, ezt az isteni életet kell élnünk már a beteljesedés előtt, most. A kegyelem, az isteni természetben való részesedés kibontakozása kell, hogy legyen egész életünk. Más, új életet kell tehát élnünk. Magasabb szintűt, mint azok, akik csak emberek akarnak lenni, még ha a legbecsületesebbek, legtisztábbak, leghősiesebbek, legtiszteletreméltóbbak is.

„Jézus keresztje által keresztre szegezték nekem a világot és engem is a világnak." Ezt jól kell értenünk, nehogy akármilyen irányban is, de hamis vágányra szaladjon életünk. Nem a világot kell megtagadnunk, amelyben élünk. Nem is a világ dolgait: munkát, szerelmet, családot, szórakozást. Csak azt, hogy ez a világ mindenestől és csupán „evilág" legyen. Olyan, amelynek semmi köze Isten országához, a „túlvilághoz". Nekünk itt kell kezdődnie a mennyországnak, Isten világának. „Jézus jegyeit" kell viselnünk a testünkön, életünkön, mint láthatatlan, de mégis kisugárzó lelki stigmákat. Vagyis Istent kell megdicsőítenünk, Isten gondolatai, érzelmei szerint kell élnünk mindennapi életünkben. Így munkánk, szerelmünk, családi életünk, társadalmi életünk, szórakozásaink túlvilági élet lesz, érték, amely nemcsak immanens, evilági érték, hanem transcendens, földieket meghaladó érték.

„Béke és irgalom azoknak, akik ezt a szabályt követik." Akik új teremtményként Jézus életét élik, az evilágot Isten országává teszik. Részük lesz a béke, vagyis a teljesség, a tökéletes harmónia, melyet a „világ" nem adhat. És övék lesz az irgalom, Isten szerető, megbocsátó, boldogító jósága.

4. *Nem emberi mű*

Az utasítások, melyeket Jézus a 72 tanítványnak adott, amikor szétküldte őket Isten országának meghirdetésére, világosan mutatják, hogy Jézus nem emberi műnek tartotta saját küldetését.

Emberi művek elterjesztéséhez három kell: pénz, megnyerő fellépés, állhatatos propaganda. Jézus mindháromnak ellenkezőjét parancsolta. A pénzre vonatkozóan: „Ne vigyetek magatokkal erszényt. Egyétek és igyátok, amijük van." A megnyerő fellépéssel kapcsolatban: „Még a port is lerázzuk..." Ez utóbbi a

propagandát is kizárja, akárcsak ez az utasítás: „Ne járjatok házról házra".

Csupa olyan parancs ez, amely, ha emberi műről lenne szó, inkább káros lenne, mint hasznos. Dehát Jézus már apostolait sem úgy válogatta össze, ahogyan emberi szempontból nézve alkalmasnak tűnne. Nincs köztük sem befolyásos, sem pap, sem jó összeköttetésű, sem sokpénzű. Amint Szent Pál mondogatta, az erő az erőtlenségben kellett, hogy megnyilvánuljon.

Így van ez ma is. A hit terjedése nem az emberi eszközök hathatósságának függvénye, hanem a kegyelem kérdése. Propagandaeszközökkel lehet nagy mozgást kelteni, de igaz sikereket nem. Mert igaz siker a lelkek mélyén lehet csak, ezt pedig nem propaganda, hanem a kegyelem eredményezi.

ÉVKÖZI 15. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Iz 55,10—11): *„Ezeket mondja az Úr: Amint lehull a zápor és a hó az égből, és oda többé vissza nem tér, hanem megitatja a földet, megöntözi és megtermékenyíti, és magot ad a magvetőnek és kenyeret az evőnek: úgy lesz az én igém is, mely szájamból kimegy; nem tér az vissza hozzám eredménytelenül, hanem végbeviszi amit akarok, és végrehajtja azt, amire küldöm."*

Isten igéje úgy szerepel itt, mint tárgyi valóság, mely Istentől a földre jön és végrehajtja a rábízott feladatot. (Jer 23,29-ben az Úr tűzhöz és kősziklát szétzúzó pörölyhöz hasonlítja igéjét, Zsid 4,12-ben pedig ezt olvassuk: „Az Isten szava ugyanis eleven, átható és élesebb minden kétélű kardnál, behatol a lélek és szellem, az íz és a velő gyökeréig, megítéli a szív gondolatait és érzéseit. Semmilyen teremtett dolog nem marad előtte rejtve; minden föl van fedve és nyitva van előtte, akinek számadással tartozunk.") (Hasonlót tapasztalunk a bölcsességi könyvekben az Isten bölcsességével kapcsolatban.) A fogság utáni korban lett általánosabb ez a szokás. Az Újszövetség Jézusban látja Isten személyes igéjét és bölcsességét és így félreérthetetlenül világos lesz az, ami az Ószövetségben gyakran olyan nehezen eldönthető: mi az, amit a Szentírás valóban tanítani akar és mi irodalmi eszköz csupán.

A prófétai kép jelentéstartalma sokrétű: Isten fenyegető vagy bátorító ígéretei nem maradnak üres szó, hanem be is teljesednek; Isten szava hatékony, teremtő szó; Isten igéjének hirdetése soha nem eredménytelen, ha hatása ellentétes is az emberekben: egyesekben megtérést, másokban megátalkodottságot eredményez.

II. OLVASMÁNY (Róm 8,18—23): *„Testvéreim, a jelen élet szenvedései véleményem szerint nem mérhetők az eljövendő dicsőséghez, ami majd megnyilvánul rajtunk.*
Maga a természet sóvárogva várja Isten fiainak megnyilvánulását. A természet ugyanis mulandóságnak van alávetve, nem, mert akarja, hanem amiatt, aki abban a reményben vetette alá, hogy a mulandóság szolgai állapotából majd felszabadul az Isten fiainak dicsőséges szabadságára. Tudjuk ugyanis, hogy az egész természet (együtt) sóhajtozik és vajúdik mindmáig. De nemcsak az, hanem mi magunk is, akik bensőnkben hordozzuk a lélek csíráit, sóhajtozunk és várjuk a fogadott fiúságot, testünk megváltását."

A világot alávetette Isten az embernek, az ember mintegy feje a világnak, így aztán az ember bűne kihat a világra is. Krisztus viszont feje lett az emberiségnek, tette kihat éppen ezért a világra is, mely az emberért teremtetett. A görög gondolkodással ellentétben, mely a lélek szabadulását a testtől való eltávolodással azonosította, a szentírás az egész mindenségnek „szabadulás"-áról beszél, tehát a test feltámadásáról és az anyagi világ részesedéséről Isten dicsőségében. A természetben most pusztulás, enyészet tapasztalható, mely ellen viszont minden élőlény teljes erejével küzd, azt fejezve ki mintegy ezzel, hogy ez az állapot nem természetes, azaz nem felel meg a természet hajlandóságának. De az is sértő a természetre nézve, hogy a bűnös ember rossz célokra használhatja, visszaélhet a természet értékeivel. Az is megváltás lesz számára, hogy Isten megdicsőült fiai helyesen, Isten dicsőségére használják.

Az EVANGÉLIUM (Mt 13,1—23, ill. 1—9): *„Egyik napon Jézus kiment a házból és leült a tenger partján. Nagy tömeg gyűlt köréje, ezért beszállt egy bárkába és leült, a tömeg pedig a parton állott. Sok tanítást adott nekik példabeszédekben, ezeket mondva:*
»A magvető kiment vetni. Vetés közben némely mag az útszélre hullott. Jöttek a madarak és megették. Némelyik köves helyre esett, ahol nem volt elegendő földje. Gyorsan kikelt, mert nem volt mélyen a földben. A forró napsütésben azonban elszáradt, mivel nem volt gyökere. Ismét másik a tövisek közé hullott. De a tövisek felnőttek és elfojtották. Némelyik azonban jó földbe esett s termést hozott, az egyik százszorosat, a másik hatvanszorosat, a harmadik harmincszorosat. Aiknek füle van, hallja meg!«

Ekkor tanítványai hozzáfordultak és megkérdezték: »Miért szólsz hozzájuk példabeszédekben?« Ő így válaszolt: »Ti megkaptátok, hogy megismerjétek a mennyek országának titkait, de ők nem. Mert kinek van, annak még adnak és bőségben lesz, akinek pedig nincs, azt is elveszik, amije van. Azért szólok hozzájuk példabeszédekben, mert néznek, de nem látnak, hallanak, de nem fogják fel és nem értik. Beteljesül rajtuk Izaiás jövendölése, amely így hangzik:
Hallván hallotok és mégsem értetek,
Nézvén néztek és mégsem láttok.
Elnehezedett ugyanis ennek a népnek a szíve,
Nehezen hallanak a fülükre,
Szemüket meg behunyták,
hogy szemükkel ne lássanak,
Fülükkel ne halljanak,
És meggyógyítsam őket.
S nehogy megtérjenek,
És meggyógyítsam őket.
Szemetek azonban boldog, mert lát és fületek is az, mert hall. Bizony mondom nektek, hogy sok próféta és igaz ember kívánta látni, amit ti láttok, és hallani, amit hallotok, de nem hallotta.«
„Halljátok tehát a magvetőről szóló példabeszédet. Aki hallgatja az Országról szóló tanítást, de nem érti meg, ahhoz eljön a gonosz és elragadja a szívébe hullott magot. Ez az, ami az út szélére hullott. A köves helyre hullott pedig az, aki az igét örömmel hallgatja és befogadja, azonban nem ver gyökeret benne, mert csak a pillanatnak él. Amikor jön a szorongatás vagy az üldözés az ige miatt, azonnal megbotlik. A tövisek közé hullott pedig az, aki hallgatja a tanítást, de a világ gondja és a gazdagság csalárdsága elfojtja az igét és meddő marad. A jó földbe hullott pedig az, aki hallgatja az igét és megérti, termést is hoz, az egyik százszorosat, a másik hatvanszorosat, a harmadik meg harmincszorosat."

Jézus valószínűleg Péter házából ment ki, hogy tanítsa az embereket. Később a bárkába szállt és onnan mondta el példabeszédeit. E példabeszédeket sokan hallják, de kevesen értik, még hiányzik szívükből az igazi készség. Akik mereven ragaszkodnak a törvényhez, azoktól az is elvétetik, hiszen az önmagában nem elégséges és az ember előbb-utóbb rájön, hogy megtartani nem képes. Akik viszont készséges szívvel hallgatják Jézus tanítását, abban a törvény beteljesedését találják meg. E tanításban isteni

erő rejlik, mely képes arra, hogy átformálja az ember szívét és olyan gazdag, bőséges termést hozzon, aminek illusztrálására irreális terméshozamot említ Jézus. A kép által jelzett folyamatban ez reális, amit a szentek példája is meggyőzően bizonyít: százszoros termést hoztak.

Minden szentmisében hirdetjük az Isten igéjét. A termés a szív készségén fordul meg. Az Úr szeretetének ünneplése tegye készségesebbé szívünket tanításának befogadására, példájának követésére. Áldozata figyelmeztessen bennünket, hogy Isten tőlünk is tetteket vár, a mag arra törekszik, hogy termést hozzon. A hittel befogadott ige jézusi, Jézushoz tartozó tetteket teremt bennünk. Szívünk földjéből, gyarló sarából isteni, örök értékű, örökre megmaradó gyümölcsöt formál ez a mag. Bennünk kezdődik a világ átalakulása, megdicsőülése. Az étel, amit hálaadással, Isten dicsőségére eszünk, az anyag, amit ilyen lelkülettel átalakítunk, kezd már kiszabadulni a bűn átka alól, a szolgaságból, mely megalázó és méltatlan hozzá.

B)

I. OLVASMÁNY (Ám 7,12—15): *„Ama napokban így szólt Ámoszhoz Ámasziás, a bételi szentély főpapja: Eredj innen, próféta! Fuss Juda földjére, ott egyed kenyeredet, és ott prófétálj! De Betelben ne prófétálj többé, mert ez királyi szentély és a királyság temploma! Felelt erre Ámosz és mondotta Ámasziásnak: Nem vagyok én próféta és nem vagyok én próféta fia; pásztor vagyok én, és vadfügét szedegetek. De az Úr meghívott engem, amikor a nyájat tereltem, és mondotta nekem az Úr: Menj, prófétálj népemnek, Izraelnek!"*

Ámasziás, a beteli szentély főpapja lázadással és felségsértéssel vádolta Ámoszt II. Jerobám király előtt, majd felszólította a prófétát, hogy meneküljön a király haragja elől. Ámosz hivatkozik arra, hogy nem tartozik a próféták rendjéhez, mint pl. Illés és Elizeus tanítványai, hanem pásztorkodással és fügeszedegetéssel foglalkozik. Maga az Úr szólította fel minden előzmény nélkül, hogy — bár judabeli — Izraelben prófétáljon. Nem is szándékozik megélni a prófétálásból, mint a hivatásos próféták.

II. OLVASMÁNY (Ef 1,3—14 vagy 3—10): *„Áldott legyen az Isten, Urunk, Jézus Krisztus Atyja; Krisztusban minden lelki áldással megáldott minket fönn az égben. Mert őbenne*

választott ki bennünket a világ teremtése előtt, hogy szentek és feddhetetlenek legyünk előtte. Szeretetből eleve arra rendelt bennünket, hogy Jézus Krisztus által — akarata szerint — gyermekeivé legyünk; hogy magasztaljuk fölséges kegyelmét, amellyel szeretett Fiában jóságosan megajándékozott minket. Őbenne nyertük el a megváltást vére árán és bűneink bocsánatát bőséges kegyelme folytán, amelyet végtelen bölcsességben és megértésben gazdagon árasztott ránk. Tudtunkra adta ugyanis jóságos tetszése szerint akaratának titkát, amellyel elhatározta, hogy az idők teljességével Krisztusban mint főben újra egyesít mindent, ami a mennyben és a földön van. Igen, mi is őbenne nyertük el az örökséget annak végzéséből, aki mindent szabad elhatározása szerint tesz. Szolgáljunk hát fönsége dicsőségére mi, akik már korábban is Krisztusba vetettük reményünket. Benne kaptátok meg ti is a megígért Szentlélek pecsétjét."

Vö. Szeplőtelen Fogantatás.

Ebben a levélben az apostol az üdvösségről világméretekben, kozmikus dimenziókban gondolkodik. Még mielőtt a világ lett volna, Jézus Krisztusban kiválasztott bennünket Isten és arra rendelt, hogy megmutassa rajtunk kegyelmének, szeretetének nagyságát. Öröktől elhatározta tehát a Fia vére árán történő megváltásunkat, mely szeretetből, isteni kezdeményezésre történt. Krisztus már így középponti helyet foglal el az üdvösség történetében. De műve nem merült ki abban, hogy Isten mérhetetlen szeretetét tettével kinyilvánította, hanem bele is testesült az emberiségbe, ill. lehetővé tette, hogy az emberiség belé testesüljön, tagozódjék, alatta, mint fő alatt egyet alkosson. Az embert követően e fő alá tartozik a mindenség is. Krisztus meghalt a saját testében, hogy föltámadjon és tovább éljen új alakjában, kiterjedt, kozmikus testében. Valóban igaz, hogy ha a mag el nem hal, egyedül marad, de ha elhal, bő termést hoz. Krisztus is meghozta halálával a bő termést: az egy Krisztus helyett a sok, a Test tagjai. Egy Lélek hat át bennünket: egymással és Krisztussal közös életető Lélek; e Lélek formálja, jellegzi szívünket. Amint az ember minden sejtje jellegzett, úgy rólunk is éppen a Lélek révén felismerhető, hogy Krisztusé vagyunk.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 6,7—13): *„Az időben magához hívta Jézus a tizenkettőt és kettesével szétküldte őket, hatalmat adva nekik a tisztátalan lelkeken. Meghagyta nekik, hogy az útra ne vigyenek semmit, csak vándorbotot: sem kenyeret,*

sem tarisznyát, sem pénzt az övükben. Sarut kössenek, de: „Két ruhadarabot ne vegyetek magatokra." Aztán folytatta: „Ha betértek egy házba, maradjatok ott addig, míg utatokat tovább nem folytatjátok. Ha valamely helységben nem fogadnak be és nem hallgatnak meg titeket, menjetek el onnét s még a port is rázzátok le lábatokról, tanúbizonyságul ellenük." Azok elmentek s hirdették a bűnbánatot, sok ördögöt kiűztek és olajjal megkenve sok beteget meggyógyítottak."

Jézus kettesével küldi apostolait az első szárnypróbálgatásra, talán azért, mert még tapasztalatlanok, talán bátortalanok is, tehát olyanok, akiknek nem jó egyedül lenni. Igénytelenséget köt lelkükre: nem szabad önző módon kihasználniok az emberek irántuk megmutatkozó jóindulatát. A koldulás ugyanis a régi világban gyakran igen jövedelmező elfoglaltság volt. Az egyik szíriai szentélyben régi hálálkodó feliratot találtak, amelyen egy bizonyos Luciusz nevű koldus azért hálálkodik az istennőnek, hogy minden körútja hatvan tarisznya hasznot jelentett. Amennyiben elutasítanák őket, még a port is rázzák le lábukról, és így jelezzék a hitetlenekre váró isteni ítéletet.

Mindannyiunknak küldetésünk van. Tanúskodnunk kell az Isten Országáról a földi javak helyes használatával is. A pap sem tekintheti jól jövedelmező kereseti forrásnak hivatását (mint Ámásziás feltételezte Ámoszról) és a hivő sem lehet azért vallásos, hogy így anyagi javait, jólétét biztosítsa. Krisztusban választott ki bennünket az Atya a világ alkotása előtt és arra rendelt, hogy képmásai és így az Atya gyermekei legyünk. Fogadjunk mindent hálaadással Atyánk kezéből, de ne szeressük meg annyira az ajándékokat, hogy miattuk az ajándékozóról elfeledkezzünk. A szentmisében életünk két alapvető szükséglete: a kenyér és a bor a természetfeletti élet táplálójává válik. Végeredményben minden teremtményt úgy kell tekintetünk, úgy kell használnunk, hogy a természetfeletti, égi ajándék utáni vágyat is ébressze fel szívünkben ezek szépsége és helyes használatuk segítse azok elérését, melyeket a világ teremtése előtt nekünk szánt az Atya.

C)

I. OLVASMÁNY (5 Móz 30,10—14): *„Így szólt Mózes a néphez: Hallgass az Úr, a te Istened szavára s tartsd meg parancsolatait és szertartásait, melyek e törvényben meg vannak írva s teljes szívedből és teljes lelkedből térj vissza az Úrhoz,*

a te Istenedhez. Ez a parancsolat, melyet neked ma meghagyok, nem elérhetetlen számodra és nincs messze tőled. Nincsen az égben, hogy azt mondhatnád: Ki bírna felmenni közülünk az égbe, hogy lehozza nékünk, hogy halljuk és cselekedeteinkkel teljesítsük? Nincs a tengeren túl sem, hogy azt hozhatnád fel ürügyül s azt mondhatnád: Ki tudna közülünk átkelni a tengeren, hogy elhozza nékünk s hallhassuk s megtehessük, amit parancsol? — hanem igen közel van ez az ige hozzád: a szádban és a szívedben van s így megtarthatod."

Mózes harmadik beszédéből való ez a szakasz. Szt. Pál idézi a rómaiakhoz írt levelében: Krisztusban az Isten igéje közel jött hozzánk. Ha szánkkal megvalljuk és szívünkkel hisszük, hogy Isten Jézust feltámasztotta a halálból, akkor megmenekülünk.

II. OLVASMÁNY (Kol 1,15—20): *„Krisztus a láthatatlan Isten képmása, minden teremtmény elsőszülötte. Mert benne teremtett mindent a mennyben és a földön: a láthatókat és láthatatlanokat, a trónusokat, uralmakat, fejedelemségeket és hatalmasságokat. Mindent általa és érte teremtett. Ő előbb van mindennél és minden benne áll fönn.*
Ő a testnek, az Egyháznak a feje. Ő a kezdet, elsőszülött a halottak közül, hogy övé legyen az elsőség mindenben. Úgy tetszett (az Atyának), hogy benne lakjék az egész teljesség, s hogy általa békítsen ki magával mindent a földön és a mennyben, minthogy ő a kereszten vérével békességet szerzett."

Az emberről is azt mondja a szentírás, hogy Isten képére és hasonlatosságára teremtetett. Sokkal teljesebben igaz ez Krisztusra vonatkozólag, aki az Atyának tökéletes képmása. Az Ige, a Fiú isteni formában képezi le tökéletesen az Atyát, aki ezáltal válik igazán megismerhetővé. A megtestesülés révén Krisztus emberi arcán, életén, szavain és tettein nyilvánul ki a világban az Atya jósága, emberszeretete, bölcsessége stb. A teremtett világ istenképisége is összefüggésben látszik lenni ezzel a ténnyel: annyiban tükrözi Istennek az Atyának tökéletességét, amennyiben az Ige, a személyes isteni Bölcsesség jelen volt tevékenyen a világ teremtésénél. Ő az elsőszülött az összes teremtmény között, általa lett minden, ami lett, nála nélkül semmi sem lett, tehát ő az első az Atyán kívüli lények kőzött. Nem teremtmény Krisztus, de a mindenséghez való viszonyát jól leírhatjuk az elsőszülöttség fogalmával, hiszen elsőbbsége, hatalma van a mindenség felett és létében

megelőzi azt. Az elsőszülött bizonyos mértékig az apa folytatása, helyettese a családban. Alá vannak vetve Krisztusnak a démonok, tehát a titokzatos szellemi hatalmak is, hiszen azok is általa teremtettek. (A kolosszeiekben megvolt a hajlandóság arra, hogy a valóság bizonyos területeit úgy tekintsék, mint a gonosz szellemek uralmi körét.) Krisztus nemcsak a megváltás címén birtokosa a világnak, hanem már a teremtés révén is. Ő a világmindenség értelme, célja, alapja. A bűn és pusztulás mélységébe zuhant mindenséget így természetes, hogy általa menti meg az Isten: fejévé teszi az Egyháznak, az egyházat kovászként a világba helyezi és fokozatosan végbeviszi általa a megváltás nagy művét. Kiengesztelődött az Atya a világgal és benne a teljességét ajándékozta a világnak. Mindent Krisztusban kapunk meg.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 10,25—37): *„Az időben egy törvénytudó felállt, hogy próbára tegye Jézust. »Mester — szólította meg — mit tegyek, hogy az örök életre eljussak?« Ő megkérdezte: »Mi van megírva a törvényben? Hogyan olvasod?« Az így válaszolt: »Szeresd Uradat, Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes erődből és teljes elmédből, embertársadat pedig, mint saját magadat.« »Helyesen feleltél. Tégy így és élni fogsz« — válaszolta neki. De az tisztázni akarta magát, azért megkérdezte Jézust: »Kit tekintsek embertársamnak?«*

Erre Jézus átvette a szót: »Egy ember Jeruzsálemből Jerikóba ment. Rablók kezébe került. Ezek kifosztották, véresre verték és félholtan otthagyták. Történetesen egy pap jött lefelé az úton. Észrevette, de elment mellette. Ugyanígy jött arra egy levita is. Látta, de továbbment. Végül egy szamaritánusnak is arra vitt az útja. Amikor meglátta, megesett rajta a szíve. Odament hozzá, olajat és bort öntött a sebeire és bekötözte. Magát az embert pedig felültette teherhordó állatára, elvitte egy fogadóba és ápolta. Másnap elővett két dénárt, odaadta a fogadósnak ezzel a kéréssel: Viseld gondját és ha többet költenél, visszatérve megadom neked. Mit gondolsz e három közül ki volt az igazi embertársa annak, aki a rablók kezébe került?« »Aki irgalmasszívű volt iránta« — felelte. Jézus így folytatta: »Menj és tégy te is hasonlóképpen.«"

A törvénytudót arra tanítja meg Jézus, hogy az igazi szeretet, amit Isten kíván tőlünk, nem ismer különbségtételt akkor, amikor bajbajutott emberről van szó, hanem segít, amit tud. A szamaritánus nem azt nézte, hogy zsidóval áll szemben. A papnak és levi-

tának sem lett volna szabad azt néznie (amit feltehetőleg néztek), hogy esetleg halott ez az ember és így érintésével tisztátalanná válnak, hanem a legfőbb parancsot kellett volna szem előtt tartaniuk, hiszen Istent képviselik az emberek között. A jótevő nem volt túl bőkezű: a két dénár egy napszámos kétnapi bére. Jézus nem a hősiességet akarja itt szorgalmazni. Ez az ember dicséretet érdemel, minta lehet, jóllehet, csak a legszükségesebbet tette.

Jézus tulajdonképpen nem felel a kérdésre, hanem rávezeti a kérdezőt a feleletre. Nem kell az embernek égbe mennie, tengeren túlra utaznia ahhoz, hogy a törvény útját eltalálja. Hallgasson a szívére, képzelje bele magát az embertársa helyzetébe és azt tegye a másiknak, amit hasonló helyzetben magának kívánna.

Krisztus példáját kell követnünk, aki addig meghalt értünk, amíg ellenségei voltunk. Ha Isten Krisztusban, Krisztus mintájára teremtett mindent, az újjászületés még inkább a hozzá való hasonlóvá válásban áll. Minden benn áll fenn és annál biztosabban, jobban, értelmesebben áll fenn, minél inkább hozzá igazodik, őt követi. Mióta kegyelmét szívünkbe adta, azaz bensőnkben őbenne, mintájára újjáteremttettünk, még inkább érvényes, hogy szívünk sugallatát, a bennünk lakó Szentlélek irányítását kell követnünk.

A vallástól elszakadt világ

A keresztény ember hosszú időn keresztül szinte kizárólag etikai, erkölcsi értelemben fogta föl a világot és a jelen dolgait szembeállította az odaföntiekkel. Erkölcsi értelemben véve ez a világ gonosz azért, mert a bűnnel elveszítette Isten kegyelmét és a sátán uralma alatt áll. A Gonosz rabságában sínylődő világ elfordult Istentől és meg van az a képessége, hogy az embert is eltéríti Tőle. Az etikai értelemben vett világ gonoszsága abban mutatkozik meg, hogy az ember érdeklődését egész belső törekvését le tudja kötni, mintegy meg tudja igézni. Abszolutizálja önmagát, egyetlen és végső valóságnak játsza meg magát és így lép az ember elé. Egyszerűen szólva Isten helyébe lép. Nem tagadjuk, hogy a világ ilyen jelentéssel is bír, mindamellett hamis az a felfogás, amely c s a k ezt és ennyit lát meg a világból, és ezért elutasítja a világot, és félrehúzódik, menekül tőle, hogy megszabaduljon a kísértéstől. Mondanunk sem kell, hogy ez a szemlélet nem keresztény. Már csak ezért sem, mert a Gonosz lélek uralmát nyögő világ nem az utolsó valóság. A bűn útjára tévedt világot ugyanis megváltotta a mi urunk Jézus Krisztus. A világban hatalmaskodó Gonosz erejét megtörte Krisztus. Aki hátat fordít a világnak azzal, hogy az a Gonosz lélek uralma alatt áll, semmibe veszi a megváltás nagy tényét, semmibe veszi a föltámadás dicsőségére jutott Krisztus erejét.

A Gonosz lélek hatalmát nyögő világ mégiscsak Isten világa. Isten teremtette és a teremtéskor elrejtette benne a kibontakozás magvát, megszabta jövendő útját. Ezt persze nem etikai, erkölcsi értelemben vesszük elsősorban. A teremtett világ a fejlődés lépcsőin egyre magasabbra emelkedik a maga törvényei szerint. A teremtett világ, az élettelen anyag és a megmérhetetlen változattal bíró élőlények mind a Teremtő gondolatát őrzik és az Ő akaratát hajtják végre. A kutató ember mély ámulattal fedezi fel a világ törvényszerűségeit, az összefüggéseket. Látja benne a moz-

gást és szinte megbabonázza a fejlődés dinamikája. A mai ember a világot csodálja, a világot fedezi fel, az öntörvényű világot és nem keresgeti a dolgokban, a jelenségekben a közvetlenül Istenre utaló szálakat. A mai embertől idegen, hogy a természet jelenségeit közvetlenül Istennel hozza összefüggésbe. A jelenségeket, az eseményeket más egyéb jelenségekkel, dolgokkal magyaráz, hiszen a természetben minden dolog egy másikkal van összefüggésben, az adott törvények szerint. És az az igazság, hogy Isten nem helyezkedik el ebben a sorban, az események és a dolgok sorában, mert hiszen Isten világ jelen rendjében semmit sem produkál közvetlenül, mindennek megvan a maga fogható, materiális oka. Isten nem a közvetlen, hanem a végső oka és magyarázata mindennek. A mindenség alapja és értelme. Ma már tudjuk, hogy hibás dolog volt a természet meg nem oldott titkaiból istenérvet kovácsolni.

A világ dolgai, jelenségei, a történelem eseményei, a mai ember szemében nem utalnak közvetlenül Istenre. Mítikus és misztikus szálakon nem kapcsolódnak a láthatatlanhoz. Öntörvényűvé vált a világ a modern ember előtt. Ehhez a keresztény ember is hozzásegítette. Nemcsak azzal, hogy a keresztény vallás törte meg elsőnek az ókori ember mítikus világképét, hanem azzal is, hogy a világ titkainak, törvényeinek felfedésében a keresztény tudósok éppenúgy közreműködtek, mint a hitetlenek. A keresztény ember számára is természetes, hogy a világ értékeinek, eredményeinek felhasználásával szebbé teszik az emberi életet. A keresztény ember is tudja, tudnia kell, mert a Biblia első lapjain olvassa, hogy az ember legfőbb földi hivatása megismerni a természet törvényeit és a természet erőit az ember szolgálatába állítani. Tudja, hogy Isten akaratát, egyetemes parancsát teljesíti azzal, ha dolgozik, átalakítja az anyagot. Ma már tudjuk, hogy a dolgozó ember a Teremtőnek munkatársa. És ez a felismerés hihetetlen rangot és méltóságot ad a munkának, amit a bűn sem tud lerontani.

Az öntörvényű világ Isten felé halad

A világ eseményeiből nem lehet közvetlenül istenbizonyítékot kovácsolni, de a világ mégis utal Istenre. A vallásos ember megindul, látva a természet pompáját, a világ szépségét. A hivő tudós hittel hajtja meg fejét az isteni bölcsesség előtt, amikor feltárulnak előtte a természet törvényei. De még a nem hivő ember is, hogyha előítélet nélkül vizsgálgatja a világot, arra a belátásra juthat, hogy kell legyen egy alkotó, egy Mester, akinek műve mindez. Ha meg visszafelé tekint a múlt szakadékában és felteszi

a kérdést: honnan, miből, eljut egy pontra, ahol már nincs tovább. És akkor felmerülhet lelkében, valakinek csak kell lenni, aki létrehozta. A világ a mindenség, tehát utal valakire, mert nem tud magyarázatot adni a saját létére, nem tudja magyarázni önmagát.

A világ másképpen, az emberen keresztül is Istenre utal. A természet és az ember valamilyen egységet alkot. Az ember munkája révén mintegy fölemeli az anyagot, mert a holt, értelmetlen anyagba beleleheli a maga szellemiségét, olyan értelemben, hogy az ember számára hasznossá, célszerűvé teszi azt, Számunkra értelmes gépeket konstruál belőle. Az anyag az ember segítségével mintegy túllép önmagán. Az anyagvilág az Isten szándéka szerint az ember szolgálatára van teremtve, és éppen azzal, hogy az ember szellemével két keze munkájával fölhasználja ezt az anyagot, a maga szolgálatába állítja, így tudja az anyag teljesíteni a maga Istentől rendelt hivatását.

Az anyagvilág, az élők és az ember kapcsolata méginkább tisztázódik előttünk, hogyha tudomásul vesszük, hogy az ember része a világnak. Betetőződése, koronája annak az evolúciónak, amely valamikor nagyon régen a holt anyagból indult el. A teremtett világ az emberben érte el a legmagasabb szintet. Az emberben tehát együtt van minden lét-szint. Az emberben benne van az egész teremtés. A teremtés méltóságát, rangját tehát az ember adja meg. Az ember sorsa az egész teremtés sorsa. Az ember feladata, hogy a teremtést, a teremtett világot még magasabb szintre vigye, hogy Isten különös kegyelmével az isteni élet része legyen. Az embernek isteni emberré kell válni azzal, hogy megvalósítja legalább azt az ideális embert, akit az Isten rajzolt meg számunkra, és aki nem más, mint Jézus Krisztus.

Az Isten Fia a megtestesülés révén lépett bele az emberi nem felfelé tartó fejlődésébe. Így vált ennek a tökéletesedésnek éltetőjévé és ugyanakkor céljává. Földi életével, kereszthalálával vívta ki, hogy elnyerje a föltámadás dicsőségét, azt a végső állapotot, a testnek azt az átszellemítését, ami egykor miránk is vár. Ezáltal lett Ő társunk. Mesterünk, erősítőnk a jelenben és célunk a jövendőben. Jézus Krisztus az a kristályosodási pont, akit Isten helyezett bele a világba. Az emberi nem feje, mintája a teljes, a tökéletes embernek, az emberebb embernek, akivé valamennyiünknek válni kell. Ő egybe fog mindenkit azzal, hogy a tökéletesebb és teljesebb emberré-válás útján minden törekvés, önnevelés, tökéletesedés, tudatosan vagy tudatlanul Őt célozza. És egybefog mindenkit azzal is, hogy az éltető vonzás belőle árad. Ő a forrása. Ez a láthatatlan vonzás, a nemesebb, a teljesebb ember irányába áthat és lelkesít mindenkit, akár tudomása van róla, akár nem. Követ-

kezik ebből az, hogy minél jobban megközelítjük Krisztust, minél jobban hasonulunk hozzá, annál inkább kerülünk közelebb egymáshoz is. Minél inkább átjár bennünket az egy lélek, Krisztus szelleme, annál inkább egységesül az emberiség. Minél jobban éltet Krisztus Lelke, annál inkább érezzük át, éljük meg a testvériség nagy tényét.

Tudva, vagy tudatlanul az egész emberiség Krisztus felé halad, Krisztusra van beállítva. Mi hivők tudatosan vállaljuk és tudatosan dolgozunk azon, hogy Krisztus szelleme, Krisztus lelke hasson át bennünket. Mi öntudattal öltjük magunkra Krisztust. Ez persze nem jelenti azt, hogy nálunk mindenki egyforma odaadással és egyforma erőfeszítéssel törekszik megvalósítani a krisztusi embereszményt. Szép számmal akadnak bukások, visszaesések, és ami talán még fájóbb, akadnak üres járatok. Az egyházban-élésnek meg van az a veszélye, hogy látszatokat, szólamokat csal ki az emberből. A nem hivők tudatlanul néha kifejezett tiltakozásuk ellenére is Krisztust követik mégiscsak. Hiszen aki emberséges, önzetlen tud lenni, akinek a lelkében képmutatás nélküli, áldozatra is kész szeretet él, aki igaz jóságában gyarapodik, akit nem a saját érdekei irányítják, hanem a mások javán munkálkodik, az Krisztus útján jár, az Krisztushoz közeledik, az Krisztust ölti magára, az részese a szeretet nagy egységének, melynek éltető feje Jézus Krisztus.

Az egyház az új emberré válás bölcsője

Jézus Krisztus úgy akarta, hogy a megváltás kegyelmeiből élők egy látható közösséget alkossanak. Mondtuk már az imént, hogy a krisztusi Fő vonzása és éltető ereje túlterjed az egyház látható keretein. Mégis szükség van erre a látható dokumentumra, erre a jelre, melynek éppen az az egyik rendeltetése, hogy az egész világ előtt bölcsője és kerete legyen a teljesebb, az új embernek. Hivatása, hogy ébren tartsa a teljesebb emberré válás igényét, hogy szóval és példával a világ szeme elé állítsa a krisztusi embert. Az egyház akkor szolgálja igazán ezt a hivatást, hogyha tagjaiban és az egész közösségben kiütköznek, szembetűnnek a krisztusi vonások. Kovásza is az új emberré válásnak. A krisztusi eszmék az egyházból áramlanak kifelé és láthatatlan csatornákon behálózzák az egész európai, nyugati kultúrát és az egész emberiséget.

Nem becsülhetjük le az egyháznak ezt a szerepét. Felmérhetetlenül sokat tett a múltban is, a jelenben is, és tesz a jövőben is az új emberért, azért, hogy az emberség, a szeretet, az igazság elvei

érvényesüljenek itt a földön. Nem felejthetjük el, hogy az emberi egyenlőség gondolatát először Jézus Krisztus, az egyház hirdette meg. Egyetlen közösség sem létezett az egyház megjelenéséig, melyben egyenlő joggal rendelkezett a rabszolga és az úr, a szegény és a gazdag, a római, a görög és a zsidó. Az embereket elválasztó mindenféle korlátokat először az egyház törte fel, és ezzel együtt egyforma méltóságot adott mindenkinek, férfinak, nőnek, szegénynek és gazdagnak. Az első keresztény közösségekben lettek igazán testvérekké a különböző rangú, méltóságú, a különböző nemzetiségű emberek. A sort persze lehet folytatni és kell is, de az elmondottakból is kitűnik, hogy az egyház az új emberiség bölcsője.

A)

1. *Mint a Szentírás . . .*

Biztos, mint a Szentírás, — ezt szokták mondani, ha azt akarják kifejezni, hogy valamivel kapcsolatban kizárt a tévedés. Valóban, a Szentírásban nincs tévedés, azt Isten maga biztosítja a sugalmazással. Hogy úgy mondjuk, „kell" is biztosítania, hiszen az Írás az ő üzenete. Ha tévesen kerülhetne hozzánk, értelmét vesztené, értéktelenné válna.

A mai olvasmányban mégis tévedést fedezhetünk fel, pedig hát ez szentírási részlet. Azt olvastuk Izaiás könyvéből, hogy a csapadék nem tér vissza az égbe. A kisiskolások is tudják már, hogy visszatér, a párolgás révén felhő lesz belőle.

A Szentírás tévedhetetlenségét helyesen kell értenünk. Abban tévedhetetlen az Írás, ami benne Isten üzenete. A „körítés" már a szent írók elképzelését, műveltségét, stílusát tükrözi. Ez már nem Isten üzenete, csak annak foglalata. A mai olvasmányban Isten üzenete ez: „Az én igém nem tér vissza hozzám eredménytelenül, hanem végrehajtja azt, amire küldöm". Ez tévedhetetlen igazság. A próféta ezt helytelenül megválasztott hasonlattal illusztrálja, dehát ez nem hamisítja meg az Úr üzenetét.

Vagy nézzük a teremtéstörténetet! A tudomány egészen másképp írja le a világ keletkezését, mint a Szentírás. Dehát ez természetes. A tudomány természettudományos szempontból tekinti a kérdést, és próbálja megfejteni. Természettudományos ismeretek nem szükségesek az üdvösséghez, erre tehát miért is oktatna Urunk? (Úgysem értenénk meg, még mai tudásunk alapján sem, hát még évezredekkel ezelőtt!) Isten a Szentírás első lapjain ezt akarta értésünkre adni: Egyedül ő örök, az egész világmindenség az ő műve. Ezt az üzenet elhangzásának idején élő emberek szellemi színvonalán, elképzelésének módján fogalmazta meg a szent író. Isten üzenetét nem hamisította, nem másította meg ezzel. Csak jobban belevéste kortársai lelkébe. A hétnapos elbeszéléssel

pl. azt az ugyancsak isteni parancsot hangsúlyozta, hogy minden hetedik napot egészen magának akar az Úr.

A Szentírás tehát nem természettudományosan tévedhetetlen, hiszen nem fizika- vagy biológiakönyv. Nem is történelmi tankönyv. A Szentírás tévedhetetlen, mint Isten üzenetének, a kinyilatkoztatásnak közvetítője.

2. *A természet*

A természet Isten teremtménye. Mi úgy látjuk, sok benne a hiba, mert sokszor ellenségünkké válik. Miért teremtette így az Úr?

Amit mi hibának látunk, az részben csak befejezetlenség. Még a Paradicsomban hangzott el: Hajtsátok uralmatok alá! Az ember Isten képe a földön. Éreznie kell, hogy úr. Ezért részt kap a teremtő Isten művében. Ha teljesen készen, „összkomfortosan" kaptuk volna lakóhelyünket, csak vendégnek éreznénk itt magunkat. Másrészt a föld alakítása kifejleszti képességeinket, alakít bennünket is. Jobban tudjuk élvezni a földi életet, ha a mi munkánk is alakítja. (A fiatal házaspárnak se jó, ha szüleik a teljesen készbe ültetik be őket!)

De a természet nemcsak befejezetlen, hanem ellenségünk is. Ez már a bűn következménye. Átfogó, általános értelemben Isten átka ez rajtunk. De hogy a bűn természetéből folyik, illusztrálja minden egyéni bűn. A bűnös módon élvezett étel és ital ellenség, tönkreteszi közérzetünket, egészségünket, rövidíti életünket. A bűnösen használt test tönkreteszi a kiegyensúlyozott, szép házasságéletet. A bűnösen szerzett pénz deformálja a lelket.

A végkifejletben, az „új ég és új föld" idejében megszűnik majd ez az ellenségeskedés ember és természet, test és lélek között. A test és az egész természet Isten fiainak kisugárzásában áll majd. Kicsiben és részleteiben megkezdődik ez már most. Az Istenben használt és élvezett természet és test megszűnik ellenségnek lenni. Ha fájdalmat okoz is némelykor, ezáltal is Istenhez emel. Tehát barát, mert a legnagyobb jóhoz segít. Az Istent szeretőknek minden javára válik.

3. *„A gazdagság csalárdsága"* (Mt 13,22)

A bűnös birtoklási vágy elsősorban a meglett kor és az idősek kísértése. Nagyon sok, fiatalon lelkes ember előbb-utóbb „rájön", hogy „az egyetlen érdemes dolog a szerzés", mert minden vonalon a „pénz beszél". Kezdődik a túlfeszített munka, az öncélú gyűjtés, a kapzsiság, a fukarság, a ridegszívű önzés, esetleg a becstelen vagyonszerzés. Mindegyik bűn önmagában is, mind együtt, egy szörnyeteg képe.

Természetesen nem bűn az ésszerű vagyongyűjtés, az előrelátó gondoskodás, az élet kényelmesebbé tétele. (Ha mindez nem sérti az igazságot és a szeretetet.) De bűn, ha a holmi bálvánnyá válik. A vagyon kegyetlen úr, sok bűnbe hajszol, és egyre keményebb rabigába hajt. Ami a legnagyobb tragédia, megöli a szeretetet, kővé változtatja a szívet, ezzel megöli az élet minden szépségét.

A bírvágy gyakran lesz hatalomvággyá. A gazdag úgy érzi, mindent megvásárolhat a pénzén. Tulajdonának tekinti még az embereket is. Parancsolgat, mert mindenkit lenéz, maga alatt levőnek tud. Aztán kezdi tárgyaknak tekinteni az embereket. Kizsákmányolójuk lesz. A pénz önteltté is tesz. A gazdag okosnak, ügyesnek, erősnek, bölcsnek képzeli magát, és bírónak mindenki felett. Nem imponál neki mások akármilyen nagy kiválósága, ha nincs sok pénzük is.

Ha az egész világot meg is tudom vásárolni, de lelkemnek kárát vallom, ha szívem kő vagy pöffeszkedő tapló lesz, mi hasznom van belőle? Szülők! Nehogy beleneveljétek gyermekeitekbe a Pénz és a Holmi imádatát! Nehéz a gazdagnak üdvözülnie, de nehéz szép életet élnie is.

Boldogok a lelkükben szegények. Akiknek nem istenük a vagyon. Akik szívükben függetlenek, szabadok. Akiket nem visz bűnbe a bírvágy. Akik jószívű, szerény emberek tudnak maradni. Akikben a gazdagság csalárdsága nem fojtja meg a hitet és a kegyelmet.

4. *„A világ gondja"* (Mt 13,22)

Sok minden van, ami eltávolít bennünket Istentől. Így, sajnos, a munka is. „A világ gondja elfojtja az igét." Ne dolgozzunk tehát? Nemcsak „muszáj", de kötelességünk is, sőt lényegünkből folyik. A Szentírás szerint Isten az embert munkára teremtette, mint a madárt repülésre. Különben a henyélés, a semmittevés sokkal inkább eltávolít Istentől, mint bármilyen munka. A szer-

zetes-jelszó is ez: Imádkozz és dolgozz! Arra kell törekednünk, hogy a munka Istenhez vezessen. Hogyan?

Isten „félkész" világot adott nekünk. Galambot, de sületlenül. Ha dolgozom, Isten művét viszem tovább, tehát az ő munkatársa vagyok. Ebben a gondolatban kell megmártanom munka közben a lelkemet, Isten mellettem van, figyel, segít, együttműködik velem. Nélküle a kezemet sem tudnám mozdítani, gondolatom sem volna.

A munkában nemcsak a Teremtőnek vagyok munkatársa, hanem a Gondviselőé is: Szeretteimért, embertársaimért dolgozom, mint Isten is szeretetből alkotta nekünk a világ javait. Isten ajándékai munkám révén az én ajándékaim is lesznek.

A munka verejtéke büntetés. A munkámmal járó kínlódásokat, fájdalmakat, mint kereszteket vállalom és viselem, együtt Jézussal.

Soto János szabó halálos ágyán előhozatta varrótűjét. Magasra emelve mondta: „Ez az én kulcsom a mennyországba".

B)

1. *Féltékenység*

A mai olvasmányban a pap (Ámasziás) féltékeny a prófétára (Ámosz). A féltékenység az irigységnek egy fajtája: Irigyli mástól a szeretetet, az emberek elismerését, a sikert. Mindent fösvényen csak magának akar. Sok baj forrása a féltékenykedés. Az ilyen ember elrontja a maga és mások életét. Képes megölni a legjobb viszonyt, sok bűnbe esik.

A féltékenységre való hajlam már gyermekkorban jelentkezik. Sok gyermek nehezen tűri, hogy szülei szeressék testvérét is, pajtásától pedig azt kívánja, csak vele legyen jóban. Okos neveléssel segíteni kell ezen. Sok jövendő bajt lehet így megelőzni.

Házastársak között van jogos féltés is. Férjnek, feleségnek nincs joga beleegyezni a másik hűtlenségébe, házasságtörésébe. Ez bűnpártolás lenne. De jogos féltés esetén sem szabad oktalannak lenni. A semmiségeket nem szabad felfújni. A szakadást helytelen viselkedéssel nem szabad mélyíteni. Nem biztos, hogy a sírás, pörölés, jelenetrendezés célravezető eszközök. Imádkozni kell, hogy eltaláljam a helyes magatartást.

Házastársak és szülők gyakran egészen ki akarják sajátítani maguknak azt, akit szeretnek. Féltékenyek a barátokra, munkára, hobbyra, újságra, mindenre. Pedig senki sem gondolhatja komo-

lyan, hogy ő maga egy másik ember minden igényét ki tudja elégíteni. Ezt majd csak Isten tudja a mennyben.

Ha úgy érzi valaki, hogy házastársát a kellő mértékben sem tudja lekötni, akkor is, a nyílt féltékenykedés nem szokta javítani, inkább csak rontja a helyzetet. Imádság, önvizsgálat, tanácskérés, szent okosság, valódi jóakarat kell ilyenkor. És főleg őszinte, nem önző szeretet.

Szent Pál: A szeretet nem féltékeny, és nem keresi a magáét. Az oktalan féltékenység nem szeretet, hanem önző birtoklási vágy. Ez pedig nem számíthat viszontszeretetre.

2. *„Krisztusban újra egyesít mindent"* (Ef 1,10)

A bűn a nagy szakadás előidézője. Minden földi bajunk visszavezethető erre a szóra: Szakadás. Szinte felsorolhatatlan, hogy hányféle. Valamennyinek az alapja a szakadás Isten és ember között.

A legnagyobb szakadások:

Szakadék a menny és a föld között. Isten már a próbatétel idejét, a földi életet is a menny előcsarnokának akarta. A bűn, az ember nem-je annyira öncélúvá tette a földi életet, hogy eltűnt belőle az Isten országa jelleg. Vele eltűnt a lelki béke.

Büntetés: Szakadás támadt az ember és a természet között. A világ fellázadt a lázadó ember ellen.

Szakadás magában az emberben: a test és lélek között. Az ösztönök önállósultak, nem szolgálják maradék nélkül az ember javát, nem lehet rájukhagyatkozni, mint ahogyan az állatvilág ráhagyatkozhat.

Szakadás az ember és a világ között a megismerésben. Az elhomályosult emberi értelem rengeteg tévedése.

Szakadás ember és ember között, embercsoportok között: Az eredmény katasztrófális és mindenki előtt ismert.

Hogy Jézus békét hozott, az azt jelenti, hogy ki akarja egyenlíteni az ellentéteket, meg akarja szüntetni a szakadásokat. És nemcsak akarja, meg is szüntette. Önmagában már teljes befejezettségben. Az emberiségben pedig és a világban szintén megszüntet minden szakadást, „újra egyesít mindent" a végkifejletben, mikor végleg egyesíti magával az emberek mindegyikét, aki erre hajlandónak mutatkozott földi életében, és létrehozza az új földet, a béke és egység világát.

Feladatom: Együtt dolgozni Krisztussal minden szakadás megszüntetéséért magamban és a világban.

3. *Sátán*

A mai evangélium ördögűzése kapcsán beszéljünk a sátánról. Az ördög nem mese. Persze nem olyan, mint gyermekkorunkban gondoltuk. (Szarvak, pata, villa stb.)

Isten nem teremtett ördögöt. De teremtett nagyon sok angyalt: ragyogóan szép, értelmes, erős, szabad, halhatatlan szellemeket. Arra teremtette őket, hogy résztvegyenek az ő életében. De nem kényszerítette őket. Az angyalok szabadon választottak. És sokan közülük szolgaságnak érezték, ha Isten életét kell élniök. Maguk által kigondolt boldogságot akartak. Ezzel Isten fölé helyezték magukat, hiszen azt mondták ki, hogy jobbat tudnak Istennél. Megtagadták a szeretetet a Végtelen Szeretettől és Szeretetreméltóságtól. Ezzel önmagukat közösítették ki Isten világából. Az önimádat örök terméketlenségébe zuhantak. Ez a kárhozat, a pokol.

A sátán örök és reménytelen nyomorúságában, tökéletesen kiérett gonoszságában irigyli az embert, akit Isten szintén meghívott oda, ahonnét lezuhant a gonoszlelkek serege. Ezért kísért bennünket, egészen az utolsó napig, mikor végleg hozzáférhetetlenné tesz bennünket az ő számára Isten.

A sátán története hirdeti: egyetlen értelmes magatartás legnagyobbnak elismerni a Legnagyobbat, legbölcsebbnek a Legbölcsebbet, szeretettel válaszolni a végtelen Szeretet szeretetére.

4. *„Olajjal megkenve . . .”* (Mk 6,13)

Olyan az emberi természet, hogy ha valami nagyon nagy baj fenyeget, könnyen megbénul a lélek. Egyszerűen nem tudja, nem akarja felfogni, tudomásulvenni a veszedelmet. (Mintha azt remélné, akkor nem is következik be.) És megbénul a cselekvőkészség is.

Ilyen lelkifolyamat játszódik le sokakban a halál előtt, akár a saját, akár szeretteik haláláról van szó. A halál a legrettenetesebb valami, és ha feltűnik, önkéntelenül megmerevedik, megbénul a lélek. Ért, de mintha nem értene. Talán ez az egyik magyarázata annak, hogy vallásos családokban is sűrűn fordul elő, hogy szentségek nélkül hal meg valaki. Pedig a családtagok hivő emberek, hiszik Istent, a túlvilágot, félnek a kárhozattól, tudják, hogy valamennyien bűnösek vagyunk, érzik, hogy a halálra elő kell készülni, ki kell békülni Istennel, — és mégsem hívnak papot szeretteik betegágyához. Nem akarják megijeszteni a bete-

get? Nem ez lehet az ok, ha hisznek. Mert a pokol mégiscsak roszszabb, mint a megijedés! Inkább lehet szó arról a bizonyos lelki görcsről, sokkról.

Így van ez, de belenyugodni nem szabad. Felelősek vagyunk betegeink üdvösségéért. Aki nem akarja nyakába venni a talán egy életen át tartó lelkifurdalást, már most előre imádkozzék: Uram, ha ilyen eset adódik, segíts, hogy értelmes, hivő ember módjára tudjak gondolkozni és cselekedni!

Nem ártana ezt az ügyet családon belül már most, mikor még árnyéka sincs a bajnak, megbeszélni, egymás ígéretét erre vonatkozóan megszerezni.

C)

1. *„A szádban és a szívedben van"* (5 Móz 30,14)

„Ez a parancsolat, melyet neked ma meghagyok, nincsen messze tőled. Igen közel van ez az ige hozzád: A szádban s a szívedben van, s így megtarthatod." (5 Móz 30,11.14)

Isten legtöbb erkölcsi parancsa valóban a szánkban van. Mások megítélésében, vagy abban, amit másoktól várunk, nagyon következetesen hangoztatjuk is az erkölcsi elveket. Felháborodunk, ha valaki velünk szemben nem teljesíti kötelességét, sőt akkor is, ha méltányosságban, segítségnyújtásban nem megy el a végső határig. Ha beteg vagyok, pontosan el tudom mondani, hogyan kell viselkedni egy beteg emberrel szemben, hogyan kell ápolni, figyelmesnek lenni hozzá stb. Ha megsértenek, pontosan tudom és mondom, hogy ez bűn volt. Ha más nem nyeli le az én sértésemet, pontosan tudom és mondom, mi az a keresztény megbocsátás. Ha a szomszédékról van szó, nagyszerűen elmondom, hogyan kellene nevelniök a gyerekeiket. Hogyan kellene bánniok az öreg szülőkkel. Hogyan kellene elnézniök egymásnak sok mindent. Szóval, ha csak annyit tennék meg Isten parancsaiból, amennyit nap nap után hangoztatok másokkal kapcsolatban, talán tökéletesebb lennék a szenteknél.

Honnét tudom ennyire az erkölcsi parancsokat? A szívembe írta az Úr? természettörvény. És ezen felül a hit révén, sugallatai révén a bennem működő Szentlélek is megvilágosít. Igazán kár, hogy a számban és szívemben meglévő parancsokat már sokkal nehezebben lehet felfedezni életemben, magatartásomban. Én már korántsem ápolom, ajnározom úgy betegeimet, mint én magam elvárom. Nem vagyok olyan becsületes, megértő, tisztaéle-

tű, nem nevelek olyan következetesen, nem becsülöm és szeretem úgy a szüleimet, ahogyan mondogatni szoktam, hogy kell. Nem gondolom, hogy eléggé visszataszító így a magatartásom? Hogy nehezen lehet elviselni a magamfajta embert? Nem félek, hogy saját szájamból fog megítélni az Úr?

Jó lenne kicsit objektívebbnek lennem. Kicsit jobban és szigorúbban figyelnem önmagamat. Jó lenne imádkoznom, hogy térítsen észre Isten. Mert így mit kezdhet velem? Egy ilyen valakit őrizzen meg, sőt dédelgessen egy örökkévalóságon keresztül?

2. *„A láthatatlan Isten képmása"* (Kol 1,15)

Minden embert saját képére teremtett az Úr. Hasonlítsunk hozzá, mert értelmünk és akaratunk révén urak vagyunk a teremtmények felett. Jézus azonban nem csupán hasonlít Istenre, őt nem saját képére alkotta Isten, hanem ő pontos képmása az Atyának. Egylényegű, tökéletesen egy vele. Isten Igéje Jézus, aki érettünk emberré lett. Hogy Igéje, az azt jelenti, hogy az Atya Fiára nem azt mondta ki: Legyen, hanem az Atya önmagát mondja ki öröktől fogva. Ez az Atya által kimondott Ige élő Valaki, ugyanaz az Isten, aki az Atya, mégis más személy: Isten Fia. Tökéletesen egymásban vannak, hiszen Istenségük ugyanaz. Aki látja a Fiút, látja az Atyát is.

A teremtéskor az Ige volt a modell. Mindenki és minden, ami van, az ő tökéletességéből tükröz valamit. Olyan, ami, vagy aki, nem őt tükrözi, nem lehetséges, mert ő Isten, vagyis Végtelen, Minden.

Jézus a teremtés csúcspontja, nagyobbat alkotni nem leht, Isten sem képes többre. Mert Jézus embersége teremtmény ugyan, de egy személyben egyesült az Igével. Jézus nem emberi személy, hanem isteni. Ennél nagyobb, Istennél nagyobb természetesen nem lehet.

Senkiben és semmiben nincsen teljesség, Jézusban igen. Ő Isten, tehát teljes, végtelenül tökéletes. Mindenki csak belőle meríthet. Aki egy vele a kegyelemben, szeretetben, hitben, életvezetésben, az hordozza magában az istenképiségnek olyan fokát, amelyet megkíván tőlünk Isten, amely alkalmassá tesz a mennyre.

3. *Ki az én felebarátom?*

Ezt kérdezte valaki Jézustól, ő felelt rá. De ha megfigyeljük, Jézus felelete nem pontos. Tulajdonképpen más kérdésre felelt az Úr. Erre: Ki volt a felebarátja annak, aki bajba került? Ki viselkedett úgy, hogy méltó a felebarát névre?

Elismerték: A szamaritánus felebarát volt, mert segített a bajban lévőn. A pap és levita nem volt felebarát? Nem, mert mindkettő méltatlanná vált erre a névre.

Tehát nem úgy van, mint tanultuk, hogy mindenki a felebarátunk? Jézus nem azt mondta: Mindenki felebarátod. Hanem ezt: Te légy mindenkinek a felebarátja.

Még élesebb ez a fordítás: Embertárs. Szoktuk mondani: Embertársnak kell tekinteni a négert, cigányt, csavargót, koldust, ellenséget, mindenkit. Jézus nem így fogalmaz, hanem: Ki az embertársa mindenkinek? Aki egynek érzi magát velük, tehát szereti őket.

Nem mindegy, hogyan fogalmazzuk? Nem egészen. Ha azt mondom: Mindenkit embertársamnak tekintek, ebben még van vagy lehet valami felülrőlnézés: Na jó, elismerlek. De ha azt mondom: méltó akarok lenni arra, hogy társuknak, embertársuknak, felebarátjuknak tekintsenek, ismerjenek el az emberek, tehát e névhez méltóan akarok viselkedni, — ugye, ez már egy igazabb gondolat és magatartás? Ha azt mondom: Ezt a négert embertársamnak tekintem, — akkor mintegy magamhoz emelem azt a négert, és ha nem tekintem embertársamnak, attól még én ember, a többi ember társa maradok. De ha Jézus fogalmazásában azt mondom: én úgy akarok viselkedni, érezni ezzel a négerrel szemben, hogy méltó embertársa legyek, — akkor többet mondtam. Mert ebben az esetben, ha azt a négert lenézem, magam nem maradtam meg társa az embernek.

Így szoktunk buzdítani: Mindenkiben lássad meg az embert, a felebarátot! Pedig inkább így kellene: Te magad légy méltó arra, hogy minden ember társának, felebarátjának tekinthessen! Mert mindenki embertársunk, akár elismerjük, akár nem: Isten tette azzá, a mi véleményünk ezen nem változtat. Én csak magamat alacsonyíthatom le méltatlan viselkedésemmel odáig (mint a pap és a levita), hogy már nem vagyok méltó a felebarát névre.

A szamaritánus úgy cselekedett, ahogyan egy embernek cselekednie kell. Én is hasonlóképpen akarok tenni, hogy méltó társa legyek az embereknek.

4. *Bűnös mulasztások*

Új Konfiteor: Mulasztással. Erről beszél a mai evangélium. Nemcsak a rablók követtek el bűnt, akik cselekedettel vétkeztek, hanem a pap és a levita is, akik mulasztással.

A bűnös mulasztások miatt éppen úgy el lehet kárhozni, mint a bűnös szavak, vágyak, tettek miatt. Jézus ezt sokszor hangsúlyozta: példabeszéd a talentumokról, a termést nem hozott fügefa megátkozása, az utolsó ítélet leírása: Amit egynek nem tettél...

Jó lenne ezt komolyan átgondolni. Mert sokszor hallani vallásos emberektől: „Én nem bántok senkit. Tőlem a gyerekem nem tanul rosszat". Ez önmagában dicséretes, de nem elég. Majd ha az ítéleten megmutatja Isten pl. a házaséletemet, akkor fogom csak látni, mi mindent nem tettem meg, amit pedig joggal elvárhatott volna, és nagyon is várt, nagyon is hiányolt életem társa. Mert hogy nem csalom meg, nem verem, sőt nem is sértegetem, ez dicséretes. De azért ez még nem avat jó férjjé. A rosszat nem tenni mindig csak egyik fele a jóságnak, és legtöbbször a kisebbik fele. Talán arra is rá fogok jönni, hogy nem is annyira azért voltam rossz férj vagy feleség, amit rosszul csináltam, hanem azért, amit egyáltalán nem csináltam.

Hát a gyereknevelés!? Ez a terület hemzseg a bűnös mulasztásoktól.

És a magam nevelése, alakítása, lelki gazdagodása, ezért tettem valamit? A hivatásomban gyarapítottam szaktudásomat? A bajbajutottakkal kapcsolatban hasonlítok legalább kicsit az irgalmas szamaritánusra? Az imaéletem tökéletesebb, mint húsz évvel ezelőtt?

Bizony, aki cselekedeti bűnt alig, vagy egyáltalán nem szokott elkövetni, ettől még nem lehet nyugodt a lelkiismerete. Ettől még nem gondolhatja, hogy nála minden rendben van. A mulasztásos bűnök légiója nyomja legtöbbünk lelkét, csak, sajnos, ezt érezzük a legkevésbé. És ezt a legnehezebb elhagyni. Nagyon kell kérnünk ezzel kapcsolatban a Szentlelket! Végünk van, ha megmaradunk az evangéliumi paphoz és levitához való hasonlóságban.

ÉVKÖZI 16. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Bölcs 12,13; 16—19): *„Nincsen kívüled Isten, ki gondját viselné a mindenségnek, hogy bizonyítanod kellene, hogy nem ítéltél hamisan. Hiszen hatalmad az igazságosság alapja, és mivel mindennek ura vagy, kész vagy mindent megkímélni. Mutatsz ugyan erőt, ha kétségbevonják hatalmad teljességét, és bünteted azok merészségét, kik nem ismernek téged, de fékezd hatalmadat, enyhén ítélsz és nagy kímélettel igazgatsz minket, mert nálad vagyon a hatalom gyakorlása, mikor csak akarod! Ezzel a bánásmóddal pedig arra tanítottad népedet, hogy az igaznak emberségesnek kell lennie, és ama jó reménnyel töltötted el gyermekeidet, hogy amikor ítélsz, alkalmat adsz a bűnök megbánására."*

A görög szöveg és sok latin kézirat helyesebben azt írja: bünteted azok merészségét, kik ismernek téged (és mégis ellened szegülnek.)

Isten nem szorul rá, mint a földi uralkodók nem egyszer, hogy megfossza az élettől azokat, akik konokul szembeszállnak vele, mert hatalmát senkitől sem kell féltenie. Jóságát szabadon, félelem nélkül gyakorolhatja.

II. OLVASMÁNY (Róm 8,26—27): *„Testvéreim, gyöngeségünkben segítségünkre siet a Lélek, mert még azt sem tudjuk, hogyan kell helyesen imádkoznunk. A Lélek azonban maga jár közbe értünk, szavakba nem önthető sóhajtozásokkal. S ő, aki a szíveket vizsgálja, tudja, mi a lelkünk kívánsága, mert Isten tetszése szerint jár közbe a szentekért."*

A szívünkben lakó Lélek által tudunk úgy szólni Istenhez, mint gyermek az atyjához. A Lélek eltölti bensőnket, szavak nélkül is az odaadás, hála, szeretet lelkülete alakul ki bennünk, az Atya felé fordul szívünk. A szóbeli ima azáltal igazi, tartalmas, eredményes, hogy ez a lelkület van mögötte.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 13,24—43, ill. 24—30): *„Az időben más példabeszédet tárt Jézus hallgatói elé: „A mennyek országa hasonló a férfiúhoz, aki jó magot vet a földjébe. Mikor azonban szolgái aludtak, eljött ellensége és konkolyt hintett a búza közé, majd eltávozott. Mikor a vetés felnőtt és kalászt vetett, megjelent a konkoly is. A szolgák a gazdához siettek és mondták neki: Uram, ugye jó magot vetettél földedbe, honnét van tehát a konkoly? Az így válaszolt: Ellenséges ember tette. A szolgák megkérdezték: Akarod-e, hogy elmenjünk és kigyomláljuk? Ő így felelt: Nem, nehogy a konkoly összegyűjtésekor vele együtt a búzát is kitépjétek. Hagyjátok mindkettőt felnőni az aratásig. Aratáskor majd szólok az aratóknak: Gyűjtsétek előbb egybe a konkolyt, kössétek kévébe, és égessétek el, a búzát pedig gyűjtsétek csűrömbe."*

Más példabeszédet is mondott nekik: „Hasonló a mennyek országa a mustármaghoz, melyet fogott a gazda s elvetett kertjében. Minden mag között ez a legkisebb, de midőn megnő, a kerti veteményeket közt a legnagyobb s fává lesz, úgyhogy az égi madarak eljönnek s ágai közt tanyáznak."

Ismét más példabeszédet mondott nekik: „Hasonló a mennyek országa a kovászhoz, melyet vett az asszony, belekeverte három mérő lisztbe, úgyhogy az egész megkelt."

Mindezeket példabeszédekben mondta Jézus a tömegnek és példabeszéd nélkül nem szólott hozzájuk, hogy beteljesedjék a próféta szava:

„Példabeszédekben szól a szám.
Elmondom mindazt, ami a világ teremtésétől fogva rejtett volt."

Ekkor elbocsátotta a tömeget s visszatért házába. A tanítványok hozzájárultak e kérdéssel: „Magyarázd meg nekünk a szántóföld konkolyáról szóló példabeszédet." Így felelt nekik: „Aki a jó magot veti, az az Emberfia. A szántóföld a világ, a jó mag az ország fiai, a konkoly pedig a gonoszság fiai. Az ellenség, aki elveti ezeket, az ördög. Az aratás a világ vége, az aratók az angyalok. Amint tehát összegyűjtik a konkolyt és tűzben elégetik, úgy lesz a világ végén is. Az Ember-

fia elküldi angyalait, hogy gyűjtsenek össze országában minden botránytés törvényszegőt. Ezeket tüzes kemencébe vetik, ahol sírás és fogcsikorgatás lesz. Akkor majd az igazak fényleni fognak, mint a nap Atyjuk országában. Akinek füle van, hallja meg."

Sem az egyházból, sem az emberekből, sem önmagunkból nem tudjuk teljesen kiirtani a konkolyt. Jézus nem a konkolytépést, tehát a rossz irtását ellenzi, csupán be akarja láttatni velünk, hogy a rosszal a világ végéig számolnunk kell. Az is tény, hogy nem tudhatjuk, ki a konkoly és ki a búza. Ez majd a végső napon derül ki. Isten irgalmát akarja megmutatni azokkal szemben is, akik engedtek az ördög csábításának és konkollyá lettek. Nem kell egyoldalúan felfognunk a konkoly szerepét életünkben. Nemcsak a rossz tulajdonságaink ellenére, hanem éppen azok révén lehetünk egyre különbek, tökéletesebbek. Az ellenük való küzdelem tehát alázatossá, megértővé, Istenben bízóvá stb.

Isten országa szerény kezdetből fejlődik egyre terebélyesebbé. Kicsi a bors, de erős — mondaná talán magyarul az Üdvözítő. Talán törvényszerű, hogy bizonyos új korok kezdetén, mint a miénk is, az egyház kezdeti kicsiségének képében jelenjék meg ismét a világban. Mintha minden korral újra születne — hogy vele együtt növekedjék és áthassa. Mint a kovász a lisztet. Különböző lisztek — különböző korok, népek, emberek. Helytelen volna, ha az egyház ezt a különbséget továbbra is meg akarná szüntetni, mint tette többször is. Kovász és nem liszt.

Úgy vegyek részt a szentmisén, hogy ha átélem is az egyház mustármagnyi kicsiségét, erősödjék bennem a hit erejéről, jövendő nagyságáról is. Amikor a kovásztalan kenyér színe alatt magamhoz veszem Krisztust, kérjem erejét, hogy kovász tudjak lenni környezetemben. Akármilyen kicsi vagyok is, erőssé tesz a bennem lakó Szentlélek nem utolsó sorban azzal, hogy elsegít a helyes imára. Aki jól tud imádkozni, az nagyon erős. Imádkozom az egyházért, és azokért, akik még nem tartoznak hozzá és talán életemnek meg imámnak kell a kovásznak lennie.

B)

I. OLVASMÁNY (Jer 23,1—6): *„Jaj a pásztoroknak, kik elvesztik és elszélesztik legelőmnek nyáját! — úgymond az Úr. Azért így szól az Úr. Izrael Istene, a pásztorokhoz, kik népemet legeltetik: Ti elszélesztettétek nyájamat, szétűztétek, és*

nem gondoztátok. Íme én számonkérem tőletek szándékaitok gonoszságát, úgymond az Úr. De magam gyűjtöm össze nyájam maradékát mindazokból az országokból, ahová elűztem őket; visszatérítem őket mezeikre, és növekednek majd és megsokasodnak. Pásztorokat is állítok föléjük, hogy legeltessék őket; nem remegnek többé és nem félnek, és senki sem vész el közülük, úgymond az Úr.
Íme napok jönnek, úgymond az Úr, és igazságos sarjat támasztok Dávidnak; Királyként uralkodik majd bölcsen és jogot meg igazságot tesz a földön. Az ő napjaiban szabaddá lesz Juda és Izrael biztonságban lakik; ez lesz pedig a név, melyen szólítják: „A mi igazságos Urunk."

Messiási jövendölés ez, melyből világosan kitűnik, hogy a végső időkben az Úr maga lesz majd népének pásztora. Szemben a nyáját szétszélesztő pásztorokkal, azaz elsősorban a gonosz királyokkal (főleg Joákim) és vezetőkkel, összegyűjti, egybekovácsolja majd a népet a Messiás.

II. OLVASMÁNY (Ef 2,13—18): *„Testvérek, most ti, akik „távol" voltatok, Krisztus Jézusban „közel" kerültetek, Krisztus vére árán. Ő a mi békességünk, a kettőt eggyé forrasztotta és a közéjük emelt válaszfalat ledöntötte, az ellenségeskedést kiküszöbölte, a törvényt ugyanis parancsaival és rendelkezéseivel érvénytelenítette. Mint békeszerző a két népet magában eggyé, új emberré teremtette, és egy testben mind a kettőt kiengesztelte az Istennel kereszthalála által, amellyel az ellenségeskedést megszüntette. Eljött, hogy békét hirdessen nektek, távol levőknek és békét a közel levőknek. Az ő révén van mindkettőnknek szabad utunk egy Lélekben az Atyához."*

A pogányok Krisztus előtt távol jártak Istentől, amennyiben nem ismerték a kinyilatkoztatást, ki voltak rekesztve a szövetségből, melyet Isten a választott néppel kötött. Ez a szövetség fal is volt, mely zsidóra és pogányra osztotta az emberiséget. Krisztus áldozata létrehozta az új embert, új teremtményt, így most már csak egyféle ember van: a Krisztusban megújulásra hivatott, ill. megújult. A különbség nem a természetben, az isteni hívásban van, hanem az emberben, aki elfogadja vagy elutasítja a meghívást az életközösségre. Az egy nép tagjai részei az egy testnek. — A második olvasmány úgy is tekinthető, mint az elsőnek beteljesedéséről szóló híradás.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 6,30—34): *„Az időben az apostolok visszatértek Jézushoz és beszámoltak róla, mi mindent tettek és tanítottak. Így szólt hozzájuk: „Gyertek velem külön valamilyen csendes helyre, és pihenjetek egy kicsit." Mert annyian felkeresték őket, még evésre sem maradt idejük. Bárkába szálltak tehát és elvonultak egy elhagyatott helyre, hogy magukban legyenek. De sokan látták, amikor elindultak és kitalálták szándékukat. Erre a városokból mindenünnen gyalog odasiettek és megelőzték őket.*
Amikor kiszállt és látta a nagy tömeget, megesett rajtuk a szíve. Olyanok voltak, mint a juhok pásztor nélkül. Sok mindenre kezdte őket tanítani.

Krisztus az áldozatával létesített egységet előzőleg tanításával készítette elő. Pásztora lett a tévelygő juhoknak: alázattal, szeretettel, a legkisebbet is becsülő gondossággal foglalkozott velük. Megtanította őket arra, hogy egy atyánk van az égben, aki jókra és gonoszokra egyaránt felkelti napját és azt várja tőlünk, hogy mi is azt keressük, ami összeköt embertársainkkal.

A szentmisében is összegyülekezünk mi, Isten egy, szent népe, buzgók és lanyhák, műveltek és kevésbé tanultak, haladó és maradi gondolkodásúak, egészségesek és betegek... Jézusnak rajtunk is megesik a szíve, hiszen nélküle olyanok vagyunk, mint a pásztor nélkül maradt juhok. Ide-oda hajlik véleményünk; hol ezt, hol azt találjuk biztosnak, követendőnek. Bennünk magunkban is ott van a kettősség: néha ösztöneink, rendetlen vágyaink kerekednek felül, máskor lelkiismeretünk szava erősebb. Szükségünk van Jézus erős szeretetére, megértő, de igényeket, követelményeket támasztó jóságára. Az igény, amit velünk szemben támaszt, igen nagy: egész szívünket kívánja. Azt akarja, hogy mindig egész valónkat, teljes szívünket akarjuk odaadni. Mert ő olyan mélységben, legbensőnkben kíván bennünket, ahol már oszthatatlanok vagyunk. Kegyelme révén egyre jobban eggyé leszünk, megszűnik bennünk a szakadás, és amit a bűn kettéosztott, azt Jézus egybeforrasztja. Ösztön és szabadság, szeretet, föld és ég, emberi és isteni csodálatos egysége valósul meg bennünk egyre jobban, ha pásztorunkat követjük.

C)

I. OLVASMÁNY (1 Móz 18,1—10a): *„Ama napokban megjelent az Úr Ábrahámnak Mámbre völgyében, mikor a nap legforróbb szakán éppen sátra nyílásában üldögélt. Amint ugyanis felemelte szemét, eléje tűnt három férfiú, ki ott álldogált a közelségben. Mikor meglátta őket, eléjük szaladt sátra ajtajából, földig borult előttük, és mondta: Uram, ha kegyelmet találtam szemed előtt, ne haladj el szolgád mellett, hanem hadd hozzak egy kis vizet és mossátok meg lábatokat s pihenjetek le a fa alatt. Teszek majd elétek egy falat kenyeret, hogy felüdítsétek magatokat, aztán tovább mehettek, hiszen azért kerültetek szolgátok felé. Azok mondták: Tégy, ahogy szóltál. Besietett Ábrahám a sátorba Sárához és mondta néki: Siess, keverj be három véka lisztlángot s készíts hamuban sült lepényt. Ő maga meg elfutott a csordához s hozott onnan egy fiatal borjút a javából s odaadta a legénynek, s az sietve elkészítette. Aztán vette a vajat meg a tejet és a borjút, amelyet készíttetett és eléjük tette, ő maga pedig odaállt melléjük a fa alá.*
Azok, miután ettek, mondták neki: Hol van Sára, a feleséged? Ő felelte: Itt, benn a sátorban. Erre Ő azt mondta neki: Esztendő fordultán, ilyen időtájban, visszatérek hozzád s fia lesz Sárának, a feleségednek."

Esztendő fordultán: szó szerint annyi, mint élet idején, vagyis kb. annyi idő múltán, amennyi a magzat kifejlődéséhez szükséges.

Ábrahámnak sejtelme sem lehetett arról, kiket lát sátra mellett, de szívesen invitálta az ismeretleneket. Csak a beszélgetés folyamán derült ki, hogy Jahve és — mint a 19,1-ből kiderül — két angyala látogatták meg.

Az angyalok, mint szellemi lények, természetesen nem szorultak rá a táplálékra, Isten még kevésbé. (Vö. Ráfael főangyalt is.) Jézus sem szorult rá feltámadt testében az étel fenntartó erejére, mégis evett lépesmézet és halat. Ezekben az esetekben a táplálkozás nem kénytelenség, csak lehetőség.

II. OLVASMÁNY (Kol 1,24—28): *„Testvérek, örömmel szenvedek értetek és testemben kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az Egyháznak javára. Ennek lettem szolgája abból az isteni hivatásból, amelyet értetek kaptam, hogy az Isten tanítását egészen érvényre juttassam:*

azt a titkot, amely korszakok és nemzedékek óta rejtve volt, s amelyet most szentjeinek kinyilatkoztatott. Velük akarta megismertetni az Isten, milyen fönséges gazdagságot rejt a pogányok számára ez a titok: Krisztus bennetek a megdicsőülés reménye. Őt hirdetjük, amikor intünk és a teljes bölcsesség birtokában oktatunk mindenkit, hogy minden embert tökéletessé tegyünk Jézus Krisztusban."

Krisztus szenvedése egymagában bőven, túláradóan elég a világ megváltására. Egyházának azonban sorsközösséget kell vállalnia vele, hiszen egyrészt a szeretett jegyes, aki nem akar különb sorsot, mint amilyen jegyesének jutott, másrészt (mivel az egyházban ketten tényleg egy testté lettek) maga Krisztus él tovább az Egyházában, és amit testi életében, emberi természetében elszenvedett, azt meg kell ismételnie titokzatos testében is, életének abban a folytatásában, mely mindenki életévé lesz és mindenki élete az Ő életévé lehet. E második szenvedésnek értelmét, értékét természetesen az első alapozza meg. Szenvedésünk értékét, üdvösségszerző erejét éppen a Krisztus szenvedésével való kapcsolata alapozza meg.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 10,38—42): *„Az időben Jézus barátaival betért egy faluba. Egy Márta nevű asszony befogadta házába. Ennek volt egy húga, Mária. Ez odaült az Úr lábához és hallgatta a szavait. Márta viszont sürgött-forgott, végezte a háziasszonyi teendőket. Egyszercsak megállt: „Uram, — méltatlankodott — nem törődsz vele, hogy húgom elnézi, hogy egyedül szolgáljalak ki? Szólj neki, hogy segítsen nekem." Az Úr azonban így válaszolt: „Márta, Márta, sok mindenre gondod van és sok minden nyugtalanít. Pedig csak egyre van szükség. Mária a jobbik részt választotta. Azt nem veszti el soha."*

Isten betért Ábrahámhoz. Elsősorban azért, hogy adjon. Jézus is azért tért be a két nővér házába. Akkor adjuk neki a legtöbbet, ha valóban elfogadjuk, szívünkbe zárjuk tanítását. A felebaráti szeretet gyakorlása nem pótolhatja az imádságot, az Isten igéjének figyelmes hallgatását. Ha Jézus a közvetlenül személyének szóló szolgálatot sem tekintette olyan értéknek, mely felér tanításának hallgatásával, még kevésbé tekinti annak az embertársainknak nyújtott szolgálatot. A kettő együttese a hit elsőbbségében, alapozásával jelenti a teljességet.

Amikor a templomban Isten igéjét hallgatjuk, a legjobb részt

biztosítjuk magunknak Isten ajándékaiból. Egyszerre vagyunk ajándékozók és megajándékozottak. Istent vendégül látjuk, mert a számára épített házban a kenyér és bor szimbólumaival életünket, mindenünket felajánljuk neki. Viszonzásul az örök élet igéit kapjuk és azt a csodálatos lakomát, mely az örök élet záloga számunkra. Erősödik hitünk és reményünk, hogy Istennek ránk vonatkozó ígérete valósággá is válik: halálunkkor örök életre születünk majd. Isten a szentmisében megerősíti, megújítja ígéretét. Másrészt megújítjuk készségünket: vállalkozom a szenvedésre, ami hija még van Krisztus szenvedésének az ő testéért, ami az Egyház. Kész vagyok szenvedni és így Isten kegyelmét kiesdeni azok számára, akik készséges szívvel gyakorolják a felebaráti szeretetet, de még nem hajlandók arra, hogy Jézus lábához ülve az örök élet igéit hallgassák.

Isten népének pásztorai

Nagyon könnyű belátni, hogy szervezett közösségről csak ott beszélhetünk, ahol vezetők, irányítók és vezetettek vannak. Ahol az egész közösség szolgálatában egyesek különleges feladatokat látnak el, funkciót töltenek be. Egyeseknek nagyobb törődéssel kell vállalniok a közösség különböző gondjait. Emberi természetünk már ilyen, szükségünk van bizonyos struktúrára a közösségben. Enélkül aligha maradna meg a közösség, egy-kettőben feloszlana, vagy pedig szétforgácsolódna, elveszítve eredeti egységes célkitűzését.

Jézus Krisztus jól ismerte természetünk ezen gyengéjét és éppen ezért követőinek társaságát úgy szervezte meg, hogy irányítókat, vezetőket állított az élére. Tizenkét apostolt. Pontosabban egy vezetőtestületet hívott életre. Igaz tehát az, hogy az egyház vezetésében kezdettől fogva a kollégiális, testületi vezetés elve érvényesült. Mégpedig Jézus szándéka szerint. Persze ebből a testületből aztán később kiemelt egyet, Pétert. Az elsődleges mégis a testületi vezetés volt. A jelek, az írott emlékek azt mutatják, hogy az ősegyházban, az apostolok halála után többnyire kisebb csoportok, testületek álltak az egyes egyházközségek élén, ahol is mindegyiknek meg volt a maga külön feladata. Hamarosan mégis egy ember kezébe futottak össze a különböző funkciók, olyan értelemben, hogy a gyülekezeteket egyetlen személy irányította és az egyéb tisztségviselők neki voltak alárendelve. Az apostolok nagy körültekintéssel és egész különleges gondossággal szemelték ki azt a férfiút, akire az igehirdetésük nyomán kialakult gyülekezetet rábízták. Szent Pál apostol a krétai egyház élére állított Titusznak lelkére köti, hogy utasítása szerint állítson vezetőket a többi egyházközség élére is. (Vö. Tit 1,5) A jelek szerint tehát sok esetben maguk az apostolok jelölték ki utódaikat, akik aztán helyettük és nevükben teljhatalommal irányították a keresztény közösségeket. Mellettük és alattuk foglalt he-

lyet a már említett vezető testület és úgylátszik, hogy ezeket legalábbis részben a nép választotta. A kétféle vezetési stílus közül tehát az egyszemélyes vezetés bizonyult időtállóbbnak.

A pásztor Krisztust képviseli

Az apostolok öntudattal vallották, hogy Krisztus követségében járnak, Krisztust képviselik, az Ő nevében intézkednek, tanítanak adnak parancsokat, utasításokat. Isten népének pásztorai Krisztust képviselik, a pásztor a köztünk továbbélő Krisztus, a megváltás kegyelmeinek, titkainak sáfára. Feladata, hogy a megváltás művét beteljesítse a rábízottak lelkében. A pásztor tehát jele, végrehajtója, eszköze, a megváltásnak, a krisztusi életre való újjászületésnek. Nagyon is a lényeget ragadja meg Jézus, mikor azt állította: a jó pásztor életét adja juhaiért. Ne csak arra gondoljunk, hogy hívei érdekében a jó pásztor még életétől is kész megválni, híveiért még az erőszakos halált is elszenvedi, nem erről van szó elsősorban, noha nyilvánvaló, hogy ez a legnagyobb, a legtöbb, amit egy ember másokért tehet. Krisztus adott erre példát élete feláldozásával, és az emberek között is maximális megbecsülésben részesül az a hős, aki másokért föláldozza életét. De Jézus Krisztus kijelentése esetében nemcsak erről van szó. A jó pásztor, hivatalánál fogva, Krisztus képviseletében folytonosan új életre szüli a rábízottakat, a szentmise, és a szentségek révén belejük oltja az isteni életet, vagy pedig növeli és erősíti azt. Az igazi pásztornak, a jó papnak valójában egyetlen gondja van, minden egyéb mellékes, másodrendű, ez az egyetlen gond, hogy megszülessék a rábízottakban Krisztus, a teljesebb ember, az új ember, aki az ítélet napján bontakozik ki bennünk, a maga teljességében. Jézus Krisztus szavából az következik, hogy a jó pásztor maga is élje az istenfiúi életet, oldódjék föl az egyetlen, mindenkit betöltő krisztusi életben, mert hisz csak így adja, osztogatja a maga életét, a lelkében eleven krisztusi életet. Amikor a jópásztor a láthatatlan krisztusi életet növeli, gyarapítja rábízottai lelkében, ugyanakkor életét is adja értük. Azaz: értük él. Minden gondoskodása, aggódása, erőfeszítése a híveié. Munkáját, törekvéseit, imádságát, a rábízottakért végzi. Legalábbis így kívánja tőlük Krisztus, aki küldte őket. Nem vitás, hogy Isten népének pásztorai nem mindig feleltek meg magasztos hivatásuknak. Nem tűnt ki mindig egyértelműen, hogy egész életük szolgálat. A történelem folyamán nem egyszer megkörnyékezte őket a gőg, a hatalmaskodás ördöge, az anyagiasság.

Túlzás lenne mégis az egyes esetekből, ha mégannyi is van, általánosítani. Tudunk igazi pásztorokról is. Püspökökről, papokról, akik az önfeláldozás, az odaadás, az emberség példaképei örök időkre. Akik a szó szoros értelmében véve elosztották mindenüket magukról elfelejtkeztek, a hívekért éltek.

A pásztor Krisztus nevében, Jézus Krisztus tekintélyével tanít és irányítja a rábízottakat. Amikor meghallgatást és engedelmességet követel, azt nem a maga személyének kívánja meg, hanem az általa képviselt Krisztusnak. Jézus Krisztus tekintélyével rendelkezünk. Lelki hatalommal bírunk. Ezzel a tekintéllyel, ezzel a hatalommal vissza is lehet élni. Nem is kell túlságosan csodálkozni azon, hogy mindig akadtak emberek, akik tetszelegtek ezzel a hatalommal és hatalmaskodás, erőszak lett belőle. Ez szinte természetes. Erős egyéniség, határozott jellem kell ahhoz, hogy elutasítsa magától a hatalom kísértését. Erre kár is szót vesztegetni. Inkább érdemes elgondolkodni a hatalom gyakorlásának módján. Köztudott dolog, hogy a hatalom gyakorlása nagyon is korhoz kötött. Úgy véljük, hogy a pásztori hatalom gyakorlásának módja, a tekintély, bizonyos fokig függvénye az adott korban kialakult stílusnak. Az egyház benne él korában, abban az értelemben is, hogy az egyházban lévő földi, evilági elem része egy adott kornak: a kor szokásai, felfogása, kulturális szintje érvényesül, fellelhető az egyház evilági arcán. Ez annyira nyilvánvaló a történelmet ismerő ember előtt, hogy nem is szorul különösebb bizonyításra. Ez a tény egyébként része az egyház mélyebb misztériumának, hogy ti. a közömbös szemlélő előtt az egyház beleolvad korába, nem, vagy csak alig különbözik egyéb intézményektől, vallásoktól és mégis más, belül láthatatlan, természetfölötti kincset őriz. Nem szabad tehát megijednünk annak láttán, hogy a hatalom gyakorlásának módja, a tekintélytisztelet is koronként változik. Tudomásul kell vennünk és azon dolgoznunk, hogy a pásztori tekintély, az irányítás, a vezetés gyakorlata egyre jobban feleljen meg a mai kor követelményeinek, a mai ember igényének. Ezen a téren is megújulásra van szükségünk. A megújulás a zsinat szándéka szerint abból áll, hogy az egyház visszahajlik, visszanyúl ősi forrásaihoz, a megújulás erejét önmagából meríti. Újból át kell élnünk tudatosan, hogy a papi élet szolgálat. És ha mindnyájunkat, az egész egyházat, annak minden pásztorát átjárja majd a szolgálat szelleme, ha mindnyájunkban tudatosul ez a felismerés, akkor évek, évtizedek múltán ki fog alakulni a pásztori irányítás és vezetésnek új, modern stílusa, az a gyakorlat, ami megfelel a mai kor emberének.

A kereszténység első évtizedeitől kezdve mindig akadtak emberek, akik kiemelkedően, az átlagnál nagyobb odaadással kívánták követni Krisztust, nagyobb odaadással akarták szolgálni Őt. Jézus fel is világosít ennek módjáról, amikor az eléje álló ifjúnak mondja: „ha tökéletes akarsz lenni, add el vagyonodat, oszd ki a szegényeknek és kincseket szerzel a mennyben. Ezután jöjj és kövess engem!" Krisztusnak kívánt szolgálni a két nővér, Mária és Márta, mindegyik a maga módján. Az egyházban már kezdet kezdetén alakultak ki csoportok, melyek több-kevesebb szervezettséggel keresték a lelki tökéletesedés útját. Az utak olykor nagyon is eltértek egymástól. Néhány dologban azonban nagyon is megegyeztek ezek a csoportok. Először is abban, hogy Krisztusnak a szavait komolyan vették és lemondtak a vagyonról, szegénységben éltek. Ne gondoljuk, hogy a vagyonról való lemondás könnyű dolog, hiszen a birtoklás vágya elemi igénye az embernek; a gyermek még nem is tud beszélni, de már megkaparint minden mozgatható, kezeügyébe eső dolgot. A tökéletesség útján nemcsak a vagyonról mondtak le, hanem önakaratukról is. Alávetették magukat a csoport fejének; a szerzetesi közösség vezetőjének engedelmességet fogadtak. Nem kell magyarázni, hogy ennek a fogadásnak megvalósítása is nagy lelki erőfeszítésbe került. És a harmadik a szerzetesi fogadások közül, hogy elállnak a házasélettől, de nem azért, hogy ezzel is kínozzák magukat, mert talán a legerősebb ösztönt kellett legyőzniök, hanem azért, hogy minden erejüket, egész energiájukat az Isten szolgálatába állítsák. Nyilvánvaló ugyanis, hogy a nemi megtartóztatásnak úgy van értelme, hogy ha az valamilyen nagyobb jó érdekében történik. Ha önzésből fakad, akkor még esetenként bűn is lehet.

Az első keresztény századokban az ilyen visszavonult, magányban élő közösségeknek nem volt más céljuk, mint lelkük megszentelése, az imádság, és az önfegyelmező aszkétikus gyakorlatok által. A mai ember szemében is imponáló az a hősiesség, ahogyan tűrték az idő viszontagságait, ahogyan böjtöltek, lemondva mindenféle kényelemről. Későbbiek során aztán olyan közösségek is alakultak, melyek az imádság és a Jézus tanítása feletti elmélkedés mellett egyébbel is foglalkoztak. Tanították a népet betűvetésre, írásra, olvasásra, földművelésre, vagy éppen betegeket gondoztak, szegényeket, elhagyatottakat ápoltak. És ezek mellett részt vállaltak Isten országának terjesztésében. Jézus evangéliumát vitték a még pogány, barbár népeknek. Sze-

lídségre, megbocsátásra, becsületességre, igaz emberi jóságra vezették őket. A szerzetesek tehát alaposan kivették részüket az apostoli munkában is. Az istenország terjesztésében nem egyszer az első vonalban fáradoztak és ilyen módon már nemcsak az egyéni megszentelődésüket szolgálták, hanem szolgálták Krisztus nyáját, Isten népének pásztorai lettek.

A)

1. *„Hatalmad az igazságosság alapja"* (Bölcs 12,16)

Lesz igazságtevés, mert a végtelenül igazságos Isten végtelenül hatalmas is, tehát érvényre tudja juttatni az igazságot. Az Úr Isten országát akarja, és elég hatalmas ahhoz, hogy ezt úgy alakítsa ki a maga tökéletességében, hogy közben megőrizze a tökéletes igazságosságot. Lehet mondani, ezt egyedül Isten „engedheti meg" magának. Semmilyen más hatalom nem lehet maradéktalanul igazságos, ha hatalmon akar maradni, ha a közjót akarja szolgálni. Sok példát lehetne erre felhozni, de elég csak az ún. „elrettentő ítéletekre" gondolni. Sokszor jogosak ezek, de általában nem igazságosak. Jogosságuk a közjóból ered. Például nehéz lenne a csalásokat, korrupciót megakadályozni aránytalanul súlyos ítéletek nélkül. Ugyancsak végtelen hatalma miatt lehet az Úr megbocsátó, szelíd és türelmes. Egyetlen földi hatalom, éppen mert véges, sem engedheti meg magának, hogy türelmes, szelíd és megbocsátó legyen rablógyilkosokkal, hazaárulókkal stb. szemben. Nem bocsáthat meg egyetlen állam sem pl. egy közveszélyes bűnözőnek, bármennyire meg is bánta az a bűnét. Csak a Végtelen Hatalom lehet tehát teljes mértékben igazságos, türelmes, megbocsátó, kíméletes.

Másrészről viszont Isten az egyetlen hatalom, aki nem kénytelen soha „szemet hunyni" valami felett is. Más hatalmak akár méltányosságból, akár taktikából sokszor megteszik ezt, mégpedig jogosan. Éppen, mert hatalmuk véges, sokszor bizonyos engedékenységgel tudják jobban szolgálni a közjót. Isten nem kénytelen ezzel, nem is „huny szemet" semmi felett. Nincs az az érdem tehát, amely feljogosíthatna bárkit arra, hogy Isten parancsait bármiben is könnyen vegye.

Akik szeretik Istent, valamiképpen részesülnek is Isten végtelen hatalmából. Hitük alapján rábízhatják ugyanis magukat Istenre, magánügyeikben lehetnek türelmesek, szelídek, megbocsátók, sőt kell is ilyeneknek lenniök. Ezzel fejezik ki hitüket az igazságos és hatalmas Istenben.

2. *„Ő tudja, mi lelkünk kívánsága"* (Róm 8,27)

Sokszor mondjuk másokra: „Ez maga sem tudja, mit akar, mit kíván." Tulajdonképpen ez alapvető emberi tulajdonság. Nem ismerjük lelkünk legmélyebb vágyait és nem tudjuk, mi elégítené ki azokat. Ezért olyan sok az elégedetlen, sőt kétségbeesett ember azok között is, akik pedig saját elképzeléseik szerint élhetnek. Mi csak a felületi vágyainkról tudunk, a lélek mélyét nem ismeri más, csak a Teremtő. „Ő tudja, mi lelkünk kívánsága." Nem szabad tehát csodálkoznunk, hogy ha a magunk feje után elégítjük ki vágyainkat, nem lelünk békét és megnyugvást.

Így van ez még vallási vágyainkkal is. Mindenkiben megvan a vallásos ösztön, az Istenség utáni vágy. Sajnos, még ezen a téren sem tudjuk magunktól, mire vágyunk, azért az a sok „elfuserált" vallásosság. Külsőséges jámborkodások, rítusok magukban kevesek még arra is, hogy az ösztönös vallási vágyat kielégítsék. Nagyon sokan nem döbbennek rá, hogy bár a felületen nagyon félnek tőle, és kényelmetlen lenne, de lelkük mélyén teljes átalakulásra vágynak, arra, hogy „Fiának képmását öltsék magukra."

Józan ember nem mehet a saját, jobban mondva az „érzett" vágyai után. Hogy mire vágyom tulajdonképpen, azt csak Istenemtől tudhatom meg. Részint az egyház hirdette kinyilatkoztatásból, részint a Szentlélek sugallataiból. Végzetes tévedés saját elképzelések szerint élni, vágyakat kielégíteni, vallásoskodni. „Mert még azt sem tudjuk, hogyan kell helyesen imádkoznunk." Nem tudjuk, mit kérjünk az Úrtól. A Szentlélek „Isten tetszése szerint jár közben" értünk.

Rábízom magam Isten Szentlelkére. Ő vezet engem az egyház tanításában és lelkiismeretem szavában.

3. *Búza és konkoly*

Búza vagyok, vagy konkoly vagyok Istenem szemében? Abból, hogy megtűr, semmiképp sem következik, hogy búza vagyok. Nincs még itt az aratás ideje, még kerülhetek tűzre. Hála legyen az Úrnak, hogy ami lehetetlen a természet világában, az lehetséges az ember számára, lehet konkolyból Isten tiszta búzája.

Mi is a különbség búza és konkoly között? A konkoly tulajdonképpen szebb, mint a búza, növénynek meg ugyanúgy növény, Isten teremtménye. Mindkettő élvezi az életet, melyet Urától kapott: A földet, napsugarat, esőt, harmatot, szellőt. A különbség ott van, hogy a konkoly mindezt csak a saját javára élvezi, a búza

ellenben mások javára, az emberek hasznára. Így konkoly az az ember, aki csak élvezni akarja az életet, mintha minden más (még Isten is) őérte lenne, de ő senkiért, csak magamagáért. Az ilyen ember a tűzrevaló Isten szemében. Ő minden embert arra akar használni, hogy általa is szeresse a többi összes embert. Az önző, csak magának élőt nem tudja használni, eldobja.

Élvezhetem Isten világát, de ne önzően, csak magamra gondolva. A búza is élvezi a napsugarat, de általa hasznossá válik. Bármit kapok Istentől, úgy élvezzem, hogy minden által egyre hasznosabbá váljak az emberek javára. Ez az egyetlen esélyem arra, hogy „átvesz" az Úr.

4. *Ne a konkolyt csupáld, légy inkább kovász!*

A legtöbb ember megelégedett önmagával, és ugyanakkor sok baja van másokkal, főleg környezetével. Pedig ha rossz emberek vesznek körül, már ez jele annak, hogy én magam sem vagyok valami tökéletes. Ha Jézus lelke élne és működnék bennem, hatnék az emberekre, lassankint Isten országa alakulna körülöttem.

Életemnek olyanná kell válnia, mint amilyen a kovász. Ha lisztbe vegyítik, puszta jelenlétével átalakítja a lisztet. Minél több hibát veszek észre környezetemben, annál gyengébbnek kell tartanom a bennem működő isteni kovászt. Vagyis tökéletlen vagyok, minden önelégültségem ellenére is.

Meg kell próbálnom rájönni, miben és hogyan kell alakulnom. Ez roppant nehéz ügy, de megoldható. Imádságos önvizsgálattal, mások rólam alkotott véleményének komolyanvevésével.

Sok a hiba másokban? Kár lenne ezért ellenük fordulnom, panaszkodnom, begubózott magányossá válnom. Más megoldás is van: mások hibáiba botolva rádöbbenek a magam hibáira, Isten kegyelmével átalakulok, így Isten kovászává válok, és puszta létemmel segítek mindenkit, hogy konkolyból búzává legyen.

B)

1. *„Jaj a pásztoroknak!"* (Jer 23,1)

A mai Olvasmány azt sugallja a lelkipásztornak, hogy a szentbeszéd elején kérje a híveket, imádkozzanak érte. Nehogy róla is így ítéljen az Úr: Te elszélesztetted nyájamat, és nem gondoztad; íme, én számon kérem tőled. És imát kérek egyházmegyénk

pásztora, a püspök érdekében. Imát az egyetemes egyház főpásztoráért, a pápáért. Nehéz feladat lelkek pásztorának lenni, és könnyű hibázni. Imádkozzatok értünk!

Ugyanakkor minden hivőnek tudnia kell, ő is pásztor. Mert tulajdonképpen egyetlen Pásztorunk van: Jézus. Az ő pásztorságában részesedik a Szentatya, a püspökök és papok, de valamennyi hivő is. Mindegyik másképpen, de valamennyi valóságosan. Vagy a szülők nem érzik, hogy gyermekeik lelkének pásztorai ők? Bár minden édesapa és édesanya látná meg gyermekében Jézus báránykáját, akit mint bojtárra, rábízott az Úr! De egymás lelkének pásztorai a házastársak is. Ők arra kötöttek holtig tartó szövetséget, hogy egymás boldogságáért élnek. Boldogság pedig mindenki számára csak egy van, az, amelyet Isten készített nekünk. Ezt a boldogságot kell ápolniok a házastársaknak egymás szívében. Pásztora vagyok idős, az ítélet felé közeledő szüleim lelkének is. Az üdvösség útjára kell terelnem őket, ha ez szükséges. Mi keresztények valamennyien mindannyiunk pásztorai vagyunk, felelősek egymásért.

A mai Olvasmányban Istenünk ítéletet mond az egykori választott nép pásztorairól. Egyszer örökre jogerős ítéletet mond a végleges választott nép pásztorairól. Mindenkiről, aki arra hivatott, hogy a Jó Pásztor Szentlelke éljen és működjék benne. Tehát valamennyiünkről. Imádkozzunk egymásért, hogy valamennyien jó pásztorok legyünk a nekünk jutott feladatok szerint!

2. *„Távol" és „közel"* (Ef 2,13)

Szent Pál a pogányságot és a választott népet állítja szembe, mint a hajdani távolt és közelt Istenhez. Azt mondja, Krisztus által valamennyien közel kerültünk az Úrhoz. Ma is osztályozunk így: közel, illetve távol van valaki Istenhez. Úgy gondoljuk, a vallásos közel van, a vallástalan távol. Ezzel kapcsolatban figyelnünk kell egy lényeges szempontra: Nem könnyű, sőt nem is ránk tartozik megállapítani, valójában ki van közel és ki távol Istentől és Isten országától. Az ítélet Istené. Nemcsak nem szabad ítélnünk, de nem is tudunk. Könnyen lehetséges ugyanis, hogy egy napi áldozó távolabb van Istentől, mint egy olyan valaki, aki soha vagy nagyon ritkán jár templomba. (Ne sértődjenek meg a napi áldozók, ez nem akar általánosítás lenni!)

Világosítsuk ezt meg egy hasonlattal. Tudós profeszor jól él a feleségével, mégis azt mondja, hogy X. Y., akivel még sohasem találkozott, csak levélben érintkezik vele, közelebb van hozzá,

mint a felesége, akivel állandóan együtt van. Mert levelező partnere jobban érti gondolatait, lelkivilágát, mint a felesége. Ugyanígy lehetünk Jézussal is. Lehet, hogy egy olyan valaki, aki a vallását nem gyakorolja, jobban érti és követi Jézust, mint a gyakorló katolikus. Mert például önzetlenebb, szerényebb, jóindulatúbb, megértőbb, megbocsátóbb.

Mi következik ebből? Nem az, hogy nem fontos vallásosnak lenni. Hanem az, hogy ne ítéljünk meg senkit, aki látszólag távol van Jézustól, hiszen lehet, hogy közelebb van hozzá, mint mi magunk. Aztán igyekezzünk ne csak külsőségekben, de belső értésben és követésben is valóban közel lenni Istenünkhöz. Arra pedig nagyon ügyeljünk, hogy a farizeusokéhoz hasonlatos vallásosságunkkal el ne riasszuk még jobban azokat, akik látszat szerint, vagy valóban távol vannak Jézustól.

3. *„A válaszfalat ledöntötte"* (Ef 2,14)

Istenünk egynek teremtette és egynek akarja az emberiséget. Egy egészen rövid időre vett körül mintegy fallal egyetlen kis népet, a zsidóságot. Ez a fal a Törvény volt, és arra szolgált, hogy a világ akkori pogány tengerében, mint üvegfallal körülvett melegágyban dajkálja az igaz Isten hitét és kultuszát. De mihelyt életképessé lett a tiszta egyistenhit palántája, Krisztusban lebontotta a válaszfalat, hogy ne legyen többé „görög és zsidó", hanem valamennyien egyek legyünk Jézusban.

Isten tehát a válaszfalak ellen van, amelyek szétválasztják egymástól az embereket. Tudnunk kell ezt, mert küzdenünk kell a bennünk lévő rossz hajlam ellen, mely szereti a válaszfalakat. Bűntől megromlott természetünk kedvét találja számtalan válaszfal építésében, az emberiség feldarabolásában. Ilyen válaszfalak: a faji megkülönböztetés, a gazdagok és szegények közti fal, a társadalmi különbségek hangsúlyozása, az ellenszenvek, az érdekek. Vannak válaszfalak, amelyek egyénileg kellemetlenek nekünk, azokat szeretnénk is lebontani. De sajnos vannak olyan válaszfalak is, amelyek nagyon tetszenek nekünk, ezeket építjük és mindenáron fenn akarjuk tartani. Sokan annyira belejönnek a válaszfalak kultuszába, hogy egészen magányosak maradnak. Lenne egy-két valaki, akit beengednének, sőt hívnának a „fal mögé", de ha ezek nem jönnek, vagy meghalnak, inkább egyedül maradnak, de másokat be nem eresztenek.

Sokak nagy fájdalma az egyedüllét, a magányosság. Meg kell mondani, hogy a magányosság nem mindig sorscsapás, sokkal

gyakrabban bűn. Nagyon sok magányosság feloldódnék, ha lebontaná az ember maga körül azokat a láthatatlan, mégis sziklaszilárd falakat.

Aki falakat épít maga körül, hogy másokat elzárjon magától, annak tudnia kell, hogy Isten ellen dolgozik. Azt is tudnia kell, hogy nemcsak a rokonszenveseket, de magát Istent sem lehet a falakon belülre csalogatni. Jézus a „falakon kívül" mutatta be keresztáldozatát. Aki találkozni akar vele, kívülre kell mennie saját falain. Jézust csak ott találhatom meg, ahol minden embert megtalálok. Ő azért jött, hogy egyek legyünk. Valamennyien, kivétel nélkül.

4. *„Juhok pásztor nélkül"* (Mk 6,34)

Jézus megsajnálta az utána tóduló sereget, mert olyanok voltak, mint a juhok pásztor nélkül. Világos, hogy nem akarta őket, minket pásztor nélkül hagyni. Nem szabad erről megfeledkeznünk az ökuménikus mozgalommal kapcsolatban.

Minden jóérzésű keresztény embernek fáj „Krisztus köpenyének" szétszaggatott állapota, a kereszténység megosztottsága. Valódi botrány ez, és csak helyeselni lehet, ha vágyunk a keresztény egységre. Jézus akarata ez, imádkoznunk és dolgoznunk kell érte.

Ha a kereszténység egységéről van szó, gondolnunk kell arra, hogy Jézus megfogalmazásában az egyház nyáj. Nyáj pedig egységes, összetartó, egy csak pásztorral lehet. Azért kell ezt hangsúlyozni, mert sokan úgy gondolják, a keresztény egység főakadálya a pápaság intézménye. Azt hiszik, ha nem kellene a pápa főségét elfogadniok a különböző keresztény egyházaknak, akkor könnyebben egyesülnének. Ez valóban lehetséges. De ez az egyesülés ilyen alapon csak még nagyobb szétesésre vezetne. Pásztor nélküli nyáj, ez nem az egységet juttatja eszünkbe. A Pásztor elvetése az egységet nem megteremtené, hanem örökre lehetetlenné tenné.

De hát jogunk sincs hozzá. Azt minden keresztény elismeri, hogy Jézus a mi legfőbb Pásztorunk. Csakhogy akkor rendelkezését is el kell fogadnunk, mely szerint ezt a pásztorságot kifejezetten és félreérthetetlenül Péterre bízta: Legeltesd bárányaimat, juhaimat! Elképzelhetetlen, hogy csak arra a pár évre gondolt Jézus, amelyben Péter élt.

A megromlott emberi természet tulajdonsága, hogy tekintélyt, parancsolót nem akar tudni maga felett. Ebből a bűnös hajlam-

ból táplálkozik minden hang és törekvés, amely a pápaság ellen van. Akiket Isten Lelke vezet, azok egységet akarnak, mint Jézus, azok Péter vezetését akarják, mint Jézus. Ökuménikus törekvéseink alappillére a töretlenül hűséges ragaszkodás Péterhez, akit Krisztus rendelt nyája vezetésére, és aki az egység egyetlen biztosítója lehet.

C)

1. *„Ne haladj el szolgád mellett!"* (1 Móz 18,3)

Ábrahám nem tudta, hogy az Úrral találkozott. Embereket vendégelt meg, Istent fogadta be. Ha a kibírhatatlan forróság és a vendéglátás kényelmetlenségei miatt elrejtőzik előlük, visszautasítja őket, Isten megy el mellette. Valamennyien így vagyunk. Aki elzárkózik az emberek elől, az Úr elől zárkózik el. Aki befogadja az embereket jóindulatába, segítőkész szeretetébe, Isten jutalmát nyeri el. Ez mindennapos realitás.

Ábrahám tud adni. Gazdag, nagyhatalmú ember, kiskirály, mégis, mikor vándor utasokkal áll szemben, szolgának nevezi magát, és a legnagyobb tiszteletadással szolgálja ki őket, egyben a legnagyobb bőkezűséggel. Bárki emberfiával állok szemben, hitem azt mondja, Jézus az, úgy is kell vele viselkednem. Ábrahám mintha ismerte volna előre Jézus tanítását arról, hogy aki a legnagyobb akar lenni, legyen mindenki szolgája, és bármit teszünk vagy nem teszünk meg az emberek bármelyikének, Krisztusnak adtunk vagy tagadtunk meg valamit.

Észrevehetem azt is, hogy Ábrahámot szíve szenvedése (nem volt gyermeke öregkoráig sem) nem tette emberkerülővé, begubózóvá, életiriggyé. Fájdalma arra volt jó, hogy együtt tudjon érezni másokkal, jelen esetben a forró napon gyaloglókkal.

Emberi tisztességünk követeli, hogy ha valaki meghív, alkalomadtán a meghívást viszonozni kell. Isten meghívott örök lakomájára a mennybe. Isten meghívását úgy viszonzom, hogy gyermekeit, embertársaimat hívom meg, ha nem is asztalomhoz, de meginvitálom őket szívem jóindulatába.

2. *„Örömmel szenvedek az egyháznak javára"* (Kol 1,24)

A dél-afrikai bennszülöttek eldobálták a gyémántokat, mert nem tudták, mire való. Így vagyunk mi a szenvedéssel. Szeretnénk eldobni, de akár sikerül, akár nem, értéknek semmiképp sem tekintjük. Pedig nagyon sokat lehetne kihozni belőle. Hivő embernek sohasem szabad megfeledkeznie arról, hogy Jézus szenvedése többet adott nekünk, mint bármi a világon. Saját szenvedésünk is mérhetetlenül értékessé válik, ha hozzátesszük Jézus szenvedéséhez. A Kereszt megnyitotta számunkra a mennyet és a kegyelmek kincsesházát. De hogy a nyitott ajtajú kegyelmek-tárházából minél bőségesebben sugározzék ránk és az egyház közösségére a kegyelem, ahhoz hozzá tudunk járulni a magunk kereszthordozásával. Erre céloz Szent Pál: „Örömmel szenvedek értetek, és testemben kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik."

Néhány éve a Szentatya Róma betegeit kérte, adják szenvedésüket az egyház javára. Hit nélkül ezen mosolyogni lehet csak. Hivő ember tudja, milyen nagy értéket kért a Pápa, és reméljük kapott is az egyház. Szenvedésben nekünk is van és lesz még részünk az életben. Vegyük észre benne az értéket, használjuk fel az egyház javára. Ajánljuk fel akár általában, akár meghatározott célokért, személyekért, kisebb közösségekért!

Idős, megrokkant, beteges emberek egyik legnagyobb fájdalma, hogy nem tudnak már semmit sem adni gyermekeiknek, unokáiknak. Sem anyagiakat, sem dolgos kezük munkáját. Adják értük szenvedéseiket. Lehet, hogy ilyen sokat soha életükben nem adtak nekik.

3. *„Értetek kaptam"* (Kol 1,25)

Nagy hatalmat adott Isten az ő papjainak. Ajkukon hordozhatják Isten igéjét, megbocsáthatják vagy megtarthatják a bűnöket Isten nevében, szavuknak még Isten Fia is engedelmeskedik: Leszáll az áldozati oltárra a miséző pap átváltoztató szavaira. Mindezt a kitüntető hatalmat nem magáért kapja a pap. Ő Krisztus művének folytatója, és amint Jézus nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, vagy a maga javára használja csodatévő hatalmát, hanem hogy mindenki szolgája legyen, ugyanígy a pap is. Ennek kifejezője, hogy pl. nem misézhet a pap magában, és nem oldozhatja fel saját magát bűnei alól.

A pap más életet él, mint a többi ember. Ez is azért van, hogy

kifejeződjék és realizálódjék az a tény, hogy a hívekért kapta papi karizmáját. A papnak nincs polgári foglalkozása, a hívek jóindulatából él. Nem azért, mert munkakerülő, hanem hogy minden ideje Isten népéé lehessen. A papnak nincs családja. Nem azért, mert megveti, bűnnek tartja, vagy akárcsak tökéletlennek a szerelmet, a házaséletet, a családot. Hanem azért, hogy ne csak minden ideje, de egész szíve, minden gondolata a szolgálaté legyen.

Minden ember szíve mélyén ott van, sajnos, az önzés, örököltük ezt az ősszülőktől. Így a papnak is nagy harcot kell vívnia saját önzésvel. Emberfeletti vállalkozás csak másokért élni, a saját életéről lemondani, mindenki szolgája lenni. Ezért van az, hogy a papok is bukdácsolnak. Ne vessük meg őket ezért! Gondoljunk arra, hogy akármilyen gyarló szolgák is némelyek, azért minden pap alapvetően Isten népéért áldozza életét. Inkább segítsük őket imával, és minden módon, amit a Szentlélek sugall, hogy minél tökéletesebben szolgálja minden pap a hivő népben Istenünket!

4. *Mária vagy Márta?*

A mai evangéliumban Jézus erőteljesen hangsúlyozza a lelkünk üdvével való törődést, annak mindent felülmúló fontosságát. Nem szabad ezt úgy érteni, hogy az üdvösség ápolása ellentétes a munkával. Nekünk nem választanunk kell Mária és Márta magatartása között, hanem inkább egyesítenünk kell mindkettejük erényeit.

Munka és vallásgyakorlat annyira nincs ellentétben egymással, hogy maga a munka is istentisztelet kell legyen a keresztény ember életében. A munkánkkal is meg kell mutatnunk, hogy Isten gyermekei vagyunk, hogy szeretjük a mi Urunkat. Erről néhány szót.

Szép és jó munkám dicsér engem, de dicséri Istent is. A hanyag munka szégyenem, de szégyent hozok vele Istenre is. Ezért tudatosan kell törekednünk arra, hogy munkánk istendicséret legyen. Ehhez segít néhány megfontolás:

Munkámhoz Isten adja az „anyagot". A világ tulajdonképpen „félkész étel", nekem kell befejeznem a teremtést.

Én magam is Isten találmánya, Istenhez méltó „gép" vagyok. Ő adta értelmemet, erőmet, munkára alkalmas testi felépítettségemet, ügyességemet.

Munkámmal isteni parancsot, küldetést teljesítek, hiszen ő mondotta, hogy hajtsuk uralmunk alá a földet.

A munka által teljesedik ki egyéniségem, testi, szellemi, jellembeli tulajdonságaim. Ez is Isten akarata és dicsérete.

Munkámmal hozzájárulok a Gondviselés művéhez. A magam, a családom, a hazám javára.

Dolgozom Márta serénységével, Mária lelkületével. Munkámmal megdicsőítem Istent, ő pedig meg fog engem dicsőíteni örök, dinamikusan boldog nyugalmában.

ÉVKÖZI 17. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (1 Kir 3,5; 7—12): *„Ama napokban megjelent az Úr éjszaka álmában Salamonnak és mondta: Kérj, amit akarsz s megadom néked. Mondta erre Salamon: Nos, Uram, Isten, te királlyá tetted szolgádat, atyám, Dávid helyett: de én kicsiny gyermek vagyok s nem tudok kimenni, bejönni s itt áll szolgád a nép között, melyet kiválasztottál, e mérhetetlen nép között, melyet sokasága miatt megszámlálni s megolvasni sem lehet. Adj tehát szolgádnak értelmes szívet, hogy ítélni tudja népedet s megkülönböztethesse a jót és a rosszat, hisz ki tudná ítélni e népet, ezt a te sok népedet? Tetszett e beszéd az Úrnak, hogy ilyesmit kért Salamon. Mondta azért az Úr Salamonnak: Mivel ezt kérted s nem kértél magadnak sem hosszú életet, sem gazdagságot s nem kérted ellenségeid életét, hanem bölcsességet kértél magadnak, hogy igazságot szolgáltathass: íme szavad szerint cselekszem veled s oly bölcs és értelmes szívet adok neked, hogy hozzád hasonló sem előtted nem volt, sem utánad nem lesz.”*

A próféták kora előtt az álomlátás volt a leggyakoribb mód, amelyen Isten akaratát az emberek tudtára adta. (Pl. Jákob álma az égig érő létráról.) Salamon a nép érdekében kéri a bölcsességet. Jó királynak lenni semmivel sem könnyebb, mint jó alattvalónak. Az ő esetében is megvalósult Jézus szava, hogy akinek van, annak még adnak. Nem kis bölcsesség kell ahhoz, hogy az ember elsősorban bölcsességet, ill. általában: Istentől kiszabott feladata végzéséhez a szükséges kegyelmet, égi segítséget kérje. Ha Isten azt mondaná: három kérdésedet teljesítem, elsőként azt kellene kérnem: a két utóbbiban tudjam azt kérni, amire valóban szükségem van.

II. OLVASMÁNY (Róm 8,28—30): *„Testvérek, tudjuk, hogy azoknak, akik az Istent szeretik, minden javukra válik, hiszen saját elhatározásából választotta ki őket. Akiket ugyanis eleve ismert, azokat eleve arra rendelte, hogy Fiának képmását öltsék magukra, így lesz ő elsőszülött sok testvér között. Akiket pedig előre elrendelt, azokat meg is hívta, akiket pedig meghívott, azokat megigazulttá is tette, akiket pedig megigazulttá tett, azokat meg is dicsőítette."*

Megnyugtatni akarja az apostol olvasóit: aki tapasztalta Isten könyörülő jóságát, az bizakodással nézhet a jövő, az üdvösség felé. Isten mindent üdvösségünk szolgálatába állít. Üdvözítésünket öröktől fogva elhatározta és végbe is viszi. A „megdicsőítette" kifejezés a jövőben bekövetkező esemény biztosságát hangsúlyozza. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a keresztény felelőtlenül, könnyelműen élhet. Ennek ellenkezőjét az apostol éppen elégszer elmondta. Hiszen ha Isten Krisztussal együtt gondolt el minket és határozta el üdvözítésünket, Fiának erkölcsi képmását is látni kívánja rajtunk, vagyis lelkületét, erényeit. Nincs tehát az a hatalom, amely Isten tervét meghiúsíthatná, ha mi magunk hűségesek vagyunk.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 13,44—52, ill. 44—46): *„Az időben így tanította Jézus a sereget: „A mennyek országa hasonló a szántóföldben elrejtett kincshez. Miután ezt megtalálta az ember, elrejtette. Örömében elsiet, hogy mindenét eladja s megvásárolja a szántóföldet."*
Ismét: „Hasonló a mennyek országa a kereskedőhöz, aki igazgyöngyöket keres. Talált pedig egy igen értékeset, elsietett, eladta mindenét és megvásárolta azt."
Ismét: „Hasonló a mennyek országa a tengerbe vetett hálóhoz, amely mindenfélét összefog. Mikor megtelik, kihúzzák a partra, leülnek melléje, a jókat edényekbe gyűjtik, a használhatatlant kidobják. Így lesz a világ végén is. Eljönnek az angyalok és kiválogatják az igazak közül a rosszakat és tüzes kemencébe vetik őket. Ott lesz sírás és fogcsikorgatás."
„Megértettétek mindezeket?" Ők így válaszoltak: „Igen."
Erre így folytatta: „Minden írástudó, aki a mennyek országában tanítvánnyá lett, hasonló a házigazdához, aki kincseiből új s régi dolgot hoz elő."

Az igazi bölcsesség: a legszükségesebbet minden fölé helyezni és ha kell, mindent feláldozni érte. A kincs megtalálása „szerencse", de azután mindent fel kell áldozni érte. Isten öröktől fog-

va elhatározta, hogy az örök élet kincsét nekünk adja, rávezet bennünket, hogy megtalálhassuk. Azért bukkanunk rá, mert ő öröktől fogva így rendelte. De ami így ingyenes, kegyelmi ajándék, akkor lesz igazán a miénk, ha meg tudjuk becsülni, értékének megfelelően. Az a kincs olyan nagy, hogy megér minden áldozatot. Igazában nem jár veszteséggel az áldozat: az eladott értéket viszontlátjuk ebben. Ez mindennek foglalata. Az elveszített életet magasabb szinten látjuk itt viszont. A magasabb szintre csak az alacsonyabb feláldozása útján juthatunk el.

B)

I. OLVASMÁNY (2 Kir 4,42—44): *„Ama napokban odajött egy ember Báálsálisából és zsengéből való kenyeret hozott az Isten emberének: húsz árpakenyeret s friss gabonát a tarisznyájában. Erre ő azt mondta: Add oda a népnek, hadd egyék. Felelt erre neki szolgája: Mi ez ahhoz, hogy száz ember elé adjam? Ám ismét mondta: Add csak oda a népnek, hadd egyék, ezt üzeni ugyanis az Úr: Esznek is, marad is. Odatette tehát eléjük s ettek s maradt is, az Úr szava szerint."*

Illés próféta, az Isten embere, az Úr biztatására a reménytelenül kevés ételt a nép elé teteti és így kitűnik, hogy az Úr előtt a kevés sem kevés, mert még marad is belőle, jóllehet mindenki eszik. A többi eszközzel is így van az Úr: fogyatékosságunkat, csekély voltunkat bármikor pótolni tudja. Ez arra is figyelmeztet bennünket, hogy mindennek elégséges volta az Úrtól van.

II. OLVASMÁNY (Ef 4,1—6): *„Testvérek, kérlek én, aki fogoly vagyok az Úrban, hogy éljetek méltóan ahhoz a hivatáshoz, amelyet kaptatok, teljes alázatban, szelídségben és türelemben. Viseljétek el egymást szeretettel. Törekedjetek rá, hogy a béke kötelékével fenntartsátok a lelki egységet. Egy a test és egy a Lélek, mint ahogy hivatástok is egy reményre szól. Egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség. Egy az Isten, mindnyájunk Atyja, aki mindennek fölötte áll, mindent áthat és mindenben benne van."*

Az apostol egységre szólítja fel a híveket; ez a felszólítás nem egyszerűen parancs, idegen, külső forrásból származó kötelezettség, hanem egyház-létükben van megalapozva. Rámutat az egy-

ség alapjaira: egy a titokzatos Test, melyhez tartoznak, és egy a Lélek, aki a test minden egyes tagját élteti. Ugyanaz az egy reménység tölti el valamennyiük szívét, egy helyre törekednek. Egy az Úr: Jézus, akiben hiszünk, akihez életünket a keresztség által hozzákapcsoltuk és akin keresztül az egyedül igaz Istenhez, az Atyához akarunk eljutni. Tehát egy a cél, egy az út, egy az éltető erő: Atya-Fiú-Szentlélek. Mi más lehetne a magatartásunk, mint a minél teljesebb egység, mely természetesen áldozatkészség nélkül nem valósulhat meg.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 6,1—15): *„Az időben átkelt Jézus a galileai tengeren, azaz Tibériás taván. Nagy tömeg követte őt, mert látták a csodajeleket, melyeket a betegeken művelt. Jézus pedig fölment egy hegyre és ott leült tanítványaival együtt. Közel volt akkor a húsvét, a zsidók ünnepe. Mikor Jézus körültekintett, látta, hogy nagy tömeg tódul hozzá, s azt kérdezte Fülöptől: »Honnan veszünk kenyeret, hogy legyen mit enniök?« Ezt azért kérdezte, hogy próbára tegye őt, ő maga ugyanis tudta, mit fog cselekedni. »Kétszáz dénár árú kenyér sem elég nekik, hogy mindegyiknek egy falat is jusson.« — felelte Fülöp. Egy a tanítványai közül, András, Simon Péter testvére megszólalt: »Van itt egy fiú, akinek öt árpakenyere és két hala van; de mi ez ennyinek?« Erre Jézus parancsot adott: »Telepítsétek le az embereket!« Azon a helyen sok fű volt. A férfiak, akik letelepedtek, szám szerint mintegy ötezren voltak. Jézus akkor kezébe vette a kenyereket, hálát adott és kiosztotta a letelepülteknek, s ugyanígy a halakból is adott, amennyit csak akartak. Miután pedig jóllaktak, megparancsolta tanítványainak: »Szedjétek össze a maradékot, hogy kárba ne vesszen!« Azok össze is szedték és tizenkét kosarat töltöttek meg az öt árpakenyér maradékából, melyet az étkezők meghagytak. Mikor pedig az emberek látták a csodajelet, melyet Jézus művelt, azt mondogatták: »Bizonyosan ez az a Próféta, akinek el kell jönnie a világra!« Jézus azonban észrevette, hogy körül akarják őt venni és erőszakkal királlyá kiáltani, újra visszament a hegyre, ő egyedül."*

Az itt elbeszélt csoda az egyetlen, amelyről mind a négy evangélista beszámol. Nem tekinthetjük mellékesnek, hogy János megemlíti: közel volt a húsvét. Ez a lakoma, amelyet Jézus készített követőinek, tartalmi rokonságban van a húsvéti lakomával, hiszen előképe volt az oltáriszentségnek, amelyben az igazi

húsvéti bárány testét-vérét vesszük magunkhoz. A csoda színhelye, a füves hely a jó pásztor gondolatát juttathatja eszünkbe, aki nyáját jó legelőre vezeti. A kenyérosztás előtti hálaadás Jézust családfőként mutatja be, amint a húsvéti vacsorán a hálaadást végzi. Sajnos, a tömegben nagyon fogyatékos a hit. Jézusban, a Messiásban csak annyit hajlandók meglátni, amennyit vártak: kenyéradó, római igától szabadító Prófétát. Ebből is látszik, hogy a csoda egymagában nem segít el a hitre, nem elég a Jézussal való igazi, éltető kapcsolat létesítésére.

A szentmise a kenyérszaporítással jelzett valóság beteljesedése. A hivő lelkület előfeltétele annak, hogy gyümölcseiben, életet adó erejében tényleg részesedni tudjak. A hitnek próbája az egység is: kész vagyok-e beleilleszkedni a hivők közösségébe a törvényes pásztorok vezetése alatt? Az egy asztal közössége erre is figyelmeztet. Úgy menjek haza a szentmiséről, hogy megerősödtem a testvéreimhez fűző egységben, szeretet-kötelékben. Hiszen a Szentlélek megerősítette Krisztushoz való tartozásomat, Krisztus meg magáévá tette imámat, áldozataimat, hogy rajtuk keresztül, Rajta keresztül egyre jobban az Atyához tartozzam.

C)

I. OLVASMÁNY (1 Móz 18,20—32): *„Ama napokban mondá az Úr: Szodoma és Gomorra kiáltása megsokasodott s igen súlyossá lett bűnük. Lemegyek és megnézem, vajon teljesen a hozzám szállt kiáltás szerint cselekedtek-e vagy sem, — hadd tudjam! Erre azok (ti. az Úr kíséretében lévő két férfiangyal) elfordultak onnan s elmentek Szodomába. Ábrahám azonban továbbra is az Úr előtt maradt és eléje járult és mondta: Hát elpusztítsz igazat, gonoszat egyaránt? Ha ötven igaz van abban a városban, azok is elpusztulnak s nem kegyelmezel meg annak a helynek az ötven igazért, ha van benne? Távol legyen tőled, hogy ilyes dolgot cselekedjél s megölj igazat, gonoszat egyaránt, s úgy járjon az igaz, mint a gonosz! Nem illő az Tehozzád: ki ítéled az egész földet, ilyen igazságot nem szolgáltatsz! Mondta erre az Úr néki: Ha találtok Szodoma városában ötven igazat, — megkegyelmezek érettük az egész helynek. Felelve erre Ábrahám, mondta: Ha már egyszer elkezdettem, hadd szóljak Uramhoz, noha por és hamu vagyok. Hátha öt hija lesz az ötven igaznak? Negyvenötért már eltörlöd az egész várost? Erre Ő azt mondta: Nem törlöm el, ha találok ott negyvenötöt. Erre ismét szólt Hozzá:*

Hátha negyven akad ott, mit csinálsz? Ő azt mondta: Nem sújtom a negyvenért. Kérlek, — mondta, — ne haragudjál, Uram, hogy szólok: Hátha harminc akad ott? Felelte: Nem teszem meg, ha találok ott harmincat. Ha már egyszer elkezdettem — mondta — hadd szóljak Uramhoz: Hátha húsz akad ott? Mondta: Nem pusztítom el a húszért. Könyörgök, — mondta — ne haragudjál, Uram, hogy még egyszer szólok: hátha tíz akad ott? Erre ő azt mondta: Nem törlöm el a tízért."

A kérő imádság nem hiábavaló. Isten hajlik az ember szavára és nem rajta múlik, ha a kért ajándék mégsem osztható ki. Ábrahám állhatatosan, és bizalommal imádkozott. Hivatkozott Isten könyörületes igazságszolgáltatására. A felebaráti szeretet késztette imára. Egyszerre kívánta Isten irgalmának megnyilatkozását, jóságának kinyilvánulását és megdicsőülését és a felebarát javát. Isten- és felebaráti szeretetünk ilyen értelemben is összetartozik.

II. OLVASMÁNY (Kol 2,12—14): *„Testvérek, Krisztusban temetkeztetek el a keresztségben és benne támadtatok fel, annak az Istennek az erejébe vetett hit által, aki őt a halálból föltámasztotta. Titeket, tehát, akik bűneitek és testi körülmetéletlenségtek következtében halottak voltatok, vele együtt életre keltett. Megbocsátotta minden bűnünket. A követelményeivel ellenünk szóló adóslevelet eltörölte, az útból eltávolította és a keresztre szegezte."*

Vö. Évk. 13. vas. A) II. olv.

A követelményeivel ellenünk szóló adóslevelet Ádám kezdte írni, mi bűneinkkel folytattuk. Az abban foglalt adósságot saját erőnkből megfizetni képtelenek vagyunk. Isten Krisztusra tette bűneinket (2 Kor 5,21) és életáldozatát fogadta el törlesztésül, halálra kész engedelmességét, sőt halálát engedetlenségünk jóvátételéül. A keresztre szegezett adóslevél mutatja, miért halt meg Krisztus. Az emberiségnek mintegy adósa lett Isten, mert a jóvátétel nagyobb, mint az adósság volt.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 11,1—13): *„Történt egyszer, hogy Jézus valahol imádkozott. Mikor befejezte, egyik tanítványa kérte: »Uram, taníts meg minket imádkozni, mint ahogy János is megtanította tanítványait.« Erre így szólt hozzájuk: »Amikor imádkoztok, mondjátok:*

Atyánk! Szenteltessék meg a neved.
Jöjjön el az országod.
A mindennapi kenyeret add meg nekünk minden nap.
És bocsásd meg a bűneinket, mert mi magunk is megbocsátunk
minden ellenünk vétőnek.
És ne vigy minket kísértésbe.«
Aztán így folytatta: »Mondjuk, hogy valamelyikteknek van egy barátja, és az éjfélkor bekopog hozzá ezekkel a szavakkal: Barátom, adj kölcsön nekem három kenyeret, útról érkezett egy barátom, s nincs mit enni adnom neki. De az kiszól: Ne zavarj. Az ajtó már be van zárva, én is, gyermekeim is ágyban vagyunk. Nem tudok felkelni és adni neked. Mondom nektek: Ha azért mert barátja, nem kel is fel, hogy adjon neki, mivel nem tágít, mégis felkel és ad neki annyit, amennyire szüksége van.«
»Azt mondom nektek, kérjetek és kaptok, keressetek és találtok, zörgessetek és ajtót nyitnak nektek. Mert mindenki, aki kér kap, aki keres, talál és aki zörget, annak ajtót nyitnak. Közületek, melyik édesapa ad a fiának követ, amikor az kenyeret kér? Vagy ha halat, akkor hal helyett tán kígyót ad neki? Vagy ha tojást kér, akkor talán skorpiót ad neki? Tehát ti, bár gonoszak vagytok, tudtok jót adni gyermekeiteknek, mennyivel inkább adja mennyei Atyátok a Szentlelket azoknak, akik kérik tőle.«"

A tanítványok méltán kérik Jézustól, hogy tanítsa meg őket imádkozni, hiszen hitükhöz, sajátos lelkületükhöz sajátos imádság illik. A helyes imádság visszahat az imádkozóra és elősegíti a helyes lelkület kialakulását.

A megszólítás: abba! rávilágít Jézus sajátos viszonyára az Atyához. Ezt a megszólítást, melyet gyermekek használtak apjukkal szemben, egyetlen istenfélő zsidó sem merte volna imádságában használni.

Arra kell kérnünk Istent, hogy tegye szentté az emberek előtt a nevét, azaz mutassa meg hatalmát, szentségét, világfelettiségét. Mutassa meg, hogy valóban atyaként viselkedik velünk szemben.

Tulajdonképpeni kérés: jöjjön el a te országod. Törd meg a sátán hatalmát. Ez Jézus eljövetelével megkezdődött, és azt kérjük, érje el végső kifejletét.

Mindannyiunk mindennapi kenyeréért, azaz testi szükségleteink kielégítéséért kérjük az Atyát. Nem akarunk bővelkedni, sem nyomorogni. Nem is akarjuk egyszersmindenkorra elintézni a ké-

rést: add meg ma, majd holnap újból kérlek, hogy el ne felejtsem, mennyire neked köszönhetek mindent.

Készséges szívvel megbocsátunk azoknak, akik vétettek ellenünk, hogy Isten is megbocsásson nekünk. A bűn kizár Isten országából.

Tudatában vagyunk gyengeségünknek, esendőségünknek és a gonosz hatalmának. Ezért kérjük Istent, ne engedje, hogy erőnket meghaladó kísértés érjen bennünket.

A kitartó imára nemcsak példával buzdít Jézus, hanem argumentum ad hominem-mel is: ha ti, akik nagyon is gyarlók vagytok, nem tennétek meg, hogy a tapasztalatlan gyermeket becsapjátok és kenyér helyett követ, ill. a sokszor kígyóformájú hal helyett kígyót, vagy tojás helyett összehúzódott skorpiót adjatok neki, Isten még inkább így tesz és inkább jobbat ad, mint amit kérünk: megadja a Szentlelket, akinek irányítására szükségünk van, hogy a messiási korszak javait magunkévá tudjuk tenni. Maga az imádság is az ő erejében, segítségével történik. Ha Szentlelkét nekünk adja Isten, természetes, hogy kisebb ajándékait sem tagadja meg tőlünk, ha azok valóban lelkünk, üdvünk javára szolgálnak.

Adjuk elő bizalommal kéréseinket a szentmisében. Isten úgy hívott meg bennünket, mint atya a házanépét, gyermekeit. Hivatkozzunk erre. Krisztussal eltemettettünk és fel is támadtunk; másaiként támadtunk fel. Arra hasonlítunk ettől kezdve, akiben a mennyei Atyának kedve telik. Hivatkozzunk arra, hogy nevének meg kell dicsőülnie bennünk is, életünkben. Mutassa meg rajtunk jóságát, irgalmát. Adja meg elsősorban Szentlelkét, aki által egyre jobban hozzá tartozunk. Ő segítsen bennünket olyan kitartó és bizalommal teljes imára, mely megtisztelő az Atyára nézve.

Nagy kitüntetés az egyház tagjának lenni

Isten mindenkit üdvözíteni akar. Kopogtat minden lélek kapuján. És nyújtja mindenkinek a láthatatlan erőt, melynek nyomán kivirágozhat a szívben az önzetlen jóság, az igazi szeretet. Akiben kivirágzott a szeretet, annak lelkében lakóhelyet talált az Isten. Az ilyen ember nyilvánvalóan eljuthat az üdvösségre. De ha ez így van, akkor talán felesleges kereszténynek lenni. Felesleges magunkra vállalni Isten parancsainak, az egyház utasításainak nemegyszer kemény igáját.

A válasz egyszerű: igaz, hogy minden ember rátalálhat Istenre, elnyerheti az üdvösséget, de Isten népéhez tartozni, az anyaszentegyház látható közösségében élni hihetetlen nagy kitüntetés. Így összehasonlíthatatlanul könnyebb megtalálni Istent, vele egyesülni már a földi életben és állandó kegyelmi támogatásával mindvégig kitartani mellette. Mi keresztények, katolikusok, fel sem tudjuk mérni, hogy mennyire dédelgetettjei vagyunk a Mennyei Atyának. Mindenekelőtt itt él közöttünk az evangéliumban Jézus Krisztus. Felvilágosító, eligazító és vigasztaló szavával. Amíg a vallástalan, és az egyháztól távol álló emberek csak nagy üggyel-bajjal, buktatókon keresztül jutnak el Istenhez, addig mi Jézus Krisztusban megismertük a hozzánk lehajló isteni jóságot, az embert felkereső, az ember üdvözítéséért semmi áldozattól vissza nem riadó isteni jóságot. Jézus szavaiból tudjuk azt is, hogyan tetszhetünk Istennek, mit vár tőlünk, milyenek legyünk. A pogányok ezt is csak nagy üggyel-bajjal tudják kihámozni, kikövetkeztetni a természet dolgaiból, a saját szívükből. Az evangéliumokból elénk táruló Istenarc megfogja a lelket. Szeretetet ébreszt, nem egyszer szinte rabja lesz az isteni szeretetnek, az evangélium lelkével töltekező keresztény ember. De túl az eligazító szón itt él közöttünk láthatatlan erejével a mi Urunk. Kapcsolatba kerülhetünk vele a szentmiseáldozattal és a szentségek által. Már születésünkkor eljegyez magának a lelkünkre lehelt szent csókkal,

mely mindörökre ott ég. Ez a csók, ez a hívás késztet, ösztönöz, vonz feléje. Erősítő, éltető kegyelmével sokszor kitüntet a későbbiekben is. Főleg a szentáldozásban. És ha hűtlenek leszünk hozzá, elpártolunk Tőle, a szentgyónásban elnyerjük bocsánatát.

Életünk nem egy jelentős fordulóján mellettünk áll Krisztus, felajánlja láthatatlan segítségét, léleknemesítő kegyelmét. Ha szomjazunk utána, ha segítségére szorulunk, itt van velünk, itt él közöttünk, Lelke kapcsolatot talál a mi lelkünkkel. És ez az, amivel csak mi, keresztények rendelkezünk. Ez a mi láthatatlan drágakincsünk. Ezért, ha szabad a szót használni, nagyon is előnyös és hasznos kereszténynek lenni. Ezért nagy kitüntetés az Isten részéről a mi kiválasztottságunk.

Mindezek azonban nem tesznek elkapatottá bennünket. Hiú elbizakodottságra nincs okunk. Hiszen nyilvánvaló, hogy bármennyire is kitüntető és előnyös az egyház tagjának lenni, mégsem biztos üzlet az örökkévalóság szempontjából. A keresztény is elbukhat, kihullhat az egyházból, Isten szeretetéből és elveszítheti örök üdvösségét.

Nem százszázalékos garancia tehát az egyház tagjának lenni.

Van aztán a kérdésnek még egy oldala, amit nem hagyhatunk figyelmen kívül. Kereszténynek lenni jó, de ugyanakkor nagyobb felelősség is. Mindenekelőtt jól a tudatunkba kell vésni, hogy kereszténynek lenni annyit is jelent, mint felelősséget vállalni a többiek üdvösségéért. Az egyház, és minden keresztény jel, gyertya, a gyertyatartóban. Hegyen épült város és kovász is egyúttal. Mi Krisztust képviseljük, a jövendő emberét, a teljesebb embert, az új embert. Vajon aki engem néz, felismeri bennem Krisztust? Általam közelebb kerül hozzá? Talán éppen én vagyok valamelyik hitetlen felebarátom számára az utolsó mentődeszka. Az isteni jóságnak az a jele, amely meghozhatja néki az üdvösséget. Mi van akkor, ha éppen én, az é n magatartásom eltakarja Krisztust? Ha éppen az én viselkedésem taszítja el az Istentől és az üdvösségtől a kereső szemű embert? Minden keresztény, Isten egész népe tudja, hogy micsoda felelősségrevonás következik akkor, ha miattunk ábrándulnak ki Istenből. De felelősek vagyunk az egyházon belül élőkért is. Tudjuk, sokszor talán röstelkedve, hogy ebben a hálóban jó és rossz halak egyaránt megtalálhatók. A felelősségünk talán nem is azokért nagyobb, akiket földretepert bűnrehajló természetük, elesnek, botlanak olykor, hanem azokért, akiknek valamiképpen éppen az egyház intézményei, az áhítatgyakorlatok váltak csapdává. Szép számmal akadnak olyanok, akik téves lelkiismeretből a jámborsági gyakorlatokban és a sok ájtatosságban és a külső parancsokban látják a keresztény élet lényegét, akik

hamis szakramentalizmus rabjai. Sajnos az ilyenek megítélésünk szerint nagyon rossz cégérei az egyháznak. Az ő számukra az egyház nem a teljesebb, a krisztusi ember bölcsője, hanem a korcs emberé.

Kenyérrel táplál bennünket

Az élet nagy dolgai, a legfontosabbak, rendszerint egyszerűek, nem hivalkodók. Ilyen a legelterjedtebb táplálékunk is, a mindennapi kenyér. Megszoktuk, természetesnek tekintjük, hogy nap nap után ott van asztalunkon. Sokszor már nem is becsüljük, a szemétbe dobjuk. Elfelejtkezünk arról, hogy voltak esztendők, amikor gond volt előteremtése és amikor talán semmi után sem vágyódtunk annyira mint a gyermekkorban megszokott illatos kenyér ízére. Nem gondolunk arra, gyakran, amikor pocsékoljuk, félredobjuk, hogy a világ nem egy sarkában ma is áhítozva lesik, várják a darabka kenyeret. Nem véletlen, hogy Jézus csodái közül különleges helyet foglal el a kenyérszaporítás. Nem tudta elnézni, hogy körülötte éheznek. Az éhség, a szükség, a hiány nem az Isten szándéka. Ő azt akarja, hogy minden ember asztalára jusson a kenyér. Ezért ismétlődik esztendőnként a kenyérszaporítás, a természet csodája. De ez a kenyérszaporítás sem történik magától, az ember közreműködése nélkül. Akkor Krisztus isteni ereje, most az emberi tudás, emberi összefogás, az emberi munka gyümölcse. Minden ember, aki ebben a munkában verejtékezik, aki ebben a csodában közreműködik, az a kenyérszaporító Krisztus társa. Hiszen mindnyájukat azonos cél mozgat, hogy legyen mindenkinek, eljusson minden asztalra a mindennapi kenyér. És ahogy az a több ezer ember, aki akkor letelepedve a földre, evett és jóllakott, hálával tekintett fel a Mesterre, ugyanúgy mindnyájan köszönettel és hálával gondolunk azokra a fáradt, verejtékező emberekre, akik a tűző napon, reggeltől késő estig erejük megfeszítésével végzik munkájukat.

Micsoda felülmúlhatatlan zsenialitás mutatkozik meg abban, hogy Jézus Krisztus lelkünk táplálására is a kenyeret választotta ki. Sokféle szándék és gondolat húzódik meg e választás mögött. Nyilván tudomásunkra kívánta hozni, hogy a lelki táplálék a krisztusi életnek mindennapi szükséglete, éppen úgy, mint a darab kenyér. De kifejezést ad ezzel szerénységének, alázatosságának is. Éppen a legegyszerűbb, a leghétköznapibb ételt választotta ki, hogy benne kegyelmi erejével hozzánk siessen. A kenyér, testünk tápláléka, mintegy automatikusan magától fejti ki hatá-

sát, szívódik fel, erősít bennünket, hogyha szervezetünk egészséges. Nem így a lelki táplálékkal, az oltáriszentséggel. Itt már nagyon is lényeges, hogy megfelelő lelki készséggel, lelki nyitottsággal közeledjünk az Úr asztalához. Tudatosan kell felkészíteni magunkat a kegyelmi ösztönzésre, a bennünk lévő szeretet gyarapodására. A Krisztussal való egyesülés a szentáldozásban a dolgok természete szerint azzal az eredménnyel jár, hogy egyre jobban átitat bennünket Krisztus szelleme, egyéniségünket, tudatos énünket Krisztusra szabjuk, Krisztus érzései válnak uralkodóvá bennünk. Krisztus lelke jár át bennünket. A szentáldozás, mondanunk sem kell nem magáért az áldozásért van. Ezt komolyan nem is gondolja senki, bár a hibás és felszínes lelki élet nemegyszer mintegy önmagáért kereste a gyakori szentáldozást.

A szentáldozás egységünk és összetartozásunknak is előmozdítója, sőt egyik létrehozója. Ha mindnyájunkat ez a kenyér táplál, hogyha egyre erőteljesebben jár át bennünket ez az egyetlen lélek Krisztus lelke, akkor óhatatlanul is közelebb kerülünk egymáshoz. A másikat, aki velünk együtt térdel az Úr asztalánál, közelebb érezzük magunkhoz, hiszen hasonlítunk egymáshoz. Az ő szellemi arculatán is felismerem az egyetlen Krisztusnak a vonásait. Magamra ismerek benne. Testvérekké váltunk.

A szentáldozás egységesítő erejének napjainkban aztán még inkább megnőtt a jelentősége. Manapság ugyanis nem egy területen különbségek léptek föl az egyházban. Ezek a különbözőségek nem érintik ugyan a lényeget, mégis ellentéteket szülnek szinte ösztönösen. Lényünk legmélyén szunnyadó agresszív ösztöneinket ébreszti fel a másféle stílus, a mienktől eltérő fölfogás, gondolkodásmód, a miénktől eltérő gyakorlatok. Aki figyeli önmagát, nemegyszer észrevehette már, hogy milyen ösztönös indulatot váltott ki belőle az, hogyha valamelyik családtag viselkedése váratlanul eltér a megszokottól, a bevett szokásoktól. Elutasítóan reagál rá, még mielőtt felmérte volna, hogy az új magatartás magábanvéve helyes-e vagy helytelen. Az elutasítást éppen a viselkedésmód más volta váltotta ki. Így vagyunk az egyházban is. Egy ösztönös reakciónak lehetünk tanúi, persze ezt aztán magyarázgatjuk egyházféltéssel, hithűséggel stb. Ezért van napjainkban óriási jelentősége a gyakori szentáldozásnak és az öntudatos, átélt áldozatbemutatásnak.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. *Tanulj a fiataloktól!*

Sokat sopánkodunk a fiatalok magatartása miatt. Igaz, vannak hibáik, hiszen emberek. De valamit sehogysem akarnak észrevenni az idősebbek, pedig érdekük lenne észrevenni. Azt kellene meglátnunk, hogy a fiatalok egy nagyon lényeges, sőt döntő pontban magasan fölötte állnak az idősebb generációnak. Legalábbis legtöbbjük, és a meglett korúak közt is tisztelet a kivételnek, akik ti. e tekintetben fiatalok tudnak maradni.

Miről is van szó? Arról a magatartásról, amelyet az ifjú Salamon király tanúsított a mai olvasmány leírása szerint. Nehéz lenne ezt a magatartást egyetlen találó szóval kifejezni. A lényege: Nem önmagáért akar élni, hanem célokért, eszményekért, valamiért, amit maga felett tud, amit szolgálni akar. Ha Salamon gazdagságot, hosszú életet, ellenségei életét kéri, ezzel megmutatta volna, hogy csak magával törődik, a maga kis élete számára a minden. Salamon jó vezetője akart lenni népének, megfeledkezve önmagáról. Ezért volt olyan kedves Istennek. Meg kell mondani, Salamon is úgy volt, mint sajnos a legtöbb ember. Ő is csak fiatal korában volt ilyen Isten kedvére való. Idős korára már Salamon is csak a maga örömeivel törődött, már csak élvezni akarta az életet. Ezzel magára vonta az Úr haragját. A közhiedelemmel ellentétben igen gyakori, hogy a fiatalok a bölcsebbek, mint az idősebbek. Így volt Salamon, így vagyunk talán mi is.

Ha figyeljük az életet, vagy ha visszaemlékezünk a magunk életére ezt figyelhetjük meg: A fiatal munkás leghőbb vágya, hogy munkája remekmű legyen. A fiatal szerelmes arról ábrándozik, milyen áldozatokat hoz a szeretett lényért. A vallásos fiatal Istenért és az ő Országáért akar élni. Aztán az évek vagy évtizedek múlásával jön a fordulat. „Megjön az esze." (Valójában akkor megy el.) Nem az számít már, milyen eredményt ér el a munkában, hanem hogy mennyi pénzt keres, méghozzá minél könnyebben. A szerelemért nem áldozatot akar hozni, csak élvezni akar.

A házasság kényelmét is, az adódó élvezeteket is. A vallásossága pedig nem áldozatvállalás már, hanem elvárása annak, hogy mindenben a saját vágyai szerint segítse az Isten. Ha azt veszem észre, hogy engem nem állhatnak a fiatalok, hogy igen különösen viselkednek velem szemben, majdnem biztos, hogy az az oka, én is „átestem" már azon a szerencsétlen változáson, amelyen Salamon király, és amelyért nemcsak a fiatalok utálnak, de maga Isten is.

Ha jót akarok magamnak, ha jó véget akarok érni, Isten keblén, ezt a dolgot nagyon alaposan át kell gondolnom. És nem azt kell megvizsgálnom, mit predikálok a fiataloknak, hanem azt, hogy valójában milyen a magatartásom, gondolkodásom. Aki csak önmagának él, azt nem tudja használni Isten. Tudnom kell azt is, ebben a tekintetben nincs nyugdíjas kor. A százéves embernek is Istenért, az emberekért, a jobbért, a szebbért kell élnie.

2. *Szeresd Istent, egyenes utad lesz!*

Az ember életútja látszólag nagyon is nem egyenes vonalú. Mennyi minden megesik az emberrel, mennyi jó és rossz éri, hányszor változik a sorsa! A jövőt pedig nincs ember, aki ki tudná számítani. A látszat tehát az, hogy nagyon össze-vissza az élet, tele váratlan fordulatokkal. A valóságban azonban nem így van. Az ember élete általában egyenes vonalú, ritka benne a törés, a kanyarodás. A külső sorsfordulatok, a fent és lent, az egészség és betegség, a szerencse és szerencsétlenség, a mindenféle események ugyanis nem azonosak életutunkkal. Amint az országút is lehet egyenes, bármilyen változatos tájakon vezet keresztül, sőt, ha kanyargós vagy hegyes-völgyes is, mégis tulajdonképpen egyenes, mert meghatározott cél felé megy. Így életünk útja belső fejlődés, lényegében egyenes vonalú. Örömök és bánatok, ilyen vagy olyan sors csak a „táj", melyen keresztül megyünk egy meghatározott cél felé.

Életutam egyenes. Vagy megy Isten felé, vagy távolodik Istentől. Ez a lényeges. Az, hogy egészségen vagy betegségen, boldog vagy boldogtalan házasságon, gazdagságon vagy nyomorúságon keresztül visz az utam, az végeredményben mellékes. Egyedül az számít, merre visz. Isten felé, vagy a kárhozat felé.

Jézus élete látszólag igen változatos volt. Volt benne hétköznapi munka és éppen nem hétköznapi események. Volt királyi korona (kenyérszaporítás után) és töviskorona, stb., stb. De éreznünk kell, hogy Jézus útja nyílegyenes volt, akár Lévi házában ebédelt, akár a keresztet hordozta. Ment egyenesen Isten Országa

felé. Az én életutamat sem a külső események, testem állapota stb. jelzik, hanem belső fejlődésem. Ez vagy valóban fejlődés: Élet Istenért, vagy visszafejlődés: Belesüllyedés az egyre önzőbb magamért élésbe.

Sokunk életét teszi tönkre a bizonytalanság, a jövőért való aggódás, különösen öregkorban. Ha szeretem Istent, meg kell éreznem, nem számít, mit hoz az élet, én megyek Istenem ölelő karjai felé. Ez az egyedül fontos: Szeretnem kell Istent. Úgy kell szeretnem, ahogyan ő kívánja tőlem.

3. *Tényleg mindent el kell adni?*

Az elrejtett kincsről és a drágakőről szóló példabeszéd alapján úgy érzi az ember, hogy talán csak a remeték üdvözülhetnek. Mert mintha azt mondaná Jézus, hogy a legnagyobb kincset csak úgy lehet megszerezni, ha mindenről lemond az ember, annak kedvéért.

Mindenről lemondani nem is lehet. Még az élvezetekről sem. A remete is érzi a pohár víz gyönyörűségét, a száraz kenyér jó ízét, jobban, mint a dúsgazdag. Isten nem azért teremtette élvezetesnek a világot, hogy megkövetelje az élvezésről való lemondást. Sőt, aki Isten parancsait követi, sokkal inkább élvezi a világot, sokkal több a gyönyörűsége és sokkal mélyebb.

Jézus csak azt mondja, hogy az üdvösség olyan óriási nagy és boldogító valami, hogy akár mindenről érdemes érte lemondani. És természetesen sok mindenről le is kell mondani érte.

Így le kell mondani mindarról, ami bűnös öröm. Kell és érdemes. És van sok olyan dolog, ami önmagában nem bűnös, de nekem le kell mondanom róla, egyéni körülményeim miatt. Így mond le a pap a családról, az ügyeletes orvos éjszakai nyugalmáról, az édesapa kedvteléseiről a családjáért stb.

Nehéz dolog lemondani a „mai verébről" a „holnapi túzokért". Hogy sikerüljön, be kell gyakorolni a lemondást. Ez az önként vállalt önmegtagadások egyik értelme. Aki soha nem tagad meg magától semmit, amit önmagában nem kellene megtagadnia, az nem igen tudja megtagadni magától azt sem, ami valóban tilos.

Egyet nagyon alaposan meg kell értenünk: Nem lehet fenékig kiélvezni az életet, aztán besétálni a mennyek országába. Lemondások nélkül nincs üdvösség.

4. *Milyen a pokol?*

Milyen az a „tüzes kemence", amelyről Jézus beszél? Pontosan, elképzelhetően nem lehet megmondani. A lényege ez:

A kárhozat egyenlő a végső és örök céltalansággal, kilátástalansággal, létem visszavonhatatlan értelmetlenségével. És itt érdemes megjegyezni: Aki értelmetlennek érzi életét, nagyon aggódjék üdvösségén. Az értelmetlen élet a pokolnak nemcsak előíze, de előcsarnoka is. Értelmetlennek csak az érezheti életét, akinek esze ágában sincs Istenért, embertársaiért élni. Csak élő juthat el odáig, hogy nem látja értelmét annak, hogy él.

Elkárhozni annyi, mint örökre egyedül, magányosan maradni, megértés és szeretet nélkül létezni. Nem mondom, élni, mert ez valóban rosszabb a halálnál. Ezért mondják a poklot örök halálnak. Vigyáznom kell, az önzésből ne építsek olyan falakat magam köré, amelyek végleg magányossá tesznek. Így is meg lehet kezdeni a kárhozatot már a földön.

A pokol tüze és férge olyan kínzók, melyek testet és lelket egyaránt marnak. Aki el akarja kerülni, Istenért kell élnie, és szeretnie kell az embereket, önmagáról pedig egyre jobban meg kell feledkeznie. A kárhozat a kristálytiszta önzés borzalma.

B)

1. *„Viseljétek el egymást!"* (Ef 4,2)

Ha belegondol az ember, szomorú bizonyítvány rólunk kereszténységekről, hogy az Apostol ilyen keveset kíván tőlünk. De aki látó szemmel nézi az életet, az tudja, milyen nagy dolog lenne már az is, ha el tudnánk viselni egymást. Bűntől sebzett természetünknek gyakran ez a legnagyobb teljesítménye. És nemcsak az ellenségekkel, ellenszenvesekkel szemben. Sokszor éppen, hogy el tudjuk viselni azokat is, akiket pedig legjobban szeretünk. A sok magányosság alapvető oka ez: Nem tudjuk elviselni egymást. Hogy szerettem gyermekkoromban szüleimet, nagyszüleimet, és ma talán nagyon nehezen viselem el őket. Az ifjú szerelmesek majd meghaltak egymásért valaha, mint régi házasok éppen csak kibírják egymást, de azt sem mindig. A legerősebb szeretet, a szülői is hányszor meginog ezen a téren: Elviselhetetlennek érzi gyermekeit.

Idős emberek között vannak kedves, bölcs, jóságos öregek, és vannak morcos, örökké zsörtölődő, begubózó nagypapák és nagy-

mamák is. Különböző magatartásuk talán arra vezethető vissza, hogyan reagáltak annak idején arra a felismerésre, hogy egyetlen ember sem angyal, hiszen még Jézus is felsóhajtott, hogy meddig kell még elviselnie tanítványai értetlenségét. Mert előbb-utóbb mindenki rájön, hogy nem tökéletes, nem könnyen elviselhető egyetlen ember sem. A szülei sem, a szerelme sem, a gyermekei, a barátai, a munkatársai, a szomszédai sem. Csakhogy erre a felismerésre kétféleképpen lehet reagálni, és itt válik ketté az emberek életútja. Az egyik ember ellensége lesz a világnak, elkeseredett, hasonló vagy a visszahúzódó csigához, vagy a visszaszúró sünhöz. A másik, a Jézus szíve szerinti ember éppen e felfedezés alapján lesz elnéző, türelmes, megértő. Azt mondja magában: Hát ha ilyen a világ, ilyennek kell elviselni. És főleg nem így gondolja: Rosszak az emberek; hanem így: Rosszak vagyunk mi emberek. Sőt, valaki így fogalmazta meg: Nem vagyunk rosszak mi emberek, csak játékosak. Engem is el kell viselnie a többieknek, én is elviselem őket. Mert, ugye, azt mégsem gondolhatom, hogy én vagyok az egyetlen angyal az emberiség családjában?

Érdemes elgondolkozni azon, melyik típusnak szebb az élete. Kibírhatatlan öregeket látván szoktuk emlegetni, hogy inkább ezt meg azt csináljuk magunkkal, mintsem ilyenekké váljunk. Hát ez attól függ, hajlandó vagyok-e elviselni az embereket. És hajlandó vagyok-e sokat imádkozni azért, hogy legyen erőm hozzá. A döntő pedig az, hogy Isten csak azokat hajlandó elviselni, akik igyekeztek elviselni embertársaikat.

2. *„Isten mindent áthat, és mindenben benne van"* (Ef 4,6)

Istent nem lehet látni. Mégis sok mindent meg lehet sejteni róla, nemcsak létezését, de sok tulajdonságát is ki lehet következtetni. Predikál róla az egész teremtett világ.

Isten végtelen nagyságára és hatalmára utal a világ elképzelhetetlenül nagy volta. Egyetlen gondolat: A Napból 330 000 Föld nagyságú golyót lehetne gyúrni; 57 millió napról tudunk, ezek közül pl. a Betelgőz 50 milliószor nagyobb a mi napunknál. És egy távolság: Az aránylag nem messze levő Tejútig gyorsjáratú autóval, megállás nélkül robogva 200 000 millió év alatt lehetne eljutni. Ugye, meg lehet érezni Isten nagyságát, saját kicsinységünket?

És milyen okos, bölcs az Isten, a Végtelen Értelem! Milyen „okosan" működik a természetben minden! Micsoda zseniális „megoldás", ahogyan a tojásból kiscsibe, az egy szem búzából tel-

jes növény lesz! És nincs két egyforma csíbe, nincs két egyforma búzaszem.

Micsoda művész az Isten! Tele van szépséggel a világ. Egyetlen virágot nézz meg, akár a legegyszerűbbet!

Mennyire gondos! Mindenünk megvan, amire szükségünk van. Mennyire szeret! Erre mutat gondossága.

Ne légy „vasárnapi katolikus", aki egész héten nem gondol Istenre! Ha akarod, minden rá emlékeztet, mert „mindent áthat, és mindenben benne van."

3. *Végzetes félreértés*

Azzal is lehet fájdalmat okozni, amit éppen nem fájdalomkeltőnek szántunk. Jézus számára is fájdalmas volt az a lelkes és rajongó ünneplés, amelyben a kenyérszaporítás után részesítették, és amelynek során királlyá akarták tenni. Ez a spontán tömeghangulat nagyon is világosan mutatta, mennyire nem értették meg őt. Politikai, szociális, jóléti Messiásnak nézték. Annál fájdalmasabb volt ez a megnemértésük, mert szívük vágyaiból táplálkozott. Ilyen Megváltót vártak, csak ilyet. Nem akarták megérteni, hogy a kenyércsoda egyszeri jel, nem végleg bevezetett gyakorlat. Mindennapi csoda majd a mennyei Kenyér lesz. Ez nem kellett nekik.

Valami ilyesfajta félreértés ott lappang azok szívében is, akik ma veszik körül Jézust. Elméletileg nagyon jól tudjuk, hogy az ő országa nem e világból való. Mégis elsősorban földi ügyintézést várunk tőle. Megütközünk, megbotránkozunk, ha ezt meg azt a rosszat megengedi. Hiszen tudna segíteni, miért hagy kínlódni? Csalódottan érezzük, hogy nem törődik földi ügyeinkkel.

Jézus igenis törődik földi ügyeinkkel, a legapróbbakkal is, valamennyivel. De meg kell értenünk: Jézus mennyei Király. Azért a földi ügyeinket nem úgy nézi és kezeli, mint földi ügyeket, hanem mint mennyeieket. Segítő, gondviselő szeretetének célja nem földi jólétünk, hanem üdvösségünk, hogy jobb félszemmel üdvözülni, mint két szemmel elkárhozni. Jézus maga buzdított, hogy akit bűnre visz a szeme, vájja ki inkább. Így hát ne várjon gyógyulást az, aki csak vakon tud látóvá válni természetfeletti síkon.

Hinni csak az tud, aki igyekszik megérteni Jézust.

4. *Takarékosság*

„Szedjétek össze a maradékot, hogy kárba ne vesszen!" Jézus a csodát ünneplő lelkesedés közepette sem feledkezik meg erről. Pedig őt anyagiasnak igazán nem nevezhette senki. Figyelmeztetni akar bennünket, hogy Isten adományait meg kell becsülnünk az utolsó morzsáig, óvakodnunk kell minden pazarlástól. A kapzsiság, fösvénység bűn, de a takarékosság erény.

A takarékosság önfegyelmet feltételez, és önfegyelemre nevel. Rosszrahajló természetünk ismeretében ezt nagyra kell értékelnünk. Fegyelmeznünk kell vágyainkat, melyek pazarlásra visznek. Fegyelmeznünk kell hiúságunkat, mely csak azért költekezik, mert „nem akar lemaradni". A szülők kötelessége takarékosságra nevelni gyermekeiket kicsiny koruktól kezdve. Sokkal több kamatot hoz ez, mint bármilyen nagy örökül hagyott OTP-betét. A beosztani tudás, takarékosság többet jövedelmez, mint a nagy jövedelem. Ne feledkezzenek el a szülők, hogy sok házasságot kezdett már ki a takarékoskodni nem tudásból fakadó sok probléma.

Meg kell találnunk a középutat a pazarló pénzszórás és a zsugori pénzimádás között. Ez annak sikerül, aki tud lelkében szabad lenni. Aki nem rabja ösztöneinek, az tud takarékoskodni; aki nem rabja a pénznek, az nem lesz zsugori.

C)

1. *Keresztény békeharc*

Senki nem lehet közömbös a háború és béke kérdésében. Mégis úgy érzik némelyek, hogy nincs értelme a békeharcnak. Túl kicsi pontnak tudják magukat a világban ahhoz, hogy valamit is tehessenek a béke megmaradásáért és mind teljesebbé válásáért. Már emberi szempontból is tévednek. Egyetlen tégla valóban kicsiny ahhoz, hogy a ház állta vagy összeomlása tőle függjön. De hát mi lenne, ha minden tégla ezt gondolná? Megsemmisülne a ház. Én egyedül valóban kis pont vagyok, de együtt a többiekkel olyan erő, amelyre figyelniök kell a világ hatalmasainak.

Keresztény hittel még több értelmet nyer az egyén állásfoglalása a béke ügyében. Mi hisszük, hogy a történelem szálai Istenünk kezében futnak össze, minden tőle függ (ugyanakkor minden tőlünk). Isten Ura a háborúnak és békének is, mint mindennek a világon. A mai Olvasmányból két lehetősége is villan meg előttünk annak, hogy részesei lehessünk a háború elhárításának.

Egyik lehetőség az ima. A két bűnös városért egyetlen ember kéri az Urat, és meghallgatásra talál. Igaz, az az egyetlen ember Isten választottja, Ábrahám. De hát én is Isten választottja vagyok, még inkább, mint Ábrahám. Ő csak ősatyja volt Jézusnak, én egy vagyok vele a kegyelemben. Ha tudok olyan hittel és buzgalommal kérlelni, mint Ábrahám, és olyan mindenkiért aggódó szeretettel, ugyanúgy meghallgatásra találok.

A másik lehetőség, hogy igaz ember legyek. Az Úr megkegyelmezett volna tíz igazért két városnak. Nem gondolom, hogy ez egyszeri gesztusa lett volna Atyánknak. Kellő számú igazért máskor is könyörült már, és fog irgalmazni a jövőben is. Úgy igyekezzem igaznak találtatni, hogy esetleg velem teljesedik ki a megkívánt igazak száma.

Keresztény embernek mindenkinél buzgóbban kell kivennie részét az emberiség minden gondjából. Nagyobb gondunk nemigen van a békénél.

2. *Káröröm*

Ábrahám örök példaképünk abban, hogyan kell viselkednünk, ha más bajáról van szó. Benne semmi sem volt, vagy legalább semmi sem mutatkozott abból, amit kárörömnek nevezünk. A káröröm összeegyeztethetetlen a szeretettel, ha üdvözülni akarok, ki kell irtanom magamból az utolsó cseppjét is.

A káröröm legkézenfekvőbb forrása a bosszúvágy. Ha olyan valakit ér baj, akire haragszom, önkéntelenül felcsillan bennem a gonosz öröm. Az ellenségszeretet parancs, az ilyenféle érzés leküzdése kötelező tehát.

Olyanok kárának is hajlandók vagyunk örülni, akikkel semmi bajunk sincs. Miért? Például szenzációéhségből. Jobban szeretjük az érdekességet, mint az embereket. Öreg baj! Jelzi, hogy nem nézzük embernek az embert. Ilyen szeretet kevés a menny eléréséhez.

Kárörvendővé tesz az irigység, a rivalizálás szelleme, a féltékenység. Úgy érzik sokan, hogy többek lettek azzal, ha a másik ember kevesebb lett. Nemcsak oktalanság, de bűn is.

A káröröm jelzi a magam lelke sivárságát, reménytelen kiéhezettségét, örömtelenségét. Vagyis azt, hogy nem vagyok megfelelő viszonyban Istenemmel. Mert akkor gazdagnak érezném magam, nem kellene mások sokkal rosszabb helyzetéből egy kis örömet kicsiholnom magamból.

És ha megérdemli az illető a sorsát? Először is nem én vagyok

hivatva ezt eldönteni. Senki sem tett bíróvá. De ha valóban megérdemli is, gondolnunk kell Jézusra, aki megsiratta az istengyilkosságba keveredett várost. Szodoma is megérdemelte sorsát, Ábrahám mégis mennyit könyörgött érte! Pedig ő még nem ismerte Jézust.

Addig kell imádkoznom, nevelnem magam, míg a káröröm utolsó csilláma is eltűnik szememből.

3. *Az ima nem leckemondás*

Jézus imádkozni tanított bennünket. De nemcsak szöveget tanított. Az imádság módjáról is sokat beszélt. Mi jól megtanultuk az Úrtól tanított ima, a Miatyánk szövegét. Meg kell tanulnunk a Jézus szíve szerinti imádkozás módját is.

Az ima nem versfelmondás. „Mikor imádkozunk, Istennel beszélünk." Nem verset, betanult köszöntőt vár tőlünk, hanem emberi beszédet. Nem szabad imánknak csupán szövegmondásnak lennie.

Ha bajban van valaki, akkor rögtön rátalál a „beszéd" névre méltó imádkozásra. Akkor tud szívből könyörögni. Hát akkor se maradjon meg a puszta szövegmondás, ha semmi sürgető problémánk sincs.

Hogy megtanuljam a „beszédet Istennel", gyakran kell a magam szavaival imádkoznom. Persze nem csak azt, hogy „segíts meg!", hanem ilyeneket is: Szeretlek! Köszönöm! Bocsáss meg! Imádlak! Alakíts! Nevelj! Vonzz magadhoz! Tied vagyok!

Hiba lenne a szöveges imát teljesen elhagyni, és mindig csak saját szavaimmal imádkozni. A szöveges imák ugyanis mintái a helyes imának. Ha mindig csak a magamét mondanám, sok minden kimaradna. Például a Legyen meg a te akaratod, vagy a Miképpen mi is megbocsátunk. Felváltva kell imádkoznom a kötött szövegű imákat (imakönyvből is) és a magam fohászait. Csak igyekezzem mindig legjobb szándékkal úgy imádkozni a szöveges imákat, hogy az méltó legyen a beszéd névre. Inkább keveset, de jól!

Akármilyen jól tudom az imák szövegeit, sokszor kell kérnem: „Uram, taníts imádkozni!"

4. *Majd megsegít Isten!*

Sokszor elmondtuk már ezt mások vigasztalására. De ha magam vagyok bajban, vajon engem megvigasztal ez a gondolat? Hiszek benne?

Isten tud segíteni, hiszen mindenható. Felelősnek is érzi magát értünk, hiszen nemcsak Teremtőnk, de gyermekeivé is fogadott. Meg is ígérte. Kettőt ígért kifejezetten. A mai evangélium tanúsága szerint: „Mennyivel inkább adja a mennyei Atyátok a Szentlelket azoknak, akik kérik tőle." Az igazzálevést keresőknek pedig megígérte a „többit" is. Isten garanciát vállalt az életemért. Csak szólnom kell, ha baj van.

Miért kell szólnom, különösen olyan kitartóan, mint a mai evangélium ajánlja, hiszen Isten mindent tud? Mert személyes viszonyban akar lenni velem. Isten szeretni akar és szeretetet vár, nem akar automata vezérlésű hibahelyrehozó lenni. A szeretet egyik fő hordozója pedig a szó. Ezért kell sok ima.

Tehát, ha „szólok", megjavítja az életemet, vagyis adja a Szentlelket. Ennek azonban magától értetődő feltétele van. Nem írhatom elő, hogyan javítsa meg életemet. Ő a Szakértő, az egyetlen Szakértő, tökéletes tudással, éleslátással és tökéletes jóindulattal. Engednem kell tehát, hogy úgy javítsa meg, tegye széppé az éltemet, ahogyan ő látja jónak. Sőt ebben segítenem kell neki. Nem elég például könyörögni, hogy jó gyermekeim legyenek; nevelni is kell.

Az ima nem tantuszbedobás egy automatába, hanem együttműködés Istennel. Sok és buzgó imával kell bizonyítanom, hogy komolyan együtt akarok „dolgozni" vele. Így valóban megsegít majd.

ÉVKÖZI 18. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Iz 55,1—3): *„Ezeket mondja az Úr: Ti szomjazók, jöjjetek a vizekhez mindnyájan, s akiknek nincsen pénzetek, siessetek, vegyetek és egyetek: jöjjetek, vegyetek pénz nélkül és minden ellenérték nélkül bort és tejet. Miért fordítjátok a pénzt arra, ami nem kenyér, és keresményeteket arra, ami jól nem lakat? Hallgassatok, hallgassatok reám, s akkor jót esztek, és kövér ételekben gyönyörködhettek. Hajtsátok hozzám fületeket, jöjjetek hozzám, hallgassatok ide, s akkor élni fog lelketek; és én örök szövetséget kötök veletek, a Dávidnak megígért állandó irgalmasság szerint."*

A messiási ország bőségét, kegyelmi gazdagságát jelképezi az Úr által felkínált (élő) víz, bor és tej. Jézus is magáévá teszi ezt a jelképrendszert: „Aki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék. Aki hisz bennem, annak belsejéből — ahogy az Írás mondja — élő vizek forrásai fakadnak." (Jn 7,37—38) és a kenyérszaporítás csodájával. (L. még Jn 4,14; Jel 22,17). Keleten nemegyszer előfordult, hogy egy kútból csak pénzért lehetett vizet meríteni. Az Úr ingyen kínálja javait, a húsnak is a zsidók szerint legízletesebb részét, a kövérjét, mely itt a legértékesebb kegyelmi ajándékok jelképe. Amit az idegen földön keresetükért megvesznek, igazában nem válik javukra. Amennyire törik magukat, hogy e javakat megszerezhessék, sokkal inkább érdemes volna az Úr ajándékainak elnyeréséért törekedniök hittel és bizalommal, akarata szerinti élettel. Hiszen az Úr örök szövetséget akar kötni velük. Dávidnak megígérte: „Állandó lesz házad és királyságod mindörökké színem előtt és szilárd leszen trónod mindenkor." (2 Sám 7,16) Ez az ígéret a Messiásban valósul meg teljesen.

II. OLVASMÁNY (Róm 8,35; 37—39): *„Testvéreim, ki szakíthat el bennünket Krisztus szeretetétől? Nyomor vagy szükség? Üldöztetés vagy éhínség, ruhátlanság, életveszély vagy kard? Mindezeken diadalmaskodunk Őáltala, aki szeret minket. Biztos vagyok ugyanis benne, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmasságok, sem magasság, sem mélység, sem egyéb teremtmény el nem szakíthat bennünket Isten szeretetétől, amely Jézus Krisztusban, a mi Urunkban van."*

Ha Isten a legnagyobbat megtette értünk: feláldozta Fiát, nyilván nem engedi, hogy a gonosz akármilyen testi nyomorúsággal is elszakítson bennünket tőle. Sőt — mint előbb mondta — mindez javunkra válik. Úgy intézi Isten, hogy a gonosz minden ellenünk irányuló mesterkedése végül is a célhoz segítsen közelebb bennünket. Egyáltalán semmi teremtmény, legyen még olyan erős, az embert félelemmel eltöltő, nem ragadhat ki bennünket Isten kezéből. Az Ő erejében eredményesen tudunk szembeszállni mindegyikkel, ha akarunk.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 14,13—21): *„Az időben, amikor Jézus meghallotta Keresztelő János halálát, egy bárkával eltávozott onnét egy puszta helyre, hogy egyedül legyen. A tömeg azonban tudomást szerzett róla, s a városból gyalog ment utána. Amikor kiszállt, látta a nagy tömeget, megszánta őket és betegeiket megyógyította. Miután este lett, hozzámentek tanítványai s mondták: »Puszta ez a hely és későre jár már az idő is. Bocsásd el hát a tömeget, hogy visszatérjenek a falvakba és élelmet vásároljanak maguknak.« Jézus azonban így válaszolt: »Nem szükséges elmenniök. Ti adjatok nekik enni.« De ezt felelték: »Nincs itt egyebünk, csak öt kenyerünk és két halunk.« Erre így szólt: »Hozzátok ide.« Meghagyta, hogy a tömeg telepedjék le a fűre, ő meg vette az öt kenyeret és a két halat, feltekintett az égre, megáldotta, megtörte a kenyeret és a tanítványoknak adta, a tanítványok meg a tömegnek. Mindenki evett és jóllakott. Tizenkét kosarat töltöttek tele a megmaradt hulladékkal. A megvendégelt férfiak mintegy ötezren voltak, nem számítva az asszonyokat és gyermekeket."*

Vö.: Évk. 17. vas. B)

Nem jött még el a szenvedés és halál ideje, ezért Jézus Betsza-

ida vidékére, egy puszta helyre ment, hogy Heródes Antipas figyelmét elterelje magáról.

Az emberek jóllaknak, de a tanítványok közreműködésével. Kegyelmi ajándékainak osztogatásába is bekapcsolja papjait, sőt mindenkit, aki hisz benne, persze, más-más módon. Nekünk is vállalkoznunk kell készséges szívvel erre a feladatra. Nem tarthat vissza tőle semmi nehézség, áldozat. Az Úr által ingyen, érdemeinket megelőzően felkínált ajándékokat igyekeznünk kell minél több emberhez eljuttatni. Hiszen mindnyájan éhezik ezt, csak nem tudják, mi hiányzik nekik. Nagy fáradsággal beszereznek sok mindent, ami igazában csak elveri az éhséget, de erőt nem ad, az életet nem tartja fenn. Pedig ez nem szükségszerűen van így: a magasság és mélység szédülete, az ördög mindenféle bűvölete legyőzhető, ha valóban komolyan akarunk Isten ajándékával, életet adó ételeivel töltekezni. Az oltáriszentség Isten kegyelmi ajándékainak bőséges foglalata, hiszen Jézussal kapcsol össze bennünket, hogy egyre biztosabban hozzá tartozzunk és semmi el ne szakíthasson tőle.

B)

I. OLVASMÁNY (2 Móz 16,2—4; 12—15): *„Ama napokban zúgolódott Izrael fiainak egész gyülekezete Mózes és Áron ellen a pusztában. Azt mondták nékik Izrael fiai: Bárcsak meghaltunk volna az Úr keze által Egyiptom földjén, amikor a húsos fazekak mellett ültünk s jóllakásig ettünk kenyeret. Miért hoztatok ki minket ebbe a pusztába, hogy veszítsétek ezt az egész sokaságot? Mondta erre az Úr Mózesnek: Íme, én majd kenyeret hullatok néktek az égből; menjen ki a nép és szedjen egy-egy napra valót, hogy próbára tegyem, vajon törvényem szerint jár-e el vagy sem. Hallottam Izrael fiainak zúgolódását. Mondd nekik: Estére majd húst esztek, reggel pedig jóllaktok kenyérrel, hogy megtudjátok, hogy én, az Úr, vagyok a ti Istenetek.*

Este aztán az történt, hogy fürjek jöttek fel s lepték el a tábort, reggel pedig harmat szállott a tábor köré s miután elborította a föld színét, apró, mozsárban tört dologhoz hasonló valami lett látható a pusztán, olyan, mint a földre hullott dér. Mikor Izrael fiai meglátták, mondták egymásnak: Man-hu? ami annyit tesz, mint: Mi ez? Nem tudták ugyanis, hogy micsoda. Mondá nekik Mózes: Ez az a kenyér, amelyet az Úr néktek eledelül adott."

Minél mélyebbre hatoltak a zsidók a lakatlan, terméketlen pusztaságba, annál mostohább körülmények közé kerültek és egyiptomi múltjukból csak a szépre emlékeztek, de arra aztán felnagyítva. Az Úr biztosan jobban örült volna annak, ha népe bizalommal terjeszti elé kérését, de a lázadókat is meghallgatta és úgy intézte a dolgot, hogy a délről észak felé nagy csapatokban repülő madarak az izraelita tábor közelében pihenjenek meg és a zsidók — mint egyébként is tenni szokták az errefelé lakók — sokat összeszedhessenek belőlük. A napon megszárítva hónapokra is eltehették a húst. A manna is ismert manapság is a Sínai-félszigeten. Egy bizonyos tamariszkuszfa levelein egyes rovarfajták szúrása nyomán fehér cseppek képződnek, ezek később megkeményednek és a földre hullanak. A beduinok még hajnalban összegyűjtik, mert később megolvad és semmire sem jó. Az Úr a mannával kapcsolatban kétszeresen is próbára akarja tenni népét: naponként csak egy napra valót szednek-e (ezzel kifejezik Istenbe vetett bizalmukat), ill. pénteken két napra valót szednek-e és megtartják-e a szombatot (ezzel kifejezik, hogy Istent a teremtés Urának ismerik el).

II. OLVASMÁNY (Ef 47,20—24): *„Testvérek, azt mondom, sőt figyelmeztetlek titeket az Úrban, ne éljetek úgy, mint a pogányok, akik hiúságokon járatják az eszüket. Ti azonban nem ezt tanultátok Krisztustól, ha valóban őrá hallgattatok és megtanultátok, hogy Jézusban van az igazság. Korábbi életmódotokkal ellentétben vessétek le tehát a régi embert, akit a megtévesztő kívánság romlásba dönt. Újuljatok meg lélekben és érzületben, s öltsétek magatokra az új embert, aki az Istenhez hasonlóvá alkotott, megigazult és valóban szent teremtmény. Hagyjátok el tehát a hazudozást, beszéljen mindenki őszintén embertársával."*

Folyton feladatunk marad azzá lenni, amivé a keresztségben lettünk. Nem hallgathatunk a megtévesztő kívánságra, mert úgy járunk, mint a motoros, aki a szesz hatására két utat lát és azon megy, amelyik csak látszik, de nem létezik. Új emberré lettünk: újból képére formált bennünket Krisztus által az Atya. Ennek életünkben is meg kell mutatkoznia. Szabad talán a felöltözést is úgy értenünk — tartalmilag bizonyára helyesen —, hogy amint az egyenruha kifejezi, hogy valaki milyen cél, hivatás szolgálatára szenteli életét, úgy a keresztségben kapott új ruha is azt a rendeltetést fejezi ki, amely természetes erőinket beirányítja, a legmagasztosabb cél felé rendezi.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 6,24—35): *„Az időben: midőn a tömeg látta, hogy Jézus és tanítványai már nincsenek ott, fölszállt a bárkába és Kafarnaumba ment, hogy megkeresse Jézust. Amint megtalálták őt a tavon túl, megkérdezték: »Mester, hogy kerültél ide?« Jézus azt felelte nekik: »Bizony, bizony mondom nektek, kerestek engem, de nem azért, mert a csodajeleket láttátok, hanem mert ettetek a kenyérből és jóllaktatok. Ne romlandó eledelért fáradozzatok, hanem olyanért, mely megmarad az örök életre, melyet az Emberfia ad majd nektek: őt ugyanis az Atyaisten igazolta.« »Mit tegyünk — kérdezték tőle —, hogy Istennek tetsző dolgot műveljünk?« Jézus pedig azt felelte nekik: »Az Istennek az tetszik, ha hisztek abban, akit ő küldött.« Ők azonban ellentmondottak: »Lássuk hát, milyen csodajelt művelsz, hogy higgyünk neked?! Mit tudsz tenni?! Atyáink mannát ettek a pusztában, amint az Írás mondja: Égi kenyeret adott nekik enni.« Jézus erre azt válaszolta nekik: »Bizony, bizony mondom nektek, nem Mózes adott nektek kenyeret az égből, hanem az én Atyám ad nektek igazi mennyei kenyeret. Ez az Isten kenyere, mely leszállott az égből és életet ad a világnak.« »Urunk — kiáltottak föl — ezt a kenyeret add nekünk mindig!« Jézus azt válaszolta nekik: »Én vagyok az élet kenyere, aki hozzám jön, nem éhezik többé, és aki énbennem hisz, nem szomjazik sohasem.«"*

Sajnos, a zsidók nem látták meg, hogy a kenyérszaporítás jel volt, mely a Jézusban kinyilvánuló Atyára kellett volna, hogy irányítsa figyelmüket, hogy a hit által életet nyerjenek. Ők azonban jelet kérnek. Igaz ugyan, hogy Jézus kenyeret adott nekik, de ez semmi ahhoz képest, hogy Mózes égi kenyeret adott őseiknek a pusztában. Jézus azt válaszolta, hogy azt nem Mózes adta, hanem az Atya, aki most is ad, az akkorinál tökéletesebb égi kenyeret: Jézust. Úgy kell Jézus az embereknek, mint egy falat kenyér. Nélküle nem élhetünk. Az életet csak tőle, belőle kaphatjuk.

Hittel kell közelednünk az oltáriszentséghez. Élő, élni és fejlődni, gyarapodni akaró hittel. Hiszen a keresztségben felöltöttük az új embert, a Krisztus szerintit és útban vagyunk annak kiteljesedése felé. A keresztény élet nem csupán a bűn elhagyása, hanem Krisztus felöltése. Nem indulhatunk délibábok után, hamis látszatoknak nem eshetünk áldozatul, bármennyire tüntetik fel magukat úgy, mint az egyedül reális öröm, boldogság, érték. Tudjuk, hogy Jézus Krisztusban van életünk értelme, kiteljesedésünk kulcsa. Ha Krisztushoz tértünk, sokszor kísért meg bennünket az

elhagyott egyiptomi húsosfazekak képe. A bűn, amely sohasem adta meg azt a boldogságot, amit ígért, megtérésünk után gyakran sokkal szebbnek, tartalmasabbnak mutatja magát, mint amilyen valójában volt. A bűnben is megvalósulhat valódi érték (bátorság, hűség, áldozatkészség stb.), de igazi teljességét, tartósságát a megtérésben nyeri el. A bűn lehet nagy lépés, de félrelépés, és fordulat kell ahhoz, őszinte megtérés, hogy igazi célunkhoz közelebb segítsen bennünket.

C)

I. OLVASMÁNY (Préd 1,2; 2,21—23): *„Csupa hiúság, úgymond a Prédikátor, csupa hiúság, minden csak hiúság! Megesik, hogy valaki bölcsességgel, okosan és sikerrel végzi munkáját, azután keresetét átengedi olyannak, ki mit sem fáradott. Ez is hiúság, sőt nagy baj! Mert mi haszna van az embernek minden fáradságából és szíve gondjából, mellyel emészti magát a nap alatt? Minden napja csupa szenvedés és bosszúság, és szíve még éjjel sem tud megnyugodni. Nemde ez is csak hiúság?"*

„Csupa hiúság" a héberben: párák párája, egykettőre elillanó, inkább látszó, mint létező valóság: pára, lehelet. A szentírás egyéb helyein hasonló jelentéssel a víz, füst, árnyék stb. szerepel, mint az ember esendőségének, mulandóságának kifejezője.

II. OLVASMÁNY (Kol 3,1—5; 9—11): *„Testvérek, ha Krisztussal feltámadtatok, keressétek, ami fönt van, ahol Krisztus ül az Isten jobbján. Ami ott fönt van, arra legyen gondotok, ne a földiekre. Hiszen meghaltatok és életetek Krisztussal el van rejtve az Istenben. Amikor majd Krisztus, a mi életünk megjelenik, vele együtt ti is megjelentek dicsőségesen. Fojtsátok el tehát tagjaitokban, ami földies: az erkölcstelenséget, a tisztátalanságot, az érzéki vágyakat, a bűnös kívánságokat, és a kapzsiságot, ami nem más, mint bálványimádás. Ne hazudjatok egymásnak. Vessétek le a régi embert szokásaival együtt és öltsétek fel az újat, aki állandóan megújul teremtőjének képmására a teljes megismerésig. Itt már nincs görög vagy zsidó, körülmetélt vagy körülmetéletlen, barbár vagy szittya, szolga vagy szabad, hanem Krisztus a minden és ő van mindenben."*

Vö. Húsvéti mise olv.

Krisztussal meghalt bennünk a régi ember és megalapozódott, magban elvettetett bennünk az új ember, Krisztus képmása. Ezt ki kell fejleszteni, a megújult bensőhöz illő külső viselkedést is ki kell alakítani. A földön élve is az égbe tartozunk és egykor meg is fog nyilvánulni rajtunk az a dicsőség, melynek már most részesei vagyunk. Ennek a méltóságnak nagysága elhomályosít minden különbséget.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 12,13—21): *„Az időben valaki így szólt a tömegben Jézushoz: »Mester, mondd meg testvéremnek, hogy ossza meg velem az örökséget.« De ő elutasította: »Ember, ki hatalmazott fel engem, hogy bírótok legyek és elosszam örökségteket?« Majd a tömeghez fordult: »Vigyázzatok és óvakodjatok minden kapzsiságtól, mert nem a vagyonban való bőségtől függ az ember élete.« Példabeszédet is mondott nekik: »Egy embernek bőséges termést hozott a földje. Így okoskodott: Mit tegyek? Nincs hová gyűjtsem a termésemet. Tudom már, mit teszek: lebontom csűreimet és nagyobbakat építek, odagyűjtöm majd a termést és minden vagyonomat. Aztán majd elégedetten mondom magamnak: Ember, van annyid, hogy sok évig elég. Pihenj meg, egyél, igyál, élj jól. Ám az Isten így szólt hozzá: Esztelen, még az éjjel számonkérik tőled lelkedet. Amit gyűjtöttél, kire marad? Így jár az, aki vagyont halmoz fel magának, ahelyett, hogy az Istenben gazdagodnék.«"*

A gazdag ember vagyonában látta élete biztosítékát és ez a hamis biztonságérzet megakadályozta abban, hogy Istenben akarja megalapozni jövőjét. Éppen a halál ténye kell, hogy rádöbbentsen bennünket, mennyire nem biztosítható semmiféle földi eszközzel az élet. Üresség, hiúság minden, elillanó pára. A jövő biztosításának egy útja van: újjáalakulni Jézussal és Jézusban, felölteni Őt magunkra és így részeseivé válni az örök életnek és Krisztus dicsőségének. Akik már feltámadtak Krisztussal, és erkölcsileg is napról napra újból feltámadnak, azok biztosítják jövőjüket.

A kapzsiság jármában

Az ember természetes ösztöne, hogy gondoskodjék önmagáról. Távoli ősünk, a barlangi ember erejéből és ügyességéből még aligha futotta másra, minthogy megszerezze a napi táplálékot és befödje úgyahogy pőre testét. Később már tartalékolt is, lehetőleg minél többet. Az apróbb fényűzést sem vetette meg, díszes köveket keresett, csecsebecsét faragott, amivel csinosította önmagát. Ahogy múlott az idő, túl a napi szükségleten, már a gazdagságot kereste, a javak bőségét, hogyha tehetősebb, erőszakosabb volt. Elérkezett arra a pontra az ember, amikor a javakat már önmagukért hajhászta. Ez az a pont, ahol az ember már elveszítette uralmát ösztöne felett, mert már nem az értelem irányította, nem a belátás és a bölcsesség. Anyagiassá vált. Szinte rabjává lett egyik-másik ember az anyagiaknak. Hajtja magát, szinte kiuzsorázza önmagát, a munkája eredményével mégis folyton elégedetlen, még többet akar. Még több pénz az álma, a nagyobb vagyon. Tíz körömmel ragaszkodik mindenhez amije van, és szinte fizikai kínt érez, hogyha ki kell adnia valamit a kezéből. Megdöbbentő a fösvény és a kapzsi ember lelkivilága. Tragikuma talán éppen abban tűnik ki a legjobban, hogy a gyűjtött javakat, a pénzt már önmagától is sajnálja. Annyira fukar, hogy önmagától is megvonja a jobb falatot, a tisztességesebb öltözéket. Gyűjti, ragaszkodik hozzá tíz körömmel, mindig többje lesz és mindaz, amije van, mégsem az övé. Az ilyen ember csak kizsigerelt rabszolgája a vagyonának, nem élvezi, képtelen élvezni. Az ilyen ember elfelejti, hogy az anyagi csak eszköz, arra szolgál, hogy szebbé és könnyebbé, elviselhetőbbé tegye ezt az életet. Arra szolgál, hogy segítségükkel az erkölcsi, a szellemi, a lelki kincsekből minél több jusson neki. A kapzsi ember mindezt nem tudja, és nem is lehet néki megmagyarázni. Az anyagiakat, a vagyont, a pénzt szolgálta és már életében elveszítette azt. Nem volt belőle haszna. Még kevesebb haszna lesz belőle a másvilágon. Isten ítélőszéke előtt üres

kézzel fog megjelenni, és az Örök Bíró semmit sem írhat javára. A legkiábrándítóbb, az emberi méltóságot megcsúfoló életek közé tartozik a kapzsi és anyagias emberé. Érzi ezt mindenki, ezért sújtja ezt a bűnt a közvélemény oly mély megvetéssel.

Az anyagiasság Isten népe körében

Az Isten Fia szegénynek született. József és Mária, az Írás tanúsága szerint két kezük munkájával keresték kenyerüket. Jézus maga sem gyűjtött vagyont. Nem volt hová fejét hajtania, annyi pénze sem volt, hogy a templomadót kifizesse. Első hívei, a kialakuló jeruzsálemi egyház Jézus példáját kívánta követni, éppen ezért természetesnek találta, hogy mindenki lemond vagyonáról. Az első egyházközségek akkor kerültek kapcsolatba a pénzzel, amikor mások megsegítésére gyűjtéseket rendeztek. Egyébként maga Jézus is nem egyszer a jóakarók adakozásából tartotta fenn magát. A korai kereszténység idején a gazdagabb és jómódú vidékeken valószínűleg nagyobb pénzeket tudtak összegyűjteni. Akkor is, amikor a hívek már megtartották vagyonukat. A gyűjtött pénzt a gyülekezetek vezetői, megbízottai, a legtöbb esetben a diakónusok osztották szét a szegényeknek, a rászorulóknak. Könnyen lehetséges, hogy itt-ott már ekkor felüthette fejét a kapzsiság Isten népe körében. Szomorú tapasztalata ugyanis az emberiségnek, hogy az anyagiakkal foglalkozók, akiknek kezén sok pénz megy keresztül, nagyon könnyen maguk is anyagiassá válnak, még akkor is, hogyha azok a kincsek nem képezik saját tulajdonukat. A pénzzel való foglalkozás könnyen megfertőzi a lelket. Nincs ebben semmiféle titokzatosság. Gondoljunk arra, hogy az ilyen ember szemléletében természetszerűen nagy fontossággal bír a pénz, a vagyon, így is kell lenni, hiszen éppen ez a tárgya mindennapi munkájának, gondjainak. Érdemes emlékezetünkbe idézni Júdás esetét. Ő volt az apostoli testület pénztárosa és ki tudja, vajon nem éppen ez a pénztárosi állás lett-e a végzete.

Nagy Konstantin császár intézkedése nyomán a kereszténység államvallássá lett a római birodalomban és mint ilyen, kezdettől fogva bizonyos kiváltságokat élvezett. A császárok, s később a többi uralkodó nem egyszer jóindulatuk jeléül vagy viszonzásul az egyház, illetve az egyháziak részéről tapasztalt szolgálatokért vagyonnal, birtokkal ajándékozták meg az egyházat. Amikor az egyháziak részéről tapasztalt szolgálatokról beszélünk, legelsősorban bizonyos nevelői, tanítói, vagy ha úgy tetszik, közigazga-

tási munkára gondolunk. A papok, püspökök voltak évszázadokon keresztül az uralkodó bizalmasai, tanácsadói végeztek diplomáciai munkákat. Mert ők voltak a legműveltebbek, ők értettek hozzá. Ezért persze viszonzásul az uralkodó sem fukarkodott, amikor ajándékozásra került a sor. Érdemes azt is megemlíteni, hogy meglehetősen hamar divattá vált az itt-ott még ma is fellelhető szokás, nevezetesen, hogy örökségül hagyományoztak birtokokat az egyházra, esetleg még életükben átadták az egyháznak. Így alakult ki aztán, hogy az egyház lassankint Európa legkiterjedtebb birtokterületeivel rendelkezett. Amikor mindezt átgondoljuk, feltétlenül óvni kell mindenkit az egyoldalú kritikától. Nagyon hibás és helytelen, ha mindezt a mai ember szemével értékeljük és ítéljük meg. Az más kor volt, más volt a felfogás, más az értékelés. Akkor szinte mindenki ezt találta természetesnek, magától érthető volt. Úgy látták, anélkül, hogy ezen különösebben töprengenének, úgy látták, hogy az egyház isteni méltósága, rangja kívánja meg ezt a gazdagságot, csak így számít tekintélynek, szavának így lesz súlya. És ebben van is valami. Nem valószínű, hogy a korabeli vezető emberek, előkelők adtak volna az egyház szavára, hallgattak volna tanácsaira, utasításaira, hogyha szegényen áll elébük. Meghajtották fejüket előtte, szót fogadtak neki, mert azonos pozícióból beszélt, mert mögötte erő volt és hatalom. Abban a korban minden valószínűség szerint csak ez a hatalom, az evilági hatalom számított, a lelki tekintélyt jószerivel észre sem vették. Persze tudjuk, hogy mindaz, amit elmondtunk, az evangélium paradoxonának, ha úgy tetszik, paródiájának is tűnhet, de hát ha így is volt, az nem az evangéliumon, hanem a koron múlott, a kor emberén. Úgy félve, csendesen azt is megjegyezzük, hogyha az egyház vagyona nem is került a szegények kezébe, mégis hasznos célokra fordították nagyon sokszor. Az óriási középkori dómok ma is kiváltják csodálatunkat. Az egyházi pénzen épített paloták és egyéb műalkotások a szépet kereső ember legnagyszerűbb alkotásai közé tartoznak ma is. Mindent összevéve nem lehet letagadni, hogy a feudalizmus gazdag egyháza nagyon távol esett az ősegyháztól és a szegény Krisztustól. Minden korszakban akadtak emberek, akik ezt látták, és akik így vagy úgy Krisztus iránt hűségből és ragaszkodásból, vagy pedig ellenséges szándékkal változtatni akartak ezen. Az anyagiasság és a fényűzés ellen minden időben felemelték szavukat azok, akiknek szeme és szíve egészséges maradt.

Hogyha találtunk is megértő szavakat a feudalizmus egyházának anyagiasságát, fényűzését illetően, ma már nyilvánvaló, hogy az egyháznak, Isten népének ebben a tekintetben is alapjaiban

kell megújulnia. A megújulás nagyon könnyű, vissza kell nyúlni az ősforráshoz, Krisztushoz. Éppen a kor sürget bennünket, amint ezt a vatikáni zsinat is egyértelműen leszögezi. A jövő egyháza csak akkor képviseli Krisztust a világ szemében, akkor lesz tekintélye, hogyha szegény Mesterét követi. Az egyháznak meg kell újulnia a szegénységben. Az egyháziaknak, az anyagiasságnak, a kapzsiságnak, a fényűzésnek még a látszatától is menekülniök kell. Rá kell döbbennünk arra, hogy a krisztusi küldetés lényegi eleme a szegénység. Nem egyszerű lemondásról, aszketikus gyakorlatról van szó akkor, amikor a zsinattal együtt a szegénység mellett törünk lándzsát. A megváltás lényegéhez tartozott, hogy Isten Fia kiüresítette önmagát és szolgai alakot öltött. Tudatosan kívánt lemondani minden kiváltságról, mind az isteni, mind az emberi kiváltságokról. A bűn következményeit mindenben magára akarta venni, az emberi kiszolgáltatottságban, a tehetetlenségben, a szegénységben, a szenvedésben egyaránt. Úgy gondolom, nem túlozunk akkor, ha azt állítjuk, hogy Jézus tudatosan választotta azt az utat, amely az emberi nyomorúság és tehetetlenség útján a lét legaljára vezet. Mindezt magára vállalva kívánta megváltani az embert. Még pontosabban: mind ettől kívánta megváltani az emberiséget. Az egyház, amely a megváltás művét Krisztus kívánsága szerint Krisztus képviseletében, vele belső azonosságban ma is folytatja, az egyház sem járhat más úton, hogyha hű akar lenni Isteni hivatásához, ha hű akar lenni Krisztushoz.

A szegénység tudatos vállalása a gyakorlatban megítélésünk szerint annyit jelent, először, hogy az anyagiasság és kapzsiság kísértésének minden körülmények között ellenáll. Nyilvánvaló, hogy létezni nem tud pénz és anyagiak nélkül, de ezek sose legyenek cél, hanem mindig csak eszköz, egyéb nagyobb célok elérése érdekében. Jelenti a szegénység a fényűzésről való tudatos lemondást, az egyszerűséget. Nagyon helyes, hogyha a keresztény ember azzal is megéli ezt a belső szegénységet, hogy időnként javaiból, pénzéből nagyobb összeget is fordít szerencsétlenebb felebarátja fölsegítésére. Nagyobb összeget, még akkor is, ha ez neki pillanatnyilag lemondást jelent, hogyha emiatt később tudja valamelyik kitűzött célját elérni. A szegénység megélése az egyházban továbbá annyit jelent, hogy az egyház és a keresztény ember tudatosan a szegények pártját fogja, hogyha melléjük áll, felszólal érdekükben. Hiszen éppen a szegények azok, akik a legtehetetlenebbek, akiktől ösztönösen elfordul mindenki, akiknek alig akad pártfogójuk. Természetes ösztöne az embernek az, hogy a tehetős, a gazdag előtt hajol meg és a pénz előtt áll fel tisztelet-

tel. Krisztusi küldetésének megélése tehát, hogy az egyház napjainkban az elnyomott és a fejlődésben visszamaradt népek érdekében szót emel, mellékjük áll és a világ gazdagabb nemzeteit nagyobb anyagi támogatásra serkenti, nemcsak a szeretet, hanem az igazság nevében is.

A)

1. *„Ami jól nem lakat"* (Iz 55,2)

„Miért fordítjátok keresményeteket arra, ami jól nem lakat?" Bizony, mi értelme életünk minden energiáját arra fordítani, ami „nem kenyér, ami jól nem lakat?" Önmagában nem rosszak azok a dolgok, amelyek elképzelésünk szerint az élet szépségéhez szükségesek: az anyagi bőség, a luxus, a szórakozás, a tekintély. Mint ahogyan önmagában nem rossz a fagylalt, sőt igen kellemes. De minden pénzünket fagylaltra fordítani!? Ugyanilyen dőreség minden energiánkat csak a földi javakra pazarolni. Bármennyire kellemesek, kívánatosak ezek, mégis édesítői csupán az életnek, de nem igazi táplálékok. Ezért lehet olyan hamar megunni őket, sőt megcsömörleni tőlük. Aki duskál ugyan bennük, de csak ezekben duskál, üresnek fogja érezni hamarosan az életét, a lelkét. Mint aki akár egy mázsa fagylaltot evett, de csak azt.

„Hallgassatok rám, és akkor jót esztek." Nemcsak földi javakkal él az ember. Isten igéje is szükséges táplálék, nélküle nincs igazi élet, csak üresség. Az Istenben való hit, az iránta való szeretet a legfontosabb étele-itala az emberi életnek. Csupán ez táplálja igazán. És csupán ez lakatja jól. Az egészséges jóllakáshoz hozzátartozik az evés utáni enyhe éhség. Isten kielégíti a lelket, de egészen eltelni sohasem lehet vele.

A csak földiekkel élő üressé válik, hamarosan úgy fogja érezni, hogy nem élet az élet. Egyetlen okos dolog hallgatni az Úrra, aki Izaiással ezt üzeni: „Hajtsátok hozzám fületeket, jöjjetek hozzám, s akkor élni fog lelketek."

2. *„Ami nem kenyér* (Iz 55,2)

„Miért fordítjátok a pénzt arra, ami nem kenyér?" Lehet itt gondolni a bűnös élvezetekre: részegség, paráznaság, kapzsiság stb. De arról is elgondolkodhatunk, hogy sok élvezete van az életnek, amely lehet kenyér is, de lehet méreg is.

Minden élvezet kenyér, ha Isten felé lendít. Minden élvezet méreg, ha csak élvezet, vagyis ha az élvezés lényege az önzés.

Példák: Élvezni a szülőktől kapott szeretetet, ez biztosan nem bűn, sőt! De csak élvezni, és ha már nem találom élvezetnek, eldobni? Ha ameddig jól esik anyámhoz bújni, addig elfogadom melegségét, de azután többé nem ismerni vagy durván eltaszítani?

Vagy ha valaki csak élvezni akarja a házasságot. A házasélet öröme felemeli a lelket, fogékonnyá teszi Isten Országára. De ha valaki kizárólag élvezni akarja, és mihelyt máshol nagyobb élvezetet remél, akkor egyszerűen felrúgja?

Vagy aki csak élvezni akarja gyermekét, csak saját örömét keresi pátyolgatásában? És ezért többet nem is enged megszületni, bármennyire bírná, csak amennyit élvezetnek talál?

És aki csak élvezni akarja a munkát, a barátait, összeköttetéseit? Általában, aki mindent, az egész életet csak élvezni akarja? Az ilyen ember biztosan elrontja a gyomrát, legszerencsétlenebbje lesz a földnek.

Minden tisztességes élvezet táplálék lehet a léleknek. De minden, önmagában még oly tisztességes élvezet is méreg, ha öncélúvá, önzővé válik. Megmérgezi így a földi és az örök életet egyaránt.

Boldog, aki ha élvez valamit, Istenben élvezi, és fontosabb neki Isten, mint az élvezet. És ezért bármiről hajlandó lemondani, ha kell, Istenért. Csak az ilyennek van és lesz igazi élvezete.

3. *„Örök szövetséget kötök veletek"* (Iz 55,3)

Isten szövetséget kötött Ábrahámmal, majd a Sinai hegynél az Ábrahámtól származó néppel. Mindkét szövetség lejárt már, de áll mindörökre az a szövetség, melyről Izaiás prófétált. A Kehely átváltoztatásánál a Vért az új és örök szövetségének nevezi a misézó pap, amint Jézus is így mondta. Benne ugyanis új, örök szövetséget kötött velünk Istenünk.

Háborúban szinte minden attól függ, kik a szövetségeseink. Házasságunk sikere azon fordul meg, ki életünk szövetséges társa. Az élet minden területén szükségünk van szövetségesekre, nincs

ember, aki egymagában boldogul. De az egész emberiségnek is szövetségesre van szüksége. És minden egyes embernek is szüksége van olyan szövetségesre, aki nem élete egyes vonatkozásaiban szövetségese csak, hanem egész lényét, élete minden mozzanatát átfogóan. Ilyen szövetségesünk ember nem lehet, csak maga az Isten.

Isten hajlandó szövetségesünk lenni, nemcsak egy életre, de az egész örökkévalóságra. És hogy milyen komolyan veszi ezt a szövetséget, azt mutatja a szövetségkötésre küldött személy: Egyszülött Fia, aki egylényegű az Atyával, és aki által teremtett mindent. És mutatja a szövetség pecsétje, az Egyszülött Fiú értünk kiontott vére.

Urunk hajlandó szövetségesünk lenni mindennapjainkban, hogy vele szövetségben alakítsuk ki egyéni és közösségi életünket. Szövetségesünk önmagunk és a közösség tökéletesítésében. Szövetségesünk abban, hogy minden, még a szenvedés is javunkra váljék. Szövetségi hűsége nem csupán sírig tartó, hanem a szó szoros értelmében örök. Véglegesen és a legszorosabban magához kapcsol bennünket, hogy egyek legyünk vele végtelen boldogságában.

Isten szövetsége nagy biztatás számunkra. Ha Isten velünk, ki ellenünk! Nem lehetünk kishitűek sem az élet küzdelmeiben, sem az önnevelésben, sem a közösségi, családi élet kialakításában, sem az egyház nehézségeiben, sem a szenvedésben, sem üdvösségünk reményében.

Isten szövetsége nagy feladatunk is. Mert a szövetség kétoldalú, nekem is kell tartanom. Vagyis minden erőmmel alakítanom kell Isten Országát magamban és minden közösségben. Isten győzelme biztos. Az én győzelmem attól függ, szövetségesi hűségben élem-e életemet.

4. *Nem kereste a magáét*

Istenünk nem keresi a magáét, sem a teremtés, sem a kegyelem műveiben. Neki semmi „haszna" nincs, nem is lehet belőlünk. Végtelen boldogságához sem hozzáadni, sem elvenni belőle nem lehet. „Akiknek nincs pénzetek, siessetek, jöjjetek, vegyetek pénz nélkül és minden ellenérték nélkül."

Ez a teljes önzetlenség lett láthatóvá Krisztusban, a megtestesült Istenfiában. Mai evangélium: nagyon szeretne egyedül lenni, de egy pillanat alatt lemond erről, hogy az utána tódulók rendelkezésére álljon. Tanítás után nem bocsátja el őket, magára vál-

lalja ellátásukat. Ha arról volt szó, hogy magáért tegyen kenyércsodát, előzi a gondolatát is, mint sátáni kísértést. Most kérés nélkül megteszi, másokért. Végig lehetne menni Jézus egész életén, és számtalan jelét találnánk magáról megfeledkező önzetlenségének. De elég csak a jézusi mű egészére gondolnunk. Vajon mi haszna volt Isten Fiának a megtestesülésből, názáreti rejtett életéből, az evangélium hirdetéséből, megváltói halálából? Mindent értünk vállalt, sem hasznát, sem a maga dicsőségét nem kereste. Áldozat volt az egész élete.

Ha Jézusé akarok lenni, számomra sincs más út, csak ez: Kitörni önzésemből, élni Istenért, az emberekért. Aki magát keresi, elveszít mindent. Csak az önzetlen képes élvezni Isten örömét.

B)

1. *A földiek nemcsak a földi életért vannak*

Az Úr a mannát Izrael földi életének fenntartására adta. De ugyanakkor magasabb síkba emelő próbatételként is. Mindennapra ígérte a csodás eledelt, megtiltotta, hogy többet szedjenek, ezzel a benne való bizalmat akarta kipróbálni és egyben nevelni. Valóban, a másnapra bűnös bizalmatlanságból félretett manna megférgesedett, megrothadt (16,19—20).

Ugyanígy Jézus azért tette a kenyércsodát, hogy egyenek és jóllakjanak, el ne lankadjanak az úton. De még inkább azért, hogy a csoda révén felismerjék, hogy ő a Küldött, és higgyenek az Égi Kenyérben, mely az ő teste az Oltáriszentségben. Sajnos, a csoda élvezői megrekedtek a földi kenyérnél. „Kerestek engem, de nem azért..."

Isten minden földi ajándékával így van. Nemcsak földi életünk javára van, hanem hogy a természetfeletti, isteni világba elmenjen. Ez legtökéletesebben a szentségekben nyilvánul meg. Gondoljunk a vízre, amelyből az újjászületés keresztvize lesz, a kenyérre és a borra, amelyek a szentmisében lelkünket tápláló eledellé válnak. A papszentelésben egy ember, aki az embertestvériség alapján földi életünkben javunkra élő kell legyen, az egyházirend szentsége révén örök életünk szolgája is lesz. Ugyanígy van a bérmálás és a szentkenet olajával. A házasságban pedig földi életem társa a szentség révén mennybetörésem társává magasztosul. De különben is minden földinek, ételnek, munkának, szerelemnek, mindennek lépcsővé kell válnia az isteni rendbe emelkedésemhez. Ennek kifejezői és segítői a szentelmények.

A leckében szereplő „régi ember" csak a földi szempontokat néző valaki. Új emberré kell válnunk lelkületben és érzületben, hogy a földiek a mennybe segítsenek, ne ittragasszanak bennünket.

2. *Utolsó alkalom*

Nincs más értelme senki emberfia életének, mint hogy új emberré váljon, olyanná, akiben kiteljesedett az isteni élet. Erre adatott az a pár évtized, amíg élünk. Sajnos, talán legtöbb embernél elrepülnek ezek az évtizedek anélkül, hogy megvalósulna bennük ez az „új ember". A betegek szentségei arra valók, hogy alkalmat adjanak az eltékozolt idő valamiképpeni visszahozására. A betegágyhoz hívott pap Isten üzenetét hozza: Lehetsz még az utolsó pillanatban is Isten szíve szerinti ember, a kegyelem készen áll hozzá, íme elküldé Istened. A három szentség, ha együttműködsz velük, az utolsó pillanatban még kialakíthatja benned az örökéletre is értékes embert." A földi szempontból végleg használhatatlanná vált embert is használni tudja Valaki, és ez a remény nem hamis illúzió. Nem hiszem, hogy a pap megjelenése valakit is elrémített, összezavart volna. A betegek szentségeivel ellátottak megnyugszanak, visszatér hozzájuk a lelki béke.

Halálos ágyon utoljára hív a Gazda. A világ és minden egyén Gazdája. Könnyebben meghallja a hívást a haldokló, ha Isten szolgájának ajkán csendül a hívás, mintha a beteg csupán lelkiismeretére van hagyva. Ha szereted, megadod neki a lehetőséget, hogy legalább az utolsó órában Istennek adja életét, hogy Tőle visszakapja azt.

3. *„Mely életet ad a világnak"* (Jn 6,33)

Jézus nem azért tette a kenyércsodát, hogy most már mindig így legyen. Hanem, hogy könnyebb legyen hinniök, ha azt mondja majd: Az én testem étel, vegyétek és egyétek!

Életünk a kenyér körül forog. Ezért dolgozunk, ügyeskedünk, veszekszünk, irigykedünk, sőt bűnözünk. Érthető: Enni kell, nélküle nincs élet. — De nekünk örök életünk is van. Ez pedig Jézus teste, a mennyei Kenyér körül forog. Aki eszi, örökké él. Aki nem eszi, annak csak a neve az, hogy él, de halott, a végén kárhozott.

Aki nem áldozik, megsérti Istent. Mint aki kitér az anyai vagy a hitvesi ölelés elől. Az áldozás Isten csókja.

Aki nem áldozik, gyenge lesz a lelke. Beleveszi magát a bűn, egyre fertőzöttebbé válik. Nem lesz ereje a jóra, a mennyért való munkára és harcra. Mi lesz a vége?

A vallásos élet áldozás nélkül, ha nem is egészen hiábavaló, de kevés az üdvösségre.

4. *A kenyeret enni kell*

A vallásosság igen különböző értékű lehet egyes hivőknél. Van porcukorvallásosság, mely csak édesíti az életet. Van kovászvallásosság, amely egészen átjár, átalakít, alkalmassá tesz arra, hogy kedves legyek Istenemnek.

Az Oltáriszentséggel kapcsolatban is van porcukorvallásosság. Ez kimerül abban, hogy térdet hajtunk, ünnepeket tartunk, szentséglátogatást végzünk, résztveszünk szentségimádásokon, körmeneteken. Nem rossz ez, csak kevés.

Hogy mi az elég, azt megmondta Jézus, már azzal is, hogy pontosan kenyér színében maradt köztünk. Sokféleképpen maradhatott volna velünk, de ő Kenyér akart lenni. A kenyérről pedig nyilvánvaló, hogy bár lehet tisztelni vagy szépen beszélni róla, de elsősorban enni kell. Ezt mondta Jézus az utolsó vacsorán, az első átváltoztatással kapcsolatban. Nem letérdelésre, mellverésre, szentének zengedezésére, bensőséges imádságok mondására, tömjénezésre, imádásra szólította fel övéit, hanem csak ezt mondta nekik: Vegyétek, és egyétek!

Mikor kell enni? Ezt is a kenyérlét mondja meg. Étel sokféle van. Nem ezeket tette testévé az Úr. Hanem azt az ételt, amely egyedül mindennapi. Tehát Jézus nem ünnepi kalács, sütemény, nem nagy ünnepi torta akar lenni, hanem mindennapi kenyerünk.

Az Oltáriszentség nem lehet vallásosságunk porcukra, édesítője csupán. Egész életünk kovászává kell lennie, hogy átalakítson, Isten ízlésének megfelelővé tegyen bennünket.

C)

1. *„Keresetét átengedi olyannak, aki mitsem fáradott"* (Préd 2,21)

Ez a mondat mintha az örökhagyókról szólna. Nem árt egyszer beszélni az örökhagyásról.

A szülők szeretete azt diktálja, hogy minél többet hagyjanak a gyermekeikre. Ez természetesen helyes dolog. Néhány dologra azért jó felhívni a figyelmet ezzel kapcsolatban. Így például arra, hogy a kapzsiság, fösvénység nem megengedett a gyerekek érdekében sem. Még kevésbé a pénzszerzésnek nem becsületes útjai. Nem okos dolog olyan vagyont hagyni szeretteinkre, amelyen, mint mondani szokták, nincs áldás.

Nem biztos, hogy jót tesz gyermekeivel az, aki túl sokat hagy rájuk, a készbe ülteti őket. Nem tudják úgy megbecsülni, nem is tudják úgy élvezni, mintha a maguk munkája is benne lenne. Az örökhagyás ne „teljes" gondoskodás legyen, inkább segítségnyújtás. Jobb, ha a fiatalok nagyobb részben maguk építik meg fészküket, alapozzák meg életüket.

A végrendeletet lehetőleg úgy kell megcsinálni, hogy tiszta és igazságos helyzetet teremtsen. Amennyire lehet, elejét kell venni a testvérek gyűlölködésének.

Nem okos dolog, ha az idősek önmagukat mindenből kifosztják, és már életükben egész vagyonkájukat odaadják a fiataloknak, tőlük várva az eltartást, megápolást. Erre csak azt lehet mondani: Ne vidd őket a kísértésbe! Ne nehezítsd ezzel szülőszeretetüket!

Mindenek közül pedig ez a leglényegesebb: Minden anyagi örökségnél többet használ, ha a szülők olyan jelleművé nevelik gyermekeiket, hogy meg tudják állni az életben a helyüket. Tehát tanítsák meg őket dolgozni, lemondani, beosztani, takarékoskodni. Ez hozza a legtöbb kamatot.

2. *„Szíve még éjjel sem tud nyugodni"* (Préd 2,23)

Ha valaki az anyagiak miatt még éjjel sem tud nyugodni, annak legfeljebb egyetlen mentsége lehet, ha ti. nyomorog. Mindenki másnál bűn, ha ennyire betölti a vagyon gondja.

Vagy azért bűn, mert a nem egyenes és nem becsületes pénzszerzései nyugtalanítják. Nem is éri meg. Okos ésszel már földi szempontból sem: Hittel meg sehogyan sem. Nincs az az összeg,

amelyért érdemes elkárhozni. És az ilyen természetű bűnökből talán a legnehezebb megtérni. Egyrészt, mert a legöregebb korban sem hagyják el az embert, sőt! Másrészt, mert ezen a területen a megtéréshez hozzátartozik a jóvátétel is. Ez meg aztán igazán nehezére esik mindenkinek.

De ha valaki meg is marad az egyenes úton, ha szíve a pénz miatt még éjjel sem tud megnyugodni, az bálványimádásra mutat. A Mammon rabja. Miért bűn ez? Mert túl sokat kell fizetni érte olyanból, ami nem az emberé, tehát nem költhet belőle tetszése szerint.

Először is fizetnie kell a túlságosan hajszolt anyagiakért az egészségével, az élet egy darabjával. A velejáró idegfeszültség talán károsabb a mértéktelen ivásnál vagy a paráznaságnál is.

Másodszor fizetnie kell másirányú kötelességeinek elhanyagolásával. Akinek mindig anyagiakon jár az esze, az nem tud kellőképpen eleget tenni pl. a hitvesi szeretet parancsának, a gyermeknevelés követelményeinek, de még vallási kötelességeinek sem.

A vagyonhajhászásért túl nagy a fizetség, hozzá képest mindenképp túlságosan kicsi a jövedelem, a kamat. A pénz után való futás közben nem jut idő az életre, szeretetre, üdvösségre. Egyetlen kamatozó dolog Istenben gazdagodni.

3. *„A kapzsiság bálványimádás"* (Kol 3,5)

Kapzsi az, aki mindenáron hajszolja az anyagi javakat. Isten helyébe a Mammont állítja.

A Mammon imádásának egyenes következménye a bűnök sorozata: Csalás, lopás, sikkasztás, gyűlölködés, kíméletlenség, lelketlenség, uzsora és a többi. Ezektől egy ideig talán visszatart a félelem, de nem sokáig. A pénz szerelmese mindenre képes. Beleszeretni a pénzbe, ez egyenlő azzal, hogy az ember elindul a legveszedelmesebb lejtőn. A végén már bűnnek sem fogja tartani a becstelenségeket, hencegni fog vele, önelégültségét fogja növelni. Gondolj Júdásra! Ő is a pénz szerelmével kezdte.

A Mammon imádója lassankint tárgynak tekinti az embereket. Vagyis kővé változik a szíve. Kihal belőle minden szeretet. A legelvetemültebb ember lelkében is ott lehet a szeretet csírája, a kapzsiban nem. Szeretetnek nevezett viszonyai is csupán önzés. Emberi viszonylatainak mértéke nem a szeretet, megbecsülés, jóság, hanem az érdek. Gyümölcseikről ismeritek meg őket.

A sok pénz a legostobább önteltségre vezet. A dúsgazdag lenézi a szellem, a jóság, a szentség óriásait, tudóst, művészt és szentet egyaránt. Mindenkinél többnek tartja magát. Azt hiszi, pénzzel még Istent is meg tudja venni.

Gazdag ember még üdvözülhet, ha nehezen is. A pénz szerelmese nem.

4. *Örökség*

Örökölni, ez a legkellemesebb dolgok egyike, de a legveszélyesebb is. Az egyik legveszedelmesebb bűnre vivő alkalom. Úgy hiszem, a kárhozottak nagy százalékának pokol felé vivő útja örökösödési ügyekkel kezdődött.

Ilyenkor feltámad a pénz ördöge. Kivirágzik az addig talán csendben meghúzódó kapzsiság. Ez a fajta ördög a legképtelenebb bűnökbe sodorja az embert. Képes lesz hazudni, áskálódni, gyűlölködni, irigykedni, a becsületességet megtagadni, minden méltányosságot felrúgni, rágalmazni, hamistanúkat keresni, csalni, hamisítani. Az öröklés olyan kulcs, amelyik szinte egyedül képes felnyitani az emberek lelkében azt a rekeszt, ahol a legocsmányabb indulatai vannak elzárva.

Aki nem akar elkárhozni, ezen a ponton legyen nagyon erős. Először is ne vegye nagyon könnyedén a dolgot. Még „gyermekeinek érdeke" ürügyén se legyen hajlandó letérni arról az útról, amelyet a becsületesség és méltányosság, sőt az engedékenység fémjelez. Inkább járjak valamivel rosszabbul, de én ne rövidítsek meg senkit. A szeretet nagyobb mindennél, a sok forintnál is. Semmi sem ér meg annyit, hogy gyűlölség legyen a testvérek, rokonok között. Aki ebben megállja a próbát, az nagy ember. Vigyázni kell: Ha úgy érzem is, hogy nekem van igazam, nekem ez és ez igenis jár, nem hagyhatom kinevettetni magamat, nekem a gyerekemre is kell gondolni stb., ezeknek az érzéseknek nem szabad beugranom. Ilyenkor a legjobb ember is elvakul, értetlenné, sőt becstelenné válik. Inkább vesszek el mindent, csak én magam el ne vesszek.

Egy szót azokhoz, akik örökségi ügyek folyományaként vannak haragban ezzel vagy azzal: Ennek véget kell vetni. Minden áron. Gyűlöletből egy csepp se mehet be Isten Országába. Ne áltasd magad, hogy te nem haragszol, csak az a másik, hogy te nem tehetsz róla stb. Biztos, hogy hibás vagy. Ne a másik hibáján rágódj, nem azt fogja tőled számonkérni az Úr. Ne feledd: Be kell

bizonyítanod Istened és a saját lelkiismereted előtt, hogy te nem a Mammon imádója vagy. Ha anyagi veszteséggel jár, akkor is. Ha csak jóvátétel árán megy, akkor is. Ha meg kell alázkodnod, akkor is. Nincs nagyobb vád az ítéleten, minthogy a Pénz rabja voltál. Ez alól akkor is tisztáznod kell magad, ha az életedbe kerülne is. „Esztelen, még az éjjel számonkérik tőled lelkedet!"

ÉVKÖZI 19. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Kir 19,9a; 11—13a): *„Ama napokban, amikor Illés a Hórebhez, Isten hegyéhez érkezett, megszállt a barlangban. Az Úr azt mondta néki: Jöjj ki s állj a hegyre az Úr elé, s íme, ott elvonul az Úr, s az Úr előtt nagy és erős szélvész, mely hegyeket forgat fel és sziklákat zúz össze, s a szélvészben nincs az Úr, — s a szélvész után földrengés s a földrengésben nincs az Úr, — s a földrengés után tűz s a tűzben sincs az Úr, — s a tűz után enyhe szellő susogása. Mikor ezt Illés meghallotta, palástjával eltakarta arcát."*

A barlang azonos azzal, amelyből Mózes figyelte az Úr átvonulását. (2 Móz 33,22) 2 Móz 19-ben a vihar, a földrengés és a villámlás arra szolgál, hogy Isten jelenlétét érzékeltesse. Itt csak közeledtét jelzik, míg az enyhe szellő mutatja jelenlétét. Ez a jelkép Isten szellemiségét érzékelteti, valamint azt a bensőséges viszonyt, mely Illéssel összekapcsolja.

II. OLVASMÁNY (Róm 9,1—5): *„Testvérek, igazat mondok Krisztusban, nem hazudom. Tanúskodik mellettem lelkiismeretem a Szentlélekben. Nagy a szomorúságom és állandó a szívem fájdalma. Inkább azt kívánnám, hogy magam legyek átok alatt, távol Krisztustól, testvéreimért a test szerint népemből valókért, az izraelitákért: övék az istenfiúság, a dicsőség, a szövetségek, a törvényadás, az istentisztelet és az ígéretek. Övéik az atyák és test szerint közülük származik Krisztus, aki mindenek fölött való, mindörökké áldott Isten. Amen."*

A zsidók magatartása aggasztja és szomorítja el az apostolt. Ők voltak Isten választott népe, fiai. 2 Móz 4,22 szerint azt üzeni a fáraónak, hogy Izrael az ő elsőszülött fia, engedje hát el, hogy

neki, Istennek szolgáljon. Az ő körükben volt a frigyszekrény, amelyben Isten dicsősége lakozott. „Mikor aztán minden elkészült, befedte a felhő a bizonyság sátrát, s betöltötte azt az Úr dicsősége. Mózes nem is tudott bemenni a szövetség sátrába, míg a felhő mindent befödött és az Úr dicsősége tündöklött, mert mindent beborított a felhő. Ha felemelkedett a felhő a hajlékról, elindultak Izrael fiai, seregről-seregre; ha állt felette, azon a helyen maradtak. Az Úr felhője lebegett ugyanis nappal a hajlék felett, éjtszaka meg tűz . . ." (2 Móz 40,31—36), Velük kötötte Isten a szövetségeket (Ábrahám, Jákob, Izrael, Mózes), nekik adta a törvényeket, ők végezték az általa előírt istentiszteleteket, nekik adta a messiási ígéreteket, legfőképpen pedig közülük származik Krisztus. Ők voltak tehát birtokában mindannak, ami előre vetett árnyéka volt Krisztusnak.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 14,22—33): *„Miután Jézus jóllakatta a tömeget, azonnal arra kényszerítette a tanítványokat, hogy szálljanak a bárkába s menjenek át előtte a túlsó partra, míg ő elbocsátja a tömeget. Miután elbocsátotta, felment a hegyre, hogy egyedül imádkozzék. Közben besötétedett, ott maradt egyedül. A csónak már sok stádiumnyira volt a szárazföldtől, küszködött a hullámokkal, mert ellenszél fújt. Éjjel a negyedik őrségváltás idején a víz tükrén járva, odament hozzájuk. Amikor a tanítványok észrevették, hogy a vízen jár, megrémülve mondták: »Kísértet!« És a félelemtől felkiáltottak. Jézus azonban rögtön megszólította őket: »Bátorság! Én vagyok. Ne féljetek!« Erre Péter így szólt: »Uram, ha te vagy, parancsold meg, hogy hozzád menjek a vízen.« »Jöjj!« — válaszolta. Péter kiszállt a hajóból, a vízen járt és Jézushoz ment. Mikor azonban látta az erős szelet, megijedt és süllyedni kezdett. Erre hangosan felkiáltott: »Uram, ments meg engem!« Jézus kinyújtotta a kezét, megfogta, s így szólt: »Kicsinyhitű! Miért kételkedtél?« Miután beszálltak a bárkába, a szél elállt. A csónakban lévők térdre hullottak előtte e szavakkal: »Valóban Isten Fia vagy!«*

Jézus 3 és 6 óra között jelent meg a vízen járva tanítványainak. A babonás halászok, akiknek képzelete csodálatos lényekkel népesítette be a tavakat, főleg ebben a hajnali órában semmi másra nem tudtak gondolni, csak arra, hogy kísértetet látnak. Jézus szava viszont annyira megnyugtatja őket, hogy Péter, akinek legerősebb volt ebből kitűnően is a hite, el is indul Jézus felé, amikor biztatást kap erre a vállakozásra. Igazán emberi és hi-

teles a történet, mert a feltámadó szél megrettenti az előbb még lelkes apostolt, de Jézusra tekint és segítségével meg is menekül. Illés menekült Ácháb elől, halálát kívánta, elvesztette kedvét. Isten a jelenéssel lelket öntött belé. Ezt tette Jézus Péterrel is, mintegy előlegezve a későbbi viharokat, megpróbáltatásokat. Megtanította, hogy mindig vele van és az erejében mindent megtehet, még akkor is, ha olyan esendő, hogy a feltámadt szél eltereli figyelmét Jézusról és legalábbis egy pillanatra megingatja bizalmát.

A természetben is fel kell ismernem Istent. Számomra a természet Isten kinyilatkoztatása. Mindent az ő ereje tart fenn és mindenben tevékeny. A kinyilatkoztatás mítosztalanította a természetet, felvilágosított, hogy nincsen tele a természet istenekkel, hanem Isten ereje tölti el. Ne érjen engem is ugyanaz a szemrehányás, mint a zsidókat, hogy ti. a kinyilatkoztatás birtokában is kevesebbet ismerek meg Istenből, és kevésbé találom meg Őt a természetben, mint mások, akik ezekkel az előnyökkel nem rendelkeznek. A természetben megismert Isten összekapcsolhat azokkal, akik még nem jutottak el a kinyilatkoztatás elfogadásáig.

I. OLVASMÁNY (1 Kir 19,4—8): *„Ama napokban Illés egynapi járásnyira bement a pusztába. Miután beért s egy borókafenyő alá leült, azt kívánta magának, hogy haljon meg. Így szólt: Elég volt, Uram, vedd el életemet, mert én sem vagyok jobb, mint atyáim. Majd lefeküdt és elaludt a borókafenyő árnyékában. Ekkor íme az Úr angyala megérintette és azt mondta néki: Kelj fel s egyél. Odatekintett s íme egy hamuban sült lepény s egy edény víz volt a fejénél; evett tehát és ivott és ismét elaludt. Ekkor másodszor is eljött az Úr angyala s megérintette és mondta neki: Kelj fel, egyél, mert nagy út vár reád. Ő felkelt, evett és ivott, s ennek az ételnek az erejével negyven nap és negyven éjjel ment, egészen az Isten hegyéig, a Hórebig."*

Borókafenyő helyett a héber szöveg inkább rekettyebokorra érthető.

Az angyal által hozott étel, az angyali kenyér előképe az oltáriszentségnek, mellyel megerősít bennünket az Isten, hogy örök célunkat elérhessük.

II. OLVASMÁNY (Ef 4,30—35,2): *„Testvérek, ne okozzatok szomorúságot Isten Szentlelkének, akivel meg vagytok je-*

lölve a megváltás napjára. Legyen távol tőletek minden keserűség, indulat, haragtartás, szóváltás, káromkodás és minden egyéb rossz. Inkább legyetek egymás iránt jóindulatúak, könyörületesek és bocsássatok meg egymásnak, amint Isten is megbocsátott nektek Krisztusban. Mint Isten kedves gyermekei legyetek az ő követői és éljetek szeretetben, ahogy Krisztus is szeretett minket és odaadta magát értünk jóillatú áldozati adományként az Istennek."

Krisztus áldozata jóillatú volt az Atya előtt, elfogadta. Nekünk is vállakoznunk kell arra, hogy a szeretet megkövetelte áldozatokat meghozzuk és Krisztussal együtt jóillatú áldozattá váljunk. Csak az áldozatos szeretet mentheti meg és teheti egyre tökéletesebbé az egységet, melyet a Szentlélek létesít a Krisztus-test tagjai között; az egységet megbontó szavak és tettek Szentlélek-szomorítók.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 6,41—52): *„Az időben a zsidók zúgolódtak Jézus ellen, mivel azt mondotta: »Én vagyok az (élő) kenyér, mely a mennyből szállt alá«, s azt mondották: »Nem Jézus ez, Józsefnek a fia? Nem ismerjük mi atyját és anyját? Hogyan mondhatja tehát, hogy mennyből szállottam alá?« Jézus erre azt felelte nekik: Ne zúgjatok magatok között, senki sem jöhet hozzám, hacsak nem vonzza őt az Atya, aki engem küldött: én meg föltámasztom őt az utolsó napon. A próféták megírták: »Mindnyájan Isten tanítványai lesznek.« Mindenki hozzám jön, aki hallgat az Atyára és tanul tőle. Nem mintha valaki is látta volna az Atyát azon kívül, aki Istentől van, ő ugyanis látta az Atyát. Bizony, bizony mondom nektek, aki hisz bennem, annak örök élete van. Én vagyok az élet kenyere. Atyáitok mannát ettek a pusztában, de meghaltak. Ez a mennyből leszállt kenyér, hogy aki eszik belőle, meg ne haljon.*
Én vagyok az élő kenyér, mely a mennyből szállott le. Aki ebből a kenyérből eszik, örökké él, s ez a kenyér, melyet én adok nektek, az én testem (húsom) a világ életéért."

A zsidók azt hiszik, hogy ismerik Jézust, hiszen meg tudják nevezni apját-anyját (bár az előbbit tévesen). Istenségét nem hajlandók elfogadni. Pedig Jézusban ez a döntő tény, hogy a mennyből szállt le, és erőt tud adni azoknak, akik hisznek benne: örök életre segítő erőt. Nem tudjuk átlátni, hogyan kapcsolódik össze az Atya vonzása és az emberi szív készsége, miért így és nem más-

ként vonzza az Atya az egyes embereket. Annyi tény, hogy nem a magunk elhatározása volt az alapvető és döntő abban, hogy az egyház tagjai lettünk, hanem az, hogy az Atya eleve, a világ teremtése előtt Krisztusban kiválasztott bennünket.

Sajnos, lehetséges, hogy rendszeresen részt veszek ugyan a szentmisén, mégsem táplálkozom az élő kenyérrel. Nemcsak azért, mert nem áldozom, hanem azért sem, mert nincs igazi erős és mély hit bennem Krisztusban, az Istentől küldött Üdvözítőben. Lehet, hogy csak kenyerem, földi megélhetésem biztosítékát látom benne. Ezért nincs hajlandóság bennem arra sem, hogy Krisztussal egyesülve, jóillatú áldozatnak felajánljam magam és ezt a felajánlást valóra is váltsam haragom, gyűlölködésem stb. leküzdésében. Lehet, hogy én is „ismerem" Jézust: jól megtanultam élete történetét, csodáit és tanítását — és mégsem ismerem. Jézus teste nem egyszerűen, automatikusan biztosítja számomra az örök életet, hanem úgy, hogy erőt ad az övéhez hasonló önfeláldozó szerepre. Ha hasonlítani akarok a megdicsőült Krisztusra, hasonlítanom kell az áldozattá váltra is, ha osztozni akarok örömében, osztoznom kell fájdalmában is. Mert a dicsőséget ő is megalázkodásával szerezte meg, és az engedelmesen, szeretetből elviselt fájdalom vált örömmé benne.

C)

I. OLVASMÁNY (Bölcs 18,6—9): *„Előre hírét vették atyáink ennek az éjnek, hogy jól ismerve az esküket, melyeknek hittek, bátorságban legyenek. Így bizalommal várta néped az igazak szabadulását és az istentelenek vesztét. Amivel ugyanis az ellenséget sújtottad, azzal minket, kiket hívtál, felmagasztaltál. Mert titokban áldoztak jámbor atyák igaz gyermekei, s egy lélekkel vállalták az igazságos törvényt, hogy jóban és bajban egyaránt osztoznak az igazak, és rázendítettek az atyák énekeire."*

Isten előre tudatta a zsidókkal, hogy szabadulásuk éjjelén megöli az egyiptomiak elsőszülötteit — nekik tehát nem kell félniük, amikor az esemény bekövetkezett. Amivel az Úr az egyiptomiakat sújtotta, azzal a zsidókat felmagasztalta, hiszen ezzel megmutatta, hogy kedveltjei, „elsőszülöttei". A húsvéti bárány megölése titokban, négy fal között történt, és a szent szerző állítása szerint ősi szent énekek zengedezése mellett.

II. OLVASMÁNY (Zsid 11,1—2;8—19 vagy: 1—2; 8—12): *„Testvérek, a hit szilárd bizalom abban, amit remélünk, meggyőződés arról, amit nem látunk. Őseink ebből merítettek bizonyosságot. Ábrahám hitből engedelmeskedett a hívásnak, hogy költözzék arra a vidékre, amelyet örökségül kellett kapnia. Elindult a nélkül, hogy tudta volna, hová megy. Hittel telepedett le az ígéret földjén, idegen országban és sátorban lakott Izsákkal és Jákobbal, akik ugyanazt az ígéretet örökölték. Várta ugyanis azt a szilárd alapokon nyugvó várost, amelyet majd az Isten tervez és épít. Sára is a hitében kapta az erőt, hogy előrehaladott kora ellenére anya lehessen, mert hűségesnek tartotta azt, aki az ígéretet tette. Ezért ettől az egytől, noha már nem volt fiatal, annyian származnak, mint az égen a csillag vagy mint a tengerpart megszámlálhatatlan fövenye. Mind hitben hunytak el, de a nélkül, hogy az ígéret teljesedését megérték volna: csak messziről látták és üdvözölték, elismerve, hogy vándorok és jövevények a földön. Akik így beszélnek, bevallják, hogy hazát keresnek. Ha arra a földre gondoltak volna, ahonnan kijöttek, lett volna alkalmuk a visszatérésre. De egy jobb haza után vágyódtak, a mennyei után. Ezért az Isten nem szégyenli, hogy Istenüknek hívják, hiszen hazát készített nekik. Ábrahám hittel áldozza föl Izsákot, amikor az Isten próbára tette. Készen volt rá, hogy föláldozza egyszülöttét, ő, aki ígéretképpen kapta és hallotta: »Izsák által lesznek utódaid.« Biztosra vette, hogy az Isten képes a halottakat is feltámasztani. Ezért visszakapta mintegy előképül."*

A hivő magatartás nagyszerű példái közül is kiemeli a szerző Ábrahámot, akinek hite: Isten még a halottakat is képes feltámasztani — jutalmul az áldások teljességét kapta, magatartása mintája lett a hivő magatartásnak, Izsák pedig előképe a halálból feltámadó feláldozott Üdvözítőnek, ill. a világvégi általános feltámadásnak.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 12,32—48, ill. 35—40): *„Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: »Ne félj, te maroknyi nyáj, hisz Atyátok úgy látta jónak, hogy nektek adja az Országot. Adjátok el, amitek van és adjátok oda a rászorulók javára. Készítsetek magatoknak kimeríthetetlen erszényt, elfogyhatatlan kincset a mennyben, ahol nem fér hozzá a tolvaj és nem rágja tönkre a moly. Ahol a kincsetek, ott a szívetek is. Csípőtök legyen felövezve és égjen lámpástok. Hasonlítsa-*

tok azokhoz az emberekhez, akik urukra várnak, hogy mihelyt megérkezik a menyegzőről és zörget, rögtön ajtót nyissanak neki. Boldogok azok a szolgák, akiket uruk megérkeztekor ébren talál. Igazán mondom nektek, felövezi magát, asztalhoz ülteti őket és megy, hogy kiszolgálja őket.
És ha a második, vagy a harmadik őrváltáskor érkezve is így találja őket, boldogok azok a szolgák. Gondoljátok meg: ha tudná a házigazda, hogy melyik órában jön a tolvaj, nem engedné betörni házába. Legyetek ti is készen, mert egy órában, amikor nem is gondoljátok, eljön az Emberfia.«
Péter megkérdezte: »Uram, ezt a példabeszédet csak nekünk mondod, vagy mindenkinek?« Az Úr így válaszolt: »Ki a hű és okos gondnok, akit ura szolgái fölé rendelt, hogy idejében kiadja részüket az élelemből? Boldog az a szolga, ha megérkeztekor ura ilyen munkában találja. Igazán mondom nektek, hogy minden vagyonát az ő gondnoksága alá helyezi. De ha a szolga azt mondja magában: uram még sokáig nem jön, és elkezdi verni a többi szolgát és szolgálót, eszik-iszik, meg részegeskedik, akkor ennek a szolgálónak az ura olyan napon érkezik meg, amikor nem várja és olyan órában, amikor nem gondolja. Kegyetlenül megbünteti és a hűtlenek sorsára juttatja. Az a szolga, aki ismeri ura akaratát, de nem áll készen, hogy akarata szerint járjon el, sok verést kap. Aki azonban nem ismeri s így csinál valamit, amiért büntetést érdemel, csak kevés verést kap. Mert aki sokat kapott, attól sokat követelnek, és akire sokat bíztak, attól annál többet kívánnak.«

Az Úr előre megmondta, hogy kiszabadítja népét Egyiptomból és ígéretét meg is tartotta. Nekünk is megígérte, hogy a halálnak, szolgaságnak, tökéletlenségnek állapotából véglegesen ki akar szabadítani bennünket. De készen kell lennünk, hogy számunkra, mint igazak számára, szabadulást hozzon az a nap és ne vesztünket jelentse, mint istenteleneknek. Követnünk kell Ábrahámot erős hitében, meg a többi nagylelkű vállalkozót, akik nem érthették meg életükben az isteni ígéret teljesedését, mert pl. Ábrahám is jövevénynek számított az ígéret földjén (vö.: 1 Móz 23,4; 24,37), hasonlóképpen Jákob is (uo.: 28,4). Mi már nagyon sok isteni ígéret megvalósulását tapasztalhattuk, ill. hiteles tanúbizonyság alapján megismerhettük. Ilyen elsősorban Jézus feltámasztása, melyet előre jelképezett Izsák sorsa, továbbá az egyház csodálatos fennmaradása és elterjedése, szentjei stb.

Találkozás Istennel

A zsidókhoz írt levelében Szt. Pál magasztalja a hitet. Az ószövetség népének nagyjai a hit emberei, Ábrahám minden hivők atyja volt. Jámbor zsidók előtt a hit indítékai mindig Isten tettei voltak, amelyekkel a nép sorsát intézte. Hogyan hívta ki Egyiptomból népét, hogyan vezette a pusztában stb. És ezek valóban nagy érvek lehettek egy sokkal később élő izraelita szemében, hisz ő is tagja volt ennek a sok csodatettel vezetett népnek. Ezeknek az eseményeknek az ismerete adta meg nekik az önérzetet, az öntudatot, mellyel magukat más népeknél különbeknek érezték, és ezek tették számukra magától értetődővé az Isten létébe vetett hitet is. Az a tény, hogy léteztek, mint külön nép, hogy nem vesztek el, nem semmisültek meg, ezek élő argumentumok voltak számukra.

Mózes előtt Isten a pátriárkára hivatkozik, mikor mintegy igazolni akarja magát, és Mózes hitét akarja elnyerni. Én vagyok az, aki szóltam az ősatyákhoz . . . De mit mondott az Úr Ábrahámnak? Itt nincs hivatkozás senkire, semmilyen eseményre, csak ennyit olvasunk: Szólt hozzá az Úr. És Ábrahám hitt az Úr szavának.

Ha hozzám is szólna az Úr, az Isten, akkor én is hinnék . . . Ha én is olyan közelieknek érezném magamhoz az Isten csodatetteit, mint Izrael népe, akkor talán nekem is könnyebb lenne a hit . . . De elhinni, hogy van Isten, mikor se nem láttam, se nem hallottam soha szavát, nem találkoztam vele, mikor nem volt soha semmi kapcsolatom Istennel, nem tapasztaltam semmit Istenről? Csak másoknak elhinni, vagy csak mások észbeli érveinek engedni? A tekintélytisztelő régi ember és a mai jó kisgyerek még megelégszik mások állításaival, de a legtöbb nem. Ezért csak egy út marad a hitrevezetésben: Isten-közelségbe vinni az embereket, elősegíteni az Istennel való találkozást, hogy személyes, Isten-élménye lehessen.

A csillagos ég szemlélete, a természet szépsége, gazdag vál-

zatossága meglehetősen távol esik a mai ipari, technikai világban élő embertől. Keveset mozog a természetben, nem néz a csillagos égre, ott nem találja meg az Istent. Mégis kell keresnie az Istent, a hangját, szavát, a „leadását", a „hullámhosszát". A mai embernek munkája közben kell Istennel találkoznia.

Mivel dolgozom? Különböző anyagokkal. Honnét kapom őket? A kis raktárakból, s végül a természet nagy raktárából. De ki szállította oda? Nőtt, alakult, évek és évmilliók alatt talán. Miközben az anyagon dolgozom, keresem annak arcát, aki a nagyraktárban összehalmozta. És milyen értékes, „nemes" ez az anyag: a nyersanyag! Milyen változatos, sokféle, annyi mindenre felhasználható, alakítható. Sok mindenre gondolt a nagyraktár főnöke. Jó előre gondolt, évmilliókkal előre, tudta, hogy mi mindenre lesz szükségünk egykor, azaz ma. Milyen jó, hogy raktározott szenet, meg rengeteg energiát a kis atomokba . . . Jó szívvel gondoskodott előre rólunk, mint az anya, aki távolban lévő fiának készíti és feladja kellő időben a csomagot, hogy az pont karácsonyra érkezzék meg, amikor éppen kell. — De az anyag, amit kézhez kapok, már bizonyos munkán is átesett, félkészáru. Valaki dolgozott már rajta. Én tehát folytathatom a megkezdett munkát. Egy anyagon dolgozom ezzel a Valakivel. Munkatársa vagyok. Egy szalagon dolgozunk. Továbbadta nekem, hogy készre dolgozzam ki. Ő kezemre dolgozott, és megengedi, hogy a végső simításokat én tegyem, és élvezzem a készet. Ez a Valaki tehát nem igazgatóm és gazdám, hanem munkatársam. Részt ad az örömből, a sikerből, a haszonból, de a felelősségből, a tervezésből, a gondból is. Társtulajdonosa vagyok az egész anyavilágnak és a világüzemnek. És ahogy ő az én előnyömre dolgozott előre, úgy nekem is mások javára kell előredolgoznom. Mert hiszen, amit én készítek, azt másoknak készítem, hogy ők is örülhessenek az általunk elkészített dolgoknak.

Meg kell láttatnunk nemcsak a munka erkölcstanát, hanem annak misztikáját is. Segítenünk kell másokat abban, hogy a verejték és a fáradtság mellett vagy a mögött lássa a dolgozó ember a láthatatlan isteni munkatársat, és megérezze annak közelségét, hozzám közeledő jóságát.

János pápa nemcsak a teremtővel való együttműködést emeli ki, hanem a megváltás művébe való bekapcsolódást éppen a munka által. Így a Megváltóval is biztosít találkozást a munka.

Krisztus bekapcsol bennünket istenemberi vérkeringésébe, részeseivé tesz isteni életének és minden munkájának. Társmegváltók leszünk minden cselekedetünk által. Nemcsak kapunk tehát tőle értéket, hanem mi is hozzájárulunk az ő tevékenységéhez, s

az ő termelői munkájában („sok termést hoz") nekünk is lesz részünk.

Mindezekben tehát találkozunk Istennel.

A hitet sokszor csak értelmi tevékenységnek mondják. Assensus mentis... Talán inkább úgy kellene mondanunk: Assensus hominis, az egész ember igenlése Isten felé, Isten átkarolása egész emberi mivoltunkkal. Értelmünk és akaratunk, szívünk is bizalommal, ráhagyatkozással és szeretettel átkarolja Istent. Amint az Istennel való találkozáskor a mai ember nem a függőség érzetében találja meg, hanem abban, hogy Isten munkatársának érzi magát, úgy a hit aktusát is nem a néma elfogadásban, hanem a tevékenyebb átkarolásban látja. Isten valóban nem kényszeríti az embert maga elé, hanem hívja kegyelmével, s az ember szabadon elfogadja a hívást. Korunkban talán megint ezt kellene jobban hangsúlyozni, ezt a szabad odafutást a karjait kitáró Istenhez. A felelés lényeges eleme az élő vallásosságnak. Vallás csak akkor jön létre, ha az ember a Szentben olyan hatalmat lát, amely hozzáfordul, amellyel dialogusba léphet. A keresztény ember számára a vallás annyit jelent, mint közösség az élő Istennel. Csak amikor Isten szava és az ember felelete találkozik, jön létre a vallás és a hit is. Deus et anima, mint Ágoston mondja. Két személy találkozása. (L. *Häring:* Das Gesetz Christi. 85. l.)

Az ember teremtménye Istennek, és mint ilyen, mindig is függő viszonyban marad. De az is tény, hogy az Isten meghívta az embert, hogy mint teremtmény személyes kapcsolatban Istennel részese legyen vele együtt a világért viselt felelősségének.

Az ember felelőssége nem a fizetett munkás vagy pláne a rabszolga felelőssége, hanem a társtulajdonos és a munkatárs felelőssége. Ez a helyzet is új tartalmat ad tehát vallásosságának és hitének. Amint Isten megosztja felelősségét az emberrel és megbízik benne, ugyanúgy kell az embernek is teljes bizalommal lennie isteni Társa iránt, és teljes lelkesedéssel és szeretettel átkarolni terveit és őt magát. És minél nagylelkűbb és odaadóbb lesz Isten a maga mellé vett emberi, teremtményi társsal szemben, és annál több részesedést nyújt neki.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. *„Enyhe szellő susogása"* (1 Kir 19,12)

Két tanítást merítsünk Illés látomásából. Isten nem vihar, nem földrengés, nem tűzvész. Mindez pusztít, Isten nem akar pusztítani, még a bűnöst sem. Néha kénytelen ezeken a nyelveken beszélni, mert mi, emberek nem akarjuk megérteni halk suttogását a lelkiismeretben. Bár sohase lenne süket a lelkünk, bár mindig meghallanók a Szentlélek sugallatait! Bár sohase kellene fülünkbe süvítenie az Úrnak, hogy el ne vesszünk. De ha már rákényszerítettük Atyánkat a keménységre, mindig tudnunk kell, hogy Isten nem ilyen. Ő édes és lágy, mint tavaszi enyhe szellő. Akik ragaszkodnak hozzá, azok tudják. Bújjunk hozzá, és megérezzük, míly édes az Úr.

A másik tanítás: Ne a harsányságokban keressük Istent. Főleg ne a harsány örömökben. Sokkal több az öröm a hozzámtartozó szív csendes szeretetében, mint a kéj orgiáiban. A szolidan fogyasztott pohár borban, mint a sok szeszben. A becsületes munkával szerzett szerény otthonban, mint az összelopott luxusvillában. A csendes öröm mélyebbre ivódik, akárcsak a csendes eső. Légy az öröm szakértője! Minden öröm mélyén ott van Isten, de csak addig, míg fel nem támad a mohóság. A só mértékkel ízesíti az ételt, mértéktelenül: tönkreteszi. Így van az öröm is. Az igazi nagy öröm csendes, szolid, mértéktartó.

2. *„Inkább azt kívánnám . . ."* (Róm 9,3)

Pál apostol szíve fájdalma: Népének tömegei nem hisznek. És hogyan reagál szíve fájdalmára? Úgy, hogy példaképe lehet minden idők Jézusért buzgólkodó embereinek.

Mert mindenki számára, aki Jézus ügyének szerelmese, ismerős ez az érzés: Akiket legjobban szeret, akikhez legközelebb áll, nem fogadják el az üdvösséget. Talán olyanok is vannak szeret-

teink között, akik nemhogy nem gyónnak meg karácsonyra, húsvétra, de még a templomba sem jönnek el. Ha hit és szeretet van bennem, fáj ez nekem. Fájdalmam azonban azt váltsa ki bennem, amit Szent Pálban. Nem a tehetetlen dühöt, haragos elkeseredettséget, amely „leveszi a kezét rólunk", nem a veszekedést, a meddő sopánkodást, nem a beletörődő lemondást. Pál apostol azt írja: „Azt kívánnám, hogy magam legyek átok alatt, távol Krisztustól, testvéreimért, az izraelitákért." Túlzó módon fejezi ki magát, hogy annál kifejezőbben adja értésre: Mindenre, de igazán mindenre hajlandó értük, hogy megtalálják Jézust. Bennem is ez kell legyen: Mindenre hajlandó vagyok értük. Nem, hogy nekem legyen igazam, hanem mert nagyon szeretem őket. Hogy mi legyen ez a „minden", majd értésemre adja a Szentlélek, és tudok majd „elég okos lenni". Ha odaadom Istennek készséges szeretetemet, ő majd használja bölcsessége szerint.

3. *Szent Pál és övéi*

Népe ellensége volt Pálnak, mindenütt élete ellen törtek, rágalmazták, fellázították ellene az idegeneket is. Érdemes felfigyelnünk, hogyan reagált erre az Apostol. Mert hiszen velünk is előfordul, hogy családunk, rokonságunk egyik-másik vagy több tagja ellenünk van. Ne csak vallási ellentétekre gondoljunk, hanem minden súrlódásra. Tehát legyünk követői Pálnak, mint ő Krisztus követője volt.

Nem mondott rosszat övéiről, sőt védte őket. Még az „igazat" sem mondta, panaszkodta el. Jó ízlésű ember így tesz. Hátha még keresztény is! Ne hordjam ki saját családomat, rokonságomat!

Elismeri magában is, nyilvánosan is érdemeiket. Én is ezekre emlékezzem, ne a sértésekre! A helyett, hogy egy-két sérelem miatt elfelejtenék minden jót és kedveset, inkább a sok szépre emlékezve igyekezzem átsiklani minden fölött, ami nem szép.

Nemcsak nem tagadja meg a szeretetet, hanem jóindulata, ragaszkodása csak megerősödik. Bár tudnék ilyen lenni!

Légy méltó Jézushoz családod, rokonságod körében!

4. *Akik nem mernek bízni*

Az evangélium Pétere örök példaképe azoknak, akik az élet enyhe vagy nagy viharai között nem mernek Jézusban bízni, hanem elkezdenek kapkodni, persze, a maguk feje, ösztöne szerint.

Néhány példát csak: A leány, ha megijed, hogy férj nélkül marad, hajlandó minden erkölcstelenségre, még arra is, hogy többgyermekes családapát elcsábítson. Nem egy vallásosnak indult élet végződött itt.

Az élet túlbiztosítása érdekében hányan lopnak, csalnak, sikkasztanak!

Kellemetlen helyzetekben milyen gyakori, hogy hazugsággal vágjuk ki magunkat?

A házasélet viharaiból sokan válással akarnak kimenekülni.

A „kapuzárás előtti években" gyakori a féktelennévállás, mert „már jön az ötvenedik évem, és még semmi örömöm nem volt az életben". Bosszút állunk, áskálódunk, mert nem merünk bízni Isten igazságszolgáltatásában.

Rágalmakat szórunk másokra, „megfúrjuk" ezt vagy azt, mert félünk, hogy különben ő „intéz el" bennünket.

A sort sokáig lehet folytatni. Mindenki gondolja végig a maga életét. És vegyük észbe, hogy nemcsak abban hasonlítunk Péterre, hogy ijedtünkben nem bízunk Jézusban, hanem abban is, hogy ha a magunk feje után kezdünk kapkodni, azonnal merülni kezdünk. Ez a merülés: földi szempontból is egyre jobban belekeveredünk a viharos habokba, és az örök élet szempontjából is kezdünk lefelé csúszni, ha nem éppen zuhanni.

Bízom benned, Jézusom! Te vezess át az élet viharain! Ments meg a kishitűségtől!

B)

1. *„Nagy út vár reád"* (1 Kir 19,7)

Vándorút az emberi élet. De ezt ne úgy értsük, hogy egymás után szaladnak az évek, magunk mögött hagyunk sok jót és rosszat, míg végre megérkezünk; némelyek szerint a sírig, hitünk szerint Isten trónusáig. Nem ilyen értelemben vándorút az élet, ilyen értelemben legföljebb sodródás, tehetetlen sodródás, mert ugyan ki tudná megállítani az éveket? Ha arról van szó, hogy minden embernek „nagy utat" kell megtennie, ez belső vándorlást jelent, azaz belső alakulást.

Minden emberi élet egy feladat: Légy olyanná, amilyennek elképzelt Istened. Ez az „olyanná levés" a vándorút. Akinél csak múlnak az évek, „ahogy esik, úgy puffan" módra, az nem vándorol, az leült, leheveredett az árokpartján, vagy gurul lefelé,

ahelyett, hogy egyre magasabbra kapaszkodnék, „egészen az Isten hegyéig".

Az életnek tehát vándorútnak kell lennie Isten felé. Vagyis alakulásnak: Indulatosból szelíddé kell lennem, sértődősből megbocsátóvá, önzőből másokért élővé, felületesből imádságos lelkületűvé, anyagiasból az igaz értékekre vágyakozóvá. Aki ezt megpróbálja, nem is annyira vándorútnak, inkább fáradságos, nehéz hegymászásnak érzi az életet, amelyről méltán lehet mondani: „Egészen az Isten hegyéig".

Első dolgom megkérdezni magamtól: ilyen értelemben vándorút-e az életem, vagy csak sodródás, ténfergés, heverészés, gurulás lefelé? A második dolgom: elindulni, határozottan, nagy akarattal és elszánással. Ez nagyon nehéz. Csak a mennyei Kenyérnek, „ennek az ételnek erejével" lehetséges. Isten nyújtja ezt az eledelt. Hálásan fogadom.

2. *Te már csak ilyen vagy?*

Szent Pál bűnöket és erényeket sorol fel. Mindkét csoportban ún. indulati megnyilvánulásokat sorol. „Keserűség, indulat, haragtartás, szóváltás, káromkodás" — ez valamennyi indulati bűn. A jóindulat, könyörületesség, megbocsátó érzelmek viszont indulati erények.

A mélylélekben kiderítette azt, amit különben is megsejtettek ősidők óta az emberek: az ilyenfajta kitörések egy tövön fakadnak, akár erényként, akár bűnként jelennek meg. Számtalanszor meg lehet figyelni az „indulatos" embereket: rettentő dühvel tör valakire, aztán hirtelen átcsap a másik végletbe, szeretetkitörést produkál. Nagyon durva, könnyen méregbe jövő emberekről szokták észrevenni: aranyból, vajból van a szíve. Szenvedélyesen gyűlöl, aztán ugyanilyen szenvedélyesen megbocsát.

Ez az egy tőről fakadás kellő megvilágításba helyezi ezt a sokszor hallott mondást: „Én már csak ilyen vagyok!" Különösen gyakran mondogatják ezt indulatosan kitörő emberek. Van benne igazság. Az indulatos ember indulatos marad. Ha nagyon meg akarja fékezni magát, hamarabb lesz beteg, mint indulatmentes. De a teljes igazság az, hogy az indulatosság nem erkölcsi tulajdonság. Erkölcsi tulajdonsággá úgy lesz, hogy ez a mindenképpen meglévő és felduzzadt indulat jó vagy bűnös módon tör ki. Ez pedig nem determinált dolog. Vagyis senki sem mondhatja: én indulatos vagyok, tehát kell dühöngenem, káromkodnom, törnöm-zúznom. Csak ezt mondja: én tele vagyok indulattal, annak

némelykor ki kell törnie. Csakhogy az már az illetőtől függ, hogyan tör ki, jobban mondva, hogyan vezeti le indulatait. Mivel a jó és a gonosz indulatok egy tövön fakadnak, aki tervszerűen szenvedélyes jóságban, jámborkodásban, jó ügyekben való szaladgálásban, levezeti indulatait, az nem, vagy ritkán fog bűnösen indulatoskodni. Orvosság tehát: szenvedélyes jóság, az igazság védelme, gyengék felkarolása, buzgó vallásgyakorlatok.

Indulatos vagy? Add indulataidat Istennek! Ha tétlen gyümölcstelenségben élsz, időnként kitörő indulataiddal szomorúságot okozol Isten Szentlelkének. Addig vezesd le indulataidat, míg te parancsolsz nekik, míg akaratod szerint használhatod őket!

3. *Isteni vendégség*

A szentáldozás: vendégségbe hív Isten. Az igazi jó barátság egyik megnyilvánulása az ebéd- vagy vacsorameghívás. Ezt tette Jézus, mikor apostolainak nyújtotta az átváltoztatott kenyeret és bort; ezzel megerősítette, amit előzőleg mondott nekik: „Nem mondalak többé szolgáknak benneteket, hanem barátaimnak". Szól az valamennyiünknek, mint ahogyan ez is: „Vegyétek és egyétek..." Isten mondja: barátom vagy. Asztalához hív. Nagyon nagy dolog ez.

Ha Isten hív meg, akkor nagyszerű vendégségre számíthatunk. Pedig látszólag nem az, kicsi ostyát kapunk csupán. Valójában igen fényes vendéglátás ez. Emberek között is a lényeg nem az ételek, italok mennyisége és minősége, azt otthon is elfogyaszthatná az ember. A lényeg a szív, a megbecsülés kifejezése, a szeretet megnyilvánulása. A jó ital és étel csak arra jó, hogy általuk a szívüket tegyék ki a vendéglátók. Ezt teszi Isten is, de nem jelképesen, hanem valóságosan. Nem étellel jelképezi a szívét, hanem valóban adja: Ez az én testem. Ezért felülmúlhatatlan fényességű vendéglátás a szentáldozás.

Emberek között a meghívást nagyon komoly ok nélkül visszautasítani nem lehet, mert sértésnek számít. Kifejezése annak, hogy nem óhajtjuk a baráti kapcsolatot. Nem tudom, gondoltunk-e rá: aki nem áldozik, végeredményben azt fejezi ki, ezzel, hogy nem akar szorosabb barátságban lenni Jézussal. Próbáljuk átgondolni ezt a dolgot és revideálni magatartásunkat!

4. *„Hogy aki eszik belőle, meg ne haljon"* (Jn 6,50)

Az oltáriszentség pharmacum immortalitatis, halhatatlanságot biztosító orvosság, az örök élet záloga. Isten szándéka: feltámaszt boldog örök életre. De: érdemes engem feltámasztani? Olyan vagyok, akit érdemes megőrizni egy örökkévalóságra? Csak a Kenyér gyakori vétele tesz olyanná. Az áldozások révén gyógyulgat beteg lelkem, alakulok, tökéletesedem, egyre hasonlóbbá válok ahhoz, aki Szívét szorítja szívemhez. Lassankint olyanná alakulok, hogy érdemes örök megőrzésre feltámasztani engem.

Ha nem eszitek, nem lesz élet bennetek... Éltek ugyan, de az nem élet. Az igazi élet tele van erővel, tisztasággal, derűvel, jósággal. Bűnös, gyenge, tisztátalan életem az áldozásokban töltődik fel életerővel. Természetesen csak a jó szentáldozásokban.

Minden Jézussal való egyesülésem harc legyen, amelyhez próbálom minden erőmmel elérni azt, hogy legyőzzön engem Jézus. Nem saját akaratomat próbálom ráerőszakolni. Legfőbb kérésem az, hogy alakítson engem, vezessen az ő útjain. Az ő életét öntse belém, hogy kedves legyek embereknek, Istennek, egy örökkévalóságra.

C)

1. *„Elindult anélkül, hogy tudta volna, hová megy"* (Zsid 11,8)

Mi mit tudunk a mennyek országáról, ahová megyünk?

Hogy milyen a mennyország, azt az sem tudná megmondani, aki onnét jönne vissza. Sőt, maga Jézus sem tudta megmondani nekünk, aki pedig a menny Királya. Csak hasonlatokat tudott mondani: drágakő, kincs, vendégség, lakodalom, bérkifizetés stb. Így kiáltott: „De mihez is hasonlítsam a mennyek országát?!" Miért nem tudta elmondani? Mert azt látni kell. Olyan minőségű, hogy semmi földi nem is hasonlít rá. Úgy vagyunk vele, mint ahogyan a született vaknak senki meg nem tudja magyarázni, milyen a piros szín.

Azért mégis sokat tudunk a mennyről. Például, hogy ott nincs semmi, ami rossz, ami fáj, ami szenvedést okoz.

A földi örömöket messze meghaladó örömökben lesz részünk. Nem lesz evés, ivás, házasélet. Mindez nem fog hiányozni, mint pl. nem hiányozna az emberré varázsolt kanárinak a madáreledel. Hasonlat: a hernyó keserű levelet eszik, ízlik neki; de mikor pillangóvá alakul, virágporral, mézzel él, nem akar többé levelet

rágcsálni. Ezek az átalakulási hasonlatok rávezetnek a leglényegesebbre. Mi is átalakulunk, isteniek leszünk. A Szentháromság életében, boldogságában veszünk részt. Hogy az milyen lesz, arról nyilvánvalóan dadogni sem tudhatunk.

Minél tágabb a szívem, annál többet tud majd magába fogadni a Szentháromság életéből, öröméből. A szívet a szeretet tágítja, az önzés rántja görcsbe. Nem érdemes sokat filozófálni a mennyről. Szeress, és hamarosan meglátod, élvezed mindörökké.

2. *„Maroknyi nyáj"* (Lk 12,32)

Tanulhatnánk Isten egykori választott népétől. Apró kis országocska voltak, mégis tele öntudattal. „Minden népnél kevesebben" voltak, mégis a világ legelső népének érezték magukat. Nagy vezérük, Mózes, nem azt kötötte lelkükre, hogy ne képzeljék magukat világjelentőségű népnek, csupán azt, hogy kiválasztottságukat ne saját kiválóságuknak tulajdonítsák, hanem Isten kegyelmes szeretetének, aki érdemük nélkül emelte őket magához.

Sokszor érezhetjük magunkat mi, hivő keresztények is „maroknyi nyájnak". Kevesen gyűlünk össze Istenünk oltára körül. Szent öntudatunk azonban jogos, sőt kötelező. Isten választottjai vagyunk, hogy mint Mózes mondotta, Isten „tulajdon népe legyünk minden nép közül, mely a földön vagyon". Örök szövetséget kötött velünk Urunk, és nekünk is szól: „Tudd tehát, hogy az Úr, a te Istened, erős és hűséges Isten, ki ezerízigen megtartja a szövetséget. — Dicsekedjünk is az Istenben Urunk Jézus által." Mindegy, hányan vagyunk szám szerint, mert Isten egyesült velünk, az ő életébe vagyunk beoltva.

A keresztény öntudat nem a másokat lesajnáló, a tökéletesség pózában tetszelgő, az igazság birtokában pöffeszkedő magatartás. De mégis öntudat. A kegyelemből, pusztán szeretetből kiválasztottak öntudata, a kicsinyek öntudata, akiket Isten irgalma takar be. Azok öntudata, akik szelídségben és alázatban, az Isten igájának hordozásában megtalálják lelkük nyugalmát.

3. *Érdemes kockáztatni?*

„Adjátok el, amitek van!" (Lk 12,33) Aki Jézust követi, sok mindenről le kell mondania. Részint olyan dolgokról, amelyek

mindenkinek tilosak, másrészt olyanokról, amik neki egyénileg tilosak, hivatása vagy körülményei miatt (papok, édesanyák stb.).

Felvetődik a kérdés: Érdemes-e? Izaiással azt üzeni Isten: „Kétannyi lesz a birtokuk és örökös a vidámságuk". Jézus viszont százszorosat ígért és az örök életet Péternek, és mindenkinek, aki mindent elhagy őérte. Most már kétszeres vagy százszoros? Megmondani így nem lehet, mert egészen más minőségű dolgok összehasonlításáról van szó. Amiről lemondunk, természetes öröm, sőt legtöbbször természet ellenes. Amit kapunk, természet feletti. Teljességében a mennyben, megcsillanásaiban már most.

Merem-e vállalni a lemondás kockázatát a százszoros reményében? Attól függ, elegendő-e a hitem. A hit bizalom kérdése. Megbízom-e Istenben? Merem-e rátenni szavára az életemet? A jézusi élet a hit merészségét követeli. Tanulnom kell Ábrahámtól, aki mert lemondani hazájáról az új hazáért, merte feláldozni az életénél is kedvesebbet, egyetlen gyermekét. „Biztosra vette, hogy Isten képes a halottakat is feltámasztani."

A feltétlenül hitből élőkre áll Szent Pál szava: „Egy jobb haza után vágyódtak, a mennyei után. Ezért Isten sem szégyenli, hogy Istenüknek hívják, hiszen hazát készített nekik".

4. *„Csípőtök legyen felövezve"* (Lk 12,35)

Szent Pál mintegy kibontja ezt a felhívást, amikor ezt köti Titusz lelkére: „Éljünk fegyelmezetten, szentül és buzgón ezen a világon. Várjuk reményünk boldog beteljesedését: a nagy Istennek és Üdvözítőnknek, Jézus Krisztusnak dicsőséges eljövetelét." (Tit 2,12—13)

Tehát fegyelmezetten, szentül és buzgón! A három szó három fokozatot jelöl, és csak a három együtt adja a „felövezett csípőjű", Jézust méltón váró életet.

Fegyelmezetten: az ösztönös vágyakat az értelem és akarat uralma alá kell rendelni. Ez az emberi élet.

Szentül: úgy, mint akik bár a Földön élnek, mégis minden vágyuk, gondolatuk, céljuk végső rációja a mennyei élet. Nem pusztán természetes élet ez, hanem Isten fiainak élete. Hitből fakad, és a természetfeletti szeretet élteti. Reménye öröklétre szól.

Buzgón: mint akiket űz, hajt, mind tökéletesebb életre sarkal a szívükbe oltott szeretet. Ez az a lendület, amely az isteni élet mélységeibe ragad bennünket.

ÉVKÖZI 20. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Iz 56,1; 6—7): *„Ezt mondja az Úr: Tartsátok meg a jogot és cselekedjetek igazságot, mert nemsokára eljő szabadításom, és megnyilvánul igazságom. A jövevények fiai pedig, kik az Úrhoz csatlakoznak, hogy szolgáljanak neki és szeressék nevét, és szolgái legyenek, mindenkit, ki vigyáz, hogy a szombatot meg ne szentségtelenítse, és megtartja szövetségemet: elvezetem szent hegyemre, és megörvendeztetem imádságom házában; égő- és békeáldozataik kedvesek lesznek nekem oltáromon. Házam ugyanis az imádság háza lesz minden nép számára."*

A jogot és igazságot — mindkettő az isteni törvényt jelenti — sürgeti az Úr, mert közeli már az ő szabadításának és igazságának megnyilvánulása, azaz a fogság vége. Annak az időnek boldogságára így készüljenek, másrészt pedig: ha az Úr megtartja szavát, ígéretét, ők is legyenek készségesek a szövetségben vállalt kötelezettség megtartására. A szabadulás nemcsak a zsidók számára jelent majd örömet, hanem azoknak a pogányoknak a számára is, akik szíves-örömest csatlakoztak volna eddig is a választottak közösségéhez, de az ószövetségi törvény rideg rendelkezései számukra ezt lehetetlenné tették. Ettől kezdve minden nép számára imádság háza lesz az Úr háza.

II. OLVASMÁNY (Róm 11,13—15; 29—32): *„Testvérek, nektek, pogányoknak azt mondom: Mint a pogányok apostola, nagyra tartom szolgálatomat, hátha vetélkedésre sarkallom véreimet és néhányukat elvezetem az üdvösségre. Mert, ha már elvetésük megbékélése a világnak, mi más lesz fölvételük, ha nem élet a halálból. Isten ugyanis nem bánja meg kegyelmi adományát és meghívását. Amint egykor ti sem engedelmeskedtetek Istennek, most azonban az ő en-*

gedetlenségük következtében irgalomra találtatok, úgy ők is hitetlenek lettek az irántatok tanúsított irgalmasság miatt, hogy egykor majd irgalomra találjanak. Isten ugyanis mindenkit engedetlenségbe fogott össze, hogy mindenkin könyörüljön."

A zsidók hitetlenségének, elutasító magatartásának az lett a következménye, hogy az apostolok hamarabb fordultak a pogányokhoz. Szent Pál abban bízik, hogy a kereszténnyé lett pogányok életének szépsége, az egyház diadalmas terjedése felkelti a zsidókban a versengés szellemét. Biztosra veszi, hogy a zsidóság végül is megtér és így mindenkin, zsidón és pogányon megkönyörül Isten, amint mindenkit átka nyomott. (Róm 3,9)

AZ EVANGÉLIUM (Mt 15,21—28): *„Az időben Jézus továbbmenve, Tirus és Szidon környékére vonult vissza. Ekkor egy kananita asszony, aki erre a vidékre való volt, kiáltozni kezdett: »Könyörülj rajtam, Uram, Dávid fia! Leányomat kegyetlenül gyötri a gonoszlélek.« Ő azonban egy szóval sem válaszolt. Ekkor tanítványai hozzáfordultak és kérlelték: »Teljesítsd kérését, mert kiabál utánunk.« Erre így felelt: »Küldetésem csak Izrael házának elveszett juhaihoz szól.« De az odajött, leborult előtte e szavakkal: »Uram, segíts meg!« Ő azonban ezt válaszolta: »Nem jó elvenni a gyermekek kenyerét s odadobni a kis kutyáknak.« Az asszony újra kérlelte: »Igen, Uram. De a kis kutyák is esznek a morzsákból, melyek uraik asztaláról lehullanak.« Ekkor Jézus e szavakkal felelt neki: »Asszony, nagy a hited. Legyen akaratod szerint.« És leánya meggyógyult abban az órában."*

A zsidók hitetlenségével szemben áll ennek a pogány asszonynak a mintaszerű hite. Bizonyára hallotta Jézusról azt is, hogy Messiásnak tartják, nem csupán csodatevő erejéről értesült. Ezért szólítja Dávid fiának. Jézus nem azért odázza el kérése teljesítését, mert kedvét találja szenvedésében, hanem hitének erejét akarja megértetni apostolaival. A végül odavetett hasonlat a kutyákról aligha volt sértő szándékú, bár a kutya elnevezést többnyire annak szánták. De itt nem ez a szó a döntő egymagában, hanem a kép egésze: amíg a család tagjai nem laktak jól, addig nem dobálják a húst az állatoknak. Magyarán: amíg a választott nép fiainak evangelizációja be nem fejeződött, addig a pogányok várjanak. Az asszony szellemes válasza nem annyira eszét és talpraesettségét dicséri, hanem erős, rendíthetetlen hitét

és ebből fakadó bölcsességét: az elutasítóan hangzó szavak mögött megértette a segítő, elfogadó szándékot.

Isten a pogányokat is elfogadta, gyermekeivé tette. Erről beszél mindhárom olvasmány. Nem az a döntő, honnan jön az ember, hanem az, hová tart. Van-e hit, készség, jóakarat a lelkében, vagy nincs. Ez tesz igazán értővé, belátóvá bennünket. Jézust megérteni nem azt jelenti, hogy bizonyos állítások értelmét felfogom, belátom, hanem ennél sokkal többet. „Értjük egymást" — ez a lelkület, gondolkodásmód azonosságát jelenti. Csak az jut itt valamire, aki ugyanazt a lelkületet ápolja magában, ami Jézus Krisztusban is megvolt, ill. megvan. Jézust érteni, Jézusban hinni annyit jelent, mint ezt a közösséget megteremteni. Ő olyan univerzális egyéniség, hogy a vele való közösség megteremtése minden ember számára lehetséges. A szív készségén múlik a dolog.

B)

I. OLVASMÁNY (Péld 9,1—6): *„A bölcsesség házat épített magának, kifaragta hét oszlopát; leölte áldozatait, elegyítette borát, meg is terítette asztalát; elküldötte szolgálóit, hogy kiáltsák a várban és a város falain: »Aki együgyű, jöjjön hozzám!« S a dőreknek azt izente: »Jertek, egyétek étkemet, és igyatok a borból, melyet nektek elegyítettem! Hagyjatok fel az együgyűséggel, hogy élhessetek, és járjatok a belátás útjain!«"*

A megszemélyesített bölcsesség nagyon ékes, hét oszlopos házába invitálja azokat, akik híjával vannak a bölcsességnek és bőséges lakomát készít számukra. Könnyen lehetséges, hogy a hetes szám a teljességet szimbolizálja.

II. OLVASMÁNY (Ef 5,15—20): *„Testvérek, gondosan ügyeljetek arra, hogyan éltek: ne ostobán, hanem bölcsen. Használjátok fel az időt, mert rossz napok járnak. Ne legyetek értetlenek, hanem értsétek meg az Úr akaratát. Ne részegeskedjetek, mert a bor léhaságra vezet, inkább teljetek el lélekkel. Egymás közt énekeljetek zsoltárt, himnuszt és szent énekeket. Énekeljetek és ujjongjatok szívből az Úrnak. Adjatok hálát mindig mindenért Urunk, Jézus Krisztus nevében az Istennek, az Atyának."*

Az igazi bölcsesség abban áll, hogy az ember minden időben, helyzetben felismeri, mi az Isten akarata, hogyan használja ki ezt a helyzetet és időt is a paruziára való felkészülésre. Ezt a bölcsességet a Szentlélek adja meg az embernek. Vele kell töltekeznünk, nem borral, amint a pogányok tették nem egyszer vallásos összejöveteleik alkalmával, sőt, ami a kereszténveknél is előfordult, amint éppen Szent Pál említi 1 Kor 11,20—22-ben.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 6,51—59): *„Az időben így szólt Jézus a sereghez: Én vagyok az élő kenyér, mely a mennyből szállott le. Aki ebből a kenyérből eszik, örökké él, s ez a kenyér, melyet én adok nektek, az én testem (húsom) a világ életéért. Vitatkoztak erre a zsidók egymás közt: »Hogyan adhatja ez a testét (húsát) eledelül nekünk?« Jézus pedig így folytatta: »Bizony, bizony mondom nektek, ha nem eszitek az Emberfia testét (húsát) és nem isszátok az ő vérét, nem lesz élet tibennetek. Aki eszi az én testemet (húsomat) és issza az én véremet, annak örök élete van, és én föltámasztom őt az utolsó napon. Az én testem (húsom) ugyanis valóságos étel, s az én vérem valóságos ital. Aki eszi az én testemet (húsomat) és issza az én véremet, énbennem marad és én őbenne. Amint engem küldött az élő Atya és én az Atya által élek, úgy aki engem eszik, az majd énáltalam él. Ez az a kenyér, mely a mennyből szállott le, nem olyan, amilyet atyáitok ettek, de meghaltak: aki ezt a kenyeret eszi, örökké él!« Ezeket tanította a kafarnaumi zsinagógában."*

Akik a mannából ettek — bármennyire az égből szállt is alá — meghaltak. Az igazi élő és életet adó kenyér Jézus. A menny az örök élet hona, tehát csak az az igazi égi kenyér, ami örök életet tud adni azoknak, akik eszik. Jézus nemcsak tanításával adja meg az örök életet: félreértések elkerülése végett húsáról beszél, amit enniök kell azoknak, akik az örök életet el akarják nyerni; azt mondja, hogy vérét kell innia anak, aki örökké akar élni. Ez a zsidókat nyilván sokkolta, hiszen a törvény mindenféle vér élvezetét tiltotta számukra. Jézus világosan megmondja, hogy teste valóságos étel és vére valóságos ital. Tehát nem képletesen, átvitt értelemben kell venni, mint amikor az I. Olv. szerint a megszemélyesített bölcsesség terít asztalt azoknak, akik keresik, hanem szó szerint, nagyon is reálisan. Testének és vérének evése-ivása olyan életközösséget létesít vele, amilyen közte és az Atya között van. A zsidók jól értették Jézus szavait és megbotránkoztak rajtuk. Ő azonban a vérének ivásáról szóló beszéd-

del még csak olajat öntött a tűzre. Az 54. v.-ben Jézus egyenesen rágásról beszél testével kapcsolatban és ezzel minden átvitt, szellemi értelmezést kizár. Befejezésül összefoglalja mondanivalója lényegét: ez a kenyér — Jézus — szállt igazán az égből a földre és segíti el az embereket az égbe. Igazi égi kenyér.

Az igazi bölcsesség az, amely a legteljesebb életet igyekszik gyarapítani. Jézus azért jött, hogy életünk legyen és minél több legyen. Törekednem kell arra az életre, melynél több, nagyobb nincs, sőt el sem gondolható.

C)

I. OLVASMÁNY (Jer 38,4—6; 8—10): *„Ama napokban mondták a főemberek a királynak: Ölesd meg, kérünk, ezt az embert, mert szántszándékkal megbénítja a városban maradt harcosok kezét, és az egész nép kezét, ha ilyen szavakat intéz hozzájuk. Ez az ember ugyanis nem keresi ennek a népnek a javát, hanem a romlását. Szedekiás király erre így felelt: Ő úgyis kezetek között van. Nem tagadhat meg ugyanis tőletek a király semmit sem. Elhurcolták tehát Jeremiást és bedobták Melkiásnak, Ámelek fiainak vermébe, mely a tömlöc udvarán volt, úgy, hogy kötélen lebocsátották Jeremiást a verembe, amelyben nem volt víz, csak sár, és így Jeremiás belesüppedt a sárba. Ekkor kiment Abdemelek a király házából és így szólt a királyhoz: Uram, királyom! Gonoszul cselekedték e férfiak mindazt, amit Jeremiás próféta ellen tettek, amikor verembe vetették, hogy ott éhen haljon; mert nincs többé kenyér a városban. Megparancsolta tehát a király az etipos Abdemeleknek, mondván: Végy innen magadhoz harminc férfiut és emeld ki Jeremiás prófétát a veremből, mielőtt meghalna."*

A zsidó főemberek nagyon megneheztelték Jeremiásra, aki ezeket mondta a népnek: „Ezeket mondja az Úr: Aki ebben a városban marad, éhínség vagy döghalál által hal meg; aki pedig a káldeusokhoz menekül, életben és épségben marad és élni fog . . . Minden bizonnyal a babiloni király seregének kezébe kerül ez a város, és ő elfoglalja azt." (Jer 48,2—3) A helyett, hogy Isten üzenetéhez tartották volna magukat, Jeremiás életére törtek, és az állhatatlan, befolyásolható Szedekiásnál el is érték, hogy a biztos halált jelentő, félig kiszáradt ciszternába engedték le, Csak az idegen Abdemeleknek esett meg a szíve Jeremiáson.

II. OLVASMÁNY (Zsid 12,1—4): *„Testvérek, mi, akiket a tanúknak oly nagy koszorúja övez, váljunk szabaddá minden tehertől, különösen a bűntől, amely behálóz minket és fussuk meg kitartással az előttünk levő pályát. Emeljük tekintetünket a hit szerzőjére és bevégzőjére, Jézusra, aki a rá váró öröm helyett elszenvedte a keresztet, nem törődött a gyalázattal, és most az Isten trónjának jobbján ül. Igen, gondoljatok őrá, aki a bűnösök részéről ekkora ellentmondást viselt el, hogy ne lankadjatok és bensőleg el ne csüggedjetek.*
A bűn elleni küzdelemben még nem álltatok ellen a véretek ontásáig."

Jeremiás szenvedése csak előképe volt Jézus üdvösségszerző és lelkesítő szenvedésének. Jeremiás jövendölése, mely miatt szenvednie kellett, beteljesedett, és így Isten igazolta őt és előzőleg meg is szabadította. Jézust is feltámasztotta az Atya, igazolta az általa hirdetett örök élet létezését, és így lett Jézus ennek a hitnek szerzője, azaz hirdetője és bevégzője, mert rajta mindez be is teljesedett.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 12,49—53): *„Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: »Azért jötem, hogy tüzet gyújtsak a földön. Mi mást szeretnék, mint hogy lángra lobbanjon. De még föl kell vennem egy keresztséget. Annyira szenvedek, míg be nem teljesedik. Azt hiszitek, azért jöttem, hogy békét hozzak a földre? Nem azt, hanem mondom nektek, széthúzást. Ezentúl, ha öten lesznek egy házban, megoszlanak egymás közt: három kettő ellen és kettő három ellen. Szembeszáll az apa a fiával és a fiú az apjával, az anya a lányával és a lány az anyjával, az anyós a menyével és a meny az anyóssal.«"*

Jézustól a messiási kor békéjét várták az apostolok. Ezt a békeállapotot azonban meg kell előznie a szétválásnak, a haragnak, a Jézus mellett vagy ellen történő állásfoglalásnak. Akik Jézus ellen döntenek, halálra is adják őt. Sorsában osztozniok kell követőiknek is. E sors vállalása termi majd meg az igazi békét, az igazságot, az értékek kibontakozását. Amint Jézust is elárasztották a szenvedések, mint a hömpölygő folyam és így mintegy megkeresztelkedett bennük, úgy kell nekünk is a szenvedések által megtisztulni és az igazi béke embereivé válni, melyet Krisztus meg akar adni a világnak.

A Krisztus-hozta szétválasztás természetesen nem lehet akadálya annak, hogy minden jóakaratú emberrel készek legyünk együttdolgozni a szép, nemes célok megvalósítását. Sőt éppen ezt várja tőlünk Krisztus, ez lesz mintegy a hitelesítése annak, hogy mellette döntöttünk.

Három csodálatos táplálék

Isten népe zarándokúton jár a kiszabott végső cél felé. Ez a cél nem kisebb érték, mint az örök élet. A nagy cél eléréséhez nagy erőre van szüksége az embernek. Isten gondoskodott arról, hogy bőséges táplálék erősítse az ő népét a vándorúton. Amint Izrael népét bőségesen táplálta a pusztai vándorlás idején, s amint az Üdvözítő csodálatosan megszaporított kenyérrel táplálta hallgatóit és követőit, úgy gondoskodik nagyvonalúan a világ végéig zarándokoló tömegek táplálásáról.

Három csodálatos táplálékra hívja fel figyelmünket a három mai olvasmány: 1. Isten akarata. 2. Szentlélek. 3. Eucharisztia.

1. *Isten akarata.*

„Ne legyetek oktalanok, hanem értsétek meg, mi az Úr akarata". Ef 5,17. „Az én eledelem az, hogy annak akaratát tegyem, aki engem küldött, és hogy elvégezzem művét." Jn 4,34. Kafarnaumi beszédében Jézus így szólt: „Én vagyok az élet kenyere ... Nem azért szálltam le az égből, hogy a magam akaratát cselekedjem, hanem annak akaratát, aki engem küldött." Jn 6,35—38. Isten akaratának teljesítése, vagy még inkább az isteni akarat maga — táplálék. Éspedig olyan táplálék, amely nagyon is megfelel az ember számára, és ha még jobban nézzük, azt kell mondanunk, hogy ez az egyetlen olyan tápláló anyag, amely az ember életét fenntarthatja, és a kifejlődés felé hajtja. Művészek, iparosok, kutatók mondják: Ez az én témám, ez az én anyagom, ez az én területem, ez nekem való! Akkor kezdtek fejlődni, akkor alakultak nagyokká, amikortól kezdve a „magukéban" dolgoztak, abban, ami nekik a legjobban vágott. A gépek, a motorok is akkor tudnak a legjobban működni, húzni, amikor a rájuk szabott,

hozzájuk illő munkát végeztetik el velük, vagy amikor azt az üzemanyagot kapják, amire szerkesztve vannak.

Az ember, akár művésznek, akár gépnek tekintem, akkor tud legjobban és legértékesebben dolgozni és élni, ha azt a munkát végzi, azt az akaratot valósítja meg, amelyre alkotója, a Teremtő konstruálta. Isten akarata az a kulcs, amelyre lelkünk felnyílik, az a pénzdarab, amelyre belső automatánk gépezete megindul...

Keresnünk kell tehát Isten akaratát: mit kíván Isten tőlem, milyen feladatot szánt nekem, mi való az én szerkezetemnek. Isten szavának tanulmányozása, parancsainak részletes vizsgálata, de az imádságos elmélkedés is segíti az embert ebben, „történjék ez akár saját gondolkodásunk által, akár azáltal, hogy isteni erő világítja meg". Szent Ignác a lelkigyakorlatok különösen fontos feladatát abban látja, hogy az ember azokban „maga keresse az Isten akaratát, hogy a Teremtő maga közölje magát a szolgálatra kész lélekkel". Annot 2 és 15.

Isten akarata tehát nem egy kívülről, még ha Istentől is, ránknehezedő abszolút akarat, melynek súlya alatt görnyedhetünk és melynek derékba kellene törnie kedvünket, vágyainkat, természetünket. Ne így nézzük az Isten akaratát, hanem keressük azt a feladatot, életstílust, ami legjobban megfelel nekünk, ami életünket segíti kiteljesíteni, örököltbe átívelni. Persze, ezt is Isten alkotta, Isten szerkesztett bennünket ilyenné, amilyenek vagyunk, de ennél a szemléletnél nem lesz az isteni akarat kívülről jövő, lesújtó hatalom, hanem egész létünkkel összehangolt, azt egyedül kielégítő, boldogító, — tápláló — erő, nekünk való kenyér. Keressük és találjuk meg a saját „formánkat", s az majd örömöt, lelkesedést, hajtóerőt, lendületet ad életünknek.

Ne mondjuk megadóan a Miatyánk fohászát: legyen meg a te akaratod; hanem kiáltsuk lelkesen és örömmel: megvalósítom a te akaratodat, valósuljon meg életemben úgy, hogy te azt alkotó munkáddal és kegyelmi világításoddal belém öntötted. Tudjuk, az ószövetségi felkiáltással, melyet az Üdvözítőre alkalmaz a Liturgia, mondani: „Íme, jövök, hogy teljesítsem akaratodat!"

2. *A Szentlélek bora*

„Ne részegeskedjetek..., hanem inkább teljetek el Szentlélekkel." Ef 5,19. Pünkösd napján a Szentlélekkel eltelt apostolok azt a benyomást keltették, mintha „teleitták volna magukat édes borral. Pedig csak az teljesedett be, amit Joel próféta jövendölt: Kiárasztom lelkemet..." ApCsel 2,16 és 18. Nemigen

merjük ezt a hasonlatot emlegetni, pedig Szent Pál leveleiben többször is használja. A hétfői Laudesben is szerepel egy érdekes himnusz, amelynek egyik sora megbotránkoztatóan hangzik: Laeti bibamus sobriam profusionem Spiritus. A Breviárium szépített szövege eredetileg Szent Ambrus tollából így került ki: ... bibamus ebrietatem Spiritus. Sik Sándor így fordítja ezt: Szürcsöljük szent öröm borát, a Lélek józan mámorát. (Himnuszok könyve 58. l.) A keresztény léleknek el kell tehát telnie Szentlélekkel, mint jó kedvet, lelkesedést nyújtó borral, amely megvidámítja az ember szívét. Mert a Szentlélektől nyújtott örömmel és derűvel kell táplálkoznunk, erősödnünk, hogy vándorlásunk nehéz útját mindvégig megtehessük.

Jézus bűnbánatot hirdetett, de örömhírt is, illetve olyan örömhírt, melynek alapja az alázatos bűnbánat, de amely fölött diadalmasan épül fel Isten irgalmának, szerető megbocsátásának atyai visszafogadó szeretetének lakodalmas terme. Isten országa lakodalomhoz hasonlít. „Daloljatok és zengedezzétek szívből az Úrnak!" (Ef 5,19). A Szentléleknek Máriára szállása hozta közénk a Megváltót, aki a megbocsátás és visszafogadás örömhírét hozta és valóságosan megbocsátást és kiengesztelést adott. Azóta minden találkozás evvel a Lélektől hozott Megváltóval gyógyulást, békét és új életet, új életörömöt ad.

A keresztény gondolkodásban és az igehirdetésben is úgy tesz sok ember, mint a Breviárium-készítők: letompítják a keresztény tanításban az öröm hangjait. Túlságosan dominál imánkban és egész vallási életünkben a bűntudat, a porig való megalázkodás, a méltatlanság, a „bús tehetetlenség és a semmi" érzése. Ezek ismeretlenek az Üdvözítő Evangéliumában és a kereszténység hőskorában. Pedig az apostolok és a keresztény vértanúk épp ezért voltak olyan erősek és szentlőrincien vidámak, mert merítettek a „Lélek részegségéből", mámorából. Évszázadokig mondtuk a mise elején: „Bemegyek ... örömöm és ujjongásom Istenéhez." Zs 42,4. Sajnos, csak halkan és — értelem nélkül mondtuk. Pedig a Szentlélek öröme nélkül ellankadunk. Fontos kenyér ez a vándorúton, nélkülözhetetlen. A Szentlélek-bort kapjuk minden szentségben, minden „kegyelmet" adó ima és cselekedet a Szentlelket adja. Ezért kell tehát minden alkalmat felhasználni és „szürcsölni" a Szentlélek borából, hogy az isteni örömmel erősítsük magunkat.

3. *Eucharisztikus kenyér*

Krisztussal egyesülünk az áldozásban. Csak könnyen felejtjük, hogy tápláló kenyérben vesszük őt magunkhoz. Igaz, hogy Krisztus vándorlásunk társa, de ő a kenyérben útravaló táplálék gyanánt akar hozzánk jönni. Itt is szégyenlősek lehetünk: nem merjük mondani, amit az Úr mondott: Ez az én húsom; aki nem eszi, az éhenhal. Labete, fagete: vegyétek és rágjátok. Meg kell válogatni a szavakat a fordításokban, de vigyázzunk, hogy eufémizmusokkal ne takarjuk el azt, amit az Úr akart mondani. Ne várjuk, míg aléltan terülünk el az úton, mint Illés, hogy aztán Isten követe oldalba vágjon és így késztessen az evésre. Értsük meg: a Golgotára és az örök dicsőségbe induló Krisztus szavát: „Fogjátok meg és egyétek!"

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. *„Megörvendeztetem imádságom házában"* (Iz 56,7)

Isten mindenütt jelen van. Miért mondjuk, hogy a mennyben és a templomban lakik? Azt akarjuk kifejezni vele, hogy a mennyben és a templomban másképp van jelen. A mennyben úgy, hogy látjuk Őt. Nem testi, hanem szellemi látással. A templomban is másképp van jelen: jobban meghallgat bennünket. Miért?

A templom az áldozat helye. Tehát ott nemcsak szólunk hozzá, hanem egész magunkat adjuk, mégpedig nem egyszerű önfelajánlással, ezt otthon is megtehetnénk. Hanem egyesülve Jézus áldozatával, titokzatosan, de jelenlévő áldozatával. Golgota a templom szó legvalódibb értelmében. Szentmise alatt sokkal inkább Golgota, mint maga az igazi Golgota, hiszen ott csak megtörtént egyszer a keresztáldozat, a szentmisében viszont jelen van.

A templomban azért is jobban meghallgat Isten, mert megszentelt hely. Ez azt jelenti, hogy imámat itt erősíti az egyház imája.

A templom azért is kedves Atyánknak, mert közösségi ima helye. A közösségi ima pedig jobban Jézus imája, mintha egyedül imádkozom.

És ne feledkezzünk meg Jézus szentségi jelenlétéről, amelyre az örökmécses figyelmeztet.

Tehát a templom a mennyország nagykövetsége. Különleges találkozó hely, ahol sokkal szorosabban tudok együtt lenni Istennel. Szeretem tehát a templomot. Felkeresem „hivatalosan", a szertartások alatt, és gyakran „magánúton" is, hogy megörvendeztessem Istent és ő is megérvendeztessen imádsága házában.

2. *„Hitetlenek lettek az irántatok tanúsított irgalmasság miatt"* (Róm 11,30)

Különös szellem: ahelyett, hogy örült volna a választott nép, hogy növekszik Isten népe, hogy az egész világ dicséri és szereti majd az Urat, inkább fennakadtak a pogányok megkeresztelésén. E miatt sokkal inkább haragudtak Szent Pálra, mint bármelyik más apostolra. Ez a szellem nem lehet kedves Isten előtt. Fő feladatunk azonban nem ennek a szellemnek az elítélése, a miatta való felháborodás. Sokkal inkább az a feladatunk, hogy mi magunk kiirtsuk magunkból ezt a szellemet. És rögtön kezdhetjük az antiszemitizmusnak a gondolatunkból, az érzelmeinkből való kivetésével. Nem keresztény ajkára illő még a megjegyzés sem: Ez zsidó! Csak ember van és testvér Krisztusban.

Dehát ez a másokat kirekesztő szellem ezer más formában is megnyilatkozik bennünk. Szeretünk kivételezettek lenni, de nem tűrjük, hogy másokkal kivételezzenek. Sőt, azt is zokon vesszük, és rosszul esik, ha nemcsak velünk kivételeznek, hanem mással is. Gyakran borulnak fel barátságok, jó viszonyok csak azért, mert az a másik másokkal is barátkozik. Az apró kis hatalmak, érdekek sáncai mögé nem akarunk beengedni másokat. Klikkrendszereket alakítunk. Társadalmi csoportjainkból kinézünk olyanokat is, akik pedig közénk illenének. Számtalan dolgot kitalálunk, hogy minél inkább felosszuk az emberiséget. Mi magyarok vagyunk, mi tanultak vagyunk, mi jó családból vagyunk, mi előkelőek vagyunk, mi vezető pozíciót töltünk be, mi katolikusok vagyunk, mi nem vagyunk ilyenek és olyanok.

Emberi dolgok ezek. Szinte reménytelennek látszik ellene a küzdelem. De kell küzdeni! Társadalmilag is, de főleg a szívemben. Meg kell látnom, hogy az egésznek két rugója van: az önzés és a gőg. Egyik sem szalonképes Isten országában. Oda csak az léphet be, aki ezeket kiveti szívéből.

3. *Hamis öntudat*

Szomorú magatartás volt az, amelyet a választott nép tanúsított a Jézus hitére tért pogányokkal szemben. Több gyökere lehetett ennek. Ezek között biztosan ott volt a hamis öntudat.

Öntudathoz joga lehetett a választott népnek, hiszen valóban Isten népe voltak. Kiválasztottak, az isteni kinyilatkoztatás, az isteni ígéretek közvetítői az egész világnak. Ígéretük volt, és ez

be is teljesedett, hogy vérükből származik a világ Megváltója. Nincs nép, amelynek nagyobb jelentősége lett volna.

Nem az volt tehát a baj, hogy megvolt bennük a jogos és egészséges öntudat, hanem az, hogy öntudatuk hamis vágányra terelődött. Istenük már Mózesen keresztül figyelmeztette őket: Ne gondolják magukról, hogy saját nagyságuk és kiválóságuk miatt lettek kiválasztottak. Nem különbek ők semmilyen tekintetben sem a többi népnél. Kiválasztásuk kegyelemből történt. Szerette őket Isten, mert úgy tetszett neki. Amijük van, tőle kapták. Ingyen. Maguktól csak azt tudták, hogy megkeményítsék a nyakukat, idegen istenekkel csalják meg Urukat, és elkövessék ugyanazokat a hitványságokat, mint bármelyik más nép. Ez az öntetszelgő, hamis öntudat lett a vesztük.

Mint ahogyan elveszett minden öntetszelgő, a maga kiválóságaiban gyönyörködő nép, közösség vagy egyén. Mert az ilyeneknek hazugság a gondolata, hogy ti. önmaguk erejében azok, amik. Pedig ingyen ajándék az okosság, erő, ügyesség és a többi. Születhetett volna bárki tökfilkónak vagy nyomoréknak. És még az értékes tulajdonságok felhasználása, gyümölcsöztetése is kegyelem. Semmink sincs az Úr nélkül.

Erre a hamis alapgondolatra épül aztán a hamis magatartás, a bűnös magatartás. Magát tulajdonképpen Istennek tartja, a benne lévő minden jó forrásának. Elmulaszt hálát adni és dicsőséget adni érte Istennek. És elmulasztja figyelembe venni és teljesíteni az Ajándékozó akaratát. Vagyis nem mások javára használja azt, amije van, hanem csak a maga önzésének áldozza. Pedig amint a zsidó nép, úgy mindenki mindent másokért kap. Ha nem e szerint cselekszik, Isten visszaveszi ajándékait, sőt elveti magát a kedvencet is.

Tökéletesnek vagy legalább értékesnek érzed magad? Tudd meg, hogy magadtól semmi vagy. Csak Isten valaki. Semmid sincs, amit nem tőle kaptál. Ne kérkedj hát vele. Inkább köszönd meg, és úgy használd, amint Urad akarja. Vagyis embertársaid javára. Meg kell tenned, ha nem akarod, hogy kiejtsen kezéből Istened.

4. *Érthetetlen magatartás?*

Első hallásra nem nagyon értjük Urunk magatartását a mai evangéliumban. Miért nem gyógyítja meg jó szívvel, első szóra a pogány származású asszony leányát, mint annyi mást? Mintha tanítványaiban több megértés lenne, ők kérik, hogy tegye már

meg. Aztán nem túlságosan udvariasan utasítja el a kérést, mikor egyáltalán szóbaáll vele. Vajon miért tette így vele?

Mert a szeretet vezérelte. Meg akarta menteni saját népét, Isten választott népét. Tudta ő előre, milyen nehezen fogadják el, hogy ő nemcsak Izrael Megváltója, hanem minden népé. Nem akarta még jobban felizgatni az úgyis hitetlen népet azzal, hogy pogányokkal közösködik. Természetesen nem arról akart lemondani, hogy a pogányokat is meghívja Országába. Csak jó pedagógus módjára akarta erre rávezetni vér szerinti népét. Jó alkalmat adott erre a kananita asszony, akinek a lelke csodálatosan nagy teherbírású volt. Nagy volt a hite és tántoríthatatlan a leánya iránti szeretete. Jézus látta, hogy az ő különösnek látszó viselkedése terhét rárakhatja ennek az asszonynak a vállára. Az egész üggyel pedig napnál világosabban meg akarta mutatni a farizeusoknak: Nézzétek, mennyivel nagyobb hite van ennek a pogánynak, mint nektek! Hát nem kell őket is bevenni Isten Országába?

Számunkra a tanulság: Isten minden értelmetlennek látszó tette kívánsága a legmélyebb bölcsesség. Továbbá: ő tudja, mikor, miért rak ránk súlyos terheket. Mindig csak annyit, amennyit kegyelmével elbírunk, nagyobb cél érdekében, és nekünk magunknak is nagy hasznunk van belőle, ha vállaljuk. Mint kananita asszonynak is, akinek nemcsak a leánya gyógyult meg, de a hite is olyan magasra lángolt, hogy örök példája lehet minden kishitű embernek.

B)

1. *Ki a bölcs ember?*

Bölcs mindenki lehet, kell is lennie. Sem született észtehetség, sem tanultság nem kell hozzá. Csak rá kell bíznunk magunkat a kegyelemre, a Szentlélekre.

A bölcs ember először is mindig tudja, mit miért csinál. Van elgondolása az életről. Nem sodródik a tömeggel, nem hagyja, hogy magával ragadja az élet, a helyzetek, a divatok, mások rátukmált akarata, szóval nem „ahogy esik, úgy puffan" és „majd csak lesz valahogy" ember. Egy paraszt ember így szokta befejezni a családi imát: „Imádkozzunk még egy Miatyánkot azokért, akik össze-vissza szaladgálnak a világban, és azt se tudják, miért."

De hogy a cél, a saját életről való elgondolás ne csak meglegyen, hanem bölcs legyen, ahhoz tudni kell mindennek az érté-

két. Tudni kell, hogy mi a legnagyobb az életben, és minden mást ahhoz kell igazítani. A bölcs ember tudja: a legtöbb, amit az ember az élettől kaphat, hogy megláthatja és átölelheti Istenét. Ezért él, mindent erre állít be.

A bölcs ember nemcsak ismeri a helyes célt, hanem a szerint cselekszik is. Mert ha az ember nem a felismert igazsághoz alakítja életét, előbb-utóbb téves életmódjához igazítja elgondolásait is. Vagyis botorrá válik.

Világosság és erő. Ezt a kettőt kell kérnem a Bölcsesség Lelkétől.

2. *Okosság és oktalanság*

„Ne legyetek értetlenek, hanem értsétek meg az Úr akaratát!" (Ef 7,17)

Veszedelmes dolog, ha az ember okosnak tudja magát, mert beképzeltséget szülhet. Ezen a ponton aztán könnyen csúszik át oktalanságba. Azt hiszi magáról az ilyen ember, hogy nyugodtan hagyatkozhatik kizárólag a maga eszére. Lelkiismereti döntéseiben is csak önmagára támaszkodik. Így biztosan esik tévedésbe, tehát oktalanná válik.

Lelkiismereti döntéseimet magamnak kell meghoznom. De nem csupán a magam meglátására hagyatkozva. Azt kell kutatnom és megértenem, mi Isten gondolata és kívánsága. Nem szabad azt hinnem, hogy ezt csupán saját eszemmel megállapíthatom. Isten akarata sokkal inkább megnyilvánul az egyház tanításában, irányításában, mint a magam-kialakított meggyőződésben. Sőt, ezen túlmenően az okos ember figyel mások élettapasztalatára. És, mivel saját ügyéről van szó, az elfogultság kiküszöbölésére rábízza magát egy nem befolyásolt valaki (gyóntató, lelkivezető, jóbarát) ítéletére.

Aki okos akar lenni, legyen alázatos, szerény, önmagában egészségesen kételkedő. „Aki együgyű, jöjjön hozzám!" (Péld 9,4) Végeredményben valamennyien együgyűek vagyunk. Vannak dolgok, amelyek mindenkinek magasak, csak az isteni Bölcsességtől várhatunk eligazítást. És a maga ügyében is együgyű mindenki, mert még a legegyszerűbb, legvilágosabb dolgokat is képes elhomályosítani, meghamisítani a sok bűnre hajló ösztönös vágy.

Isten akaratát kell keresnem őszinte szívvel, nem a magam önigazolását. Csak így menekülhetek meg az oktalanság veszedelmétől.

3. *„Énbennem marad, és én őbenne" (Jn 6,56)*

Az üdvösséget biztosítani kell. Ami legjobban biztosítja: a gyakori szentáldozás. Miért?

Isten többször hasonlítja szőlőhöz népét. Szemére hányja, hogy fanyar gyümölcsöt termett. Én magam is vadszőlő vagyok. Sok fanyar gyümölcsöt termettem Istennek, embertársaimnak. (Mesélni tudna róla otthoni és munkahelyi környezetem.) Ilyen fanyaron, vadon nem kellek Istennek. Ezért beoltott a keresztség által a nemes szőlőtőbe, Jézusba. Ezért vagyok képes édes, nemes gyümölcsöt teremni, örök értékűt.

Csakhogy ez a beojtottság nem úgy van, mint az igazi szőlőnél. Annál, ha egyszer sikerült az ojtás, egyszer s mindenkorra sikerült. Nekem viszont szabad akaratom van. Újra és újra el tudom rekeszteni a nemes nedv, a kegyelem áramlását, vagy be tudom szűkíteni lelkem csatornáit, ereit, és így sehogy vagy alig-alig tud hasznossá lenni beojtottságom Krisztusba.

A szentáldozás lelki értágítás, a lelki trombózis feloldása. Általa teljesebbé, hatékonyabbá lesz a kegyelem nedvkeringése. Felfrissül bennem Jézus élete, hogy egyre inkább ő éljen bennem Szentlelke által. Áldozás nélkül egyre inkább a „régi nedvek" keringenek bennem, a „beteg vér", és kezdek egyre inkább ismét a vadszőlőhöz hasonlítani.

Ezért leghatékonyabb biztosítója üdvösségemnek a gyakori szentáldozás. Csak áldozásaim alkalmával tárjam ki a szívem, engedjem, hogy bőségesen áramoljanak belém Jézus gondolatai, érzései, akarata, ereje, élete, békéje. Akaratommal készségesen segítsek, hogy egyre inkább eltöltsön, átjárjon Jézus szeretete, szelídsége, alázata, megbocsátó irgalma, buzgósága.

4. *Minden gyönyörűséggel teljes*

Jézus Szívében megvan a szeretet végtelensége. Ez azt is jelenti, hogy megvan benne az emberi szeretetnek egész skálája: hitvesi, szülői, baráti stb. szeretet. És mindennél sokkal több: Isteni szeretet.

A szentáldozás ennek a végtelen skálájú szeretetnek a megízlelése. A buzgón áldozók megtapasztalják, hogy Jézus minden vigasztalás kútfeje, minden szeretetre legméltóbb. És nemcsak megvigasztal, hanem gyógyít, tisztává és erőssé tesz. Képes előcsalni szívemből a jóságot, szelídséget, megértést, önzetlenséget. Képes széppé és értékessé tenni életemet.

Miért nem kell mégis a hivők zömének ez a drága Étel? Mert amint az elrontott gyomor nem tudja élvezni a legfinomabb ételeket sem, úgy az elrontott lélek sem élvezi Jézust. Lelki gyomorrontásunk van az önzéstől, a bűnös szenvedélyektől, a földies gondolkodástól. Ehhez jön a lelki gyomorszűkület a sok nemáldozástól. Aki sokáig nem eszik, az nem bírja az ételt.

Sokszor előfordul, hogy étellel kínálnak, de nincs hozzá kedvem. De ha mégis megízlelem, az evéstől megjön az étvágy. Így lehetnék a szentáldozással is. Annál is inkább, mert az Ostya egyben gyógyszer is.

Isten kínál, nem utasíthatom vissza.

1. *Hiábavaló kegyelem*

Jeremiás által Isten üzent népének, mit hogyan tegyen, hogy megmeneküljön. Nagy kegyelem volt ez. De sem a nép, sem királya, nem fogadták el. Eredmény: Jeruzsálem pusztulása, hetven éves babiloni fogság.

Én is sok külső és belső kegyelemben részesültem már életemben. Mi lett belőlük? A kegyelem nem kényszer. Kell hozzá az elfogadás, az együttműködés, az én akaratom.

Gondold csak végig az életedet! Prédikációk, szép énekek, búcsújárások, lelkigyakorlatok hányszor indították meg benned a kegyelem működését! Elhatároztad, hogy másképp lesz ezentúl sok minden. És mi lett belőle? A bűn után a kegyelem hatására hányszor határozza el az ember, hogy soha többé! És gyónások alkalmával! Kegyelem volt számtalanszor egy-egy esemény, egy-egy beszélgetés, művészi élmény, mások jó vagy éppen rossz példája, az ima édessége, a szenvedés. Mi lett ebből a sok kegyelemből? Nagyon-nagyon sok vált belőlük hiábavalóvá, az én hibámból. Ha mindig elfogadom a kegyelmet, már a szentség csúcsain járhatnék talán.

Jézus azt mondotta, számot kell adni majd az ítéleten minden hiábavaló szóról. Hát még a hiábavalóvá lett kegyelmekről! És addig is, nem unja meg egyszer Atyánk? A sok visszautasítással, semmibevevéssel, elvetéléssel nem játszom-e el a jövendő kegyelmeket, az üdvösséget?

A kegyelem Isten felénk nyúló keze. Figyelni kell rá, észrevenni. Meg kell ragadni, és nem szabad elengedni. Ez túlságos merészség, életveszélyesnél veszélyesebb vakmerőség. Ez az, amit nem lehet eléggé komolyan venni.

2. *Nem bírálhatom felül*

Jeruzsálem vezető köreinek nem tetszett Jeremiás működése. Ő ugyan Isten szavát hordozta ajkán, de ezt nem ismerték el róla, sőt egész magatartását károsnak ítélték a nép számára. Egynek gondolták a politikusok közül, aki szakértelem nélkül, vagy éppen áruló módon akar beavatkozni az ügyekbe. Isten igéjét, üzenetét tehát politikai véleménnyé, káros, veszélyes politikai véleménnyé degradálták.

Én nem szoktam hasonló módon cselekedni? Bizony, gyakran megesik, hogy nem vagyok hajlandó Isten szavának elfogadni azt, ami nincs kedvemre, ami ellenkezik szándékaimmal, terveimmel, vágyaimmal, szenvedélyeimmel. Süketté teszem magam, magyarázkodom, a prédikáló vagy gyóntató, tanácsot adó papot szidom. Még saját lelkiismeretemet is mesterségesen nyugtatgatom, túlharsogom. A bűnös élet ráviszi az embert a hitetlenségre.

Az érdek és az ösztönös vágy nem lehet ítélőbíró abban, mi Isten szava és mi nem az. Ha ezeket teszem bíróvá, sorsom hasonló lesz Jeruzsáleméhez. Későn jövök rá, hogy jobb lett volna egyszerű, hivő lélekkel elfogadni Isten üzenetét, irányítását. Ez a „késő" rendszerint nem is a halál utáni ítélet, hanem már sokkal előbb rá kell döbbennie az embernek, hogy valahol elrontotta az életét. Példát milliót lehet felhozni. Gondolj csak a házaséletre, a gyereknevelésre! Mennyire más lett volna, ha Isten igéje irányít ezekben!

De honnét tudhatták Jeremiás ellenfelei, hogy Isten ellen tusakodnak? Honnan tudhatom én, hogy valóban Isten szól hozzám valamelyik pap ajkán?

Megtudom, teljes bizonyossággal megtudom, ha először is kíváncsi vagyok Isten szavára. Ha nem akarok egyedül én dönteni mindenben. Ha Istentől nemcsak eleve készen lévő elgondolásaim jóváhagyását várom. Aki kinyitja lelkét, aki kész engedelmeskedni, aki kész önmagával is harcolni, az fel fogja ismerni igéjét. És az ige ekkor élet lesz, a szép, az értékes élet nyitja.

Ha akarok Istenre hagyatkozni, ő majd vezet engem. Megbízhatok benne.

3. *„Még nem álltatok ellen a véretek ontásáig"* (Zsid 12,4)

Földi életünk: Bizonyítás. Tanúságot kell tennünk arról, hogy kit vagy mit szeretünk legjobban. Az ítélet csak annak a számára lesz kedvező, akinek az életéből világossá vált: Istenét szerette

legjobban. Mindennél, mindenkinél, önmagánál is jobban. „A bűn elleni küzdelem", amelyről a Leckében olvastunk, tulajdonképpen az istenszeretetben való megmaradásért való küzdelem.

Az istenszeretetnek ellensége számtalan. De mindegyik egyetlen ponton tud érvényesülni: ha az önszeretet nagyobb az istenszeretetnél. Aki önmagánál jobban szereti Atyját, az ellene tud állni minden olyan tettnek, gondolatnak, vágynak, szónak, amely összeegyeztethetetlen ezzel a szeretettel.

Kérdés, valóban mindennél jobban szeretem-e Istent. Ennek próbája, igazolása a sok kísértés. Ezért nem is óv meg bennünket Urunk minden kísértéstől. Kísértések nélkül könnyebben ámíthatnám magam. Aki elesett a kísértésben, az legalább tudja, hogy baj van a szeretetével. Aki viszont sok kísértést kiállt már, diadalmasan, az sem lehet biztos a dolgában. „Még nem álltatok ellen a véretek ontásáig". Vagyis lehetséges, hogy csak azért álltam meg eddig, mert gyengék voltak a kísértő megpróbáltatások. Biztonságban tehát nem érezheti magát senki, hogy ő most már szép szeliden besodródik a mennyei révbe. Lehet, hogy még hátra van a valóban nagy próba. Hogy mi lesz az, ki tudja? Lehet, hogy valami nagy szerencse, de az is lehet, hogy valami nagy fájdalom. Valami nagy alkalom, vagy valami nagy félelem.

Biztos nem lehetek sohasem. Ezért kell állandó imádságban és éberségben, állandó alázatosságban és bizalomban élnem. „Váljunk szabaddá minden tehertől". Vagyis folytonos igyekezettel azon kell lennünk, hogy önzésünk minden tehertételétől megszabaduljunk. Kis dolgokban is rendeljük alá magunkat Isten akaratának. A sok kis bűn „behálóz minket", erőtlenné tesz a nagy próba idejére. Istenszeretetünket állandóan tisztítanunk kell, szándékainkat újra és újra átvizsgálnunk. Urunk sohasem kísért erőnkön felül. Ez azonban úgy értendő, hogy nem kísért azon az erőn felül, amelyet kegyelme ad. Az viszont rajtam áll, elfogadom-e kegyelmeit. Nemcsak azokat a kegyelmeket kell elfogadni, amelyeket a nagy kísértések, próbák idején ad, hanem minden kegyelmet, mert azok is már előre a nagy próbákra készítenek fel.

„Ne lankadjatok!" A keresztény élet harc. Harc önmagammal, hogy egészen és végérvényesen győzzön bennem Isten.

4. *„Mondom nektek, széthúzást"* (Lk 12,51)

Nagyon meg kell szívlelnünk azt, amit a mai evangéliumból hallunk Jézustól. Ő békét hozott, az ő békéjét, és mégsem békét hozott, hanem széthúzást. A lélek békéjét adja ő nekünk, de nem a külső békét. Ha Jézust követjük, fel kell készülnünk valamire. Arra, hogy sokan nem fognak szeretni minket. Hamis illúziókban ringatja magát, aki azt gondolja, reméli, hogy ha ő jó, minden erejével igyekszik jó lenni, akkor majd mindenki számára kedves lesz. Ténybizonyítéknak elég Jézus életére gondolnunk. Nála nem lehet jobb, tökéletesebb senki. Mégis, mennyien gyűlölték, halálosan gyűlölték.

Ha utána gondolunk, ez természetes is. Aki nem szereti Istent, az miért szeresse azt, aki olyanná akar lenni, mint Isten? Az emberek nem szeretik azt, aki más, mint ők. Akkor sem, ha jobb náluk. Sőt akkor különösen nem, hiszen lelkiismeretük maradéka szemrehányást érez a tökéletesebb élet láttán. A csaló jobban megérti magát egy másik csalóval, még ha őt magát akarja is megcsalni, mint egy talpig becsületes valakivel. Az emberek csak akkor szeretik a maguk felett lévőket, ha azok az ő vágyaikat testesítik meg. Például a sikeres művészetet, mert ők maguk is szeretnének gazdagok, sikeresek lenni. A komoly, elmélyült, puritán művészek már jóval kevesebb rajongásra számíthatnak. A lelki nagyság, az igaz emberség, az életszentség csak irigységet, türelmetlenséget, gyűlöletet kaphat a kisszerűektől, az élvetegektől, az anyagiasságban fuldoklóktól.

Nem szabad megijedni, ha ezt tapasztalom. Nem szabad meginogni, nem szabad engedni a kísértésnek, hogy együtt fussak a vesztükbe rohanókkal, hogy én is értéktelenné váljak a többi értéktelen között.

De vigyáznom kell egy másik veszélyre is. Nem válhatok gőgössé, tökéletességemben öntetszelgővé, nem képzelhetem magamat a tökéletesség szobrának. A kevélység éppen olyan, sőt veszélyesebb bűn, mint mondjuk, a kéjvágyó élet.

És nagyon kell ügyelnem arra, hogy annak a bizonyos széthúzásnak ne én legyek az oka azzal, hogy erőszakosan akarok „téríteni", vagy hogy kimutatom megvető lenézésemet. A tökéletesség lényege a szeretet. Mihelyt nem szeretet, már nem tökéletesség, csak farizeizmus. A tűz, amelyet Jézus hozott, a szeretet. Ezt kell élesztenem és őriznem magamban. Az életszentség és a tökéletesség nagyon ellenszenves, ha nem a szeretet az alapja.

Ha őszintén törekszem a szeretetre, az Istennek kedves életre, és kívülről körülvesz a békétlenség, a széthúzás, akkor szívleljem meg a mai Lecke buzdítását: „Emeljük tekintetünket Jézusra, aki nem törődött a gyalázattal, és most az Isten jobbján ül. Igen, gondoljatok őrá, aki a bűnösök részéről ekkora ellentmondást viselt el, hogy ne lankadjatok, és bensőleg el ne csüggedjetek." Minden külső békétlenség ellenére Jézus minden igaz követője élvezi Jézus békéjét, amelyet e világ nem adhat.

ÉVKÖZI 21. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Iz 22,11—23): *„Ezeket mondja az Úr Sobnának, a templom elöljárójának: Kivetlek tisztségedből, és leteszlek hivatalodról. És azon a napon majd elhívom szolgámat, Eliákimot, Helkiás fiát, és felöltöztetem őt a te köntösödbe, és a te öveddel erősítem meg őt; hatalmadat az ő kezébe adom, és mintegy atyja lesz Jeruzsálem lakóinak, és Juda házának. Az ő vállára teszem Dávid házának kulcsát; ha kinyit, nem lesz, aki bezárjon, ha bezár, nem lesz, aki kinyisson. És mint szeget szilárd helyre verem be őt, és dicsőséges trónusává lesz atyja házának."*

Eliákim Péter apostolnak, az egyház fejének előképe. A köntös és az öv, melyet kap Eliákim, hatalmi jelvények. A kulcsok átadásával megkapja a hatalmat, hogy rendelkezzék Dávid házában, azaz a királyi palotában. A szilárd helyre vert szeg az állandóságot és biztonságot jelképezi. (A palesztinaiak egyébként valóban szívesen hordták kezükben ill. vállukon a kulcsokat, melyek hatalmukat fejezték ki.)

II. OLVASMÁNY (Róm. 11,33—36): *„Mekkora a mélysége az Isten gazdagságának, bölcsességének és tudásának!*
Mily kifürkészhetetlenek szándékai,
Mily megfoghatatlanok útjai,
Vajon ki látta az Úr gondolatait?
Tanácsot ki adott neki?
Ki kölcsönzött neki,
hogy visszakövetelhetné tőle?
Minden belőle, általa és érte van,
Dicsőség neki mindörökké. Ámen."

Iz 40,13-at idézi ebben a részben: vajon ki látta az Úr gondolatait és ki volt tanácsosa, míg a kölcsön-gondolat Jób 41,3-ban található. A legfőbb bölcsesség tehát abban áll, hogy mindennek forrását és végső célját, az Istent a maga kimeríthetetlen mélységében, utainak megfoghatatlanságában is bizalommal valljuk Atyánknak.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 16,13—20): *„Az időben, amikor Jézus Fülöp Cezáreája vidékére ért, megkérdezte tanítványait e szavakkal: »Kinek tartják az emberek az Emberfiát?« Így válaszoltak: »Egyesek Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, ismét mások Jeremiásnak vagy egynek a próféták közül.« Most hozzájuk fordult: »Hát ti mit mondotok, ki vagyok?« Simon Péter erre így válaszolt: »Te vagy Krisztus, az élő Isten Fia.« Jézus ezt felelte: »Boldog vagy, Simon, Jónás fia, mert nem a test és vér nyilvánította ezt ki neked, hanem mennyei Atyám. Én is mondom neked, te Péter vagy és e sziklán fogom építeni egyházamat s az alvilág kapui nem vesznek erőt rajta. Neked adom majd a mennyek országa kulcsait, és amit megkötsz a földön, meg lesz kötve a mennyekben is, és amit feloldasz a földön, fel lesz oldva a mennyekben is.« Azután szigorúan meghagyta a tanítványoknak, hogy senkinek se mondják el, hogy ő a Krisztus."*

Az Atya már alkalmassá tette Pétert arra a feladatra, melyre Jézus kiválasztotta: világosan megmondja, hogy Jézus az élő Isten Fia. Aki legelőször értette ezt meg, az Atya felvilágosítása folytán, lesz a sziklaalap, — nem csupán személyében, hanem a személyével kezdődő hivatal révén —, melyre Jézus egyházát építi. Nem fogyatkozhat meg az igaz hit az egyházban Péter hivatala révén és nem is mosódhatnak el a lényeges különbségek igaz és téves felfogást vallók között, hiszen Péternek joga és kötelessége lesz a megengedett és tilos kérdésekben dönteni, továbbá ennek megfelelően a hivők közösségéből kizárni, ill. abba visszavenni.

Kifürkészhetetlenek az Úr útjai: a könnyen lelkesedő, majd Krisztus-tagadó Péter, ill. utódaiban is sokszor gyarló, hivatalukhoz méltatlan életű embereket választott ki vezető szerepre. Vajon ki látta az Úr gondolatait? Semmivel sem köteleztük le az Urat arra, hogy elgondolásunk szerinti embereket rendeljen fölénk. Akiben kellő lelkület van, az ezek ellenére is belőle, általa és érte tud élni, életével meg tudja dicsőíteni Istent, és ki tudja érdemelni az örök boldogságot.

B)

I. OLVASMÁNY (Józs 24,1—2a; 15—17; 18b): *„Ama napokban Józsue egybegyűjtötte Izrael valamennyi törzsét Szichembe, összehivatta a véneket, a fejedelmeket, a bírákat, s az elöljárókat. S mikor azok odaálltak az Úr elé, így szólt a néphez: Ha rossznak látjátok, hogy Úrnak szolgáljatok: választhattok; válasszátok ma, ami tetszik, kinek akartok inkább szolgálni: azoknak az isteneknek-e, akiknek atyáitok szolgáltak Mezopotámiában, vagy az, ámorreusok isteneinek-e, akiknek földén lakoztok: én és házam azonban az Úrnak fogunk szolgálni. Felelte erre a nép és mondta: Távol legyen tőlünk, hogy elhagyjuk az Urat, és más isteneknek szolgáljunk. Az Úr a mi Istenünk; Ő hozott ki minket s atyáinkat Egyiptom földéről, a rabszolgaság házából, Ő vitt végbe szemünk láttára felette nagy jeleket, Ő őrzött minket az egész úton, amelyen jártunk, s mindama népek között, melyek között átjöttünk."*

Hiányzik még annak világos felismerése, hogy a többi népek istenei nem léteznek. Izrael a szövetség Istenéhez ragaszkodik, még csak kialakulóban van egyistenhite.

II. OLVASMÁNY (Ef 5,21—32): *„Testvérek, legyetek egymásnak alárendeltjei Krisztus iránti tiszteletből. Az asszony engedelmeskedjék férjének, akárcsak az Úrnak, mert a férfi feje az asszonynak, ahogy Krisztus feje az egyháznak: testének ő a megváltója. Amint tehát az egyház alá van vetve Krisztusnak, az asszony is mindenben a férjének.*
Férfiak, szeressétek feleségteket, ahogy Krisztus is szerette az egyházat és feláldozta magát érte, hogy a keresztségben isteni szavával megtisztítva, megszentelje. Ragyogóvá akarta tenni az egyházat, amelyen sem szeplő, sem ránc, sem egyéb efféle nincsen, hanem szent és szeplőtelen. Így a férj is köteles szeretni feleségét, mint saját testét. Aki feleségét szereti, önmagát szereti. A saját testét senki sem gyűlöli, hanem táplálja, gondozza, akárcsak Krisztus az egyházat. Mert tagjai vagyunk testének. »Ezért az ember elhagyja apját, anyját, feleségével tart és a kettő egy ember lesz.« Nagy titok az, én Krisztusra és az egyházra vonatkoztatom."

Már az ószövetségben is találkozunk azzal a gondolattal, hogy Izrael Jahvénak a jegyese. (Óz 2; Iz 54,1—8; 62,4 sk.; Jer 2,2; 3,20)

Ezt a képet alkalmazza Keresztelő Szent János is, amikor a vőlegény barátjának nevezi magát (Jn 3,29), sőt maga az Úr Jézus is, amikor a mennyegzős ruháról szóló példabeszédét mondja (Mt 22,1—14), vagy amikor a farizeusok kifogására, miért nem böjtölnek a tanítványai, azt feleli, hogy majd akkor fognak böjtölni, ha nem lesz velük a vőlegény (Mk 2,19).

A házastársak kapcsolatában Jézus és az egyház kapcsolatának mását kell látnunk. Úgy engedelmeskedjék az asszony férjének, mint az egyház engedelmeskedik Krisztusnak. A hasonlóság ne csupán az engedelmesség tényében mutatkozzék meg, hanem a lelkületben. Magának az Úrnak engedelmeskedik, ha férjének engedelmeskedik, és Jézus kedvéért engedelmeskedni egyáltalán nem jelent szolgalelkűséget vagy akárcsak kisebbségi-érzést sem. Hiszen a férjnek meg arra kell törekednie, hogy szeretetét Krisztus szerint mintázza. Odaadó, áldozatos szeretet ez, melyben megvalósul a felebaráti szeretetre vonatkozó jézusi tanítás is: az szereti igazán önmagát, aki felebarátját is szereti. Amint Krisztusnak az egyház iránti szeretete tisztító, szépítő, nemesítő szeretet, úgy lesz a férjnek Krisztus nyomán induló szeretete is hasonló hatással mindkettőjükre. Az egyház sem olyan szép még minden egyes tagjában, ill. konkrét megvalósulásában, mint amilyennek Krisztus elgondolta, és amilyen majd a végső beteljesüléskor lesz. De éppen megbocsátó, nagylelkű szeretete segíti elő, hogy olyanná legyen egyre jobban.

Vö.: még Évk. 2. vas. C) Ev.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 6,61—70): *„Az időben Jézus tanítványai közül sokan azt mondották: »Kemény ez a beszéd! Ki hallgathat rá?!« Jézus pedig jól tudta, hogy tanítványai zúgolódnak e miatt, s ezért azt mondta nekik: »Ez megbotránkoztat titeket? Hátha majd látjátok, hogy az Emberfia felmegy oda, ahol azelőtt volt? A lélek az, ami éltet, a test (hús) nem használ semmit: az én hozzátok intézett tanításom lélek és élet. Vannak azonban köztetek, akik nem hisznek.« Jézus ugyanis kezdettől fogva tudta, hogy kik azok, akik nem hisznek, és ki fogja őt elárulni. »Azért mondottam nektek — folytatta (Jézus) —, hogy senki sem jöhet hozzám, hacsak meg nem adja neki az Atya.« Ettől fogva tanítványai közül sokan visszahúzódtak és többé már nem jártak vele együtt. Jézus azért megkérdezte a tizenkettőt: »Csak nem akartok ti is elmenni?« »Uram, — felelte neki Simon Péter —, kihez menjünk? Tied az örök élet tanítása, és mi hittük és megismertük, hogy te vagy az Istennek a Szentje.«"*

Az eucharisztikus beszédnek a tanítványokra gyakorolt hatása nem maradt titok Jézus előtt, aki az emberek szívébe látott. Utal arra, hogy ha majd a mennybe ment, megdicsőült formájában ismerik meg őt, akkor meg fogják érteni, hogy testének-vérének élvezését nem nyers, közönséges formában kell érteni. Akkor felfogják, hogy Isten Lelke élteti őt és tud örök életet adni azoknak, akik őt eszik. Hozzájuk intézett szavai révén ezt a Lelket és a tőle nyerhető életet ismerhetik meg, ha ugyan készséges a szívük a hitre, mert készségesen követik az Atya vonzását. Többen a tanítványok közül visszahúzódtak akár azért, mert az eddigi követésre sem az Atya vonzotta még őket, hanem emberi szempontok csupán, akár azért, mert nem voltak készségesek ezen az úton is követni Jézust. Péter a tizenkettő nevében kijelenti, hogy most már nem csupán Ker. Szent János szavára, hanem saját tapasztalataik alapján is vallják, hogy Jézusnál vannak az örök élet igéi, és hogy ő a Messiás (= az Istennek a Szentje, ritkán használt messiási cím, mely elsősorban nem a Messiás erkölcsi tökéletességét jelzi, hanem sajátos kiválasztottságát, felszentelését.)

A szűkebb családban is, meg az egyház nagy családjában is szükség van kölcsönös szeretetre és a tekintély elismerésére. Krisztus minket is felszólít a döntésre akár az egyház egységét jelképező és valósító oltáriszentséggel, akár az ugyanennek szolgálatában álló egyházi tekintéllyel kapcsolatban. Mindkét test: a kenyér színe alatt rejtőző feláldozott és megdicsőült test, valamint a történelemben tovább élő és tovább szenvedő Titokzatos Test a hit engedelmessége által éltet bennünket. Tornyosulhatnak még olyan nagy akadályok szívünk és értelmünk elé, nem választhatnak el bennünket tőle. Hiszen kihez mennénk! Az örök élet benne öltött testet és lett számunkra is elérhető.

C)

I. OLVASMÁNY (Iz 66,18—21): *„Ezeket mondja az Úr: ‚Én ismerem cselekedeteiket és szándékaikat, és eljövök, hogy egybegyűjtsek minden nemzetet és nyelvet; és eljönnek és meglátják dicsőségemet. És én jelt teszek reájuk, és elküldök közülük olyanokat, kik megszabadultak, a nemzetekhez Társisba, Afrikába és Lidiába, az ijjászokhoz, Itáliába és Görögországba, a távoli szigetekre, azokhoz, kik nem hallottak rólam és nem látták dicsőségemet. És hirdetik majd dicsőségemet a nemzeteknek, és elhozzák majd valamennyi testvéreteket minden nemzetek közül ajándékul az Úrnak, lo-*

vakon, szekereken, hordágyakon, öszvéreken és kocsikon szent hegyemhez, Jeruzsálembe, úgymond az Úr, úgy, mint ahogy Izrael fiai hozzák az ajándékot tiszta edényben az Úr házába, és én papokat és levitákat választok közülök, úgymond az Úr."

A megtért pogányok közül még papokat és levitákat is választ az Úr. Ebből egyrészt az tűnik ki, hogy teljes értékű tagjai lesznek a pogányok is Isten népének, másrészt viszont világosan látszik az ószövetségi rend vége, teljes átalakulása az újba, mert hiszen a régiben csak Lévi törzsének tagjai viselhették a papi méltóságot. A Zsidókhoz írt levélben ezt olvassuk: „Ha a levita papság, amelynek szolgálata idején a nép a törvényt kapta, elvezetett volna a tökéletességre, mi szükség lett volna még rá, hogy más főpap jöjjön, Melkizedek rendje szerint, nem pedig Áron nemzetségéből? A papság megváltozásával azonban szükségképpen megváltozott a törvény is." (7,11—12).

II. OLVASMÁNY (Zsid 12,5—7; 11,13): *„Testvérek, megfeledkeztetek a vigasztalásról, amely nektek, a fiaknak szól:*
Fiam, ne kicsinyeld le az Úr fenyítését,
S ne csüggedj el, ha korhol.
Mert megfenyíti az Úr, akit szeret,
S megostoroz mindenkit, akit fiává fogad.
Maradjatok állhatatosak a fenyítéskor: az Isten úgy bánik veletek, mint fiaival. Hol van olyan fiú, akit az apja nem fenyít? Igaz, most minden fenyítés inkább szomorúságot okoz, mintsem örömöt szerez, később azonban a megigazulás békés gyümölcsét termi annak, aki elviselte. Ezért erősítsétek meg a lankadt kezeket és a megroggyant térdeket. Lábatokat szoktassátok biztos járáshoz, nehogy kificamodjék, inkább gyógyuljon meg."

A szenvedés elviselését azzal akarja megkönnyíteni az író, hogy Isten Atyaságának megnyilvánulását láttatja meg benne. Ha ugyanis Isten valóban atyaként „érez" irántunk, szükséges, hogy fenyítsen is bennünket és a szenvedés iskolájában a tökéletesség elérését lehetővé tegye. A türelmes szenvedés az a növény, melynek keserű a gyökere, de édes a gyümölcse. Iz 35,3 idézésével tartásra, a kezdeti buzgóság csökkenése ellenére is áldozatkészségre serkenti az olvasókat.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 13,33—30): „*Az időben Jézus mindenütt tanított a városokban és falvakban, amelyeken áthaladt, így tette meg az utat egész Jeruzsálemig. Valaki megkérdezte tőle: »Uram, ugye kevesen üdvözülnek?« Ezt válaszolta neki: »Igyekezzetek a keskeny kapun bejutni, mert mondom nektek, sokan akarnak majd bemenni rajta, de nem fognak tudni. Mikor a ház ura feláll és bezárja az ajtót és ti kint maradtok és zörgetni kezdetek az ajtón: Uram, nyisd ki nekünk! Akkor ő azt fogja nektek mondani: Nem tudom, honnan valók vagytok. Ti bizonygatjátok: A szemed láttára ettünk és ittunk, a, mi utcánkon tanítottál. De ő megismétli: Nem tudom, honnan valók vagytok. Távozzatok egy szálig, ti gonosztevők! Lesz sírás és fogcsikorgatás, mikor Ábrahámot, Izsákot, Jákobot és a prófétákat mind az Isten országában, magatokat pedig kirekesztve látjátok. Jönnek majd keletről és nyugatról, északról és délről, és helyet foglalnak az Isten országában. Vannak utolsók, akik elsők lesznek és vannak elsők, akik utolsók lesznek.*"

Jézus tulajdonképpen nem válaszol erre a kérdésre, hogy kevesen üdvözülnek-e. Ezt nyilván nem is fontos tudnunk. Azt kell szem előtt tartanunk, hogy minden erőnkkel törekednünk, erőlködnünk kell, hogy a szűk kapun bejussunk. A (szűk) jelző nem azt akarja kifejezni, mintha nem juthatna be mindenki, aki komolyan, áldozatkészen be akar jutni. Nincs arra időnk, hogy a harc megkezdését halogassuk, mert nem tudjuk, mikor zárják be előttünk az ajtót és semmiféle ismeretségre való hivatkozás nem segít. Hiszen, aki kívül rekedt, az megvetette, semmibe vette Jézus tanítását, aki ezért „nem ismeri" őket, tudni sem akar róluk országában. A zsidóknak szól ez, akik hiú reménységet táplálták magukban: Ábrahám fiai lesznek az Isten országában.

Mindenkit hív országába az Isten. Nem lehet semmi a múltamban, ami miatt ki lennék zárva országából. De nem tehet könnyelművé, vakmerően bizakodóvá ez a lehetőség. Ha Isten szenvedéseket küld rám, ne akarjam magam mindenáron a teljesen földi kárpótlással megvigasztalni. Isten el akarja szakítani azokat a szálakat, amelyek rabként kötnek e világhoz. Azt akarja, hogy az örök élet öröme ragyogja be itteni örömömet és szenvedésemet is, mert ebben a fényben mutatkozik meg az igazi színe a dolgoknak. A szűk kapun — paradox módon — az tud könnyen bejutni, aki sokadmagával megy. Annál biztosabb az üdvözülésünk, minél több embertársunk üdvösségét viseljük valóban szívünkön. Mert hiszen ezzel is Jézushoz válunk hasonlóbbá, aki minden ember számára szerezte meg az örök életet.

Krisztus helyettese

Szent Péter vezető szerepet játszott az apostoli testületben. Többször a testület nevében nyilatkozik. Kifejezi törhetetlen ragaszkodásukat Jézushoz, mindnyájuk nevében gondoskodik a templomadó befizetéséről. Az apostolok el is ismerték Péternek ezt a vezető szerepét. Péter egyéniségében, jellemében lehettek olyan tulajdonságok, melyek tekintélyt szereztek számára a testület előtt, önkéntelenül is hallgattak szavára. Úgy látszik, vezetésre termett egyéniség. Jézus ezt a helyzetet mintegy szentesítetette, elismerte Péternek ezt a kiválóságát és megbízta a testület vezetésével. És túl a tizenkettő szűk körén tanítványainak, nyájának is legfőbb pásztorává tette. Ez nem lehet vita tárgya, annyira nyilvánvaló az evangéliumokból. Jézus Krisztus szava teljesen egyértelmű, nem lehet másképpen értelmezni. Neki mondta háromszor, legeltesd bárányaimat és juhaimat és ő a kőszikla, egyházát is rá, a kősziklára építi. Szent Péter lett tehát Krisztus földi helytartója, Krisztus híveinek, az egyháznak első látható feje.

Nem kell sokat a fejünket törni azért, hogy rájöjjünk, mi vezethette Jézust. Miért tartotta szükségesnek, hogy az egyháznak élén egy személy álljon, aki rendelkezik Krisztus hatalmával, aki a legfőbb vezető, legfőbb tanító és Krisztusnak, a főpapnak is első számú utóda? Megint csak arra kell gondolnunk, ami a legkézenfekvőbb. Krisztus nagyon is jól ismerte az emberi természetet, természetünk gyengéit. Ha valaki, hát Ő tudja, mennyire hajlunk a széthúzásra, önzésből és makacsságból milyen szívesen járunk a magunk feje után. Szükség van valakire, aki teljhatalommal rendelkezik és aki ezzel a krisztusi hatalommal egybefog mindenkit, aki az egyház, a Krisztus-hivők nagy egységének, összefogásának a záloga és végső biztosítéka. Péter a zárókő az egyház boltozatának a legtetején. Ha ezt a zárókövet kimozdítjuk helyéből, az egész boltozat összeomlik. Péter ugyanakkor alapkő is, az

alapzat, a fundamentum. Ez meg annyit jelent, hogy mintegy rá épülünk mindnyájan, hozzá kapcsolódunk, hogy Szent Péternek és utódainak a hitét fogadjuk el mi is mindnyájan. Ők őrizték meg az apostoli hitet évszázadok viharán keresztül. Vele egy hiten lenni tehát annyit jelent, mint az ősi, töretlen krisztusi hithez ragaszkodni. Egységünknek, Krisztus iránti hűségünknek is záloga, hiszen útmutatásait követni, parancsait teljesíteni végső elemzésben, annyi mint Krisztus szavát követni. Isten népének egységét leginkább mégis azzal biztosítja, hogy a Megváltó kereszthalálából fakadó új életnek, a krisztusi szeretetközösségnek is ő az elöljárója, ő a családfő, aki az Isten kegyelmi asztaláról ellátja a megváltás javaiban háza népét, az egyházat.

Péterről szóltunk, Péter utódairól is beszéltünk, az egyház látható fejéről, a pápáról. Péter és a pápa elválaszthatatlanok egymástól. Jézus is Pétert, kősziklát emlegetett, Péternek mondta, legeltesd bárányaimat, juhaimat, mégis nyilvánvaló, hogy nemcsak Péterre gondolt és nemcsak Péternek szóltak a szavak, hanem Szent Péter utódainak is. Ha csak Péterhez intézte volna szavait, akkor mi értelme van annak, hogy a pokol kapui nem vesznek erőt rajta? Akkor az oldás-kötés hatalmának átadása is érthetetlen lett volna. Ha Péter halálával a főpásztori hatalom megszűnik és nincs folytatása az egyházban, akkor Krisztus nem gondoskodott volna kellően egyházáról. Akkor a mai keresztény joggal veti fel, és joggal tesz szemrehányást Krisztusnak: miért csak a kortársaknak adta meg a teljhatalmú tanítót és kormányzót, miért csak az ő lelki javukra az oldás-kötés hatalmát. Nyilvánvaló tehát Jézus szándéka. Pétert első földi helytartójának tette meg azzal, hogy őt e főpásztori tisztében kövesse egy megszakítatlan hosszú sor a világ végéig.

A kívülálló, látva az egyház szervezetét, a pápa főségét, könnyen esik tévedésbe. Aki csak a külsőt, a felszínt látja, azt hiheti, hogy a pápaság intézménye az egyház hatalmi szerve, amely hasonlóan a többihez, teljes engedelmességet és alávetettséget követel, melynek a hívek ki vannak szolgáltatva, szinte kényrekedvre. Mondanunk sem kell, hogy ez az elképzelés alapjaiban hibás. Krisztus nem így képzelte el a vezetést és ezt a pápák is nagyon jól tudták. Aki az egyházban a legelső akar lenni, az legyen mindenkinek a szolgája. Jézus Krisztus utasítása szerint jártak el a pápák akkor, amikor Isten szolgáinak szolgái nevet vették fel. És ez bizony nem üres szó csupán. Akarva-akaratlan vállaikra nehezedik az összes egyházak gondja, a világegyház soksok problémája. Így volt ez mindig, de talán sohasem annyira,

mint napjainkban. A pápa szíve fáj, lelke aggódik, hogyha az egyházban, mindegy, hogy melyik szögletében nehézségek és bajok támadnak, ha valahol szorongatják Krisztus híveit, vagy belső pártütés, egyenetlenkedés támad valahol. Szent Péter utódja Jézus Krisztus lelkületével viseli gondunkat, aggódik értünk. És azon munkálkodik, azért imádkozik, hogy megtalálja mindenki az evangéliumoknak üdítő, kristálytiszta vizét és ne zavaros állóvizekből oltsa szomját. Nem kell attól tartanunk, hogy Szent Péter utóda kiskirály, kényúr lett felettünk. Nevetséges azt állítani, hogy a legfőbb pásztori hatalmát a maga kényére-kedvére fordítja. Nem teszi, még akkor sem, ha ez a hatalom korlátlan hit és erkölcs kérdéseiben. Van valami, ami még felette is áll, és ami a hatalmát korlátozza, és ez Isten népének java, az egyház érdeke. Hiszen láttuk, hogy a pápa az egyház legfőbb pásztora, ezt szolgálja Krisztus megbízásából. Egész létének, minden tettének ez ad értelmet: az egyház java, az egyház szolgálata. A pásztor nem magát legelteti nyájáról elfeledkezve. A pásztor azért van, hogy a nyájat legeltesse és őrizze. A szegletkő is értelmetlen, ha magában marad.

Köztudott, hogy az egyház, Isten népének legfőbb irányítását Jézus Krisztus két úton valósította meg. Egyrészt úgy, hogy Szent Pétert tette meg az egyház láthatatlan fejévé, másrészt, hogy az apostoli testületre ruházta át az irányító hatalmat. A teljhatalmat tehát birtokolja Szent Péter utódja, a római pápa, egyszemélyben és mellette ugyanennek a teljhatalomnak birtokosa a püspöki testület. A kettő egymás mellett áll. Helytelen úgy elgondolni a dolgot, hogy a püspöki testület és a zsinat a pápa megbízatásából, meghatalmazásából irányít és rendelkezik. Nem így van. A püspökök az apostolok utódai. Hatalmukat az apostoloktól örökölték és nem a római pápától kapták. Mégsem kerülnek egymással ellentétbe, hiszen a pápa a püspöki kollégiumhoz is tartozik, mint ahogy Szent Péter is tagja az apostoli testületnek. Sőt nem is csak tagja annak, hanem feje és vezetője is. Szent Péter utóda, a római pápa tehát minden időkben a püspöki testületnek a feje is egyúttal, és amikor egész püspöki testület egységben, fejével, a pápával határozatot hoz, döntéseket foganatosít, akkor a rendelkezéseket minden keresztény hivő úgy fogadja mint az egyház legfőbb tanító és irányító testületének intézkedéseit. Az elmondottak éppen a mai ember fülének csengenek kellemesen. A mai ember ugyanis szívesebben veszi, hogyha egy vezető testület áll felette, hogyha a határozatokat a különböző egyházkerületek vezetői együtt hozzák. Ez a testületi irányítás kétségtelen, bizonyos demokratikus színezetet ad az egy-

házi vezetésnek. És tegyük hozzá, hogy ez nem a mai kor találmánya. Gyökere az evangéliumokra nyúlik vissza, Jézus intézkedéseire és gyakorolta is minden kor keresztény népe.

Felépítem gyermekeimben Krisztus egyházát

A keresztény szülőnek természetes vágya, hogy utódainak tovább adja azokat az igazságokat, amelyek célt és tartalmat adtak életének, melyek meggyőződése szerint értelmet adnak a földi létnek. Nem tesz ezzel erőszakot a gyermekén. Nem manipulálja ezzel a gyermek lelkét. Hiszen a gyermek a kultúra, a tudomány, a technikai haladás értékeit, vívmányait minden esetben átveszi az őt megelőző nemzedékektől. Vagy még egyszerűbb példánál maradva: a nyelvet is anyjától tanulja. Kinek jutna eszébe szemrehányást tenni ezért az anyának? Ki kárpálná a pedagógust azért, mert történelmet vagy filozófiát tanít?

Köztudott, hogy a hit átadása nehéz és bonyolult feladat. Éppen azért nehéz, mert más és több mint a puszta ismeretátadás, a tanítás. Hiba ha a szülő, a nevelő nem figyel fel erre a lényeges különbségre, hogyha megrekednek a „vallástan"-nál, a „vallásoktatás"-nál. Nem ismereteket, hanem meggyőződést, látásmódot, életszemléletet, életmódot—hitet kell átadni. Ez pedig csak úgy sikerülhet, ha a szülő, a nevelő is éli a maga hitét. Alakoskodás nélkül, a maga természetességében és komolyan, belső átéléssel. Ahogyan igaz, hogy élő csak élőből lesz, legalábbis a fejlődés mai szintjén, ugyanúgy igaz az is, hogy élő hit csak élő hitből fakad. A gyermek természetszerűen bele nő az egészségesen vallásos családi légkörbe és rendszerint át is veszi azok hitét.

Ebből persze még nem következik, hogy felnőtté válva is vallásos marad. Elveszítheti hitét. És ha elveszíti, az elsősorban magán a gyermeken és a szülőn múlik, nem pedig külső tényezőkön. Sajnos, kevesen tudják, hogy a gyermekkorban kapott hit nem elég. Azt meg is kell érlelni. A hitnek is felnőtté kell válnia. Ez annyit jelent, hogy az istenhitet előbb-utóbb szembesíteni, konfrontálni kell a valósággal, a világról szerzett ismeretekkel, felnőtt önmagával. Ez a szembenézés nem is egyszerű, ismétlődik, gyakran viharos, főleg az ifjabb években. De így van rendjén, így érik, erősödik, mélyül az istenhit és válik egyre bensőségesebbé. Istenhitet emlegettem, de mondhattam volna úgy is: szembenézés Istennel. Mert ahogy múlnak az évek, az évtizedek, egyre világosabbá válik, hogy valójában az én és Isten, az én és Jézus Krisztus konfliktusáról, egymásra találásáról van szó. Egyre világosabbá válik, hogy hinni valójában annyit jelent: megtalálni Istent, megtalálni Krisztust.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. *„Tanácsot ki adott neki?"* (Róm 11,34)

A katolikus magyar népben mindig nagy tisztelet és szeretet élt a Szentatya iránt. De nem tudhatjuk, az influenza-vírusokhoz hasonlóan, nem fertőz-e meg közülünk egyeseket a némely országban elkezdődött pápaellenes hangulat. Egyházunkban a növekedéssel járó rendellenességekhez hasonló jelenségek észlelhetők. Az egyház fejlődik, tökéletesedik, ezért jelentkeznek fájdalmak, melyeknek eredete a maradiság és a túlzó újítási vágy ellentéte. Mindkét oldal túlzói vádolják a Szentatyát, mert nem áll mellékük. Sajnos, hallatszottak ilyen hangok nálunk is, például a liturgikus reformmal kapcsolatban. Jó ezért a mai vasárnap szentírási részletei alapján átgondolnunk „Péter ügyét".

Nyitányul a gondolatsorhoz Pál apostol szava kínálkozik: „Mekkora a mélysége az Isten bölcsességének és tudásának!" A pápaság intézménye jellegzetesen isteni mű. Nem Péter kapaszkodott fel, hogy az egyház feje legyen. Ő inkább csodálkozott, és félve furcsállotta, hogy nem Jánosra, a legkedvesebbre bízta Jézus a Pásztorságot. János talán éppen azért nem lehetett Krisztus földi helytartója, mert ő szeretett volna ilyesmi lenni, és ezt nem is titkolta. (Anyjával és Jakab testvérével együtt főhivatalt kért az Úrtól.) Péter viszont csupa alázat és szerénység volt, Jézus szava tette azzá, ami.

Ha Péter személyére gondolunk (egyszerű ember, tanulatlan, megbízhatatlan, gyáva), valóban az jut eszünkbe, hogy „milyen kifürkészhetetlenek Isten szándékai, mily megfoghatatlanok útjai". Miért nem Szent Pál lett a kiválasztott? Emberileg igencsak alkalmasabbnak látszott. Nem érdemes most azon gondolkoznunk, miért Péter. Jézus így akarta, és ki szállhat vitába vele? Vajon ki látta az Úr gondolatait? Tanácsot ki adott neki? Inkább azt a tanúságot vonjuk le Péter ügyéből: a mindenkori Szentatya személyén sem szabad fennakadnunk.

A pápát nem Jézus nevezi ki, hanem a jelenlegi szokás szerint

a bíborosok választják. De mi hisszük, hogy egyházunkat a Szentlélek, Jézus Lelke vezeti. Így nyugodtan tekinthetünk VI. Pálra is úgy, mint Jézus kinevezettjére. Hogy emberileg milyen, nem a mi dolgunk megítélni. Az egyedül Istenre tartozik. És a rendeletei? „Amit megkötsz a földön . . .", vagy az Olvasmány szavaival: „Az ő vállára teszem Dávid házának kulcsát; ha kinyit, nem lesz, aki bezárjon, ha bezár, nem lesz, aki kinyisson".

Pétert nagyon ismerték az apostolok, a hívek előtt sem voltak titokban gyengeségei, mégis mindenki elismerte, alávetette magát neki. Még ha, mint maga Szent Pál is, nem mindig tartották szerencsésnek viselkedését. Ma pedig Pál pápa a mi Péterünk. Ő a „szilárd helyre vert szeg", aki az Úr akaratából tartja az egész egyházat. Tehát tiszteljük, szeretjük és engedelmeskedünk neki.

2. *„Te vagy az élő Isten Fia"* (Mt 16,16)

Rövid mondat, de benne van minden. Aki ezt egész szívvel vallja, akinek ez szilárd meggyőződése, és hajlandó is e szerint berendezni az életét, az más ember, új ember, abban megkezdődött az örök élet.

Jézus az Úr! Mert ő az egyedül igaz Isten Egyszülöttje. Tehát nem én vagyok az úr. Nem én mondom meg, mi a jó, hogyan akarok élni. Nem a pénz az úr és nem az élvezetek. Nem az érdek, nem a körülmények. Egyetlen Úr van: Jézus. Ő parancsol, ő ítél. Üdvözítő és kárhozatra vető.

Jézus vezényli a világmindenség és az emberiség szimfóniáját. Minden disszonanciát egyetlen, kimondhatatlan, gyönyörű harmóniába fog össze, a végkifejletben.

Jézus értelmem Ura, aki elhozta nekem Isten bölcsességét. Ő szívem Ura, akit magamnál is jobban szeretek. Akaratom Ura, engedelmesen követem szavát.

Úr, aki nemcsak parancsol és ítél, de segít is, és megért. Mert Szíve van. Ha kezе sújt, azért, hogy boldoggá tegyen. A bűnbánat jelére azt üzeni a Prófétával: „Szívem megváltozott bensőmben, és szánakozásom is felgerjedt, nem cselekszem haragom heve szerint".

„Te vagy az élő Isten Fia." Egy életforma ez. Sírig való lekötelezettség. És a boldogság egyedüli forrása. Boldog, aiknek ez a pár szó az élete.

De nem könnyű ez a pár szó, ha nemcsak szó, de hit és élet akar lenni. Emberi erővel lehetetlen is hittel kimondani, élni. „Nem

a test és a vér nyilvánította ezt ki neked." Senki sem képes rá, csak a Szentlélek erejében.

Egy élet feladata élő valósággá tenni az élet legnagyobb bölcsességét: „Te vagy az élő Isten Fia". A Szentlélek adjon hozzá hitet, kitartást, erőt, végső hűséget!

3. *És te?*

Te mit mondtál volna Jézus kérdésére? Ha akkor élsz, mostani jellemeddel, de katolikus neveltetésed nélkül. Mert akkor senki sem nőtt fel Jézus hitében. Te kinek tartottad volna? Fontos ez a kérdés? Fontos, mert reá megfelelve, leméred önmagad. Hogy nem puszta megszokás, ösztönös félelem tart-e meg a vallásban, hanem az igazi hit-e. Mert ez nem mindegy. Nem a vallásosak üdvözülnek, hanem: akik hisznek.

„Egyesek Keresztelő Jánosnak," és így tovább. Szóval, nagy embernek, kiemelkedő valakinek. Ez nem elég, mert nem ez a valóság. A valóság: „Te vagy az élő Isten Fia." Erre a valóságra pedig csak az juthat el, akkor is, most is, akit nem a „test és vér" vezet gondolkodásában, hanem maga az Isten.

Tehát hogyan állok? Abba a régi helyzetbe nem tudom hitelesen beleképzelni magam. De számtalan ponton lemérhetem most is, ki és mi gondolataim mértéke.

Kit látok a prédikáló papban? Egy többé vagy kevésbé képzett, ügyes vagy ügyetlen, buzgó vagy nem sokat érő ember? Ha csak annyit, akkor a „test és vér" szerint gondolkodom. Ha a mennyei Atya indítana, Jézust látnám benne.

Mit látok az egyházban? Csak egy szervezetet? Vagy a tovább élő Krisztust?

Az emberekben meglátom-e Isten gyermekét, testvéremet? A házasságról nem úgy gondolkodom-e, hogy nem értik meg egymást, hát jobb, ha más párt keresnek maguknak?

Sok, nagyon sok ilyenféle kérdést tehetek fel magamnak. És az őszinte feleleteimből megtudom, hogyan állok. Van-e hitem, olyan, amely Istenben és Istennek hisz, nem csupán saját magának, bár ködös misztikumba burkolva?

Valamennyiünknek alapvető érdeke, hogy szembenézzen önmagával. Mielőtt az ítélő Jézussal kell szembenéznünk. És ha úgy érezzük, hogy a „test és vér" bölcsességéig jutottunk csak el, akkor addig kérjünk, könyörögjünk, zörgessünk, míg a mennyei Atya nekünk is ki nem nyilvánítja az alapvető igazságot: „Te vagy az élő Isten Fia".

4. *A kulcsok és a kötés-oldás hatalma*

Azé a város, akié a kulcsok. Isten országában a hatalom Péteré. Ő old és köt, vagyis a tanítás és a jog legfelsőbb tekintélye az övé az egyházban. Ezért hívjuk Krisztus helytartójának Róma püspökét, a pápát.

A demokrácia nagyszerű valami, ha államformáról van szó. Az államban a nép mondja meg, mit akar, hiszen a nép tudja, érzi, mire van szüksége. Az egyházban nem lehet ilyen értelmű demokrácia sohasem. Egyszerűen azért, mert a keresztény tanítás és a keresztény erkölcs nem az emberi értelem műve. Tehát a keresztény nép nem változtathatja meg a keresztény tant. Azt elfogadni és őrizni kell évezredeken keresztül. És ez a megőrzés nem lehet emberi mű. Az istenadta hitletéteményt csak Isten őrizheti meg számunkra a világ végezetéig úgy, hogy az megmaradjon eredeti épségében. Isten pedig úgy akarja megőrizni a szent tanítást, hogy Péterre bízta. Személy szerint és utódaira. Rendelkezhetett volna másképp is Urunk, de ha így rendelkezett, mi ezen nem változtathatunk. De emberi értelemmel is könnyű belátni, hogy megfelelőbb ez a mód, mintha az egész keresztény népre bízta volna Isten az ő igéjét.

A pápa nemcsak a hit őre és legfőbb tanítója, hanem az egész egyház kormányzója is. A nem isteni eredetű törvények, az egyházfegyelem is bizonyos fokig egységességet kívánnak. Ezt maga a hivő közösség is érzi, és így kívánja. Ennek az egészséges, nem szélsőségesen uniformizáló fegyelemnek biztosítéka Jézus helytartója.

Nem minden pápa tökéletes. De maga az intézmény az, mert a végtelenül tökéletes Isten műve.

B)

1. *„Kinek akartok inkább szolgálni?"* (Józsue 24,15)

A mai Olvasmány és Evangélium arról szól, hogy választanunk kell. Ne is úgy fogalmazzuk: Jézus mellett vagy ellen? Inkább így: Jézussal vagy nélküle-e? Mert Jézus ellen nem sokan vannak. Annál többen hagyják ki az életükből. Erről gondolkodjunk ma.

A választás hordereje a hivő előtt világos: Boldogságunkat csak Istennél találjuk, Istenhez csak Jézussal mehetünk. Jézus nélkül az élet nem találja meg célját, ez a kárhozat.

A választást egyikünk sem kerülheti el. Mindenkit üdvösségre hívott az Úr. Aki nem üdvözül, annak nincs más üdvösség. Vagy ez, vagy a kárhozat. Két utunk van csak. Egyiken rajta vagyunk, azon vagy továbbmegyünk, vagy átmegyünk a másikra, de harmadik út nincs.

Mikor kell választani? Most. Mindig most. Egész életünk döntés: Jézussal vagy nélküle. Minden tudatos tettem tudatos választás. Minden tudatos tettem érleli a végkifejletet. Vagy egyre inkább egy leszek Jézussal, vagy egyre inkább távolodom tőle, egyre idegenebb leszek Jézus Lelkétől. Halogatni a döntést nem lehet, aki halogat, az is dönt. Senki nem tudja, melyik pillanatban ítéli úgy Isten, hogy végleg beérett a döntésünk.

A döntés az akarat választása. De mindig jól választani, erre képtelen akaratunk. Azért is, mert a bűn miatt gyenge, de azért is, mert a kérdés természetfeletti. Vagyis döntő szerepe van a kegyelemnek. Tehát: Nem lehet eleget imádkozni, különösen a végső állhatatosságért.

2. *A házasságtörés gyermekei*

A házasság a legszorosabb életszövetség. Ezért hasonlítja a Szentírás Isten és a választott nép, a zsidóság szövetségét házassághoz. A próféták a bálványimádást házasságtörésnek nevezték, hiszen az idegen istenekkel a nép megcsalta Istenét.

Ezt a képet Szent Pál átviszi az újszövetségre is, melyben Isten Jézus által az egész emberiséggel házasságnál szorosabb szövetségre lépett. Jézus és Isten népének kapcsolata bensőségesebb a férj—feleség szövetségnél. Így a házasságtörés hasonlatát is átvihetjük a magunk életére.

Az ószövetségi nép a bálványimádást tekintette házasságtörésnek, a szövetségi hűség megszegésének. De ha belegondolunk, a házasságtörés minden bűnnek jelképe, hiszen, legalábbis a súlyos bűn, valamiképpen bálványimádás. Aki annyira szereti a pénzt, hogy érte hajlandó Istent lopással, csalással, sikkasztással, örökség miatti gyűlölködéssel, a szegények megvetésével súlyosan megbántani, az tulajdonképpen a Pénz imádója. És ugyanígy vannak „hívei" az érzékiségnek, az uralkodásvágynak, a különböző élvezeteknek. Aztán hány emberről nyilvánvaló, hogy istene saját maga, saját imádott Énje.

Az ilyesfajta bálványimádókat elítéljük, megpletykáljuk, megvetjük, utáljuk. Szavainkkal, szemünk villanásával megkövezzük őket. Pedig hát nincs jogunk hozzá. Magunk is számtalanszor

megcsaltuk Urunkat, megszegtük a szövetséget. Ha követ ragadni van kedvünk, ne másra dobjuk, inkább a magunk mellét verjük vele.

Isten hűséges mindörökre. Akkor is, ha én nem voltam mindig hű hozzá, Ő mindig visszavár, mindig és akárhányszor hajlandó megbocsátani. De ha van bennem csöppnyi szeretet, nem élek vissza jóságos irgalmával.

3. *Asszonyok hivatása*

Feleségnek lenni éppen olyan istenadta hivatás, mint papnak vagy orvosnak lenni. Így fogd fel életedet, légy hűséges hivatásodhoz!

Az asszony hivatása támasznak lenni, ha férjét bajok sújtják, gondok nyomják, csalódások érik. A férfi erősebb, mégis hamarabb letörik, kétségbeesik, meginog. Ezt bizonyítja Jézus szenvedésének sok résztvevője: apostolok — jámbor asszonyok. Tehát férjedet erősítsd, vigasztald, tartsd benne a lelket! Nehogy hibáztasd, nehogy sopánkodásoddal, szemrehányásaiddal magad is tetézd a bajt.

A feleség tanácsadó. De ne dirigálj! És a tanács jó legyen, mindig egyezzék Isten akaratával. Hiába építed a házat, ha Isten nem építi azt.

Légy a szeretet angyala! A férfiak szeretnek teóriákban elsülylyedni, problémázni. Az asszony szeret. Igaz, a világot inkább a férfiak építik és viszik előre, de az asszonyok teszik széppé.

Légy házias! Rend, tisztaság, tisztességes étkezés, kellemes otthon szinte elengedhetetlen a szép családi élethez, és ez elsősorban az asszony feladata.

Az asszonynak gyakran kell vállalnia, hogy áldozattá lesz. A menyasszonyi koszorúból könnyen lesz töviskorona. Sok szép álom foszlik semmivé. A család minden baja az asszony vállát nyomja. Neki kell cipelnie a maga keresztjén kívül a férjéét, a gyermekeiét is. Minden rossznak ő a végállomása. Ő maga viszont nemigen talál támaszt családjában, rendszerint nincs kivel megosztania keserveit. Mint mondani szokták, az asszonynak még betegnek sem szabad lennie.

Ki fizeti, ki hálálja meg mindezt az asszonynak? Ember aligha. De biztosan hálás lesz neki az Isten.

4. *„A test nem használ semmit"* (Jn 6,63)

Nagyon sokféle vallás van a világon. És minden vallásnak vannak buzgó hívői. De vajon hit-e az, amivel más vallásokhoz ragaszkodnak? Messze vezetne, ha ezt kezdenénk boncolgatni. Csak néhány fontos tényt szögezzünk le:

Egyetlen, Istentől kapott vallás van: az, amelyet Jézus hozott. A többi vallás azért nem mindenestől hamis. Nagyon sok olyan van bennük, amire az emberi értelem helyesen rájött, és sok olyan is, ami a kinyilatkoztatásból került át különféle vallásokba. Akár az őskinyilatkoztatásból, akár az ószövetségiből, vagy éppen Jézus tanításából. De a kinyilatkoztatás teljességét csupán Jézus vallása, helyesebben Jézus egyháza őrzi.

Ebből az következik, hogy a nem igaz vallások követői saját vallásuk több tanítását igazi hittel hihetik, hiszen azok Isten igazságai. De most inkább arra gondoljunk, hogy más vallásúak téves tanokhoz is meggyőződéssel ragaszkodnak. Ez már nem lehet hit, mert a hit Istennek hisz, a tévedés pedig nem Istentől származik. Ennek a ragaszkodásnak az alapja következőleg nem a hit. Mi tehát? A vallásos ösztön.

Minden ép emberben megvan a lét- és a fajfenntartás ösztöne, a társasösztön, a tudnivágyás ösztöne stb. Így mindenkiben van vallásos ösztön is. Mint minden ösztön, ez is keresi a maga tárgyát. Boldog, aki a valódi hitet találja meg. A többiek pótlékokat ragadnak meg: különböző vallások, szekták, babonák. (Érdemes felfigyelni a ma nagyon divatos csillagjóslásra.) Más tehát a természetfeletti hit, és más az ezt pótló sokféle „vallásoskodás".

Sajnos, nem elméleti érdekességű dolog ez csupán a mi számunkra. Mert a Jézus vallásához való ragaszkodás is lehet ilyen „pótlék", tehát nem igaz hit. Jézus a mai evangéliumban azt mondja tanítványainak: „Vannak köztetek, akik nem hisznek". Sajnos, a mai templomjárók egy részéről is elmondhatná ezt az Úr. Ők azok, akik Jézus vallásában nőttek fel, de nem hittel, hanem csak vallási ösztönükkel ragaszkodnak hozzá. Ők nem tudják megkülönböztetni a lényegest az esedékestől. Ha a pap magyarul mondja a Dominus vobiscum-ot, azt már a hit megváltoztatásának tartják. Igen lényeges hittételeket viszont egyszerűen nem fogadnak el. Így főleg a feltámadást, a házasság felbonthatatlanságát, a bűnbánat szentségének szükségességét, és más hittételeket. Számunkra sok minden „kemény beszéd" az egyház tanításából. Ragaszkodnak porossá vált emberi hagyományokhoz, a hit lényeges részét viszont egyszerűen figyelembe sem veszik.

Ők azok... de nem vagyok-e éppen az? Sorsdöntő kérdés. Be-

csületesen kell rá válaszolnom. Tragédia lenne, ha csak az ítéletkor derülne ki, hogy engem csak a „test" vagyis a vallási ösztön tartott meg „jó katolikusnak", nem a „lélek", vagyis a hit. „Senki nem jöhet hozzám, hacsak meg nem adja neki az Atya." Csak a hitben lehet „hozzámenni". Kérnem kell tehát az Atyát, hogy ezt adja meg nekem.

C)

1. *Isten büntet*

A mai Lecke és Evangélium nyomán figyelmeztetni akarom magamat és mindenkit: ne tégy bűnös dolgot azzal a titkos reménnyel, hogy nem lesz baj belőle.

Isten nem „huny szemet" semmit felett. Ha rögtön nem is vág oda, az még nem jelenti, hogy megúsztam végleg az ügyet. Csak azt jelenti, hogy Urunk türelmes. Időt enged a megtérésre, és időt enged a vezeklésre, az önkéntes bűnhődésre. De biztos lehetek abban, hogy a büntetés nem marad el. Istennek bánat és vezeklés híján kell büntetnie. Különben istentagadó lenne. Azt mondaná: Nem vagyok Isten, nem kell igazságosnak lennem, nem kell kezemben tartanom a világot, nem vagyok úr és Parancsoló. És hazug is lenne, mert megmondotta, hogy büntet.

Sokszor kap Isten szemrehányást tőlünk, miért engedi meg ezt vagy azt? Mindenki nyugodt lehet, lesz megtorlás. Ha ugyan ez megnyugtat valakit. Én inkább félek, mert én is tettem már éppen elég olyant, ami miatt várhatom a megtorlást. A bűnbánatom, vezeklésem pedig saját megítélésem szerint is nagyon kevés volt.

Hivő ember a sorscsapásokban Isten büntető kezét látja, és alázattal meghajol előtte. Ágostonnal kérdi: A földi életben büntesse inkább, mint az örökkévalóságban. A büntető Isten csapásait jobb teljes megadással fogadni, így könyörül meg leghamarabb az Úr. Szent Farkas püspök kiment a hódítva közeledő Attila elé, és megkérdezte: „Ki vagy?" „Én az Isten ostora vagyok." „Akkor hát, Isten hozott, kinyitjuk kapuinkat, megérdemeljük Isten ostorcsapásait." És a legenda szerint a különben romboló, pusztító Attila azt a várost megkímélte.

Büntet az Isten. El nem kerülhetjük. Csak azt kérjük forró buzgalommal, hogy a büntetés ne legyen hiábavaló, és ne kelljen örök büntetéssé, kárhozattá válnia.

2. *Hogyan büntet Isten?*

Isten büntet, igazsága szerint, mely tökéletes, örök és végtelen. Büntet a sors csapásaival, testi és lelki nyomorúságokkal.

De büntet a lelkiismeretfurdalással is, ezzel a sajátos szorongással. Általa elveszi az élet igazi ízét, lehetetlenné teszi a tisztaszívűek örömét, a lélek szabad szárnyalását, a szív édes békéjét, daloló boldogságát. Lehet ezt a szorongást ideig-óráig tudomásul nem venni, túlkiabálni (bömbölő rádió, lázas tevékenység, élvezethajszolás), vagy elfojtani. Kiirtani azonban nem lehet. Legfeljebb úgy, hogy aztán teljesen üressé, érzéketlenné válik a lélek. Ez már a megkezdett kárhozat.

Büntet Isten úgy is, hogy „végigviszi" a bűnt. Az önzésből így válik magáramaradottság, kínzó magányosság. A hanyag gyermeknevelésből a lelki kínok légiója. A sokfajta mértéktelenségből sokfajta betegség. A házasságtörésből szétdúlt és boldogtalan családi élet. A pénzimádatból szinte az őrületig menő rabszolgaság.

Ha pedig minden hiába — mert a büntetések egyben figyelmeztetések is —, akkor mindezt betetézi a kárhozat, vagyis a végső értelmetlenség, az eldobottság, a véget nem érő testi-lelki kín.

Istenem, irgalom! Szeretni akarlak. Jóvá akarok tenni mindent. Mert tudom, hogy rettenetes büntető kezedbe esni.

3. *Nem ígérte Bernadettnek*

Soubriousné kissé neheztelt a Szűzanyára, mert már a lourdesi jelenések elején megmondotta Bernadettnek, hogy nem teszi boldoggá a földi életben, hanem majd a mennyben. Valóban, miért volt ilyen „szűkkeblű" a Szűzanya? Miért nem tette boldoggá Választottját itt is, odaát is? Úgy érezzük, megérdemelte volna szegény kis gyermek, eleget szenvedett már 14 éves koráig is, a jelenésekig. De a már meglévő betegsége nem elmúlott, hanem új jött hozzá, rengeteg szenvedéssel. Nem szabadult meg gyanakvó tanítónőjétől sem, ott találta a zárdában is. Apja jómódba került, ő nem élvezte ezt, konyhalány volt. A jelenések is csak háborgást hoztak lelkének, részben a megmaradt sóvárgás, részben a véget nem érő kihallgatások miatt. (Rendőrség, szentszék.) Miért?

A dolog nyitja először az, hogy nem lehet senkit boldoggá tenni kívülről. Sem egészséggel, sem jómóddal, sem sima életúttal, sem élvezetek sorozatával. Aki nem hiszi, gondoljon arra: egyik lány örül egy szál virágnak is, a másik fanyalog a brilliáns-gyű-

rűn is, mert szebbet akart volna. Egyik gyermek boldog az egyforintos játékával, a másik a tömérdeknek sem örül. Szegény család élhet megelégedettségben, a gazdag meg állandó elégedetlenségben.

Így van ez már a földi örömökkel, de még inkább így van a mennyeiekkel. Amint a „rosszul beállított" ember nem tud örülni a nagy vagyonnak sem, éppen így a tökéletlen, a bűnös ember nem tud örülni a mennynek sem. A bűnbe belerögződöttet hiába „engedné be" az Úr a mennybe, annak az pokol lenne. Mint a gyomorbajosnak a legfinomabb étel, vagy mint az előkelő társaság annak, aki még előkelőbbre vágyik, a nyugodt jólét, aki dúsgazdag akarna lenni. Földi jónak, mennyei boldogságnak örülni csak az tud, aki olyan, hogy örülni tud. Aki rá van hangolva arra az örömre. A mennyre az van ráhangolva, aki szeret, aki tiszta, becsületes, jóakaratú.

Mária ismerte Bernadettet. Tudta, hogy még átalakítani kell ahhoz, hogy élvezni tudja Isten életét, a Szentháromság boldogságát. Ez az alakítás pedig nem ment másképp, csak szenvedések által. A Szűzanya tehát nem nyújthatta mind a két boldogságot. A (szűk kapun) csak úgy fért be Bernadett, hogy egy életen keresztül kellett faragni rajta. A szenvedés Isten vésője és kalapácsa. Általa farag szentet, azaz mennyre alkalmasat belőlünk.

Bernadettre gondolva, olvassuk el még egyszer a mai Szentleckét. Utolsó gondolatunk pedig ez legyen: csak nem tartom magam tökéletesebbnek Bernadettnél?!

4. *Mi tesz elsőből utolsóvá?*

A gőgös kevélység. A választott nép kevélysége abban állt, hogy felül akarta bírálni Istenét. Nem tetszett neki az Úr üzenete, elvetette. Elsőnek hajolt le értük az Úr, és mint nép csak a vég előtt fognak hozzátérni. A pogány népeket pedig az alázatosság tette elsőkké Isten Országában. Ez áll rám is. Bármilyen szerencsés a neveltetésem, az egyéniségem, utolsó leszek, ha nem vagyok alázatos.

Ha végigjárnánk a poklot, ott jönnénk arra, hogy az ott kínlódók túlnyomó többsége a kevélység miatt jutott oda. Igaz, különböző bűnök terhelik őket, de hogy ezek beleették magukat a szívükbe, hogy ezektől nem tudtak megszabadulni, annak alapvető oka gőgjük volt. Már a pokol fejedelme, a sátán is így lett ördög. Isten gonosz lelkeket nem teremtett, csak angyalokat. A gőg csi-

nált belőlük ördögöt. A Sátán, ez a legutolsója a szellemeknek, az elsők között volt, neve is mutatja: Lucifer.

Ezzel a gőggel csalogatja az embereket is a maga útjára. Már Évát ezzel kísértette: olyan leszel, mint Isten. Így fog meg mindenkit, akit csak tud.

Van-e bennem gőg, kevélység? Tulajdonképpen vizsgálnom sem kell. Benne van mindannyiunkban. Már fogantatásunktól. Ez ősszüleink egyik szomorú öröksége. Csak meg kell figyelni a néhány esztendős gyermekeket. Már bennük van a hiúság, a dac, az önfejűség, az engedetlenség, pedig senki sem tanította rá őket. Ebbe kapaszkodik bele a Kísértő.

Tehát valamenyiünkben benne van a gőg, mint ahogyan minden földben benne van a gaz. Csak az a kérdés, engedjük-e ezt a gazt nőni a kukoricában, és engedjük-e, hogy a kevélység megnőjön a szívünkben.

A keresztség által az elsők közé kerültünk, Isten kedves gyermekei lettünk. Ha nem akarunk utolsókká válni, a kárhozat gyermekeivé, akkor a gőgöt kell kiirtanunk magunkból, és hasonlóvá kell lennünk a Legelsőhöz, az alázatosszívű Jézushoz.

ÉVKÖZI 22. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Jer 20,7—9): *„Rászedtél, Uram! Rá vagyok szedve! Erősebb voltál nálam és legyőztél! Nevetség tárgyává lettem egész nap, mindenki kigúnyol engem. Ahányszor ugyanis beszélek, azt kell kiáltanom, és fennszóval mondanom: Gonoszság! Erőszak! Gyalázatomra lett az Úr beszéde, nevetségemre egész nap! Azt gondoltam: Nem törődöm vele, nem beszélek többé az Ő nevében! De ilyenkor mintha tűz gyúlt volna szívemben, csak úgy égett tőle a csontom; és én elaléltam, és nem tudtam elviselni."*

A próféta által használt merész szavak: rászed, erőszakkal legyőz — arra mutatnak, hogy valóban szinte ellenállhatatlan erővel ragadta meg az Úr és késztette prófétálásra. Oltalmát, erejét ígérte, amikor ő alkalmatlannak tartotta magát a prófétai tisztre, sőt egyenesen azt mondta, hogy minden ellenségénél erősebbé teszi: „Ne mondd azt, hogy: Gyermek vagyok, — ... ne félj az ő színüktől, mert én veled vagyok, hogy megszabadítsalak... Ne ijedj meg tőlük, én sem fogom engedni, hogy megrettenj arcuktól. Én ugyanis ma erős várossá, vasoszloppá és ércfallá teszlek téged... Harcolnak majd ellened, de le nem győznek, mert én veled vagyok, hogy megszabadítsalak téged." (1. fej.) Az Úr szavának közvetítése mindenki előtt gyűlöletessé tette, kigúnyolják és nagyon erőtlennek érzi magát. Legszívesebben szakított volna már többször is a prófétálással, de az Úr igéje — amint a héber szöveg és a Vulg. mondja — csontjaiba van zárva.

II. OLVASMÁNY (Róm 12,1—2): *„Testvérek, Isten irgalmára kérlek benneteket: adjátok testeteket élő, szent, Istennek tetsző áldozatul. Ez legyen szellemetek hódolata. Ne hasonuljatok a világhoz, hanem gondolkodástokban megújulva, alakuljatok át, hogy felismerjétek, mi az Isten akarata, mi a helyes, mi a kedves előtte és mi a tökéletes."*

Ha Isten ilyen határtalan irgalmat tanúsított irántunk, mint amilyenekről összefoglalólag levele előző részében az Apostol írt, illő, hogy mi átadjuk magunkat áldozatul, tehát nem úgy, mint ahogyan a bálványoknak áldoztak fel valakit, nem is az ószövetségi áldozatok helyettesítő és külsőleges tisztulást szerző módján, hanem egész lényünknek szolgálatára történő szentelésével. Ez az áldozati mód felel meg annak a létmódnak, amit a Szentlélek bennünk lakása által elnyertünk. (A „szellemetek hódolata" kifejezést látszik helyesnek, így értelmezni.) Mivel nem tartozunk „e világhoz", vagyis a bűn jegyében álló, lényegében már végéhez ért világhoz, hanem Krisztusban új teremtménnyé lettünk, az új világnak megfelelő magatartást kell tanúsítanunk. Ennek kialakítása a gondolkodás megújulását kívánja, ami a Szentlélek segítsége nélkül nem lehetséges.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 16,21—27): *„Az időben kezdte Jézus előkészíteni tanítványait arra, hogy Jeruzsálembe kell mennie, s sokat kell szenvednie a vénektől, a papi fejedelmektől és az írástudóktól, meg fogják ölni, de harmadnapra feltámad. Péter azonban félrevonta és korholni kezdte e szavakkal: »Isten mentsen meg, Uram! Ez nem történhet veled!« Ő megfordult, és így szólt Péterhez: »Távozzál tőlem, sátán! Botránkoztatsz engem, mert nem az Isten dolgaival törődsz, hanem az emberekével.« Azután Jézus így szólt tanítványaihoz: »Ha valaki követni akar engem, tagadja meg önmagát, vegye fel keresztjét és kövessen. Mert aki életét meg akarja menteni, elveszti azt. Aki elveszti életét miattam, megtalálja azt. Mi haszna van abból az embernek, ha az egész világot megszerzi is, de lelkét kár éri? Avagy mit adhat az ember cserébe lelkéért? Az Emberfia ugyanis angyalaival eljön Atyja dicsőségében, és akkor mindenkinek megfizet cselekedetei szerint.«"*

Jézus a Messiás-képét határozott vonásokkal egészíti ki: szenvednie kell, sőt meg is kell halnia. A vének eredetileg a családok fejeit jelentették, később az előkelőbb családok képviselőit; a papi fejedelmek a tényleges főpap mellett egyrészt azokat, akik már viselték ezt a tisztséget, másrészt a hierarchia csúcsán álló személyeket és a templomi főelöljárókat. Az írástudók inkább jogi, mint teológiai kérdésekben voltak járatosak. E három csoport alkotta a 71 tagot számláló szinedriumot. Jézus most is, mint mindig, halálával együtt feltámadását is előre mondja. Péter szeretetből beszél, de pusztán emberi szempontok szerint tájékozódó szeretet-

ből, mely nyilvánvalóan ellenkezik Isten üdvözítő tervével. Később meg fogja érteni, hogy neki is Jézus nyomába kell lépnie kereszttel a vállán. Csak így lehet elnyerni az örök életet. Életet életért. Mivel az örök élet az egész világnál többet ér, mert nemcsak azt adja meg, amit a világ csak ígérni tud, megadni azonban nem, hanem még ennél is többet. Az az út, amely látszólag a pusztulásba visz, valójában az élet útja.

Krisztus Ebed Jahve lett, vállalta is az ennek megfelelő életutat, az értelemszerű áldozatot. Tudta, hogy Jeremiáshoz és a többi prófétához hasonlóan ellenkezésben lesz része és ereje, az Atyától kapott segítség nem abban nyilvánul meg, hogy angyalok légiójával veri tönkre őket, sem azzal, hogy Péter tanácsa szerint kitér a halál elől, hanem a halált követő feltámadással. Isten erejének gyengeségbe kell rejtőznie. Így szégyenül meg az ellene fellázadt emberi erő.

B)

I. OLVASMÁNY (5 Móz 4,1—2; 6—8): *„Így szólt Mózes a néphez: Most pedig, Izrael, hallgass azokra a parancsolatokra és rendeletekre, melyekre tanítalak, hogy megtartsd őket s így élhess és elérhesd és bírhasd azt a földet, amelyet az Úr atyáitok Istene majd nektek ád. Ne tegyetek hozzá semmit se ahhoz az igéhez, amelyet hozzátok intézek, se el ne vessetek belőle: tartsátok meg az Úrnak, a ti Isteneteknek parancsolatait, amelyeket parancsolok néktek. Tartsátok meg őket, és cselekedjetek szerintük, mert ez lesz a ti bölcsességtek és értelmességtek bizonysága a népek előtt, hogy amikor meghallják mindezeket a parancsolatokat, azt mondják: Íme, bölcs és értelmes nép ez a nagy nemzet. Nincs is más ilyen nagy nemzet, melyhez istenei olyan közel lennének, mint amilyen közel mihozzánk van a mi Istenünk, valahányszor kérjük. Avagy melyik az a másik ilyen dicső nemzet, melynek olyan szertartásai, ilyen igazságos rendeletei lennének, mint ez az egész törvény, melyet ma én szemetek elé tárok?"*

Az Ígéret Földje elnyerésének feltétele a törvény megtartása. Az sem tetszik Istennek, ha kényelemszeretetből enyhítjük emberi hozzáadással törvényeit, sem az, ha öntetszelgő módon még többet, nehezebbet akarunk helyébe tenni, mint a farizeusok is tették. Szívünket igazítsuk a törvényhez, ne fordítva — ez lesz az igazi bölcsesség útja.

II. OLVASMÁNY (Jak 1,17—18; 21b—22; 27): *„Ne legyetek tévedésben, szeretett testvéreim. Minden jó adomány és minden ajándék felülről van, a világosság Atyjától száll alá, akiben nincs változás, még árnyéka sem a változásnak. Szabad akaratból hívott minket életre az igazság szavával, hogy mintegy az első termése legyünk teremtményeinek. Fogadjátok tanulékony lélekkel a belétek ojtott tanítást, ez képes megmenteni lelketeket. A tanítást váltsátok tetté, ne csak hallgassátok, mert különben magatokat csaljátok meg. Az Isten és az Atya szemében ez az igazi, tiszta vallásosság: Látogatni nyomorukban az árvákat és özvegyeket, és tisztán maradni a világ szennyétől."*

Isten az égitestek alkotója, akiben még az a — földi szemmel nézve — kevés változás sincs meg, mint ezekben: az égitestek ugyanis kisebb-nagyobb mértékben árnyékba borulnak, helyüket változtatják. Isten nem változik, sem üdvözítő szándékát, sem törvényeit illetően. Ő homályba nem boruló világosság, aki a naphoz és égitestekhez hasonlóan ránk árasztja fényét, hogy éltessen bennünket, és útbaigazítson. Így mi, emberek leszünk a zsenge, a teremtés elsőnek üdvözített része, a többinek is mintegy képviselője. Miattunk és rajtunk keresztül árasztja ki dicsőségét majd az egész teremtésre. Örök életre termett zsengék pedig azért lettünk, mert hallottuk és szívünkbe fogadtuk az igazság szavát, aminek elhivését követelményei szerint alakított életünkkel is bizonyítanunk kell.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 7,1—8a; 14—15; 21—23): *„Egy alkalommal Jézus köré gyűltek a farizeusok néhány Jeruzsálemből való írástudóval. Látták, hogy egyik-másik tanítványa tisztátalan, vagyis mosdatlan kézzel eszi a kenyeret. A farizeusok és általában a zsidók ugyanis nem esznek addig, míg meg nem mossák a kezüket könyökig, így tartják magukat az ősök hagyományaihoz. És ha piacról jönnek, addig nem esznek, míg meg nem mosakodtak. S még sok más hagyományhoz is ragaszkodnak: így például a poharak, korsók, rézedények leöblítéséhez. A farizeusok és írástudók tehát megkérdezték: »Miért nem követik tanítványaid az ősök hagyományait, miért eszik tisztátalan kézzel a kenyeret?« Ezt a választ adta nekik: »Találóan jövendöl rólatok, képmutatók, Izaiás, amikor így ír:*

Ez a nép ajkával tisztel engem,
Szíve azonban távol van tőlem.
De hamisan tisztelnek engem,
Emberi tant és parancsot hirdetnek.
Az Isten parancsait nem tartjátok meg, de az emberi hagyományokhoz, a korsók és poharak megmosásához és sok ehhez hasonlóhoz ragaszkodtok.«
Ismét magához szólította a tömeget. »Hallgassatok rám mindnyájan — mondotta — és értsétek meg: Kívülről semmi sem kerülhet be az emberbe, ami beszennyezhetné. Hanem ami belőle származik, az teszi az embert tisztátalanná. Ha valakinek van füle a hallásra, hallja meg. Mert belülről, az ember szívéből származik minden gonosz gondolat, az erkölcstelenség, lopás, gyilkosság, házasságtörés, kapzsiság, rosszindulat, csalás, kicsapongás, irigység, káromlás, kevélység, léhaság. Ez a sok rossz mind belülről származik és tisztátalanná teszi az embert.«

Jézustól azt kérdezték egyszer ellenfelei; hogy tanítványai miért nem végzik el a rituális mosakodást étkezés előtt (amelynek fő alkotórésze a kenyér), jóllehet az ősök így hagyományozták ránk. Ennek a szokásnak nem higiéniai meggondolások képezték az alapját, hanem az a felfogás, mely bizonyos dolgokat vagy személyeket eleve tisztátalannak minősített, és tisztátalannak tekintette azt is, aki akár véletlenül is megérintette ezeket. (Bizonyos állatokat, leprásokat stb.) Így igen gyakori mosakodásra kényszerült az, aki ezt a felfogást magáévá tette (a kevés vízű országban sokak számára fizikailag is lehetetlen lett volna ezt megtartani), mert hiszen legalábbis a tisztátalanná válás veszélye mindenütt ott leselkedett. Eredetileg az volt a célja Istennek az ilyenfajta előírásokkal, hogy a pogányokkal való közösködéstől visszatartsa a zsidókat. A farizeusok üres ceremóniává tették ezeket az előírásokat, hamis önelégültséget keltve az emberekben, akik legalább egy részét megtartották és elfeledkezve a valódi tisztaságról, még arra is feljogosítva érezték magukat, hogy ítélkezzenek azok felett, akik eme aprólékos előírásokat akármilyen okból részben figyelmen kívül hagyták. A mosakodás pl., amit étkezés előttre írtak elő a farizeusok, 2 Móz 30,17—21 szerint csak Áronra és fiaira vonatkozó előírás és csak az áldozatbemutatással kapcsolatban.

Jézus Izaiásból vett idézettel fejükre olvassa, hogy az ősök hagyományainak tisztelete csak ürügy arra, hogy Isten törvényét megszegjék, puszta külsőséggel beérve, a vallásos életet elsekélye-

sítsék. A látszólagos többlet leple alatt valójában a kevesebb húzódik meg.

C)

I. OLVASMÁNY (Jéz 3,19—21; 30—31): *„Fiam, végezd dolgaidat alázatosan, akkor emberi dicsőségnél is jobban szeretnek. Minél nagyobb vagy, annál inkább alázkodjál mindenben, akkor kegyet találsz Istennél, mert egyedül Istennek nagy a hatalma, és őt dicsérik az alázatosak.*
A dölyfösök gyülekezete számára nincsen gyógyulás, mert bűnös sarj vert gyökeret bennük, és nem veszik észre. A bölcs szív megérti a bölcsek mondásait, s a figyelmes fül kész örömmel fogadja be a bölcsességet."

Az első vers a héberben: Fiam! Ha gazdag vagy, járj alázatban, akkor jobban kedvelnek annál, ki bőven oszt ajándékot. A következő mondat a masszóra szövegváltozatban így szól: Nagy az Isten irgalmassága és az alázatosaknak nyilvánítja ki titkait. A dölyfösökről szóló rész pedig így van a héberben: Ne fuss orvosságért a vallásgúnyoló sebeire, mivel nincs számára gyógyulás. Gonosz sarjból való a sarja. (... és nem veszik észre: csak a latinban található.)

II. OLVASMÁNY (Zsid 12,18—19; 22—24a): *„Testvérek, ti nem kézzel tapintható hegyhez, lobogó tűzhöz, sötét felhőhöz, forgószélhez, harsonazengéshez vagy mennydörgő szózathoz járultatok, amelynek hallattára könyörögni kezdtek, hogy ez a hang ne szóljon tovább hozzájuk. Nem, ti Sion hegyéhez járultatok, az élő Isten városához, a mennyei Jeruzsálemhez, az angyalok ezreihez, az égben számontartott elsőszülöttek ünnepi sokadalmához és gyülekezetéhez, mindnyájunk bírájához, az Istenhez, a tökéletes Igazság lelkéhez, az Újszövetség közvetítőjéhez, Jézushoz, a ránk hulló vérhez, amely hathatósabban kiált, mint Ábelé."*

Szemben az első szövetség népével, mely félelemmel állt a hegy lábánál — Mózessel együtt! —, az új szövetség népe az örvendező, diadalmas égi Jeruzsálemhez tartozik, melynek tagjai az angyalok is. Töltse el az új szövetség tagjait az a boldog tudat, hogy ehhez a közösséghez tartoznak, és örömest tegyék azt, amit ez a hovatartozás megkövetel.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 14,1; 7—14): *„Amikor Jézus szombaton egy vezető farizeus házába ment, hogy ott egyék, ezek figyelték. A meghívottaknak egy példabeszédet mondott, mert észrevette, hogy válogatják az első helyeket. »Amikor lakodalomba hívnak — kezdte —, ne telepedjél le a főhelyre, mert akadhat a hivatalosak közt nálad előkelőbb is. Ha ez megérkezik, jön, aki meghívott benneteket és felszólít: Add át helyedet. És szégyenszemre az utolsó helyet kell elfoglalnod. Ha tehát hivatalos vagy valahova, menj el, és foglald el az utolsó helyet, hogy amikor a házigazda odajön hozzád, ezt mondja neked: Barátom, menj följebb. Így megtiszteltetésben lesz részed az egész vendégsereg előtt. Mert aki magát felmagasztalja, azt megalázzák, aki magát megalázza, azt pedig felmagasztalják.«*
Ekkor a házigazdához fordult: »Amikor ebédet vagy vacsorát adsz, ne hívd meg barátaidat, sem testvéreidet, sem rokonaidat, sem jómódú szomszédaidat, nehogy visszahívjanak és viszonozzák neked. Ha vendégséget rendezel, hívd meg a szegényeket, bénákat, sántákat, vakokat. S boldog leszel, mert nem tudják neked viszonozni. De az igazak feltámadásakor megkapod jutalmadat.«"

Egy vezető farizeus házában, ahová megfigyelés végett hívták meg Jézust, történt ez a versengés, és adta Jézus a hozzáfűződő tanítást. Természetesen az a lényeg, hogy valakiben az igazi alázatos lelkület legyen meg, mely senki elé nem helyezi magát. Nem az a fontos, hogy az ember valóban — szószerint véve Jézus tanítását — az utolsó helyre üljön, hiszen ez éppúgy történhet gőgből, mint az első hely választása. Ahogyan a vendég a házigazdától kell, hogy várja a besorolást, úgy kell nekünk Istentől várnunk, hogy helyünket megállapítsa. Csak ő tudja eldönteni, kinél vagyok különb. Lényegében hasonló gondolat található a beszéd második részében is: ne keresd az előkelők barátságát, sem azokét, akiktől viszonzást remélhetsz, ill. ne merüljön ki ebben vendéglátó, adakozó készséged. Vedd észbe, hogy szükséged lesz Isten ítélkezésekor ingyenes jótetteidre, mert nem vagy kifogástalan. Igyekezzél viszonzást nem váró jótettekkel jelét adni alázatodnak, mellyel Isten ítéletére hagyatkozol és tudatában vagy érdemeid csekély voltának.

Isten majd asztalhoz ültet bennünket a mennyei Jeruzsálemben. Azok, akik első helyre tartják érdemesnek magukat, nem társai lelkületben az üdvözülteknek, mert őket nagyon is eltöltötte érdemtelenségük tudata. Ne úgy örüljünk előre a ránk váró

mennyei, örök örömöknek, mint akik elvárják az első helyet, hanem úgy, hogy tudatában vagyunk: nagy kegyelem lesz Isten részéről, ha csak az utolsó helyre is érdemesnek tart bennünket. Sokkal inkább lesz az Isten dicsősége, mint az enyém. A valódi alázat útja vezet a valódi dicsőséghez. A kevélység útjának végén — ha alázatnak álcázta is magát — a megszégyenülés várja az embert.

Krisztus követése — keresztviselés

Gyakran előfordul velünk, hogy keresztény igazságokat nem élünk át kellően; felszínesen, meggondolatlanul dobálódzunk a szavakkal, de azok igazi tartalmáig nem jutunk el. Ilyen keresztény igazság az is, hogy Krisztus követése áldozattal jár, és hogy Krisztus követésének útja a keresztút. Nincs ebben semmi új. Tudtuk mindnyájan eddig is, hiszen halljuk számtalanszor. Az igazság azonban mégiscsak az, hogy a Krisztusi kijelentés mélyéig még nem hatoltunk. Következik ez abból is, hogy túl sokszor mondjuk ki, megszokott fordulat, szinte díszítőelem beszédeinkben és beszélgetéseinkben. Sajnos csak a szánk mondja, de nem az eszünk, még kevésbé a szívünk!

Pedig ha valami szükségszerűen következik Jézus Krisztus tanításából, életművéből, úgy nyilvánvalóan ez is. Meg kellene értenünk, hogy életünk keresztje, a teméntelen gond, betegség, sikertelenség, csapás minden keresztény természetes életútja. Ez a Krisztus követe útja. Jézus Krisztusnak, a földre szállt Isten Fiúnak élete tele volt szenvedéssel, kínokkal, megnemértéssel, sikertelenségekkel. Ugyancsak tövises, küzdelmes életútja az Isten Anyjának, a Boldogságos Szűznek. És nagyon nehéz olyan szentet találni, Istennek olyan választottjára bukkanni, akinek ne jutott volna ki a földi élet gyötrelmeiből, az üldözésből, a gyalázatból. Pedig, ha valakit, hát Őket, Isten Fiát, Jézus Krisztust, a Boldogságos Szüzet, a szenteket, egészen biztosan szerette az Úristen. Szinte nevetségesnek tűnik ezek után, hogy egyes keresztények mindenféle bajt, a keresztet büntetésnek tekintik! Úgy gondolják, hogy Isten már nem szereti őket; és sietnek a templomba, zarándokhelyekre, tesznek fogadalmat, hogy mielőbb távozzék, de okvetlenül távozzék a baj. Mikor jön el az idő, amikor belátjuk végre, hogy a szenvedés, a lelki kín, a csapás a Mindenható, bennünket szerető Isten különleges kegye. Mikor jövünk rá arra, hogy a szenvedés, a kereszt az Isten különleges jó-

indulatának jele. Sajnos még erősen evilág gondolatai szerint ítélünk. Isten gondolatai, Isten útjai még idegenek előttünk.

Persze nem azt akarjuk ezzel mondani, hogy feltétlenül keressük a szenvedést, hogy bajt okozzunk magunknak. Nem erről van szó. És minek is keresni, megjön az magától is. Nincs olyan ember, akit meg ne látogatna a kín. Csak annyit kívánunk, ha bekopogtat házunk kapuján, ne fogadjuk kétségbe esve, összetörve és ne is szálljunk szembe Istennel. Fogadjuk egyenes derékkal és összekulcsolt kézzel. Az embernek aztán nem csak joga, hanem kötelessége is, hogy mindent megtegyen a bajok orvoslása érdekében. Enyhíti a maga és mások szenvedését. De megszüntetni teljesen úgy sem tudja. A kereszt ott marad a vállon. Vinni kell tovább, fel a Kálvária csúcsára, ahol utolsót hörögve Istennek ajánljuk lelkünket.

A szentmise áldozat — életáldozat

A régi népek vallásos kultuszában központi helyet foglalt el az áldozatbemutatás. Elégettek, megsemmisítettek valamit, valami értékes, kedves dolgot és ezzel fejezték ki alávetettségüket, hódolatukat. Kifejezték azt, hogy minden Istené, korlátlan tulajdona a törzs minden java és minden egyes tagja, minden őt illeti. Az áldozati állatot, vagy egyéb értéket maguk helyett ajándékozták Istennek.

Tudjuk, hogy a pogány áldozatok nem tudták kiengesztelni Istent. Értéktelenek ezért mégsem voltak, mert hiszen kifejezték és fokozták az istenszolgálat készségét; és bizonyos, hogy ilyen módon elősegítette az üdvösséget. Az egyetlen teljes értékű áldozat Jézus Krisztus keresztáldozata, mely megnyerte számunkra Isten jóakaratát és bocsánatát. Éppen ezért ma már nincs szükség új áldozatra, Jézus örökérvényű áldozatához nincs mit hozzátenni, nem kell kiegészíteni.

Csak egyre van szükség: nekem is be kell kapcsolódnom ebbe az egyetlen áldozatba, az egyetlen, örök áldozatot bemutatók sorába kell lépnem! Nekem is be kell mutatnom a magam áldozatát, azt az áldozatot, amely egyesül Krisztuséval és amelynek füstje, jó illata az örök, egyetlen keresztáldozat füstjével és illatával együtt száll fel a mennyei Atya elé. Az én áldozatomnak tehát kapcsolódnia, egyesülnie kell Krisztus egyetlen, meg nem ismétlődő áldozatával.

A keresztény gyülekezetek a szentmise áldozat útján kapcsolódnak be Krisztus egyetlen áldozatába. Részt veszünk a szent-

mise áldozat bemutatásán és ezzel láthatatlanul Krisztus keresztje alá gyülekezünk, a Boldogságos Szűzanya mellé, és a Szűz Mária érzésével, odaadásával, Máriával, az egyház ősanyjával egyesülve mi is bemutatjuk Krisztust a mi égi Atyánknak, hogy fogadja el Őt, teljék kedve szent Fia hódolatában és engedelmességében. Viszonzásul pedig felejtse el gonoszságainkat.

Szűz Máriával, az egyház ősanyjával egyesülve mi is bemutatjuk tehát Krisztust, az egyetlen teljesértékű áldozatot a mennyei Atyának. Ez történik minden szentmisében. A jelenlévő kis gyülekezet, mint a nagy egyház egyik sejtje az áldozatbemutató.

Ezzel azonban még nem merítettük ki a szentmiséről szóló gazdag tanítást. Mi nem csak áldozatbemutatókká válunk a szentmisében, hanem áldozattá is. Mi leszünk az áldozat. Nincs ebben semmi meglepő. Hiszen tudjuk, hogy Krisztus mi helyettünk áldozta fel magát a kereszten, tudjuk, hogy valójában nekünk kellett volna elviselni a szenvedést és keserves halált, mert mi vagyunk a bűnösök, mi sértettük meg Istenünket. Krisztus helyettesített bennünket a szenvedésben és a halálban. De az a helyettesítés csak akkor ér valamit, ha bennünk is meg van a k é s z s é g a szenvedés, a kereszt, a halál elviselésére. Ha igazán készek vagyunk mi is, miként Krisztus, Isten akaratának feltétel nélküli teljesítésére. Krisztus végtelen értékű áldozata akkor termi meg a gyümölcseit az én számomra, azaz akkor engeszteli ki Istent az én bűneimért, akkor szerez nékem megváltást, hogyha megvan bennem a k é s z s é g, az elhatározás, hogy én is áldozattá váljak. A szentmise áldozatban való részvétel tehát éppen ennek a belső készségnek, odaadásnak, áldozatvállalásnak kifejezése, dokumentálása és ilyenformán a belső egyesülés az áldozattá váló Krisztussal. Ennek a belső készségnek a kifejezése, az áldozattá válás készsége nem lehet üres formaság, nem puszta megszokás. Ezért a szentmisén való részvétel feltétlenül a tudatos lelkiéletnek, az Isten keresésnek is központi eseménye kell, hogy legyen.

A szentmisébe való helyes bekapcsolódás, azaz a tudatos áldozatvállalás, a készség Isten akaratának teljesítésében még meglehetősen kezdetleges a keresztény világban. Jó, ha egyáltalán tudatosítjuk, kifejezzük ezt a szentmiseáldozat bemutatása során. Arra azonban már igen kevesen gondolnak, hogy a szentmisének valójában nincs is vége akkor, amikor elhagyjuk a templomot. Mert hiszen az áldozatvállalás, az áldozatbemutatás folyik tovább az életben. A szentmiseáldozat aktív bemutatása és a napi keresztvállalás tehát nem két különböző dolog! Hiszen ha Krisztussal együtt én is áldozattá válok, akkor mindennapi gondjaimban, dolgaimban is áldozat vagyok, vagyis tudatosan és belső meggyő-

ződéssel vállalom a mindennapnak millió apró és nagy keresztjét! Akkor tudom, hogy a legnagyobb istenszolgálat Isten akaratának keresése és teljesítése hivatásomban munkámban, otthon a családban. Akkor tudom, és vállalom, hogy a napi kellemetlenségek, lemondások keresztjére vagyok feszítve. A félreértések, megnemértések, a rosszindulat keresztjére vagyok feszítve. Tudom és vállalom, hogy a sikertelenségek, csalódások, tehetetlenségem keresztjére vagyok feszítve. Tudom, hogy a saját gyöngeségeim, indulataim, természetem, mulasztásaim, testi gyarlóságaim és erőtlenségeim keresztjére vagyok feszítve. Mindezek vállalása és hordozása, ez az én áldozatom, ez az én keresztviselésem. Tehát a hétköznapok keresztjének viselése, az Atya akaratának keresése és teljesítése révén válok áldozattá én is, és így kapcsolódom Krisztus kereszláldozatához. Így egyesülök az oltár fehér gyolcsán nyugvó, önmagát felajánló Krisztussal. Így engesztelem ki a magam gyarlóságaiért, bűneimért a Felséges Istent.

A valódi érték fény belülről

Az érvényesülés utáni vágy ősi emberi tulajdonság. Mindenki több akar lenni a másiknál, kitűnni valamiben. Túl akar tenni a másikon, és ha tehetséggel nem győzi, akkor legalább hanggal, nagyképűséggel. Az ember könnyen többre értékeli eredményeit, önmagát. Így lesz gőgös, dölyfös, aki lenézi a másikat. Sajnos ez a kísértés minket kereszténveket sem kímél. Hiába int szent Pál apostol, hogy ne dicsekedjél, ne bízd el magad, hiszen minden, amid van, a vagyonod, a tehetséged, a szépséged, az erőd Isten ajándéka! Ha nagyon tárgyilagosak és nagyon őszinték akarunk lenni, bizony be kell vallanunk, hogy mi a saját erőnkből, a magunk szorgalmából és becsületes munkájából ugyan nem sokra vittük. Nem sokra vittük volna, ha nincs ott az az egyéb... protekció, jó szerencse, nem egyszer nagyon is vitatható eszközök. Az ember mégis fölvág, gőgössé válik.

Persze volna egy mód arra is, hogy a valódi és tényleges értékek kerüljenek előtérbe és nyerjék el méltó jutalmukat. Csak egyet kéne tennünk: éles szemmel az igazi értékeket kéne keresni. Nem szabadna megállni a felszínnél, a látszatoknál, a közvélemény állásfoglalásánál, amikor emberek és események megítéléséről van szó. A tömegember hajlamos arra, hogy megálljon a szép, tetszetős és csillogó felszínnél. Tudatosítani kellene magunkban, hogy az igazi érték belül van és a fényes kirakat néha csal, mögötte talán alig van valami. Az lenne a szép, ha magas fo-

kú lelki érettséggel látnánk túl a hamisságokon és vetnénk el a talmi csillogást és a felfuvalkodott üres hólyagot. Azt se felejtsük, hogy lehúzott redőnyök, talán semmitmondó, jelentéktelen külső és a félszeg, kevésbé csiszolt magatartás is rejthet valódi kincseket. Legyen a szemed tiszta, éles a valódi értékek felismerésére, másszóval legyen szemed az igazságra, a teljes valóságra.

A)

1. *„Nevetségemre lett az Úr beszéde"* (Jer 20,8)

Jézus útja az egyetlen út Istenhez. Jézus útja keresztút. Aki utána akar menni, nem egyetlen keresztet kell hordoznia. Az egyik az, amelyikről Jeremiás beszél: „Gyalázatomra lett az Úr beszéde, nevetségemre egész nap. Mindenki kigúnyol engem."

Mindenki tapasztalhatta: Megmosolyogják, kinevetik, nem egyszer gúnyolják egyrészt a hivő embert, másrészt az erkölcsös, becsületes embert. Ez az Isten szerinti élet egyik legnagyobb buktatója. Sokak jóakarata feneklett már meg azon, hogy féltek attól, hogy nevetségessé válnak.

Nemcsak a Jézusban hivőket mosolyogják meg, hanem mindenkit, aki hisz bármilyen eszményben, célban, hivatásban. A Hősöket csak a regényekben, a filmeken fogadják el az érdek és az ösztön emberei, vagyis a többség. Gyakorlatban heccelődésük céltáblájává lesz minden hivő, ezért lelkes valaki. Miért nevetik ki? Mert értetlenek. Mert megismerésük borzasztóan korlátozott. Nem sokkal terjed túl az ösztön körén. Nem tudnak felemelkedni magasabb régiókba. Képzelő erejük is túl gyenge, sejteni sem tudják, hogy van valami, ami több a mindennapi életnél, az ösztönök kielégítésénél, a kényelemnél, a harácsolásnál. A vakok lesajnálják azt, aki többet lát náluk. Az a szomorú, hogy hatásukra sok látó lesz vakká, mert fél a vakok nevetésétől. A csúszómászók kinevetik a madarakat, erre azok levágják szárnyaikat.

„Aki életét meg akarja menteni, elveszti azt." Aki csak az ösztönéletet ismeri, és azt minden áron óvja minden magasabb „ideáltól", az elveszett. Csak aki az ideálokért hajlandó akár életét is feláldozni, az fogja megismerni az igazi életet. Már most, és úgy igazában Istennél. Mert ha kinevetik is, van magasabb világ: eszmények világa, Isten világa.

Nem szabad törődnöm azzal, megnyerem-e az emberek tetszését. Ha az egész világ tetszését megszerzem is, mi hasznom belőle? Ha lelkem kárával lehetséges csak, akkor inkább ne tessem

senkinek. Lelkem kára az örök kárhozat, amely már földi életemben megkezdődik, mert nem tudom élvezni az igazi örömöket, az eszményeket, a hit, az erények örömét.

Nekem is eszembe juthat, ami Jeremiásnak: „Azt gondoltam: Nem törődöm vele." Ti. Isten szavával. Bár engem is megragadna ilyenkor a kegyelem, mint a Prófétát: „Ilyenkor mintha tűz gyulladt volna szívemben." Imádkozzam ezért a kegyelemért, hogy általa tudjam vállalni a nevetségessé válás keresztjét. Ha pedig úgy érzem, hogy máris engedtem a világ szellemének, fogadjam meg Pál szavát: „Ne hasonuljatok a világhoz, hanem gondoskodástokban megújulva alakuljatok át."

2. *„Ne hasonuljatok a világhoz!"* (Róm 12,2)

Felületesen hallva a mai szentírási részleteket, olyan benyomása támadhat az embernek, mintha életidegenségre, különcködésre, különállásra, az élet gyűlöletére biztatnának. Szinte azt érzi az ember, hogy Jézus csupa remetét akar csinálni belőlünk, akik ellenségei minden életörömnek, kultúrának, technikának, humánumnak.

Nem erről van szó. Hanem arról, hogy hitünk szerint az ember nem lehet egyszerűen csak ember. Isten megtehette volna, hogy meghagyja az emberiséget a maga természetes vonalán, természetadta céljainak és képességeinek szintjén. De nem ezt tette. Szeretetében a maga világába emelt bennünket, először Ádámban, aztán Jézusban. Ennek jelképe a Bibliában szereplő Paradicsom. Isteni életet adott belénk Urunk, hogy részesei legyünk az ő életének és boldogságának.

Ezzel a meghívással, felemeltséggel lehetetlenné vált, hogy az ember csak ember legyen, csak ennek a természetes földi világnak éljen. Vagy elfogadom Isten kimondhatatlan szeretetét, meghívását, és akkor isteni régiókba emelkedem. Vagy visszautasítom a végtelen Szeretetet, s ezzel vérig sértem, magam pedig természetes emberi létem alá süllyedek, a bűnbe, az elvetettségbe, kárhozatba.

A jézusi alaptörvény tehát azt jelenti, hogy az olyan értelemben vett evilági életet kell gyűlölnünk, amely megtagadja a Szeretet hívását az isteni rendbe. Aki csak ember akar lenni, aki csak a természetes emberi életet szereti, elveszti azt is, mert a legnagyobb bűnbe esett, a végtelen Szeretet megtagadásába, visszautasításába. E világban élünk, de itt isteni életet kell él-

nünk, nem e természetes világ életét. Ez nem tagadása az életnek, hanem gazdagabb, teljesebb élet.

János pápa aggiornamentot hirdetett. Ez nem jelenti, hogy hasonulnunk kell ehhez a világhoz, hogy le kell süllyednünk az evilágiság szintjére. Hanem azt jelenti, hogy alkalmazkodnunk kell a mai világhoz, hogy a mai életnek megfelelő módon éljünk és hirdessük az isteni életet Krisztusban. Minden korban mást kíván tőlünk az isteni élet. Minden korban másképp kell élni az isteni életet. Minden kor emberével másképp kell megértetni az isteni élet mibenlétét. Moderneknek kell lennünk, vagyis mai emberek módjára kell élnünk Jézus életét. Jézus is alkalmazkodott kora szokásaihoz, gondolatvilágához, életéhez. Senki nem nézte őt maradinak, sőt igencsak forradalminak tartották. Tőle kell tanulnunk.

3. *„Ez nem történhet veled"* (Mt 16,22)

Péter vigasztalásnak szánta félig kérdés, félig biztatás mondatát. Vigasztalásnak Jézus számára, de még inkább saját maga vigaszára. Túlságosan emberi vigasz volt ez. És ami túlságosan emberi, az már sátáni. „Távozzál tőlem, Sátán!"

Sokszor várunk vigasztalást, és sokszor próbálunk vigaszt nyújtani magunk is. Vigyáznunk kell, nehogy mi is „botránkoztassuk" az Urat túlságosan emberi gondolkodásmódunkkal.

Emberszabású vigasztalás: Nem lesz semmi, vagy elmúlik, ami fáj ami kellemetlen. Emberszabású vigaszvárás Istentől: Minden ilyentől mentsen meg, minden ilyent távoztasson el Atyánk.

Egyetlen valódi vigasztalás: Szeret engem Isten, és én szeretem őt. Egyetlen vigasz, tökéletes vigasz. Ez a kölcsönös szeretet gyakran a fájdalomban, a kellemetlenben, a szenvedésben, a kereszthordozásban nyilvánul meg, és nő az égig. Lehet, hogy vért kell verejtékeznünk, de ha szeretem Istent, ugyanakkor érzem ennek édes vigaszát.

Péter a szeretet végső bizonyságtételétől akarta visszatartani Jézust, ezért nevezte őt az Úr sátánnak, botránkoztatónak. Ha másokat akarok vigasztalni, ezzel kell megtennem: igyekszem rávezetni a szeretet felismerésére és viszonzására. A magam részére is ezt a vigaszt várjam Istenről. Ne akarjam előírni neki, miként cselekedjék velem. Azt a kegyelmet kérjem, hogy felismerjem szeretetét, és az én szívemben is magasra csapjon a szeretet lángja.

Aki szereti Istent, annak minden a javára válik. Aki nem szereti, úgyis elveszett.

4. *„Tagadja meg önmagát"* (Mt 16,24)

Valamikor igen nagy szerepe volt a keresztény élet gyakorlatában az önmegtagadásnak. Sok és nagyon szigorú volt a böjt, a hústilalom, az önsanyargatás. Ma mindent kényelmessé akarunk tenni. Nemcsak az életet, a munkát, a közlekedést, hanem még a vallást is. Nem jól van ez. Országutakat lehet egy új technológiával építeni, de Jézus útja mindig az önmegtagadás, kereszthordozás útja marad. Főzni, utazni, szórakozni lehet kényelmesen, mennybejutni sohasem.

Önmegtagadás nélkül nincsen keresztény, de egyszerűen becsületes élet sem. Ösztönös vágyaink, a világ csábításai a bűn felé húznak, az ezerarcú bűn felé. Megmaradni a becsület, a tisztaság, az önzetlenség útján csak úgy megy, ha megtagadom nemtelen vágyaimat.

Sőt, ha valóban meg akarok állni, nem elég csak a bűnös dolgokban való önmegtagadás. A mai elpuhult, elkényelmesedett élet sokat felőröl az ember ellenállóképességéből. Az önmegtagadást gyakorolni kell már akkor, mikor még nincs rá sürgős szükség, különben nem megy. Aki szilárd akar maradni, tökéletesedni akar, érni a menny számára, annak tervszerűen kell önmegtagadásokat végeznie. Ezért is, hogy begyakorolja, de azért is, hogy megmutassa Istenének, komolyan kedvében akar járni, „megérdemli" a bőséges kegyelmi segítséget.

Az önmegtagadásnak vezeklési jellege is van: a magam és a világ bűneiért. Különösen pénteki napokon kell ezt tudatosítanom és gyakorolnom.

„Alakuljatok át, hogy felismerjétek, mi az Isten akarata, mi a helyes, mi a kedves előtte és mi a tökéletes." Mindez csak annak megy, aki hajlandó az önmegtagadásra, rendszeresen, Isten szeretetétől sarkallva. Önmegtagadás nélkül az ember odáig jut, hogy nemcsak gyakorolni, de még csak felismerni sem tudja, „mi az Isten akarata, mi a helyes". Féket nem ismerő vágyainak kiélésével elveszti az igazi életet.

B)

1. *„Mint amilyen közel van hozzánk a mi Istenünk"* (5 Móz 4,7)

A mai Olvasmány két gondolatát kapcsoljuk össze: Isten törvényeket adott, Isten közel van hozzánk.

Isten parancsait útjelző táblákhoz szokták hasonlítani: Erre

menj, ez az út vezet a mennybe! De talán nem a legszerencsésebb ez a hasonlat. Mert ebben a törvény kívül van, Isten akarata idegen valami. Pedig Urunk szívünkbe írja a törvényt. Nem idegen akarat az övé, Jézus Lelkét adja nekünk, hogy azonosuljunk Isten akaratával. Ezért jobb Isten törvényeit a madarak ösztönéhez hasonlítani. A Szentlélek szívünkbe írja a törvényt, mely nem önkényes alkotás, hanem Isten belső életének vetülete.

A törvények célja, hogy alkalmasakká tegyenek bennünket a Szentháromság életében való boldog részvételre. Nem önmagukért való szabályok tehát, melyek megtartása jutalmul mennyet hoz. A parancsok szerinti élettel Isten életét kezdjük élni, Isten gondolatai szerint kezdünk gondolkodni, Jézus kezd élni bennünk.

Így kell tehát felfognunk a parancsokat, és így kell szerintük élnünk. Nem külső parancsokat követek, hanem Jézus életét élem. Természetfeletti ösztönnel találok rá Isten gyermekeinek magatartására, életvezetésére. Szeretem Atyámat, azzal a szeretettel, amellyel Jézus szereti őt a Szentlélekben, aki bennem él. A szeretet teljes egységet, tökéletes egyesülést kíván, azonos életritmust. Ez valósul meg, ha megtartom a parancsokat, és általa valóban közel van hozzám Istenem.

2. *„Értelmességtek bizonysága a népek előtt"* (5 Móz 4,6)

Nemcsak a ruházkodás változik a divat szerint, hanem az erkölcs is. Keresztény ember nyugodtan követheti a divatot a ruházatban, de nem az erkölcsi életben. Isten törvényei örök törvények, egyedül helyes, egyedül üdvözítő törvények. Keresztény őseink éppen azzal gyakoroltak nagy vonzást a világ fiaira, hogy nem voltak hajlandók átvenni a korukban divatozó erkölcsi felfogást. Sem a farizeusok betűimádó csűrés-csavarását, sem a római birodalom szabados erkölcseit vagy vallási eklekticizmusát. Minden kornak megvoltak a maga divatjai. Gondoljunk csak a vérbosszú szokására, a párbajokra, vagy ma a házassági válásokra, az abortuszra.

Rövid távon népszerűtlen dolog együtt nem futni a divattal. Hosszú távon viszont tökéletesen igazak Mózes szavai: „Tartsátok meg tehát az Úr parancsait, és cselekedjetek szerintük, mert ez lesz a ti bölcsességtek és értelmességtek bizonysága a népek előtt, hogy amikor meghallják mindezeket a parancsokat, azt mondják: „Íme, bölcs és értelmes nép ez a nagy nemzet." De ami a döntő: Isten törvényei az egyedül üdvözítők.

Valamit azonban meg kell értenünk ezzel kapcsolatban. Nem szabad összekeverni Isten parancsait a végrehajtás módjával. A mód koronként változhat, tökéletesedhet, sőt kell is tökéletesednie. Így pl. örökké érvényes a „Ne lopj!", de egészen mást jelent különböző gazdasági rendszerekben. Vagy az irgalmasság testi cselekedeteire gondoljunk. Az egyéni alamizsnálkodás, az egyének által végzett betegápolás ma már nem elég. Harcolni kell a gazdasági és társadalmi igazságosságért, betegellátást, az idősekről való gondoskodást nagyrészt intézményesíteni kell. Nem betűkhöz, ősi formulákhoz kell tehát ragaszkodnunk, hanem Isten akaratához.

Nemcsak azért imádkozunk, hogy legyen erőnk minden ellenkező divattal szemben ragaszkodni Isten parancsaihoz, hanem azért is, hogy egyházunk és mi magunk mindig felismerjük, most, a jelenlegi körülmények között hogyan kell Isten szellemében cselekedni.

3. *„Minden jó felülről van"* (Jak 1,17)

Jakab apostol figyelmeztet, hogy „az igazi, tiszta vallásosság" egyik jellemzője: „Tisztán maradni a világ szennyétől." A világ szennye az önzés, minden bűnnek magja. Ha utánagondolunk, rájövünk, hogy az Isten és az emberek elleni bűnök gyökere, a kevélység, az érzékiség, a kapzsiság alapja az önzés. Tiszta csak az maradhat, aki rádöbben és élete vezérmotívumává teszi a tényt: nem magunknak vagyunk teremtve.

Nagyon sok minden csábít önzésre. Az, hogy a világ élvezhető, hiszen csupa szín, illat, íz, gyönyör. Aztán, hogy értelmesek vagyunk, szabad akaratunk van, a magunk javára tudunk fordítani mindent.

Orvosság az önzés ellen: Átelmélkedni ezt az alapvető igazságot: „Minden jó adomány és minden ajándék felülről van, a világosság Atyjától száll alá." Istentől van a világ, és tőle van az, hogy a világ élvezhető, gyönyöröket adó. Istentől vagyunk mi is, az értelmünk, a szabad akaratunk is. De hogy az élvezhető világ és az élvezni tudó ember találkozásából valódi boldogság fakadjon, az is felülről jöhet csak. Az önzés alapvető tévedése, hogy elég találkoznunk a világgal, és megszerezhetjük a boldogságot. Pedig így legfeljebb futó gyönyöröket élvezhetünk, amelyek végeredményben boldogtalanságba torkollnak. Az ember a boldogságot is csak „felülről" kaphatja, többféle értelemben is. Istentől jön a „használati utasítás", vagyis a parancsok, melyek azt mond-

ják meg, hogyan kell élvezni a világot, hogy boldogságot hozó legyen. Istentől jön a kegyelem, mely a mennyei Atya gyermekévé tesz, és ezzel a világ élvezését természetfeletti tetté emeli. Boldogságunk a jelen üdvrendben ugyanis csak természetünket meghaladó lehet, erre hívott meg az Úr. Aztán Istentől jön az erő, a segítő kegyelem, amely által képessé válok úgy élni, hogy elérjem a boldogságot.

Minden jó felülről jön. Mindezek között a legnagyobb jó: Isten hozzánk lehajló irgalmas szeretete, amellyel magához akar emelni bennünket. Úgy is lehet mondani, a legnagyobb jó nem jön felülről, hanem felül van és felül vár bennünket. Ez a legnagyobb, minden emberi vágyat és erőt meghaladó ajándék: részvétel a Szentháromság életében. Az önző nagy tévedése, hogy kapni akar csak. Pedig egyedüli boldogságunk, ha elfogad bennünket Isten. Elfogadni csak attól lehet, aki ad. Tehát adnom kell magamat.

4. *Szertartás és erkölcs*

A mai Evangéliummal kapcsolatban ismét eszünkbe jut a régi kérdés: Szertartás vagy erkölcs? Vulgáris megfogalmazásban: Vallásosság vagy becsületesség?

Ha úgy érezni is, hogy Jézusunk egyértelműen az erkölcs, a „becsületesség" mellett foglal állást, ez nem egészen így van. Ő csak az üressé vált, formalisztikus szertartások ellen nyilatkozik. Magukat a szertartásokat nemcsak el nem ítélte, de maga is rendelt ilyeneket. Gondoljunk csak a keresztségre, a szentmisére.

A vallási szertartások maguk is erkölcsi tettek. Így pl. a szentmisében való részvétel önmagunk odaadása Istennek. És ezt nem lehet pótolni egy belső felajánlási aktussal, mert csak Jézussal egyesülve tudom magam úgy átadni Atyámnak, hogy kedves is legyen önátadásom. De minden más szertartás is erkölcsi tett, a szertartások elhagyása vagy éppen megvetése így negatív erkölcsi cselekedet.

Puszta erkölcs, szertartások nélkül, ez csupán emberi erkölcs. Ez pedig kevés. Mert Isten az emberi színvonal fölé emelt bennünket, gyermekeivé, természetének részesévé tett. Mégpedig éppen szertartás, a keresztség által. Erkölcsi magatartásunk a szertartásokban kapja meg természetfeletti értékét és tartalmát.

Ugyancsak a szertartások által kapjuk meg az istenkívánta erkölcsösséghez elengedhetetlenül szükséges kegyelmi segítséget.

Nagyon tévedne tehát, aki a mai Evangélium alapján arra érez-

ne indítást, hogy elhanyagolja a vallás „külső formaságait", hiszen azok éppen nem merő külsőségek, hanem a kegyelem, a természetfeletti erkölcs lehetőségeinek hordozói. Jézus szavaiból azt a következtetést kell levonnunk, hogy a szertartások nem pótolják az erkölcsös magatartást. Sőt annak híján kiüresednek, elvész kegyelmi tartalmuk.

C)

1. *A gőg — Isten és ember előtt*

Sirák fia: Ha alázatos az ember, jobban szeretik az emberek, és kegyelmet talál Istennél.

Nem szeretnek az emberek, esetleg azok sem, akik legközelebb állnak hozzám? Lehet, hogy azért, mert gőgös vagyok. Ez az ilyent én magam sem szeretem. Mert ki szereti azt, aki tökéletesen meg van magával elégedve. Nagyon sokat kell csiszolódnia mindenkinek, hogy szeretetreméltóvá váljék. Még annak is, aki veleszületett tulajdonságai miatt szeretetreméltó, annak is sok mindenben kell alakulnia, hogy ne rontsa le alaptermészetének kedves vonásait. De a gőgös nem tud alakulni, csiszolódni, hiszen elégedett önmagával. Eszébe sem jut, hogy talán másképp kellene viselkednie. Aztán ki szereti, ha lenézik. A gőgösből viszont sugárzik mások megvetése. A gőgös csak leereszkedik, lekezel, még a tisztelete is bántó és sunyi. Ha ráadásul még dicsekvő is, hát igazán nehéz elviselni. Meg aztán a gőgösnek mindig igaza van, mindent jobban tud, soha nem tévedhet. Szerinte mindig más a hibás. Előtte nem lehet mást dicsérni. Őt nem lehet figyelmeztetni. Vajon mi szeretnivaló van rajta? Ami van is, azt eltakarja ez a gőg. Ha ilyen vagyok, lehet dicsőségben részem, de nem szeretetben. Pedig minden dicsőségnél többet ér, ha szeretnek.

A gőg Istent is rámharagítja. Ha nem szeretnek az emberek, mert beképzelt és kevély vagyok, nem vigasztalhatom magam azzal, hogy Isten ismer és becsül engem. Nem, Isten a gőgösöknek ellenáll. „Minél nagyobb vagy, annál inkább alázkodjál mindenben, akkor kegyet találsz Istennél." Mi baja Istennek a gőgössel? Az, ami az embereknek. Hogy nem akar alakulni, jobbá válni. „Bűnös sarj vert gyökeret bennük, és nem veszik észre." Pedig, ha a sarjadzó rossz tulajdonságokat nem veszi észre magában valaki, abban elburjánzik minden rossz. A gőgös még Istentől sem akar tanulni. Vallásossága, erkölcstana is egyéni, ezért téves. Konok és alakíthatatlan, akár a farizeusok Jézus korában.

Alázatos szívet kell kérnem Istentől.

2. *A Szűzanya és Bernadett*

A Szűzanya igazi jó anyaként bánt Bernadettel. Tudta, hogy a gőgös önteltség tönkretesz minden jót, hiábavalóvá tesz minden kegyelmet. Ezért óvta Választottját a beképzeltségtől.

Már eleve olyan körülmények közt élt Bernadett, hogy ne legyen oka beképzeltségre: szegénység, sőt nyomor, gyenge észbeli tehetség, ügyetlenség, krónikus betegség. Ezeket a Szűzanya nem szüntette meg. Sőt, újabb betegséggel tetézte. A Forrás vize Bernadettet nem gyógyította meg.

Jellegzetesen bölcs anyai szeretettel óvta a Szent Szűz a kis Látnokot a csodálatos forrásfakasztás alkalmával. Nem úgy intézte, hogy Mózes vagy Szent László módjára látványos módon fakasszon vizet a sziklából. Inkább szégyen és kudarc kísérte azt a nagy napot. Leghűségesebb barátai is kételkedni kezdtek benne.

Ugyanígy nagy ünneplésben óhajtották részesíteni a Látnokot a lourdesi bazilika felszentelése alkalmából. De Bernadett éppen akkor rohamot kapott, ez éppen addig tartott, mint az ünnepség. Mária nem akarta, hogy Választottja megszédüljön a gőgtől.

Szűzanyám, vigyázz reám is!

3. *Kötelesség és szeretet*

A mai Szentleckében a sínai törvényadást állítja párhuzamba az Apostol Jézus törvényével. A Sínai hegy Istene a kötelességeket hangsúlyozta, az engedelmességet, már a törvény kihirdetése módjával is. Jézus egész lénye és tanítása a szeretetet sugározza.

Nem szabad megrekednem a kötelességteljesítés szintjénél. Jézus és az egyház törvényei nem egyszerűen törvények, sokkal inkább a szeretet megnyilatkozásának módját mutatják meg nekünk.

Tehát pl. a reggeli és esti imát ne kötelességnek fogjam fel, hanem a szeretet természetes megnyilvánulásának. Szólok Istenemhez, mert szeretem őt. És éppen ezért nemcsak „az imádság idején" imádkozom, hanem bizonyos fokig állandóan rágondolok, mint jegyes a jegyesre, anya a gyermekére.

Ugyanígy legyek az Úr napjával. Örüljek neki, hiszen a szentmise és a munkaszünet révén sokkal inkább „együtt tölthetek egy napot" azzal, akit legjobban szeretek. Pénteken a szeretet végeztesse velem a vezeklés cselekedeteit.

Az embereket úgy nézzem, mint Istenem kedves gyermekeit, akiket nagyon szeretek, mert Atyám is nagyon szereti őket, Jézus

az életénél jobban szereti őket. Az ilyen szeretet kizárja, hogy bántsam, károsítsam, lenézzem embertársaimat, és segít abban, hogy minél jobb legyek hozzájuk.

Aki meg akarja tartani a parancsokat, szeretnie kell. Aki előre akar haladni, hogy megérjen a mennyország számára, annak egyre jobban kell szeretnie.

4. *Ész és ösztönök*

Könnyű a fának, virágnak, állatnak. Nekik nem kell gondolkodniok, megteszi helyettük azt az Isten, és ösztönükbe ojtva megmondja nekik, mikor mit tegyenek. Az ember nem bízhatja magát ösztöneire, vágyaira, érzéseire, mert nagyon ráfizet. Az ösztönöket az értelem uralma alá kell helyezni.

Mai Evangélium: A vendégek dölyffel akarnak megbecsülést szerezni, Jézus figyelmezteti őket, hogy az ész mást diktál, szerénységgel többre mennek.

Ugyanígy ésszel kell élni, ha a lustaságunk jelentkezik, és kényelmes életre vágyik: kényelmet szorgalommal lehet szerezni. Az önfegyelem több örömhöz juttat, mint a vágyak korlátlan kielégítése. A lelki szegénység a gazdagságot is jobban tudja élvezni, mint a fukarság és kapzsiság. Az embereket könnyebben le lehet győzni kedvességgel. Az érzelmi életet is az értelem kontrollálja és irányítsa, akár a szerelemről, akár gyermeknevelésről van szó.

Az ösztönt tehát ellenőrizni és kordában tartani kell. Ezt kívánja már a természetes érdek is. De az Evangélium második részében a természetfeletti okosságra is felhívja a figyelmet Jézus. Nincs az ember számára pusztán természetes boldogság. Természetfeletti boldogságot pedig csak természetfeletti okossággal lehet elérni. Ez sokszor diktál mást, mint a természetes ész. Így pl. a „józan" ész azt diktálja, hogy olyanokat hívjak meg, akiknek vendégüllátásából hasznom van. A természetfeletti okosság viszont azt mondja: olyanokat hivj meg, akikből semmi hasznod nincs, csak arra ügyelj, hogy vendéglátásodat a szeretet vezérelje, mert ez nyitja meg számodra Isten Országát.

Irányítson bennünket a Szentlélek, és adjon erőt világosságának követésére!

ÉVKÖZI 23. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Ez 33,7—9): *„Téged pedig, emberfia, őrállónak rendellek Izrael háza számára; ha tehát beszédet hallasz szájamból, mint az enyémet hirdesd azt nekik. Ha azt mondom az istentelennek: Halállal halsz meg, te istentelen! — De te nem szólsz, hogy az istentelen tartózkodjék az ő útjától, az istentelen ugyan a saját gonoszsága miatt hal meg, vérét azonban a te kezedből kérem számon. Ha azonban hirdeted az istentelennek, hogy útjairól térjen meg, ő pedig nem tér meg az útjáról, akkor a saját gonoszsága miatt meg fog halni, te azonban megmentetted lelkedet."*

A próféta őrállóhoz hasonlítja az Úr, akinek feladata (vö.: 1—6 v.), hogy a népet a közelgő ellenség ellen fegyverbe szólítsa. Ha nem hallgatnak rá, nem felelős a pusztulásért, de ha nem szólt, akkor felelnie kell.

II. OLVASMÁNY (Róm 13,8—10): *„Testvérek, ne tartozzatok senkinek semmivel, csak kölcsönös szeretettel, mert aki embertársát szereti, a többi törvényt is megtartja. Hiszen a parancs: ne kövess el tisztátalanságot, ne ölj, ne lopj, a másét ne kívánd, s mi egyéb parancs még van, mind ebben az egyben tetőződik: Szeresd embertársadat, mint saját magadat."*

Ha minden kötelességét teljesítette is az ember, állandó kötelesség marad a szeretet, mely az élet minden területére kiterjeszkedik, ha igazi. A törvény megtartása akkor tökéletes, ha szeretetből történik. Viszont éppen ez a követelmény teszi szükségessé az állandóan megújuló törekvést a soha maradéktalanul nem teljesíthető törvényre. Ha mindent megteszek is, ami elő van írva, mindent el is kerülök, ami meg van tiltva, lelkületemnek még lehetnek fogyatékosságai, indítékaimnak szereplői, melyek létébe éppen azért nem nyugszik bele az ember, mert szeret.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 18,15—20): „*Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: »Ha felebarátod megbántott, menj, intsd meg négyszemközt. Ha hallgat rád, megnyerted embertársadat. Ha azonban nem hallgat rád, végy magad mellé egy vagy két társat, hogy két vagy három tanú vallomása igazolja a dolgot. Ha azokra sem hallgat, jelentsd az egyháznak. Ha azonban az egyházra sem hallgat, legyen számodra olyan, mint a pogány vagy a vámos. Bizony mondom nektek, amit megköttök a földön, meg lesz kötve a mennyben is, és amit föloldotok a földön, fel lesz oldva a mennyben is.«*"

Több kézirat általában a felebarát vétkéről, nem ellenem irányuló megbántásáról beszél és ez látszik helyesebb változatnak.

Amennyire lehet, a titkosságot meg kell őrizni. Ha az egyházra sem hallgat, és így a hitetlenség és bűnösség képviselőjeként szerepel, úgy kell tekinteni, mint pogányt és vámost, azaz ki kell rekeszteni a hívek közösségéből. Ez nem jelenti azt, hogy nem imádkozunk érte, nem igyekszünk jobb belátásra bírni. Sokkal inkább az a célja többek között ennek a kiközösítésnek, hogy a bűnöst gondolkodóba ejtse, és mintegy érzékelhetővé tegye számára az elszigeteltséget, melyet bűnével teremtett. A befejező mondat a Péternek már előbb adott bűnbocsátó hatalom kiterjesztése a tizenegyre.

A szeretet arra kötelez, hogy igyekezz megmenteni bűnbe tévedt embertársadat. De valóban a szeretet vezesse szavaidat. Ezért légy tapintatos és amennyire lehet, titokban, bizalmasan kezeld a dolgot. Egész magatartásodon érezze, hogy valóban segíteni akarsz, és nem ítélkezni; úgy beszélsz vele, mint aki tudatában van, hogy holnap talán őt kell majd hasonló módon meginteni. A testvéri intés parancsa is csak a szeretetben teljesíthető tökéletesen.

B)

I. OLVASMÁNY (Iz 35,4—7a): „*Mondjátok a kislelkűeknek: Bátorság! Ne féljetek! Íme, a ti Istenetek bosszút áll és megfizet, maga az Isten jön, hogy szabadulást hozzon nektek! Akkor majd megnyílik a vakok szeme, s a süketek füle nyitva leszen; ugrándozik majd a sánta, mint a szarvas, és megoldódik a némák nyelve.*
Bizony, vizek fakadnak majd a pusztaságban, és patakok a sivatagban; a száraz hely tóvá leszen, s a szomjas földi vizek forrásává."

A próféta másokat is felszólít, hogy biztassák a kislelkűeket: Maga az Úr jön majd el, hogy szabadulást hozzon népének. A héberben ez a mondat így szól: „... A bosszúállás eljön, az Isten megfizetése. Ő maga jön el, hogy megszabadítson titeket." Elsősorban a fogságból visszatérő zsidókra vonatkozik ez a jövendölés, akik számára Isten kényelmes utat készít majd a pusztában. Végeredményben azonban a végső idők teljessége jelenik itt meg: a természet fogyatékossága is, meg az emberi szervezet hiányosságai is megszűnnek. Jézus magára alkalmazta ezeket a prófétai sorokat, amikor Ker. Szent Jánosnak a kérdésére felelve, messiási voltára akart rámutatni.

II. OLVASMÁNY (Jak 2,1—5): *„Testvéreim, Urunk, a megdicsőült Jézus Krisztus hitének gyakorlásakor ne tegyetek a személyek közt különbséget. Ha gyülekezetetekbe belép egy férfi fényes öltözékben, aranygyűrűvel az ujján, és belép egy szegény is elnyűtt ruhában, figyelmetek a fényes öltözékű felé fordul és így szóltok hozzá: »Foglalj itt kényelmesen helyet«; a szegénynek meg azt mondjátok: »Állj oda oldalra«, vagy »Ülj ide zsámolyomhoz«, hát nem megkülönböztetés ez? Nem ítéltetek-e helytelenül gondolkozva szívetekben részrehajlón?*
Hallgassatok ide, szeretett testvéreim! Hát az Isten nem azokat választotta-e ki, akik a világ szemében szegények, hogy a hitben gazdagok legyenek, és örököljék az országot, amelyet azoknak ígért, akik őt szeretik?"

Aki valóban hisz, az igyekezzék gondolkodásban és magatartásban Istent utánozni. Nem Istent utánozza, hanem a világot az, aki a külső után ítél. Különben pedig abban is eltér a felfogása Istenétől annak, aki a gazdag előtt hajbókol, a szegényt meg semmibe sem veszi, hogy Isten a szegényeket dicsérte, Jézus is szegénnyé lett, közülük választotta barátait, és a gazdagok számára is a szegény lelkületének utánzását írta elő, amennyiben üdvözülni akarnak.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 7,31—37): *„Az időben Jézus elhagyta Tirus vidékét és Szidonon át a Galileai tóhoz ment, a Tízváros határába. Itt eléje hoztak egy dadogva beszélő süketet és kérték, tegye rá kezét. Különhívta a tömegből, fülébe dugta az ujját, majd megnyálazott ujjával megérintette a nyelvét, feltekintett az égre, fohászkodott és szólt: »Effeta, azaz nyílj meg!« Azon nyomban meg is oldódott a nyelve,*

és érthetően beszélt. Megparancsolta neki, hogy a dologról ne szóljanak senkinek. De minél jobban tiltotta, annál inkább hirdették. Szerfelett csodálkoztak, s hangoztatták: »Csupa jót tett, a süketeknek visszaadta hallásukat, a némáknak beszélőképességüket.«"

Az itt szereplő beteg nem volt teljesen néma, artikulátlan hangokat tudott adni. Ezért is mondja a gyógyulás után az evangélista: hogy érthetően beszélt, helyesen szólt. Jézus a gyógyításnál jelképes cselekedetekkel fejezte ki szándékát már csak a süket miatt is, akinek szavakkal úgyis hiába próbálta volna értésére adni, pedig nyilván akarta, hogy megértse, mit készül tenni Jézus, és higgyen hatalmában. Hasztalan ment külön az emberrel a tömegből az Úr, mégis tudomást szereztek a gyógyulásról, és határtalan lelkesedéssel beszéltek Jézusról, hiszen ezen a félpogány vidéken bizonyára most voltak először közelében csodás gyógyulásnak.

A fogyatékosságban szenvedő emberek fogékonyak leginkább az Isten országa iránt. Az önelégült ember, aki úgy gondolja, hogy mindene megvan, nem fordul Jézushoz és nem tárja ki szívét a messiási ország javai előtt. Pedig az embert nem az emeli legmagasabbra a világban, hogy értelme van, vagy hogy művészi alkotásokat tud létrehozni, hanem az, hogy Isten-igénye van. „Van egy sarka a szívünknek, ahonnét téged, Isten, nem lehet kiirtani" — ezt a feljegyzést találták egy katona iratai között miután elesett. Sokat hangoztatott istentelensége talán leginkább arra volt jó, hogy ezt a sarkot eltakarja — önmaga elől is. Isten-igényünk visz igazi dinamizmust egész életünkbe. Ha elismerjük, hogy szükségünk van Rá, és ennek megfelelően viselkedünk — azaz, tőle kérjük, hogy tegyen valóban látókká, hallókká bennünket —, akkor jutunk el az emberségnek arra a teljességére, melyre hivatva vagyunk, és aminek gazdagságát még a legnagyobbak sem tudják felvázolni. Együtt fogjuk megtudni, milyen nagy az Isten, és milyen nagy az ember.

C)

I. OLVASMÁNY (Bölcs 9,13—19): *„Melyik ember tudhatja Isten akaratát és ki tudná elgondolni, mit kíván Isten? Hiszen a halandók gondolatai bátortalanok, és terveik ingatagok, mert a romlandó test teher a léleknek, s a földi sátor lenyomja a sokat tűnődő elmét. Alig sejtjük azokat, amik a földön vannak, csak fáradsággal jövünk rá arra, mi sze-*

münk előtt vagyon, az égieket pedig ki tudná kifürkészni? Ki ismerte meg akaratodat, hacsak te nem adtál bölcsességet, s el nem küldted szent Lelkedet a magasból? Így lettek egyenessé a földön levők útjai, s így tanulták meg az emberek, mi tetszik neked; hiszen a bölcsesség által menekedtek meg, Uram, kik neked kezdettől fogva kedvesek voltak."

Az ember magára hagyatva nem képes a helyes utat felismerni, és követni. Isten ezért szívünkbe adta szent Lelkét, azaz a bölcsesség Lelkét, amint a szent szerző a következőkben elmondja, ez a bölcsesség vezette ki Ádámot vétkéből, és tette alkalmassá arra, hogy mindenen uralkodjék, viszont tőle pártol el Kain, hűségesen követte Noé stb. Mi az oka annak, hogy az ember a földi dolgokat sem tudja kikutatni, még kevésbé az égieket, azaz Isten akaratát, az üdvösség útját? Azért, mert az első bűn következtében az ember teste teher a léleknek, hiszen „hús", azaz nem követi készségesen a kegyelemmel felemelt, megszentelt lélek indításait, hanem a felbomlás, pusztulás folyamatát segíti elő. A platonista gondolkodással ellentétben a Szentírás nem a test börtönéből való szabadulásban látja a megoldást, hanem a test megváltásában, azaz átszellemesítésében.

II. OLVASMÁNY (Filem 9b—10; 12—17): *„Kedvesem, én, az öreg Pál, aki most Krisztus Jézusért fogságban szenvedek, fiamért, Onezimuszért könyörgök, akinek bilincseimben adtam életet. Úgy küldöm vissza hozzád, mint saját szívemet. Szerettem volna magam mellett tartani, hogy helyetted szolgáljon nekem fogságomban, amelyet az evangéliumért viselek, beleegyezésed nélkül azonban mégsem teszem, hogy jótéteményed ne kényszerből fakadjon, hanem önként vállald. Hiszen talán épp azért hagyott ott egy időre, hogy egyszersmindenkorra visszakapjad, de már nem mint szolgát, hanem mint többet, mint szeretett testvért, mert nekem teljesen az, de neked még inkább: test szerint is, az Úrban is. Ha tehát együttérzel velem, fogadd őt, úgy, mint engem."*

Pál több módon is azt akarja elérni, hogy Filemon úgy fogadja vissza Onezimuszt, mint szeretett testvért, nem mint szolgát. Legyen megbocsátás következtében kedvesebb előtte, mint bűne előtt volt, hiszen megkeresztelkedett, és Pált kell tekintenie benne, akinek Filemon gyermekként adósa.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 14,25—33): *„Az időben nagy tömeg kísérte Jézust, ő pedig hozzájuk fordult és így szólt: »Ha*

valaki követni akar, de nem gyűlöli apját, anyját, feleségét, gyermekeit, fivéreit és nővéreit, sőt még saját magát is, nem lehet a tanítványom. Aki nem veszi vállára a keresztjét, és nem jön utánam, nem lehet a tanítványom.
Aki tornyot akar építeni, nem ül-e le előbb, hogy kiszámítsa a költségeket, vajon futja-e a pénzéből, hogy fel is építse? Nehogy azután, hogy az alapokat lerakta, de befejezni nem tudta, aki csak látja, kicsúfolja: Ez az ember építkezésbe fogott, de nem tudta befejezni.
Vagy melyik király nem ül le, mielőtt hadba vonulna egy másik király ellen, számot vetni, vajon a maga tízezernyi katonájával szembe tud-e szállni azzal, aki húszezerrel jön ellene? Mert ha nem, követséget küld hozzá még akkor, amikor messze van és békét kér. Így hát aki közületek nem mond le mindenéről, amije csak van, nem lehet az én tanítványom.«"

A teljes odaadás szükségességét hangsúlyozzák ezek a példabeszédek, és mintegy kiegészítik az előző verseket, ahol arról volt szó, hogy az útszéli koldusokat is betessékelik a nagy lakomára. Ezekből a példákból viszont kiderül, hogy a meghívás ugyan mindenkinek szól, de a belépés teljes elszántságot kíván. Ha a rokoni kapcsolatok, vagy saját földi érdeke akadályt jelentene valaki számára a Krisztus-követésben, még azokat is háttérbe kell szorítani Krisztus szeretete miatt. Ezt a tornyot meg kell építeni — az üdvösséget mindenképpen el kell érni, erre vagyunk rendelve, e nélkül boldogok nem lehetünk, de számot kell vetnünk azzal, hogy minden erőnket igénybe kell vennünk ennek a célnak érdekében. Ezt a harcot meg kell vívnunk, sőt a győzelem is biztos, csak minden elérhető eszközt fel kell használnunk.

A testi ember gravitálásával szemben hat a Lélek ösztönzése. Az igazi bölcsesség annak felismerése, hogy Krisztusért érdemes mindent feláldozni és csak Vele lehet értelmét megtalálni. De ezt csak a mindent odaadni kész lelkület valósíthatja meg.

A szentmise elénk állítja Jézus keresztáldozatát. Mi követői akarunk lenni. Legyen figyelmeztetés a mise: mire vállalkozunk. Lehet, hogy számunkra egyik legsúlyosabb kereszt éppen a felebaráti szeretet gyakorlása: megbocsátás, másokkal szembeni türelem lesz. Amint Pál kérte Filemont, hogy őt tekintse Onezimusban, a vele szembeni tartozását törlessze a megbocsátásban, úgy kér bennünket is Krisztus: ne úgy tekintsd, mint szolgát, mint adóst, hanem mint igazi kedves testvért; úgy küldöm őt hozzád, mint saját szívemet.

Problémák a homília körül

Közismert tény, hogy a Szentírás egyike az évenként legnagyobb példányszámban megjelenő könyveknek, tehát „könyvsiker". Ez a tény nemcsak örvendetes, hanem bizonyos szempontból meghökkentő is. Meghökkentő azért, mert az exegéták fáradságos és széles körű munkát végeznek azért, hogy a mai ember számára közel hozzánk, „érthetővé tegyyék a Biblia teljesen idegen világát", s lám, a mai ember a tudósok közreműködése nélkül is megérti a Bibliát. Bármennyire igaz az, hogy a Szentírás tele van számunkra alig ismert műfajokkal és képletes kifejezésekkel, mégis a Szentírás a bestseller és nem az exegéták könyvei.

A lelkipásztor hasonlóan érezheti magát e téren az exegétákkal. Minden igyekezete ellenére tapasztalnia kell, hogy sok hivő közönyösen hallgatja a perikópákat vagy a homíliát, sőt esetleg magánájtatosságát végzi közben. Pont a vallásos emberek körében nem érződik lelki éhség, szellemi mohóság a Szentírás iránt. Hogyan lehet hát akkor a Szentírás könyvsiker évről évre? Kik azok, akik megveszik és olvassák? S nem arra mutatnak-e ezek a tények, hogy ügyetlenül nyújtjuk az embereknek Isten igéjét, s ők szívesebben fogadják be a mi közvetítésünk nélkül?

Az újfajta exegézis és az abból kinövő újfajta homília szerteágazó problémakör. Mi most csak lelkipásztori szemszögből próbálunk a kérdésbe mélyedni.

A Szentírás magyarázása valóban önmagában furcsa feladat. Ha egyszer Isten szólt azemberekhez, akkor minek kell az isteni igét még emberi magyarázkodással kiegészíteni? A magyarázó könnyen beleeshet abba a hibába, hogy „tolmácsként" akar tetszelegni, s Isten „nem elég világos" üzenetét világosabbá akarja tenni. Az a formája is előfordulhat a tolmácskodásnak, amikor a magyarázó a hallgatóságot tartja túl primitívnek az isteni ige megértésére. Teljesen érthető, hogy a mai, műveltebb és öntu-

datosabb emberek előtt egyik említett magyarázási mód sem számíthat sikerre. Fel kell figyelnünk tehát azokra a buktatókra, melyek ilyen téves homíliákat okozhatnak.

Az egyik buktató a teológizáló hajlam. A II. Vatikáni Zsinaton több ízben észrevételezték és elítélték a Szentírás és a teológia sajnálatos elszakadását. A teológia eszmerendszerré vált, melyben a Szentírás szinte csak illusztráció, idézetgyűjtemény szerepet kapott. Aki Isten szavát meg akarta ismerni, annak előbb meg kellett ismerkednie egy bölcseleti rendszerrel.

A másik buktató maga a perikópás rendszer. A kinyilatkoztatásnak szemelvényekben való közlése lesilányíthatja a Szentírást bölcs mondások, aforizmák gyűjteményévé. Ha két-három mondatot felolvasunk valamelyik sugalmazott könyvből, az nem egykönnyen nevezhető a kinyilatkoztatás meghirdetésének. Sajnos, az új perikópa-rendszer is leszűkíti sokszor a kinyilatkoztatás egész terjedelmét, s kiszedegeti a textusból az egy gondolatba vágó mondatokat. Majdnem úgy hat ez, mintha a saját gondolatunkat akarnánk elmondani a Szentírás szavaival.

A Szentírás-magyarázás másik módját végzi az exegézis, amely történelmi, nyelvészeti kutatások segítségével iparkodik a szentírási szövegek hátterét, pontos tartalmát megtalálni. Ha a lelkipásztor a tudományos eredmények felhasználásával magyarázta a Szentírást, tapasztalhatta, hogy a hívek ugyan érdeklődve hallgatják a történelmi, helyrajzi adatokat, de nem sok lelki hasznot merítenek belőle.

Egészen röviden így lehet összefogni a régi homília, a régi Szentírás-magyarázás fogyatékosságait, melyek elkerülhetetlenné tették új utak keresését.

Az új exegézis jellege

A Szentírás-magyarázás régi módszere a *megértést* tűzte ki célul. Meg akarta ragadni — egész pontosan és szabatosan — a kinyilatkoztatott szövegek tartalmát, a bennük foglalt tanítást. Ez a célkitűzés nem kielégítő. Isten, amikor kinyilatkoztatást adott az embernek, nem a megértés aktusát akarta felébreszteni benne, hanem a *hitet*. A hitet, amely állásfoglalást jelent, Isten igéjének befogadását, elvállalását. A Szentírás-magyarázás tudományos és lelkipásztori munkájának is a hit felkeltésére kell tehát törekednie. Zeilinger hasonlata szerint a rossz exegéta olyan, mint az a zeneoktató, aki a zenedarabról minden tudhatót közöl, s mégsem éri el, hogy a hangverseny megragadja a hallgatót. A hallgató ez

esetben ismeri a zeneművet, de mégsem érti, s annak zenei mondanivalója idegen maradt számára. „Hogyan tudok egy ilyen (szentírási) szöveget nemcsak megmagyarázni, vagyis kritikai és történelmi kutatás alapján megállapítani, hogy mit értett a szerző akkor, a maga korában, kultúrvilágában, nyelvi és egyéb adottságai között, a saját gondolkodás- és beszédmódján, hanem hogyan lesz a kérdéses textus számomra ma eseménnyé, amely engem saját existenciámban érint és életemet befolyásolja?" (*F. Zeilinger:* Neue Hermeneutik, Theol. prakt. Quartalschrift 1970. 130. old.) Ez a mai exegézis döntő kérdése, és ezzel igen magasra tűzték ki a biblikusok a mércét önmaguk elé. A Szentírás igazi megértése a hit. Lehet-e azonban tudományos módszerekkel hitet ébreszteni?

Természetesen nincs arról szó, hogy az isteni kegyelem nélkül kell hitet kiváltani, inkább arról, hogy a Szentírás-magyarázás kimondottan és tudatosan a hit felé disponáljon. E tekintetben alapvetően azt lehet modani, hogy a Szentírás közlésének eseménnyé kell válnia úgy, hogy a hallgató azt érezze: a kinyilatkoztatott szöveget *most hozzá intézi* Isten. Nem elég azt éreznie, hogy valami örök érvényű, általános igazság birtokába jutott, hanem aktuálisan kell a kinyilatkoztatásnak hatnia. Ennek eléréséhez hozzá segít annak a vizsgálata, hogy mi tette aktuálissá a kinyilatkoztatást az eredeti címzettek számára. Mi volt az a *szituáció,* melyben őket az isteni szó érte, s amely nyitottá tette lelküket? Továbbá: az a szituáció megvan-e, és milyen formában, ma is? Ez az az ún. Sitz im Leben, a szentírási szöveg szellemi bölcsője, melyet az existencialista biblikusok (főleg Bultmann) hangoztattak, s amely bizonyos egyoldalúságok elhagyásával katolikus szempontból is hasznosnak bizonyult. A Szentírás „mítosztalanítása" nem azonos a természetfeletti száműzésével, hanem jelentheti a régi kor szellemi légkörének a mai megfelelőjével való behelyettesítését.

A hit ébresztését szolgálja a mai exegézisnek — az inkább megállapító jellegű régi exegézissel szembeni — kérdező jellege. A biblikusok tudatára ébredtek annak, hogy a válasz mindig a kérdéstől függ. Ha existenciális választ várunk a Szentírástól, akkor *a kérdést is existenciálisan* kell feltenni. Nem elég közönyösen vizsgálni a Bibliát, hogy mire bukkanunk benne, hanem eleve keresnünk kell a mi létünket érintő problémákat. Az ember történelemben élő, tehát befolyásoknak kitett, állandóan változó lény, akinek létét a találkozások döntően alakíthatják. A Szentírással is döntő formában kell találkoznunk; az exegézisnek tehát helyesen kell megfogalmaznia a mai ember kérdéseit, melyeket a Szent-

íráshoz intézhet. A két szemléletmód különbségét talán legvilágosabban szemlélteti Jézus értékelése. A régi exegézis szemében Jézus a megtestesült Isten, az Atya küldötte, akiben megismerhetjük Istent. Az új exegézis Jézusban inkább az Istennel egyesült embert látja, a mi példaképünket, akiben megérthetjük saját létünket. A mai ember számára problematikussá vált az ember maga, saját magunk kérdőjeleire keresünk választ. Az újfajta homíliában is ezzel az alapozással vesszük kézbe a Bibliát.

A biblikusok iránytűje

Az új exegézis új kalandnak tűnik, főleg, ha figyelembe vesszük a nem vallásos szellemű bibliakutatást. Az új módszereknek és eredményeknek egyelőre inkább csak az újdonság jellege domborodik ki, s ez azt az ijesztő benyomást kelti, mintha egész eddigi ismeretünk fejtetőre állna. Mindenkiben felmerül a kérdés, hogy mi őriz meg az eltévelyedéstől, mi szab határt az egyre újabb elképzeléseknek?

Sokan egyszerűen az Egyház tekintélyétől, a pápa tekintélyi kijelentéseitől várják az irányítást. N. Lohfink helyesen mutat rá, hogy az ilyen kijelentéseknek csak olyan szerepük lehet, mint a repülőgépen a katapult-szerkezetnek, amely a pilótát a zuhanó gépből kimenti. A tekintélyi beavatkozások nem tartozhatnak a rendes irányító eszközök sorába, hanem vész esetén nyújtanak segítséget. Ha nem így lenne, akkor egyszerűen nem lenne szükség semmiféle teológiára.

A biblikus kutatások iránytűje egyrészt a tárgyi valóság, vagyis a kutatások (régészeti, nyelvészeti stb.) által feltárt és bizonyított tények. Egy-egy régészeti lelet, vagy megfejtett szöveg kétséget kizáróan módosítja a Biblia valamelyik részletének értelmezését. A biblikusokat tehát kontrollálják a tudományos eredmények, s ha előfordul is téves hipotézis, a további kutatások és a szaktudósok közti vita idővel korrigálja a tévedést.

A katolikus biblikus számára még egy iránytű van: a tradíció. Nem szabad azonban az Egyház hagyományát úgy értenünk, mint bizonyos tételek halmazát. Fentebb volt szó arról, hogy a modern exegézis keresi a kinyilatkoztatott szöveg történelmi szituációját. Ez a szituáció öröklődött az Egyházban tovább, változó köntösben lényegileg mégis változatlanul. Ez a szituáció nyitotta ki mindig a hivők szívét a kinyilatkoztatás befogadására, s ez a szituáció tette lehetővé, hogy mindig újból megértsék a Szentírás üzenetét lényegileg változatlanul. A tradíció őrzése nem azt jelenti, hogy

bizonyos szavakat hűségesen őrzünk, hanem hogy hűségesen magunkévá teszünk bizonyos magatartásokat a kinyilatkoztató Istennel szemben. „A teológia központilag ugyan a Biblia kifejtése, azonban egyszersmind az Egyház, — tehát minden hivő — hitének a kifejtése is. Az a feladata, hogy úgy gondolja át a tegnap és a ma hitét, hogy megtalálja a kifejezési nyelvet a holnap hite számára." (*N. Lohfink:* Bibelauslegung im Wandel, Frankfurt, 1967. 10. old.)

A)

1. *Idősek megkísértése*

Jóérzésű ember százszor is meggondolja, míg idősebbet figyelmeztet valamire. De a mai Olvasmány alapján éreznie kell a lelkipásztornak, hogy sem udvariasság, sem tisztelet nem tarthatja vissza attól, hogy beszéljen az idősebb emberek hibáiról is.

Azt tartják, az öregeket elhagyja a kísértés. De csak a kísértések néhány fajtája. Az idős is tud pl. torkos, irigy, veszekedős, durva, csúnyaszájú, pletykálkodó lenni. És ezeket a hibákat súlyosbítja még egy hamis öntudat, hogy neki igaza van. Minél idősebb valaki, annál nehezebben veszi észre saját hibáit.

Sok ősz ember és asszony azt hiszi, hogy javulni, nevelődni a fiatalok dolga. Unoka: rossz voltam. Meny: Sok baj van az anyósommal, de elismerem, bennem is van hiba. Nagymama: Rettenetesek ezek a fiatalok, pedig én mindent megteszek, nem bántom őket, én csak jót akarok. — Ez a legsúlyosabb kísértése az öreg kornak: az önelégültség, a megmerevedés. Az idősnek arra kell gondolnia: Hogy élek még, az azt mutatja, hogy Isten még nincs megelégedve velem. Ha „kész" lennék a menny számára, már magához ölelt volna. Nekem gyorsabb ütemben kell javulnom, mint a fiataloknak, mert nincs már annyi időm. Aki tökéletesnek, végleg kialakultnak érzi magát, annak vége van. Annak hiába adott időt az Úr. Az egyre rosszabb, Isten szempontjából egyre „használhatatlanabb" lesz.

Gyakran hiszik azt is az idősek, hogy alkalmazkodni csak a fiatalok dolga. Hibájuk még a túlzott dirigálási hajlam, az érzékenykedés, a begubózás, a sértődött sündisznó-állás.

Nagy hiba az unokák kényeztetése, elkapatása. Sok nagyszülő kényúrrá teszi unokáját, cseléddé saját magát. Látszólag önzetlen magatartás ez, pedig mélyén önzés, szeretetkoldulás rejlik. Közben tönkremegy unokájuk jelleme. És nagyon tévednek, ha hálát várnak. Az elkényeztetett kedvenc egyre inkább alkalmatlankodó cselédnek fogja tekinteni őket.

Idős emberek bűne szokott lenni, hogy az életből kikopva, a beszéd révén élik ki a letűnt dolgokat. Innét a sok pletyka, gyanúsítgatás, bajkeverés. Az irigység is veszélyes kísértés.

Az idős kor utolsó alkalom a tökéletesedésre, az önzetlen szeretet lelkületének kialakítására. Ha nehéz is, erre kell felhasználni az utolsó éveket.

2. *Ezt is megköveteli a szeretet*

„Szeresd embertársadat, mint saját magadat." (Róm 13,9) Az önszeretet csúcsa, hogy keresem a minél szorosabb kapcsolatot, sőt egyesülést Istennel. Ha valóban szeretem embertársamat, elsősorban ezt kívánom neki is: Találja meg az Istent. És nemcsak kívánom, de ezt mindenképpen segítem.

Vonatkozik ez elsősorban azokra, akikkel együtt élek, a családomra. Házastársammal arra kötöttünk szövetséget, hogy széppé tesszük egymás életét. De lehet-e szép az élet Isten nélkül? Betegségben ápolnom kell házastársamat. Az Istennel szembeni elhidegülés is betegség. Ha szeretem életem párját, együtt akarok vele lenni a mennyben is. Ha szeretem Istent, azt akarom, hogy társam is szeresse.

Még inkább felelős vagyok gyermekeimért. Nekem kell őket elindítanom Isten felé.

Nem szabad megfeledkeznem szüleimről. Szent Ilona fiának, Konstantin császárnak köszönte, hogy szent lett. Ő térítette öreg anyját Istenhez. Nemcsak a végső szentségekkel kapcsolatban van kötelességem, mindent meg kell tennem, hogy szüleim életük utolsó idejét jól használják fel, megérjenek a boldogságra.

Nehezebb kérdés a hogyan. Ki kell imádkoznom a szent ügyesség kegyelmét. Mindenképpen áll, hogy többet ér egy csepp méz, mint egy hordó ecet. Semmi erőszak, semmi veszekedés és sértődősdi! Csak kedvesség, jóság, szelídség, a szabadság tiszteletben tartása. Nem a vallásgyakorlatokra kell rávenni, annak belső szükségérzetből kell fakadnia. Nem is vitatkozásos meggyőzés a megfelelő. Sokkal inkább az egyszerű, szívből fakadó tanúskodás, elsősorban az élettel.

Talán jó lenne kérni Szent Mónikát, hogy ebbe az ügybe bele ne fáradjunk.

3. *Maradjon a családon belül!*

Nézeteltérés ne állítson szembe keresztényt kereszténnyel, de semmiféle sérelem se. Keresni kell a megegyezést, kibékülést.

Első szabály: Meg kell próbálni csendben, simán elintézni az ügyet, a szeretet szellemében. Ne panaszkodj fűnek-fának, sőt még egyeseket se vonj bele az ügybe, míg nem szükséges. Minél többet tudják, annál nehezebb a békülés, kiegyezés.

Csak ha semmiképp nem sikerül elsimítani az ügyet, és napirendre sem lehet térni felette, akkor kell néhányakat belevonni. De ne a magam pártjára, sokkal inkább azért, hogy segítsenek a jó viszonyt helyreállítani. Tárgyilagos, jóakaratú közvetítést kérjek, ne pártot igyekezzem alakítani magam mellé.

Némelykor hasznos a lelkipásztor bevonása ilyen ügyekbe. Nem egy házastársi vagy rokoni összekoccanást simított el egy-egy ügyes plebános. Csak itt sem szabad azt várni a paptól, hogy az én pártomat fogja. Ne sértődjek meg, sőt inkább legyek hálás, ha esetleg arra hívja fel a figyelmemet, hogy én, vagy én is hibáztam, és ha olyasmit ajánl, ami nincs ínyemre.

Az egyházhoz fordulás állhat abból is, hogy alkalmazom magamra azt, amit az egyház igehirdetéséből leszűrtem. Tehát: Megbocsátás, türelem, jóakarat, alázatosság, szeretet.

És ha semmiképp se lehet békülni, kiegyezni? „Legyen számodra olyan, mint a pogány vagy a vámos." Vigyázat, ezt nem egy dühös és gyűlölködő sértett mondja, hanem ezek Jézus szavai. Tehát: Akivel nem tudsz kiegyezni, az olyan legyen neked, mint Jézusnak a pogány és a vámos. Vagyis: Nem vagy ugyan egy véleményen vele, de a szeretetet nem tagadod meg tőle. Jézus együtt étkezett a vámosokkal és a pogányokat is meghívta Országába. „A szeretet nem tesz rosszat embertársának." (Róm 13,10)

4. *„Ahol ketten vagy hárman . . ."* (Mt 18,20)

Az új perikóparendszer sok új szöveget vett elő az evangéliumokból, de nem olvastatja fel egyik vasárnapon sem az egyház Jézusnak azt a mondását, mely a magányba zárkózott imára szólít fel. Nem mintha nem helyeselné vagy elavultnak tekintené Jézusnak ezt a szavát. Hanem azért, mert az egyház mint jó anya, ismeri fiait, és tudja, hogy ilyesmire nem kell biztatni a mai embereket.

Sokan, talán a többség, húzódoznak az új liturgiától, többek között a közös ima miatt. Talán mert lelkükben cseng Jézus in-

telme a rejtekben való ima értékéről. A mai evangéliumi részlet igazolja, hogy mikor Jézus azt mondta, hogy: „imádkozzál titokban", akkor nem a közös ima ellen szólt. Ő maga is imádkozott és énekelt együtt apostolaival és a zsinagógák közösségével. Jézus csak az öntetszelgő, magamutogató, dölyfös imától óvott.

A külső jámborkodást szerető, a vallásosságukra gőgösen büszke farizeusok részére az alázatos, tehát értékes ima a rejtekben elmondott volt. A mi egészen más korunk alázatos imája viszont a közös ima, a templomi ima. Az akkori kor öntetszelgő hencegése a magamutogatásban nyilvánult, és tette erőtlenné az imát. A mi korunk öntetszelgő hencegése vallási téren ez: Semmi közöm a tömeghez, a paphoz, a ceremóniához. Én egyéniség vagyok, velem külön foglalkozzék az Isten. Ha kötelező misére járni, eljövök, de itt hagyjanak békében. Ma ez a fajta gőg teszi terméketlenné imánkat.

Istennek csupán az alázatos ima tetszik. Aki nem akar közösen imádkozni, imáját az egyház imájához szabni, aki nem akar egy lenni testvéreivel, az nem hordja magában Jézus Lelkét, sokkal inkább a kevélység szellemét. A régi magamutogató gőg helyére ma a magábazárkózó gőg lépett. A forma mindegy, mindenképpen áll, hogy az Isten a kevélyeknek ellenáll, kegyelmét az alázatosak kapják.

Jól tudsz imádkozni? Nem azon kell lemérned, hogy jól esik-e az ima. Hanem azon, hogy imád egyszerűen alázatos-e. A közösségben ülve vagy állva, mégis „rejtekben" mondott ima a ma emberénél, ha a még oly nagy alázat érzelmét próbálja is felkelteni, csak megjátszása, színészi alakítása, hitvány utánzata a valódi alázatnak.

Aki a szentmisén jól akar imádkozni, annak ott kell hagynia rejtekét, és merni kell senkivé válni a tömegben. Ez az egyetlen biztosan alázatos magatartás a mai kor individualistái számára.

Ha van elég alázatom a közös imához, meg fogom érezni, hogy valóban közöttünk Jézus.

B)

1. *Vakok, süketek, sánták és némák*

Miért nem szeretjük Istent úgy, mint kellene, minden erőnkből? Mert nem ismerjük őt. Ha csak kicsit is felismernénk végtelen tökéletességét, jóságát, nem tudnánk nem szeretni. És miért nem ismerjük? Mert nem szeretjük eléggé.

Miért nem szeretjük úgy az embereket, amint kellene? Mert nem ismerjük egymást. Csak nagyon felületesen. Még a családtagok sem ismerik egymást eléggé, ezért is nem értik egymást eléggé. És miért nem ismerem az embereket? Mert nem szeretem őket. Az anya ismeri a gyermekét, mert szereti. Sokszor kérdezzük: Vajon ez az, ilyen-olyan fiatal pár mit szeret egymáson? Mert szeretik egymást, sok minden szépet és jót észrevesznek egymásban, amit nem lát meg, aki nem szeret.

Az élet boldogságát jelentené számunkra, és egykor az örök boldogságot, ha ismernénk és szeretnénk Istent, ismernénk és szeretnénk egymást. Nagyon fontos kérdés tehát, miért nem ismerjük és szeretjük egymást és Istent? Mert vakká, süketté, némává tesz bennünket a bűn. Az önzés, a kapzsiság, az élvhajhászás, a gőg falat von körénk, csak magunkat ismerjük, magunkat szeretjük. Csak homályosan ismerjük fel Istent és egymást. Nem tud belénk hatolni sem az Isten, sem az emberek szava. Nem érdekel bennünket más, csak az Én. Nem figyelünk másra, csak a magunk érdekére, érzéseire, ösztöneire, helyzetére. Így játsszuk el a boldogságot. Végigsántikáljuk az életet süketen és vakon.

Izaiás megjövendölte, hogy a messiási korban gyógyulást nyer minden nyomorult. Jézus csodáival igazolta, hogy ő az, aki a gyógyulást hozza. Ha akarom és kérem, engem is meggyógyít, hogy legyen szemem és fülem megismerni Istent és embertársaimat, feloldja némaságomat, hogy megtaláljam a hangot Istennel és emberekkel, szárnyalni tudjak szívemmel a szeretetadta boldogság felé. Jézus Lelke, add, hogy lássak, add, hogy szeretni tudjak!

2. *Ez már mindig így lesz?*

Már az őskeresztények úgy viselkedtek, mint a pogányok. Tisztelték az előkelőt és gazdagot, lenézték a szegényt és egyszerűt. Úgy lászik, ezen a ponton sem az első lelkesedés lendülete, sem két évezred keresztény nevelése nem hozta meg a kellő eredményt. Ma is azokat tisztelik, akiknek sok a pénzük, akiknek „sikerült" az élet, akiknek kocsija van, jól öltözödnek stb. Büszkék vagyunk, ha ilyesvalakivel lehettünk egy társaságban, ha ilyesvalaki szóba állt velünk, vagy ha csak a közelünkben lakik. Az élet legnagyobb hőseiben is csalódunk, ha kiderül, hogy nem tudta megszedni magát, és semmi előkelő állást nem tölt be. Ha lányunk férjhez akar menni, nem azt kérdezzük, rendes ember-e az illető, hanem, hogy milyen végzettsége és milyen jövedelme

van. Még a papon is a lila vagy vörös foltokat becsüljük elsősorban.

Ez már mindig így lesz? Úgy látszik, így. De csak a végső napig, míg el nem jön, aki nemcsak szerette a kicsinyeket és alázatosakat, a szegényeket és az élet nyomorultjait, de maga is ilyenné lett, nem kényszerűségből, hanem szabad akaratából. Akkor majd az igazi hősök lesznek a végső győztesek, nem a pénz lovagjai.

Nem lenne okosabb már most Jézus szemével nézni az embereket? Annál is inkább, mert akit csodálok, ahhoz szeretnék hasonló lenni. És ha nem is sikerekben, de lélekben valóban hozzájuk leszek hasonló. Az ilyeneket azonban nem fogja megismerni az Úr, mint övéit. Ez a pénzt és pozíciót tisztelő szellem nem Jézus szelleme, ettől meg kell szabadulnom. Meg kell tanulnom tisztelni és szeretni az embert. Az Embert! Nem a bankbetétet, a ruhát, a sikert. Mert csak így lehetek magam is ember. És kizárólag így lehetek Isten gyermeke.

3. *Rajtam miért nem könyörül?*

Akik hisznek a csodatevő Jézusban, gyakran megütköznek azon, hogy rajtuk nem segít, vagy szeretteiken nem segít.

Könnyű lenne pedig megérteni, hogy mindenkivel nem tehet csodát. Ez a próbatétel ideje, a bizonyításé, nem a mennyországé. Ha csodákat tett és tesz ma is, az Isten Országáért van, hogy könnyebb legyen hinnünk.

Amitől szeretnénk, hogy megszabadítson az Úr, talán éppen az üdvösségünk eszköze. Szent Ignác talán elkárhozik, ha teljesen meggyógyul sebesüléséből. A csoda esetleg éppen káromra lenne. Beképzeltté tenne, azt gondolnám, nekem már nem is kell bűnbánatot tartanom, alakulnom, vezekelnem, javulnom, hiszen Isten kedvence vagyok. Amennyire ember megítélheti, ilyesmi valóban megtörtént nem egy lourdes-i csoda nyomán. Ha csodák nélkül is hiszek, nagyobb az érdemem, mint ezt Jézus Tamás apostolnak meg is mondotta: Sokkal inkább boldogok, akik nem látnak, és mégis hisznek.

Egy idős néni talán éppen azért üdvözült, mert Isten nem hallgatta meg. Azt kérte folyton, hogy az Úr fordítsa meg gyermekei szívét, és szeressék őt. De azok még halálos ágyánál sem keresték fel. Hosszú, elhagyatottságban töltött betegségében ennek nyomán két dologra döbbent rá. Arra, hogy ő is így bánt valaha a szüleivel, és arra, hogy nagyon sok mulasztás terheli a lelkét

gyermekeinek nevelésével kapcsolatban. Mindkét súlyos bűnéért vezekelve tartott bűnbánatot, kínlódását jóvátételül és gyermekei üdvösségéért ajánlotta fel. Ki tudja, megteszi-e mindezt, ha sütkérezhetett volna gyermekei szeretetében?

Jézusom, rád bízom magam!

4. *Szentségi jelek*

A századosnak csak azt mondta Jézus, menjen haza, meggyógyult a szolgája. Tehát az Úr puszta akarati aktussal is tudott gyógyítani. Legtöbb csodájánál mégis jeleket használt. „Fülébe dugta az ujját, majd megnyálazott ujjával megérintette a nyelvét, feltekintett az égre, fohászkodott és így szólt: Effeta!" Ugyanígy Keresztelő János is nemcsak bűnbánatra szólította fel hallgatóit, hanem megkeresztelkedésre is. Felmerül a kérdés, miért keresztelkedni, ha már úgyis megvan a bánat? És ha tovább megyünk, azt is megkérdezhetjük: Isten miért köti a keresztvízhez gyermekkéfogadásunkat? Miért kell ahhoz olaj, hogy a haldoklót felkészítse az üdvösségre? Miért kell ostya ahhoz, hogy egyesüljön velünk? És a pap feloldozó szava, hogy megszabadítson a bűnöktől?

Mindez végeredményben Isten rendelése, amiért is az ő dolga, talán titka. Mi csak próbálhatjuk megérteni, miért jobb így.

Egyik szempont: Így jobban kifejezésre jut, hogy nem a saját erőnkkel szerezzük meg a kegyelmet, hanem valóban kegyelemből kapjuk, és Istentől jön. Például nem bűnbánatunk ereje tisztít meg a bűntől, hanem Jézus keresztje nyomán Isten irgalma.

Azután a legtöbb ember látni és hallani szeret. Sokkal inkább oda tud figyelni, koncentrálni, megérteni, ha észlelhetően történik valami. Sőt, az emberek többsége így jobban megtisztelve, megbecsülve is érzi magát. Lehet, hogy a mai Evangélium betege is kevésbé örült volna, ha Jézus szó nélkül elfordul, és csak belső aktussal gyógyítja meg.

És még egy szempont: Isten mindenképpen értésünkre akarja adni, hogy ő nem akar mindenki számára „különbejáratú Isten" lenni. Azt akarja, hogy mi testvérek legyünk, átéljük egységünket, együvétartozásunkat Krisztusban. Hangsúlyozni akarja az önzésre, individualizmusra, begubózásra, elidegenedésre hajlamos emberek számára közösségi voltukat. Isten azt akarja, hogy együtt és egymás által találjuk meg őt. Ezért szorulunk egy másik emberre, aki közvetíti nekünk a kegyelmet a szentségekben. Önmagának a Pápa sem adhat fel szentséget.

Lehet, hogy nem hivők előtt a szentségi jelek némelykor nevetségesek. Számunkra az isteni erő, a kegyelem jelenlétének tiszteletre méltó kifejezői.

C)

1. *„Alig sejtjük . . ."* (Bölcs 9,16)

Az Úr parancsát teljesítjük, midőn igyekszünk minél inkább uralmunk alá hajtani a teremtett világot. Az uralom első lépése a megismerés. Sohasem tett az emberiség akkora lépéseket a világmindenség megismerésében, mint századunkban. De ez nem tehet önteltté bennünket, embereket. A legnagyobb elmék érzik igazán A Bölcsesség Könyvének igazságát: „Alig sejtjük azokat, mik a földön vannak, csak fáradsággal jövünk rá arra, mi szemünk előtt vagyon, az égieket pedig ki tudná kifürkészni?"

A tudomány egyre nagyobb gyorsulással halad előre. Azt azonban látni lehet, hogy a világmindenség titkát megfejteni sohasem tudjuk. Ahhoz nem elég fizika, biológia, szociológia. Éppen a legkézenfekvőbb és legfontosabb kérdésekre a természettudományok lényegüknél fogva képtelenek válaszolni. Így nem tudnak felelni erre: Miért van ez a világ? Mit keresünk mi, emberek a létben? Mi célja volt velünk annak, aki létrehozott? Mi tudna boldoggá tenni bennünket?

Ezeken a bölcselkedő elme is hiába gondolkozik. „Mert a romlandó test teher a léleknek, s a földi sátor lenyomja a sokat tűnődő elmét." Sok mindent kitaláltunk, ami könnyebbé, kényelmesebbé teszi az életünket. De találtunk-e ki valamit is, ami valóban szebbé teszi az emberi életet? Megfejtettük-e a boldogság titkát?

A legalapvetőbb emberi problémákra csak az adhat megoldást, aki kigondolt és létrehozott bennünket és a világot. Akinek hite van, az biztos benne, hogy Istenünk valóban megadta az eligazítást. Szentlelke megtanít bennünket az igaz bölcsességre, hogy honnét és hová visz életünk, mit várhatunk és mit kell tennünk a boldogsággal kapcsolatban. Csak a kinyilatkoztatás által „lettek egyenessé a földön levők útjai".

Mélységes tisztelet a világ titkait kutató emberi elmének. De a végső, az alapvető bölcsesség csak a hitben lelhető fel, az egyház által őrzött és hirdetett isteni tanítás elfogadásában. Értem, Uram, hogy hinnem kell; hiszek, hogy értsek. „Hisz a bölcsesség által menekültek meg, Uram, kik neked kezdettől fogva kedvesek voltak!"

2. *Mi tartozik az egyházra?*

Szent Pál apostol leveléből olvastuk, melyben egy szökött rabszolgát ajánl ura keresztény testvéri szeretetébe. Az Apostol egyetlen szóval nem foglal állást a rabszolgarendszer kérdésében. Ezzel kapcsolatban beszéljünk arról, hogy mi tartozik az egyházra és mi nem.

Az egyházra a lelkek üdve tartozik, hogy mindenkit elvezessen Krisztus által Istenhez. Ennyi tartozik rá és nem több. Nem feladata az egyháznak, hogy politizáljon, gazdasági és társadalmi rendszereket gyártson, ezek között igazságot tegyen. Nem erre kapott küldetést Alapítójától.

Az viszont igaz, hogy az egyház által hirdetett kinyilatkoztatás alapot ad arra, hogy a keresztények helyesen tudjanak állástfoglalni politikai, gazdasági és társadalmi kérdésekben. Azzal, hogy Pál testvérként kezeli és ajánlja a rabszolgát, mindenesetre befolyásolta a keresztények magatartását a rabszolgaság kérdésében. Mert csak az egyháznak, mint olyannak nem feladata politizálni. De a keresztényeknek, mint embereknek, mint állampolgároknak, mint társadalmi osztályhoz tartozóknak benne kell élniök az életben, tehát nem tarthatják magukat távol, sőt: részt kell venniök a politikai, társadalmi, gazdasági életben. És ott nem „keresztény pártok" programjait kell képviselniök, hanem a kinyilatkoztatás által informált lelkiismeretük szerint kell állást foglalniok és cselekedniök. Politika és a többi hozzátartozik az emberi élet kialakításához. Nekünk pedig azzal kell bizonyítanunk a mennyre alkalmas voltunkat, hogy széppé tesszük magunk körül az életet itt, a földön. Ez Isten országának építése.

Nem programokat várunk tehát az egyháztól. Hiszünk, szeretjük Istent és az embereket, tájékozódunk és tudni fogjuk, hogy mikor mit kell tennünk, hogy szebb, emberibb, krisztusibb legyen az élet.

3. *Mi kell a győzelmes befejezéshez?*

Az építkezőnek a megfelelő anyagi fedezet, a hadbavonulónak kellő hadsereg. Az önmagam kialakításának kezdete a hit. A teljes beéréshez a menny számára pedig három kell, mindhármat említi a mai Evangélium.

Az első: Függetlenség minden olyan emberi viszonytól, amely nem felemel, hanem lehúz. Nem megtagadni kell a családot, csak rabjává nem szabad lenni. Szeretni kell a családot, s nem érzéki-

leg és érzelmileg gúzsbakötődni általa. Igazán szeretni csak az tud, aki független, mert nem kapni, hanem adni akar.

A második: Az önszeretet legyőzése. Csak úgy válhatok egész emberré, Isten méltó gyermekévé, ha vállalom kötelességeimet, ha tudom legyőzni önmagam, és ha kell, áldozattá válni.

A harmadik: Függetlenné kell lennem az anyagiaktól, a vagyontól, a holmitól, a „cucctól". Nem az a lényeg, hogy ténylegesen semmim se legyen, hanem az, hogy semmihez ne ragaszkodjam, és bármiről bármikor hajlandó legyek lemondani.

Jézus útján járni roppant nehéz. De más út nincs Istenhez, a boldogsághoz, tehát végig kell járnom. Számadást csinálok: Megvan-e bennem mind ez a három? Ha nincs, nem az a következtetés, hogy akkor el sem indulok. Hanem ez: Megszerzem, kiimádkozom mindezt az Úrtól.

4. *Gyűlölni kell?*

Első hallásra megdöbbentőek a mai Evangélium bevezető sorai. Az első pillanatban világos, hogy nem szabad a mi fogalmaink és szóhasználatunk szerint érteni. Jézus világosan megmondta, mi a legfőbb parancs, és elképzelhetetlen, hogy éppen a családtagokat kellene szeretet helyett gyűlölni.

De akkor mégis, hogyan kell érteni Jézus szavait? Azt kellene tudnunk, hogy az akkori fogalmak és a zsidók akkori nyelve szerint hogyan értették ezt a „gyűlöletet".

Most próbáljunk elmélyedni Jézus szavaiban. Papok és szerzetesek számára világos a dolog: Semmiféle rokoni, vérségi kapcsolat nem akadályozhatja, hogy életüket egészen Isten és Isten népe szolgálatába állítsák. Ez az értelme a papi cölibátusnak, és annak, hogy a szerzetesek családtól külön élnek közös életet.

De mit mond ez a tanítás az egész hivő népnek? Azoknak, akik benne élnek a családban, családjuk van?

A házastárs, a gyermekek, a testvérek, a szülők irányában van egy biológiai, ösztönös, érzelmi kapcsolat. Sajnos, az eredeti bűn összezavarta bennünk éppen ezt a réteget. Ezért nem bízhatunk meg ösztönös vonzalmainkban, vágyainkban. Ezek sokszor tévútra vezetnek bennünket. Közismert esetek: A szülők majomszeretete, egészségtelen viszonyok skálája házastársak között. Aki csak ösztöneire hallgat, csak érzelmei után megy, mindenképpen zsákutcában fogja találni magát. Mit kell tenni? Létünknek ezt az egész síkját mintegy áldozatul kell adnunk Jézusnak. Minden erőnkkel őt kell szeretnünk. Valamiképpen el kell vágnunk az

ösztönös szálakat, és egész lényünket Jézusra irányítanunk. Ez nem jelenti, hogy ezentúl nem ismerek apát, feleséget, gyermeket stb. Mert amit Istennek áldozok, azt nem elvesztem, hanem százszorosan kapom vissza. Jézus szeretete magában foglalja az ember szeretetét. Jézusban szeretem minden embertársamat. Már nem természetes, hanem önmagamat messze felülmúló szeretettel. Olyan szeretettel, amellyel Jézus szeret bennünket. Olyan szeretettel, amellyel az Atya és Jézus szereti egymást a Szentlélekben. Ezzel a szeretettel szeretem családomat is. És természetesen nem úgy szeretem férjemet, gyermekemet, mint csupán egyet a felebarátok közül. Ez a Jézusban a Szentlélek által természetfelettivé vált szeretet gazdagszik, a viszonylatnak megfelelő jelleget kap attól függően, kit szeretek.

A Jézustól kívánt „gyűlölet" tehát azt jelenti, hogy nem maradok meg a vérségi szeretet természetes síkján, hanem ezt Istennek áldozva, Jézusban szeretem azokat, akik legközelebb állnak hozzám. Vagyis: sokkal megbízhatóbban, sokkal tökéletesebben, minden emberi erőt felülmúló módon és erővel.

ÉVKÖZI 24. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Jéz 27,33—28,9): *„Harag és düh, utálatos mindegyikök; csak a bűnös ember ragaszkodik hozzájuk. Ki bosszút akar állni, az Úr áll bosszút rajta, és ugyancsak megtartja bűneit. Bocsáss meg társadnak, ha vét ellened, akkor te is, mikor könyörögsz, elnyered bűneid bocsánatát. Ember emberrel haragot tart, és Istennél keres gyógyulást?! A hozzá hasonló embernek nem kegyelmez? és mégis önnön bűneiért imádkozik!? Haragot tart, holott csak ember, és bocsánatot kér Istennél!? Ki könyörög majd bűneidért? Gondolj a végső dolgokra: és szűnj meg gyűlölködni, a rothadásra és halálra: és tarts ki parancsai mellett! Gondolj Isten félelmére, és ne tarts haragot társaddal: gondolj a Magasságbeli szövetségére és nézd el tévedését!"*

Gondolj a Magasságbeli szövetségére, melyet a választott néppel kötött és a parancsokra, melyeket ezzel kapcsolatban adott. Ezekben előírja a választott nép tagjainak szeretetét. Most már nem korlátozódik egy nép vagy csoport tagjaira ez a kötelezettség. A megbocsátás motivációja tehát Istennel kapcsolatos: ha Isten megparancsolta a felebarát szeretetét, mert az is Hozzá tartozik, te miért akarod őt kizárni szeretetedből? Magadat rekesztetted ki a közösségből, melyet az Istennel kötött szövetség fűz ösz-sze és így méltatlanná válsz Isten megbocsátására.

II. OLVASMÁNY (Róm 14,7—9): *„Testvérek, senki közülünk nem él önmagának és senki nem hal meg önmagának. Míg élünk, Istennek élünk, s ha meghalunk, Istennek halunk meg. Tehát akár élünk, akár meghalunk, az Úréi vagyunk. Krisztus ugyanis azért halt meg és támadt föl, hogy halottnak, élőnek ura legyen."*

Minden tettünk Krisztusra irányuljon. Nem az a döntő — és nem abban kell következésképpen megegyeznünk —, hogy mit és hogyan teszünk: különbséget teszünk-e napok és napok között vagy sem, tartózkodunk-e bizonyos ételektől vagy sem, hanem az, hogy mindent abban a tudatban tegyünk, hogy az Úré vagyunk és azzal a szándékkal, hogy egyre jobban az övé legyünk. A halál arra lesz jó, hogy végleg az Úréi legyünk.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 18,21—35): *„Az időben Péter Jézushoz lépett és megkérdezte: »Uram, hányszor vétkezhet ellenem felebarátom, hogy megbocsássak neki? Talán hétszer?« Jézus válasza ez volt: »Mondom neked, nem hétszer, hanem hetvenhétszer.« Hasonló a mennyek országa egy királyhoz, aki számadást akart tartani szolgáival. Amikor megkezdte a számadást, eléje vezettek egyet, aki tízezer talentummal tartozott neki. Mivel nem volt miből fizetnie, az úr megparancsolta, hogy adják el őt, feleségét, gyermekeit és minden vagyonát, hogy törlesszen. A szolga leborult előtte, s ilyen szavakkal kérlelte: Légy türelemmel irántam, s mindent megfizetek neked. Az úr megkönyörült a szolgán, s miután adósságát elengedte, elbocsátotta. Mikor pedig ez a szolga kiment, talált egyet szolgatársai között, aki neki száz dénárral tartozott. Megragadta, fojtogatta és követelődzött: Fizesd meg a tartozásodat! Szolgatársa leborult előtte és e szavakkal kérlelte: Légy türelemmel velem szemben, és megfizetek neked. Ő azonban nem engedett, hanem elment, börtönbe vettette, míg adósságát ki nem egyenlíti. Mikor szolgatársai látták, mi történt, igen elszomorodtak. Urukhoz mentek, s jelentették neki mindazt, ami történt. Az úr maga elé hívatta és így szólt: Gonosz szolga, minden tartozásodat elengedtem, mivel kértél engem. Nem kellett volna neked is könyörülnöd szolgatársadon, mint ahogy én megkönyörültem rajtad? Az úr haragjában átadta őt a poroszlóknak, amíg csak minden adósságát ki nem egyenlíti. Így cselekszik veletek mennyei Atyám is, ha mindenki szívből meg nem bocsát felebarátjának."*

Jézus kitalált történettel akarja érzékeltetni, mennyire elvárja Isten tőlünk, hogy készségesek legyünk a megbocsátásra. A jelképezett valóságot csak ilyen irreális történettel lehet némileg közelebb hozni a hallgatóhoz. Nincs különösebb jelentősége a különféle számításoknak a 10 ezer talentum értékére vonatkozólag. A lényeg az, hogy töménytelen pénz, amennyivel nem is tartozhat

senki földi királynak, csak az Istennel szemben adósodhatunk el ilyen reménytelenül, és egyetlen földi király sem engedhet el ilyen nagy adósságot, csak az Isten.

Ha a megbocsátást gyakoroljuk, az Úr irgalmát hirdetjük, dicsőítjük, tehát ezzel is neki élünk. Elsősorban tehát ne azért legyünk megbocsátók, mert ez esetleg érdekünk, hanem azért, hogy a Jézusban megjelent isteni irgalom szépsége ragyogjon a mi életünkre is.

B)

I. OLVASMÁNY (Iz 50,5—9a): *„Megnyitotta az Úr Isten fülemet, én pedig nem elleneztem, meg nem hátráltam. Testemet odaadtam az engem verőknek, orcámat a tépdesőknek; arcomat nem fordítottam el azoktól, kik gyaláztak és megköpdöstek engem. Az Úr Isten az én segítőm, azért nem szégyenülök meg; azért tettem arcomat olyanná, mint a kemény kőszikla, és tudom, hogy nem szégyenülök meg. Közel van, ki igazságot szolgáltat nekem; ki szállhat perbe vele? Álljunk ki együtt! Ki az én ellenfelem? Jöjjön ide hozzám! Íme az Úr Isten az én segítőm."*

A Messiás szájába adja a próféta ezeket a szavakat, aki bátran néz szembe minden szenvedéssel. Lk 9,51-ben (vö.: Évk. 13. vas. C) az evangelista fel is használja ezt a szöveget Jézus viselkedésének jellemzésére. Nem abban bízik, hogy ellenfelei nem üthetik arcul, nem köpködhetik meg, hanem abban, hogy mindezek ellenére nem szégyenül meg, azaz végül is diadalt arat. Azért, mert vele van az Úr. Isten ügyét képviseli, az Isten feladata, hogy megvédje.

II. OLVASMÁNY (Jak 2,14—18): *„Testvéreim, mit használ, ha valaki azt állítja, hogy van hite, belőle fakadó cselekedetei azonban nincsenek? Üdvözítheti őt a hit? Ha egy testvérnek nem volna ruhája és nem volna meg a mindennapi tápláléka, és egyiktek így szólna hozzá: »Menj békében, melegedj és lakjál jól«, de nem adnátok meg neki, amire testének szüksége van, mit használna? Ugyanígy a hit is, ha tettek nem származnak belőle, magában holt dolog. Azt is mondhatja valaki: »Neked hited van, nekem meg tetteim.« Ha tetted nélkül megmutatod nekem a hitedet, tetteim alapján én is bebizonyítom neked hitemet."*

Az igazi hit élő, tehát gyümölcsöt termő. Amint nem valóságos jóakarat az, amelyik csak tanácsot ad a nincstelennek, de segítséget nem, úgy nem valóságos, élő hit az sem, amely csak szavakban nyilvánul meg, tettekben nem. Amint Jézus mondta, gyümölcseikről lehet megismerni a fákat is, meg az embereket is. (Mt 7,15—27) Az utolsó mondat igazában azt jelenti, hogy tettek nélkül nem lehet bebizonyítani a hitet, eleve biztos, hogy valahol hiba van a bizonyítás menetében, míg a hitből való cselekedetek szavak nélkül is ékes bizonyságai az életerős hitnek.

Szent Pállal nincs ellentétben Szent Jakab, bár az első azt mondja: „Az ember hit által válik igazzá, törvény szerinti cselekedetek nélkül" (Róm 3,28), míg a másik szerint: „A hit tettek nélkül holt dolog." Pál ugyanis nem a jótettekről általában, hanem a Mózes-féle törvény előírásairól beszél, Jakab pedig a szeretet-sugallta tettekről, továbbá a nemzetek apostola a megigazulás megszerzését tartja szem előtt, míg Jakab a megigazult ember kegyelemben való gyarapodásáról ír.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 8,27—35): *„Az időben Jézus elment tanítványaival Fülöp Cezareájának környékére. Útközben megkérdezte tanítványait: »Kinek tartanak engem az emberek?« Azok így válaszoltak: »Némelyek Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, ismét mások valamelyik prófétának.« Erre megkérdezte tőlük: »Hát ti mit mondtok, ki vagyok?« Péter válaszolt: »A Messiás vagy.« A lelkükre kötötte, hogy ne szóljanak róla senkinek.*

Ezután arról beszélt nekik, hogy az Emberfiának sokat kell szenvednie, a vének, főpapok és írástudók elvetik, megölik, de harmadnapra föltámad. Ezt egészen nyíltan megmondta. Erre Péter félrevonta és szemrehányást tett neki. De ő hátrafordult, ránézett tanítványaira, s így korholta Pétert: »Távozzál tőlem, sátán, mert nem az Isten dolgaival törődsz, hanem az emberekével.« Összehívta a népet és tanítványait, s így szólt hozzájuk: »Ha valaki követni akar engem, tagadja meg önmagát, vegye fel keresztjét és kövessen. Mert aki életét meg akarja menteni, elveszti azt.«"

Vö.: Évk. 22. vas. C), ill. Évk. 22. vas. A).

Péterben is fogyatékos volt még a hit. A Messiást felismerte, hitte Jézusban, de a szenvedést ellenezte. Nem állhat meg hitünk annál a pontnál, hogy Jézus értünk szenvedett és meghalt, hanem tettekben, ill. a szenvedésre való készséges vállalkozásban is meg kell mutatkoznia. Nem érzelmi fellángolásban, mint Péter-

nél tapasztalta Jézus, hanem az akarat komoly készségében. Jézus maga is így tett: „De így megtudja a világ, hogy szeretem az Atyát és úgy cselekszem, ahogy az Atya meghagyta nekem." (Jn 14,31) Átadta magát az ellenség kezébe, és nem kételkedett egy percig sem abban, hogy élete az Atya kezében van. Amikor a kereszten azt mondja: Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet — életemet (vö.: Zsolt 30—31,6), akkor a zsoltárostól eltérően már nem a haláltól való megmenekülést kéri, hanem készséges szívvel fogadja még azt is Atyja kezéből.

C)

I. OLVASMÁNY (2 Móz 32,7—11; 13—14): *„Ama napokban szólt az Úr Mózeshez, mondván: Eredj, menj le: vétkezett néped, melyet kihoztál Egyiptom földjéről. Hamar letértek arról az útról, melyet mutattál nékik: öntött borjút csináltak maguknak, imádták, áldozatokat mutattak be néki, s azt mondták: Ezek a te isteneid, Izrael, kik kihoztak téged Egyiptom földjéről. Mondta továbbá az Úr Mózesnek: Látod immár, hogy kemény nyakú a nép, hagyj, hadd gerjedjen fel ellenük haragom, hogy eltöröljem őket, s téged tegyelek nagy nemzetté. Kérlelte erre Mózes az Urat, Istenét, mondván: Miért gerjedne fel, Uram, haragod néped ellen, melyet kihoztál Egyiptom földjéről, nagy erővel és hatalmas kézzel? Emlékezzél meg Ábrahámról, Izsákról és Izraelről, a te szolgáidról, kiknek megesküdtél tenmagadra, mondván: Megsokasítom ivadékotokat, mint az ég csillagait, s ezt az egész földet, melyről szólottam, ivadékotoknak adom, és bírni fogjátok örökké. Megengesztelődött erre az Úr, és nem tette meg azt a rosszat, melyet népe ellen mondott."*

Ábrahámnak az Úrral való alkudozását juttatja eszünkbe ez a történet. Mózes nagysága szépen mutatkozik abból, hogy a felkínált dicsőséget: téged teszlek nagy nemzetté, nem fogadja el. Inkább maradjon meg a nép. Még érveket is keres, viaskodik az Úrral: ha már kihoztad ezt a népet Egyiptomból, megmutattad iránta szeretetedet, és nagy hatalmadat, miért pusztítanád el? Aztán gondolj az ősatyákra, akik olyan kedvesek voltak szemedben és akiknek esküvel ígérted, hogy megsokasítod ivadékaikat. Jobban illik hozád hűséged és irgalmad gyakorlása, mint az emberi rosszaságnak gyors és könyörtelen megtorlása.

II. OLVASMÁNY (1 Tim 1,12—17): *„Hálát adok Urunk, Jézus Krisztusnak, aki erőt adott nekem, megbízhatónak tartott és meghívott a szolgálatára, engem, aki azelőtt káromoltam, üldöztem őt és erőszakos ember voltam. De megkönyörült rajtam, mivel hitetlenségemben tudatlanul cselekedtem. Sőt valósággal elárasztott az Úr kegyelme a Krisztus Jézusban való hittel és az iránta való szeretettel. Igaz beszéd ez és teljes hitelt érdemel: Krisztus Jézus azért jött a világba, hogy a bűnösöket üdvözítse, s ezek közt én vagyok az első. De éppen azért nyertem irgalmat, hogy Jézus Krisztus először is rajtam mutassa meg végtelen türelmét, példaképül azoknak, akik a jövőben hisznek benne és így az örök életre eljutnak. Az örökkévalóság királyának, a halhatatlan és láthatatlan, egyedülvaló Istennek legyen tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké. Ámen."*

A pusztai vándorlás alatt lázongó zsidóságon is megkönyörült Isten — megkönyörült Pálon is, aki üldözte egyházát. Krisztus azért jött, hogy üdvözítse, ami elveszett. Ezt Pál példája mondhatni példabeszédszerű túlzott arányokkal igazolja. Esetéből minden bűnös reményt meríthet, és mindenki, aki a bűnösök megtérítésén fáradozik. A befejezés valószínűleg a hellenista zsidóság körében ismert doxológia.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 15,1—32, ill. 1—10): *„Az időben vámosok és bűnösök jöttek Jézushoz, hogy hallgassák. A farizeusok és az írástudók e miatt méltatlankodtak: »Ez bűnösökkel szóbaáll, sőt eszik is velük« — mondogatták. Erre mondott nekik egy példabeszédet: »Ha valakinek van száz juha és egy elvész belőlük, melyiktek nem hagyja ott a pusztában a kilencvenkilencet, hogy keresse az elveszettet, míg meg nem találja? Ha megtalálta, örömében vállára veszi, hazasiet vele, összehívja barátait és szomszédait: Örüljetek ti is, mert — mondja — megtaláltam elveszett bárányomat. Mondom nektek, éppen így nagyobb öröm lesz a mennyek országában egy megtérő bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon, akinek nincs szüksége rá, hogy megtérjen.*
Vagy ha egy asszonynak van két drachmája és egyet elveszít, nem gyújt világot, nem sepri ki a házat, nem keresi gondosan, míg meg nem találja? És ha megtalálta, összehívja barátnőit meg a szomszédasszonyokat: Örüljetek ti is — mondja —, mert megtaláltam elvesztett drachmámat. Mondom nek-

tek, az Isten angyalai is épp így örülnek majd egy megtérő bűnösön.«

Majd így folytatta: »Egy embernek volt két fia. A fiatalabbik egyszer így szólt apjához: Apám, add ki nekem az örökség rám eső részét. Erre szétosztotta köztük vagyonát. Nem sokkal ezután a fiatalabbik összeszedte mindenét, és elment egy távoli országba. Ott léha életet élve, eltékozolta vagyonát. Mikor már mindenét elpazarolta, az országban nagy éhínség támadt, nélkülözni kezdett. Erre elment és elszegődött egy ottani polgárhoz. Az kiküldte a tanyájára kondát őrizni. Örült volna, ha éhségét azzal az eledellel csillapíthatta volna, amit a disznók ettek, de még azt sem adták neki. Ekkor magába szállt: Apám házában a sok napszámos bővelkedik kenyérben — mondta —, én meg itt éhenhalok. Útrakelek, hazamegyek apámhoz és megvallom: Apám, vétkeztem az ég ellen és te ellened, arra, hogy fiadnak nevezz, már nem vagyok méltó, csak úgy tarts itt, mint egyik béresedet.

Csakugyan útrakelt és visszament apjához. Apja már messziről észrevette és megesett rajta a szíve. Eléje sietett, a nyakába borult és megcsókolta. Erre a fiú megszólalt: Apám, vétkeztem az ég ellen és teellened. Arra, hogy fiadnak nevezz, már nem vagyok méltó. Az apa odaszólt a szolgáknak: Hozzátok hamar a legdrágább ruhát és adjátok rá. Az ujjára húzzatok gyűrűt és a lábára sarut. Vezessétek elő a hizlalt borjút és vágjátok le. Együnk és vigadjunk, hisz fiam halott volt és életre kelt, elveszett és megkerült. Erre vigadozni kezdtek.

Az idősebbik fiú kinn volt a mezőn. Amikor hazatérőben közeledett a házhoz, meghallotta a zeneszót és a táncot. Szólt az egyik szolgának és megkérdezte, mi történt. Ez pedig így felelt: Megjött az öcséd, és apád levágta a hizlalt borjút, hogy egészségben előkerült — felelte. Erre az megharagudott és nem akart bemenni. Ezért az apa kijött és kérlelte: De ő szemére vetette apjának: Látod, én annyi éve szolgálok neked és egyszer sem szegtem meg parancsodat. És nekem még egy gödölyét sem adtál soha, hogy egyet mulathassak a barátaimmal. Most meg, hogy ez a fiad megjött, aki vagyonodat rossz nőkre pazarolta, hizlalt borjút vágattál le neki. Az csitította: Fiam, te mindig itt vagy velem, és mindenem a tied. Kellett vigadnunk és örülnünk, mert ez az öcséd, halott volt és életre kelt, elveszett és megkerült.«

Mindhárom példabeszéd megegyezik abban, hogy valaki elvesztette valamijét és nagyon boldog, hogy újból rátalál. Az első két példában lényegében csak a megtaláló lelkületéről: kereséséről és a megtalálásból fakadó öröméről van szó, míg a harmadik, az elveszettnek megtérését, bánatát, tette elítélését is tartalmazza. Hasztalan van az Istennek nagyon sok gyermeke, mégis fájlalja egynek az elveszítését is. A nagyobb öröm, amit az égiek a megtérő egy bűnös fölött is éreznek, részint lélektani, ábrázoló-eszköz, mely az előbbiek hatását fokozza és összefoglalva az emberre alkalmazza, másrészt úgy is felfoghatjuk, mint az isteni kegyelem diadala miatt érzett örömet. Egy-egy bűnös megtérésében kinyilvánul, megdicsőül Isten nagy irgalma és erős szeretete. A jók állhatatossága nem olyan eklatáns bizonyíték ezek mellett: előbbiben van valami a csoda szokatlanságából, feltűnő voltából.

A tékozló fiúról szóló példabeszédből elég néhány dolgot kiemelni: az atya várta vissza fiát. Ha a képek nyelvéről a valóság megnevezésére térünk át, azt meg kell mondanunk, hogy Isten várja a bűnöst, hogy megtérjen, sőt ő készteti megtérésre. Az a bűnbánó gondolat és érzület, mely a bűnöst visszahozza, csak visszhangja annak a mérhetetlen irgalomnak, mely Isten szívéből a bűnös felé árad. Téves értelmezés volna a bűn elbagatelizálását érteni ki a példából. A fiú őszintén bánja a bűneit és az apa minden megértő és megbocsátani kész jósága mellett sincs szó arról, hogy nem történt semmi. Ellenkezőleg: meghalt és most él. Mi hajlamosak vagyunk vagy ezt a végletet választani, mely tehát kizárja az igazi bűntudatot vagy a másikat, mely könyörtelen, meg nem értő, az otthonmaradt testvér mentalitását követi. Csak a szentség és ártatlanság tud igazán megbocsátani, a bűnösért aggódni és megmenekülésén szívből örülni. Ennek alapján tesztnek is felfoghatjuk ezt az evangéliumot. Kinek adok igazat: az apának vagy az otthon maradt testvérnek? Milyen az én magatartásom, érzületem bűnös embertársaimmal szemben?

Mózes könyörgött a népért, személyi előnyét félretéve. Pál magasztalja az Isten irgalmát, mely az ő életében olyan fényesen megmutatkozott. A zsidóság Jézus korára mintha megfeledkezett volna arról, hogy mennyiszer gyakorolt vele szemben is irgalmat az Úr. Szűkkeblű volt a pogányokkal szemben, irigyelte tőlük az Isten országát. Az otthon maradt testvér lelkülete volt meg bennük. Pál teljes erejével a tékozló fiúk, a pogányok felé fordult és saját életének példájával is igyekezett felszítani bennük az Isten határtalan irgalmába vetett bizalmat.

A szentmisében mindannyian úgy jövünk Isten elé, mint a tékozló fiú. Beismerjük vétkes voltunkat és méltatlanságunkat a

fiút illető bánásmódra. Szerencsénkre van egy testvérünk, aki mindig otthon volt, nem hűtlenkedett el az Atyától. Ő nem vádlónk, hanem közbenjárónk az Atyánál. A szentmise a kiengesztelődés nagy alkalma, amikor nemcsak mi magunk kérjük az Atya irgalmát, hanem testvérünk, Jézus, és ő rendezi a kibékülés örömére a lakomát.

Tekintély és lelkiismereti szabadság

Világjelenséggé lett korunkban a tekintély válsága. Előreláthatólag még évtizedekig el fog tartani, amíg ez a probléma elvileg tisztázódik, s amíg megszületik a harmónia a tekintély és az egyéni szabadság között. A nagy kiforrásig is élnie kell azonban a hivő embernek, s nem közömbös, hogy milyen magatartást tanúsít ebben az átmeneti időben. Annak a tudatában, hogy a helyzet még nem érett végleges válaszadásra, sőt precíz kérdésfeltevésre sem, mégis meg kell kísérelni valamelyes álláspont kialakítását. Úgy mondhatnánk, hogy ma a kérdést még csak a régi formában tudjuk feltenni, de már nem elégedhetünk meg egyszerűen a régi válaszszal.

A tekintéllyel találkozó egyéni ember számára a régi kérdésfeltevés így hangzott: engedelmesség, vagy engedetlenség? Az ember csupán e két lehetőség között választhatott, magatartása e két kategóriába sorolódott. Erre a kérdésre a régi válasz egyértelmű volt: az engedelmesség a helyes! Jézus tanítása és példája az alázat és engedelmesség útját jelölte meg követendő iránynak.

Ma mégis úgy érezzük, hogy ez az egyszerű és határozott válasz nem kielégítő. Mélyére kell néznünk a krisztusi alázatnak.

Jézus valóban az alázat útját járta, de mégsem engedte magát letéríteni az ő egyéni útjáról. Sem ellenségei tekintélye vagy hatalma, sem barátai kérése és tanácsa nem tudták egyéni elhatározását megingatni. A szelíd és alázatos Jézus egyben a legfüggetlenebb ember volt, aki hajthatatlanul járta a saját útját. A hivatalos tekintéllyel szemben is megvédte lelkiismerete szavát, melyben az Atya szava nyilatkozott meg.

Jézus esetét természetesen tekinthetnénk kivételes esetnek, mert őelőtte egészen világosan állott küldetésének minden részlete, amit mi magunkról nem mondhatunk el. Jézus tanításának igazi megértése és az Egyház története mégis meggyőz bennün-

ket arról, hogy a hivőnek követnie kell Jézus függetlenségét is. Mert Jézus boldogoknak mondja a lelki szegényeket, szelídeket és békességeseket, de megkívánja azt is, hogy ezekhez az erényekhez, még mások véleményével szemben, még üldöztetések ellenére is ragaszkodjunk. Egyszerre követeli Jézus tőlünk az alázatosságot és a lelkiismeret követését. A szentek története bőven mutat példát arra, hogy Isten kiválasztottjai megértették Jézus tanítását az igazi engedelmességre vonatkozóan. Főleg a rendalapítóknál és új magánkinyilatkoztatásban részesülőknél fordult elő sokszor, hogy a hivatalos egyházi tekintély szembe helyezkedett a szentek által akart újításoknak. Ezek a szentek nem lázongtak, alázatos engedelmességet tanúsítottak (régi szellemben írt életrajzaik eléggé ki is emelik ezt), de: — és ez a döntő! — nem mondtak le küldetésükről. Engedelmesen tudomásul vették az ellenkező egyházi döntéseket, de szívükből nem vetették ki az elítélt eszmét, hanem új utakat kerestek annak érvényesítéséhez. Egyszerre voltak engedelmesek és engedetlenek. A sok példa közül csak egy egészen megrázóra hivatkozom. Mikor Ward Máriát, mint veszedelmes eretneket az Inkvizíció egy kolostorba internálja, s ő ott a szenvedések következtében halálra válik, a szentségeket csak azzal a feltétellel hajlandók feladni neki, ha beismeri és megbánja tévedését. Mire a szent kijelentette, hogy inkább meghal szentségek nélkül, mint azzal a halálos bűnnel, hogy Istentől nyert küldetését megtagadja, elárulja.

Világos tehát, hogy — bár az engedelmesség és alázat útján kell járnia Jézus hívének, — az engedelmesség és alázat nem azonos az önállótlan primitívséggel. A vitás kérdéseket nem lehet elintézni, a lelkiismeret szavát nem lehet elhallgattatni az engedelmességre való hivatkozással.

A sátáni engedetlenség

Az egyoldalú, téves alázattal hasznos lesz szembeállítani az egyoldalú, téves önállóságot. Kérdezhetjük: mi volt az a mozzanat, amely a sátán önállóságát tragikussá, vétkessé tette? Nem kell feltételeznünk, hogy már kiindulásában világos, kiérett szembefordulás volt az Istennel. Ismét az Egyház története mutat példákat arra is, hogy sokan Istenre, lelkiismeretükre hivatkozva indultak el a fanatizmus, gyűlölet, pusztítás útján. Saját megítélésük szerint jót akartak, s mégis eltévelyedtek.

A Szentírás nem ad kimerítő tanítást az ördögről. Inkább csak utalások, esetek szerepelnek, s ezekből a — nem is mindig egy-

séges — adatokból kell következtetnünk. Annyi mégis kiolvasható, hogy leggyakoribb megnevezése: sátán = ellenség és diabolos = rágalmazó. Tevékenysége is különböző, de legáltalánosabban a kísértésben jelentkezik. Megkísért az első emberektől kezdve mindenkit a világ végéig. A kísértést úgy tekintjük, mint az ördög ravaszkodását, mellyel az embert félrevezetni igyekszik. A sátán volna tehát a nagy hazudozó, aki — bár tudja, hogy nincs igaza, — mégis rászedi az embereket. Sőt, tulajdonképpen önmagát is becsapja, mert esztelen magatartásával megfosztja magát az üdvösségtől.

Be kell vallani, hogy eléggé nehéz magyarázni, vagy elképzelni a sátánnak ezt a magatartását. Miért jó ez így neki? Miért nincs lehetőség helyzetének megváltozására? — Szerintem a probléma egy részét az okozza, hogy túlságosan céltudatosnak és számítónak képzeljük az ördögöt. Könnyebben érthetővé válik magatartása, ha feltételezzük, hogy ő nem csupán becsapni akar minket, hanem valahogy úgy látja a világot, ahogy a kísértésben velünk elhitetni akarja. Ez a feltételezés ugyan nem bizonyított tétel, de a kinyilatkoztatás adataival összeegyeztethető.

A kísértésekben, melyeket a Szentírás elbeszél, nem az ígérgetés az egyetlen elem. A sátán kecsegtető ígéreteit megelőzi az elégedetlenség felkeltése. Az első embereket rádöbbenti, hogy még a Paradicsomban is hiányzik valamijük. Jézust a pusztában figyelmezteti, hogy éhes, hogy túlságosan elhagyatott, és hogy a nagyvilág szépségéből vajmi kevés jutott neki. A Szentírás és a szentek életének minden kísértésében megtalálható ez az alapvető mozzanat: az elégedetlenség szítása. Annyira sajátos vonása ez az ördögnek, hogy joggal feltételezhetjük: ez az ő alapvető beállítottsága. Így érthetőbbé válik az ördög különös viselkedése, hiszen ha mindent sötéten lát, ha mindenütt észreveszi a hibát, akkor természetes, hogy lázong Isten ellen és minket is lázadásra uszít. Az emberek életéből is jól ismerjük ezt a magatartást: vannak emberek, akik mindenben rosszat látnak, akik állandóan dühöngenek, akiket felháborít mások mosolygása. A pokol valahogy ennek az állapotnak beteljesedése, mikor végképp elveszti a lélek a képességet arra, hogy észrevegye a szépet, a jót.

A diabolos szó eredeti jelentése is erre utal. Az ördög a rágalmazó, aki Isten alkotásában észreveszi a hibát, aki ócsárolja Isten művét: „Aztán mi végre az egész teremtés? Dicsőségedre írtál költeményt, beléhelyezted egy rossz gépezetbe, és meg nem unod véges végtelen, hogy az a nóta mindig úgy megyen." (Madách: Az ember tragédiája. I. szín.) Az ördög lázadását, a végzetes ön-

állóságot az elégedetlenség szülte. Ezt az elégedetlenséget akarja azután az emberekbe is beoltani: lázadjatok, mert a világ tele van hibával!

Krisztus és Antikrisztus

A keresztény ember keresztelésekor ígéretet tesz arra, hogy ellene mond az ördögnek és minden művének, csábításának: a lázadásnak is. De vajon jól teszi-e? Nincs-e valóban tele a világ hibával? Nincs-e igaza az Antikrisztusnak, aki lázadásra szít a szenvedés ellen? Nem vetik-e minduntalan a hívek szemére azt, hogy lecsitítják a szenvedők jogos panaszkodását, hogy megbénítják a haladás lendületét passzivitásukkal?

Mindezek a kérdések teljesen jogosak lennének, ha maga Krisztus nem azért jött volna, hogy az emberiség nyomorán segítsen, s a végleges megoldást meghozza. Isten is tudja, hogy a világ átmeneti állapotban van, s tökéletlen. De Isten üdvözítő útja nem a lázadás, a dühöngés. Isten a szeretet útját ajánlja. Egy hasonlattal azt mondhatnánk, hogy az Antikrisztus olyan, mint a rossz pedagógus, aki utálja és üldözi a buta tanulót. Krisztus a jó pedagógus, aki megsajnálja és felkarolja a rossz tanulót.

A kereszténynek is észre kell vennie a világban levő rosszat, szenvedést. De a kereszténynek ki kell bírnia a rossz látást! Nem szabad kétségbeesnie, nem akarhatja a rossz kiirtását, mert a pusztítás mindig a jót is pusztítja. A kereszténynek a rosszat megnemesítenie kell! Nem a pusztítás, hanem az építés a krisztusi út, az üdvösségnek egyetlen járható útja. Az elítélés, a dühöngés, önmagunk dacos elhatárolása a hibáktól: ez az ördög útja. Ez az út lehet tetszetős, amikor az ember öntudatosan pálcát tör a hibák felett, de ezzel meddőségre ítélte önmagát. Az elítélés nem hoz megoldást, megoldást csak a krisztusi szeretet hoz, amely azonosulni tud még a bűnösökkel is.

A tekintély és egyéni lelkiismereti szabadság kérdésében ma még csak ennyit mondhatunk. A kettő között esetenként az a döntő, hogy melyikben nyilatkozik meg inkább a krisztusi szeretet. Őrizni a tekintélyt, hogy elhatároljuk magunkat a „bűnös világtól", ugyanolyan bűn, mint lázadni a hibák miatt. De őrizni a tekintélyt, hogy azzal szolgálhassuk a világot, vagy követni az egyéni lelkiismeretet a nagyobb szeretet érdekében: egyaránt krisztusi út.

A)

1. *Miért kell kibékülni?*

Sirák fia több meggondolásra figyelmeztet.

„Gondolj a végső dolgokra, a rothadásra és halálra!" — Talán úgy kell érteni, ahogyan a jobb lator mondotta: Ne bántsd, hiszen ugyanazt szenvedi, mint mi. — De érthetjük így is: Ki vagy te, rothadásra ítélt ember, hogy bírónak képzeled magad, holott Istené a megtorlás vagy a könyörület? — Az újszövetségi ember, ha a „végső dolgok" fényében nézi a dolgot, arra kell gondolnia: A menny az örök Szeretet országa, oda csak a szeretet mehet be, ellenséges érzésből, gyűlöletből, bosszúvágyból egy csöpp sem.

„Gondolj az Isten félelmére!" — Ezt már maga magyarázza meg a Szent Író: „Ki bosszút akar állni, az Úr áll bosszút rajta, és ugyancsak megtartja bűneit." Aki megbocsát, annak az Úr is kegyelmez: „Bocsáss meg társadnak! Akkor te is, mikor könyörögsz, elnyered bűneid bocsánatát." Aki nem akar megbocsátani, az maga sem fog irgalmat találni, ha bűnbocsánatért könyörög.

„Gondolj a Magasságbeli szövetségére!" — Ez a mondat sokirányú megfontolásra késztet. Isten az emberrel kötött szövetségben előírásokat, parancsokat adott, köztük az ellenségszeretet követelményét. Tehát a megbocsátás a szövetség lényegéhez tartozik. — A szövetségeseknek egyformán kell gondolkodniok. Világos tehát, hogy gondolatainkat, érzelmeinket Istenéihez kell szabnunk. — A szövetség révén nemcsak Isten szövetségese lettem, hanem Isten népe minden tagjának szövetségese is. A nézeteltérések ellenére sem láthatok ellenséget embertársaimban, hiszen szövetségesem. Amit ellenem vétett, nem elvetemültségnek fogom fel, csak gyengeségnek, emberi gyarlóságnak, tévedésnek, így könnyebben meg tudok bocsátani.

Tehát: „Hányszor vétkezhet ellenem felebarátom, hogy megbocsássak neki? Talán hétszer?" „Nem hétszer, hanem hetvenhétszer."

2. *Elhibázott élet*

Sokan és sokszor érzik úgy, elhibázták az életüket. Alapvetően csak az hibázza el, aki nem értette meg azt, amit Szent Pál mond a mai Leckében, hogy ti. Istennek élünk és halunk, mindenképpen és örökké az övéi vagyunk. Végleg elhibázott mindent, aki önmagának él.

Mi, emberek valamennyien Isten teremtményei vagyunk. Istennek a teremtéssel, tehát az ember teremtésével is célja volt. Cél nélkül cselekedni, ez értelmetlen dolog, ilyet nem tehetett a Végtelen Értelem. De Istennek más célja nem lehetett, mint önmaga, hiszen nála nincsen nagyobb. Isten nem állíthatja magát más valaki szolgálatába, mert akkor nem volna Isten. Önmagának teremtett tehát mindent. Minden és mindenki Istent dicsőíti. Vagy önként, vagy akarata ellenére. (Az embernek is csak önmagánál nagyobb lehet a célja: Isten, eszmény, emberiség. Magamnál kisebb célom nem lehet, ameddig épeszű vagyok. Nem lehet célom pl. egy kis kutya, hogy ti. azért élek, hogy ha mégúgy szeretem is.) Aki tehát nem Istennek él, nem őt akarja megdicsőíteni, annak az egész élete tévedés.

Ádám bűne nem az almaevés volt, nem is a „nemi élet megkóstolása", mint sokan gondolják, hanem hogy maga akart istene lenni önmagának, vagyis önmagának akart élni. Akik meg vagyunk keresztelve, meghalt bennünk ez a „régi ember", Ádám, új életre támadtunk Krisztusban. Krisztus pedig utolsó csepp vérig Istené volt, neki engedelmeskedett a kereszthalálig, őt dicsőítette meg életében és halálában. Aki meg akar maradni Krisztusban, és ez az üdvösség egyetlen lehetősége, annak ugyanígy kell gondolkoznia és élnie. Aki feltámasztja magában a régi Ádámot, az örök halálra ítéli önmagát, mert egy végleg halálraítélt magatartást, az ember istenesdijét keltette életre önmagában.

Nem szabad azt gondolni, hogy mivel Istennek élünk, nem élhetünk az emberiségért, eszményekért, magasabb célokért, a családunkért, népünkért. Hiszen Jézus is értünk, emberekért ontotta vérét, értünk áldozta életét. Isten a végcél, a Legnagyobb, de van sok közbeeső cél, és élhetek, sőt kell élnem mindezért, ha Istenre irányul. Aki a családját, népét, a békét, az emberiséget, a tudományt szolgálja, Istent szolgálja. És önmagát is, mert az Atya megdicsőítette Krisztust és megdicsőít engem is, ha Krisztusban megdicsőítem az Atyát.

3. *Isten adósai vagyunk*

A mai Evangélium figyelmeztet: Adósai vagyunk Istennek. Sajnos, az ember szívesen elfeledkezik minden adósságáról: Kölcsön, hitel, szülők, jótevők. Legszívesebben azt felejtjük el, amivel Urunknak tartozunk.

Van adósságunk, mert Isten tulajdonai vagyunk teremtett, fenntart, gondunkat viseli. Mindenünket neki köszönhetjük. Nála nélkül nincs semmi. És ezen felül Jézus Vérével vásárolt meg minket, kiváltván a Gonoszság hatalmából.

Tehát: Övé testünk, lelkünk. Joga van gondolatainkra, szavainkra, érzelmeinkre, tetteinkre. Ha egyetlen percünk vagy csak pillanatunk nem Istené, elvettük tőle, ami az övé, és így kétszeresen adósaivá válunk.

Az adósságot meg kell fizetnünk. Az Úr nem engedi el csak úgy, egy kézlegyintéssel. Megmondta: Mindent számontart és számadásra hív. Hatalma is van behajtani mindent, az utolsó fillérig.

Fizetnem kell, de hogyan? Azt a szót, mely nem volt Istené, azt a cselekedetet, mely Isten ellen volt, azt az Úrtól ellopott percet visszahozni, megmásítani nem lehet. De lehet fizetni. Nem földi pénzzel. Az örökkévalóság pénze: Százasok: Krisztus értünk ontott Vére; miatta engedi el Atyánk tartozásainkat. De megköveteli a mi filléreinket is: bánat, gyónás, vezeklés, jóvátétel.

De Jézus Vérét és a mi „filléreinket" csak feltétellel fogadja el értünk az Úr: ha mi is megbocsátunk. Ebben a kérdésben nincs tréfa és nincs felmentés vagy kivételezés. „Így cselekszik veletek mennyei Atyám is, ha mindenki szívből meg nem bocsát felebarátjának."

4. *Kettős „Megbocsátások"*

Isten Országa nem valósulhat meg e szó nélkül: Megbocsátok. És nem is egyszer, de kétszer kell elhangoznia. Egyszer Isten ajkáról, egyszer a miénkről.

Isten Országa — Isten élete bennem a földön, az én életem Istenben a mennyben. De nem lehet együtt tűz és víz, szentség és bűn. Én bűnös vagyok, mint ember és mint egyén. (Eredeti bűn, személyes bűnök.) Isten nem ölelhet szívére, nem vehet fel a Szentháromság közösségébe, ha előbb megbocsátó szavával el nem törli minden bűnömet, tisztává, szentté nem tesz, magához hasonlóvá. E szóért halt meg Jézus, ezt a szót halljuk a bűnbánat szent-

ségében. Aki nem akar gyónni, az kimutatja: nem kíváncsi Isten megbocsátó szavára.

De az üdvösséghez szükséges még egy „Megbocsátok". Az, amelyet nekem kell kimondanom embertársaim felé. A menny nemcsak együttélés Istennel, de együttélés testvéreimmel is. Csak aki úgy lép ki a földi életből, hogy előbb egy lett testvéreivel, az léphet át a végtelen Boldogság életközösségébe, mert ott találkozik testvéreivel. Az emberekkel való egység alapjához pedig elkerülhetetlenül hozzátartozik ez a szó: Megbocsátok, mindent és egészen megbocsátok. Ha már tökéletesen nem tudjuk szeretni egymást, legalább haragudnunk nem szabad egymással, hogy tudjon valamit kezdeni velünk az Isten. Ő nem külön-külön ölel bennünket magához, hanem Krisztust és mindenkit, akik egyek Krisztusban. És nincs egység, nem lehet egy a többiekkel Jézusban az, aki legalább meg nem tud bocsátani. Természetesen nem szóval kell megbocsátani (ez esetleg sértő leereszkedésnek hat), hanem szívben és viselkedéssel.

Emberi szólás: Ahogyan bánik velem valaki, én is úgy vele. Kicsinyes és csúnya álláspont. Mi lenne, ha Isten is ezt modaná nekünk: Úgy bánok veletek, mint ti énvelem. Isten ezt mondja: Úgy bánok veletek, mint ti egymással. Aki megbocsát, annak én is megbocsátok. De csak annak.

B)

1. *„Nem szégyenülök meg"* (Iz 50,7)

A kapott pofont megszégyenülésnek érzi az ember, akár a szó szoros értelmében, akár átvitt értelemben kapja. Le is szokta nézni a világ, aki „hagyja magát". De más az Isten bölcsessége. Akinek, mint Jézusnak „megnyitotta az Úr fülét", az hajlandó elviselni másoktól a verést, a leköpdösést, a gyalázatot és tudja, hogy nem szégyenül meg. Aki Jézus tanítványa, az elvisel mindent, akár hitéről, akár erkölcsi elveiről van szó, akár csak egyszerűen személyében bántják.

Miért nem szégyen a gyalázatok elviselése? Mert erő. Erő akkor, ha nem tudok visszaütni, de mindennek ellenére kitartok becsületemben, hitemben. Erő akkor is, ha vissza tudnék ütni, mert önlegyőző szeretet. Nincs nehezebb, mint önmagamat legyőzni. Nem arról van szó, hogy gyáván megfutamodok. „Arcomat nem fordítom el azoktól, kik gyaláztak és megköpdöstek engem." Arról

van szó, hogy semmi sem tud megrendíteni szeretetemben, melylyel szeretem Istent és az embereket.

Ha bátran szembenézek minden szenvedéssel, nem árthat nekem senki. Még az sem, aki meg tud ölni, aki tönkre tudja tenni életemet, aki pokollá változtathatja minden órámat. (És ez lehet bárki, még a házastársam, a gyermekem, az anyósom, a vejem is.) Legyőzni csak az tud, aki bűnre tud vinni, elvfeladásra, megalkuvásra, gyűlöletre, bosszúállásra.

Aki Jézussal vállal minden szenvedést, az önmagánál sokkal nagyobb erőben bízik: Istenében. Aki Jézus Lelkével reagál mindenre, amit gyalázatnak tart a világ, az osztozik Jézus győzelmében.

2. *Hit és cselekedetek*

Kis gyerek kérdése: Aki rossz lesz a mennyországban, azt kikergetik onnét?

A mennyben senki sem lesz „rossz", senki, a legkisebb bűnt sem követi el. Mert a boldogság ott abban fog állni, hogy színről-színre látjuk majd Istent, nem testi szemünkkel, hanem szellemünkkel. Ezért nem követ el senki bűnt a mennyben: mindenki teljes világossággal látja és átéli majd a Végtelen Bölcsesség és Jóság, a Végtelen Szeretet és Szeretetreméltóság szellemében, hogy Istent szeretni kell minden erőnkkel, ez pedig kizárja a bűnt.

A mennyei istenlátás valamiképpen megkezdődik már a hitben. Az is magának, Istennek a megismerése, csak nem színről-színre, hanem mintegy fátyolon át, homályosan. Ezért, aki hisz, az tud vétkezni. Abból, hogy valaki vétkezik, akár súlyosan vétkezik, még nem következik, hogy nem hisz. Az viszont biztos, hogy aki súlyos bűnben él, vagyis nem szereti Istent, valamit is jobban szeret Istennél, annak egyrészt gyenge a hite, másrészt pusztulás fenyegeti a hitét.

A földi istenismeret, a hit minél tökéletesebb, annál jobbá teszi az embert. „Aki azt mondja: Ismerem, de parancsait nem tartja meg, az hazudik", — írja Szent János apostol. Aki hisz, üdvözül, aki nem hisz, elkárhozik, Jézus mondta így. Jakab apostol pedig így ír: „Tetteim alapján bizonyítom neked hitemet". De nemcsak az embereknek bizonyítom így, Istennek is. A csupán „hiszek" nem győzi meg sem az embereket, sem a mennyei Atyát. Tehát életemmel akarok tanúskodni hitemről, életemmel akarom megvallani Jézust, hogy ő is megvalljon engem Isten előtt.

3. *Komolyan veszed Jézust?*

A mai Evangéliumból kiderül, hogy akik látták és hallották Jézust, tanítását és csodáit, akik ismerték jellemét, azok rendkívüli valakinek tartották, másnak, többnek, mint ő maguk. Ez a többnek-tartás azonban nem elég. Egy valami elég, ha valaki felismeri és megvallja, hogy Jézus az istenküldte Messiás, az élő Isten Egyszülöttje. Egyedül ez elég, mert egyedül ez a teljes valóság, és egyedül ez teszi lehetővé, hogy olyan komolyan vegyem Jézust, amilyen komolyan kell.

Mindegyikünknek éreznie kell, hogy nem annyira tökéletes, nem él annyira Jézus tanítása szerint, amennyire szükséges lenne. Gyengeségünk mellett ennek fő oka az, hogy kevés a hitünk. Kicsit túlságosan elméleti és felületes a hitünk. Jézust mindenesetre magunk felett lévőnek érezzük és valljuk, de mintha többé-kevésbé üres szólam lenne életünkben az, hogy ő a Megváltó, hogy ő Isten.

Jézus intette Pétert és az apostolokat, ne mondják senkinek, valójában ki ő. Túlságosan mellbevágó tény ez, felfoghatatlan annak, aki nem kapta meg a mennyei Atya kegyelmét. Ha számunkra nem valami egészen rendkívüli, mindig új és mindig lenyűgöző valami az, hogy Jézus Isten, az azt jelenti, hogy eléggé vérszegény a hitünk. Inkább megszokás, mint átélt valóság. Ezért nincs az a hivő, akinek ne kellene imádkoznia a hitért, a több, az élőbb, a hegyeket mozgató hitért.

Péter történetéből világos, hogy e vallomása idején még az ő hite is kicsiny volt. Nem lehetek nyugodt tehát, hogy az én hitem már elégséges. Tetteim mutatják, hogy bizony, még sokat kell imádkoznom.

4. *Egy gondolat a házasságról*

Kicsit titokzatos a mai Evangélium utolsó mondata: „Aki életét meg akarja menteni, elveszti azt." De rögtön világosabb lesz, ha a gyakorlatban használjuk fel, például a házassággal kapcsolatban.

Nincs függetlenebb, szabadabb valaki, mint a felnőtt fiú és leány. A szülők védőszárnya alatt szinte teljesen magának élhet néhány esztendeig. Sokszor még a keresete is egészen az övé, de övé a szabad ideje, az életbeosztása, a szokásai, a barátok megválasztásának szabadsága. Úgy is szokták érezni: Övék az egész világ.

Mihelyt azonban egy ifjú és egy lány az oltár előtt örökre összeköti az életét, le kell mondania erről az önálló, csupa szabadság életéről. Ezentúl már mindenben figyelembe kell vennie házastársát, majd a gyermekeit, a családot.

„Aki életét meg akarja menteni..." Azért sikerül rosszul nagyon sok házasság, mert a fiatalok meg akarják tartani azt a független legény- és leányéletet. Nem tudnak lemondani róla egymásért, az új életért. Nem akarnak alakulni, egymás terheit viselni, alkalmazkodni, egymásra tekintettel lenni, megbocsátani, ötleteiket feláldozni, hangulataiknak parancsolni, ha ez szükséges. „Mind két csókolózó idegen..." Két élet nem futhat egymás mellett, ha nem akar együtt futni, sőt eggyé válni.

„... elveszti azt." Nem lehet közösen egyéni életet élni. Aki úgy akar élni a házasságban is, mintha még független lenne, az elveszett. Mert a független élet lehetetlen, azt tönkreteszi az a másik, akivel össze van zárva. De az új, a közös élet sem lehet az övé, mert ahhoz le kellene mondania a régi független életről. Az ilyen élet elveszett élet.

Akik akármilyen régen élnek már házasságban, azokra is áll: Minden napnak szinte minden órájában le kell mondaniok saját életükről, hogy megtalálják a közös élet szépségét, örömét.

Aki szereti gyermekeit, erre próbálja nevelni őket: Tudjanak lemondani szeretetből. Csak így találhatják meg azt az életet, amely méltó az élet névre.

C)

1. *Isten szíve szerinti férfi*

Csak csodálni lehet Mózest, olyan hősies a magatartása a mai Olvasmány elbeszélésében. A tökéletes önzetlenség, megbocsátás, másokért élés örök példaképe. Nemcsak előnyt nem akart szerezni mások kárából, de olyanokért könyörgött a maga kárára, akik neki személy szerint is töménytelen keserűséget okoztak, akik közül sokan neki esküdt ellenségei voltak. Igazán méltó vezére volt Isten népének.

Sajnos, mi nagyon meg vagyunk elégedve önmagunkkal. De próbáljam csak magam Mózeshez mérni, majd meglátom, ha ugyan látni akarom, ki és mi vagyok én. Mózes a közösségért élt. Nem volt magánélete, minden lélegzetvétele, minden gondolata népéé volt. És én? Én azt szeretném, ha a közösség lenne értem. Kihasználni akarok csak másokat. Mózes olyanokért áldozta ma-

gát, akik nem érdemelték sem objektíve, sem az iránta való viselkedésükkel. Én megsértődöm, begubózom, „leveszem róluk a kezem", „fütyülök rájuk" stb. Mózes eldobja másokért saját „szerencséjét", én mások vállán szeretnék felkapaszkodni, mások tüzénél pirítgatom a magam pecsenyéjét. Én „okos" és „ügyes" vagyok, ahogy mondják „életrevaló". Pedig csak ostoba nyárspolgár vagyok. Azért ostoba, mert azt hiszem, hősies önzetlenség nélkül is boldog lehet valaki.

Nem jól sikerült a házaséletem? Nem értenek meg barátaim, gyermekeim, munkatársaim? Nem szeretnek? Magányos vagyok? Ez előfordulhat mindenkivel. Mózessel is így volt. Csak az a kérdés, hogy mi ennek az oka? Ha önzésem, akkor megérdemlem, és akkor csak előjátéka mindez a kárhozatnak. Ha valóban „nem bennem van a hiba", akkor mindez a tisztulás, a lelki felemelkedés forrása. Ha mások bűne engem is bűnbe ránt, mivel vagyok különb? Mózest a mások bűne naggyá, hőssé tette. Tehetne engem is, ha beképzeltség helyett kérném Istenemtől az ő Szentlelkét. Isten kegyelme mindenki számára készen áll. Tőlem függ, leszek-e én is Isten szíve szerinti ember.

2. *A boldogság madara*

Különös madár: Aki mindenáron meg akarja fogni, sohasem éri el. Aki hajlandó lemondani róla másokért, az megérzi, hogy fészket rakott a szívében. Mózes olyan ember volt, aki hajlandó volt nem egyszer, de újra és újra feláldozni saját boldogságát népe boldogulásáért.

Így van ez a házasságban is. Attól boldogságot remélnek, de csak azoknak adatik meg, akik nem akarnak mindenáron boldogok lenni. Mert ha a házastársak mindegyike hajszolja a boldogságot, mi a vége? Vagy válás, mert „csalódnak" egymásban, mert úgy remélik, más valakivel több lesz a boldogságuk. Vagy házasságtörés. Vagy veszekedő, rossz viszony, hiszen, aki mindenáron boldog akar lenni, az nem tud lemondani, alkalmazkodni, áldozatokat hozni. Szép házaséletet csak az remélhet, aki annyira szeret, hogy hajlandó megfeledkezni saját boldogságáról.

Valamit a szülőknek is meg kell érteniök: A gyermek nem azért van, hogy boldoggá tegye szüleit. A gyermeket arra teremtette Isten, hogy elhagyja apját és anyját. A szülőknek csak akkor lesz örömük gyermekeikben, ha nem várják tőlük saját boldogságukat. Jó szülőknek már a kezdet kezdetén ez az alapállása. Vagyis nem aszerint határozzák meg, hány gyermeket „tervez-

nek", hogy nekik mi esik jól. Ez önzés, nem gyermekszeretet. A gyerekek számát az határozza meg, hogy szeretik a gyermeket, tehát annyinak adnak életet, ahánynak felelősen tudnak. A nevelésben se az legyen a főcél, hogy a gyerekek szeressék őket, mert ilyen alapon születik a kényeztető félrenevelés, a szeretetnek engedékenységgel és elhalmozással való megvásárlása. A nevelés normája: A gyermek boldogsága, melyet úgy segítenek a szülők, hogy rendes, becsületes embernek nevelik őket.

A házasságot, mint az egész földi életet, nem arra szánta Isten, hogy boldoggá tegyen bennünket. A földi lét, és benne a házasélet arra van, hogy bebizonyítsuk: Megérdemeljük a boldogságot. Mózest nem az tette boldoggá, hogy Vezér volt, hanem az, hogy népéért áldozta magát, egyéni boldogságát. Én is azzal érdemlem ki a boldogságot, hogy annyi szeretet van bennem, hogy le tudok mondani másokért a boldogságról.

3. *Te melyik fiú vagy?*

Minden ember hasonlít a parabola valamelyik fiújához. János apostol az idősebbhez, Péter és Pál a fiatalabbhoz. És én? A lényegében mindig hűségeshez hasonlítok vagy a tékozló fiúhoz? Akármelyikhez, a mai evangéliumban hozzám is szól Jézus.

Ha tékozló fiú vagyok, azt mondja Atyám: Várlak. Szeretettel várlak, hogy megbocsássak. Nem büntetni akarlak, hanem örülni neked. Nem megtűrni foglak, hanem dédelgetni. Hagyd ott a sertésólat, nálam jóllakhatsz örömmel. Csak egy szót szólj, én magamhoz ölellek. Nem fogom emlegetni a múltat. Azt akarom, mindenki örüljön neked. És ha nem is akarnak befogadni, én kárpótollak szeretetemmel. Csak kelj fel és jöjj haza.

Ha legalább lényegében mindig hűséges voltam, azt mondja Atyám: Mindenem a tied. Szívedbe adtam Lelkemet. Az én életem, az én boldogságom az örökséged. Csak azt kérem tőled, értsd meg tékozló testvéreidet, és érts meg engem. Lásd be, örülni kell, ha, aki halott volt, ismét életre támad, ha, aki elveszett, ismét hazatalál. Örülj velem, csak így lehet tied a Lelkem.

Ha szeretem Istent, egy valami fontos nekem: Örömét lelje bennem, örömét lelje testvéreimben. És ha örül az én Atyám, vele örülök.

4. *Aggódó édesanyánk*

A tékozló fiú parabolájához hozzá lehet fűzni egy gondolatot: A mennyei Atya nemcsak várja tékozló fiait, de értük küldi az Édesanyát, Máriát. Lourdes-ban aggódó tekintettel hívta a bűnösöket. Fatimában komolyan a lelkükre beszélt. Syracusában már csak sírni tudott.

Az édesanya aggodalmát érezzük Szűzanyánk szívében beteg gyermekeiért. Mert a bűnös beteg. A legborzasztóbb betegséghez hasonlít a bűnben megrekedt élet, — az eszelősséghez. A legtöbb elmebajos nem tudja, hogy beteg. Akárcsak legtöbb bűnös. És ha érzi is, hogy beteg, nem tud magán segíteni. Gyenge, erőtlen az akarata. Nem azt teszi, ami jó. A bűnös is érzi, hogy zsákutcába került, de lefelé húzza a mocsár. Kárt tesz önmagában, és könnyen saját halálát okozza. Örök halálát, kárhozatát.

A földi anya tehetetlen. Mária nem. Ő a Kegyelmek Anyja, a könyörgő mindenhatóság. Egy valaki tudja tehetetlenné tenni, maga a bűnös. De ha ki tudja mondani szívében: Anyám, segíts!, akkor megmenekült. A Szűzanya visszavezeti mindannyiunk Atyjához.

ÉVKÖZI 25. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Iz 55,6—9): *„Keressétek az Urat, míg megtalálható, hívjátok segítségül, míg közel van. Hagyja el útját az istentelen, gondolatait a gonosz férfiú, és térjen vissza az Úrhoz, ki megkönyörül rajta, és Istenünkhöz, mert kész ő a megbocsátásra. Mert nem az én gondolataim a ti gondolataitok, és a ti utaitok nem az én utaim, úgymond az Úr. Mert amennyivel magasabbak az egek a földnél, annyival magasabbak az én utaim a ti utaitoknál, az én gondolataim a ti gondolataitoknál."*

Az Úr kész a megbocsátásra, segítségre, de nem örökké. Van ideje az irgalomnak, és van ideje a számonkérésnek. Mindenféle istentelenséget kerülni kell: minden olyan magatartást, amikor az ember saját mértéke szerint ítéli meg Istent. Nem azt kell keresni, mit kívánok én Istentől, hanem azt, amit ő akar nekem adni, mert az válik igazán javamra. A bűn gyökerére való utalást is kell látnunk ezekben a mondatokban.

II. OLVASMÁNY (Fil 1,20c—24; 27a): *„Krisztus, mint mindig, most is megdicsőül testemben, akkor is, ha élek, akkor is, ha meghalok. Hiszen számomra az élet Krisztus, a halál pedig nyereség. Ha viszont tovább kell élnem, az gyümölcsöző munkát jelent. Nem tudom tehát, mit válasszak. Mind a kettő vonz: Szeretnék elköltözni, hogy Krisztussal egyesüljek, mert ez mindennél jobb volna. De hogy értetek életben maradjak, arra nagyobb szükség van. Éljetek tehát Krisztus evangéliumához méltóan."*

Ítéletre várva írja Pál ezeket a sorokat. Két lehetőség van: életben marad, és folytathatja apostoli munkáját, és így építi tovább Krisztus testét, hozza meg érte napról napra az áldoza-

tokat, amik még hiányoznak Krisztus szenvedéséből; vagy pedig vértanúhalált hal az evangélium ügyéért, és akkor egyszerre ad oda mindent. Hősies szeretetáldozata bőséges kegyelem forrása lesz a hívek közössége számára, hiszen Krisztussal egyesülten hozza meg ezt az áldozatot. Az utóbbi lehetőség neki vonzóbb, „mindennél jobb volna", hiszen elválaszthatatlanul és örökre együtt lenne már Krisztussal. De tudja, hogy ezek emberi gondolatok és nem az Úr gondolatai. Az Úr gondolatai a nyáj javát tekintik, ezért aztán Pál is inkább az utóbbit kívánja, hogy minél többet használhasson még másoknak.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 20,1—16a): *„Az időben Jézus ezt a példabeszédet mondta tanítványainak: »Hasonló a mennyek országa a gazdához, aki korán reggel kiment, hogy munkásokat fogadjon szőlőjébe. Miután megegyezett a munkásokkal napi egy dénárban, elküldte őket szőlőjébe. A harmadik óra körül is kiment és más munkanélkülieket látott ácsorogni a piacon. Így szólt hozzájuk: Menjetek ti is szőlőmbe, és ami igazságos lesz, megadom nektek. Ezek is elmentek. Hat és kilenc óra körül ismét kiment és ugyanúgy cselekedett. Amikor tizenegy körül kiment, másokat talált ácsorogva, és mondta nekik: Miért ácsorogtok itt egész nap munka nélkül? Így válaszoltak: Senki sem fogadott fel minket. Felszólította őket: Menjetek ti is szőlőmbe. Amikor este lett, a szőlő ura így szólt vincellérjéhez: Hívd egybe a munkásosokat, fizesd ki a bérüket, kezdve a legutolsótól az elsőkig. Jöttek tehát, akik tizenegy óra körül érkeztek, és mindegyikük egy dénárt kapott. Mikor pedig az elsők jöttek, azt hitték, hogy ők majd többet kapnak. De ők is csak egy-egy dénárt kaptak. A bér átvétele után zúgolódni kezdtek a gazda ellen e szavakkal. Ezek az utolsók csak egy órát dolgoztak, és egyenlővé tetted őket velünk, pedig mi a nap terhét és hevét viseltük. De ő egyiküknek ezt felete: Barátom, nem cselekszem veled igazságtalanságot. Hát nem egy dénárban egyeztél meg velem? Vedd a magadét és menj. Ennek az utolsónak is annyit akarok adni, mint neked. Nem szabad azt tennem az enyémmel, amit akarok? Vagy irigy vagy talán, mert én jó vagyok?«"*

Valóban nem az Úr gondolatai voltak a farizeusok gondolatai az égi jutalommal kapcsolatban sem. Ennek illusztrálására szolgál ez a reálisan induló, de az ábrázolandó valóság kedvéért irreálissá változó kép (egy órára nem fogadnak fel munkást, egész

nap nem áll ott senki a téren munkára várva, ha meg ott állt, hogy lehet, hogy nem találta ott a gazda előbb is stb.). A farizeusok felfogásában Isten és ember szerződő felekként állnak egymással szemben, és Isten köteles jutalmazni az embert cselekedeteinek száma és értéke szerint, csak éppen a lelkület nem számít, amellyel az ember a tetteket végzi. Pedig „ki kölcsönzött neki, hogy visszakövetelhetné tőle?" (Róm 11,34—35). A Teremtő és teremtmény viszonyának teljes hamis felfogása az, amelyben Isten adósként kielégíti az ember jogos követeléseit.

Nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy az utolsónak meghívottakkal nem egyezkedik a gazda, sőt még azt az ígéretet sem teszi, hogy ami igazságos lesz, megadja nekik, hanem egyszerűen csak hívja őket. Amit kapnak, kegyelemből kapják, és ezért jóval több, mint amit érdemelnek. Éppen ezt akarja Jézus megértetni a példabeszéd hallgatóival: saját felfogásuk szerinti jutalmazásuk megkárosításukat jelenti. Ha csak annyit kap az ember, amennyit érdemel, biztosan irigyelni fogja azokat, akik Isten atyai szeretete, szabad ajándékozó szeretete szerint kapják jutalmukat. Utolsókból elsők!

Másrészt viszont a zsidók szűkkeblűségét is célba veszi a példabeszéd. Ők azok, akik az Ábrahámmal kötött szövetség óta szolgálnak Istennek. Nem szabad irigykedniük a pogányokra és bűnösökre, akik később kapták meghívásukat, de ha azt követik, éppen úgy részesei lehetnek az örök életnek, mint a zsidók. Sőt — a zsidók helytelen, elutasító magatartása miatt — utolsókból elsőkké lehetnek.

Örüljünk annak, hogy már az Úr szolgálatában állhatunk. Ne irigyeljük Isten kegyelmét a bűnösöktől, tehát azoktól, akik szemlátomást nem is akarnak Istenhez térni, neki szolgálni. Furcsa felfogásra vall, az ilyen irigység: mintha csak félelemből szolgálna az ember Istennek, és igazában irigyelné azokat, akik mernek szembeszegülni az Isten akaratának.

Bízzuk Istenre, mint Pál, hogy meddig kívánja szolgálatunkat. Az a fontos, hogy sem az élet örömei, sem a halál ne szakíthasson el bennünket Krisztustól. Krisztusban élünk és Krisztussal leszünk majd a halál után.

Minden tekintetben igyekezzünk gondolkodásunkat az Úréhoz igazítani. Erre segít a Szentírás olvasása-hallgatása, de a szentmise is, és általában minden találkozás az Úrral.

B)

I. OLVASMÁNY (Bölcs 2,17—20): *„Azt mondták az istentelenek: Lássuk, igazak-e beszédei? Próbáljuk meg, mi lesz majd vele, tudjuk meg, minő lesz a vége! Mert, ha Isten gyermeke az igaz, akkor Ő meg is óvja, és kiragadja ellenségei kezéből. Tegyük őt próbára szidalommal, kínzással, hogy megismerjük szelídségét, és kipróbáljuk állhatatosságát! Ítéljük őt gyalázatos halálra, mert — amint mondja — oltalomban részesül."*

A szöveg elsődlegesen azokra a zsidókra vonatkozik, akik Alexandriában a pogány környezetben is hűségesek maradtak vallásukhoz, és ezért a pogányok, valamint hűtlenné vált társaik gúnyolták őket. Az egyház e szenvedő igazakban régtől fogva az Üdvözítő előképét látta, annál is inkább, mert már az újszövetségi Jézusra alkalmazta a fejezet egyes mondatait. (Pl. Mt 27,43a, 18. v.-et: Mert ha az Isten gyermeke . . .)

II. OLVASMÁNY (Jk 3,16—4,3): *„Testvérek, ahol irigység és önzés honol, ott zűrzavar van és mindenféle hitványság. A felülről származó bölcsesség először is tiszta, aztán békeszerető, méltányos, engedékeny, irgalom tölti el és gazdag termést hoz, nem részrehajló, nem képmutató. Az igazságosság gyümölcsét békében vetik el azok számára, akik a békét megteremtik.*
Honnan vannak háborúságok és veszekedések köztetek? Nemde onnét, hogy bűnös vágyak igyekeznek uralomra jutni tagjaitokban? Kívántok valamit és nincs benne részetek. Öltök és irigykedtek, de semmit sem tudtok elérni. Harcoltok és háborúskodtok, de nincs semmitek, mert nem kértek. Kértek ugyan, de nem kapjátok meg, mert rossz szándékkal kértek, hogy bűnös vágyaitokban elpazaroljátok."

Az igazi bölcsesség: az igazi jó felismerése és követése. A hamis bölcsesség: az ember rendetlenül kíván valamit, azt gondolja, hogy nélküle nem lehet boldog, és mindenáron, mások letiprása árán is meg akarja szerezni. Nem egyszer Istentől is olyat kérünk, ami csak a bűnös vágyak kielégítését szolgálná, bár esetleg a jámborság látszatát ölti magára. A jó is csak a jónak jó, a rossznak a jó sem jó.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 9,29—36): *„Az időben Jézus lejött tanítványaival a hegyről és útjukat folytatva, átvándoroltak Galileán. De Jézus nem akarta, hogy valaki tudjon róla. Mert a tanítványait akarta tanítani. Megmondta nekik, hogy az Emberfiát az emberek kezére adják, megölik, de aztán, hogy megölték, harmadnapra föltámad. Nem igen értették ugyan szavait, de nem merték kérdezgetni.*
Kafarnaumba értek. Mikor már otthon voltak, megkérdezte tőlük: »Miről beszélgettetek az úton?« Hallgattak, mert egymás közt arról tanakodtak az úton, hogy ki a nagyobb közülük. Leült, odahívta a tizenkettőt, s így szólt: »Ha valaki első akar lenni, legyen a legutolsó, mindenkinek a szolgája.«

A Jakab által elítélt helytelen kívánság az apostolokban is fellelhető volt. Jézus kérdése rádöbbentette már őket arra, hogy mennyire helytelen volt a vita és az azt fakasztó lelkület. Jellemző, hogy amíg Jézus szenvedéséről jövendöl — igaz, feltámadásáról is — annyira nem értik, hogy közben nyilván az Ő országában való elsőbbségről vitatkoznak, és figyelemre sem méltatják ebből a szempontból a szenvedést és a halált, mint amik kockázatossá teszik az első hely választását. A jót is lehet rossz lelkülettel kívánni. Krisztus megtanítja őket arra, hogy csak az való itt első helyre, aki mindenkinek szolgája akar lenni. Ha valakit próbára tesznek, az Úr segítségére akkor számíthat, ha őt akarja megdicsőíteni, szolgálni. Lehet úgy is kiállni az Isten ügye mellett, hogy nem őt képviseljük, hanem saját hiúságunkat, gőgünket és ennek következtében ilyen vagy olyan formában meg is kell szégyenülnünk.

C)

I. OLVASMÁNY (Ám 8,4—7): *„Halljátok meg ezt ti, kik tiporjátok a szegényt, és szorongatjátok a föld szűkölködőit, kik így szóltok: Mikor múlik el az újhold, hogy eladhassuk az árut, és a szombat, hogy feltárhassuk a gabonát, megkissebbíthessük az éfát, megnagyobbíthassuk a siklust, és csalárdul meghamisíthassuk a mérleget, hogy pénzért megszerezhessük magunknak a szűkölködőket, és egy pár saru miatt a szegényeket, és eladhassuk a gabona hulladékát? Megesküdött az Úr arra, aki Jákob büszkesége: Sohasem felejtem el semmi cselekedetüket."*

Az éfa száraz dolgok mérésére szolgáló mértékegység volt, 36,4 liternek felel meg. Éfa helyett a Vulg. egyszerűen mértéket mond. A siklus 15—16 gramm súlynak felelt meg.

A gazdagok jelentéktelen kis adósság fejében is rabszolgákká tették a szűkölködőket, hamisították a mértéket és értéktelen árut jó pénzért adtak el, mert mindenáron növelni akarták vagyonukat.

II. OLVASMÁNY (1 Tim 2,1—8): *„Mindenek előtt arra kérlek, végezzetek imát, könyörgést, esedezést és hálaadást minden emberért, a királyokért és az összes elöljárókért, hogy békés, nyugodt életet élhessünk, szentségben és tisztességben. Ez jó és kedves üdvözítő Istenünk szemében, aki azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön és eljusson az igazság ismeretére. Hiszen egy az Isten, egy a közvetítő Isten és ember között: az ember Krisztus Jézus, aki váltságdíjul adta magát mindenkiért, és tanúságot tett a meghatározott időben. Ezért kaptam a küldetést, hogy hírnök és apostol legyek — igazat mondok, nem hazudom —, a pogányok tanítója hitre és igazságra.*

Azt kívánom tehát, hogy a férfiak mindenütt tiszta lélekkel emeljék imára kezüket, ne haragos és viszálykodó érzülettel."

Az istentisztelet rendjét szabályozza az apostol, mely részint a zsidó hagyományok követésével, másrészt a karizmatikusok hatására alakult ki. Hamar jelentkezett az igény: legyen szilárd, jól átgondolt rendje a szentmisének. Sürgeti az apostol, hogy mindenkiért imádkozzanak, amint szeretetünkből sem zárhatunk ki senkit sem. Külön is kiemeli azokat, akik a hatalom birtokosai: a királyt, akin a római császárt kell érteni, ebben a konkrét esetben éppen Nérót, azután a császár helytartóit stb. Ha mindenkiért imádkozunk, akkor egyeztetjük szívünket Isten szándékával, aki minden embert üdvözíteni akar. Isten egyetemes üdvözítő szándéka nyilvánvaló abból is, hogy mindent ő hozott létre, és tart fenn, nincs más Isten, akinek gondja lehetne az emberek egy részére, továbbá egy a közvetítőnk, Jézus Krisztus kizárólagos közvetítői működéséből, valamint abból a tényből, hogy ő mindenkiért ontotta vérét. Pálnak éppen ez a feladata — Istentől kapott feladata, nem önkényesen vállalkozott erre a szerepre —, hangsúlyozza a tévtanítókkal szemben, hogy azt az igazságot hírül adja mindenkinek, főleg a pogányoknak, akiket a zsidók szívesen kirekesztettek volna az Isten Országából. Ha Isten ilyen egyetemes

üdvözítő szándékot nyilvánított ki és ennyire összefog, egyesít bennünket, nekünk is kerülnünk kell a haragos, viszálykodó lelkületet, mely az Isten által akart egységet megbontja.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 16,1—13, ill. 10—13): *„Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: Egy gazdag embernek volt egy intézője. Ezt bevádolták nála, hogy eltékozolja a vagyonát. Magához hívatta és így szólt hozzá: Mit hallok felőled? Adj számot vagyonomról, mert nem maradhatsz tovább intéző. Az intéző így gondolkodott magában: Mitévő legyek? Uram elveszi tőlem az intézőséget. Kapálni nem bírok, koldulni szégyellek. Tudom már mit teszek, hogy befogadjanak az emberek házukba, amikor elcsap az intézőségből. Egyenkint magához hívatta ura összes adósát. Megkérdezte az elsőt: Menynyivel tartozol uramnak? Száz korsó olajjal — felelte. Erre azt mondta neki: Fogd adósleveledet, ülj le hamar és írj ötvenet. Aztán megkérdezett egy másikat: Te mennyivel tartozol? Száz véka búzával. — volt a válasz. Fogd adósleveledet — mondta neki — és írj nyolcvanat. Az úr dícsérte a mihaszna intézőt, hogy okosan járt el. Igen, az e világ fiai a maguk módján okosabbak a világosság fiainál. Én is azt mondom nektek: Szerezzetek magatoknak barátokat a hamis pénzzel, hogyha az elfogy, befogadjanak benneteket az örök hajlékokba. Aki a kicsiben hű, az hű a nagyban is. Aki viszont a kicsiben hűtlen, az hűtlen a nagyban is. Ha tehát a hamis Mammonban nem voltatok hűek, ki bízza rátok az igazit? És ha a máséban nem voltatok hűek, ki adja oda nektek a tieteket?*

Egy szolga sem szolgálhat két úrnak, vagy az egyiket gyűlöli és a másikat szereti, vagy az egyikhez ragaszkodik és a másikat megveti. Nem szolgálhattok az Istennek és a Mammonnak."

Jézus a hűtlen intéző példáját két szempontból is követendőnek tartja: az anyagi javakat úgy tudta felhasználni, hogy jövőjét biztosította, továbbá: minden leleményét felhasználta, hogy jövőjét biztosítsa. Természetesen a maga módján tette ezt, és Jézus egyáltalán nem mondja, hogy hasonló bűnös eszközöket használjunk célunk eléréséhez.

A világosság fiainak is gondolniok kell jövőjükre, leginkább az örök életre. A vagyon helyes használatával: — amikor tehát nem engedjük, hogy „hamis" legyen, vagyis bálványunkká váljék —, biztosíthatjuk az örök életet. Nem ragaszkodunk rendületlenül a

vagyonhoz, szívesen adunk a rászorulóknak, ezzel Istent tesszük hajlamossá arra, hogy örök hajlékába befogadjon bennünket. A kicsinek, azaz a földinek, múlandónak helyes kezelése mutatja meg, mennyit érünk, ránk lehet-e bízni örök javakat? A kicsinek helyes kezelése formál bennünket. Annak, ami a másé, mert soha nem lehet teljesen a miénk: itt hagyjuk, mindig rajtunk kívül marad — annak hűséges, tehát Isten akarata szerinti kezelése révén válunk alkalmassá a miénknek, a lelki és majd az örök javaknak elnyerésére.

A szentmise: földi javainkat Istennek ajánljuk és égieket kapunk cserébe. Kérjük a kegyelmet, hogy soha ne ragaszkodjunk rendetlenül javainkhoz, tudjunk szívesen segíteni a rászorulókon, akikkel annyira egyek vagyunk az egy Teremtő és Megváltó és annak egy, mindenkire hatásos áldozata révén. Növelje minden szentmise szívünk készségét a vagyonnal való helyes bánásra, hogy lelkileg egyre gazdagabbak legyünk általa.

A tanúskodás karizmája

A keresztények feladatául ma általában a tanúságtevést jelölik meg. A Zsinat is ismételten használja ezt a kifejezést. A keresztény a zsinati szemléletben nem Isten kivételezettje, nem is agitátor, hanem egyszerűen Krisztus életének, halálának és feltámadásának tanúja. Életével kell tanúskodnia arról, hogy a keresztény élet megvalósítható és szép, hogy az üdvösség valóban elérkezett hozzánk.

Ez a szemlélet felmenti a keresztényt attól a reménytelen erőfeszítéstől, hogy önmagát tökéletes színben tüntesse fel, hogy a bűnös többiektől elhatárolja magát, s hogy saját életútját jelölje meg a mennybe vezető út gyanánt. De nemcsak a farizeusi gőgöt tartja távol az új szemlélet, hanem a fanatikus, erőszakos térítést is. A kereszténynek nem kötelessége erőnek erejével mindenkit kereszténnyé tenni, mások életébe lépten-nyomon beleszólni. Elég, ha megfelel Jézustól megjelölt feladatának: „Mikor a Szentlélek ereje teszi őket alkalmassá erre a feladatra. A tanúságtevés célja pedig az, hogy az embereket Krisztushoz vezesse. A feladat tehát Istentől indul ki, az ő erejével megy végbe és kegyelmi hatást vált ki. Így világossá válik, hogy a keresztények tanúskodása, hivatása karizmatikus jellegű. Hogy valóban mennyire szükség van az isteni kegyelemre, azt minden keresztény tapasztalata igazolja. Az emberek, még ha érzik is, hogy helytelen úton járnak, hogy számukra is rossz a bűnös életmód, akkor is rezignáltan beletörődnek sorsukba, mert „ilyen az élet". A keresztény elveket helyeslik, szépnek tartják, de egyben megvalósíthatatlanoknak is. S ha egy keresztény életében megvalósulva látják is az elveket, feltételezik, hogy titokban a keresztény is úgy él, mint ők. A tanúságtevő keresztény áthatolhatatlan fallal találja magát szembe, s hiába érvel és magyaráz, legfeljebb jóindulatú megértést és sajnálkozást ér el: „Hát igen, így volna szép!"

Ilyen körülmények között könnyű elcsüggedni, a keresztény

ember nem érzi azt, hogy „erő ment ki belőle". Elég-e csupán vakon hinni az eredményben, vagy foghatóvá válik-e valaha a tanúságtevés karizmája?

Jézus e szavakkal készítette fel követőit: Ha a világ gyűlöl titeket, tudjátok meg: engem előbb gyűlölt nálatok. Ha a világból volnátok, a világ, mint övéit, szeretne titeket. De mivel nem vagytok e világból valók — hiszen kiválasztottalak titeket — gyűlöl titeket a világ. Emlékezzetek vissza a tőlem kapott tanításra: Nem nagyobb a szolga uránál. Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak. Ha az én tanításomat megtartották, a tiéteket is megtartják. Mindezt miattam teszik veletek, mert nem ismerik azt, aki küldött engem." (Jn 15,18—21) A keresztény hivatás karizmája ott kezdődik, hogy Jézus kiválasztott minket a világból. Világon — tudjuk — nem a kozmoszt, nem is az emberi társadalmat kell érteni, hanem a világias életfelfogást. Az ember megörökli ezt az első emberektől ránk hagyományozott, elavult életfelfogást, lelki atmoszférát, amelyben lepereg — a múlandóság felé — az emberiség élete. Jézus kegyelme ebből az élettérből ragadja ki az embert, s ezzel konfliktust teremt, egy drámát indít útjára. A történelemben most már a kegyelem és a bűn drámája pereg. Ha mi, keresztények nem érezzük ezt a feszültséget — önmagunkban is! — akkor ez azt jelenti, hogy elárultuk hivatásunkat, visszacsúsztunk az öröklött létsíkra. Valahányszor azonban fellobban a drámai feszültség, valahányszor megbotránkoztatjuk, nyugtalanítjuk és zavarba hozzuk a bűnös világot, valahányszor olyant teszünk, amit a bűnös világ nem képes felfogni: — akkor erő megy ki belőlünk, akkor karizmatikusokká válunk.

A megszentelés karizmája

A keresztény tanúskodás szembeszegülése a bűnös életfelfogással nem jelenti azt, hogy a kereszténynek keresnie kell a harcot, a botránkoztatást. Inkább úgy lehet mondani, hogy szinte akarata ellenére vállalnia kell a szembeszegülést a tanúság érdekében. Mikor Jézus így beszél: „Aki hozzám jön és nem gyűlöli apját és anyját, feleségét és gyermekeit, testvéreit és nővéreit, sőt önmagát is, nem lehet az én tanítványom." (Lk 14,26) — akkor természetesen nem a gyűlöletre oktat, hanem azt a fájdalmas tapasztalatot fejezi ki, hogy az ember szeretettel is tud fájdalmat okozni másnak. Ha pl. egy fiú szülei akarata ellenére megy el papnak, a szülők azt hihetik, hogy gyermekük nem szereti, gyűlöli őket, mert nem teszi meg a kedvüket, holott a gyerek maga is szenved

e miatt. A szeretet néha magára öltheti a gyűlölet vonását, természetesen nem a cselekvő lelkületében, hanem külső látszat szerint. Mikor Jézus ezt a „gyűlöletet" várja el tőlünk, akkor tulajdonképpen a bűnös világ iránti megváltó szeretetre szólít fel.

Ez az állapot szintén karizmatikus jellegű. Amit a bűnös életfelfogással szembeszegülő tanúságtevésben a keresztény hatalmat nyer arra, hogy mások lelki szemét megnyissa, hogy erőt sugározzon ki, úgy amikor a saját szívét nyitja meg a fájdalom miatt, hogy szeretteivel kell szembehelyezkednie, hatalmat nyer arra, hogy az ég felé erőt sugározzon ki, s kegyelmet esdjen le. Ez a megszentelés karizmája.

„Krisztus kétségtelenül nem valami közönséges okból halt meg, hanem azért, hogy felemelje a föld porából való embert az égi hajlékokba. ... Azért halt meg, hogy újjáteremtse a maga saját képmására, olyanná tegye, akiben gyönyörűségét és kedvét lelheti, hogy az isteni természet részesévé (2 Pét 1,4) tegye. Azért halt meg, hogy megadja neki a minden mást magában foglaló és maga után vonó kiváltságot, a közbenjárás kiváltságát, és ezzel Önmagához egészen hasonlóvá tegye ... A közbenjárás kiváltsága az összes tiszta lelkületű és az Egyházzal tökéletes közösségben élő kereszténynek adott megbízatás ... Csak két dolog tartozik ránk: hogy éljünk ez adományunkkal és egyre méltóbbá és méltóbbá tegyük magunkat rá. A rest és haszontalan szolga keszkenőbe rejtette Ura talentumát. Ne essünk e bűnbe egyik legnagyobb adományunkkal kapcsolatban!" (Newman breviarium, Pécs, 1958. 571. old.)

A felajánlás karizmája

A keresztény ember megszentelő hivatása nemcsak azt jelenti, hogy kegyelmet kérhet a hitetlenek számára, hanem hogy azokat Isten előtt elfogadottá, kedvessé szentelheti. „A hitetlen férfit ugyanis megszenteli a felesége, a hitetlen asszonyt pedig megszenteli a férje. Különben gyermekeik tisztátalanok volnának, pedig szentek" — írja szent Pál (1 Kor 7,14). Ez a megszentelés papi jellegű feladat, s a hitetleneket Isten számára értékes adománnyá szenteli, „hogy a pogány népek a Szentlélektől megszentelt kedves áldozati ajándékká legyenek" (Róm 15,16).

A szentmisében nyilvánul meg és valósul meg legerőteljesebben a kereszténynek ez a hivatása, amikor Krisztus áldozatába kapcsolva felajánlja az Atyának a világot.

El lehet gondolkozni ezen a felajánláson, mert vannak benne

problémák. Először: hogyan ajánlhatja fel az ember azt, ami nem az övé? Amikor a hivő embertársait, környezetét Istennek ajánlja, nem olyan felett rendelkezik-e, ami nem is az övé? Továbbá: milyen hatása van egy ilyen felajánlásnak? Nem üres szó-e, amit a hivő könnyen kimond, hiszen semmi következménnyel nem jár? Végül: milyen jellege van a felajánlásnak? Ajándék, kedveskedés-e Isten felé, vagy pedig jogi rendelkezés? Az előző esetben a felajánlott tárgy csupán szimbólum, amely minket helyettesít, az utóbbi esetben viszont az először említett nehézséggel találkozunk szembe.

Ma már világos, hogy egyetlen ember sem áll magában a világon. A világ, az egész világ valóban a miénk, nem ugyanúgy, mint személyes és kizárólagos tulajdonunk, hanem úgy, hogy a világhoz tartozunk. Felajánlhatjuk a világot, de nem úgy, hogy magunkat kihagyjuk belőle; magunkkal együtt viszont mindent átadhatunk Istennek. Ez az átadás viszont nem jelenti azt, hogy mi rábízzuk Istenre a világot, hogy a gondot a világért Őrá ruházzuk.

A szentmise a húsvéti lakoma megújítása, a nagy Fázé, „az élő és szabadító Isten átvonulása, belépése Jézusnak feláldozott emberi életébe, ugyanakkor azonban Isten dicsősége felől nézve Jézus emberségének átvonulása a halálon és feltámadáson; a második átvonulás az elsőből folyik." (*A. Liégé:* Tanúim lesztek, Bécs, 1970. 76. old.) Ennek megfelelően a hivő részéről is átvonulás: kilépés az egyéni életből és átvonulás a minket körülvevő világba, hogy azzal együtt Krisztus áldozatába lépjünk át. Az átvonulás azonban nem áll itt meg: Krisztus áldozatából újból vissza kell lépnünk a világba, de most már az átvonuló Isten kegyelmével telítetten. A földi életnek ez a liturgiája. Ez még nem a végső állapot, ez csupán átvonulás — Isten átvonulása köztünk és az ember átvonulása a Szentélyen —, amíg beköszönt a mennyben az örök liturgia.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

1. *Az Úr gondolatai*

Az Isten gondolatai mások és magasabbak, mint az emberek gondolatai, mint Izaiás mondja, a kettő ég és föld.

Mi, emberek büszkék vagyunk értelmünkre, joggal, mert ez emel bennünket a Föld uraivá. De tisztában kell lennünk azzal, hogy megismerőképességünk roppant korlátozott. Nagyon, nagyon keveset tudunk felfogni, megérteni a világból. Ha erről megfeledkezünk, értelmességünk átfordul ostobaságba.

A világ, sőt mi magunk is, örök rejtély marad számunkra. Sokmindent megismerünk, megértünk belőle, de ez a sokminden a teljes valósághoz képest alig valami. Ebből az következik, hogy nagyon óvatosaknak kell lennünk, nem szabad a mindentudót, de még a minden megismerésre képeset sem játszanunk. Az értelmesen megteremtett, de számunkra a maga teljességében örökre felfoghatatlan világ léte egy magasabb Értelemre utal, amelyik pl. nemcsak nemesíteni, de létrehozni volt képes a búzát, kukoricát, és nemcsak ellesni, de létrehozni tudta a világmindenség titkait, törvényeit. Ez az Értelem biztosan ég és föld távolságában áll felettünk. Ez az Értelem sokmindenre megtaníthat bennünket, aminek megértésére egyszerűen képtelenek vagyunk és leszünk mindig. Akinek hite van, az teljes bizonyossággal fel tudja fogni ennek a végtelen Értelemnek az üzenetét. Istenünk nem természetes ismereteinket akarja pótolni, tehát nem a tudományt teszi feleslegessé. Olyan ismereteket közöl velünk, amelyek teljesen meghaladják az emberi értelem teljesítőképességét. Nem tudósokká akar tenni bennünket a kinyilatkoztatás, hanem a mennyei Atya házanépévé, olyan gyermekeivé, akik ismerik az ő benső titkait.

Puszta értelemmel ítélkezni a Kinyilatkoztatásról? Alapvetően lehetetlen. Aki elfogadja a hit kegyelmét, az teljes bizonysággal fogja fel a hittitkok valóságát. Az értelem természetes ereje egyetlen ítéletre képes: A hit titkai értelmesek, nem ellenkeznek a józan ésszel, csak felülmúlják azokat.

A hitnek tehát alázatosnak kell lennie, nem válogathat, mit fogad el a kinyilatkoztatásból, és mit nem. És különösen vigyáznunk kell, ha erkölcsi igazságokról, törvényekről van szó. Ezekkel kapcsolatban nemcsak értelmünk gyengesége és homálya akadályozza a teljes megismerést, hanem a bűn következtében rosszrahajlóvá lett akaratösztöneink összezavarodása is tévutakra csábít. Nagyon kell vigyáznunk, hogy a kinyilatkoztatott erkölcsöt ne próbáljuk puszta ésszel felülbírálni. És természetesen a Gondviselés útjairól is tudnunk kell, hogy azokról kritikát mondanunk komikus és tragikus vállalkozás lenne.

2. *Boldog problémázás*

Tulajdonképpen már abból meg lehet ítélni valakit, mik a problémái. Természetesen másokkal kapcsolatban nem feladatunk, sőt veszélyes is lenne ítélkeznünk. De a magunk megítélésében, lelkiismeretvizsgálatainkban érdemes gondolni erre: olyan ember vagyok, amilyenek a problémáim.

Nem kell részletesen magyarázgatni, mit gondoljon magáról az, akinek ilyesfélék az alapvető problémái: Miért él más jobban? Mit esznek a szomszédban? Milyenek a szomszéd lány erkölcsei? Hogyan vághatnék vissza barátném múltkori megjegyzéseire?

De nem állíthatja, hogy jó keresztény, akinek minden gondolata csak a pénz, az egészség, az autó, a szerelem, a hivatali veszekedések.

Nem arról van szó, hogy nem gondolhatok az egészségemre, a megélhetésre stb. Az vet rossz fényt rám, ha ezek a legfőbb problémáim. Ha átgondolom, miről problémázik a mai Leckében Szent Pál apostol, akkor megérzem, hogy ő igazában boldog ember volt.

Én is boldog ember lennék, ha ilyen problémáim lennének: Hogyan tudnék jobb lenni? Tökéletesebb önismeretre és önfegyelemre szert tenni? Hogyan lehetnék jobb szülő, házastárs, munkatárs? Hogyan tehetném értékesebbé az életemet? Hogyan lehetnék öröme embertársaimnak? Hogyan tudnék jobban imádkozni? Mivel engesztelhetném Istent? Miképpen tudnám szebbé tenni magam körül az életet?

Ha ismerem problémáimat, megtudom belőlük, hogyan áll a hitem, mennyi bennem a szeretet. Tudnom kell, tőlem is függ, milyen problémák foglalkoztatnak. Megpróbálok Jézus tanítványához méltóan problémázni.

3. *Munkára hív az Úr*

Istenünk meghívott bennünket a mennybe, saját szentháromsági életének közösségébe. Sok példabeszédben szólt erről Urunk, legszívesebben a lakoma, a menyegző képében. A mai parabola szerint azonban nemcsak örök békéjébe és boldogságába hív bennünket a mennyei Atya, hanem munkára is. És a két meghívás összefügg. Csak aki hajlandó dolgozni Isten országáért, az lesz csupán vendége Isten asztalának.

Isten országát kell építenem, művelnem magamban és környezetemben. Magamat és magamon keresztül az engem körülvevő világot Isten képére, Jézus hasonlatosságára kell alakítanom. Nehéz, fáradságos, sok kitartást követelő munka ez. Kell tudni újra és újra kezdeni, hiszen olyan sok minden tönkreteszi, amit eddig építettünk. Legtöbbször mi magunk romboljuk le saját művünket. Csak az boldogul, aki belekapaszkodik Isten kezébe, aki bízik a kegyelemben, együttműködik a kegyelemmel.

Az Isten országáért végzett munka és a mennyei meghívás között nemcsak annyi összefüggés van, mint a munka és a bér között. A mennyei öröm egyszerűen élvezhetetlen annak, aki nem dolgozott Isten országáért. Csak akinek ízlése Isten szerint alakult, az tudja élvezni Isten boldogságát. Az Isten szerinti élet tulajdonképpen ízlésem és vágyaim alakítása, kifejeződése. Akarata ellenére senkit sem lehet boldoggá tenni. Áll ez már emberi viszonylatokban is, de még inkább a természetfeletti boldogságra.

Jézus azt mondja ma nekünk: Sohasem késő, míg élünk. De még a halál sötétje előtt munkába kell állnunk. Ma is hív. Munkába kell állnom, mert ki tudja, hív-e még egyszer?

4. *Utolsó hívás*

Isten sokszor hív, de egyszer utoljára fog hívni. Erről elmélkedjünk ma!

Ausztriai Károly, Napoleon asperni legyőzője még makk egészséges korában kérte egyik barátját, figyelmeztesse, ha a halálra kell már gondolnia: „Mondja csak meg magyarán: Gyerünk, öreg vitéz, itt az idő, be kell rukkolni!" Mikor súlyos betegségbe esett, legelső volt számára felvenni a haldoklók szentségeit, csak aztán hívatta gyermekeit.

Mit tanulhatunk a rég volt „öreg vitéztől"? Figyelő lélekkel ügyelni Isten hívó szavára. Természetesen nemcsak arra, amely a halálba hív. Aki csak akkor szeretne majd odafigyelni, annak

nem biztos, hogy sikerül. Egész életünknek Isten szavára figyelésnek kell lennie. Gyakran szól hozzánk az Úr. Meg kell szoknunk figyelni rá. „Mint a szolga ura kezére, mint a szolgáló úrnője intésére."

Roppant fontos észrevenni, hogy utoljára hív Urunk, és megtegyük, amit a végső felkészülés kíván. De legyen ez valóban csak végső felkészülés, ne egyetlen felkészülés. Nem ennek az egyetlen feladatnak elvégzésére hívott engem Uram, mikor megteremtett, életet adott. Ezernyi feladatot, munkát bízna rám Isten, ha figyelnék rá, és nem lennék elfoglalva állandóan saját „maszek" ügyeimmel. Ez az Istenre nem figyelés végzetessé válhat, örök katasztrófába sodorhat. Mindig, mindenre készen kell lennem, ez az egyedüli biztosítéka annak, hogy elfogad majd Isten.

Az igazán keresztény életnek csak nyitánya, hogy imádkozni kezdek, és szeretném, hogy felfigyeljen rám az Úr. Az igazán keresztény életnek valódi kezdete az, mikor én kezdek figyelni Istenre, mikor nemcsak a magamét hajtogatom, hanem arra kezdek kíváncsi lenni, mit kíván tőlem Atyám. Figyelő lélekkel kell várnom Isten hívásait, akkor meg fogom hallani az utolsó hívást is. Különben állandóan veszélyben van üdvösségem.

B)

1. *„Ha Isten gyermeke az igaz, akkor meg is óvja"* (Bölcs 2,18)

Valóban megóvja Isten azokat, akik szeretik őt, akik kitartanak mellette? Igen, feltétlenül. De nem úgy, mint felületesen gondolják hivők és nem hivők egyaránt.

Nagyon általános tévedése még a vallásosaknak is, hogy Istennek kötelessége megóvni övéit minden rossztól, bajtól. Tény, hogy ez nem áll. Ha „kötelessége" lenne, meg is tenné. De nem teszi. Ha megtenné, nem lennének vértanúk, ártatlan áldozatok. A jók lennének gazdagok, szerencsések, egészségesek, megbecsültek stb. Vitathatatlan, hogy nem így van. Szinte érthetetlen, hogy még buzgó hivők is miért képzelik Istent ilyesfajta oltalmazónak.

Isten megóvja övéit, ha valóban az övéi akarnak maradni, olyan értelemben, hogy az övéi maradnak. Ez nem sok oltalom? A legtöbb. Ez az egyetlen, ami valóban fontos az életben. Ha Istené vagyok, minden az enyém, mert Istené minden. Ha elfogad és magáénak tart, boldog vagyok, részese Isten boldogságának.

Jézus is kérte, hogy ha lehetséges, ne kelljen szenvednie. De nem ez volt a „nagy kérése", hanem az, hogy betöltse Isten akaratát, vagyis Istené maradjon. Tanítványai számára sem azt kérte, hogy vegye el őket a világból, vagyis hogy megmeneküljenek a szenvedéstől, amelyek itt várnak rájuk. Hanem azt, hogy őrizze meg őket az Atya a világ szellemétől. Hogy ne legyenek a világ fiai, maradjanak Isten gyermekei. Én is kérem, segítsen meg testi-lelki szükségeimben. De a „nagy kérésem" nekem is ez: Magadnak őrizz meg, Uram, és boldog leszek.

2. „*Mert rossz szándékkal kértek* (Jk 4,3)

Azt tartja a közmondás: „Segíts magadon, az Isten is megsegít!" Vagyis: a pénzt nem kiimádkozni kell, hanem megdolgozni érte. Az egészségért nemcsak az Úrhoz kell könyörögni, hanem gyógykezeltetnie kell magát a betegnek. Fokozottan áll ez a mondás az emberi együttélés szépségére, harmóniájára.

Ki ne óhajtaná a békességet, összehangoltságot, megértést az emberi közösségekben? Családban, baráti körben, rokonságban, szomszédok között, munkahelyen, de mindenütt, ahol emberek összejönnek, az autóbuszon és mindenütt? És mégis, milyen kevés az igazán megértő közösség, milyen kevés az összetartás, az egyetértés!

„Nincs semmitek, mert nem kértek." A békességet, a szeretet uralmát kérni kell. Nemcsak akkor, mikor már hiányzik, hanem mindig, akár a mindennapi kenyeret. Naponta kell imádkozni érte, ha megvalósítható, közösen, családi ima keretében.

„Kértek ugyan, de nem kapjátok meg, mert rossz szándékkal kértek." Ha békességért imádkozunk, ez szokott mögötte lenni: Legyen úgy, ahogy én akarom! Legyenek mások a többiek. Engem értsenek meg. Engem szeressenek. Hozzám alkalmazkodjanak. Hozzám legyenek kedvesek. Ők uralkodjanak hangulataikon, forduljon meg az ő szívük.

Tehát még az imádságunk háttere is önzés. „Ahol önzés honol, ott zűrzavar van és mindenféle hitványság." Ha meghallgatást óhajtok, azt kell kérnem, segítsen Isten megteremtenem a békét magam körül. „Honnan vannak veszekedések köztetek? Onnét, hogy bűnös vágyak igyekeznek uralomra jutni tagjaitokban." Kérem tehát, hogy én magam is észrevegyem magamban ezeket a bűnös vágyakat, ha már környezetem úgyis észrevette. Kérem, hogy legyetek tiszta, békeszerető, méltányos, engedékeny, másokkal törődők. Ne azért imádkozzam, hogy szeressenek, hanem

hogy engem lehessen szeretni, olyanná tudjak válni. Nagyon nehéz jónak lenni. De legalább az imádságom legyen jó. Legalább az ne legyen önző, minden felelősséget másokra hárító, mindent másoktól követelő. Hiába adna békét az Úr, ha „bűnös vágyaitokban elpazaroljátok".

Uram, taníts meg jó, helyes szándékkal a te Lelkedben imádkozni!

3. *„Nem igen értették ugyan"* (Mk 9,32)

Jézus világosan beszélt, mégse értették apostolai. „De nem merték kérdezgetni." Ugyanígy van gyakran a lelkipásztor a hívekkel. Úgy érzi, világosan beszél a szószéken, a hívek mégsem értik.

Megtörténik, hogy a pap szinte kétségbeesik, ha visszahallja saját prédikációjának némely részletét. Hihetelen, mennyire félreértik. De ugyanilyen baj, ha nem értik ugyan félre, csak szép csendben nem értik. Ha nem tárulnak fel a hívek előtt a szükséges összefüggések. Így volt ez mindig, de ma, a Zsinat utáni időben különösen probléma ez.

Ki a hibás? A pap vagy a hívek? Senki sem. Megvannak az „objektív nehézségek". Ha két ember beszélget, nagyon ritkán érti az egyik ugyanúgy ugyanazt a dolgot, mint a másik. A szavak, kifejezésének néha egészen mást, vagy legalább más árnyalatot jelentenek a különböző emberek ajkán. Van község, ahol pl. a farizeus nem képmutatót, hanem gonoszat jelent, kb. ugyanazt, mint más községekben a filiszteus vagy jebuzeus. (És a pap legritkább esetben származik arról a plébániáról, ahol dolgozik!). De az egyes családokban is jelenthet ugyanaz a kifejezés más és mást. Aztán nem lehet mindig mindent kimondani. Minden gondolatmenetben nagy ugrások vannak, mert a szónok feltételezi sok mindennek a tudását, értését. De ha akarná, se tudna mindent töviről hegyire kifejteni. Hány órás prédikácó lenne abból!? A lelkipásztor nem tudhatja, ki milyen hitoktatást kapott, ki mennyire járatos hitünkben, erkölcsünkben. Kinél hogyan állt össze a sok hallott ige.

Talán ennyi is elég, bár folytani lehetne. Fontosabb kérdés, hogy mi a megoldás. Egyik az ima. Kérjük a Szentlelket, hogy mint pünkösdkor, mindenki a „saját nyelvén" értse, amit a pap mondani akar. A másik, hogy ne legyünk olyanok, mint az apostolok. Vagyis merjünk kérni, akár vitatkozni is. Nem megsértése a plebánosnak vagy káplánnak, ha adandó alkalommal szóra ál-

lítjuk és tisztázzuk a dolgokat. A kicsit is okos pap örül inkább az érdeklődésnek. Tisztelet van mögötte az Isten igéje iránt, érdeklődő szeretete az Úr szavának.

4. *Versengés*

Az apostolok szégyellték magukat, nem merték bevallani, hogy arról beszéltek egymás között, ki a nagyobb közülük. Érdekes számunkra Jézus válasza. Érdemes odafigyelnünk, hiszen a mi életünk jelentős tétele is a versengés, a „ki a nagyobb".

Megkezdődik már a testvérek, játszópajtások, iskolatársak, sőt az óvodások között. Folytatódik aztán a sírig. Könyöklünk, lenézzük vagy irigyeljük egymást, diadalmaskodunk vagy gyűlölködünk, mert lemaradtunk. És közben tönkremegy sok barátság, munkatársi jó viszony, vége a családi békességnek, de a szív békéjének is.

Érdekes, hogy Jézus nem tilalommal válaszol. Nem mondja: Ne versengjetek! Talán azért, mert tudta, túlságosan mélyen benne van ez a versenyszellem, a rivalizálás, az egymás fölé kerekedés vágya. Még a legintímebb szeretet, a házasélet sem nélkülözi. Így kezdi tehát az oktatást: „Ha valaki első akar lenni . . ." De már itt észre kell vennünk, hogy Jézus olyan kifejezést használ, amely objektív síkra tereli az ügyet. Nem azt mondja: „Aki a többiek fölé akar kerekedni, aki nagyobb akar lenni másoknál." Tehát nem legyőzésről, hanem elsőségről beszél, és a versenyeken van holtverseny is. Az Úr hajlandó mindenkinek aranyérmet adni, elsőnek elfogadni, sőt ennek örülne a legjobban. A folytatás aztán még világosabb: „Ha valaki első akar lenni, legyen a legutolsó, mindenkinek a szolgája." Igen, mindenkinek igyekeznie kell a legtöbbet nyújtani, az elsőségre törekedni. Vagyis olyanná válni, hogy minél közelebb kerüljön Isten szívéhez. Ezt követeli a szeretet. De ne mások vállán, hanem inkább mások szolgálatával. Annál inkább első valaki, minél inkább szereti Istent, és annál inkább szereti Istent, minél jobban szereti embertársait.

Egyetlen értelmes verseny van csak: minél jobban szeretni egymást! Tehát szolgálni egymást! A pozíciós harc, a kenyérharc, a sznobság, a felülkerekedés vágya mind ostobaság. Haszontalan ostobaság. Nem hoz igaz örömöt, nem hoz boldogságot, különösen békét, megértést, szeretetet. Nem az számít, megelőzök-e másokat, csak az számít, hogy első legyek. Egyedül első, mert ez nagyobb dicsőség? Aki egyedül akar első lenni, az már helyezett

sem lehet, hiszen nincs benne szeretet. Nem szereti Istent, mert akkor azt kellene kívánnia, mindenki teljes erejéből aranyérmesen szeresse őt. És persze, nem szereti az embereket sem.

Versengjünk? De hát egyetlen, első helyre képesítő valami van: A szeretet. A többi mind festett kulissza és bohócruha csupán. Aki első ember akar lenni, az szeressen, tehát versenyezzen csupán, de ne versengjen. Szeressen annyira, hogy mindenkinek szolgája legyen. Istenünk azt akarja, hogy egymásért éljünk, ne egymás ellen. És valamennyiünket elsőnek akar.

C)

1. *„Ha a hamis Mammonban nem voltatok hűek . . .”* (Lk 16,11)

Bármi a véleménye valakinek a pénzről, senki nem kerülheti ki. Hogyan nézzem? Olyan valamit, amivel kapcsolatban megmutathatom, mit érek, vagyis hogy mennyi szeretet van bennem. Hogy rámbízza Isten az „igazit”, vagyis az örök értékeket.

A pénzzel kapcsolatban az mutatja meg, hogy igaz ember, Isten szíve szerinti, aki megőrzi belső szabadságát. Vagyis nem lesz sem vágyainak, sem hiúságának, sem a pénznek rabja.

Aki rabja vágyainak és hiúságának, az oktalanul fogja szórni a pénzt. Ez nagyobb baj, mint a lustaság. Nem az a főkérdés, ki mennyit tud keresni, hanem az, ki hogyan tudja beosztani. Erkölcsi kérdés is ez, mert a pazarlás felelőtlenség a családdal szemben, és könnyen bűnös útra visz: csalás, lopás, sikkasztás. Tehát meg kell fékeznünk pazarló szenvedélyünket, ez egyik vizsgája az életnek, sőt az örök életnek.

Másfelől viszont nem válhatunk a pénz, a vagyon kapzsi, fösvény, zsugori rabjaivá. Nem igaz, hogy mindenki azt teszi saját pénzével, amit akar. A pénzimádás ugyanis kővé változtatja a szívet, kiöli a szeretetet. Minden személyes viszonyból (házasság, szülő-gyermek, rokonság, munkatársak) pénzügyi viszonyt csinál, tehát tönkreteszi az életet, lealacsonyítja önmagát és mindenkit, akivel érintkezik. Dölyfössé, hatalomvágyóvá lesz. „Pénzért megszerezhetjük magunknak a szűkölködőket.” Azt hiszi, mindent meg lehet venni pénzen, még a szeretetet is. Nincs kibírhatatlanabb ember az ilyennél, és nincs ádázabb ellensége Isten országának, még akkor is, ha történetesen vallásos az illető.

A pénzt, a vagyont „kicsi dolognak” kell tekinteni mindenképp, akár sok van belőle, akár kevés. Tehát nem Istennek, nem

alapkőnek, nem az „egyetlen értelmes dolognak". Kis dolog a pénz, de nagy dolgot kell bizonyítani vele: Értékes ember vagyok, mert nagy bennem a szeretet.

2. *Nem egyszínű a világ*

A hűtlen intézőnek két tulajdonságát említi az Evangélium: gazember és ügyes. Csak a gyerek képzeli úgy, hogy egy-egy ember egyszerűen jó vagy rossz. A mesevilágban van így. A valóságban mindenkiben keveredik jó és rossz. Sőt, ugyanaz az ember egyszer jószívű, máskor fösvény. Tulajdonságaik jók és rosszak, sőt változnak. Ki merhet ítélni? Csak Isten.

Egyes esetekben mégis gyerekesek leszünk, egy-egy valakit angyalnak vagy ördögnek látunk. Az ok: hibás érzelmeink színes szemüveget erőszakolnak ránk, rózsaszínűt vagy feketét.

Ha meggyűlölök valakit, azt hajlandó vagyok egészen feketének, sátáninak látni, egyetlen jó tulajdonságát sem akarom észrevenni. Ha valakit kihasználhatok saját önös érdekemben, az angyal lesz a szememben, ha különben világ csirkefogója is. Akit érzelmesen szeretek, azt szentté avatom.

Mindez nemcsak tévedés, hanem bűn is. Világosan bűnös dolog valakit sátánnak látni, így beszélni róla, így bánni vele. De bűnös dolog valakit szentté avatni, semmi hibáját észre nem venni. Legkézenfekvőbb példa: a szülők elfogultságukban nagyon rosszul nevelik gyermekeiket.

Teendő: küzdeni minden érzelmi szemüveg ellen. Szeretettel és tisztánlátással szemlélni az embereket. Legalábbis erre kell törekednie mindenkinek. És erre kell nevelnie gyermekeit. Sok bajtól és sok csalódástól mentjük meg így őket. (Pl. nem fog minden kritika nélkül házasságot kötni azzal, akit első szerelmében angyalnak látott.) Minél bölcsebb, értelmesebb valaki, annál sokrétűbben látja az embereket, és annál jobban tudja szeretni őket, annál kevésbé rázza meg egy-egy csalódás, és annál kevésbé lesz igazságtalan.

3. *Találd fel magad!*

Nem a bűnét dicséri Jézus a hűtlen intézőnek, hanem azt, hogy minden körülmények között feltalálja magát, igaz, földies célok érdekében. Arra biztat bennünket Urunk, találjuk fel magunkat minden körülmények között, de üdvösségünk érdekében.

Példák végtelen sorát lehetne ezzel kapcsolatban felhozni. Csak néhányat:

Tudjam örök javamra fordítani az egészséget is, de a betegséget is. A szerencsét és a szerencsétlenséget. A jól és a rosszul sikerült házasságot. Egy-egy fájdalmas halálesetet. A csalódásokat. Mindent.

Nem lehet az ember mindig elég okos. A Szentlélek Isten sugallatai tanácsot adnak, ha átadom magam neki.

4. *Szent ravaszság*

Jézus lelkére kötötte tanítványainak, hogy okosak legyenek, mint a kígyó. Ma is a szent ravaszságot ajánlja a példabeszédben. Szent az a ravaszság, amellyel a mennyet ravaszkodjuk ki magunknak.

Van hamisítvány a szent ravaszságban is. Ez a képmutató vallásosság. Ha valaki éppen olyan romlott, mint bárki, de ezt jámbor vallásoskodással akarja elrejteni, Isten, az emberek és még önmaga elől is. Ez nem szent ravaszság, ez utálatos ostobaság.

De szent ravaszság pl. tudatosan nem visszakérni a kölcsönt, ha ezzel segíthetek valakin. Majd megadja Isten, százszorosan.

Vagy elengedni a hálát. Hálás lesz az Úr, mindnyájunk Atyja.

Elengedni a bosszút, hogy Isten is elengedje az én büntetésemet.

Elengedni a házastársamnak, amit pedig joggal elvárhatnék tőle, és úgy viselkedni vele, mintha mindezt megkaptam volna.

Sokszor vagyunk okosak, sőt ravaszak, mint a világ fiai. Próbáljunk ravaszak lenni, mint Isten fiai. Gyűjtsünk javakat a másik életre. Ahol a kincsünk, ott lesz a szívünk is. Most vágyban, egykor a valóságban is.

ÉVKÖZI 26. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Ez 18,25—28): *„Így szól az Úr: Ti azt mondjátok: Nem igazságos az Úr útja! Halljátok tehát Izrael háza: Vajon az én utam nem igazságos-e, és nem inkább a ti utaitok gonoszak-e? Mert ha az igaz elfordul igazságától, és gonoszságot követ el, és abban hal meg, igaztalanságban hal meg, melyet elkövetett. És amikor az istentelen megtér istentelenségétől, melyet elkövetett, és jog és igazság szerint jár el, megtartja életét. Mivel magába szállt és elfordult minden gonoszságától, melyet elkövetett, bizton életben marad és nem hal meg."*

Komoly intelem és vigasztalás is egyben a próféta szava: az igaz is letérhet útjáról, és ha gonoszságban hal meg, nem az igazságban eltöltött évek számítanak megítélésénél; viszont a legnagyobb bűnös is Istenhez térhet, elfordulhat a bűntől, mert az Isten kész visszafogadni, hiszen az életben találja kedvét.

II. OLVASMÁNY (Fil 2,1—11 v. 1—5):*„Testvérek, ha ér valamit a Krisztusban adott buzdítás, a szeretetből fakadó intelem, a lelki közösség, a bensőség és együttérzés, akkor tegyétek teljessé örömömet azzal, hogy egyetértetek, ugyanúgy szerettek és közös lelkesedéssel ugyanarra törekesztek. Semmit se tegyetek vetélkedésből vagy hiú dicsőségvágyból. Inkább mindenki alázatosan a másikat tartsa magánál kiválóbbnak. Senki se keresse csak a maga javát, hanem a másét is.*

Ugyanazt a lelkületet ápoljátok magatokban, amely Krisztus Jézusban volt. Ő mint Isten az Istennel való egyenlőséget nem tartotta olyan dolognak, amelyhez föltétlenül ragaszkodnia kell, hanem szolgai alakot öltött, kiüresítette ma-

gát és hasonló lett az emberekhez. Külsejét tekintve olyan lett, mint egy ember. Megalázta magát és engedelmeskedett mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig. Ezért Isten fölmagasztalta, és olyan nevet adott neki, amely fölötte van minden névnek, hogy Jézus nevére hajoljon meg minden térd a mennyben, a földön és az alvilágban, a minden nyelv hirdesse az Atyaisten dicsőségére, hogy Jézus Krisztus az Úr."

Az apostol az egységet sürgeti, és először is rámutat két főellenségére, mely ott lakik mindenki szívében: vetélkedés és hiú dicsőségvágy a nevük. Az elsőnek ismertebb neve a stréberség, mely mindenáron érvényesülni akar, mások fölé kerekedni, előnyökre szert tenni, míg az utóbbi mindenkinél különbnek hiszi magát, el van telve önmagával, és ennek megfelelően cselekszik. Természetes, hogy az ilyen lelkületből fakadó tettek csak ellentétek szítására alkalmasak. Ezzel szemben az apostol ajánlja, hogy mindenki tartsa a másikat magánál kiválóbbnak. Vajon miért? Azért, mert Krisztust látja a másikban. Így kiválóbbnak és előbbrevalónak tartja majd a másikat, és ezen igazságon alapuló látásmód megkönnyíti mindenki számára a felebarát javát is szem előtt tartó viselkedést, és így az egység előmozdítását.

Megalapozza a követelményt: Krisztus lelkületét kell ápolni magunkban, aki pedig a kereszthalálig érő alázatos engedelmességet tanúsított az Atya iránt. Krisztus öröktől fogva létezik isteni dicsőségében, de hajlandó volt elszegényedni, Istennel való egyenlősége ellenére a törvény alattvalójává lenni, sőt a szenvedést és halált is vállalni, vagyis az emberi természetet és sorsot abban az alacsonyságában, ahová a bűn következtében jutott. Istentől viszonzásul a felmagasztaltatást kapta, és ennek következtében mindenek fölé került. Lám, aki nagyobb a földnél és nagyobb az égnél, az alázatosság útján járt — mondja az apostol.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 21,28—32): „*Az időben így szólt Jézus a farizeusokhoz és a nép véneihez: Mi a véleményetek erről? Egy embernek két fia volt. Odament az elsőhöz és mondta: Fiam, menj ki dolgozni a szőlőbe. Az így válaszolt: Igen, uram, de nem ment ki. Majd odament a másikhoz, hasonlóképpen szólt hozzá. Az így válaszolt: Nem megyek. Később megbánta, s elment. A kettő közül ki teljesítette atyja akaratát? — Így válaszoltak: Az utóbbi. — Jézus folytatta: Bizony, mondom nektek, hogy a vámosok és a parázna nők megelőznek titeket Isten országában. Hozzátok jött ugyanis*

János az igazság útján, de nem hittetek neki. A vámosok és a parázna nők azonban hittek neki. Ti bár láttátok ezt, mégsem tartottatok bűnbánatot, és nem hittetek neki."

A megvetett bűnösök készséges szívvel sokan tartottak bűnbánatot, és így megelőzték azokat, akik szájukkal készségesnek mutatták magukat Isten akaratának megtételére, valójában azonban Jánost is, Jézust is hitetlenül hallgatták.

Az Úr mindenki felé megmutatkozó irgalmát kell magatartásunk zsinórmértékévé tenni. Késznek kell lennünk a bűnösökért való imádságra, és a Szentlélek-sugallta figyelmeztetésre is, ha valami veszélyezteti vagy csorbítja az egységet és békességet. Elsősorban magunkban kell megfékeznünk a törtetést, gőgöt és a többit, hogy alkalmassá legyünk a testvéri figyelmeztetésre. Különben könnyen megeshet, hogy az fogja megtenni előbb és tökéletesebben az Atya akaratát, aki eleinte ugyan vonakodott, és akit ezért szeretetlenül el is ítéltünk.

A szentmisében Isten kiengesztelődik velünk. Egyszersmind szívünkbe is akarja ültetni azokat az erényeket, főleg az alázatosságot, melyek Jézus Krisztus életében, viselkedésében felragyogtak a világ előtt. Békéjének eszközévé akar engem is tenni. Tartsak őszinte lelkiismeretvizsgálatot, hogy környezetemben a békének vagy a békétlenségnek előmozdítója vagyok-e, és aztán ne csak szavakkal valljam a béke szeretetét, hanem tettekkel is bizonyítsam. Akkor is, ha vélt nagyságomból le kell faragnom, ha rendetlen önszeretetemnek áldozatot is kell hoznia. Krisztus a közönséges, mindennapi kenyér színe mögé rejtőzött és ott marad a világ végezetéig. Nem a saját érdekét nézi, hanem az Atyáét és a miénket. Ez a lelkület töltsön el minket is. Igazán nagyok akkor leszünk, hogy egyre jobban Jézussá nőjjük ki magunkat.

B)

I. OLVASMÁNY (4 Móz 11,25—29): *„Ama napokban leszállt az Úr a felhőben, szólt Mózeshez, és elvett abból a lélekből, mely rajta volt, s odaadta a hetven férfiúnak. Ezek, amikor megnyugodott rajtuk a Lélek, prófétálni kezdtek, s azt abba sem hagyták többé. Két férfiú azonban a táborban maradt: az egyiket Eldádnak, a másikat Medádnak hívták; ezeken is megnyugodott a Lélek, mert ők is az összeírottak között voltak, csak nem mentek ki a sátorhoz. Mikor ezek prófétálni*

kezdtek a táborban, elszaladt egy legény, s jelentette Mózesnek, mondván: Eldád és Medád prófétálnak a táborban. Legott mondta Józsue, Nun fia, Mózesnek sokak közül kiválasztott szolgája: Uram, Mózes, tiltsd meg nékik! Ám ő azt mondá: Mit féltékenykedel miattam? Bárcsak az egész nép prófétálna, s az Úr nekik adná Lelkét!"

A nép lázongott, és Mózes magában is kereste az okot: nincs elég ideje és ereje az ügyek intézésére. Ezért arra kérte az Urat, állítson mellé segítőtársakat. Az Úr parancsára Mózes hetven férfiút állított a szent sátor elé, akik prófétálni kezdtek, amikor az Úr leszállt a felhőben. Ez a prófétálás nem jövendőmondást, hanem elragadtatott állapotot jelent, ami megmutatkozott testmozgásukon, sajátos ének- ill. beszédmódjukon. Ezzel mutatta meg az Úr, hogy őket is képessé teszi a nép vezetésének felelősségteljes munkájára. Két távolmaradót úgy győzött meg arról, hogy akarata ellen tettek, hogy rájuk is küldött a „lélekből", azaz olyan hatással volt rájuk, hogy ők is prófétálni kezdtek. Mózes nem volt féltékeny a hatalmára, nem látta a történtekben saját személyének lekicsinylését, mint Józsue, hanem örült volna annak is, ha még többen részesednek ebben az ajándékban.

II. OLVASMÁNY (Jak 5,1—6): *„Rajta, gazdagok, jajveszékelve sírjatok a rátok törő nyomorúság miatt! Vagyonotok oda, ruhátokat megette a moly. Aranyatok és ezüstötök belepte a rozsda, és ez a rozsda tanúul szolgál ellenetek, és megemészti testeteket, mint a tűz. Vagyonotokat szaporítottátok még az utolsó napokban is. Nos, a bér, amelyet a földeteket learató munkásoktól levontatok, felkiált és az aratók szava felhatolt a seregek Urának a fülébe. Bőségben éltetek a földön és tobzódtatok, hizlaltátok szíveteket a leölés napjára. Az igazat elítéltétek, megöltétek és ő nem tanúsított ellenállást."*

Prófétai stílusban figyelmezteti a levél a gazdagokat állapotuk veszélyes voltára. A kincseiket megtámadó moly és rozsda mintegy jelképe a bűnnek, mely megszerzésük folytán lelkükhöz tapad. Hiszen visszatartják munkásaik bérét a szegényt meg is ölik —akár a bíró megfélemlítésével, lepénzelésével, akár a lehetetlen életkörülmények révén, melyekbe a szegényeket juttatják, — mert az tehetetlen velük szemben. De akik így gazdagodnak, hizlalják szívüket, igazában a leölés napjára híznak.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 9,37—42; 44; 46—47): *„Az időben így szólt János Jézushoz: Mester, láttunk valakit, aki ördögöt űzött a nevedben, de nem tart velünk. Megtiltottuk neki, mert nem tartozik közénk. — Jézus így válaszolt: Ne tiltsátok meg neki. Aki a nevemben csodát tesz, nem fog egykönnyen szidalmazni. Aki nincs ellenetek, veletek van. Ha csak egy pohár vizet ad is nektek valaki inni azért, mert Krisztuséi vagytok, igazán mondom nektek, megkapja érte a jutalmat. Ha viszont valaki megbotránkoztat egyet is e kicsik közül, akik hisznek, jobb volna neki, ha malomkövet kötnének a nyakára, és a tengerbe vetnék. Ha a kezed megbotránkoztat, vágd le. Jobb csonkán bemenned az életre, mint két kézzel a kárhozatba jutni, az olthatatlan tűzre. Ha lábad megbotránkoztat, vágd le. Jobb sántán bemenned az életre, mint két lábban a kárhozat olthatatlan tüzére kerülni. Ha a szemed megbotránkoztat, vájd ki. Jobb félszemmel bemenned az Isten országába, mint két szemmel a kárhozatra jutni, ahol férgük nem pusztul el, és a tüzük nem alszik ki."*

Igaz, hogy Jézus máskor (Mt 12,30; Lk 11,23) azt mondja, hogy aki nincs vele, az ellene van, tehát semlegesnek lenni vele szemben nem lehet. Viszont tökéletesen az Ő oldalán is kevesen állnak, legtöbben útban vannak ebbe az irányba. Aki Jézus nevében ördögöt űz, az semiképpen sem áll Jézussal szemben, hiszen az ördögöt űzi ki, Jézus ellenfelét. Türelmesen várni kell, hogy eljusson a tanítványokkal való tökéletesebb egységre. Egyelőre csak annyira van velünk, hogy nincs ellenünk. Hiszen még az is Jézushoz tartozás jele, ha valaki az Ő tanítványainak csak egy pohár vizet ad, azért, mert Krisztuséi. Aki viszont megbotránkoztat, azaz eltántorít egyet is azok közül, akik útban vannak a Jézushoz való tökéletesebb csatlakozás útján (ezért nevezi őket még kicsiknek), az a legszörnyűbb halálnemet is kívánatosnak érezhetné ahhoz képest, ami büntetésként vár rá. Persze, az is lehet, hogy a hivő maga nem zárja el eléggé a szívét a botránkoztató, buktató látványok, benyomások elől. Pedig erre olyannyira készségesnek kellene lennie, hogy még szemét is kivájja, és inkább félszemmel akarjon üdvözülni, mintsem teljes szemevilága birtokában elkárhozni. Inkább félszemének vallja kárát, mint egész életének. A befejező mondat: Iz 66,24-gyel függ össze és az alapul szolgáló kép: egy halom hulla, mely temetetlenül hever, férgek élősködnek rajtuk, és olthatatlan tűz égeti őket.

Akikkel nem tudunk teljes egységet létrehozni, azokkal leg-

alább részlegesre kell törekednünk. A II. Vatikáni Zsinat arra tanít bennünket, hogy más vallásokban is vegyük észre és értékeljük azt, ami igazság, valódi jó, érték és keressük ezek alapján a kapcsolatot velük. Minden jó Istentől van, a Szentlélek műve az igazságnak az a töredékesebb ismerete is, mely más vallásokban fellelhető és célja lehet vele a Szentléleknek, hogy egyik-másik igazságra ilyen módon is felhívja a figyelmünket. A szentáldozáskor őszinte vággyal kérem Jézust, segítsen bennünket minél előbb az egy asztal közösségére is azokkal, akik még csak „prófétálnak" nevében, azaz igéjét hirdetik, és ezáltal ördögöt űznek, tehát csökkentik az ördög befolyását a világban.

I. OLVASMÁNY (Ám 6,1a; 4—7): *„Ezeket mondja a mindenható Isten: Jaj nektek, gazdagok a Sionon! Elefántcsont ágyakban lustálkodtok és henyéltek kereveteiteken; lakmároztok a nyáj bárányaiból és a csorda borjúiból. Énekeltek hárfaszó mellett — azt hiszik, hogy olyan hangszereik vannak, mint Dávidnak; — serlegekből isszátok a bort, a legfinomabb kenettel kenitek meg magatokat, és semmit sem törődtök József romlásával. Nos, ezért majd ők mennek a száműzetésbe, és véget ér a henyélők tobzódása."*

József Izrael egész népét jelenti.

II. OLVASMÁNY (1 Tim 6,11—16): *„Te, Isten embere, törekedjél igazságos lelkületre, életszentségre, hitre, szeretetre, türelemre és szelídségre. Vívd meg a hit jó harcát, szerezd meg az örök életet, hiszen erre kaptál hivatást, és erre tetted le számos tanú előtt ez igaz hitvallást. Felszólítalak az Isten nevében, aki mindeneket éltet és Krisztus Jézus nevében, aki Poncius Pilátus előtt tanúságot tett az igazság mellett, teljesítsd megbízatásodat büntetlenül és feddhetetlenül Urunk Jézus Krisztus eljöveteléig. Ezt kellő időben végbeviszi a boldog és egyedüli uralkodó, a királyok Királya és az uralkodók Ura, aki egyedül halhatatlan, aki megközelíthetetlen fényességben lakik, akit senki sem látott, és nem is láthat: övé a dicsőség és az örök hatalom. Amen."*

Timóteus Isten embere, hiszen arra szentelte életét, hogy Isten ügyét képviselje. Meg is kell szereznie mindazokat az erényeket, melyek eredményes apostolkodásának elengedhetetlen feltételei. Amint Jézus tanúságot tett — Poncius Pilátus előtt, ill. helytartósága alatt — az igazság mellett, és kinyilvánította Is-

ten jóságát, úgy kell neki is tanúskodnia mindenről, mert a láthatatlan, megközelíthetetlen fényben lakozó Atya Fián és fogadott gyermekein keresztül akarja megismertetni magát. Himnikus magasságba emelkedik itt a levél, és formájával is érzékelteti, milyen magasztos, szent feladat a láthatatlan Istent képviselni feddhetetlenül, egész emberként.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 16,19—31): *„Az időben Jézus ezt a példabeszédet mondta a farizeusoknak: Volt egy gazdag ember. Bíborban és patyolatban járt és nagy lakomát rendezett mindennap. Volt egy Lázár nevű koldus is, ez ott feküdt a kapuja előtt, tele fekéllyel. Örült volna, ha jóllakhatik abból, ami a gazdag ember asztaláról hulladékként lekerült. De csak a kutyák jöttek és nyalogatták sebeit. Történt, hogy a koldus meghalt és az angyalok Ábrahám kebelébe vitték. Meghalt a gazdag ember is, és eltemették. Mikor a pokolban kínjai közt föltekintett, meglátta messziről Ábrahámot és a kebelén Lázárt. Felkiáltott: Atyám, Ábrahám, könyörülj rajtam! Küldd el Lázárt, hogy ujja hegyét mártsa vízbe és hűtse vele nyelvemet, iszonyúan gyötrődöm ezekben a lángokban. Fiam, — felelte Ábrahám — emlékezzél csak vissza, hogy milyen jó dolgod volt életedben, Lázárnak pedig mennyi kijutott a rosszból. Most tehát neki itt vigasztalásban van része, a te osztályrészed pedig a gyötrelem. Ráadásul köztünk és köztetek nagy szakadék tátong, hogy akik innét át akarnának menni hozzátok, ne tudjanak, se onnét ne tudjon hozzánk átjönni senki.*
Akkor arra kérlek, atyám, — kiáltotta újra — küldd el legalább az atyai házba. Van öt testvérem, hadd figyelmeztesse őket, nehogy ők is idejussanak, a gyötrelmek helyére. Ábrahám ezt felelte: Van Mózesük és vannak prófétáik. Azokra hallgassanak. De az erőlködött: Nem hallgatnak, atyám, Ábrahám! De ha a halottak közül megy el valaki, bűnbánatot tartanak. Ő azonban azt felelte: Ha Mózesre és a prófétákra nem hallgatnak, ha a halottak közül feltámad valaki, annak sem hisznek."

A gazdag ember szívtelenségével, érzéketlenségével mérhetetlen szakadékot létesített maga és a koldus között. Ez válik — mondhatni — visszavonhatatlanná a halálban. A gazdagon valósággá lett a vagyon veszélye: csak az élvezeteknek élt, közönyös lett mások szenvedésével szemben, semmibe vette Isten parancsait. Lázár érdemei nem kerülnek szóba, alakja inkább csak a

kontraszt szerepét tölti be. A gazdag nem is tiltakozik sorsa ellen, inkább azt szeretné, hogy legalább testvérei ne érdemeljék ki ezt a sorsot. Azonban akinek szíve megkeményedett, azon a csoda sem segít. A halálból feltámadó ember tanúskodását is ki tudnánk magyarázni.

A végső dolgokra vonatkozólag nem akar itt bővebb felvilágosítást adni Jézus. A zsidóság felfogásához alkalmazkodik, amikor történetét elmondja.

A gazdagság veszélyével számolnom kell. Gyakran kell lelkiismeretvizsgálatot tartanom, nem hálózta-e be szívemet a gazdagság és élvezetvágy. Igen sok embernél éppen ez az akadálya annak, hogy teljes lélekkel ragaszkodjék Istenhez és bizakodva várja Jézus eljövetelét, a vele való találkozást. Érzéketlenné válhat az ember a mennyei örömök ízére, ha habzsolja a földi, bűnös örömöket. A szent kenyér, az oltáriszentség figyelmeztessen az égi örömök ízére, segítsen éleszteni szívemben a vágyat utánuk. Ezen a kettőn próbáljam lemérni lelkem állapotát: vágyódom-e az oltáriszentség után, mely mintegy záloga és előíze a mennyei örömöknek, tudok-e együttérezni, készségesen segíteni, de úgy, hogy emberi méltóságában meg ne alázzam azt, akin segítek. Krisztussal teszem, amit vele teszek. Tudjak legalább időnként úgy is adni, hogy megérezzem a hiányát annak, amit adtam. Valamennyit a példabeszédbeli ember is biztosan adott, különben Lázár éhen halt volna, vagy másutt keresett volna alamizsnát. De ez nagyon kevés és lélek nélküli ajándék volt, csak arra volt elég, hogy Lázár visszatalálhatott volna a házhoz, megismerte volna a figyelmeztetendő testvéreket.

A világ új értékelése

A földi értékek megítélésében 180 fokos fordulatot hozott a II. Vatikáni Zsinat. „Nincs az az igazán emberi, ami visszhangra ne lelne szívünkben... A zsinat a hit fényénél mindenekelőtt azokat az értékeket kívánja megvizsgálni, amelyeket a ma embere különösen nagyra tart, és vissza akarja vezetni őket isteni forrásukhoz. Ezek az értékek ugyanis, minthogy az embernek Istentől kapott tehetsége hozza létre őket, nagyon is jók." (Gaudium et spes. l. 11. pont). Az idézett általános kijelentéseken túlmenően a Zsinat részletesen is foglalkozott a földi javakkal: a szerelemmel, sajtóval, fejlődéssel, békével, technikával stb., s elismerte belső értéküket és fontosságukat.

A zsinat előtti teológia és aszketikus irodalom ezzel szemben a földi javaknak csak eszköz-szerű értéket tulajdonított. Minden csupán annyiban értékes, — hangzott a régi megfogalmazás — amennyiben elősegíti az ember üdvösségét. S mivel az ember üdvösségét cselekedetek által érheti el, a cselekedetek jó, vagy bűnös voltát pedig az akarat határozza meg, a döntő tényező a szándék. Maguk a világ javai önmagukban közömbösök, s csak az őket felhasználó ember akarata ad nekik kvalifikációt. Az Egyháznak tehát nem feladata törődni a földi értékekkel, hanem eleget tesz küldetésének azzal, hogy az embereket az örök üdvösségre, illetve a jó szándék felkeltésére buzdítja. Ez volt röviden a régi értékelés, melyet a Zsinat újjal cserélt fel.

Nem tudnánk magunkévá tenni a Zsinat programját, ha nem értenénk meg a változás okát. Meg kell vizsgálnunk, hogy ezzel a lépéssel gyakorlati alkalmazkodás történt-e korunk szellemehez, tehát taktikai fogásnak szánta-e a Zsinat, vagy pedig mélyebb, teológiai háttere van-e az újításnak?

Minthogy Jézus nem hagyott kétséget afelől, hogy a mennyek országát mindennek elébe kell helyeznünk, s jobb inkább mindent elvesztenünk, sőt szándékosan feladnunk, mint a mennyek

országát, — a földi értékek előtérbe állítása ellentétesnek látszik az evangéliummal. Az Egyház szentjei hősiesen gyakorolták a lemondást a világ javairól; mikor az Egyház most magához öleli a világ javait, akkor szinte diszkreditálja szentjeit. Azok a szerzetesek és jámbor hívek, akik eddigi életükben buzgón gyakorolták az önmegtagadásokat (böjt stb.), most úgy érezhetik, hogy az Egyház pálcát tört nem a bűnösök, hanem a jámborok életmódja fölött.

Tömören megfogalmazva a problémát: ha a világ felértékelése pogány gondolat, és ellentétben áll az evangéliummal, akkor hogyan tehette magáévá az Egyház ezt az eszmét?

A világ pogány értékelése

Nem könnyű feladat igazi pogány (minden keresztény befolyástól mentes) szellemiséggel találkozni. Az európai kultúrát évszázadok alatt úgy átjárta a kereszténység, hogy még azok az emberek, vagy társadalmak is, akik magukat elhatárolták a vallástól, elveikben, kifejezésmódjukban, szimbolikájukban rengeteg keresztény elemet tartottak meg. Az elmúlt századok ateistái keresztény talajon nőttek fel. A kereszténységtől teljesen érintetlen, illetve a kereszténységet gyökerestől feladó szellemiség csak a mai korban jelenhetett meg Európában. Csupán most, a szekularizáció és a nagy átértékelések korában, amikor minden régi eszmét ragaszkodás nélkül elvet az emberiség, most bontakozik ki a pogány világkép.

Ha összehasonlítjuk a hitetlenek világképét ma és a múltban, meglepő jelenséget tapasztalunk. Amíg a keresztény tanok befolyásolták az európai szellemiséget, addig a vallástalan áramlatok a transcendenssel szemben a földi világ szépségét hirdették. Amily mértékben gyengült azonban a keresztény szellem befolyása a kultúrában, úgy vált mindig komorabbá a földi világ képe is. A mai korban, a szekularizáció kiteljesedésekor nemcsak a vallás jutott válságba, hanem a házasság, a szerelem, a hazafiasság, a művészet: maguk a földi értékek is. A pesszimizmus, a kábítószerekhez való menekülés, az elidegenedés, az új barbárság (hippizmus) a mi korunkban kapott lábra. Hasonló folyamatnak vagyunk szemtanúi, mint ami a hellénizmus korában lejátszódott. A gazdasági fellendülés, a filozófiai zűrzavar, a szinkretista vallások, a hedonizmus kiábrándulttá és cinikussá tették az embereket. A Prédikátor könyvében erőteljes vonásokkal érződik az ember tanácstalansága: „Megutáltam tehát életemet, mert lát-

tam, hogy rossz minden a nap alatt, az egész csak hiúság és szélkergetés! És megutáltam minden igyekvésemet, mellyel a nap alatt oly nagyon fáradoztam, mert oly utódom lesz, kiről azt sem tudom, vajon bölcs lesz-e vagy balga? És mégis ő rendelkezik majd a fáradságommal... Nem marad egyéb jó az embernek, mint enni, inni és fáradsága mellett lelkét jól tartani." (Préd 2,17—18,24). Ez az a bölcsesség, melyhez a magára hagyott ember eljuthat! A Prédikátor könyve nem aszketizmust hirdet, hanem kíméletlenül megmutatja az emberi filozofálás erőtlenségét.

A mai korban, mikor a technika óriási lehetőségeket biztosított az emberi szellemnek, a szellem lemaradt a technika mögött. A nyomdák ontják a könyveket, a hírközlő eszközök árasztják a gondolatokat, de a könyvek és a gondolatok nagyon kevés vigasztalót nyújtanak. A mai korban csak két optimista gondolatvilág érezhető: a kereszténység és a marxizmus. Mind a kettő bízik a jövőben, de csak ez a kettő. „Az ember még legnagyobb erőfeszítésében is csak azt akarhatja, hogy mennyiségileg csökkentse a világ fájdalmait. Az igazságtalanság és a szenvedés mégis fenn fog maradni, és ha még oly korlátozottan is, felháborodást fog kelteni. Dmitrij Karmazov kérdése: Miért? továbbra is fel fog hangzani; a művészet és a lázadás csak az utolsó emberrel hal ki." (*A. Camus:* L'Homme révolté. Paris, 1951).

Ezért volt kötelessége az Egyháznak a zsinaton állást foglalnia korunk pesszimizmusával szemben, s nem taktikából, hanem hitvallásszerűen hirdetni a világ belső értékét és jóságát.

Eszkatologikus szemlélet

A világ jóságát vallani nemcsak a Teremtővel szembeni lojalitás. A kinyilatkoztatásból tudjuk, hogy a világ még nem érkezett el végső állapotához, róla tehát jelenlegi állapota alapján nem alkothatunk végérvényes és a valóságnak megfelelő ítéletet. A tyúkról nem lehet fogalma az embernek, ha csak tojást látott még; a kozmoszról, az emberi életről sem lehet tökéletes képünk a beteljesedés előtt. „Most Isten fiai vagyunk, de hogy mik leszünk, az még nem nyilvánvaló." (1 Jn, 3,2).

Itt azonban úgy látszik, hogy zsákutcába jutottunk, hiszen a világ végső, befejezett állapotát nem ismerhetjük. Előbb meg kellene tapasztalnunk a tökéletesség bekövetkeztét, hogy utána ítéletet alkothassunk.

Ezt a dilemmát maga Isten oldotta meg, mikor megjelent közöttünk. Krisztusban beköszöntött a végidő, Krisztus személyé-

ben és életében bemutatta Isten a végkifejletet, „Jézus Galileába ment, és hirdetni kezdte Isten országának evangéliumát. Ezt hangoztatta: Az idő betelt." (Mk 1,14—15).

Jézus tanítását és tetteit is eszkatologikus szempontból kell értékelni. Amikor Isten csodálatos és megható gondoskodásáról beszél (fejünk hajszála, a rét virága és a fán ülő verebek stb.), akkor nem egyszerű emberi jóságról van szó, hanem arról, hogy a dolgoknak valami titokzatos, mai formájukban nem is sejtett jelentősége van Isten szemében. Isten nem azért törődik oly gondosan a legkisebbekkel is, mert „hobbyja" a jóság, hanem mert előtte nincs jelentéktelen létező. Jézus csodatettei sem egyszerűen hatalmának bizonyítását szolgálják, vagy jószívűségét dokumentálják. A csodák esetében „nem kell a természettörvény felfüggesztéséről beszélnünk. Inkább így mondjuk: a csoda rádöbbenti az embert arra, hogy nem is tudja, mi minden lehetséges őbenne és az egész világban. Az ember csodálkozik, ha a világ elárul valamit sajátos céljairól. A csodában a hivő ember megérzi kezdődő hatóerejét annak az új teremtésnek, amelybe a Feltámadott már belépett." Glaubensverkündigung für Erwachsene (Deutsche Ausgabe des Holländischen Katekismus. 1968. 121, old.)

A Zsinaton az Egyház ezzel a szemlélettel fordul a világ felé. Nem az emberi részvét, a megsajnálás vezeti, nem is a kooperáció vágya a közös feladatok megoldásában. Az Egyház a kinyilatkoztatásból tudja, hogy a leghétköznapibb dolgokban is Isten műve érlelődik, hogy az üdvösség az egész világ számára felkínált lehetőség.

A)

1. *Mi az oka?*

Miért lesz az igazból bűnös, a bűnösből igaz?

Ha a bűnös megtér, az mindenképpen a kegyelem műve. Senki sem mehet Istenhez, hacsak ő nem vonzza. Se hitet, se igaz életet nem lehet kezdeni kegyelem nélkül. Tudnom kell ezt, akár magamról, akár másokról van szó. Tehát első mindig az ima.

Az igaz útra térés egyik alapja lehet a bűn zsákutcája. Előbbutóbb mindenki rájön, hogy egyetlen valami hozza meg a szív békéjét, a szeretet: Isten és az emberek önzetlen szeretete. Különösen vonzó, ha sikerül olyan valakit közelebbről megismerni, aki igaz életet él. Boldog, aki élő példán tudja megérezni a tisztaság, becsület, jóság, hit derűjét, kiegyensúlyozottságát.

Aztán a lelkiismeret sem veszik ki az emberből egészen sohasem. Legfeljebb alszik. Bizonyos alkalmak aztán felébresztik. Csak nem szabad erőszakkal elaltatni.

És miért fordul elő, hogy „az igaz elfordul igazságától és gonoszságot követ el és abban hal meg, igaztalanságában hal meg, melyet elkövetett"?

Sajnos, nemcsak a lelkiismeret nem hal ki az emberből soha, hanem a bűnök csírái sem. Ezért nem szabad soha abbahagyni a kegyelemért való imát, az önmegtagadást, a bűnalkalmak kerülését. Aki áll, azért nagyon vigyázzon, hogy el ne essék.

Az igazak gyakran csúsznak le azért, mert nem fejlődnek, nem próbálnak egyre tökéletesebbek lenni. Aki elégedett önmagával, abban nincs szeretet. Ha szeretné Istent, szeretné az embereket, igyekeznék mindig jobban szeretni. Vagyis sokak igaz volta csak szerencsés természet, csak félelem a bűn-okozta komplikációktól, csak külső szégyenérzés, csak megszokás. Az igazi igaz-mivolt a szeretet.

Az is lehet, hogy az igaz csak látszott igaznak, mások és saját szemében. Nem titkos erkölcsi fertőre kell itt gondolni, hanem arra, hogy sok igaz ember igazsága csupa külsőség: külsőséges

vallásos gyakorlatok, és pusztán parancstartó erkölcs, vagyis farizeusi magatartás. Az ilyenekkel jót tesz Isten, ha elengedi őket és engedi elbukni. Ha már másképp nem jönnek rá, hogy üres az ő igaz voltuk. Hogy nem a hit és a szeretet éltette őket, csak egy formalizmus. Csak az a fontos, hogy ha az ilyen elbukott, ez észheztérítse, ne „haljon meg igazságtalanságban, melyet elkövetett."

2. *Számítsd be!*

Emberi kapcsolatainkba bele kell számítani, hogy a legtöbb ember szeret álarc mögé rejtőzni. Egy kicsit ez mindenkiben megvan, sokakban túl erős ez az ösztönös magatartás. Ha erre figyel az ember, nem fog olyan könnyen elmenni emberi értékek mellett, és nem fog olyan könnyen eldobni emberi értékeket. Hányan vannak például, akik szégyenlik jó szívüket, együttérző segítő készségüket, és valamilyen álarc mögé rejtik: mogorvaság, viccelés, udvariatlanság stb. A hidegség, flegmaság mögött is sokszor nagyon nagy és erős érzelmek rejtőznek, csak fel kell fedezni. A felületesség is gyakran csupán álarca a lelkiismeretességnek, sőt esetleg a túlzó és éppen ezért szégyellt lelkiismeretességnek. Hány ember rejtegeti műveltségét, olvasottságát, szakértelmét, művészi érzékét! Sokat veszít, esetleg élete boldogságát, aki külső, kedvezőtlen benyomások alapján egyszerűen elfordul az emberektől. Az igazi értékek a természetben is a mélyben szoktak rejtőzni!

Természetesen a fordítottja is áll. A rossz is álarcos, mégpedig az esetek többségében. Ez a szélhámosok sikerének a titka. Sok csalódástól menekülök meg, ha nem engedem magam elbájolni a megnyerő külsőtől, a sima modortól, az üres fecsegéstől, a megjátszott készségeskedéstől.

Ezzel kapcsolatban még egy szót arról, hogy ne osztályozzuk az embereket vallásos-vallástalan alapon. A vallásos Igen az Istennek, de ki tudja, Igen-e az élete, a szíve is? És sok vallását nem gyakorló ember valójában kedves Igen Istennek.

Nem szabad felületesnek lennem az emberek megismerésében. Igyekeznem kell minél alaposabban kiismerni mindenkit. Nem, hogy ítéljem őket, hanem, hogy jobban és okosabban tudjam szeretni és el ne rontsam a magam vagy mások életét.

3. *Az együttélés alapszabályai*

Két alapszabályát adja Szent Pál a szép közösségi életnek. Aki megtartja ezeket, az kötőanyagot szolgáltat az emberi együttélés számára, aki nem, az bomlasztó elem.

Sokat nem kell taglalni ezt a két szabályt, magukért beszélnek. Inkább az a lényeges, hogy mindenki vizsgálja meg magát és próbáljon e szabályok szerint érintkezni minden közösségben, amelyben él.

Az egyik szabály: „Mindenki alázatosan a másikat tartsa magánál kiválóbbnak." A másik: „Senki ne keresse csak a maga javát, hanem a másét is."

Hogy helyes-e, célravezető-e ez a két szabály, az hivő számára nem lehet kérdéses. Jézus Krisztus élete ez. Azt mégsem gondolhatjuk, hogy az Isten Fia nem élt okosan. Amíg nem e szerint élünk, nem lesz szép az élet. És természetesen e két szabály megtartásának kihatása van az örök életre. Aki megtartja őket, az építi Isten országát, még ha látszólag nem is törődik Isten országával. Aki nem e szabályok szerint él, az bomlasztja Isten országát, még ha roppantul vallásos is. Aszerint fogunk megítéltetni, igent mondtunk-e életünkkel Isten országára.

4. *Ahol kimondjuk az igent*

Jobb a nemet mondó, mégis engedelmes ember, de nem példakép. Legjobb igent mondani az Úrnak, és aszerint is cselekedni. Az igent-mondás az áldozatbemutatásban történik.

Ádám nemet mondott Urának, de aztán megbánta bűnét, ki akarta mutatni, hogy mégis Igen akar lenni. Ugyanígy tettek a későbbi korok emberei. Az igen-mondás formája az áldozat volt. Valamit Istennek ajánlottak, valamilyen szertartás keretében, ezzel önmaguk átadását jelképezték, egész életük igenjét. Isten természetesen nem szorult rá az áldozati állatokra vagy tömjénfüstre. Mégis szívesen fogadta, sőt elvárta ezeket, mert bennük az emberek szíve, igenje nyilvánult meg.

Az embereknek ez a fajta igenje, önátadása mégsem volt elegendő, hogy Isten el is fogadja az embereket. Ennek oka, hogy bűnös az emberi szív anyja méhétől kezdve, nem lelheti benne örömét az Úr. Mégsem azt mondta Istenünk az áldozatokra, hogy nem kell, hanem olyan áldozatot és olyan bemutató papot adott nekünk, akinek az egész lénye színtiszta Igen, a nemnek minden árnyéka nélkül. A pap és áldozat egyszemélyben: Isten emberré

lett Egyszülöttje, aki annyira Igen az Úrnak, hogy egylényegű vele. Áldozata a kereszt oltárán egyszersmindenkorra szóló, örökre elfogadott igen volt az emberiség részéről Istennek. Új áldozat ezért felesleges és sértő.

Ehhez az igenhez kell csatlakoznia minden embernek, és ez történik meg a szentmisében. A szentmisén való részvételünk értelme, hogy magunkat az oltáron megjelenő, egyetlen áldozatát megújító Jézusunkkal átadjuk az Atyának. Ezért nem „hallgatni" kell a misét.

Változékony az emberi szív, ezért kívánja az Úr, hogy minden vasárnap megújítsuk igenünket, és egész héten meg is tartsuk.

B)

1. *Csak te értesz mindenhez?*

Mózes megosztotta a munkát és a felelősséget, és nem bánta volna, ha minél többekkel oszthatja meg.

Egyházunk életében a legutóbbi időszakban sok kárt okozott a túlzott centralizmus. Erre döbbent rá a Zsinat és a Szentatya. Ezért került előtérbe a püspökök kollegialitásának eszméje, ezért állították fel a püspöki szinodust, ezért konzultál gyakran a Szentatya a világ püspökeivel, teológusokkal, szakértőkkel.

Egy-egy egyházmegye életében is hasonló történik. A papok, sőt a hívek is az eddiginél nagyobb mértékben osztoznak a felelősségben. Így kell lennie a plébániák életében is. A lelkipásztoroknak kérnie kell a hívek közreműködését, figyelembe kell vennie az igényeket, kívánságokat. Vegyünk részt szívesen és felelősségérzéssel az egyház életében!

De vigyük tovább ezt a gondolatot munkahelyünkre és otthonunkba is. Ne gondoljuk, hogy csak mi értünk mindenhez, mindenben nekünk kell dönteni, mindent magunknak kell megcsinálnunk. Az ügyeknek, de a személyes kapcsolatoknak is jobbat tesz a felelősség és a munka megosztása, a bizalom egymásban és egymás értelmében, munkájában. A gyermeknevelésben is alkalmazzuk ezt az elvet. A gyerekeket a családi élet aktív résztvevőivé kell tenni, meg kell bíznunk bennük, józan eszükben, ügyességükben, nagyon hatásos pedagógiai módszer ez. Egészen másképp csinál mindent a felnőtt is, a gyerek is, ha érzi, hogy az ő ügyéről van szó. Az ellenkező gyakorlat viszont érdektelenséget, duzzogást, a feleslegesség érzését, gyermeknél az önbizalom hiányát szüli.

Szóval el kell hinnem, hogy nélkülem is forog a világ, és sokkal jobban forog, ha minél többen forgatják.

2. *Miért akarsz mindenáron más lenni?*

Mintha igaz lenne az a mondás, hogy minden embernek szüksége van legalább egy valakire, akit lenézhet, aki fölött érezheti magát. Mintha e nélkül nem is lenne lehetséges az önbecsülés. Az Olvasmányban Józsue féltékenykedik, az Evangéliumban János, a Leckében az őskeresztény hivőket kell kárpálni. Szóval a legjobbakban is benne van ez az átok: Minél több ember felett lenni, másokat lenyomni, hogy én magasabban legyek.

Hogy mennyi bajt okoz ez, arról nem kell bővebben szólni. Ez a szellem szüli a faji megkülönböztetéseket, a nemzeti villongásokat, a munkahely feszültségeit, ez mérgezi a család életét, az egyház és állam életét, teszi tönkre a barátságokat. Tehát akármennyire bele van ivódva mindenkibe, a legjobbakba is, küzdeni, harcolni kell ellene, önmagamban is, másokban is.

Mivel ilyen erős bennünk ez az ostobaság, nagyon nagy ellenerőket kell felvonultatnunk. Újra és újra ellenőriznünk kell magunkat, újra és újra észbe kell vennünk, hogy emberek vagyunk valamennyien. Hogy ki a nagyobb közülünk? Azt egyetlen „zsüri" döntheti csak el, maga az Isten. Ő pedig a kicsinyeket szereti, nem azokat, akik felfújják magukat. Ha magasra akarok emelkedni, minél kicsinyebbnek kell lennem, és minél inkább emelnem kell másokat. Egyetlen valami tesz naggyá, a szeretet. Az pedig nem akar senkinek fölébe kerekedni, az örül mások emelkedésének. Akármilyen nehéz, ezt meg kell tanulnunk.

3. *Helyes és tiszta szándék nélkül nem sokat ér*

Szép elgondolásokat, nemes törekvéseket, gyönyörű célkitűzéseket kár tönkretennem. Márpedig mindez tönkre megy, ha nem egészen tiszta a szándék.

A mai szentírási szakaszok két ilyen szándékbemocskolásra hívják fel a figyelmet. A Lecke az önzésre, a másik két perikópa a hiúságra.

A legszebb szándékok is csúnyulni kezdenek, ha anyagi vagy más előnyök kezdenek szerepet, sőt szép csendben vezérszerepet játszani. Mennyi lelkesedésnek titkos, néha öntudatlan rugója az anyagiasság és másfajta önzés! Helyes, ha ezt az emberi gyenge-

séget tekintetbe veszi a gazdasági rendszer. De nem helyes, ha az önzés szellemét magamban természetesnek veszem és megtűröm. Ha mindent anyagi haszonért teszek, hol akkor a kereszténységem? El tudom képzelni, hogy Jézus erre „ment rá"? Pedig nekem Jézusba kell öltöznöm, hogy elfogadjon Atyám! Hogy „élni kell valamiből"? Anyagiasság nélkül sem nyomorog senki hazánkban, ha becsületesen teszi a dolgát. Többet érsz el, ha Istentől kapod meg majd a külön-prémiumot.

A másik a hiúság. Ez teszi gyanússá Józsue és János apostol buzgólkodását. Persze, később megváltoztak. És ez biztatás nekünk, akik szintén tele vagyunk rivalizáló hiúsággal. Mi is megváltozhatunk. Kell is megváltoznunk. Mert Isten mindig a szándékot nézi, annak tehát egészen tisztának kell lennie.

4. *Mit kell kivájnom?*

Magától értetődik, hogy Jézus szava a mai Evangéliumban képes-beszéd, nem szó szerint értendő. Akit bűnre visz a lába, hiába vágja le, csak odatalál féllábbal is. Azt akarja lelkünkre kötni Urunk, hogy a mennyország mindennél fontosabb és minden áldozatot megér. Ő tudja, mert „látta", és a kárhozatot is. Érdemes tehát nagyon komolyan venni szavait. Komolyabban, mint szó szerint.

De azért, ha a szememet nem is kell kivájnom, van bennem elég minden, amit bizony, ki kell vágni magamból, ha üdvözülni akarok. Hogy mit, azt nekem kell tudnom. Kinek ezt, kinek azt kell kivájnia a szívéből, egyéniségéből. A Lecke alapján például sokaknak kellene megszabadulnia a kapzsiságtól. Nem elég azt mondani vagy elhatározni: Nem leszek kapzsi! Az ilyesmit jó mély vágással kell eltávolítani. Végső szükségben gyakran csak szélsőséges megoldások célravezetők. Ilyen volt az őskeresztény vagyonközösség. Jobb erőszakkal kitépnem magamból a pénzt, mint „hizlalni szívemet a leölés napjára".

Nem lehet kitérnünk most minden egyes belénkgyökerezett „megbotránkoztatóra". Nem lehet konkrét tanácsokat osztogatni. Erre a gyóntatószék alkalmas. De azt észbe kell vennünk, hogy a langyos kereszténység fából vaskarika, hasonlít a langymeleg fagylalthoz. Szentírási szó: Kiköpnivaló. Pedig nekünk egyéni, és egyben kollektív találmányunk ez a langyos kereszténység. Önmegtagadás nélkül, vezeklés nélkül, komoly bűnbánat nélkül, térdeplés nélkül, mindent kényelmesen, „egyéniségemnek" megfelelően.

A kényelmes kereszténység feltalálóira és használóira kárhozat vár, „ahol férgük nem pusztul el és a tüzük nem alszik ki". A mennyek országa nem „potyapénz", csak az nyeri el, aki megizzadt érte, néha véres verejtékkel. A mennyek országa erőszakot szenved, és az erőszakosak ragadják magukhoz. Persze, magunkkal kell erőszakoskodnunk. Ha másképp nem megy, kitépett szívemet kell nyújtanom az Úrnak.

C)

1. *Miért bűn a gazdagság?*

„Jaj nektek, gazdagok!" „Majd ők mennek a száműzöttek élén a száműzetésbe, és véget ér a henyélők tobzódása." „Te azonban, Isten embere, menekülj ezektől." (Az előző versek mondják meg, hogy mitől: „Minden baj gyökere a pénz utáni sóvárgás. Így néhányan, akik törik magukat utána, már elpártoltak a hittől, és sok bajba keveredtek.") Az Evangélium elbeszélésében természetes, hogy a gazdag a pokol kínjaira kerül. Ábrahám megokolása is ez: „Emlékezzél csak vissza, hogy milyen jó dolgod volt életedben. Most tehát a te osztályrészed a gyötrelem."

Tulajdonképpen nem a gazdagság bűn. Hanem a gazdagság annyira bűnalkalom, hogy szinte már azonosul a bűnnel. (Hogy mégsem egészen azonos, mutatja, hogy gazdag szentek is voltak.) Milyen bűnökre visz? Sokfélére. De mindez egy pontba fut össze: egocentrikus önzés. A gyönyörök öncélú hajszolása, hiszen van rá pénz, miért hagyjon ki egyet is. „Semmit nem törődtök József romlásával", Lázár pedig a hulladékot sem kapja meg. Vagyis a gazdag nem érzi, hogy a vagyon kötelezettségekkel jár. Hogy ameddig nyomorúságot lát, addig nem helyezkedhetik arra az álláspontra: az enyém, azt teszek vele, amit akarok. Igaz, hogy övé a pénz, de csak úgy, mint bármi a világon. Kapta, és el kell számolnia vele Urának. Nem fordíthat mindent magára, mert minden elsősorban az emberiségé, csak azután magántulajdon. És bűn az olyan magántulajdon, amely akadályozza, hogy a javak az emberiségéi legyenek. A gazdag fordítva érzi: Úgy gondolja, még az emberek is érte vannak. Ezért utálatos Isten előtt.

Persze, nem a dúsgazdagokra kell gondolnunk most, mert a magunk lelkiismeretét kell megvizsgálnunk. A dúsgazdagok bűnét el tudja követni a jómódú, sőt a szerény vagyonkájú, talán még a szegény is. A bűn lényege ugyanis az önzés, magamnak kaparok, a magam kis kényelmét biztosítom, a többiekhez semmi közöm,

boldoguljanak, ahogyan tudnak. Hány ember hitvallása ez! A legszomorúbb, hogy ebben semmi bűnt nem látnak, nagyon értelmes elvnek gondolják. Hogy nincs benne a szeretet, azt észre sem veszik. Pedig ez az önzés, csak magam ismerése, a legegyenesebb út a kárhozatba.

Tegyünk hozzá még valamit: Nemcsak a pénzben gazdagok kell, hogy felelősséget érezzenek az emberek iránt. Hanem azok is, akik bármiben többet kaptak az Úrtól. Nem azért okos, tudós, ügyes, szerencsés valaki, hogy azzal csak a maga hasznát szolgálja. Az önzés elkárhozik, csak a szeretet üdvözül. Az igazi szeretet mindig önzetlen. Az önző szeretet hamisítvány.

Jézus nem a szegény Lázárt küldi vissza a földre, hanem ő maga adta a figyelmeztetést mindazoknak, akik valamiben is gazdagok: Úgy gazdálkodjanak azzal, ami az övék, hogy az Úr azt az emberiségnek adta, annak javára használják tehát. „Nehogy ők is ide jussanak a gyötrelmek helyére."

2. *„Akit senki nem látott, s nem is láthat"* (1 Tim 6,16)

Istent nem lehet szemmel látni. A szem arra van teremtve, hogy az anyagot lássa. Szellemi valóságot képtelen felfogni. És ha Isten adna neki olyan erőt, hogy a szellemvilágot is lássa? Isten megtehetné, de az akkor már nem szem lenne, hanem valami más. Istent lehet látni, de csak szellemi megismeréssel, csak „lélekkel" lehet „látni". Istent soha és semmiképp nem láthatja állat. Mert ha Istent látó képességet kapna, már nem lenne állat, hanem szellemi lény lenne.

De szellemi lélekkel sem látjuk, nem is láthatjuk Istent földi életünkben. Miért nem? Mert ahhoz külön adománya szükséges Istennek, a lumen gloriae. Ezt pedig halandónak nem adja meg az Úr. Ellenkezik ugyanis a halandó léttel, mely a próbatétel ideje. Aki látja Istent, az már nem tud többé vétkezni. Azt lenyűgözi a végtelen Tökéletesség és Szeretet, végtelen Bölcsesség. Különben Isten látása nem olyan, mint a szemmel való látás, hanem egyben birtoklás is. Tehát boldogító. Nem is képes rá más, csak aki rá van hangolva Istenre, vagyis aki teljesen bűntelen. Ezért is szükséges a purgatórium.

A próféták, szentek látomásaikban nem Istent látták, csak valamilyen alakot, amely jelezte Isten különleges jelenlétét.

Próbáljuk átélni imádságos lélekkel a harmadik kánon szavait arról, hogy a boldogság legfelső fokát, mely letöröl véglegesen

minden könnyet, azt fogja jelenteni, hogy színről-színre látjuk majd az Istent.

3. *„Nem hallgatnak rájuk"* (Lk 16,30)

Valóban, nem lenne célravezetőbb igehirdetés, ha valaki visszajönne a másvilágról? Aki látta, mi van ott? De hát hinnének-e neki? Mivel igazolná, hogy ott volt valóban? Nem csak tetszhalott volt, vagy nem ügyes csalás-e az egész? Különben Jézus valóban onnét jött, a mennyből szállott alá. Igazolta is csodák sorozatával. Mégsem hittek neki, akik a csodákat látták, azok sem, vagy legalábbis nem valamennyien. És ha mindenkinek személyesen megjelennék az Isten? Ábrahámnak megjelent, mégis azt mondja a Szentírás, Ábrahám hitt. Tehát aki személyesen érintkezik Istennel, az sem nélkülözheti a hitet. Mert mi a biztosíték, hogy valóban Istent látta? Hogy nem álmodott, hallucinált?

Hit kell, anélkül nem megy. Ezért mindegy a mód. Halott támad fel, az Isten Fia száll le közénk, vagy csak a hitoktatómtól, szüleimtől, prédikáló paptól hallom Isten igéjét, mindenképpen szükségem van a hit kegyelmére, és arra, hogy azt el is fogadjam. Ha hiszek, mindegy, honnét hallom (az első koreai keresztények pl. hitről szóló könyvek alapján lettek hivővé), biztos vagyok a dolgomban. Ha nem akarok hinni, vagy ha Isten nem adná meg a kegyelmet, hiába jelenik meg nekem akár Isten, nem tudok biztos lenni.

Ha nem akarok a „gyötrelmek helyére" jutni, hinnem kell. Ez legyen első kérésem imádságaimban!

4. *Jósorsban is imádkozz!*

Senki hivőt nem kell buzdítani, hogy a bajban imádkozzék. De szükséges figyelmeztetni: akkor is kell imádkozni, (ez nem egyenlő azzal, hogy imákat mondok el!), kérni Isten segítségét, ha úgy érzem, magam is meg tudom oldani problémáimat, minden rendben megy. (Anyagi jósorsban érzi így leginkább az ember.)

Egészségem, jó körülményeim, sikereim is Isten ajándékai. Meg kell őket köszönnöm, és kérnem is kell, hogy segítsen továbbra is az Úr. Nehogy eszembe kelljen idéznie, hogy nála nélkül semmi sem vagyok. Könnyen meg tud erre tanítani, csak az roppant kellemetlen a tanítványnak.

A legsimábbnak látszó dolgokban is szükséges Isten áldása.

Mindenhol leselkedik a baj, közbejöhet bármi, bármikor. A szerencsétlenségek legtöbbször váratlanul szoktak jelentkezni.

Minél jobban megy a sorsom, annál buzgóbban kell kérnem, hogy mindaz javamra váljék. Éppen a nagy szerencse tehet olyanná, amilyen ember nem mehet be a mennybe. De már evilági viszonylataimban is károssá válhat a túlságosan jól sikerült élet. A földi siker sokszor fordult már elkényeztetettje ellen, és igen sok formája lehet ennek.

Aki megszűnik imádkozni, szívből könyörögni, mert elkényeztette az élet, és ezért túlzott az önbizalma, kiteszi magát a gőg veszélyének. A gőgösnek pedig maga Isten áll ellen. Szeretetből, mert a gőg tönkreteszi a legszerencsésebb ember életét és örökkévalóságát is. A gőgössel tehát jót tesz Isten, ha felébreszti. Így több esélye van, hogy nem veszik el. Az ébresztő persze kellemetlen szokott lenni. Jobb virrasztani és imádkozni.

ÉVKÖZI 27. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Iz 5,1—7): *„Hadd énekeljem el kedvesemnek az én szerelmesem énekét szőllejéről. Szőlleje volt szerelmesemnek, igen termékeny hegytetőn. Sövénnyel körülvette, a köveket kiszedte belőle, és szépen beültette; közepén tornyot épített, és sajtót vágott ki benne; és várta, hogy szőlőt hozzon és vadszőlőt hozott.*
Nos hát, Jeruzsálem lakói és Juda férfiai: tegyetek igazságot köztem és szőlőm között! Mit kellett volna tennem szőlőmmel, és nem tettem meg vele? Talán, hogy azt vártam, hogy szőlőt hozzon és vadszőlőt hozott?
Most íme, tudtotokra adom, mit teszek majd szőlőmmel: Lerontom sövényét, hadd szaggassák szerte, lerombolom falát, hadd taposssák össze. És elhagyottá teszem: nem metszik meg és nem kapálják meg, hadd verje fel a bozót és a tövis. És meghagyom a felhőknek, hogy esőt ne hullassanak reá.
Bizony, a seregek Urának szőlője Izrael háza és Juda férfia az ő gyönyörű ültetése; azt vártam, hogy cselekedete igaz legyen és íme, gonosz, hogy igazságot szolgáltasson, és íme, jajveszékelést okoz."

Az Úr a szőlősgazda, Izrael a szőlő. Annál is inkább kézenfekvő ez a jelkép, mert a zsidók szemében a jólét szimbóluma volt, ha valaki saját szőlőjében lepihenhetett. Gondos gazdaként járt el a tulajdonos: kiváló szőlőfajtát telepített, és egyébként is minden szükségeset megtett, egyszerű csőszkunyhó helyett őrtornyot épített. Ám, amikor elérkezett a nagy nap, melyet még a törvények is respektáltak — elhalaszthatta hadbavonulását az, aki szőlője első termését várta —: szőlő helyett vadszőlőt talált. Szeretete keserűséggé és haraggá változik. Isten a hálátlan, jócselekedetekben szűkölködő választott népet ellenségei prédájává hagyja válni.

II. OLVASMÁNY (Fil 4,6—9): *„Testvérek, ne aggódjatok semmi miatt, hanem minden imádságtokban és könyörgéstekben terjesszétek kéréseteket az Úr elé, hálaadástokkal együtt. Akkor Isten békéje, amely minden értelmet meghalad, megőrzi szíveteket és értelmeteket Krisztus Jézusban. Egyébként, Testvéreim, arra irányuljanak gondolataitok, ami igaz, tisztességes, igazságos, ami ártatlan, kedves, dicséretreméltó, ami erényes és magasztos. Amit tanultatok és elfogadtatok, amit hallottatok és példámon láttatok, azt váltsátok tetté, és veletek lesz a béke Istene."*

Hálás szívvel visszaemlékezni az eddig vett javakra és bizalommal kérni Istentől mindazt, amire ezután szükségünk lesz, — ez a béke és öröm forrása. Olyan nagy és mély örömé és békéé, amit az ember el sem tudna gondolni.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 21,33—43): *„Az időben így szólt Jézus a papi fejedelmekhez és a nép véneihez: Halljátok a másik példabeszédet. Volt egy gazda, aki szőlőt ültetett, sövénnyel vette körül, sajtót ásott benne, s tornyot épített. Majd bérbeadta szőlőműveseknek, és külföldre utazott. Mikor pedig megjött a szüret ideje, a szőlőművesekhez küldte szolgáit, hogy átvegyék a termést. De a szőlőművesek megragadták a szolgákat, az egyiket megverték, a másikat megölték, a harmadikat megkövezték. Ismét küldött szolgákat, többet, mint először, de ezekkel is ugyanúgy elbántak. Legutoljára fiát küldte hozzájuk, mondván: Fiamat csak megbecsülik. De mikor a szőlőművesek meglátták a fiút, így szóltak egymáshoz: Ez az örökös. Gyertek, öljük meg és miénk lesz öröksége. Megfogták, kidobták a szőlőből és megölték. Mikor majd megérkezik a szőlő ura, mit csinál ezekkel a szőlőművesekkel? — Azt felelték: A gonoszokat gonosz sorsra juttatja, a szőlőt pedig más bérlőknek adja ki, akik kellő időben beszolgáltatják a termést. — Jézus így szólt hozzájuk: Sohasem olvastátok az Írásokban:*

A kő, melyet az építők elvetettek,
Szegletkővé lett:
Az Úr tette azzá,
S ez csodálatos szemünk előtt?

Ezért mondom nektek, hogy elveszik tőletek az Isten országát és olyan népnek adják, amely meghozza a termését."

Nyilvánvaló, hogy Jézus az Izaiásnál található képet fejleszti tovább és a bérlők a nép vezetőit jelentik. Jézus korában sok olyan birtok volt Galileában, amelynek a tulajdonosa idegenben lakott, és palesztinai volt a bérlő. Aligha hihető persze, hogy egy jó apa elküldi egyetlen fiát is olyan bérlőkhöz, akik ennyi szolgáját megölték. Ezt csak az Isten tette meg. Ha ilyesmi emberi viszonylatban is előfordult volna, akkor úgy kell elgondolnunk a dolgot, hogy a fiú jövetelét a bérlők azzal magyarázták, hogy meghalt az apa. Ebben az esetben gyilkos szándékuk érthető, mert hiszen örökös hiányában a szőlő annak tulajdona lesz, aki éppen műveli. Jézust halálra adják, tehát a nép vezetői — de ennek megjövendöléséhez kapcsolódik a megdicsőülés megjövendölése is: a félredobott kő szegletkővé lesz. Felépül ugyanis az új templom (a kép tehát változik, de a lényeg ugyanaz marad), lelki épület, melyben azonban nem lesz része azoknak, akik gyümölcstelennek bizonyultak.

Az egyház Isten szőlője, melynek töve az emberré lett Istenfia. Éppen ezért teljesen gyümölcstelen nem lehet, de lehetnek rajta terméketlen, haszontalan ágak. A keresztségkor ojtottak be ebbe a csodálatos szőlőtőbe, azóta az Ő élete az enyém is, az én életem az Övé is. De ez az élet gyümölcsöt akar teremni. Amelyik nem terem gyümölcsöt, az nem él igazán. De nem vagyok magányos szőlővessző, hanem az egy tövön sokan alkotjuk a szőlőbokrot. Egymást is erősítjük vagy szegényítjük. Jézus halálakor kettéhasadt a templom függönye, melyen dús szőlőbokor volt látható, Izrael jelképe. Kettéhasadt a függöny, mert új szőlőt ültettetett a Gazda, és ezt így is ki akarta fejezni. Mi terem az én szívemben? Jézus az utolsó vacsorán kezébe vette a szőlőtő borával telt kelyhet. Ez a bor szimbolizálta az ő életének termését, engedelmes áldozatát és végül, valóságosan is azzá lett: szent vérévé. Arra tesz képessé, hogy én is ilyen termést hozzak.

B)

I. OLVASMÁNY (1 Móz 2,18—24): *„Mondá az Úr Isten: Nem jó, hogy az ember egyedül van: alkossunk hozzáillő segítőt is. Megalkotta ugyanis az Úr Isten a földből a föld minden állatát, s az ég minden madarát, s odavezette őket Ádámhoz, hogy lássa, minek nevezi el őket, — mert minden élőlénynek az lett a neve, aminek Ádám elnevezte. — Meg is adta Ádám minden baromnak, s az ég minden madarának s a föld minden vadjának a maga nevét: de Ádámnak nem akadt ma-*

gához illő segítője. Ezért az Úr Isten mély álmot bocsátott Ádámra, s mikor az elaludt, kivette az egyik bordáját, s hússal töltötte ki a helyét. Aztán asszonyá építette az Úr Isten a bordát, melyet Ádámból kivett, és odavezette Ádámhoz. Mondta ekkor Ádám: Ez most csont az én csontomból és hús az én húsomból: ezt a férfi feleségének nevezzék, mert a férfiból vétetett. Ez okból hagyja el az ember az atyját és anyját, s ragaszkodik feleségéhez, s lesznek ketten egy testté."

Az ember azzal is az állatvilág feletti uralmát gyakorolta, hogy az egyes állatoknak nevet adott. Azt is felismerte, hogy segítséget jelentenek ugyan számára az állatok, de igazi társára nem akadt közöttük. E felismerés után kapja Istentől Évát, aki nem szolgája, mint az állatok, hanem egyenrangú segítőtársa. Erre tanítja meg az elragadtatásszerű álommal őt az Isten. A leírásnak nem az a célja, hogy az esemény miként jéről felvilágosítást adjon, hanem az, hogy elvont megfogalmazás helyett történettel tanítson meg arra, ki az asszony, mi a szerepe. A gyermekben végül is egy test lesz a férfi és a nő. — A férfi héberül: is, az asszony: issa, ezt a magyarban csak megközelíteni tudjuk az ember — némber (= nőember) szópárral.

II. OLVASMÁNY (Zsid 2,9—11): *„Testvérek, Jézus, aki kevéssel lett kisebb az angyaloknál, a halál elszenvedéséért a dicsőség és nagyság koronáját nyerte el, hiszen az Isten irgalmából mindnyájunkért megízlelte a halált. Illett ugyanis, hogy azt, akiért és aki által minden lett, mivel számtalan fiát elvezette az üdvösségre, az üdvösség szerzőjeként a szenvedésben megdicsőítse. Mert ugyanattól az egytől valók mind: a megszentelő és azok, akiket megszentelt. Ezért nem szégyenli testvérének nevezni őket."*

Isten végtelen irgalmából úgy rendelkezett, hogy Jézus átmenetileg alázza meg magát, szenvedje el a halált, és így szerezze meg magának a dicsőséget, nekünk az üdvösséget. A levél írója azt a botrányt akarja megszüntetni, melyet Jézus sorsa az első keresztények egy részében keltett. Az egy, akitől a megszentelő és a megszenteltek egyaránt valók, vagy az Atya, vagy Ádám. Nem szabad elsiklanunk afelett az igazság felett, hogy az üdvösség dolgában Isten volt a kezdeményező, nem az ember. Sajátos vonása ez a kereszténységnek. Nem az embertől ered a kezdeményezés, — a bűntudat nyomására — az Isten kiengesztelésére. Isten kiengesztelődik velünk, az első és nagy, döntő lépést ő teszi

meg. Továbbá Jézus olyan módon nyerte el világ feletti nagyságát újból, amilyen mód számunkra is kínálkozik az igazi naggyáleléshez: a teljes engedelmesség, alázat útján, mellyel meghajolt az Atya akarata előtt.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 10,2—16, ill. 2—12): *„Az időben a farizeusok Jézushoz mentek és megkérdezték: El szabad a férjnek bocsátania a feleségét? — Próbára akarták ugyanis tenni. De ő kérdéssel válaszolt: Mit parancsolt nektek Mózes? — Mózes megengedte, hogy válólevelet írva, elküldjük az asszonyt — felelték. Jézus folytatta: Szívetek keménységére való tekintettel tette ezt az engedményt. De az Isten a teremtés kezdetén férfit és nőt alkotott. Az ember ezért elhagyja apját, anyját, és feleségével tart és ketten egy test lesznek. Ettől kezdve többé már nem két test, hanem csak egy. Amit tehát az Isten összekapcsolt, az ember ne válassza szét. Otthon tanítványai ismét efelől kérdezgették. Ezt válaszolta: Aki elküldi feleségét, és mást vesz el, házasságtörést követ el ellene. Ha pedig a feleség hagyja el férjét és máshoz megy, házasságot tör. Kis gyerekeket hoztak hozzá, hogy tegye rájuk kezét. De a tanítványok elutasították őket. Amikor Jézus észrevette, helytelenítette. Hagyjátok — mondta — a kisdedeket, hogy hozzám jöjjenek, ne akadályozzátok őket, hiszen az ilyeneké az Isten országa. Igazán mondom nektek, aki nem úgy fogadja az Isten országát, mint egy gyerek, nem jut be oda. — Aztán ölébe vette és kezét rájuk téve, megáldotta őket."*

A farizeusok Mózes engedélyére hivatkoznak, Jézus ugyanannak a Mózesnek elbeszélését idézi emlékezetükbe, mely szerint maga az Isten alkotta úgy az embert, hogy a házasságban egy testté lesznek, tehát a házasság természete szerint felbonthatatlan. Abból, hogy bizonyos időszakban a Teremtő akaratának teljesítésére a választott nép semmi hajlandóságot nem mutatott, és vezetőjük kompromisszumra hajlott, a váláslevél engedélyezésével, ez nem dicsőség és nem alap arra a reményre, hogy mindig is így lesz.

A következő jelenet kimondatlanul is rámutat a házasság felbonthatatlanságának egyik fontos céljára: a gyermek érdekének védelmére. Jézus védi a házasságot, mert szereti a gyermekeket. Egyszersmind példaképül is állítja őket tanítványai elé: Csak az mehet be az Isten országába, akiben a gyermeki lelkület lénye-

ges vonásai megvannak: beismeri, hogy segítségre szorul, nem elég önmagának, nyílt és őszinte, bizalommal tekint másokra stb.

Isten házanépe, családja vagyunk. Összetartozásunk, a megfelelő lelkület nagy mértékben függ attól, milyen az egyházközséget alkotó családok szelleme. Kölcsönhatás áll fenn a nagy család és a kis családok között. Járuljunk hozzá magunk részéről családunk szellemének egyre jobbá tételéhez, viszont igyekezzünk az egyházközség életét (a templomi együttlétet is énekünkkel), minden téren mutatkozó összefogással, a testvéri szellem ápolásával családiasabbá tenni. Ennek szűkebb családunk szelleme is hasznát látja.

C)

I. OLVASMÁNY (Hab 1,2—3; 2,2—4): *„Meddig kiáltok még, Uram, és nem hallgatsz meg engem? Kiáltozom hozzád, mert erőszakoskodnak velem, és te nem szabadítasz meg engem? Miért engedsz látnom gonoszságot és nyomorúságot, miért kell fosztogatást és elnyomást látnom magam előtt? Folyik a per és egyre nagyobb a civakodás. És felelt nekem az Úr és mondotta: Írd fel e látomást, és vésd olvashatóan táblákra, hogy könnyen átfuthassa, aki olvassa. Mert amit a látomás mond, még távolban van, de már teljesedéséhez közeledik, és meg nem hiúsul: ha késlekedik is, higgy benne, mert biztosan eljön és el nem marad. Íme, abban, aki hitetlen, nem igaz a lélek, az igaz azonban hite által életben marad."*

A próféta a nép nevében intéz kérdést az Úrhoz: Miért engedi, hogy a káldeusok elnyomják, kizsákmányolják népét? Az Úr azt feleli, hogy hűséges, aki hisz és Istenben bízik, nem fog csalódni, mert szabadulása bekövetkezik, míg a hitetlen — jelen esetben az elnyomó hatalom — el fog pusztulni. Habakuknak Babilon elleni jövendölése 539-ben teljesedett be, amikor Cirus legyőzte Babilont.

Szent Pál a befejező mondatot annak az igazságnak a bizonyítására alkalmazza, hogy a valódi hit megigazulttá teszi az embert. (Róm 1,17; Gal 3,11; Zsid 10,38)

II. OLVASMÁNY (2 Tim 1,6—8; 13—14): *„Kedvesem, figyelmeztetlek, éleszd fel magadban Isten kegyelmét, amely kézföltételem folytán benned él. Hiszen Isten nem a csüggedtség, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét adta*

nekünk. Ne szégyelj hát tanúságot tenni Urunk mellett, sem mellettem, aki érte fogoly vagyok. Ehelyett vállald az evangéliumért a szenvedéseket velem együtt, bízva az Isten erejében. Eszményed az a tanítás, amelyet Krisztus Jézus hitében és szeretetében tőlem hallottál. Őrizd meg a rádbízott kincset a Szentlélek erejével, aki bennünk lakik."

Timoteus Pál kézföltétele által hivatali kegyelmet kapott, mely tartós, állandó jellegű, nem feltétlenül állandó intenzitású. Néha a hamu alatt izzó parázshoz hasonlít, melyet fel kell szítani. Timoteusnak erőt kellett vennie félénk természetén, és tanúságot tenni Krisztus evangéliuma mellett. Erőt nyer erre a Szentlélektől. Pál börtönbeli szenvedése nyilván szintén csökkentette Timoteus bátorságát, de éppen a gyengeségben lesz teljessé az erő. Timoteus gyenge oldalának legyőzésével is megmutatkozik és megdicsőül Isten ereje.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 17,5—10): *„Az időben az apostolok kérték az Urat: Növeld bennünk a hitet. — Az Úr ezt felelte: Ha csak akkora hitetek lesz is, mint a mustármag, s azt mondanátok ennek a szederfának: Szakadj ki gyökerestül és verj gyökeret a tengerben, megteszi nektek.*
Ki mondja közületek béresének vagy bojtárjának, mikor a mezőről hazajön: Gyere gyorsan, ülj asztalhoz. Helyette nem ezt mondja-e inkább: Készíts vacsorát, övezd fel magad és szolgálj ki, amíg eszem és iszom, aztán majd ehetsz és ihatsz magad is? Megköszöni tán a szolgának, hogy teljesítette parancsait? Így ti is, mikor megteszitek, amit parancsoltak nektek, mondjátok: Mihaszna szolgák vagyunk, hisz csak kötelességünket teljesítettük."

Jézus azzal bátorítja apostolait, hogy nem lehet majd apostoli munkájukban olyan nehéz, lehetetlennek tűnő feladat, melyet meg nem tudnának oldani, ha valóban hittel — bár csekéllyel — tekintenek Istenre és az érte végzendő munkára. Persze, mindez nem mentesíti őket az áldozatvállalás kötelezettsége alól, sőt a hit és bizalom ereje éppen ebben mutatkozik meg. De a legáldozatosabb apostoli élet is a szolgálatnak fogyatékos teljesítése. Érdekes ezzel összevetni Lk 12,37-et ahol azt olvassuk, hogy a hűségesen virrasztó szolgát a menyegzőről hazatérő gazda kiszolgálja. E két kép kiegészíti egymást. Az elsőben Isten feltétlen urasága fejeződik ki, akit az ember nem tehet adósává, a másodikban pedig a kegyelmesen felénk hajló Isten, aki hajlandó ér-

demünkön felül jutalmazni bennünket, ha elismerjük, hogy jogot semmire sem formálhatunk. Az első azt mutatja meg, milyen lehetne hozzánk az Isten, a második pedig azt, milyen ténylegesen és milyen magatartást vár el tőlünk is embertársainkkal szemben.

A hit nagy fontosságára irányítják figyelmünket ezek az olvasmányok. Csak a hitből merített erővel terjeszthetjük Isten országát, és menthetjük meg így életünket az örök életre, melyet Isten kegyelmesen nekünk ígért. Az egyház gyengeségei, sokak hűtlen elpártolása, a különböző természetű objektív és szubjektív nehézségek kell, hogy erősítsék hitünket, és egyre inkább hitből élő emberekké formáljanak bennünket. Akkor leszünk igazán erősek, ha hitünkkel Istenre támaszkodunk.

A házasság válsága

A modern kor sok régi értéket rendített meg, így többek között a házasságot is. A házasság válsága vitathatatlan tény, a kérdés csupán az, hogy ez a válság milyen természetű és milyen kimenetelű.

Sokan úgy látják, hogy csupán átmeneti válságról van szó, amely bizonyos forrongás után elmúlik, s újból visszatér a régi állapot. Ennek a nézetnek képviselői úgy tartják, hogy a házasságnak az emberi természetben gyökerező, változatlan elemei vannak. Joggal hivatkoznak arra, hogy az ókori írásos emlékek (históriák, törvények, szépirodalom) tanúsága szerint „az ember maga nem változott' a történelem folyamán. A mai ember vágyait, erényeit és bűneit fedezzük fel a régieknél is. A változatlan emberi természetet alapul véve, önként kínálkozik az a megállapítás, hogy a házasság válságát egyes új adottságoknak az emberi természettől való elhajlása okozza. A visszatérés a régi, kipróbált házassági formához meghozza az embernek megfelelő megoldást.

Mások szerint a házasság — az emberi természettel együtt — alapvetően változó jelenség. Problémák jelentkezése mindig új megoldások szükségességét jelenti. A kiút mindig előre vezet, a visszatérés bármilyen múltbeli állapothoz helytelen, sőt lehetetlen. Ez a felfogás a múlt tapasztalatával szemben a mai tapasztalatokra hivatkozhat, arra ti., hogy a fejlődéssel felmerülő problémákat nem a fejlődés leállítása, hanem éppen a továbbfejlődés oldja meg. Pl. a közlekedési balesetek elkerülése végett nem kell lemondani a járművekről, vagy azok növekvő sebességéről, hanem tökéletesíteni kell a kormány- és fékműveket, az utakat, a jelzőberendezéseket stb. A fejlődés távlatában nem látszik az sem kizártnak, hogy a jövőben a mai értelemben vett házasság megszűnik, hogy helyet adjon valami megfelelőbbnek.

A válság gyökerei

A házasság mai válságát főleg három tényező okozza.

a) A nők jogi és társadalmi helyzetének megváltozása döntően érinti a házasságot. Nem csupán az egyenjogúságról van szó, hanem a nő értékéről, sajátos jellegéről és ebből következő feladatköréről. A régi női eszmény a háziasszony, a családanya volt, akinek erényei a szolgálat és a szeretet. A szolgálat magában foglalta azt, hogy a nő inkább passzív szerepkört töltött be: nem várták tőle az önálló gondolkodást, újítást, hanem inkább a megbízhatóságot, az otthon békéjének, kialakult rendjének fenntartását. A szeretet pedig, amit a nőtől elvártak, az magában foglalta az érzelmességet. A közfelfogás azt tartotta: ilyen a nő természete. Ma a női egyenjogúság szószólói így fogalmaznak: ilyenné alakította a nő természetét a társadalom. Miért lenne elzárva a nő elől a másfajta megvalósulás, kibontakozás lehetősége? A mai nő nem hajlandó a társadalomban és a házasságban eljátszani azt a szerepet, amit a régi korok megkívántak tőle.

b) Amikor a nőt a közfelfogás a háztartáshoz kötötte, akkor ez összefüggött az anyasággal, amely valóban természetes, megváltozhatatlan női adottság. Észre kell azonban vennünk, hogy a biológiai adottság tulajdonképpen csak a gyermek világra hozatalánál jelent megkötöttséget. A gyermek felnevelése nem szükségképpen női feladat. Azt ugyanúgy elvégezheti a férfi is, és átvállalhatja a társadalom is. Ma, az átmeneti korban a társadalom nevelési szerepköre csak még szükséges rossznak látszik; mindenesetre tény. A bölcsődék, óvodák, napközik, kollégiumok rendszerét már nehéz volna nélkülözni, annak ellenére, hogy hátrányaik világosan megmutatkoznak. Felszámolásuk azonban mégis csak a problémák megkerülését jelentené. A ma és még inkább a jövő emberének olyan sokrétű ismeretet kell magába gyűjtenie, hogy ezt az otthon, a szülő nevelése nem biztosíthatja. Nem szükséges feltétlenül falanszterré válnia a társadalomnak akkor, ha a gyerekek nevelése átgondoltabban, tervszerűbben történnék. Ez a változás persze magával hozza a gyerek családon belüli szerepének a megváltozását, s így közvetve a házasság válságát.

c) Végül a feltörő sexualitás is megingatni látszik a házasságot. A sex-hullám sok romboló és erkölcstelen vonást visel, mégsem lehet egyszerűen elítéléssel elintézni. Ez az elemi erővel feltörő áradat különböző lélektani gyökerekből táplálkozik. Része van benne annak, hogy a mai emberiség elszakadt a természetestől, túlságosan racionalizált világban él. A munka, a lakás, az étkezés, a szórakozás mind mesterséges környezetben, gépek és műanya-

gok uralma alatt állnak. Szinte az egyetlen természetes élménye a mai embernek a sexuális élmény, úgy fordul feléje, mint az émelygő a tiszta víz felé. Ha hozzászámítjuk a ránk záporozó benyomások miatt kimerült idegrendszert, érthetőbbé válik a felfokozott sexualitás; a szelíd, csendes élményekkel szemben a mai ember szinte már érzéketlen. És a sexuális kapcsolat természetességében — ha csak egy pillanatra is — feloldódik a mai ember magába zártsága. A sexualitás olyan „nemzetközi nyelv", amely nemcsak nyelvi, hanem társadalmi, műveltségi és egyéb válaszfalak ellenére képes két embert közös élményben egyesíteni. Viszont a gátlástalanná váló sexualitás megingatja a házasságot.

Lehetséges-e új házasság-modell?

A házasság eszménye és a gyakorlat között egyre nyilvánvalóbb a különbség. Ez a különbség értelmezhető úgy is, mint a gyakorlat elhajlása az eszménytől, de úgy is, mint az eszmény lemaradása az adott körülményektől. Ez utóbbi esetben az emberek nem azért vetik el a házasság eddigi kereteit, mert gátlástalanok, hanem mert az eddigi keretek már nem értelmesek, már nem használhatók.

A közismert kifejezés: „A család a társadalom alapsejtje" a házasságot úgy tekintette, mint miniatűr társadalmat. A házasságban is hierarchia és differenciálódás érvényesül a társadalom mintájára. A feladatkörök felosztottak és össze nem cserélhetők. A család három alkotóeleme (férfi, nő, ill. gyerek) élesen elkülönül, s szinte definíciójukban hordozzák azt, hogy a másik ellentétei: a nő nem férfi, s viselkedjék nőként, a gyerek nem felnőtt, viselkedjék gyerekhez illően stb. A társadalom mintájára elgondolt család legkívánatosabb jellemvonása a stabilitás, ennek következményeként a gyereknek a családban kell megtanulnia azokat a szilárd rendszabályokat, melyek ismeretében beléphet egyszer a társadalomba.

Ha a kinyilatkoztatásban keresünk választ a házasság problémájára, találunk olyan szövegeket (az ószövetségi törvényhozásban, vagy szent Pál buzdításaiban), melyek a házasság általunk ismert, vagy még régebbi modelljét jelenítik meg. De az ember (és a házasság) megalkotásáról szóló alapvető szövegek a házasságról kevésbé meghatározott képet nyújtanak, igazolva, hogy a házasság különféle formákat ölthet magára Isten terve szerint. Az 1 Móz 1,27—28. szerint Isten kezdetben férfinek és asszonynak teremtette az embert, s a Föld meghódítására szóló megbízást mindkettőjüknek adta. Nincs szó alárendelésről, vagy a munka-

körök elhatárolásáról. Az 1 Móz 2,18—23. szerint ugyan a nő később jelenik meg „segítőtárs"-ként, azonban itt is kettőjük (a segítséget igénylő és a segítséget nyújtó) egymásra utaltsága domborodik ki. Ezért mondja a 14. vers, melyre Jézus is hivatkozik: „Ezért hagyja el az ember apját és anyját, és feleségéhez ragaszkodik, s lesznek ketten egy testté." Szó sincs tehát itt a későbbi törvénykönyvek és morálisok bonyolult házasságrendjéről, elsődleges és másodlagos célokról, hanem a férfi és a nő lényegi egymásra utaltságáról. Ez az alapvető viszony hordozta a házasság minden későbbi megnyilatkozási formáját.

A jövő házassági modelljét biztosan megjósolni ma még nem lehet. De annyit talán meg lehet állapítani, hogy a fejlődés útja nem az egyre bonyolultabb házasság-modell felé, hanem inkább az alap-reláció mind egyszerűbb és tisztább megvalósulása felé vezet. Férfi és nő kapcsolatát régen sok minden termelési, jogi, társadalmi követelmény terhelte meg; ezekre a feladatokra ma más megoldások kínálkoznak. A nő egyenlő társadalmi szerepe és műveltsége is elősegíti a tisztultabb kapcsolatot a házastársak között. A végcél: az ember megjelenése a kinyilatkoztatás szavának megfelelően. („Isten megalkotta *az embert* férfinek és nőnek.") A házasság nem két ember közössége (mint a régi modell érzékeltette), hanem férfi és nő egységében az ember megjelenése. Ugyanaz a gondolat jelentkezik itt természetes síkon, mint ami a kegyelmi síkon Krisztus és az Egyház „házasságában" akar érvényesülni: Jézus és Testének tagjai együtt alkotják a teljes Krisztust. Egyik a másik nélkül elképzelhetetlen.

Hogy a férfi és a nő együtt alkotják a teljes embert, az mindig ismert volt, de sohasem volt olyan aktuális, mint ma. Aktuális annyiban, hogy a megvalósulás lehetőségei adva vannak. De aktuális annyiban is, hogy korszükségletet fejez ki. A technika és számítógépek korában az embert komolyan fenyegeti a veszély, hogy elveszti személyiségét, értékét, emberi mivoltát. Vagy alkatrésszé válik egy nagy gépezetben, vagy gondolkodó géppé. Férfi és nő együttesében valósul meg és marad fenn az ember maga. Az új típusú házasságban ennek az eszménynek kell kidomborodnia. Egy-egy kimagasló tudós vagy művész házaspár esetében már láttunk példákat erre a modellre: a házaspár valóban egy emberként áll az életben, s végzi ugyanazt a feladatot, közös érdeklődéssel, a legteljesebb testi-lelki harmóniában.

Amennyiben a férfi és a nő harmonikus egysége megvalósul, magától megoldódik a gyermek helyzete a családban, aki nem a társadalom utánpótlása, nem is a házasság kelléke, hanem a harmóniában élő szülők életének a folytatása, kiáradása lesz.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. *„Azt vártam, hogy szőlőt hozzon"* (Iz 5,4)

Örök problémája a mélyebben vallásos embereknek, ha ugyan problémát csinálnak belőle, hogy nincs mit gyónniok, vagy újra és újra csak egy-két jelentéktelen bűnöcske, inkább tökéletlenség.

Ok: csupán negatíve vizsgálunk lelkiismeretet. Pedig a parancsok értelme nem az, hogy tilalmakat állítsanak fel. A parancsok azért vannak, hogy eligazítást adjanak abban, hogyan lesz termékeny az életünk. Aki rossz a szüleihez, aki veszekedős, parázna, tolvaj, hazug stb., annak élete fáján olyan kártevők vannak, amelyek nem engedik, hogy az az élet termékeny legyen. Csakhogy a szőlőnek sem elég, ha nincsenek kártevők. Attól még az lehet terméketlen, vagy éppen vadszőlő. Életünk értelme, hogy gyümölcsöt hozzon. Annyi tehetségünk, képességünk, lehetőségünk van, azt mind ki kell használni, nem szabad parlagon hevertetni. „Aki alszik, nem vétkezik." Csakhogy maga az alvás is lehet bűn. Aki végigalussza életét, csak a kényelmet, csak a maga kis hasznát akarja, az nem méltó az ember névre. Az olyan, mint a gyümölcsfa, amelyik csak jól akarná érezni magát, de termést hozni, esze ágában sincs. Tehát: Értékes életet élj! Hogyan? Ha tudni akarod, majd értésedre adja a Szentlélek! Minden fa más termést hoz, minden embertől mást vár Isten, mást várnak az emberek. Csak hozz gyümölcsöt, és az nemes gyümölcs legyen.

És még valamit: Isten számára kell termékenyeknek lennünk. Ez nem ellentétes az emberiség szolgálatával. Istent az embereken keresztül kell szolgálnom. Nem a magam dicsőségét, a magam hasznát kell keresnem. Istennek és embertársaimnak legyen gyümölcsöző az életem. Az önzőt utálja Isten, az önzőt nem szeretik az emberek, az önző terméketlen fa, csak vadszőlőt terem. Mi értelme van az életének?

Ha gyónni megyek, ezt kérdezem magamtól: Hozok én egyáltalában valamilyen gyümölcsöt?

2. *„Imádságtokban és könyörgéstekben"* (Fil 4,6)

Imát mondani könnyen megtanul már a gyermek. Valóban imádkozni, ez már olyan feladat, amelyet egy életen át is nehéz megtanulni.

Az ima találkozás Istennel. Minden imádságban elindulok Isten felé. Néha szárnyalva, máskor vánszorogva, botorkálva, kényszeredetten, szégyenkezve, tapogatózva, vagy éppen fásultan, üresen. Mindegy, hogyan, csak minden imádságom elindulás legyen Isten felé.

A másik dolog, hogy az imában meg kell nyílni. Nem szabad a szavak mögé bújni. A lélek találkozzék Istennel, ne a száj. Az ima nem jó, ha csak beszéd, az imának megnyíló őszinteségnek kell lennie.

Aztán a jó ima alakulás. Nem jól imádkozik az, aki az ima nyomán nem lesz legalább egy kicsit, legalább egy nagyon rövid időre jobb.

Az imádkozás táplálkozás, erőgyűjtés. A megnyílt, a készséges, a könyörgő lélekbe árad a kegyelem.

A jó imában új ember születik, aki új lendületet, új erőt kapott attól, akivel találkozott.

3. *Mindennapi ima*

Életem minden napját meg kell szentelnem. Minden napomnak jelentősége van, örökre szóló jelentősége. Imával kell tehát megszentelnem, hogy kiemeljem a profán földiességből. Ezért kell mindennap imádkoznom, hogy napom szent legyen, Istennek szentelt.

Mivel minden napom Istené, neki is kell adnom, nem tarthatom meg magamnak, mint a gonosz szőlőművesek. De ha Istennek adom, akkor remekművé kell tennem minden napomat. Lehetséges-e az Isten segítő kegyelme és sugallatai nélkül? Már csak azért is kell mindennap imádkozni.

És vajon melyik napon nincs szükségem Isten oltalmára, védelmére? Melyik napon nem érhet semmi baj, semmi kísértés, semmi veszedelem? Tehát: Melyik napon hagyhatom el az imát?

A reggeli ima életem Istenre irányítása, önmagam felajánlása, az Úr segítségének kérése. Az esti ima a háláé, a bocsánatkérésé, az örök nyugalomra való felkészülésé.

A menny boldogságának forrása és alapja az Istennel való közvetlen, személyes kapcsolat. Napi imámmal mutatom, hogy óhajtok-e együtt lenni, együtt élni Istennel.

4. *Aki az imában is csak magának akar szüretelni*

Csak magának akar szüretelni az imában, aki csak akkor imádkozik, ha jól esik neki az ima. Kemény harc a mennyért való küzdelem. Tudja ezt Atyánk, azért bátorításul némelykor egy kis előleget ad a menny édességéből. Messze van ez az igazi mennyei boldogságtól, de mégis öröm és bátorítás. Rendszerint imádság közben ajándékoz meg vele Istenünk, ilyenkor élményszerű, édes az ima.

Hiba, ha valaki ezt az örömöt, édességet vadássza, követeli. Hiba, ha valaki ötletszerűen, ösztöneitől hajtva imádkozik csak. És ha nem esik jól, abbahagyja, elhagyja az imát. Ugyanígy a misén, ájtatosságokon való részvételben sem lehet döntő, hogy van-e kedvem hozzá, kellemes-e, „szépen" csinálja-e a pap és a kántor, hangulatos-e.

Ugyancsak hasonló hibába esik, aki csupán földi ügyeinek eligazításáért imádkozik, vagy legalább is csak azért imádkozik igaz buzgalommal. Az ima elsősorban istentisztelet, imádás és hálaadás, engesztelés és vezeklés. A kérő ima teteje sem lehet a nekem kellemes kiimádkozása. Gondoljunk a Miatyánk kéréseire!

Meg kell próbálnom legalább az imában önzetlennek lennem, legalább az imában megmutatnom, hogy nem magamat szeretem első helyen, hanem Istent. Az ima „termése" is az Urat illeti.

B)

1. *„Mert a férfiúból vették"* (1 Móz 2,23)

Éva teremtésének módján, már ahogyan a Szentírás leírja, fennakad a mai ember. Pedig semmi oka sincs erre. Egész világos, hogy itt részben történelmi tényről, de egyben tanmeséről van szó. Történelmi tény, hogy az egész emberiség, tehát a nő is Isten műve, és hogy nő, egy tőről származik a férfival. Hogy aztán az Úr hogyan teremtette a nőt (és a férfit), arról nem akar beszélni a kinyilatkoztatás. Azt kutassák ki az emberek, ha képesek lesznek egyszer rá, de ez nem szükséges sem az üdvösséghez, sem az emberi élethez, miért is nyilatkoztatta volna ki Isten?

Nagyon lényeges viszont ennek a pár sornak a tanítása mind az emberi élet, mind az örök üdvösség szempontjából. Abban a korban, mikor az asszony alárendelt, sőt állati szerepet játszott, óriási dolog volt Isten tanmeséjébe foglalt üzenete: Az asszony éppen olyan ember, mint a férfi, „csont a csontjából, hús a húsából",

segítője, nem igavonója, rabszolgája az embernek, a férfinek, mint az állatok. Általa a férfi „nincs egyedül", elhagyhatja már apját és anyját, van, akihez ragaszkodjék.

Óriási jelentősége volt ennek a tanításnak akkor, de még most is. Nemcsak annyiban, hogy igaz, most is, hanem azért is, mert még ma sem igazodik ehhez kellőképpen a gyakorlat. Valahogyan még mindig másodrendű embernek kezelik a nőt. Sok családban még mindig csak játékszer, cseléd, gyereknevelő. Még sok minden hiányzik ahhoz, hogy a nő egyenjogú társa legyen a férfinek, családban, társadalomban, munkahelyen egyaránt. Persze, nem egyformának kell lennie a nőnek a férfival. Nem is férfijogokat, férfi-feladatokat kell rábízni. Sajátosan női, (biológiai és lélektani) mivoltának megfelelően legyen egyenjogú társa férjének és a férfiúi nemnek.

Ezért a célért nemcsak a férfiaknak, de a nőknek is van elég tennivalójuk. Meg kell valósítaniok Isten elképzelését, valódi szellemi társaikká kell válniok a férfinek.

Hogy miért van ennek jelentősége az örök üdvösség szempontjából is? Mert a mennybe csak az mehet, aki mindenben, ebben is Isten gondolatait teszi magáévá, elvben is, gyakorlatban is.

2. *Hűségben a boldogság*

A férfi (és a nő is) csak akkor nem lesz „egyedül", ha társa van, aki kielégíti minden vonatkozásban, tehát házastársak (egyetlen más emberi viszony sem teljes) és nem kell félnie, hogy ezt a társát akármikor elveszítheti. A magányosság réme éppen olyan rossz, mint maga a magányosság. Maga az Úr mondta, hogy ez nem jó. Ezért a házasságban elsőrendű fontossága van a sírig tartó hűségnek.

A házas hűség csak akkor tökéletes, ha nem csupán abban áll, hogy nem hagyják el és nem csalják meg egymást, hanem abban is, hogy hűségesek az első szeretethez. Vagyis a szeretet a házastársak között ne csökkenjen, hanem egyre erősödjék, ízesedjék, érlelődjék. Lehetséges ez és szükséges. Az, hogy a házasság Isten előtt felbonthatatlan, nem arra felhívás, hogy akárhogyan viselkedhetem házastársammal szemben, úgy sem hagyhatom el. Inkább arra szólít fel: érdemes minden áldozatot meghozni egymásért, érdemes sok mindent lenyelni, megbocsátani, érdemes a magam alakításával, nevelésével egyre inkább hozzáhangolódni életem társához, hiszen az egész életünket építjük. Ki épít kedvvel, sőt áldozatok árán is olyan házat, amely bármikor meg-

semmisülhet? A házasság felbonthatatlansága egyeseknek nagy probléma és kereszt, de az összemberiségnek olyan áldás, amelyről nem mondhat le. A szép összhang kialakítása sok időbe, még több akaratba, önfeláldozásba, önlegyőzésbe kerül. Érdemes lenne, ha akármikor félnem kell, hogy elhagynak? Érdemes lenne akkor egyetlen kalandról lemondani?

A házasélet jelszava: Hűségben a közös boldogságért. Átmenteni zökkenőkben: csak a szépre emlékezem, a rosszra csak annyiban, hogy okulok belőle. És mindig a jövőt nézem, azt a sok esztendőt, ami még hátra van. Minden áldozatot megér, hogy az a sok év szép legyen.

3. *Légy szeretetreméltó!*

„Amit Isten összekapcsolt, azt ember nem választja szét." Ha üdvözülni akarok, ezt el kell fogadnom elméletben is, gyakorlatban is. Ma arról gondolkodjunk, hogyan lehet és kell ezt minél könnyebbé tennem házastársam számára. Mert könnyű dolog ezt követelni, de csak követelni, ez nem biztos, hogy eredményes is. Különben is, nemcsak azt kívánjuk, hogy életünk társa el ne hagyjon, hanem hogy mindvégig szeressen. Ez pedig nem éppen könnyű, segítenem kell tehát.

Mivel? Azzal, hogy iránta való szeretetből igyekszem olyanná válni, akit szeretni lehet, szeretni elég könnyű. Sőt, mivel minden ember ízlése más, hozzá kell tenni, mint nagyon-nagyon fontosat: Olyanná kell válnom, hogy neki könnyű legyen szeretnie engem.

Egyetlen férj vagy feleség se gondolja, hogy őt máris könnyű szeretni. Az sem téveszthet meg senkit, hogy hiszen „esküdött, hogy szeret". A szerelem vaksága nem mese. Csakhogy ez a vakság előbb-utóbb elmúlik. Azért kell alakulnom, hogy „józanul" is tudjon szeretni az, akihez hozzákötöttem az életemet.

Jelenti ez a külső szeretetreméltóságot. Egyik fél sem hagyhatja el magát. Ezzel is meg kell mentenem azt, akit szeretek, a hűtlenség kísértésétől.

Aztán viselkedésem is legyen olyan, amelyre el lehet mondani: szeretetreméltó. Meg az egyéniségem is. Meg az érdeklődési köröm is. Ne csupán a magam ízlése vezessen, iparkodjam a közös érdeklődés kialakítására, még ha nekem kell is engednem. Vigasztaljon és erősítsen a szereteten kívül az is, hogy mindenben meg lehet találni az érdekeset, ha eleinte nem is érdekelt az a bizonyos dolog, ami betölti házastársam szívének nagy részét.

Nem azon kell panaszkodni, hogy „csak az autóval, meccsel, atomfizikával, a bélyegjeivel törődik", hanem részt kell venni érdeklődésében. Nem éri meg?

Tehát: Önvizsgálat. A társam ízlésének vizsgálata. Önkialakítás, önnevelés, önfegyelmezés. Mindez egy életen át.

Elrontja az életét, aki csak követel szeretetet, de azt követeli: Szeress úgy, ahogy vagyok, különben... Úgyis alakulnia kell mindenkinek, aki üdvözülni akar. Ebben az alakulásban közvetlenül is érdekelve vagyok, ha szép házaséletet szeretnék. És ki ne szeretne? Ha valami „nem stimmel" a házaséletben, mindig azt kell kutatnom, én mit nem csináltam elég jól. Elmaradozik, részegeskedik, hűtlenkedik a párom, mit tettem, vagy nem tettem, hogy nem szeret velem lenni? Biztos, hogy én magam sem vagyok az ügyben egészen ártatlan.

Ha azt akarom, hogy szeressenek, egyre szeretetreméltóbbá kell lennem.

C)

1. *„Éleszd fel magadban Isten kegyelmét!"* (2 Tim 1,6)

Pál azt írja, hogy a kegyelem az általa felszentelt püspökben, Timóteusban „kézfeltétele által benne él". Az egyházi rend szentségének felvétele tehát nemcsak egyszeri aktus, nemcsak egy kinevezés, melynek erejében az illető pap, püspök lesz. Akit pappá szentelnek, annak egész életében joga van minden kegyelemre, amely csak szükséges ahhoz, hogy jó pap legyen. Csak „fel kell élesztenie" ezt a kegyelmet, vagyis imádkozva „felhívni Isten figyelmét" erre az ő jogára, és új lendülettel együttműködni ezzel a kegyelemmel.

De nemcsak a pappászenteléssel van ez így, hanem minden szentséggel. Akit megkereszteltek, joga van Isten segítő kegyelmére egész életében ahhoz, hogy Isten gyermekéhez méltó életet éljen. Csak fel kell élesztenünk magunkban ezt a kegyelmet. Az egyház minden nagyszombaton intézményesen is megtéteti ezt velünk. De nekünk is valamiképpen gyakorolnunk kell „keresztségünk kultuszát". Alkalmas figyelmeztető erre a megőrzött keresztségi gyertya, keresztelési ingecske, emléklap. Nem rossz gondolat igyekezni részt venni minél több keresztelésen, és vele kapcsolatban „felélesztени a keresztségi kegyelmeket". Amint megünnepeljük születésünk napját, meg kellene ülnünk, mint a lélek ünnepét, azt a napot, amelyen a mennyei Atya gyermekei

lettünk. Istengyermekségünk tudata, az ezzel járó feladat eszünkbeidézés, az „örökségre" való gondolás olyan dolgok, amelyeket nem lehet elégszer gyakorolnunk.

Ugyanígy kellene újra és újra felélesztenünk a házasság szentségében nyert kegyelmeket. Isten a szentségi házasságban felelősséget vállal a házastársak szép közös életéért. Csak nem szabad megfeledkezni, vagy megvetni ezt a jogunkat. A házassági évforduló legyen minden esztendőben szent ünnep, az ima, az új lendületvevés alkalma. A házassági kegyelem naponkénti felélesztésének dicséretes gyakorlata a jegygyűrű megcsókolása, még inkább egymás jegygyűrűjének megcsókolása. Sok zökkenőn átsegítene, ha ezt mindennap megtennék a házastársak. Lélektani és kegyelmi szempontból egyaránt.

A szentségek nemcsak ünnepélyes szertartások, hanem a kegyelem bőséges forrásai egy életre. Ügyelnünk kell, hogy a feledés és az e kegyelmekkel ellentétes élet el ne tömje ezeket a forrásokat. Az ima, az új lendületvevés segítse mind bőségesebben előtörni az isteni segítséget!

2. *„Ne szégyellj tanúságot tenni"* (2 Tim 1,8)

A hit és a szeretet, az erkölcs és a szent remény terjedésének eszköze a tanúságtétel. Arról kell tanúságot tenni, szóval és élettel, ami bennem él: Hitemről, Jézust váró reményemről, és arról, kit szeretek minden erőmmel. Minden keresztény feladata ez, mert a keresztségben és a bérmálás szentségében „szent papsága" lettünk Urunknak. Minden keresztény részesült Jézus papságában, és azt gyakorolnia kell.

Sokan szégyenlik ezt. Miért?

Alapvetően azért, mert az ember szégyell más lenni, mint a többiek. Legtöbben nem szeretünk sem jobbak, sem rosszabbak lenni az átlagnál, környezetünknél. Ezért nagy a környezet átalakító hatása. De ha szégyenkezünk, arra kell gondolnunk: „Én más akarok lenni a feltámadáskor is, én üdvözült akarok lenni." Isten egészen más, mint mi, emberek vagyunk. Ha Isten gyermeke vagyok, nekem is kell másnak lennem.

Szégyelljük a tanúságtételt azok miatt, akikkel együtt kellene tanúságot tennünk: a legtöbb buzgó keresztény idős, sőt idős asszony, nem éppen a legelőkelőbbek, legtanultabbak, leggazdagabbak. — Csakhogy én nem lehetek olyan, mint a világ. Minden ember ember, ki vallja ezt, ha nem mi? Jézus Isten létére

lett szegény ember. Az a kérdés, méltó akarok-e lenni hozzá. Vele kell lennem már most, ha örökké vele akarok lenni.

A Jézusról életével tanúságot tevőt maflának tartják. Nem használja ki az alkalmakat: malac viccek hallgatása, érzékiség, flört, sikkasztás, lógás stb.

Némelykor kifejezett csúfolódás céltáblája is lehet a keresztény, még saját családjában is. Ezt is vállalnia kell.

Ne cselekedj ösztönösen, ne bújj el! Gondold át ezt a dolgot, kérj erőt Uradtól, és vállald. Jézus csak azokat fogja vállalni az ítéleten, akik vállalták őt életükben.

3. *„Őrizd meg a rádbízott kincset!"* (2 Tim 1,14)

A ránkbízott kincs a hit tárgya, a kinyilatkoztatás. Isten befejezte az emberiség egészének szánt „hivatalos" kinyilatkoztatást, a jövőben már csak magánkinyilatkoztatások lehetségesek. Az apostolok kora óta őriznünk kell a szent hagyományokban és a Szentírásban reánk maradt isteni szót. Szüksége van erre az emberiségnek a világ végezetéig. Csorbítatlanul, változtatás nélkül, kihagyás vagy hozzátevés nélkül.

Érzi is ezt Isten népe, azért reagál olyan érzékenyen mindenre, ami változás a hagyományossal szemben. Nagyon jó, természetfeletti ösztönnek nevezhető ez bennünk. Ragaszkodnunk is kell mindahhoz, amit Urunk ránk hagyott, hiszen abból soha egy i betű meg nem változhat.

Viszont igazság az is, hogy sokszor az változtatná meg a kinyilatkoztatást, ha megmerevednék. Először is az Isten szavát csak lassan tudja az emberiség egyre jobban megérteni. Sok minden van a kinyilatkoztatásban, amit még nem vettünk észre, vagy amit még nem értettünk meg egészen. Sok ismert hitigazság rejteget még olyan mélységeket, összefüggéseket, amelyeknek felszínrekerüléséhez nem volt elég tizenkilenc évszázad. Nem szabad tehát megmerevednünk, ellenkezéssel fogadnunk valamit csak azért, mert újnak hat. Nem ugrunk be mindenféle újdonsághajhászásnak, de csökönyösen merevek sem lehetünk akkor, mikor a valódi kinyilatkoztatás kibontásáról van csupán szó, nem hitünk megváltoztatásáról. Hogy honnét tudjam, miről van szó? Az egyházra kell figyelnem. Nem az egyik vagy másik papra, hittudósra, hanem magára az egyházra, a Szentatyára, a püspökök közösségére. Őket bízta meg Urunk a kinyilatkoztatás őrzésével, rájuk vigyáz, ők nem vihetnek minket tévedésbe.

Aztán változik a nyelv, változik a gondolkodásmód. Ez magá-

val hozza a változatlan hitigazságoknak új és új előadását. Itt megint csak azzal változtatnánk meg Isten szavát, ha görcsösen ragaszkodnánk ősi kifejezésmódokhoz, hiszen éppen ezzel okoznánk félreértéseket, rosszul értéseket.

És természetesen nem szabad összetéveszteni a hitigazságokat az egyház gyakorlatával. Vannak dolgok, amit Jézus nem határozott meg, hanem egyházára bízott, hogy mindenkor a kornak, az igényeknek megfelelően intézkedjék. Így pl. Jézus csak annyit írt elő, hogy változtassuk át a kenyeret és a bort az ő szent testévé és vérévé, megújítva ezzel kereszáldozatát és hogy együk az ő testét. De hogy hogyan folyjék le a szentmise, erről egyetlen szót sem szólt. Nem a kinyilatkoztatás megváltoztatása tehát a mise liturgiájának módosítása.

Őriznünk kell a ránkbízott kincset, de nem az egyházzal ellentétben. Az egyház egészének szól ez a parancs. Nekem úgy kell őriznem Jézus szavát, mint az egyház őrzi, nem a magam ízlése szerint.

4. *Alapvető dolog*

„Mikor megteszitek, amit parancsoltak nektek, mondjátok: Mihaszna szolgák vagyunk, hiszen csak kötelességünket teljesítettük."

Különös ezt hallani Jézus ajkáról. Megszoktuk, hogy ő állandóan azt hangsúlyozta: Istennek gyermekei vagyunk, Atyánknak kell szólítanunk és éreznünk őt. Miért hangsúlyozza tehát, hogy szolgák vagyunk? Azért, mert tudta, hogyan vagyunk mi földi szüleinkkel. Csak várunk tőlük, de adni nem igen akarunk. Eltűrjük, hogy szeressenek bennünket (ezt sem mindig), de mi vajmi kevés kedvességgel viszonozzuk jóságukat. Irányítást meg igazán nem akarunk tőlük elfogadni. Hát ezt nem akarta Jézus, hogy az ő Atyját és a mi Atyánkat ilyen földies értelemben nézzük Atyánknak.

Mi lényegünknél fogva, mint teremtmények, rabszolgánál is mélyebben állunk Istenhez viszonyítva. Egyszerűen semmik vagyunk. Ha szolgának nevez bennünket, már az nagy kitüntetés. Hogy gyermekeinek tekint, sőt a kegyelemben gyermekeivé tett bennünket, ez nem szünteti meg teremtmény, tehát Istenhez képest semmi voltunkat. Nem szűnik meg az alaphelyzet: nem Isten van értünk, hanem mi vagyunk Istenért. Mi Istentől semmit nem követelhetünk, semmit nem „várhatunk el". Egyedül ő követelhet tőlünk. Ugye nevetséges szemtelenség lenne, ha egy légy

velünk szemben követeléseket támasztana? Pedig a szúnyog és köztem milliomodrész annyi különbség sincs, mint Isten és én köztem. Isten a Minden, az Egyetlen, aki van. A szúnyog is, én is, teremtmények vagyunk, semmi a nevünk, csak azért és addig létezünk, mert és ameddig Isten akarja.

Ha Isten, mint ahogyan megtette, gyermekeivé tett minket, ez kötelességeinket vele szemben nem csökkenti, hanem növeli. Azt jelenti, hogy nemcsak engedelmességgel, hanem szeretettel is tartozunk neki. Hogy nemcsak vakon kell szót fogadnunk, hanem magunkévá is kell tennünk Atyánk gondolatait, akaratát. Ő a maga életének boldogságát adja majd nekünk, élnünk kell tehát az ő életét. De ezért nem hála jár nekünk Istentől. Énnekem kell hálásnak lennem, hogy Isten ennyire becsül, hogy az ő életét akarja életni velem. Nem hódolatot és hálás mosolyt várok tehát Istentől, azért, mert tiszta, becsületes, mérsékletes, jóindulatú, vallásos voltam. Hanem boldog vagyok, hogy erre megtanított Isten, erre erőt adott, és így alkalmassá tett a végtelen isteni boldogságban való részesedésre.

Azt jelentik Jézus szavai, hogy Isten csak beszél az atyaságról, de azért rabszolgatartó Úr maradt? Nem, ő végtelenül jó és szeretetreméltó Atyánk, aki kimondhatatlan gyengédséggel és irgalommal szeret bennünket, és vár bennünket, hogy szívére ölelhessen. Jézus, mint Elsőszülött Testvérünk, arra figyelmeztet csak bennünket, hogy el ne szemtelenedjünk, és ezzel ki ne zárjuk magunkat a boldog örökségből.

ÉVKÖZI 28. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Iz 25,6—10a): *„A seregek Ura minden nemzetnek kövér lakomát készít e hegyen, lakomát borral, velős, kövér falatokkal, seprő nélküli borral. Lerántja e hegyen a takarót, mely minden népre reáborult, s a fátyolt, mely minden nemzetre feküdt. Örökre megsemmisíti a halált. És letörli az Úr Isten a könnyeket minden arcról, és megszünteti népe gyalázatát az egész földön. Bizony, az Úr mondotta ezt: Ama napon majd így beszélnek: Íme a mi Istenünk! Benne reméltünk, és ő megszabadít minket. Ő az Úr, őbenne bíztunk, ujjongjunk és örvendezzünk segítségén. Mert az Úr keze megpihen e hegyen."*

A messiási kor boldogságát festi itt a próféta a királyi lakoma képével. (Vö. Mt 8,11; 22,2 sk; 26,39; Lk 14,15 skk; 22, 29—30; Jel 19,9). Isten annyira kimutatja szeretetét és megbecsülését az igazak iránt (akik közé zsidók és megtért pogányok egyaránt tartoznak), hogy a kövér falatokat is átengedi az áldozaton résztvevőknek, pedig egyébként azt el kellett égetni és így Istennek adni. A pogányokat eljuttatja kinyilatkoztatásának világosságára, a zsidókat pedig megtisztítja bűneiktől és megszabadítja azok következményétől, az elnyomatástól.

II. OLVASMÁNY (Fil 4,12—14; 19—20): *„Testvérek, tudok nélkülözni, de tudok bőségben is élni. Mindig mindenhez hozzászoktam: ahhoz, hogy jóllakjam és éhezzem, hogy bővelkedjem és nélkülözzem. Mindent elviselek abban, aki erőt ad. Mégis jól tettétek, hogy szükségemben segítségemre voltatok. Az én Istenem — gazdagsága szerint — dicsőségesen ellát majd benneteket Jézus Krisztus által mindennel, amire szükségtek van. Istennek, a mi Atyánknak legyen dicsőség örökkön örökké. Ámen."*

Isten erőt adott az apostolnak, hogy az ínséget is el tudja viselni, meg a bőséget is lelke javára tudja fordítani, kárát annak se lássa. A neki juttatott adományt Isten fogja viszonozni, hogy semminek ne legyenek híjával, amire szükségük van, hogy az örök életet elnyerjék. Annak adtak, aki nagyon gazdag és azért engedi, hogy szolgáiban őt megajándékozzuk, mert így is okot talál arra, hogy még bőségesebben elárasszon bennünket ajándékaival.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 22,1—4, ill. 1—10): *„Az időben Jézus újból beszélni kezdett a papi fejedelmeknek és a nép véneinek és példabeszédekben szólt hozzájuk: A mennyek országa hasonló a királyhoz, aki menyegzőt rendezett fiának. Elküldte szolgáit, hogy meghívják a hivatalosokat a menyegzőre, de azok nem akartak eljönni. Küldött más szolgákat is e szavakkal: A hivatalosaknak mondjátok meg: A lakomát elkészítettem, tulkaimat, hizlalt állataimat leölettem, minden készen van, jöjjetek a menyegzőre. De ezek nem törődtek vele, egyik elment szántóföldjére, a másik üzlete után. A többiek pedig megragadták szolgáit, bántalmazták és megölték őket. A király megharagudott, elküldte csapatait, hogy a gyilkosokat öljék meg és városaikat gyújtsák fel. A szolgákhoz pedig így szólt: A menyegző ugyan kész, de a hivatalosak nem méltók. Menjetek ki tehát az útkereszteződésekre és akiket találtok, hívjátok meg a menyegzőre. Szolgái kimentek, összeszedtek mindenkit, akit csak találtak, roszszakat és jókat egyaránt. Így megtelt a menyegzős terem vendégekkel. Bejött a király is, hogy megszemlélje vendégeit. Észrevett ott egy embert, aki nem volt menyegzős ruhába öltözve. Megszólította őt: Barátom, hogy kerültél ide, hisz nincs menyegzős ruhád? Erre az elnémult. Ekkor a király szolgáihoz fordult: Kötözzétek meg lábát és kezét, vessétek ki a külső sötétségre. Ott lesz majd sírás és fogcsikorgatás. Mert sokan vannak a hivatalosak, de kevesen a választottak."*

A király az Isten, a hivatalosak a zsidók, szolgái a próféták, az apostolok, a menyegző a Fiában kötött szövetség az emberiséggel. A zsidók elutasító magatartása nem teszi néptelenné a menyegzőt, mert a pogányok nagy számban térnek meg. A meghívó királyra nézve sértő, ha valaki nem megfelelő öltözékben jelenik meg. Nem lehetetlen, hogy ez a befejező rész tulajdonképpen egy önálló történet része, melyben nem útszélről össze-

szedett emberek jönnek a lakomára, hanem az először meghívott előkelők, de van köztük olyan, aki nem veszi tekintetbe, hogy milyen ruhában illik megjelenni a lakomán.

Az első részt is sokan úgy értik, hogy valójában két különböző elbeszélést olvaszt össze az evangelista. Egyik az, ami Lk 15-ben is olvasható, amikor a meghívottakat földi ügyeik intézése tartja vissza a lakomától, a másik pedig egy király alattvalói, pl. egy város előkelői nem akarnak résztvenni a királyfi lakodalmán, hogy ne kelljen meghódolniok a király előtt, sőt engedetlenségük lázadásba csap át: a király követeit megölik. Ezek a lázadó emberek a zsidó vezetőket jelentenék, Jeruzsálem főembereit, akiknek városa éppen lázadó magatartásuk miatt el is pusztul.

Isten mindenkit hív országába. Természetes, hogy a meghívás elfogadása kötelezettség-vállalást is jelent. Isten komolyan akarja üdvözíteni az embereket, de nem közreműködésük nélkül. A menyegzős ruha nélküli ember azt jelképezi, aki nem tudja megbecsülni magában Isten gyermekét.

A példabeszédbeli emberekhez hasonlóan bennünket is önállóságunk féltése, az anyagi javak rendetlen szeretete, kényelmesség stb. tarthat vissza az Isten országától. Szt. Pállal arra kell törekednünk, hogy se a bőség, se az ínség ne tartson távol bennünket Istentől. Ínségünkben vigasztaljon bennünket az a tudat, hogy Istenben gazdagok vagyunk, bőségünkben vegyük eszünkbe, hogy nem ezek a valódi javak, amelyek igazán a miénk és amelyeket senki el nem vehet tőlünk.

Isten országa hiánytalan lesz nélkülem is; kárát csak én látom, ha kirekesztem onnét magam akár a meghívás visszautasításával, akár a méltatlan élettel.

B)

I. OLVASMÁNY (Bölcs 7,7—11): *„Könyörögtem és értelem adatott nekem, imádkoztam és eljött hozzám a bölcsesség lelke. Többre becsültem azt országnál és trónnál, s a gazdagságot hozzá mérve semminek tartottam; nem tettem vele egy sorba drágakövet, mert minden arany hozzá képest csak kevés homok, s az ezüst mellette csupán sárnak számít. Egészségnél, szépségnél jobban szerettem, s eltökéltem, hogy világosságul használom, mivel fénye soha el nem alszik. De vele együtt a többi javak is hozzám jöttek, és mérhetetlen gazdagság volt kezében."*

3 Kir 3,5 szerint Salamon bölcsességet kért Istentől, hogy jól tudja kormányozni a népet. Imáját az Úr meg is hallgatta, de ráadásul földi javakat is adott neki, melyeket éppen a bölcsesség által tud helyesen használni az ember.

II. OLVASMÁNY (Zsid 4,12—13): *„Az Isten szava eleven, átható és élesebb minden kétélű kardnál, behatol a lélek és szellem, az íz és a velő gyökeréig, megítéli a szív gondolatait és érzéseit. Semmilyen teremtett dolog nem marad előtte rejtve; minden föl van fedve és nyitva van az előtt, akinek számadással tartozunk."*

Isten megszemélyesített igéjéről (vö. Iz 55,10 sk; Jer 23,29; Bölcs 18,14 sk.) először is azt mondja, hogy eleven szó, hiszen az élő Isten szava. Leírva sem holt szó, mert valahányszor olvassuk, ill. halljuk, az élő Isten szól hozzánk. Szólása mélyreható, állásfoglalásra kényszeríti az embert, éspedig a legbensőbb valónkig való hatásával. Az ige hivő elfogadása vagy elutasítása nem pusztán értelmi és érzelmi változásokat jelent, hanem egész valónkat, legbensőbb lényegünket érinti. A szívig hat, lényünk központjáig. Az igével kapcsolatos állásfoglalásunk felfedi, kinyilvánítja igazi valónkat. Istennek számadással tartozunk és ez a számonkérés éppen az igével kapcsolatban történik, hiszen a döntő az ember megítélésénél a hit, ill. hitetlenség, Isten elfogadása, ill. elutasítása az Ige hirdetésével kapcsolatban.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 10,17—30, ill. 17—27): *„Az időben, mikor Jézus útnak indult, odasietett hozzá valaki, térdre hullott előtte és úgy kérdezte: Jó Mester! Mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet? — Miért mondasz engem jónak? — kérdezte Jézus. Senki sem jó, csak az Isten. Ismered a parancsokat: Ne ölj! Ne törj házasságot! Ne lopj! Ne tanúskodjál hamisan! Ne csalj! Tiszteld apádat és anyádat! — Mester, — válaszolta — ezeket mind megtartottam kora ifjúságomtól fogva. — Jézus ránézett és megkedvelte. — Valami hiányzik még belőled — mondta neki. Menj, add el, amid van, oszd szét a szegények közt és így kincsed lesz égben, azután gyere és tarts velem! — Ennek hallatára az elszomorodott és leverten távozott, mert nagy vagyona volt.*
Jézus erre körülnézett és tanítványaihoz fordult: Milyen nehezen jut be a gazdag Isten országába! — A tanítványok meglepődtek szavaira. Jézus azonban megismételte: Gyermekeim! Milyen nehéz bejutni a gazdagoknak az Isten országába!

Könnyebb a tevének a tű fokán átmenni, mint a gazdagnak bejutni az Isten országába. — Ezek szerfölött csodálkoztak és egymás közt kérdezgették: Hát akkor ki üdvözülhet? — Jézus rájuk nézett és folytatta: „Embernek ez lehetetlen, de az Istennek nem. Mert az Isten mindent megtehet."
Ekkor Péter vette át a szót: „Nézd, mi mindent elhagytunk, és követtünk téged." Jézus így válaszolt: „Bizony mondom nektek, mindenki, aki értem és az evangéliumért elhagyja otthonát, testvéreit, anyját, apját, gyermekeit vagy földjét, már most ezen a világon százszorosan visszakap mindent: otthont, testvért, anyát, gyermeket és földet — bár üldözések közepette —, az eljövendő másvilágban pedig örök életet nyer."

A gazdagság veszedelmes volta az erkölcsös életű fiatalember viselkedésén is jól látható. Nem állítható egy sorba a tízparancsolat követelményeivel az a felszólítás, amit ő kapott Jézustól, hiszen nem általános érvényű és nem is feltétlen kötelező erejű. Annyi azonban bizonyos, hogy az ilyesfajta felszólításokat nem követni — hiszen efféléket ma is, velünk szemben is támaszt az Úr — az üdvösség veszélyeztetésével jár.

A gazdagnak nehéz bejutni a mennyországba, mert szíve a földi javakhoz kötődik. A tű fokával való hasonlatot nem kell sem szószerint venni, sem magyarázgatni, mert szándékosan eltúlzott hasonlat. Semmivel sem mond többet, mint a következő mondat: csak Isten segítségével üdvözülhet a gazdag. A kép teljességéhez hozzátartozik az is, hogy Jézus ismételten vendégeskedett gazdagoknál, elfogadta segítségüket (pl. Lázár) és semmi nyoma nincs annak, hogy őket is felszólította volna a vagyonukról való lemondásra.

Jézus azt is ígéri, hogy már itt a földön is sokszoros jutalmat kap az ember az érte elhagyott szülőkért stb.; ezt bizonyára a hivő közösségben talált sok testvérre, atyai-anyai jóságú idősebb emberre kell érteni.

Istentől elsősorban a bölcsesség gazdag ajándékát kell kérnünk, mert a többi ajándékot csak akkor tudjuk helyesen, lelkünk hasznára, javára használni. Hallgassuk figyelmesen az Isten igéjét és legyünk készségesek azoknak az indításoknak követésére, melyeket esetleg éppen vagyonunkkal kapcsolatban ad a Szentlélek. Az Ige gazdag ajándék és annak egyre teljesebb birtoklása feltételezi a benne foglalt utasítások készséges követését. Az igazi bölcsességet az Igén keresztül akarja szívünkbe adni az Isten. Adja Isten, hogy az Igének hallgatása, a belőle megismert követelmé-

nyek mérlegelése soha ne tegyen bennünket szomorúvá. Ha hazamegyünk a templomból, ne elmenjünk Jézustól, hanem egyre jobban, teljesebben maradjunk vele.

C)

I. OLVASMÁNY (2 Kir 5,14—17): *„Ama napokban a szíriai Námán lement s megfürdött hétszer a Jordánban az Isten emberének szava szerint s ismét olyan lett a teste, mint egy kisgyermek teste és megtisztult. Erre visszatért az Isten emberéhez, Elizeuszhoz, egész kíséretével együtt s bement és megállt előtte s mondta: Immár tudom, hogy nincs másutt Isten az egész földön, hanem csakis Izraelben. Kérlek tehát, fogadj el áldomást szolgádtól. Ám ő azt felelte: Az Úr életére mondom, aki előtt szolgálok, hogy nem fogadok el. Nem is engedett semmiképpen sem, pedig unszolta. Végre Námán azt mondta: Hát ahogy akarod; de kérlek, engedd meg nekem, szolgádnak, hogy vehessek e földből annyit, amennyit egy öszvérpár elbír, mert nem mutat be többé szolgád egészen elégő áldozatot vagy békeáldozatot más Istennek, hanem csak az Úrnak."*

Námán nem azzal kapta a legtöbbet, hogy megtisztult, hanem azzal, hogy eljutott az igaz Istenben való hitre. Mintaszerű ennek a pogánynak szívbeli készsége, mellyel a kegyelem ösztönzését követi. Persze a lokális istenség elképzelésétől még nem tud megszabadulni: úgy véli, földet kell vinnie innét, mert csak ezen a földön imádhatja megfelelő módon Istent.

II. OLVASMÁNY (2 Tim 2,8—13): *„Kedvesem ne felejtsd, hogy Jézus Krisztus, Dávid sarja feltámadt a halálból, ahogy evangéliumom hirdeti, amelyért meghurcoltak, sőt akár egy gonosztevőt még bilincsbe is vertek, ám az Isten szava nincs megbilincselve. A választottakért tehát mindent eltűrök, hogy az örök dicsőségben ők is elnyerjék az üdvösséget Krisztus Jézusban. Igaz kijelentés ez: ha meghalunk vele, majd élünk is vele; ha tűrünk vele, uralkodni is fogunk vele. Ha viszont megtagadjuk, ő is megtagad minket, de ha mi hűtlenné válunk, ő hű marad, mert önmagát nem tagadhatja meg."*

Jézus szenvedése és halála a megdicsőülésbe vezetett, még a halál sem tudta őt végérvényesen megbilincselni. Ezt a sorsot kell vállalnunk nekünk is. Ezt vállalta Pál, aki most bilincseket visel, de ez sem akadályozza apostoli munkájában, mert ha szavaival, igehirdetésével nem szolgálhatja az emberek üdvösségét, szolgálja szenvedésével. Pál tehát igazi tanúja Krisztusnak, mert sorsközösséget vállal vele: úgy tesz, ahogy evangéliuma is hirdeti. Kész szenvedni a feltámadás, a győzelem reményében. Figyelmeztet arra, hogy „valamit valamiért". Isten adja a kegyelmet, ezért viszonzásul hűséges, áldozatos együttműködést vár. Viszont az érte vállalt hűséges, áldozatos életéért viszonzásul felülmúlhatatlant ad: az örök életet.

Az utolsó mondat második fele ellentétes magyarázatokra adott alkalmat: egyesek szerint Jézus következetes, hű marad önmagához és amivel fenyegette azokat, akik elpártolnak tőle, az be is következik; mások úgy vélik, hogy hűtlenkedéseink ellenére is hű szeretetéről, megtérésünket óhajtó és elősegítő üdvözítő akaratáról van itt szó. Jézus sajnálja és megmenteni akarja a bűnöst, hiszen az Atya gyermeke, akiben tehát meg kellene dicsőülnie a mennyei Atyának. Jézus érti igazán, milyen nagy hatalom a Gonosz, aki a bűnöst hatalmába kerítette.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 17,11—19): *„Történt, hogy Jézusnak — Jeruzsálembe menet — Szamaria és Galilea határa mentén vitt az útja. Amikor az egyik faluba betért, tíz leprás férfi jött vele szemben. Még messze voltak s már megálltak és jó hangosan kérték: „Jézus, Mester! Könyörülj rajtunk!" Rájuk emelte tekintetét és így szólt hozzájuk: „Menjetek és mutassátok meg magatokat a papoknak." Útközben megtisztultak. Az egyik, amikor észrevette, hogy meggyógyult, visszament és emelt hangon dicsőítette az Istent és arcra borulva hálálkodott neki. Ez szamariai volt. Jézus megkérdezte: „Nem tízen voltak, akik megtisztultak? Hát a kilenc hol maradt? Nem akadt más, csak ez az idegen, aki visszajött volna, hogy dicsőítse az Istent?" Aztán hozzá fordult: „Állj fel és menj. A hited meggyógyított."*

Biztosra vehető, hogy itt a szöveg romlott és a csoda nem ott játszódott le, ahol fordításunkban is olvassuk.

Az elbeszélés lényege: csak a szamariai jött vissza, hogy magasztalja Istent és hálát adjon. Úgy tűnik, hogy a törvényben előírt formalitások megtartása előtt jött vissza, hogy Jézus előtt kifejezze hálaját. Csak ezután ment a papokhoz.

Jézus azt adta ezeknek az embereknek, ami számukra legkedvesebb volt, az egészséget. Mindazoknak, akik hisznek benne és hűségesek hozzá, azt fogja adni, ami legkedvesebb. Az örök élet egyszersmind a legteljesebb boldogság. De a történet arra is rávilágít, hogy a földi adományok az emberek nagy részét elvakítják, mint a kilenc bélpoklost is. Kevés ember tud Isten iránt hálával lenni, pedig csak azok tudják elérni az örök boldogságot, akiket nem szédítenek meg a földi dolgok, hanem ezeken túl az égi örömöket éhezik. Hálával fogadják Istennek földi ajándékait is, de abban a tudatban, hogy ennél különbeket akar nekik adni. A földi ajándékok mintegy a biztosíték számunkra, hogy az égi ajándékokra vonatkozó ígéret sem üres szó csupán.

Ha hitünket tettekkel kell bizonyítanunk: vajon nem talál-e több hitet Isten azokban, akik nem vallják magukat kereszténynek? Nem szégyenítenek-e meg bennünket a szeretet gyakorlásával, és ha jutalmul ezért elnyerik az igaz hitet, nem maradunk-e el messze mögöttük mi, akik nagyon sok helyzeti előnnyel indultunk?

A kinyilatkoztatott törvény tökéletessége

Minden társadalom ismer és alkot törvényeket. A törvények célja az egyéni magatartásnak normákat nyújtani, az élet bonyolult helyzeteiben az embert eligazítani. A törvényekben nemcsak egy akarat jut kifejezésre, hanem a bölcsesség is, az emberi tapasztalatok leszűrődése.

A Szentírás is tartalmaz törvényeket, s ezek az egyéb törvényekkel szemben egy hallatlan előnnyel rendelkeznek: a változatlan Isten tekintélye áll mögöttük. Amíg minden emberi törvény alá van vetve a változásnak, a divatnak, a társadalom fejlődésének, addig az isteni törvények stabil normákat jelentenek az emberek számára. Ez az előny egy hasonlattal szemléltethető a legjobban. A versenyfutó erejének teljes megfeszítésével rohan a pályán, s nem sajnál semmi fáradságot, mert — látja a célt, ismeri az irányt! Ha viszont a versenyzők elől eltávolítanák a célt, s ők nem tudnák, jó irányban futnak-e vagy sem, nyilván az egész verseny nevetségessé, értelmetlenné válnék. Hasonló a helyzet az erkölcsi magatartással is. Ha az ember nem tudhatja biztosan, hogy az a norma, amelyet követ, helyes-e, vagy sem, nem képes áldozatot hozni érte. Mivel az emberi eredetű törvények átértékelődtek — néha egészen rövid időn belül is —, érthető, hogy az emberek nem merik túlságosan elkötelezni magukat a változó normák mellett, s az erkölcsösség helyett inkább a kényelmességet választják. A kinyilatkoztatott törvények ereje éppen abban áll, hogy szilárd útmutatást jelentenek az emberi magatartás számára: aki követi őket, nyugodt lehet, hogy helyes irányban halad, s nem kell idővel revideálnia magatartását.

Előfordulhat azonban, hogy az ember túlértékeli a kinyilatkoztatott törvények sajátos előnyét. Sok moralistánál és aszketikus írónál kialakult az az álláspont, hogy a kinyilatkoztatott törvények tartalmukban is tökéletesek és végérvényesek. Ez azt jelentené egyrészt, hogy e törvények összegyűjtése és rendszerbe

foglalása megadná a tökéletes ember képmását. Tökéletesnek csak az volna nevezhető, aki minden kinyilatkoztatott törvényt maradéktalanul teljesít. Másrészt végérvényeseknek is kellene tekintenünk a kinyilatkoztatott normákat, s azokat változtatás nélkül kellene megvalósítanunk. Ami a Szentírásban bárhol törvényként szerepel, azt minden körülmények között követendőnek, s ami bűnként szerepel, azt minden körülmények között tilosnak kellene tartanunk.

Nem csoda, hogy az így megalkotott morális tankönyvek olyan eszményt mutattak be, amely a hívek számára megvalósíthatatlan volt. Nemcsak túlságosan magas, de túlságosan bonyolult is volt ez az eszmény. Elviselhetetlen követelmény, hogy az ember tökéletessége csak többszáz oldalt kitevő előírások megtartásával valósítható meg.

Nemcsak a hívek életstílusa, hanem maga a Szentírás is rámutat arra, hogy a moralistáknak fenti elképzelése nem helytálló. Csupán két példára hivatkozom a Szentírásból. A morálisok szerint „directa occisio sui in se et propria auctoritate intenta, est peccatum de se ex toto genere grave ... Prohibetur strictissime non solum lege naturali, sed etiam lege divina." *(Merkelbach:* Summa Theol. moralis, Bruges, 19,47. II. 351.) A Makkabeusok II. 14-ben viszont szerepel egy Ráziás nevű kiváló izraelita, aki öngyilkos lesz, hogy a letartóztatást elkerülje. „Nemeslelkűségében ugyanis inkább meg akart halni, mint gonosztevők kezére kerülni, és származásához méltatlan bánásmódban részesülni" — írja a szentíró elismerően (42. vers), s feljegyzi, hogy öngyilkossága közben Ráziás buzgón imádkozott Istenhez.

A Királyok IV. könyvében a szíriai leprás, Náámán gyógyulása szerepel. Náámán kifejezi hitét Izrael Istenében, majd így szól Elizeus prófétához: „Csak ebben az egy dologban engeszteld az Urat szolgád érdekében: mikor uram bemegy Remmon templomába, hogy ott leboruljon, s a kezemre támaszkodik, ha én is leborulok Remmon templomában, mikor ő ott leborul; — nézze el az Úr nékem, szolgádnak ezt a dolgot. Ő (Elizeus) azt mondá néki: Eredj békességben!" (5. fej.) — Isten prófétája másképp ítéli meg Náámán helyzetét, mint a moralisták, akik szerint: „participatio officiis, psalmodiis, precibus, ritibus, qua quis se gerit, sicut haeretici et illis se iungit, nunquam licita est, etsi exigatur ab auctoritate publica." *(Merkelbach:* i. m. I. 587. old.)

A fenti két esetből nem szabad azt következtetni, hogy az öngyilkosság vagy a communicatio in sacris megengedett dolog, de az látható belőlük, hogy a Szentírás nem tekinti az egyes törvényeket megváltoztathatatlanul tökéleteseknek.

A törvény az Ószövetségben

Az isteni törvényeknek az a szemlélete, mely szerint bennük a tökéletesség tükröződik, már csak azért sem fogadható el, mert az isteni törvényadás az eredeti bűn után, a bűnös emberiségnek történt. Isten nem a tiszta lappal induló embernek mutatja meg az utat, melyen haladnia kell, hanem a bűnös embernek, aki nemcsak jogilag, hanem ontológiailag is megváltozott állapotba került a bűn által. Az isteni törvényadás célja: felkészíteni a megváltásra. Nem lehet arról szó, hogy a törvény ismeretében az ember megszabadulhat, vagy megszabadulni köteles a bűntől. Szent Pál a rómaiakhoz és a galatákhoz írt leveleiben világosan kifejti a problémát, s megfogalmazza a törvény célját: „a törvény Krisztushoz vezető nevelőnkké lett." (Gal 3,24.)

Ezért nem indokolt az az elképzelés, hogy az ószövetségi törvény lényegében a természettörvény kinyilatkoztatása. Főleg a tízparancsolatot szokták úgy tekinteni, mint a természettörvény legfőbb parancsainak ügyes összefoglalását. (Lelki tükrök és hittankönyvek sokszor képviselik ezt az álláspontot.) Az ószövetségi törvények, maga a tízparancsolat is hosszabb fejlődés eredményeként nyerték el mai szövegüket. Az exegéták rámutatnak arra, hogy a tízparancsolat fogalmazása nem egységes, a 2 Móz 20-ban, ill. a 5 Móz 5-ben található szöveg között eltérések vannak. Nem lehet tehát arról szó, hogy Isten az embereknek készen, hitelesen átnyújtotta a természettörvények foglalatát. Az ószövetségi törvény tökéletességét nem abban kell keresni, hogy tökéletes etikai rendszert ad, mely minden erényt és bűnt felölel.

A tízparancsolat idézésénél és kateketikai vagy gyónási alkalmazásánál elmarad az a mondat, amellyel kezdődik, s amely igazában megvilágítja értelmét: „Én vagyok a te Urad Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom földjéről, a szolgaság házából." (2 Móz 20,2) Helyesen világítja meg e bevezetés szerepét Lohfink: „Isten bemutatkozik, ő a beszélő. De legelőször nem úgy szólal meg, mint aki követel, hanem mint aki előzőleg már éreztette kegyelmét. Mielőtt Ő Izraellel szemben követelést támasztana, már tevékenykedett az eseményekben, amennyiben Izraelt kimentette Egyiptomból. Végzetes dolog, ha a keresztény katekézis elmellőzhetőnek ítéli Istennek ezt az összes követelését megelőző kegyességét." (*Lohfink:* Bibelauslegung im Wandel. Frankfurt, 1967. 152. old.) A törvényadás tehát Isten kegyességével kezdődik, a bűnös ember felé kinyújtott kéz gesztusával. A törvény célja: Isten és a bűnös ember találkozása. A bűn pedig nem az ember tökéletlensége, hanem a szövetség veszélyeztetése. Ezért

szólítja fel a Deuteronómium ismételten Isten népét a bűnös kiirtására: ne tűrd meg a rosszat, vesd ki magadból! (5 Móz 13, s köv.) Hogy a közösségnek ne ártson tagjainak bűne, a nép maga kizárta, kiirtotta a vétkes tagot.

Az ószövetségi törvény tökéletességét tehát így lehet megfogalmazni: a bűnös ember — bűnössége ellenére — a törvény által mégis kapcsolatba tudott kerülni Istennel.

Az Újszövetség és a törvény

Az Újszövetség kerüli az aprólékos előírásokat, s helyettük a szeretet főparancsát állítja az ember elé. Jézus nem bibelődik, nem részletez, hanem meghirdeti a szeretetet, amely a törvény helyére lép. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az Újszövetségben nincs semmiféle követelmény. Az Újszövetségben a szeretet lesz a törvény. Amint az ószövetségi embernek meg kellett tartania a rituális, vagy egyéb előírásokat, úgy a keresztény ember számára a szeretet az előírás. Bármit tesz is, bármennyi törvényt meg is tart a keresztény: mindez nem ér semmit, ha elmulasztotta az Újszövetség törvényét, a szeretetet.

Hogy az Újszövetség nem hoz részletes szabályokat, az az új törvény jellegéből következik: a szeretet nem ismer korlátokat. A szeretetet nem lehet pontosan körülírni, határok közé zárni. Jézus a hegyi beszédben ezt azzal érzékelteti, hogy egészen abszurdnak tűnő cselekedeteket hoz fel példának: adjunk kölcsön számítgatás nélkül, viszonozzuk jóval a rosszat, stb. „Megkérdezhetnők, hogy nem elbátortalanító-e olyan törvényeket kapni, melyek nem valósíthatók meg teljesen? Valóban így lenne, ha a hegyi beszéd világosan megvont határvonalú törvényekből állna, olyan stílusban, hogy: csak eddig! Azonban nem ez a helyzet. A hegyi beszéd olyan parancsokat tartalmaz, melyek felszólítanak minket olyan messzire elmenni, amennyire csak — személyiségünk teljes bedobásával — elmehetünk." (Glaubensverkündigung für Erwachsene, Nijmegen, 1968. 148. old.).

Az újszövetségi törvény tökéletességét szintén nem a szabályok szavaiban, a részlet-törvények tartalmában kell keresnünk, hanem abban a távlatban, abban a lendületben, amit a szeretet hoz magával. Jézus ki meri mondani, hogy legyünk tökéletesek, mint a mennyei Atya, s hogy úgy szeressük egymást, mint ahogy Ő szeret minket. Az újszövetségi törvény a végtelen felé nyit kaput. De ez a végtelen nem valami elvont végtelenség, hanem a végtelen Isten, akit utánozhatunk. Míg az ószövetségi törvény

tökéletessége abban mutatkozott meg, hogy a bűnös ember Istennel kapcsolatba kerülhetett, addig az újszövetségi törvény tökéletessége sokkal tündöklőbb: a bűnös ember — botladozásai és gyarlósága ellenére — a szeretet által hasonlóvá lehet Istenhez. Már most, az átmeneti időben, a tökéletlenség állapotában felcsillanhat az emberen Isten vonása.

A bevezetésben már volt szó arról, hogy a törvények bölcsességet, útmutatást tartalmaznak az élet bonyolult helyzeteiben. A törvények sokasága, amely a törvénykönyvekben található, rámutat arra, hogy az emberi élet mennyire bonyolult, mennyire szövevényes, mennyi útjelzőre van szükség, hogy valamennyire eligazodjunk benne. Ennek a megfontolásnak a fényében értjük meg igazán, mit jelent az újszövetség egyetlen törvénye: Isten egy szóba tudta sűríteni a kulcsot az emberi élet titkosírásának megfejtéséhez. A szeretet nemcsak parancs, hanem az élet megértésének is egyetlen feltétele.

A)

1. *„Jól tettétek, hogy szükségemben segítségemre voltatok."* Fil 4,14.

A filippibeli hívek érezték, hogy aki az evangéliumot hirdeti, annak az evangéliumból is kell élnie. Éreznie kell ezt minden idők keresztényeinek.

Jézus a szegénység ajánlója volt, maga is szegény egész életében. Ennek kapcsán a hívekben is kialakul az a meggyőződés, hogy a papoknak is szegényeknek kell lenniök, és nem is illik nekik pénzről beszélniök. Ez a felfogás nagyrészt helytálló. Nem szabad azért lelkipásztorkodnia valakinek, hogy meggazdagodjék, vagy akár hogy polgári jólétet biztosítson magának. A papnak még fokozottabban kell menekülnie a Mammon ördögétől, az anyagiasság kísértésétől, mint bárki másnak.

Viszont az is igaz, hogy a papnak is élnie kell, ruházkodnia, ennie, laknia, könyveket kell vennie. Mindez csak pénzzel lehetséges. Mivel a legtöbb lelkipásztor kizárólag az evangéliumot szolgálja, nincs „másodállása", a szükséges anyagiakat is az evangélium szolgálatából kell megkapnia. Hogy miért nem dolgozik valamit a pap is? Ez sok esetben gyakorlatilag is lehetetlen, de ha lehetséges is némelyek számára, nem tanácsos, éppen az evangélium és a hívek érdekében. A lelkipásztori munka egész embert kíván. Azt nem lehet nyolcórás munka után mellékesen ellátni. És a papnak, akár az orvosnak, állandóan a hívek rendelkezésére kell állnia.

Egyetlen megoldás tehát: A hivő közösségnek kell biztosítania lelkipásztorainak megélhetését. Igaz, ehhez hozzájárul Államunk is. De csak hozzájárul, és természetesen kívánni sem lehet, hogy teljes egészében eltartsa a papságot. Ez a hívek feladata. Hozzá kell még vennünk, hogy nemcsak a papok szolgálják az evangéliumot, hanem a kántor, a sekrestyés, a templomtakarítók is, őket is fizetnie kell az egyháznak. Aztán a templom és a plébániaház sem áll és marad épségben magától, a templomi felszerelés is ko-

pik. Mindez meglehetősen sok pénzbe kerül, és ezt is a híveknek kell vállalniok.

Három formája van a hívek anyagi hozzájárulásának. Az egyes funkciókkal kapcsolatosan ún. stólapénz, ez megoszlik a templom és a funkcióban résztvevők között. A perselypénz a templom céljait szolgálja. Az egyházközségi hozzájárulás a személyi és dologi kiadásokat. Mindebből még az egyház központi szerveit is fenn kell tartani: Püspökség, papnevelő, egyházi szociális intézmények.

Aki akarja, igényli az egyházi intézményeket, annak ezek fenntartásához is hozzá kell járulnia.

2. *„Tudok bőségben is élni"* (Fil 4,12)

Talán mosolyognivaló, ha valaki ilyesmivel kérkedik? A „tudok nélkülözni" valóban jogos dicsekvésnek tűnhet, de bőségben élni csak nem nagy valami megpróbáltatás!?

Pedig, ha nemcsak a kényelmet tekintjük, hanem az emberi élet egészét, bizony nagyon is nehéz a bőségben embernek, még nehezebb Jézus követőjének maradni, szentté válni.

A polgári jólét, az anyagiakban való fölös bővelkedés a kísértések sorozatának forrása. Csak néhány szempont: Könnyen elveszik a hivatásérzet. A kényelmes élet elfeledteti az emberrel, hogy magasabb célok is vannak a világon. Elsekélyesedik az érzelmi élet a családban. A pénzadta lehetőségek az élvezetek túlhajtására csábítanak, ez csömört, kiábrándulást okoz, ha nem betegségeket is. A túlbiztosan álló ember beképzelt lesz, elfelejti, hogy aki ember akar lenni, annak állandóan alakulnia, tökéletesednie kell. Önmagával túlságosan elégedett, másokat, a „csórókat" lenézi, megveti. Az embereket, még szeretteit is kezdi eszköznek, tárgynak tekinteni. Kapzsi és önző lesz. Óriási veszélybe kerül lelki békéje és örök üdvössége. Nemcsak a menny boldogsága forog kockán, de az egyszerű örülnitudás, az egyszerű örömök, a bensőséges örömök élvezése is.

Nagy kísértő a nyomor, de még nagyobb a túlzott bőség. Vágyam legyen a szerény középszer, hogy könnyebb legyen embernek maradnom, szentté válnom.

3. *Hála és az élet szépsége*

Szent Pál apostol hálás köszönősorait olvastuk. Ezzel kapcsolatban gondolkodjunk el a következőkön: Az életem szépsége nagyrészt attól függ, milyen a viszonyom az emberekkel, szeretnek, kedvelnek-e, együttéreznek-e velem, szívesen segítenek-e, hajlandók-e mellémállni adandó alkalommal? Ez többek között attól függ, tudok-e hálás lenni, tudom-e kimutatni a hálámat.

Házastársak, barátok, munkatársak viszonyában döntő jelentőségű a hála. Fontosabb a jószívűségnél is. Bármennyit teszek értük, nem kötelezi le őket annyira, mintha érzik, hogy hálás vagyok nekik mindenért, a legkisebbért is, amit tőlük kapok. Ha én adok, a másik esetleg kisebbnek érzi magát, mert én voltam „nagy". Viszont ha ő tesz valamit értem, és én kimutatom őszinte (!) hálámat, akkor ő a „nagy". És ez legtöbbször nagyobb ajándék számára, mintha bármilyen jót tettem volna vele. Hálás szívem, megmutatott hálám sokkal szebbé teszi mindenfajta együttélésemet az emberekkel.

A hálás szív azért is szebbé teszi az életet, mert rászokik arra, hogy észrevegye mások jóságát. Ez pedig öröm. Az életet sokszor azért látjuk csúnyának, mert nem vesszük észre a szépet, mások igyekvő szeretetét. A hálás szív ráneveli magát arra, hogy lásson.

A hálátlan magatartás csúnyítja az életet. Mert a hálátlant nem szeretik, még ha bármennyi jót is tesz. Nincs nagyobb bántás a hálátlanságnál, mikor észre sem veszik valakinek a jóságát. Ha hálátlansággal bántom az embereket, ne csodálkozzam, ha ők sem hálásak.

Jól elfogadni, vagyis hálával fogadni, amit másoktól kapok, ez nagyobb művészet, mint adni, jónak lenni. Mindkettőt meg kell tanulnom.

4. *Az orvvendég*

Miért büntetik szegény „csórót", akit az utcáról hívtak be? Ilyen hirtelenében hogyan lehet menyegzős ruhát követelni tőle? Akkor az volt a szokás, hogy a vendégek a házigazdától kaptak lakodalmi öltözéket. Tehát az illető ruhájával elárulta, hogy nem rendes úton jutott be a házba. Tanulság: Nem lehet akárhogyan Istenhez jutni. Csak Jézuson keresztül, ő mondotta is magáról, hogy ő a kapu. Jézuson kell értenünk nemcsak magát Jé-

zust, hanem egyházát is, a továbbélő Jézust, helyesebben a közöttünk élő Jézust.

Az út, a kapu a mennyei lakodalomba egyedül az egyház. Még aki nem katolikus, annak is legalább az egyház „lelkéhez" kell tartoznia, vagyis „in voto" az egyház tagjának kell lennie.

Istenhez nem mehetek a magam kigondolta, a magam egyéni ízlésének megfelelő úton. Nem válogathatom meg magamnak az útjelző táblákat, a parancsokat. Nem hanyagolhatom el a szentségeket. Csak az igaz és teljes hit, az összes parancsok megtartása és a szentségi élet révén öltözhetek és maradhatok meg a menyegzős ruhában, a szentté tevő kegyelem állapotában, amely nélkül nincs üdvösség. Csak általa lehetünk „otthon" az Isten világában.

Ezért nem elég pl. csak a jámborkodásra vonatkozó parancsok megtartása, de csak a „becsületes életre" vonatkozóké sem. Nem elég csak szeretni a házastársat, hanem szentségi házasság is kell. Nem elég csak bűnbánatot tartani, szentségi feloldozás is szükséges. Nem „otthon imádkozni", életemet, mindenemet át kell adnom a szentmisén Istennek, bekapcsolódva Jézus áldozatába.

Jézus megmondta, hogy csak általa lehet az Atyához menni. Ebben benne van, hogy csak az egyházban élve, mert az egyház az „egész Krisztus".

B)

1. *„Többre becsültem azt . . ."* (Bölcs 7,8)

Salamon király mint az élet nagy ajándékát, az értelem és bölcsesség lelkét kérte az Úrtól, és nem is bánta meg. A mai Olvasmányban felsorolja a földi élet csaknem minden értékét, és tapasztalatból állapítja meg, hogy a bölcsesség többet ér mindennél.

Amiket felsorol, önmagukban értékek. Hogy a bölcsesség mégis magasan fölöttük áll, annak egyik oka, hogy ezek az értékek csak akkor boldogítják az embert, ha használni és élvezni tudja őket. Ezt a használni tudást adja meg az isteni bölcsesség. Hatalom, gazdagság, egészség, szépség, csillogás lehet homok és sár, ha nem a Teremtő szándékai szerint élünk velük.

De a bölcsesség azon túl, hogy megtanít a földiek igaz élvezetére, magasabbra is emel, az Isten saját világába, és az emberi természetet, vágyakat meghaladó örömökre tesz képessé. Természetfeletti örömökre, a mennyben, de már most is.

Salamon azt mondja, hogy a bölcsességgel együtt a többi javak is hozzá jöttek, és mérhetetlen gazdagság volt a kezében. Az ő esetében ez jutalom volt Istentől, amiért ilyen jól kért, mikor eljött életének „nagy alkalma". Ilyen jutalom mást is érhet, ha mindennél többre tartja a bölcsességet, vagyis az Isten szerinti gondolkodás- és életmódot. De ha ez nem is mindenkinek osztályrésze, mindenkire áll az a „százszoros", amelyről Jézus beszél a mai Evangéliumban. Talán úgy kell értenünk, hogy annál az élvezetmennyiségnél, amit a világ pusztán természetes, vagy bűnös használata révén szerezhetnénk, százszorosan nagyobb élvezetet nyújt „már most ezen a világon" a jézusi élet, az isteni bölcsesség szerinti életvezetés.

Értelmet, bölcsességet kérek az Úrtól. Tapasztalatból fogom végleg megismerni a Szentírás szavainak igazságát.

2. *„Élesebb minden kétélű kardnál."* (Zsid 4,12)

Különös kardot ajánl a mai Szentlecke: Isten szavát. Hogyan lehet azzal győzni?

Lehetetlen bárkit is külső erőszakkal rákényszeríteni a hitre. Kár is megpróbálni, még családon belül is. Lehetetlen a tudományos meggyőzés is, hiszen emberi értelmet és belátást meghaladó dolgokról van szó. Bizonyítani csupán annyit lehet: A hit nem ellenkezik a józan ésszel, a tudománnyal, sőt igazsága valószínű. De a hit igaz voltát érveléssel, meggyőzéssel igazolni nem lehet. Ezért feleslegesek a vitatkozások.

Mégis bizalommal használhatjuk Isten szavát. Mert rezonanciát kelt az emberek szívében: A hit kegyelme dolgozik. Az illetőtől függ, elfogadja-e a kegyelmet. Valami rezonanciát mindig kelt az ige. Néha észrevehetően, néha észrevehetetlenül. Nem szabad tehát azt gondolni: Kár annak beszélni. A hit csak a hit továbbmondásával terjedhet. Ha nem mondjuk, hogyan hatna?

Nem emberi erő, okoskodás, szép szó, hanem Isten ereje rejlik Isten igéjében. Aki előáll vele, meg fogja látni, hogy valóban csodálatos kard. „Behatol a lélek és szellem, az íz és a velő gyökeréig."

3. *A szegénység tanácsa*

Istennek vannak parancsai, ezek mindenkire nézve kötelezők. De vannak emberek, akik a Szentlélek ihletése nyomán valami többre vágynak. Számukra adott Jézus tanácsokat. Ezek egyikéről olvastunk ma, a szegénység tanácsáról.

„A tanítványok meglepődtek szavain", és „szerfölött csodálkoztak", mikor Jézus arról beszélt, milyen nehéz a gazdagnak üdvözülni. Persze, ha nem felületesen gondolkoznak, maguknak is rá kellett jönniök, hogy ez valóban, szemmel láthatóan így van. Ne is erről beszéljünk most. Mert a gazdagság kísértő jellegéről volt és lesz alkalmunk elmélkedni. Most azt gondoljuk át, miért tökéletességre segítő tanács az önkéntes szegénység.

Először is, aki ezt vállalja, az nem csupán szóval vagy vággyal, de tettel, élettel mutatja meg, mennyi hit van benne, mennyire rá mer hagyatkozni Istenre. Eldobja magától a „földi biztosítékot", a pénzt. Ezzel igazán kimutatja, hogy a „mennyre spekulál". Az önként vállalt szegénység tehát a hitnek már hősiesnek mondható foka.

A szegénység vállalásával egy hamis illúziót is eldob magától az ember. Azt, hogy a dolgok boldogítanak: A pénz, és amit csak pénzért meg lehet szerezni. Feladja azt a tévhitet, hogy a boldogság földi tárgyaktól és körülményektől függ. Az önkéntes szegénység annak elismerése, hogy a boldogság Isten és ember személyes ügye. Csak Isten tehet bennünket boldoggá, személyes viszony alapján. A többi mind csak „körítés", sőt tulajdonképpen semmi. A boldogító személyes viszony Istennel pedig abban áll, hogy egyre inkább istenné válok, azonosulok Istennel. Ehhez pedig elég a szerény vagy akár szűkös mindennapi.

A szegénység alázatosságra segít. Lehetővé teszi, hogy az Úrral való viszony tudatunk központjában legyen, ne űzze el onnét semmi vagyonnal járó gond. Akinek semmije sincs, annak szabadabb a lelke. Fogékonyabb a szellemi dolgokra, a szárnyalásra. A szegénységet vállaló könnyebben látja meg az emberekben az embert. Nem nézi eszköznek, ellenfélnek, versenytársnak őket.

Akit megkedvel Jézus, és meghívja az önkéntes szegénységre, kövesse a hívó szót. „Már most ezen a világon százszorosan visszakap mindent, az eljövendő másvilágban pedig örök életet nyer." De akit nem ihlet erre a Szentlélek, az is próbálkozzék minél inkább magáévá tenni a szegénység szellemét, az anyagiaktól függetlenülő lelkületet. Lehet, hogy sokunkra áll: „Valami hiányzik még belőled", a szegénység szelleme.

4. *Elvetélt papi hivatások*

Köztudomású, hogy sokkal kevesebben vállalják manapság a papi hivatást, mint amennyire szükség lenne. Nemcsak hazánkban van ez így, hanem szerte a világon. Az ok? Valószínűnek látszik, Istenünk ma is ad elegendő papi hivatást, csak sok ifjú nem fogadja el.

Miért? A mai Evangélium ad feleletet. A gazdag ifjút meghívja Jézus: „Gyere és tarts velem!" De valamit kíván tőle: „Add el, amid van, oszd szét a szegények közt." „Ennek hallatára az elszomorodott és leverten távozott, mert nagy vagyona volt." Akit ma meghív Jézus, hogy tartson vele a lelkek üdvözítésének munkájában, attól többet kíván. Nemcsak a vagyonát kell elhagynia a mai papnak, hanem sokmindent, ami osztályrésze a többi embernek. El kell hagynia az otthont, családot, le kell mondania szerelemről, gyermekről, sőt egy kicsit a létbiztonságról (nyújt-e megélhetést a papi hivatal?) is. Vállalnia kell, hogy nem olyan, mint a többi ember, és ezért inkább van gúnyban, kiközösítettségben, sajnálkozó lenézésben része, mint megbecsülésben. Ha tehetséges, le kell mondania a karrierről, nagy lehetőségekről. Bizony, ezért nem vállalják sokan, hogy kövessék a szívükben felcsendülő hívó szót. Túl nagynak találják az áldozatot.

És mit tehet a hivő nép ezzel kapcsolatban? Azt, hogy elmélyíti hitét, és így olyan légkört teremt, amelyben könnyebb a hit a meghívottaknak. Mert nem is az a legnagyobb baj, hogy túl nagy az áldozat, hanem inkább az, hogy kevés a hit, és nem mernek bízni a „százszorosban" és az örök életben. A mélyen hivő keresztény közösség több papot tud adni az egyháznak.

C)

1. *Hála Istennek!*

Sokszor mondjuk, de sajnos gépiesen. Valójában úgy vagyunk, mint az egyszeri gyerek: Cukorkát kapott valakitől, és anyja figyelmeztetésére, hogy „mit kell ilyenkor mondani?", azt mondta: Kérek még! A mennyei Atyával szemben csak kérünk, követelőzünk, de nagyon-nagyon ritka a „Köszönöm, Istenem!" És vajon kit tartott már vissza a rossztól, vagy kit serkentett a jóra az Istenünk iránti hála? Mintha nem az Úrtól lenne mindenünk.

A pogányok sokszor jobbak. Roppant értékű hálaáldozatokról

olvas az ember. Egy szegény indiai városban pl. egy járvány gyors megszűnéséért hálából 500 négylábú és 500 szárnyas háziállatot áldoztak fel. Mennyi pénz ez! És mi? Egy-egy hálaima pénzbe sem kerül, mégis mennyire fukarkodunk vele! Pedig mennyit jövedelmezne! Mi magunk is szívesebbek vagyunk ahhoz, aki hálás, így van Isten is velünk. Ha hálás vagyok minden kicsinyért, remélhetem, hogy nagy ajándékokra fog érdemesíteni az Úr. Hogyan is kérhetnék új kegyeket, ha még a régieket sem köszöntem meg?

De nemcsak arra jó a hála, hogy szívesebben meghallgasson Isten. A hálás lelkület a szív mosolygása, fénye, és ezért sok öröm forrása. Aki észreveszi mennyi mindent kap az Úrtól, az megérzi, mennyire szereti őt Atyánk, és ez nagyon jó érzés.

A Szentírás figyelmeztetése szerint mindenben mindig hálát kell adnunk. De semmiképpen se felejtsük el az esti imában. A „nagy hálaadás" pedig a vasárnapi szentmise, melynek neve is (Eucharistia) arra figyelmeztet, hogy hálaáldozat. És ne feledkezzünk meg az evési imáról, ha az egy magunkban elmondott fohász is. Ez nagyon alkalmas a hálás lelkület ápolására.

Egy asszony utolsó mondata ez volt halálos ágyán: „Édes Istenem, édes Szűzanyám, Szent Ferenc atyám, köszönöm nektek egész életem minden szenvedését és minden örömét."

2. *Válasz a szeretetre*

Rossz érzés, ha beszélek, de nem figyelnek rám, nem válaszolnak, vagy egészen másról kezdenek beszélni. Ilyen viselkedés a hálátlanság. Mert a hála válasz a szeretetre. Válasz valakinek a kedvességére, segítőkészségére, jótettére, szívességére, magatartására. Válaszolhatok kedvességgel, ajándékkal, viszontszívességgel, megbecsüléssel, az illetőért mondott imával, és még sok mással. Nem válaszolni a szeretetre, ez nagy illetlenség, sőt bűn. Mert szeretetlenség.

Borzasztó betegség a süketnémaság. A nem hálás ember lelki süketnéma. Nem hallja, nem érti és nem beszéli a szeretet nyelvét. Oka is van ennek a lelki betegségnek, az önzés. Ezért tartja természetesnek, ha jók vele szemben, ha segítik, ha szeretik. Úgy érzi, mindenki érte van: Szülők, házastárs, barátok, munkatársak stb. Az az „elvetemültség", ha nem tesznek meg mindent a szájaíze szerint.

A hálátlan nem tudja, mit veszít. Talán így mondhatjuk: Mi nem tudjuk, mit veszítünk. (Sajnos, nem vesszük észre, hogy há-

látlanok vagyunk. A világ tele van hálátlansággal, de ki gyónta meg már közülünk ezt a bűnét?)

Aki nem hálás, az szegényebb sok belső örömmel. Nagy öröm nyelveket tudni, legnagyobb öröm perfektül beszélni a szeretet nyelvét. Szent Ferenc lelki derűjének titka, hogy hálás szívvel élt a világban. Boldog ember, aki ráneveli magát Isten és emberek szeretetének észrevevésére.

A hálátlanság (hálahiány) elkótyavetyéli a családi és közösségi élet sok szépségét.

A hálátlan elveszti a mennyet, mert oda az léphet csak be, aki leteszi az „állampolgársági nyelvvizsgát", vagyis aki jól beszéli a szeretet nyelvét, aki tud válaszolni a szeretetre.

És egy gondolat a „hálátlan gyerekekről". A hálára nevelni kell oktatással és példával. A hála olyan nyelv, amelyet senki sem talál ki magától, arra mindenkit meg kell tanítani. A legtöbb felnőtt azért nem ismeri, mert gyermekkorában nem tanították meg neki, nem mutatták meg neki.

Taníts, Uram, érteni és beszélni a szeretet nyelvét!

3. *A hála haszna*

Vajon ma tíz ember között akad-e egy hálás? Vajon én tíz eset közül egyben legalább hálás vagyok-e, Istennek és embereknek? Próbáljam összeszámlálni, hány emberről érzem úgy, hogy hálával tartozom neki? Ugye, kevés ilyen van? Pedig egészen biztos, hogy soknak tartozom kisebb-nagyobb hálával. Csakhogy a hála roppant ritka virág. Sajnos, az én szívemben is legfeljebb néhány korcs van belőle. Még a kimondhatatlanul nagy hálánkra méltó Istennel szemben is hányan érzik a kötelező hálát?

A hálátlanság gyökere az önzés. Próbáljuk meg ezt az önzést felhasználni a hála felkeltésére önmagunkban. Ha átgondoljuk, rá fogunk jönni, hogy a hálának roppant sok haszna van.

Először is levonzza rám Isten szeretetét, és megszerettet az emberekkel. Akármilyen ellenszenves vagyok, ha észreveszik az emberek, hogy őszintén hálás vagyok, meg fognak szeretni. És akármennyire nem érdemlem, az Úr is elhalmoz kegyelmeivel, ha hálás szívet talál bennem.

Hálásnak lenni, ez annyit jelent, hogy észreveszem mások jóságát, irántam való szeretetét. Sokkal szebb a hálás ember élete, mert észreveszi és érzi, hogy szeretik az emberek, és főleg hogy szereti Isten. Nincs jobb érzés, mint érezni, hogy szeretnek. Ezt

azonban csak a hálás szív érzi, és csak a hálás szív képes arra, hogy el ne játssza mások jóindulatát, szeretetét.

Sok bűntől megmentene, sok kísértésben nagy erőforrásom lehetne, ha tudatosítom magamban az Isten iránti hálát. Sok szeretetlenségtől, durvaságtól, sértődéstől, haragtól, gyűlölködéstől, csalódásérzéstől, és így sok boldogtalanságtól, magányosságtól megóvna, ha ébren tartanám a hálát embertársaim iránt. Ha rászoktatnám magam arra, hogy ha rossz ér az emberek részéről, akkor menten eszembe jusson az a sok jó, amit tőlük kaptam. Biztosan szebb lenne így a családi élet, a munkahely légköre, a barátság.

A hálás lelkület szinte garantálja a mennyet. Az igazi hála olyan ritka, hogy szinte már életszentség számba megy. Próbáljuk meg kialakítani magunkban a hálás szívet. Egészen biztosan megéri.

4. *A hálátlanság*

A mai evangéliumban 9:1 a hálátlanság javára. A valóságban ez még jó eredménynek számít. Mintha a hálának lenne a legkisebb magja az emberi lélekben. Kisebb rá bennünk a természetes hajlam, mint bármi más jóra: Szeretetre, megértésre, megbocsátásra, jószívűségre, együttérzésre.

A hála virágát két fává nőtt gaz nyomja el: Az önzés és a kevélység. Az önzés természetesnek vétet velünk minden jót. A beképzeltség elhiteti velünk, hogy mindenki, Isten és emberek részéről csak jót érdemlünk, a gőg megakadályoz abban, hogy elismerjük, másoktól kaphatunk valamit, hogy egyáltalán rászorulunk másokra. Kevélységünk még azt is lehetetlenné teszi, hogy érezzük: Teljesen Isten irgalmas jóságára vagyunk utalva természetes és természetfeletti síkon egyaránt.

A hálátlanság is tulajdonképpen az ősi bűn: Istenesdit játszunk. Magunkat érezzük a legfőbbnek, az elsőnek a teremtésben. Nekünk minden jár. A kamaszok bűne ez, de legtöbben kamaszok maradunk egész életünkben. Elvárjuk, hogy zokszó nélkül kiszolgáljon bennünket mindenki: Istentől kezdve az utolsó emberig.

Hogy bűn a hálátlanság, azt elismerjük, ha mások hálátlanok velünk. Mert az fáj nekünk. De amint pl. iskolatársi találkozón másokról vesszük észre, hogy öregedtek, magunkról sokkal kevésbé, ugyanígy nem akarjuk elismerni hálátlanságunkat. Pedig okosabb lenne, mert ebből a bűnből éppen úgy ki kell gyógyul-

nunk, mint a többiből. A hálátlan utálatos az emberek előtt, de utálatos Isten előtt is.

Nem tartozom hálával a napnak, esőnek, ételnek stb., mert azok nem tudnak mások lenni, mint amilyenek. De hálásnak kell lennem mindenki iránt, aki lehetne más is velem szemben. Így hálával tartozom Istennek és minden embernek, akitől a legkisebb jót is kaptam. Ezt a hálámat ki is kell mutatnom. Csak így lehetek kedves Isten és emberek előtt.

ÉVKÖZI 29. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Iz 45,1,4—6): *„Így szól az Úr felkentemhez, Cirushoz, kinek jobbját megfogtam, hogy színe előtt meghódoltassam a nemzeteket és megfutamítsam a királyokat, megnyissam előtte az ajtókat, és a kapuk ne maradjanak zárva: szolgámért, Jákobért, és választottamért, Izraelért szólítottalak neveden és adtam dicső nevet neked, noha nem ismertél engem. Én vagyok az Úr és senki más, rajtam kívül Isten nincsen: Felöveztelek, noha nem ismertél engem, hogy megtudják napkeleten és napnyugaton: rajtam kívül nincsen más! Én vagyok az Úr és nincs több."*

Cirust szemelte ki az Úr arra, hogy népét megszabadítsa a babiloni fogságból és ezáltal azt is megértesse az emberekkel, hogy egyedül ő, Jahve az igaz Isten. A próféta Cirust az Úr felkentjének nevezi, mivel őt választotta ki és tette terveinek végrehajtójává, még akkor, amikor ez nem is ismerte a zsidók Istenét.

Isten bennünket is kiválasztott arra, hogy megdicsőítsük nevét azáltal, hogy legyőzzük magunkban a rosszat. Megadja az erőt, hogy elérjük az örök boldogságot. Üdvösségem dicsőíteni fogja Őt. Ha bálványokat választok, csalódnom kell. Egyedül Isten képes megadni, amit ígér.

II. OLVASMÁNY (1 Thes 1,1—5b): *„Pál, Szilvánusz és Timóteus a tesszalonikaiak — az Atyaistenben és Urunkban, Jézus Krisztusban élő — egyházának. Kegyelem nektek és békesség.*

Mindig hálát adunk az Istennek mindnyájatokért, ahányszor csak megemlékezünk rólatok imádságainkban. Állandóan gondolunk Istenünk és Atyánk előtt tevékeny hitetekre, áldozatos szeretetetekre és Urunkba, Jézus Krisztusba vetett szilárd reményetekre. Mi tudjuk, Istentől szeretett testvére-

im, hogy választottak vagytok, hiszen az evangéliumot nemcsak szóval hirdettük közöttetek, hanem erővel, Szentlélekkel és mély meggyőződéssel is."

Méltán ad hálát az apostol Istennek a tesszalonikiaiakért, mert nemcsak hitük megalapozását kísérte a Szentlélek erejének megnyilvánulása, hanem a későbbi sokféle probléma közepette is megóvta őket a hűtlenségtől. Rágalmazták és gyalázták előttük az apostolt, üldözték őket a zsidók által felbujtott pogány vezetők stb. Isten azonban mellettük állt kegyelmével. Ő alapozta életünket a hitre, reményre és szeretetre és ő is növeli egyre jobban ezt az életet.

Valamennyiünket támogat Isten az üdvösség útján. Ha ezt nem tenné, mindnyájan elvesznénk. Kérdés az, hogy ki hogyan használja fel ezt az isteni támogatást, hathatós szeretetet?

AZ EVANGÉLIUM (Mt 22,15—21): *„Az időben a farizeusok elmentek és tanácsot tartottak, hogy miképp fogják meg Jézust szavaiban. Hozzáküldötték tanítványaikat a Heródespártiakkal és így szóltak: „Mester, tudjuk, hogy igaz vagy és az Isten útját igazságban tanítod, nem vagy tekintettel senkire sem, mert nem nézed az emberek személyét. Mondd meg tehát nekünk, mi a véleményed: Szabad-e adót fizetni a császárnak vagy sem?" Jézus ismerte gonoszságukat s ezt válaszolta: „Képmutatók, miért kísértetek engem? Mutassátok csak az adópénzt!" Átnyújtottak neki egy dénárt. Ő megkérdezte őket: „Kié ez a kép és a felírás?" „A császáré" — felelték. Így válaszolt nekik: „Adjátok meg tehát a császárnak, ami a császáré és az Istennek, ami az Istené."*

A csapda világosan felismerhető: ha Jézus azt válaszolja, hogy meg kell fizetni az adót, akkor a vakbuzgó zsidók könnyen hangulatot teremtenek ellene, mint rómaibarát ellen, ha viszont ellenzi az adófizetést, lázítással vádolható a rómaiak előtt. Jézus nem felel elgondolásuk szerint. Álprobléma nem is érdemelne egyáltalán választ. Felszólítja őket, hogy vegyék elő zsebükből a pénzt, melyet tehát használtak, elfogadtak, jóllehet a császár (Augusztus vagy Tiberiusz) képét és nevét viseli. Jézus tehát nem lát ellentmondást abban, hogy az Istenhez hű ember megfizesse az adót az istentelen hatalomnak. Semmi hatalma nem lenne annak, ha Istentől nem kapta volna.

A thesszalonikaiakat a zsidók aknamunkája következtében a pogány államhatalom üldözte, az apostol mégsem hangolja őket

ellenséges magatartásra vele szemben. Kitartást, testvéri szeretetet és példamutató életet ajánl nekik, olyan magatartást, aminek következtében „a kívülállókból tiszteletet vált ki" (4,11) életük.

Akár saját magunknak jut eszébe, akár mások vetnek fel nem is egyszer problémákat, melyekre legalább magunkban választ kell adnunk. A Gonosz olyan módon is próbál eltéríteni bennünket Isten szolgálatától, hogy hamis dilemmáival megbénítja lelkünk erejét, elveszi küzdőkedvét. Sok imádsággal kell felvértezнünk magunkat, hogy a Gonosz mesterkedéseit azonnal le tudjuk leplezni.

B)

I. OLVASMÁNY (Iz 53,10—11): *„Az Úr akarta őt összetörni a betegséggel. Ha életét bűnért való áldozatul adta, hosszú életű ivadékot lát majd, s az Úr akarata az ő keze által teljesül. Azért, mert lelke szenvedett, lát majd és jóllakik. Tudásával az én igaz szolgám sokakat megigazulttá tesz, és gonoszságaikat ő hordozza."*

Az Úr Szolgája életét áldozza mások bűneiért. Az Úr választja ki erre a feladatra. Nemcsak a maga számára szerzi meg a dicsőséget és boldogságot, hanem az egész világnak is. A hosszú életű ivadék azokat jelenti, akik az Úr Szolgájának életáldozata révén elnyerik az örök életet.

II. OLVASMÁNY (Zsid 4,14—16): *„Testvérek, mivel olyan kiváló főpapunk van, aki áthatolt az egeken, Jézus, az Isten Fia, legyünk állhatatosak a hitvallásban. Főpapunk ugyanis nem olyan, hogy ne tudna együttérezni gyöngeségeinkkel, hanem olyan, aki hozzánk hasonlóan mindenben kísértést szenvedett, a bűntől azonban ment maradt. Járuljunk tehát bizalommal a kegyelem trónjához, hogy irgalmat találjunk és kegyelmet kapjunk, amikor segítségre szorulunk."*

A zsidó főpapok a templom egyes részein keresztülhaladva Isten földi szentélyébe jutottak el. Jézus sokkal különb náluk, mert az egeken, azaz a földfeletti világ alsóbb szféráin áthaladva egyenesen Isten trónjához jutott el. Felmagasztaltatása azonban nem akadálya annak, hogy megértsen bennünket és együttérezzen velünk, hiszen hozzánk hasonló ember lévén, ő is kísértést szenve-

dett, ha másként is, mint mi. Nem bűnre való hajlandóságból fakadt a kísértés és nem is lett belőle bűn. Valódi volt félelme a szenvedéstől, rögtön pályája kezdetén megkísértette az ördög hatalomvággyal, birtoklásvággyal, gőggel. Együttérzése nem merő szimpátia, hanem segítség is. Fel is bátorít bennünket ez a tény, hogy ő is tudja, mit jelent embernek lenni, kísértésben állni a sarat. Nem félelemmel közeledünk hát Isten trónusához, mint az ószövetség népe, hanem bizalommal, mert a kegyelem fénye ragyogja be azt.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 10,35—45, ill. 42—45): *„Az időben Zebedeus fiai, Jakab és János odaléptek Jézushoz s megszólították: „Mester, szeretnénk, ha teljesítenéd egy kérésünket." „Mit tegyek nektek?" — kérdezte. „Add meg nekünk, — felelték — hogy egyikünk jobb oldaladon, másikunk bal oldaladon üljön dicsőséged országában." Jézus így válaszolt: „Nem is tudjátok, mit kértek. Tudtok-e inni a kehelyből, amelyből majd iszom, vagy hogy a keresztséggel, amellyel én megkeresztelkedem, ti is megkeresztelkedjetek?" „Tudunk" — felelték, Jézus így folytatta: „A kehelyből, amelyből én iszom, ti is isztok, s a keresztséggel, amellyel engem megkeresztelnek, ti is megkeresztelkedtek. De hogy jobb és bal oldalamon ki üljön, afelől nem én döntök. Az a hely azokat illeti, akiknek készült."*
Mikor a többi tíz ezt hallotta, megneheztelték Jakabra és Jánosra, Jézus azért odahívta őket magához, és így szólt hozzájuk: „Tudjátok, hogy akiket a világ urainak tartanak, azok zsarnokoskodnak a népeken, a vezető embereik éreztetik velük hatalmukat. De a ti körötökben ne így legyen. Ha valaki közületek ki akar tűnni, legyen a szolgátok, és ha valaki közületek első akar lenni, legyen mindenkinek a szolgája. Hiszen az Emberfia nem azért jött, hogy kiszolgáltassa magát, hanem hogy szolgáljon és életét adja váltságul sokakért."

Az apostolok a közeli dicsőség reményében vonulnak Jézussal Jeruzsálem felé, bár szorongás is van szívükben a várható összeütközés miatt. Zebedeus fiai szeretnék biztosítani maguknak a legkiválóbb helyeket annál is inkább, mert Péternek már odaígérte Jézus a mennyország kulcsait. Kérésükből hitük nagysága és emberi gyengeségük: irigység, becsvágy egyaránt kitűnik. Jézus két képpel is érzékelteti velük a rá és rájuk váró nehéz napokat. Egyrészt a kehely képével fejezi ki a szenvedést. E kehelyben az Úr haragjának higítatlan bora van (vö. Iz 51,17; 22; Jer 25,15—28;

Ez 23,31—33; Zsolt 75(74), 9). Az Olajfák hegyén arra kéri majd Jézus az Atyát, hogy ha lehetséges, ne kelljen kiinnia. De keresztséghez is hasonlítja szenvedését, amikor ti. úgy elborította a fájdalom, mint a víz. (Vö. Iz 43,2; Zsolt 42, (41), 8; 69 (68), 2 sk.) Az apostolok érdemesnek látják még ezt is vállalni azért a dicsőségért és hatalomért, melyet reméltek. Jézus tudtukra adja, hogy az Atya öröktől elkészítette országában a helyeket és ki is jelölte, melyik kié legyen. Ebben a kérdésben nem a Messiás dönt. A többi apostol, éppen mivel hasonló tökéletlen lelkület volt bennük, igen zokon vette Jakab és János élelmességét. Mindannyinak szól a lecke: földi országokban úgy jutnak magasra az emberek, hogy másokat elnyomnak, szolgáikká tesznek, kihasználnak. Az Isten országában nem így van. Sem élelmességgel, sem törtetéssel, sem mások kihasználásával nem lehet itt naggyá lenni, hanem csak mások önzetlen szolgálatával. Jézus maga sem azt várta, hogy kiszolgálják, hanem az önfeláldozás teljes mértékét teljesítette. Annál nagyobb valaki, minél jobban hasonlít Jézusra.

Minden szentmisében megújul az Úr Szolgájának életet adó áldozata. Megkeresztelkedett véres verejtékében, elmerült a szenvedés tengerében, hogy megszerezze számunkra az újjászületés fürdőjét. Kiitta az Úr haragjának kelyhét, hogy bennünket megkínálhasson életet adó vérével, hogy az Úr haragjának kelyhét a tisztító és életet adó vér ki nem meríthető edényévé tegye. Vállalnunk kell vele a sorsközösséget. Minden szentmise legyen ebbeli szándékunknak megújítása. „A kehelyből, melyből én iszom, ti is isztok." Itt a szentmisében, hogy a szenvedések kelyhét is erőnk legyen kiüríteni.

C)

I. OLVASMÁNY (2 Móz 17,8—13): *„Ama napokban eljött Ámálek s hadat indított Izrael ellen Ráfidimben. Mondta erre Mózes Józsuénak: Válassz férfiakat s vonulj hadba Ámálek ellen; én holnap a halom tetejére állok, kezemben az Isten botjával. Úgy cselekedett Józsué, ahogy Mózes mondotta és harcba bocsátkozott Ámálekkel; Mózes, Áron meg Húr pedig felmentek a halom tetejére. Valahányszor aztán Mózes felemelte kezét, győzedelmeskedett Izrael; ha azonban egy kissé leeresztette, Ámálek kerekedett felül. Mózes keze azonban elfáradt. Vettek tehát egy követ, alája tették s ő ráült. Áron meg Húr pedig kétfelől felemelve tartották kezét. Így az történt, hogy keze nem ernyedt el naplementéig és Józsue megszalasztotta Ámáleket."*

A pusztai vándorlás alatt történt ez a csodás imameghallgatás. Fáradtság, éhség, szomjúság mellett még az ilyen megpróbáltatások is nehezítették a választott nép sorsát de egyszersmind arra alkalmul szolgáltak, hogy megmutatkozzék Isten gondviselő szeretete népe iránt. Az amalekiták rabló beduin törzs volt. Mózes a fegyverek védelmét nem találta elegendőnek, hanem Isten hathatós segítségét is kérte. A már sokszor szerepelt bot most egyszerre lesz vezéri pálca és égre emelt kérő jel. Isten az eseményekkel megmutatta, hogy az emberi erőlködés nem lett volna elegendő, a győzelmet ő adta. Másrészt az is kitűnik, hogy az állhatatos, kitartó imádság szerzi meg igazán a kívánt eredményt.

II. OLVASMÁNY (Tim 3,14—4,2): *„Kedvesem, tarts ki amellett, amit tanultál s amiről meggyőződtél, hiszen tudod, kitől tanultad. Gyerekkorod óta ismered a Szentírást; ez megadja neked az útmutatást ahhoz, hogy a Krisztus Jézusba vetett hitben eljuss az üdvösségre. Minden Írás, amit az Isten sugalmazott, jól használható a tanításra, az érvelésre, a feddésre, az igaz életre való nevelésre, hogy az Isten embere tökéletes legyen és minden jóra hajoljon.*
Kérve-kérlek az Istenre és Krisztus Jézusra, aki ítélni fog élőket és holtakat, az ő eljövetelére és országára: hirdesd az evangéliumot, állj vele elő, akár alkalmas, akár alkalmatlan. Érvelj, ints, buzdíts nagy türelemmel és hozzáértéssel."

A tévtanítók ne tántoríthassák el Timóteust. Ragaszkodjék a Szentíráshoz, melyet gyerekkora óta, tehát nagyon jól ismer, továbbá az anyjától, nagyanyjától és magától az apostoltól áthagyományozott tanításhoz, mely már meggyőződésévé lett. A Szentírás Istentől sugalmazott könyv, ezért páratlan értékű a magunk és mások nevelésében. Úgy kell készülni Krisztus második eljövetelére — amikor ítélet alá kerülnek azok is, akik már meghaltak, meg azok is, akiket életben talált az utolsó nap —, hogy rendületlenül hirdetjük az evangéliumot. Persze két fontos kellékről nem feledkezve meg: türelem és hozzáértés nélkül mi magunk leszünk okai a csekélyebb eredménynek. A türelmet főleg az a gondolat segítse kialakítani, hogy az Úr munkáját végezzük és igazában nem döntő az, amit mi teszünk. Az Úr részt enged munkájában, amit nélkülünk is végbe tudna vinni.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 18,1—8): *„Az időben Jézus egyszer arról mondott példabeszédet tanítványainak, hogy szünet nélkül mindig kell imádkozni és nem szabad abbahagyni.*

Így szólt: „Az egyik városban élt egy bíró, Istentől nem félt, emberektől nem tartott. Élt abban a városban egy özvegy asszony is. Ez elment hozzá s kérte: Tégy nekem igazságot ellenfelemmel szemben. Egy ideig vonakodott, aztán mégis így szólt magában: Ha Istentől nem félek is, embertől nem tartok is, mégis annyira terhemre van ez az özvegy, hogy igazságot szolgáltatok neki, nehogy végül nekem jöjjön és arcul üssön." Majd hozzáfűzte: „Hallottátok, hogy mit mond az igazságtalan bíró. Hát az Isten nem szolgáltat igazságot választottainak, akik éjjel nappal hozzá kiáltanak? Megváratja őket? Mondom nektek, hamarosan igazságot szolgáltat nekik. Csak az a kérdés, hogy amikor az Emberfia eljön, talál-e hitet a földön?"

A magyarázatot nem igénylő példabeszéd végét is lehetne az egészbe illeszteni: gyorsan, váratlanul történik az imameghallgatás, amint váratlanul történik az ítélet is, Krisztus második eljövetele. Nem szabad abbahagyni az imát, mert ez a hit megfogyatkozását is jelentené. Krisztus eljövetele annak lesz vigasztaló, örömszerző esemény, aki hittel és imával várja.

Imádság és ítélet kapcsolatát érdemes figyelemre méltatnunk. Minden imádságnak végső célja az, hogy jól felkészüljünk az ítéletre, az öröm napja legyen számunkra a Krisztussal való találkozás. A Szentírás és szenthagyomány beható tanulmányozása tegye tartalmasabbá imánkat és tanítson meg azt kérni, amire valóban szükségünk van, olyan lelkülettel kérni, amilyet Isten elvár tőlünk és ami valóban az ajándék befogadására alkalmassá tesz bennünket. A szentmisében hallott szentírási szakaszokat igyekezzünk imádsággal szívünkbe fogadni és velük imáinkat gazdagítani. Imádkozzunk ma azért, hogy jól tudjunk imádkozni.

A természetfeletti állapot

A mai világ élesen visszautasít minden természetfelettit. Vallja azt, hogy a természetfelettinek tartott jelenségek vagy természetes okokkal magyarázhatók már ma is, vagy pedig a fejlődés folyamán a kivételes állapotból természetes állapotba kerülnek át. Ennek a gondolatnak mélyén ma nem a miszikum elutasítása van, hanem inkább az a meggyőződés, hogy valahogy az egész lét egységet alkot, s nem lehet áthághatatlan határvonalat húzni egyes tartományai közé.

A skolasztika gondolatvilágában ez a határeltörlés téves álláspont. A skolasztika a természetfeletti lényeges vonásaként jelölte meg az „indebitum" jelleget: természetfeletti az, ami nem jár ki a természetnek, vagyis ami a természet igényeit és képességeit meghaladja. Ez a megfogalmazás nem fejezi ki a természetfeletti valóság belső tartalmát, hanem jogi vonatkozását rögzíti. Egyoldalúsága miatt mindenképpen kiegészítésre szorul; — részben, hogy a modern gondolkozásban a természetfeletti valóság helyet kaphasson, részben pedig azért, hogy az egyoldalú megfogalmazás ne tápláljon egyoldalú vallási gyakorlatot.

A modern gondolkozás követelménye az egész világ (tehát a természetes és a természetfeletti létsík) egységéről és belső összefüggéséről — elfogadható tétel. Mert bár a logikai síkon meg kell különböztetni a két valóságot, a jelen üdvrendben ténylegesen mégis a természetfeletti célra rendelt világ létezik. Nem lehet a világban külön választani részeket, amelyek csak természetes jellegűek és rendeltetésűek. Az egész világ mindenestől egy végső, kegyelmi célra irányul.

A természetfeletti valóság jogászi megfogalmazása helytelen vallási praxist sugallt. Ha ugyanis kegyelmi, természetfeletti az, ami nem jár az embernek, akkor az ember alapvető magatartása Istennel szemben a koldulás. A kegyelemhez semmi jogalapunk nincs, azt Isten nyugodtan megtagadhatja tőlünk; az ember tehát

csak könyörög, siránkozik Isten előtt. A koldus-lelkület viszont nem értékes lelkület. Az apostolok egészen másképp értették Isten kegyelmét, kiáradó kegyességét. Ahogyan szent János eldicsekszik: „Közöttünk lakott. Láttuk dicsőségét" (Jn 1,14), vagy ahogy szent Pál vallja: „Úgy tetszett annak, aki már születésemtől kiválasztott, s kegyelmével meghívott, hogy kinyilatkoztassa bennem Fiát" (Gal 1,15—16), ebből kitűnik, hogy az apostolok a kegyelemben elsősorban Isten kezdeményezését vették észre. Nem a koldus tehát a megfelelő keresztény magatartás, hanem a hála és a bizalom a kegyes Istennel szemben. A kegyelmi élet, az Istentől ajándékozott természetfeletti valóság belső tartalmát sem abban látták az apostolok, hogy valami olyant kaptunk, melyhez nincs jogunk, hanem abban, hogy létünk kiteljesedését kaptuk meg: „Amire ugyanis a törvény képtelen volt, mert a test miatt erőtlenné vált, azt Isten hajtotta végre." (Róm 8,3).

Hosszan sorolhatnánk a példákat annak igazolására, hogy a Szentírás a jogi megfogalmazásnál sokkal gazdagabban ábrázolja a természetfeletti, kegyelmi valóságot. Hogy a jogi megfogalmazás a teológiában és az aszketikus irodalomban mégis tért hódított, az abból fakadt, hogy visszatükrözte az akkori társadalmi viszonyokat, s így a régi keresztény számára életszerű és természetes volt. A jogegyenlőséget nem ismerő korban könnyű volt a kegyelmet privilégiumként elgondolni. Számunkra ez már lehetetlen, nekünk ma más hasonlatokat kell keresnünk.

A természetfeletti síkra való felemeltetésünket hasznosan hasonlíthatjuk össze az űrutazással. Az űrhajózás ugyanis az ember átlépését jelenti egy másik, idegen világba, s ez az átlépés az űrhajózással szemben hármas követelményt támaszt: edzéssel kell felkészülnie, — vállalnia kell a kiszakadást a társadalomból, — ki kell tartania végig. Próbáljuk meg a következőkben ezt a három követelményt a kegyelmi felemeltetés esetére alkalmazni.

Hozzáedződés a természetfeletti élethez

Az űrutazás nem a megszokott körülmények között zajlik le, s így erősen próbára teszi az ember szervezetét. Előzetes tréning nélkül nem merészkedhet az ember ilyen kalandba.

Valamiképpen hasonló a helyzet a természetfeletti életbe való belépésnél is. Istentől való megragadottságunk olyan állapot, melyben az embert könnyen szédülés fogja el. Az ószövetségi teofániákban részesülő emberek mindig megrendültek Isten közelségétől. Ez a megrettenés nem jelent szolgai félelmet, hiszen

a végtelen szépség és jóság is megrázó erővel bír. Az apostolok is érezték Jézus előtt — annyi évi ismeretség után is — ezt a megrendülést, mint azt pl. a feltámadás után látjuk. A misztikusok hasonlóképpen beleszédülnek Isten leereszkedésébe, s a barokk szentek imáiban, könyveiben a nagy „Király" előtti elfogódottság érződik.

A mai ember szédülete a természetfelettivel való találkozásban még hatalmasabb. A modern, természettudományosan képzett ember tisztában van azzal, milyen mérhetetlenül kicsi pont a Föld a kozmoszban, és milyen jelentéktelen egy ember a nyüzsgő emberbolyban. A természetfeletti világ jelentkezésében a mai ember nem az isteni Fenség leereszkedését látja, nem is a méltatlan bűnös felkarolását, hanem azt a matematikai képtelenséget, hogy Isten pont az emberrel vesződik. A mai embert ez a szédülés borzongatja. Nem tudja elhinni, hogy Isten — a Végtelen — valóban törődhet vele. S ha élete egy-egy szerencsés pillanatában el is hiszi, a szenvedés idején megint elszédül.

Ez a probléma elméletileg nem is oldható meg tökéletesen. Itt csak az edzés segít. Amint felemeltetésünk műve a szeretet műve, úgy mi is csak akkor tudunk hinni a szeretetnek, ha bennünk van szeretet. Ma észre kell vennünk a szeretetnek ezt a funkcióját is: a szeretet nemcsak a hitből fakad, hanem a hitet lehetővé is teszi. „Iparkodjatok, testvéreim, hogy hivatástokat és kiválasztástokat jócselekedetekkel biztosítsátok!" (2 Pét 1,10) A szeretet gyakorlása olyan az ember számára, mint az űrhajós felkészítése az űrbeli állapotokra. Aki begyakorolja a szeretetet, az Isten világába gyakorolta be magát. „Aki nem szeret, nem ismeri az Istent, mert az Isten szeretet." (1 Jn 4,8).

A kiválasztottak magányossága

Amint az űrhajós számára kivételezett helyzete magával hozza azt a terhet, hogy kiszakad az űrutazás idejére az emberi társadalomból, úgy a kegyelmi felemeltetés is kiszakítja az embert környezetéből. Ez szörnyű teherként nehezedhet az emberre: idegenné válik saját otthonában. Más gondolatok irányítják, mint a többieket, akik nem képesek megérteni őt. A vallásos ember egyik legnagyobb kísértése a vágy, a visszahullás, a tömegbe való beolvadás után. Mózes és Jeremiás megindítóan panaszkodik Istennek emiatt

Ez a kiemeltség-tudat nemcsak kellemetlen, hanem veszélyes is: könnyű átcsúszi belőle a vallási gőgbe, farizeizmusba, fanatiz-

musba. A történelem bőven mutat fel szomorú példákat e tekintetben, s az ilyenek járatják le a természetfeletti világ tekintélyét.

A megoldás valóban nem könnyű. Mert egyrészt meg kell őriznie a kiválasztott embernek sajátos állapotát, — hiszen csak így közvetítheti a „többek" számára a természetfeletti világ sajátos jellegét; másrészt szívében nem szabad elszakadnia a „többiektől". A megoldást a kiválasztottság terhének áldozatos elviselése adhatja csak meg. Amíg a felemelt ember nem hoz áldozatot kegyelmi felemeltetéséért, addig az ő külön útját lehet különcségnek, vagy akár ravasz számításnak is tekinteni. De amikor ezt az állapotot áldozatos szeretettel vállalja, akkor bizonyságot tesz arról, hogy ez az állapot olyan értéket hordoz, melyért áldozatot is érdemes vállalni.

A kitartás keresztény neve

A kegyelmi felemeltetés harmadik követelménye a végig való kitartás. Az űrhajós esetében egészen nyilvánvaló, hogy menetközben nem gondolhatja meg a dolgot: kiszállásra nincs lehetőség. A természetfeletti életnek is alaptörvénye ez a hűség. Az ember ugyan változékony lény, s nem tudja magát egy aktussal végérvényesen átadni magát egy személynek, vagy egy feladatnak, viszont Isten éppen ezt teszi velünk szemben. Az isteni szeretet végérvényes gesztusa minket is kötelez és felbátorít hasonló viszonzásra. A természetfeletti életnek éppen ezért nélkülözhetetlen kelléke az ember tudatos elkötelezettsége a kegyelem mellett. Eleve félreérti a természetfeletti életet az, aki erre nem hajlandó.

Ember számára az elkötelezettség nem könnyű feladat. Még tovább bonyolítja a helyzetet az, hogy az ember nem közvetlenül Istennel áll szemben, hanem eseményekkel, melyek mögött Isten rejtőzik. Magával Istennel szemben az ember természetesnek érezheti a hűséget, de az eseményekkel szemben ez már nem olyan természetes. Hajlamosak vagyunk a „kiszállásra" gondolni, s elfelejtjük, hogy ez a kiszállás az „űrbe" történnék.

Az űrhajós példája segít megérteni helyzetünket. Az űrutazás során az ember egyetlen ésszerű magatartása az, hogy végrehajtja az űrhajózási központ utasításait. Az engedelmesség, a legprecízebb hűség nemhogy gátolná, hanem egyenesen biztosítja az űrhajós épségét. Ugyanilyen hűséggel kell a keresztény embernek viseltetnie Istennel szemben.

Tévedés volna azonban az űrhajóst összetéveszteni egy automatával, egy robotpilótával. Az automata engedelmessége mechanikus, az űrhajós engedelmességét egy vágy vezérli: sikeresen vissza akar térni. Az űrhajóst a remény élteti, bízik abban, hogy engedelmességével célba jut. A keresztény kitartása a remény gyümölcse. Nem vak engedelmesség, nem fatalizmus, hanem bizalom a természetfeletti életet felkínáló Istenben.

A)

1. *Vallás és politika*

Nem tetszik a híveknek, ha politizál a pap. Különösen nem, ha lázít. Igazuk is van. Jézus sem politizált. Némely dolgot azonban mondott az Úr, amit kapcsolatba lehet hozni a politikával, és ezt meg kell szívlelnünk.

Először is vannak dolgok, amelyek ugyan politikai kérdések is, de szószéki témák is. Nem mint politikai kérdések, de mint a hit és erkölcs dolgai. Így pl. a béke kérdése, a háború elítélése, a társadalmi és szociális igazságosság ügyei, a faji megkülönböztetés problémái, az állampolgári kötelességek stb. Egész életünk Krisztusé, és ezek is hozzátartoznak az élethez. Nem napi politikát kell hirdetnie a papnak, de el kell mondania azokat a jézusi elveket, amelyek nyomán a hivő emberek eligazodhatnak a mindennapok kérdéseiben.

A mai szentírási szövegekből ki kell emelnünk a politikai kérdésekkel kapcsolatban ezt: Nem lehet ellensége az istenhivő ember az állami vezetésnek azért, mert az nem áll istenhivő alapon. Az Olvasmányban Cirus, az Evangéliumban a római császár nem hisznek az Úrban, mégis, sem Jézus, sem Izaiás próféta nem beszélnek ellenük. Sőt, Cirust Isten választottjának nevezi a Próféta, Jézus pedig azt parancsolja, adják meg honfitársai a császárnak, ami a császáré, teljesítsék állampolgári kötelezettségeiket, adófizetésben is, másban is. Az egyház nem lehet párt, amely szembenáll nemkatolikus pártokkal.

Ha házat építek, nem az a főkérdés, jó katolikus-e az építész, hanem hogy jó és becsületes építész-e. És nem sok hasznom van pl. egy vallásos orvosból, ha nem érti a mesterségét, vagy nem lelkiismeretes. Így van ez a politikusokkal is. Nem az a döntő, hogy egy államférfi vagy párt „keresztény"-e, hanem az, menynyire akarja és tudja szolgálni a nép javát. Többet ér egy politikusnál, ha jóakaratú és szakértő valaki, mint ha résztvesz az úrnapi körmeneten.

Isten országát nemcsak a vallásosak építik. Más nem hivő politikusokkal, álami vezetőkkel is lehet úgy Isten, mint Cirussal, „kinek jobbját megfogta, noha nem ismerte őt".

A vallásos ember is politizáljon, mégpedig ebben a tudatban: Az Isten szerinti politika nem mindig a keresztény cégérű politika, hanem az, amelyik a világ és a nép jólétéért, békéjéért, boldogulásáért dolgozik.

2. *Egy különös jelenség*

Gyakran előfordul, hogy X. lelkipásztort szinte rajongásig szeretnek egy plebánián, a püspök aztán fontosabb egyházat bíz rá, és ott semmi „sikere" sincs. Mi az oka ennek? Ezt persze egyedi esetenként kellene megvizsgálni, de biztosan nagyon sok esetre a mai Leckében találjuk meg a választ. „Mi tudjuk, Istentől szeretett testvéreim, hogy választottak vagytok." Miből tudja Pál apostol? Mert „az evangéliumot nemcsak szóval hirdettük közöttetek, hanem erővel. Szentlélekkel is".

Ha átgondoljuk ezt a mondatot, arra kell következtetnünk, hogy Pálnak sem volt mindenhol „sikere", bár szava mindenütt meggyőződésből fakadt lelkes szó volt. Hogy Tesszalonikában ért el eredményt, az nem tőle, hanem az ottani hivőktől függött. A hivő nép teheti erőteljessé vagy erőtlenné az igehirdetést. Így volt ez különben Jézus tanítói működésével kapcsolatban is. Tehát: Ahol nincsenek megelégedve a hívek a papjukkal, nem biztos, hogy a papban van hiba.

Vannak természetesen jó adottságú, kiváló képességű, szerencsés természetű papok, akik mindenhol „beválnak". De az igaz hivők nélkül kizárólag rövidtávra vagy felületes módon. Mert melyik pap „jobb", mint Szent Pál, vagy éppen Jézus? Jó beszélőképesség, kellemes külső, jó modor, ez nagy kezdeti előny. De igazi eredményt ez még nem hoz. Ahol viszont valóban jó hívek vannak, a szerencsétlen adottságú, sőt a kimondottan rossz pap is jó eredményeket ér el.

Ez csak egy gondolat volt a lelkipásztor és a hívek viszonyával kapcsolatban. Alapvetően talán ezt kellene megszívlelniök híveknek is, papoknak is. Amint a házasság sem lesz szebb attól, hogy a házastársak egymást hibáztatják, úgy a pap—nép viszonyában is mindkét fél a maga hibáira figyeljen, azt igyekezzék kijavítani, ne a másikét firtassa. Akkor találkozni fognak Jézusban és a mennyben.

3. *Állampolgári kötelességek*

A vallásos ember csak akkor kedves Isten előtt, ha egyben jó házastárs, jó szülő, lelkiismeretes munkás stb. És ugyanígy jó állampolgároknak is kell lennünk.

Némelyik vallásos ember úgy érzi, neki szembe kell állnia az olyan állami vezetéssel, amelyik nem vallásos. Óriási tévedés. Akinek nem vallásos a házastársa, az nincs felmentve az alól, hogy jó férj vagy feleség legyen. Akinek nem vallásos a főnöke, azért még nem dolgozhat hanyagul. Akinek állami vezetői nem vallásosak, azért nincs felmentve állampolgári kötelességei alól.

Benne élünk az államban, az biztosítja nyugodt, békés, munkás életünket, a közbiztonságot, a jogrendet stb. Állam nélkül lehetetlen az élet, csak kaosz lehetséges. Aki viszont elfogadja azt, amit az állam nyújt neki, annak meg is kell adnia az államnak, ami jár: A törvények tiszteletét, az aktív részvételt a nép életében.

És ez nemcsak „szabad", hanem egyszerűen kötelesség. Olyan kötelesség, amely ellen tenni bűn, Isten törvénye ellen való bűn. Rossz állampolgár nem kap „állampolgárságot" Isten országában sem.

4. *Ne takarózz Istennel!*

Miről van szó az Evangéliumban? Arról, hogy a zsidók Isten népe, szövetségese. Ezért azt tartották, hogy ők csak Istennek tartoznak adót fizetni, vagyis a templomnak, a császárnak nem. Az álmessiások is ezt hirdették. Ebbe szerették volna belehúzni Jézust is álnok, kettős csapdával, hogy magára haragítsa vagy a rómaiakat vagy saját népét.

Jézus nemcsak „kivágja" magát feleletével, hanem mélyértelmű tanítást is ad, melyet talán így lehet megfogalmazni: Nem szabad Istennel takarózni, ha valamilyen kötelességről van szó. Mert ez kedvenc szokása volt az akkori vallásos pártnak, a farizeusoknak. Emlékezzünk csak Jézus szemrehányására azzal kapcsolatban, hogy a szülők támogatása helyett a templomnak adtak adományt. De azért nem árt, ha mi is odafigyelünk Jézusnak erre a szavára.

Azért, mert megadom Istennek, ami Istené (mise, ima, böjt, perselypénz), még nem lehetek biztos az ítéletben. Más kötelességeim is vannak. Azokról éppen úgy számot kell majd adnom, mert végeredményben azok is Isten iránti kötelességek. A vallá-

sosság csak akkor érték, ha valaki egyben becsületes dolgozó, jó állampolgár, jó házastárs, szülő és gyermek (nemcsak a gyászjelentésben!), törődik embertársaival, becsületes az üzletkötésekben, vigyáz az egészségére, és így tovább. Minden embertársának és minden feladatának megadja azt, ami jár.

Gúnyosan szokták mondani vallásos, de nem éppen becsületes vagy tiszta emberekre: Majd leimádkozza. Nem szabad alkalmat adnunk ilyen megjegyzésekre.

A zsidók ráfizettek arra, hogy nem hallgattak Jézusra. Az a háború, amelyben Jeruzsálem és Zsidóország elpusztult, a császárnak való adó megtagadásával kezdődött. Isten nem kivételezett saját népével, velem se fog, ha nem adom meg mindennek és mindenkinek a magáét.

B)

1. *„Mert a lelke szenvedett, lát majd és jóllakik"* (Iz 53,11)

A jövendölés nemcsak annyiban igaz, hogy Jézus szenvedése által megszerezte magának és másoknak a mennyei „látást és jóllakást". Ez a tétel minden vonatkozásban igaz, és egyik magyarázatát adja annak, hogy miért engedi meg Isten a szenvedést. És nemcsak a testi szenvedést, hanem a mélyebbre hatót, fájdalmasabbat is, amelyet így ír le Izaiás: „A lelke szenvedett". Ez az a szenvedés, amely valóban vérrel verítékezés.

A szenvedésnek megvan az a titokzatos, de valódi, tapasztalható tulajdonsága, ereje, hogy látóvá teszi az embert. Aki szenvedett, másképp, igazabban, mélyebben látja a világot, az embereket, a dolgok jelentőségét. Gazdagodik belső világa. És a „jóllakik" is igaz, mert a szenvedett lélek mélyszántott lélek. Fogékonyabbá válik a szépre, a jóra, az örömre.

És ha ez így van már természetes síkon, annál inkább igaz a természetfeletti világban. A szenvedettet jobban át tudja járni a hit, a kegyelem, az emberség, az irgalmas jóság, a megértés, a szent remény, a fogékonyság a tisztaságra, becsületességre, szeretetre. A szenvedés nagy eszköz Atyánk kezében, hogy alkalmassá tegyen a végső látásra és jóllakásra, a mennyre.

Még valamit: „Sokakat megigazulttá tesz". A szenvedés által megérlelt lélek sugárzó hatása nagyobb környezetére. A szenvedésben edzett hit és szeretet sokkal „hitelesebb" és vonzóbb.

Persze a szenvedés tud eldurvítani, bosszúállóvá, kiábrándult-

tá is tenni. Csak azt emeli fel a szenvedés, aki Jézussal szenved, vagyis nemcsak „az Úr akarta összetörni", hanem ő maga is „életét adta", önként vállalta a keresztet.

2. *„Gonoszságainkat ő hordozza"* (Iz 53,11)

Most arról elmélkedjünk, hogy nekünk Jézust kell magunkra öltenünk, Jézus Lelke éljen bennünk, tehát nekünk is hordoznunk kell mások gonoszságait.

Először is vállalnunk kell a felelősséget mások sok bűnéért, gonoszságáért. Mert valóban felelősek vagyunk értük. Nemcsak azért, mert nem akadályoztunk meg bűnöket, pedig tehettük volna, hanem mert magatartásunkkal gyakran kísértői vagyunk másoknak. Nem egy részeges férjet az vitt rá az ivásra, hogy felesége nem fogadta elég kedvesen, mikor hazajött a munkából. Sok durvaságot csal ki mások tenyérviszkettető magatartása; sikkasztások forrása lehet egy-egy elégedetlen feleség vagy gyermek; hazugságra kényszerít a „félelmet keltő" magatartás. Ha komolyan megvizsgálnánk lelkiismeretünket, rájönnénk, hány ember bűnének vagyunk közvetett okozói. Ezekkel kapcsolatban Isten várja tőlünk a beismerést, a javulást, a jóvátételt, az engesztelést.

Különösen saját családtagjaink, de mások, pl. munkatársaink, barátaink hibáit kelene helyrehoznunk, az általuk okozott anyagi és erkölcsi károkat helyrehoznunk, ha Jézus szellemében akarnánk élni.

Ide lehet venni mások elviselését, rossz szokásaik, sőt gonoszságaik tűrését.

Legsajátosabb értelemben pedig mindenki gonoszságát hordoznunk kell, Krisztus példájára, önkéntes vezekléssel, az adódó keresztek vállalásával és felajánlásával. Ennek kiemelt napja a péntek. Próbáljunk erre gondolni, és eszerint élni a péntekeket!

3. *Tőlem is ezt várják*

Papoktól, de a buzgón vallásos hívektől is ugyanezt várják el az emberek, nemhivők és félig hivők egyaránt, mint amit Jézusról írt Szent Pál a mai Leckében. Hogy áthatoljunk az egeken, vagyis hogy mások, átszellemültebbek, nemesebbek legyünk, mint a többiek. És ugyanakkor mégse legyünk mások. Ne tartsuk magunkat magasabbrendűeknek, maradjunk emberek, vállaljuk

mindazt, ami az emberséggel jár. Legyünk többek, mint ember, de értsük meg azokat, sőt magunkkal egyenlőknek tartsuk azokat, akik nagyon is csak emberek.

Joguk van ezt várni? Igen. Mert hitünkkel azt valljuk, hogy ez lehetséges. Mert Jézus ezt kívánja tőlünk, és erőt, ihletet is ad hozzá. Urunk elküldte nekünk Szentlelkét, hogy hozzá hasonlóan legyünk szentek és emberek, fenségesek és egyszerűek, tiszták és megértők, becsületesek és senkit le nem nézők, ünnepélyesek és hétköznapiak, egyszerre polgárai mennynek és földnek.

Jézusra kell ismernie bennünk minden jóakaratú embernek, hogy Jézusára ismerjen bennünk a mennyei Atya.

4. *Ne várj, inkább adj*

A mai Evangélium szellemében gondolkodjunk el a házas- és családi életről!

Ne várjunk sokat házastársunktól, nem angyal ő. Ne várjunk sokat gyermekeinktől, ők is esendő emberek, nem kivételes lények. Ne várjunk sokat szüleinktől, ők sem heroszok. Magától a családi élettől sem jó túl sokat várnunk, nem mennyország még az.

Legyünk tehát kisigényűek? Nem éppen. Csak ne másokkal szemben legyenek nagyok az igényeink, hanem magunkkal szemben, ez fogja felemelni a többieket is. Ha keveset várunk mindenkitől, ha hálásak vagyunk és örülünk minden apró jónak, amit bennük felfedezünk vagy tőlük kapunk, akkor sokkal kevesebb lesz bennünk a csalódottság, kedvetlenség, sokkal szebb lesz az életünk.

Adni viszont korlátlanul kell. Nem ezért vagy azért, érdemért vagy viszonzás reményében. Hanem csak adni, szívjóságból, szeretetből, teljes önzetlenséggel. Kifizetődőbb minden önző követelőzésnél. Már természetes síkon is, hát még a kegyelem világában!

Boldog, akinek jó házastársa, szülei, gyermekei vannak. De ezerszeresen boldog, sőt tulajdonképpen csak az valóban boldog, aki ő maga másokért áldozza életét. Ezerszeresen visszatérül minden áldozata. Isten ennek a kezese.

C)

1. *Kitartó ima*

Egy kolostor körül állandóan gyerekek játszottak, ezért a kapus csak hosszas csöngetésre volt hajlandó ajtót nyitni. Azt mondta, csak arról biztos, hogy valóban be akar jönni, nemcsak játszik, aki hosszasan csönget.

Miért tesz így velünk mennyei Atyánk? Tudja ő, mire van szükségünk, kérés nélkül is. De ha már azt akarja, hogy kérjünk, miért nem elégszik meg egyszeri imával, miért követeli a hosszas, kitartó könyörgést?

Biztos, hogy nem magáért, hanem értünk. Először is nekünk idő és kínlódás kell ahhoz, hogy a helyes imára rátaláljunk. Eleinte kéréseink bizony tökéletlenek. Kevés bennük az alázat, a bizalom, az Úr bölcsességére való ráhagyatkozás. Sokszor kell imádkoznunk, míg elfogadható lesz lelkületünk. Ez az elfogadható lelkület pedig nem önkényes követelése Istenünknek, hanem abszolute szükséges ahhoz, hogy élvezni tudjuk Istent, vagyis hogy üdvözülhessünk. A kitartó ima közben állandóan növekszik és tisztul a hitünk, rájövünk sok mindenre, amire csak a Szentlélek taníthat meg.

Aztán ha első szóra meghallgatna Isten, nagyon keveset és felületesen imádkoznánk csak. Pedig az ima nagyon kell azért is, mert érintkezés, együttlét Istennel. Több hasznunk van minden Istennel töltött percből, mint kéréseink teljesítéséből.

A hosszas kérés rádöbbent bennünket saját gyarlóságunkra. Arra a valóságra, hogy mennyire tökéletlenek vagyunk még, és kérésünknek háttere, vagyis az életünk bizony nem eléggé jó ajánlólevél.

Esetleg arra is rávezet közben bennünket Isten, hogy az, amit kérünk, nem olyan fontosságú, mint eleinte gondoltuk. Gyakran kell sok idő ahhoz, hogy rájöjjünk mennyi fontosabb van, amit egyáltalán nem kérünk, vagy csak nagyon lagymatagon. Pedig ez a helyes értékelés elengedhetetlen a boldogsághoz.

Jézus egész éjjeleket átimádkozott. Pedig biztosan jól tudott imádkozni és élete is tökéletes volt. Ő belelátott Isten gondolataiba, és tudta, hogy így jó. Mi sem tehetünk mást, mint követjük szavát és példáját.

2. *„Jól használható"* (2 Tim 3,16)

Honnét veszi a pap mindazt, amit predikál? Istentől. De hogyan? Nem személyesen kapta Istentől a tanítást, ez világos. A pap az egyháztól kapja Isten üzenetét, az egyház a kinyilatkoztatásból meríti. A kinyilatkoztatásnak pedig túlnyomó része a Szentírásban van leírva. Nem úgy, mint valami hittan- vagy imakönyvben. Ezeket a szent Könyveket maga Isten sugalmazta, vagyis a Szentlélek indította e 72 könyv íróit, hogy írjanak, és mit írjanak, vigyázott is, hogy tévedés nélkül írják Isten üzenetét.

Már ennyi elég lenne, hogy kíváncsiak legyünk erre a szent könyvgyűjteményre. Részleteket hallunk belőle vasárnaponkint, de ez az egészhez képest vajmi kevés. És kicsit felületes is ez a meghallgatása a szövegeknek, túl sokat tartalmaznak ahhoz, hogy egyszeri hallásból felfogjuk gazdagságukat, és kellőképpen hathassanak ránk. A szentbeszédben is csak egy vagy néhány szempont kiemelésére van idő és lehetőség. Ezért érdemes, sőt nagyon ajánlatos megszereznünk a Szentírást, és naponta olvasni.

Persze nem úgy kell olvasnunk, mint más könyveket. Nem tudományos mű, nem kereshetek benne tudományos eligazításokat, és nem szabad „tudományos tévedésein" botránkoznom. Isten üzenete az, régmúlt népek nyelvén és gondolkozásmódja, világképe, „tudománya" szerint és annak színvonalán. Nem is történelemkönyv, nem a benne leírt események történetiségével kell bajlódnunk. Nem is regény, hogy a sztorit, az érdekességet keressük. Legtöbbjük nem is művészi munka, nem az a célja, hogy lebilincseljen bennünket.

A Szentírást szent áhítattal, lassan, elmélkedve, és főleg imádságosan kell olvasni. Isten üzenetének kijáró tisztelettel. Ez az üzenet sokszor gyarló emberek stílusában és módján, de mégis hamisítatlanul van meg a Szentírásban. Megérteni, felfogni csak hittel, a Szentlélek sugallatainak hatására lehet.

És mi a haszna? Egy egészen más, természetfeletti lelkület kialakulása, a hitben való elmélyedés, ösztönzés a tökéletesebb életre, az Istennel való életközösség mind szorosabbá és élőbbé válása, Isten légköre alakul ki bennünk és körülöttünk.

Az Istent kereső és szerető lelkek rátalálnak a Szentírásra. Az Írást olvasó emberek egyre jobban rátalálnak Istenre. A sugalmazott szövegek titokzatos ereje fokozatosan átalakítja azokat, akiket érdekel Isten üzenete.

3. *„Akár alkalmas, akár alkalmatlan"* (2 Tim 4,2)

Vannak korok, amelyekben nagyon divatos Jézus tanítása, máskor megvetett, megmosolygott, követőire szégyent hozó. Ha divat, tömegek dicsekszenek vele. Ha éppen nem divatos, azok sem mernek előhozakodni vele, akik még hisznek benne. Pál apostol azt írta, amit maga is csinált: „Hirdesd az evangéliumot, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan".

Jézus igazsága, mint minden, ami igazság, nem azért igaz, mert divat. És nem lesz mesévé, ha tömegek gondolják is annak. „Te azonban tarts ki amellett, amit tanultál." Végzetes meggondolatlanság lenne hívő ember részéről, ha „alkalmatlan időben" szégyellné vagy éppen elhagyná hitét. Ha egy út vezet a célhoz, nem szégyellhetem ezt az utat, még ha milliók mennek is más utakon.

A valódi hit azt kívánja, hogy tartsak ki az „egészséges tanítás" mellett. A szeretet pedig azt, hogy mások elől se titkoljam, milyen úton járok.

Mennyire nem volt alkalmas Szent Pál részére előhozakodni Jézus hitével! A hazájában politikai Messiást vártak, itt igazán alkalmatlan volt a Megfeszítettről beszélni. A pogány világ szelleme pedig végletesen messze esett Jézus tanításától. Pál a hitet mégis megtartotta, Jézus útját végigjárta, hitéért a harcot állta, örömmel várta a végleges találkozást Jézussal, hogy elnyerje tőle az igazság győzelmi koszorúját.

Aki hívő, az csak Pál útját járhatja. Nem nézheti, alkalmas-e, alkalmatlan-e, ragaszkodnia kell Jézus „egészséges tanításához". A világgal szemben, saját bűnös hajlamaival szemben. Jézusra kell gondolnunk, és örömmel várnunk eljövetelét.

4. *„Talál-e hitet a földön?"* (Lk 18,8)

Jézus az út, igazság, élet. Nincs más út Istenhez, nincs más megigazulás, nincs más örök élet, csak amelyet ő hirdetett és adott. Övé az egyetlen „egészséges tanítás" Istenről, üdvösségről.

Csakhogy az ember nem „egészséges". A bűn beteggé tette. Éppen ezért nem ízlik neki az egészségeseknek való tanítás, és ki-ki „saját ízlése szerint szerez magának tanítókat".

Érthető, hogy akik egyáltalán nem akarnak hinni, azok teljes egészében a maguk elgondolásai, vágyai, a divat szerint alakítják gondolataikat. De a hivők is, bár nem akarnak elszakadni Jézustól és az ő tanításától, mégis gyakran forgatják, alakítják, rövidítik vagy toldozzák Jézus igazságát. Sokszor magunk sem

vesszük észre, mennyire nem Jézus gondolatait gondoljuk és mondjuk, mikor pedig azt hisszük, maradéktalanul a hit talaján állunk. Bűnös vágyaink és divatos gondolatok fénytörésében saját hamis hitű gondolatvilág alakul ki bennünk, amelynek nem sok köze van a kinyilatkoztatáshoz. Magát Istent, Jézust, a Szűzanyát is egészen másképp képzeljük, mint amilyenek. Nem az arcukra gondolok természetesen, hanem lényükre, Istenből így lesz mondjuk fáradt Öregúr, Jézusból egy mindent elnéző, nőies valaki, a Szűzanyából kéréseket teljesítő automata. És hogyan felhígítjuk az erkölcsi parancsokat, ha magunkról van szó, viszont mennyire megszigorítjuk, ha másokról! A magunk javára ki tudunk csavarni mindent, a felismerhetetlenségig.

Mikor Jézus arról beszélt, hogy talán nem sok hitet fog találni a földön, mikor visszajön, nemcsak arra gondolt, hogy kevés templomjáró, imádkozó, keresztény ember lesz. Hanem arra is, hogy a vallásos katolikusokban is nehezen talál majd hitet. Olyan hitet, amely azonos a kinyilatkoztatással, az „egészséges tanítással".

Jézus Pétert adta és az apostolok kollégiumát, hogy őrizzék a közösség, az egyház hitét. De nekem a magam hitét kell őrizni, tisztán tartani. Mert lehet, hogy amit én hitemnek tartok, az már csak valami zagyva összeállítás innen-onnan.

Teendő? Sok ima világos látásért, hitem hozzámérése az igehirdetéshez, lelkibeszélgetések, az igaz hit szerinti élet. Az egészséges tanításhoz egészséges lélek kell. Az egészséges lelket a kegyelem és a jóakarat alakítja ki.

EVKÖZI 30. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (2 Móz 22,21—27): *„Ezeket mondja az Úr: A jövevényt ne zaklasd s ne nyomorgasd, hiszen ti is jövevények voltatok Egyiptom földén. Özvegynek vagy árvának ne ártsatok. Ha sanyargatjátok őket, hozzám kiáltanak s én meghallgatom kiáltásukat s felgerjed haragom és megöllek titeket karddal, úgyhogy özvegyekké lesznek feleségeitek és árvákká fiaitok.*
Ha pénzt adsz kölcsön az én népemből való szegénynek, ki közötted lakik, ne szorongasd, mint az uzsorás, s ne vess ki reá kamatot. Ha ruhát veszel zálogba felebarátodtól, naplemente előtt add vissza neki: mert, az az egyetlen takarója teste öltözete s nincs egyebe, amiben hálhatna; ha hozzám kiált, meghallgatom, mert én irgalmas vagyok."

A jövevények, özvegyek és árvák támasz nélkül vannak, nincs, aki segítsen védeni jogaikat. Az Úr maga vállalkozik erre a szerepre. Vele találja szembe magát az, aki sanyargatja őket.

Zsidókkal szemben a kamatszedés is tilos (idegenekkel szemben nem: 5 Móz 23,19 sk.). Általában a szigorú igazságosság fölé helyezi a szeretetet, belátást, emberséges magatartást.

II. OLVASMÁNY (1 Thes 1,50—10): *„Testvérek, ti éppúgy tudjátok, mint mi, hogy — érdeketekben — hogyan viselkedtünk körötökben. S ti az Úr és a mi követőink lettetek. A tanítást a sok nehézség ellenére is a Szentlélek örömével fogadtátok s így Macedóniában és Achájában minden hívőnek példaképévé lettetek. Tőletek kiindulva terjedt el az Úr tanítása, nem is csak Macedóniában és Achájában — Istenbe vetett hitetek mindenütt ismeretes lett, ezért nem is kell róla beszélnünk. Az emberek maguktól beszélnek róla, hogyan fogadtatok minket, hogyan fordultatok a bálványok-*

tól az Istenhez, hogy az élő és igaz Istennek szolgáljatok, és várjátok a mennyből Fiát, Jézust, akit a halálból föltámasztott s aki megment bennünket az eljövendő haragtól."

A pogányból lett hívek a szorongattatás ellenére is örömmel fogadták és élték az evangéliumot és bizonyára ez is hozzájárult, hogy tőlük kiindulva terjedni tudott az evangélium. Az örömhír hirdetője akkor számíthat hitelre, ha ő maga is örvendező lelkületű.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 22,34—40): *„Az időben, amikor a farizeusok meghallották, hogy Jézus elhallgattatta a szadduceusokat, köréje gyülekeztek. Egy törvénytudó megkérdezte őt kísértő szándékkal: »Mester, melyik a főparancsolat a törvényben?« Ő így válaszolt: »Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez a nagy és az első parancsolat. A második hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat. Ezen a két parancsolaton függ az egész törvény és a próféták.«"*

A rabbik 248 parancsot és 365 tilalmat tartottak számon, melyeket aztán fontosság és nehézség szerint csoportosítottak. Jellemző volt rájuk, hogy az erkölcsi parancsok fontosság tekintetében nem előzték meg a pusztán rituális előírásokat. Kérdésükre Jézus idézi 5 Móz 6,5-öt és 3 Móz 19,18-at, és azt mondja, ezeken, helyesebben ezen, ami e kettőből adódik, függ az egész ószövetségi törvény. Ha ez hiányzik, a többi nem ér semmit. Nem az a fontos, hogy az ember milyen aprólékossággal tart meg minden előírást, hanem az a döntő, hogy milyen lelkülettel teszi.

Már az ószövetségi olvasmányban is találunk nemcsak elvi eligazítást, hanem gyakorlati alkalmazást is a felebaráti szeretet kérdésében: gondolj rá, hogy te is jövevény voltál; ha nem kíméled az özvegyet és árvát, feleséged és gyermekeid is azzá lesznek majd. Vagyis: képzeld magad a másik helyébe; értsd meg, hogy amit neki teszel, azt valamiképpen magadnak is teszed.

El kell fordulnunk minden bálványtól, bálványozott önmagunktól is. Csak az szereti magát, aki nemcsak magát szereti. Puszta önzésből is önzetlennek kellene lennünk. Egyedül Isten mindenek fölött való szeretete van megengedve; bármi mással helyettesítve eltorzul, visszájára fordul, hamissá válik a szeretet. Minden szeretet gyökere, végső forrása, tartó szöge az Isten iránti feltétlen, egész énünket átfogó szeretet, melynek reális voltát, önámítástól mentes igazságát a felebaráti szeretet tényei igazolják.

B)

I. OLVASMÁNY (Jer 31,7—9): *„Így szól az Úr: Örvendjetek vidáman Jákobon, ujjongjatok a nemzetek elseje miatt! Harsogjátok, énekeljétek és mondjátok: Az Úr megszabadította népét, Izrael maradékát: Íme, én kihozom őket Észak földéről, és egybegyűjtöm őket a föld határairól; lesz köztük vak és sánta, viselős és szülő nő egyaránt, nagy lesz a sereg, mely ide visszatér! Sírva jönnek, és irgalommal hozom őket vissza, egyenes úton vezetem őket patakok mentén, nem botlanak meg rajta; mert atyjává lettem Izraelnek, és Efráim az elsőszülöttem."*

Megkönyörül az Úr a választott népen és megszabadítja a maradékot. Örömükben és bánatukban sírva térnek vissza: örülnek, hogy tapasztalhatják Isten atyai jóságát, bánkódnak, hogy ezzel a jóságos atyával szemben ilyen hálátlanok voltak. A jövendölés az egyházban teljesedik be szellemi értelemben.

II. OLVASMÁNY (Zsid 5,1—6): *„Minden főpapot az emberek közül választanak és arra rendelik, hogy az Isten tiszteletében képviselje az embereket, ajándékokat és áldozatot mutasson be a bűnökért, mint olyan valaki, aki megértő tud lenni a tudatlanok és a tévelygők iránt, hiszen őrá is gyöngeség nehezedik. Ezért a népért is és saját vétkeiért is áldozatot kell bemutatnia. A tisztséget magától senki nem vállalhatja, csak akit az Isten meghív, mint Áront.*
Így Krisztus sem önmagát emelte főpapi méltóságra, hanem az, aki így szólt hozzá: »Fiam vagy, ma szültelek«. Másutt pedig ezt mondja: »Pap vagy mindörökké Melkizedek rendje szerint«."

A bűn válaszfalat emelt Isten és az ember közé. A főpapnak az a feladata, hogy közvetítő legyen. Ő mutatja be az ajándékokat és áldozatokat, azaz a különféle áldozatokat, melyeknek az a céljuk, hogy a bűn következményeit megszüntessék. Nem mindenféle bűnt lehetett áldozattal jóvátenni, hanem csak azokat, amelyeket az ember tudatlanságból, tévedésből követett el. (Vö. 3 Móz 4,2; 13; 22; 27; 5,2—4; 22,14 stb.). A felemelt kézzel vétkező, tehát teljes tudatossággal és szándékossággal bűnt elkövető ember nem számíthatott a főpap megértésére. „Aki kevélységből követ el valamit, akár bennszülött, akár idegen (minthogy lázadt az Úr ellen), vesszen el népéből; mivel az Úr szavát megvetette s parancsolatát megszegte, azért irtassék ki: viselje gonoszságát." (4 Móz

15,30—31). A főpapnak együttérzőnek kell lennie, hiszen maga sem ártatlan, saját vétkeiért is áldozatot kell bemutatnia.

Magától értetődik, hogy főpap olyan valaki lehet, akit Isten erre a feladatra kiszemel, közvetítőnek elfogad. Egyedül Ő illetékes meghatározni, hogy kit hajlandó közvetítőként maga elé engedni. Áronnak is maga az Úr juttatta kifejezetten a főpapi tisztséget (2 Móz 28,1). Jézusban mindezek a feltételek teljesülnek, tehát igazi főpap, bár nem az Áron-féle papsághoz tartozik, hanem Melkizedek rendje szerinti pap, azaz egyben király is.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 10,46—52): „*Az időben: amikor Jézus Jerikót tanítványainak és nagy tömegnek a kíséretében elhagyta, egy vak koldus, Timeus fia, Bartimeus ott ült az útszélen. Hallva, hogy a názáreti Jézus közeledik, elkezdett kiabálni: »Jézus, Dávid fia, könyörülj rajtam!« Többen csitították, hogy hallgasson. Ő annál hangosabban kiáltotta: »Dávid fia, könyörülj rajtam!« Jézus megállt és így szólt: »Hívjátok ide!« Odaszóltak a vaknak: »Reménykedj, gyere, téged hív.« Az ledobta köpenyét, felugrott és odasietett Jézushoz. Jézus megkérdezte: »Mit tegyek veled?« »Mesterem — kérte a vak —, hogy lássak.« Jézus ezzel küldte el: »Menj, a hited meggyógyított.« Nyomban visszakapta látását és vele tartott az úton.*"

Jézus Jeruzsálembe megy, ahol a vak vezetők halálra adják majd. Meggyógyít egy vakot, aki meg tudta látni benne Dávid fiát, hinni tudott csodatevő hatalmában. Hite és Jézushoz való ragaszkodása is teljesebb lett, vagyis a csoda elérte igazi célját: csatlakozott Jézushoz.

Jézus váltotta valóra — és váltja valóra folyamatosan — a messiási ígéreteket és reményeket. Máté (20,29—34) kiemeli, hogy Jézus megkönyörült a két vakon (Mk valószínűleg azért említi csak Bartimeust, mert ismert személy volt az evangélium első olvasói számára). Olyan főpap ő, aki együtt tud érezni gyöngeségeinkkel. Aki nem ragaszkodik bűnéhez, hanem elfordul tőle, annak számára készen áll a bocsánat. A szentmisében gyakorolja főpapi tisztségét Jézus. Bizalmat vár tőlem, de egyben megbocsátó készséget is felebarátaim gyengeségeivel szemben. Lássam meg náluk is a mentő körülményeket, tudjak együttérezni gyengeségeikkel. Amikor Isten Jézusban kiválasztott az üdvösségre, kiválasztott a papságra is. Nekem is közvetítenem kell Jézussal egységben Isten és a világ között. Áldozataim vállalása és felajánlása nemcsak saját bűneimnek kiengesztelését célozza, hanem embertársaimét is.

C)

I. OLVASMÁNY (Jéz 35,15b—17; 20—22a): *„Az Úr igaz bíró, és nincs nála személyválogatás. Nem nézi az Úr a személyt a szegénnyel szemben, és meghallgatja az elnyomott esdeklését. Nem veti meg az árva könyörgését, de az özvegyét sem, ha kiönti panaszszavát.*
Ki készséges lélekkel imádja Istent, elfogadásra talál, és könyörgése a felhőkig ér. A megalázkodó imádsága áthatol a felhőkön, és meg nem nyugszik, míg oda nem jut, és nem tágít, míg a Magasságbeli rá nem tekint. Az Úr nem is késlekedik, hanem igazságot szolgáltat az igazaknak és ítéletet tesz."

Aki megalázkodik Isten előtt, annak imája az égbe hatol. Ez testi és lelki nyomorúságunk és tehetetlenségünk elismeréséből egyaránt fakadhat. Persze nem azért kell felismernünk és elismernünk fogyatékosságainkat, hogy keseregjünk, hanem azért, hogy meglássuk Isten nagyságát, jóságát, melyet vélt nagyságunk könnyen eltakar előlünk.

II. OLVASMÁNY (2 Tim 4,6—8; 16—18): *„Kedvesem, az én véremet már nemsokára kiontják áldozatul, eltávozásom ideje közel van. A jóharcot megharcoltam, a pályát végigfutottam, a hitemet megtartottam. Már készen vár az igazság győzelmi koszorúja, amelyet azon a napon megad nekem az Úr, az igazságos bíró, de nemcsak nekem, hanem mindenkinek, aki örömmel várja eljövetelét.*
Első védekezésem alkalmával senki sem állt pártomra, mindenki cserben hagyott. Ne számítson nekik bűnül! Ám az Úr mellém állt és erőt öntött belém, hogy befejezzem az igehirdetését s tudomást szerezzen róla minden, pogány. Így menekültem az oroszlán torkából. Az Úr ezután is megszabadít minden gonosz cselvetéstől és átment mennyei országába. Dicsőség néki mindörökké. Amen."

Az apostol biztosra veszi, hogy pályafutása a végéhez közeledik. Bizonyára a görög-római-zsidó italáldozási szokás lebeg szeme előtt, amikor az ital egy részét kiöntötték, ill. az oltárra öntötték és így az istenségnek áldozták. Kiontják majd az ő vérét is, feláldozza magát az evangéliumért. Egyszer megszabadult úgy, ahogy a földies gondolkodású ember egyedül képes a sza-

badulást elgondolni; most is reméli a szabadulást, hogy ti. átmenti őt az Úr mennyei országába. Örömmel várja azt a napot, melyen hozzá eljön majd az Úr. Öröme megalapozott, mert számtalan alkalmat használt fel életében, amikor módja volt szenvedni az Úr ügyéért és megtapasztalni, hogy az Úr ereje vele van.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 18,9—14): *„Az időben Jézus az elbizakodottaknak, akik meg voltak róla győződve, hogy ők igazak, a többieket megvetették, ezt a példabeszédet mondotta: „Két ember felment a templomba imádkozni, az egyik farizeus volt, a másik vámos. A farizeus odaállt előre és így imádkozott magában: Isten, hálát adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint a többi ember: rabló, igazságtalan, házasságtörő, mint ez a vámos is. Kétszer böjtölök hetenként, mindenből tizedet adok. A vámos megállt hátul, szemét sem merte fölemelni az égre, inkább mellét verte és könyörgött: Isten irgalmazz nekem, bűnösnek. Mondom nektek, hogy ez megigazultan ment haza, az nem. Aki magát felmagasztalja, azt megalázzák, aki megalázza magát, azt felmagasztalják."*

A farizeus túlteljesítette a törvényt: az évente egyszeri böjtölést (az engesztelés napján; 3 Móz 16,29; 4 Móz 29,7) heti kétszeri önkéntes többletet ad, a tizedet sem csupán a fontosabb gabonákból adja, hanem mindenből, amit akár munkájával, akár egyébként szerez. (3 Móz 27,30; 4 Móz 14,22 sk.) De jóságával nem Istent, hanem önmagát akarja megdicsőíteni; nagyon is tudja a balkeze, hogy mit csinál a jobb. Önmagában csak a jót látja, másokban csak a rosszat. Felhatalmazva érzi magát a bírálatra. Közbenjárni az érdekükben, helyettük is hozni áldozatot eszébe sem jutna. Szavaival megfesti önmaga képét, hogy aztán hódoljon előtte. A vámos ezzel ellentétben tudatában van bűneinek, viszont nem is igen veszi számba érdemeit. Menekvést csak Isten irgalmától remél. Az alázatos bűnös így előbbre jut, mint a kevély igaz.

Melyiknek a lelkületével jövök ide a templomba? A jó harcot csak akkor tudom végigharcolni, a hitemet megtartani, ha a vámos alázatosságával jövök a templomba, állok általában az Isten elé. Tisztában kell lennem azzal, hogy lelki fejlődésem, előrehaladásom nem a több böjttel, hosszabb imával, többszöri gyónással stb. mérhető elsősorban. Itt el is érhet az ember egy „plafont". Tehát aki ezen az úton indult el, zsákutcában van. Aki mindig

ezen az úton indult el, zsákutcában van. Aki mindig jobban érzi, hogy milyen kevés és hitvány az, amit tenni tud, az van a jó úton. Aki látja, hogy tettei azért érnek sokat, mert az Isten olyan nagyon jó, az látja a dolgokat jól, igazán. Vajon felülmúlja-e a mi igazságunk a farizeusokét és írástudókét?

A disztingválás problémái

A felmerülő problémákat, ellenvetéseket általában disztingválással szoktuk kivédeni. Az apologétika már jó ideje kelléktárában tartja a szükséges megkülönböztetéseket, hogy akár a támadásokat kivédje, akár a teológia igazát bizonyítsa. Ma, amikor már nem részletkérdéseket tesznek vitatottá az Egyházon kívülállók, hanem egészen új kiindulások és eszmerendszerek sorakoznak fel a keresztény felfogás mellett, kiderül, hogy a legalaposabb disztinkció is csupán félmegoldás. Félmegoldás nem logikai gyengesége miatt, hanem abból a szándékból kifolyólag, hogy a felvetett nehézséget visszautasítani akarja. Márpedig a felmerülő támadások, ellenérvek rendszerint tartalmaznak valami igazságot, valamilyen új meglátást, amit viszautasítani nem lehet. Az Egyház története mutatja azt, hogy az eretnekségeket sohasem a zsinati definíciók és elítélések oldották meg, hanem az idő. Hiába születtek meg a hivatalos meghatározások, az eretnekségek tovább éltek, mindaddig, amíg a bennük jelentkező érték — az idő rostájában megtisztulva — bele nem került a katolikus gondolkodásba.

Modern példaként említhető a szokásos megkülönböztetés a teológia és a természettudomány között: a két tudomány tárgya és szemléletmódja egészen más, köztük kapcsolat nincs, tehát ellentét sem lehet. A megkülönböztetés jól ismert, bevett tétel; épp ezért alkalmas arra, hogy az ilyen disztinkciók gyengeségét illusztrálja. Mert mint P. Jordan, világhírű fizikus professzor helyesen mutat rá, „ez a tétel nem kijelentést, hanem egy kívánságot tartalmaz: nem kevesen örülnének annak, ha valóban úgy lenne, hogy a természettudománynak és a vallásnak nem lenne köze egymáshoz. Érthető, hogy ezt a kívánságot némely vallásos ember magában ápolja, olyanok, akik épp a századforduló táján nekilendülő európai vallástalanság behatására olyan szellemi támpontot szeretnének találni, amely lehetővé tenné szá-

mukra, hogy a természettudomány igényeit ne vegyék komolyan." (*P. Jordan:* Der Naturwissenschaftler vor der religiösen Frage. Hamburg, 1963. 21. old.) Nos, ez a kívánság nem teljesül a megkülönböztetés bevetésével. Mert egyrészt hiába hangoztatták a teológusok megunásig a teológia és a természettudomány különbözőségét, a hitetlen tudósok nem szűntek meg a természettudományra hivatkozni világnézetük igazolásául. Másrészt a természettudomány ma már túllépett azon a fokon, hogy az anyagi világról leírást adjon. Ma a természettudomány már szemléletmóddá, ismeretelméleti kritériummá lett, s mint ilyen, hozzászól az élet egészéhez. Ha a teológia nem hajlandó párbeszédbe bocsátkozni a természettudománnyal, akkor lemond arról, hogy az emberi élethez hozzászólhasson.

Az idealizmus veszélye

A Zsinattal az Egyház a mai élethez akarta igazítani önmagát, vagyis a mai problémákhoz nyílt, elfogulatlan szellemben kívánt hozzányúlni. Az „aggiornamento" jelszóvá lett, s fennáll az a veszély, hogy mint üres jelszót, mint disztinkciót vágjuk ellenfeleink szemébe.

Túl sokat lehet hallani és túl felszínesen azt, hogy az Egyház leveti azt, ami felszínes, ami elavult, de megmarad változatlanul a lényeg. Amikor az ilyen kijelentés megmarad ügyes és üres disztingválásnak, akkor óhatatlanul felkelti azt a gyanút, hogy az Egyház lényege és külső megjelenése között nagy különbség van. Azt a látszatot kelti, mintha az Egyház belső lényege sohasem valósulna meg, mintha az Egyház sohasem felelne meg igazában célkitűzésének.

Még nagyobb problémák közé kerülünk, ha félreértjük a Zsinat tanítását Krisztus titokzatos testéről. A Zsinat a Szentírás nyomán rámutat arra, hogy az Egyház látható felszínén belül isteni erő áramlik, isteni élet lüktet. Ez a tanítás azonban a kereszténynek szól, és nem a kívülállóknak. Ha ezt is fegyverként akarjuk felhasználni a kívülállók felé, ha az ő ellenvetéseikre egy titokzatos, láthatatlan valóságra hivatkozunk, akkor joggal ér minket a vád, hogy „idealisták" vagyunk. Ami az Egyházból érzékelhető, az gyarló, tehetetlen, vagy ellenszenves a kívülállók szemében; mi mást jelent ilyenkor a rejtett lényegre való utalás, mint üres kibúvót? A keresztényt joggal tekintik csalónak, vagy álomkergetőnek.

Az érvelés itt nem segít. A mai ateisták nem egyházellenesek,

nem gyűlölik a vallást. A mai ateisták csupán számon kérik az Egyháztól, hogy saját programját megvalósítja-e. A mai ateizmus humanista jellegű, s ez a humanizmus nem egyszerűen kedvtelés a számára. A modern kor fenyegető veszélyeket gyűjtött az ember feje fölé (atomháború, elmechanizálódás, elidegenedés stb.), s a mai ateisták sürgetve érzik magukat a humanizmus biztosítására. Az Egyházra úgy néznek, mint próbálkozásra a humanizmus útján, próbálkozásra, amely azonban csődöt mondott. Az Egyházat úgy vetik el, mint alkalmatlan, tehetetlen eszközt.

A humanizmus általános fogalom, s az ateisták nem is maradnak meg ennél az általánosságnál. A humanizmus az emberek közti helyes kapcsolatot jelenti. Ha itt is disztingválni akarunk az általános emberi és a konkrét jelenségek között, ugyanúgy az idealizmus vádja ér minket. Az általános emberi vonások éppúgy megfoghatatlanok, mint az ember „lelke mélyén rejtőző" vágyak. Ha a konkrétumokhoz nincs szavunk, a többire nem kíváncsiak.

Válasz a támadásokra

A fentiekből világos, hogy a válasz nem lehet a támadások visszautasítása, kidisputálása. Ha a programunkat kérik számon tőlünk, akkor a programot teljesítenünk kell. Ha idealistának neveznek, akkor a konkrétumokban kell mozognunk. Ha isteni kegyelemre, titkos belső lényegre hivatkozunk, akkor ezt a belső életet láthatóvá kell tennünk.

A kívülállók talán nem tudták világosan megfogalmazni az Egyház tehetetlenségének igazi okát. Ez az ok egy belső ellentmondás, vagy meghasonlás: az Egyház alapvetően, Krisztus szándéka szerint közösség (s kifelé valóban ezt a látszatot keltette), de sajnos nagyon is individualista vallásosság hatotta át. Az egyéni lelkiélet, az egyéni megszentelődés, az egyéni áhítat túl sok helyet kapott. A klerikalizmus, a centralizmus megbénította az igazi közösség kialakulását. Elvileg, teológiai tankönyvekben megvolt a közösségi vonás, de konkrét formákban ez alig volt érezhető. A Zsinat a Szentlélek indítására visszairányította az Egyházat a közösségi útra. De hogy mennyire a kezdetén vagyunk ennek, azt az mutatja, hogy a már megvalósult közösségi vonásokat mennyire félreértjük. A püspöki szinódustól mennyire féltik egyesek a pápa primátusát! A papok közös együttélésének felvetésénél mennyire mérlegelik egyesek a gyakorlati hasznot, mintha itt csupán taktikai változtatásról lenne szó! A

hívek bevonásától az egyházközségi életbe hány pap visszaborzad, az új liturgiát mennyien gáncsolják, vagy megnyomorítják! Nem vesszük észre, hogy valamilyen konkrétumban már meg kell valósulnia a közösségi jellegnek! Itt nem arról van szó, hogy ez vagy az a forma jó fogás-e, ügyes csalétek-e az emberek csábítására, hanem hogy az Egyház valóban azzá lesz, aminek lennie kell Krisztus akarata szerint?

A mai embert az élet minden vonatkozásában közösség veszi körül. Elszigetelt ember nem létezik és nem is létezhet. A mai ember boldogsága attól függ, hogy a közösség, amelyben létezik, boldogságot nyújt-e neki, vagy sem. Ha az Egyház tudja nyújtani az igazi közösség érzését valóságos, érzékelhető formában, akkor a mai ember is tagja kíván lenni ezeknek a közösségeknek. Ma itt még nem tartunk, de a feladatot megkaptuk Istentől.

A)

1. *„A jövevényt ne zaklasd!"* (Ez 22,21)

Roppant rossz érzés, ha sokáig tart, szinte kibírhatatlan, ha egy közösségbe belecsöppen az ember, és ott idegenként kezelik, nem fogadják be. Hát még ha ellenséget látnak benne, lenézik, gúnyolják, kinézik, elnyomják! Tönkre lehet tenni így emberek életét. Át kell gondolnunk ezt az ügyet, mert a keresztény embernek kötelessége, nemcsak, hogy „a jövevényt ne zaklassa", hanem hogy segítsen mindenkit beleilleszkedni új környezetébe. Ilyenkor van alkalom megmutatni, van-e bennünk szeretet, tapintat, jóindulat. Vagyis, hogy méltók vagyunk-e Isten szeretetére. Nekünk Isten országát kell építenünk, és abban nem érezheti magát idegennek senki.

Keresztény ember az ellenségeskedés, megvetés, lenézés leghalványabb árnyékát sem engedheti meg magának a nemzetiségekkel szemben. (Svábozás, zsidózás, tótozás stb.)

A családba, főleg jómódú családba került, „alulról" került vő vagy meny. A befogadott öregszülők. A magáramaradt testvér, nagynéni, aki hozzánk húzódott. Valamennyien jövevények közöttünk. Próbatétel számunkra, milyenné tesszük az életüket. Persze, érzékenyek. „Pedig nem bántjuk őket." De lehet bántó a légkör is. Ha nem érzem, nem érezzük a jövevényt közénk tartozónak, „mintha mindig közöttünk lett volna", akkor olyan a légkör, hogy csak érzékenykedést válthat ki. Mindig a jövevény a gyengébb, még ha gyengeségében hadakozik is. Legyen bennem annyi szeretet, amely segíti áthidalni a kétségkívül meglévő nehézségeket. Aki akarja, azt találékonnyá teszi a Szentlélek. De kérem-e ilyesmire? Ha kérném, nagyon kedves gyermeke lennék Atyámnak. Ha viszont pokollá teszem valakinek az életét, magam is kiérdemlem vele a poklot. Még ha úgy érzem is, hogy „én nem bántom".

Gondoljunk az összeszokott közösségbe került új tagokra (brigád). A más faluból jöttekre. Minden jövevényre, akivel össze-

hozott az élet. Érezzük át nehéz helyzetüket. Szeressük őket. Segítsük őket. A mennyek országában valamennyien jövevények leszünk. Úgy fogadnak majd bennünket, ahogyan mi fogadtuk a jövevényeket. Ne kelljen félnünk, hogy nem fogadnak be az örök hajlékba!

2. *Szeretet a gyakorlatban*

A szeretetről ítéltetünk, nincs ennél fontosabb problémánk és feladatunk. Szeretni nem elvontan kell, hanem nagyon is gyakorlatian. Nem elég egy elméleti humanizmus. A mai olvasmány két gyakorlati szeretet-problémára hívja fel a figyelmet. Gondoljuk át mind a kettőt, hogy megállhassunk majd a végtelen Szeretet tekintete előtt.

Egyik: Az özvegyek és árvák ügye, vagyis a magukramaradottaké. Ez az özvegy lehet saját apám, anyám vagy házastársak egyik szülője. Lehet özvegyen, gyámolítás nélkül maradt testvérem. Hogyan vagyok velük? Kihasználom, kizsákmányolom, kifosztom őket? Nem ritka dolog! Ha ilyenben vagyok bűnös, nincs az a sok ima és mise, amivel ezt ellensúlyozni tudom. Ha meg nem változom, ha mindent jóvá nem teszek, elvet az Isten. Százszorosat ígért minden jóságért. De százszorosan büntet minden gonoszságot. Persze nem elég a puszta „nincs semmi bajom velük" sem. A „semmi közöm hozzájuk" sem. A „nekem is van elég bajom" sem. A „nekem is megvan a magam családja" sem. Aki Jézusé akar lenni, abban Jézus lelkülete kell éljen. Szeretet! Gyakorlati szeretet! Amit magadnak kívánnál. Amit predikálni szoktál, ha mások hasonló helyzetéről van szó! Amilyen vagyok bárkihez, olyan lesz velem Isten. Ez nem puszta szó, ez az élet legkomolyabb realitása.

A másik ügy a kölcsön. Ne használj ki senkit! De te inkább engedd magad kihasználni, mint hogy kicsit is ridegszívű légy. Persze, okosnak kell lenni. Persze, a saját család az első. Persze, vannak szélhámosok, semmirekellő emberek. De aki csak ezt hajtogatja, akire soha senki nem számíthat, akinek csak a maga baja fáj, az miért nevezi magát kereszténynek? Miben más, mint bármelyik pogány? Ha őszinte hitem lenne, boldogan segítenék erőmön felül is, bárkinek. Mert tudnám, hogy Istent nagylelkűségben felülmúlni nem lehet. A jószívűnél jobb üzletet nem csinál senki. Ha hitem lenne. Sajnos, csak önző okosságom van. De mire elég ez?

Mi legtöbben különbnek tartjuk magunkat másoknál. Pedig

nem vagyunk. Csak kellene lennünk. Tudományban, művészetben, sportban kit fogunk felülmúlni? De szeretetben meg kell próbálnunk. Jézus mondta, miről ismeri meg tanítványait: Hogy szeretik egymást. Mint ő szeretett bennünket. Aki mindent odaadott, még az életét is.

3. *A szeretet egyik alapeleme*

Az ítéleten annyit fogok érni Isten szemében, amennyit adtam az embereknek. A szeretet a főparancs. De szeret-e az, aki olyasvalamit, ami semmibe sem kerül, de nagy-nagy örömet okoz, és még hozzá meg is jár az illetőnek, mégsem adja meg neki? A megbecsülésre gondolok. Milyen jól esik nekünk! Gyermekkorunkban hogy vágytunk dicséretre! A munkánkkal kapcsolatban elismerésre. A szülők egy kis megbecsülésre. Hányszor adott az elismerés szárnyakat valamennyiünknek. Hiánya viszont letör, elkedvetlenít, megrontja örömeinket, elsötétíti a Napot az égen.

Amit magadnak akarsz... A megbecsülést mindenki akarja, tehát mindenkinek meg kell adnia mindenkinek. Tiszteletet a beszédmódban, bárkiről van szó! Apró és nagy érdemeket észrevenni! Mindent megköszönni! A jót mindenkiről könnyebben kell feltételeznünk, mint a rosszat. A jót kell jellemzőnek tartanunk, nem azt a néhány hibát.

Nem szeretnek? Nem jó körülöttem a légkör? Talán könnyen lehetne segíteni rajta. Cak egy kicsit több megbecsülést kellene mutatnom az emberek iránt.

Olcsó, de mégis nehéz. Önmagamat kell legyőznöm hozzá. Azt az ostoba és makacs érzésemet, hogy többet érek másoknál. Persze, mindenki talál legalább egy nézőpontot, amelyből tekintve valóban felette van egy bizonyos valakinek. De hát nem egy nézőpont van a világon. Bizony, mi csak magunkat akarjuk észrevenni. Másokat nem, csak a hibáikat.

Jézus példája: Judást barátjának nevezte. A szamariai bűnös nővel, Magdolnával, az őt arculütő szolgával milyen udvarias! Pedig ő igazán minden nézőpontból magasan felette volt mindenkinek. Ő igazán felülről nézhetett minden embert. De mindenkiben meglátta az embert, aki megbecsülést érdemel, és meglátta azokat a tulajdonságokat, amelyek megbecsülésre méltók.

Ha megkérdezi majd ítéletkor az Úr, mit adtam az embereknek, bár legalább ennyit felhozhatnék: Uram, én őszintén megbecsültem mindenkit. Az ilyen embert meg fogja becsülni Jézus, mert magára ismer benne.

4. *Ha kihűl a szeretet*

A házassági válásról beszéljünk. Hogyan is szokták mondani? „Nem szeretik már egymást. Mást szeret. Megismerte az igazi szerelmet."

Kétféle a szeretet, ösztönös és szellemi. Házasságnál az ösztönösnek szerelem a neve. Ez lehet kiindulópont, felhívja a figyelmet, vonz valakihez. Később lendítő erő, színesítő, az élet sója, szebbé tevője. De a szellemi, az akarati, tehát a sajátosan emberi szeretet felé kell lendítenie, azt kell színesítenie, azt kell szebbé, teljesebbé tennie. A szerelem önmagában sohasem teljes, nem egészen emberi. Főleg nem olyasvalami, ami kimondhatja a végleges döntést. Már a párválasztásnál sem. Bármilyen nagy szerelem ellenére is lehet a házasság nagyon nem okosnak látszó (túlságosan nagy különbség korban, műveltségben, érdeklődésben, beállítottságban, világnézetben, természetben, távlati vágyakban stb.). Természetesen nem egyszer és nem egyetlen egy iránt támad szerelem az emberek nagy többségében. Okosan kell tehát latolgatni és bölcsen válogatni.

Ha pedig döntött valaki, és házasságot köt, minden erejükkel kell mindkettőjüknek a szerelem alapjáról átlendülni az emberi, a szellemi szeretetbe, hiszen ez teszi egyedül emberivé kapcsolatukat.

És ha már nem szeretik egymást? Ez csupán azt jelenti, hogy kihűlt a szerelem. De nem a lényeges szeretet kihűlését. Mert az az akarattól függ. Aki megmaradt a szerelemnél, annak eltűnésével új partnert keres, házastársát elhagyja, az Isten országa szempontjából végeredményben mindegy, mit csinál. Az ilyen ember úgysem Istené. Ösztönlény, az ember színvonala alá került valaki. Ha mégis azt mondjuk, hogy jobb a házasságát fenntartani, azt amiatt a remény miatt mondjuk, hogy meg fog térni, megtanul igazán szeretni, és akkor roppant nehéz az ügy, ha ott van már egy új élettárs.

„Mást szeret, megismerte az igazi szerelmet." Ha az álfennköltséget elhagyjuk, akkor ezt kell mondani: Nem volt becsületes. Engedte, hogy egy kísértő érzelem kialakuljon benne a házastársi becsület ellenére. Hogy ez az ösztönös új érzés felhatalmazza a válásra, új házasságra? Ha így lenne, akkor minden ösztönös vágy felhatalmazna a vágy szerinti cselekvésre: Gyilkos vágyban szabad lenne gyilkolni, akinek kedve van, üssön, hiszen „őszintén" dühös. „Őszintén" szereti a szeszt, tehát joga van lerészegedni? A szerelem joga? Akkor joga van minden indulatnak. Nem, bármilyen bűnös vágyat, a bűnös szerelmet is le

kell győzni, az alkalmat kerülni. És az adott szóhoz, melyet eskü, sőt Isten kötése erősít, hűnek kell maradni. Ez az emberi, nem a szerelem trónraemelése.

B)

1. *„Egybegyűjtöm őket a föld határairól"* (Jer 31,8)

Isten első választott népének tagjai mindig érezték összetartozásukat, bármilyen messze szóródtak szét a világba. És szép álmuk volt, hogy egyszer összegyűjti őket az Úr, az ő Istenük. Persze álom és akarat között sokszor mély a szakadék. Jézus mondta, hogy sokszor akarta őket Isten egybegyűjteni, de ők nem akarták. Nem a területi összegyűjtést nem akarták, hanem az egyetértő, Isten hitében és szeretetében való egységet. Pedig enélkül a területi vagy állami egység értéktelen.

Mi vagyunk az új választott Isten-népe, a jézusiak. Vallásunk nem a miénk, nem a magyaroké. Jézus vallása mindenkié. Mindenkit egybegyűjt a föld határairól. Lenyűgözően felséges és kimondhatatlanul boldogító lesz, mikor Jézus visszajön, és egybegyűlünk valamennyien, akik őt szerettük, akik benne éltünk, akiket az ő Lelke vezérelt és éltetett. És mi leszünk Isten örökké boldog országa! Szeretetben és istenlátó boldogságban egyek az Úrral és egymással, mindörökre.

Egyéni üdvösségem csak ebben a szent közösségben valósulhat meg. „Privátim" senkit sem fogad Istenünk. Csak „egybegyűjtve a föld határairól". Akinek ez nem tetszik, aki nem szeret „közösködni", az kimarad. Nemcsak a közösségből Krisztusban, hanem így az üdvösségből is. Hogy akarok-e egy lenni testvéreimmel, mint Jézus misztikus testének tagja, azt nem akkor kell majd eldöntenem, hanem most.

A szentmise kánonjaiban imádkozik a pap, hogy Istenünk gyűjtsön egybe valamennyiünket a Szentlélek által, hogy egy test, egy lélek legyünk Krisztusban. Mikor ezt halljuk, lelkünkben omoljanak össze a templom falai, és lássuk egyben Jézus minden gyermekét, bárhol élnek szétszóródva a világban. Érezzem egynek magam velük, akikkel egy vagyok Krisztusban. Érezzek velük szolidaritást, és vágyat a végső, látható egyesülésre. Szokjam meg, hogy imádkozzam azokért, akik bárhol a világon szükségben vannak (háború, árvíz, földrengés, éhínség stb.). A Miatyánk és a többi többesszámú imát öntudatosan imádkozzam töb-

besszámban, belefoglalva mindenkit, aki Jézusé, bárhol a világon.

És persze, akikkel együtt élek, együtt vagyok misén, elsősorban azokkal érezzem és ápoljam az összetartozást. Ennek nagy eszköze a magyar mise. Azzal szoktuk visszasírni a latint, hogy míg az volt, bárhova mentünk a nagyvilágban, a misén mindig otthon éreztük magunkat. Csakhogy aki nem akar bekapcsolódni a közös imába, nem hajlandó együtt imádkozni testvéreivel, az nagyon világosan megmutatja, hogy saját templomában sem érzi otthon magát. Itt is előkelő, félrehúzódó idegen. Miért éppen Japánban vagy Dél-Afrikában akarunk „otthon lenni"? Aki otthon érzi magát magyar hittestvérei között, otthonra lel, ahol csak Jézussal együtt imádkoznak a hívek, bármilyen nyelven teszik is.

2. *Ami lényegeset el lehet mondani a papról*

Azt elolvastuk a mai szentleckében.

„Minden főpapot (papot is természetesen) emberek közül választanak." Miért kívánjuk tehát, hogy több legyen embernél, hogy több legyen a legnagyobb szenteknél? A szentek vétkeztek, sok hibájuk volt. A paptól miért várunk teljes tökéletességet? Miért alakítunk ki magunkban olyan eszményképet a papról, hogy azzal összehasonlítva minden pap, legalábbis akit közelebbről megismerünk, könnyűnek találtassék? Ember, mint mi. Szabad rossznak lennie? Nem. De nekünk többieknek sem szabad! Amit megbocsátunk egymásnak, önmagunknak, azt meg kell bocsátanunk a papnak is. És főleg nem a magunk bűnei igazolásául szolgálnak a papok bűnei, gyengeségei. A pap emberek közül van, és ember is marad. Hogy jobb papok legyenek, ahhoz az embereknek általában kell jobbaknak lenniök, hogy könnyebben válogathasson az Úr.

„Arra rendelik, hogy az Isten tiszteletében képviselje az embereket." Nem mindegy, hogyan tisztelem Istent. Úgy kell bemutatnom hódolatomat, ahogyan ő kívánja, ahogyan neki kedves. Már csak ezért is kellenek papok, akiknek az a dolguk, hogy Isten tetszése szerinti tiszteletadást tanuljanak és végezzenek. Különben sem elég egyénileg tisztelni Istent, ő közösségnek akar bennünket, arra is teremtett, a közösségi istentisztelet kötelező, így rendelte az Úr. Ebből a szempontból is kellenek papok, akik összefogják és képviselik a közösséget.

„Áldozatot mutasson be a bűnökért. A népért is és saját vétkeiért is." Isten csak Jézus áldozata miatt fordul kegyesen fe-

lénk, csak a keresztáldozat miatt fogad el bennünket. A keresztáldozat megújítása a szentmise. Ehhez kellenek papok. Áldozat nélkül nem fogad el Isten, Jézus rendeléséből pedig nincs áldozat pap nélkül.

„A tisztséget magától senki nem vállalhatja, csak akit Isten meghív." A papság hivatás. Természetfeletti isteni hívás kell hozzá. Ennek a meghívott tudatára ébred valami módon. De a hivatás végső pecsétjét az egyház adja, az apostolutódok, a püspökök döntése révén. Csak az általuk felszentelt pap igazi pap, csak az mutathatja be Krisztus áldozatát. Más hiába tanulna meg misézni hibátlanul, az általa végzett szertartás sohasem lenne mise, mert a kenyér és bor csak a felszentelt szavára lesz Jézus testévé, vérévé.

És még valami: „Olyan valaki, aki megértő tud lenni a tudatlanok és tévelygők iránt, hiszen őrá is gyengeség nehezedik." Nem megbotránkozni és mérgelődni kell a papok bűnei, tökéletlenségei, hiányos felkészültsége miatt. Inkább örülni kell, hogy olyanokat rendelt papjaiul az Úr, akik saját tapasztalatuk folytán is megértőek tudnak lenni velünk szemben, akik semmivel sem vagyunk jobbak náluk.

3. *„Krisztus sem önmagát emelte főpapi méltóságra"* (Zsid 5,5)

„A (papi) tisztséget magától senki sem vállalhatja, csak akit Isten meghív." Természetes ez a pap feladatából: „Arra rendelik, hogy az Isten tiszteletében képviselje az embereket." Döntő tehát, kit fogad el Isten.

A papokat Isten úgy hívja meg, hogy a hivatás tudatát kelti fel bennük. Krisztust nem így hívta Isten. Jézus nem meghívás folytán, hanem lényegénél, személyénél fogva pap, főpap. Isten e szóval emelte főpapságra: „Fiam vagy, ma szültelek." (Ez a „ma" jelzi a Fiú örök, nem időben történő születését az Atyától.) A pap közvetítő Isten és ember között. Ki lehetne tehát inkább pap, mint az, aki egy személyben Isten is, ember is, valóságos Isten és valóságos ember, tökéletesen egy személyben? Jézus ilyen „született Főpap". Az ő áldozata aztán igazán méltó Istenhez, hiszen áldozata Isten áldozata.

Jézus főpapsága olyan tökéletes, hogy azt felülmúlni egyszerűen lehetetlen. Áldozatát felülmúlni lehetetlen. Jézus főpapsága és áldozata olyan tökéletes, hogy hozzá viszonyítva minden papság és minden áldozat semmi. Ha ilyen Főpap jelent meg a földön, és mutatta be áldozatát, akkor más főpap, más pap és más áldo-

zat már nem Isten tiszteletére, hanem megbántására lenne. El is törölt, el is tiltott Isten minden papságot és minden áldozatot. Jézusé örök és örökre elég.

Hogy ma is vannak papok, van áldozat? Más áldozat nincs az igaz vallásban, csak Jézus áldozata. A szentmise, egyházunk áldozata Jézus áldozata, a keresztáldozat megújítása. Nem is megismétlése. Jézus egyetlen áldozata felülmúlhatatlanul örökre elég. Megismételni sem kell. Csak megújul, újra jelenvaló lesz a szentmisében.

És más pap sincs egyházunkban, csak Jézus. A miséző, szentségeket kiszolgáltató papok valamennyien Jézus egyetlen papságának részesei, köztünk járó Jézus valamennyi. Ezért nem így változtatják át a kenyeret: Ez Jézus teste. Hanem: Ez az én testem. Jézus szól belőlük.

4. *„Vele tartott az úton"* (Mk 10,52)

Méltó rá Bartimeus, Timeus fia, hogy megjegyezzük a nevét. Örök példaképünk ő, hogyan kell közelednünk Jézushoz.

Mindenekelőtt hittel: „Jézus, Dávid fia!" A bajban mindenki fohászkodik, a hitetlen, a vallástalan, a pogány is. Valami ködös támaszkeresése ez a megfoghatatlanban annak, aki a foghatóban nem remél már segítséget. De ez még nem hit. Csak az hisz, aki kétkedés nélkül biztos benne, hogy Jézus „Dávid fia", vagyis az Isten által küldött egyetlen Megváltó és Üdvözítő, Isten „mindent elmondott" követe.

Aztán kell állhatatosság. „Többen csitították, hogy hallgasson. Ő annál hangosabban kiáltotta: Dávid fia!" Csitítja az ember imájának buzgóságát a saját lustaság, kishitűség, a környezet rossz hatása, és ezernyi más. Állhatatosságommal kell megmutatnom igazi hitemet és bizalmamat. „Menj, a hited meggyógyított." Nem elég „megemlíteni" egyszer-kétszer az Úrnak, mit szeretnék. Az állhatatosságban egyre mélyülő hit és bizalom kell.

„Könyörülj rajtam!" Nem azt kiáltozta, hogy látni akar. Szeretett volna látni. De ezt csak Jézus egyenes kérdésére mondta kifejezetten, mikor Jézus már felhatalmazta, bátorította rá. Addig általánosan kért: „Könyörülj rajtam!" Benne van ebben a tiszta hit: Rábízom magam Jézusra. Ő tudja, mire van szükségem, mi jó nekem. Ez a feltétlen, mert feltételeket nem szabó bizalom.

És ami a legfőbb: „Visszakapta látását és vele tartott az úton." Nemcsak meggyógyult, de vele tartott. Mi kérni szeretünk, várunk tőle, de nem akarunk vele tartani. Pedig hiába gyógyít meg.

Hiába ad mindent, mindez semmit sem használ, ha nem akarok vele menni. Ha semmit nem kapnék tőle, de vele mennék, megnyerném a mindent. Mert aki vele tart, az ott lesz, ahol ő van.

C)

1. *Készséges lélek, megalázkodó imádság*

„Ki készséges lélekkel imádja Istent, elfogadásra talál." Istent sokan imádják. A templomban is, lelkük magányában is. De nem mindegyikünk talál elfogadásra. Csak az közülünk, akinek készséges a lelke. Kérnünk kell Urunkat, hogy ha már felkeltette bennünk az imádság szellemét, adja meg hozzá a lélek készséget is.

Mit jelent ez a készség? Istent imádni annyi, mint elismerni legfőbb Urunknak. Készséges lélekkel elismerni őt azt jelenti, hogy kész vagyok eszerint élni, cselekedni is. Mert elméletben vagy szóban, összetett kézzel vagy térdelve Uramnak vallani Istent, ez is valami, de nem elég. A mindennapi, állandó magatartásom kell, hogy Úrnak ismerje el Istent. A következetlenség olyan tökéletlenség, amely kettétöri az embert. Ilyen következetlenség imádkozni, Úrnak vallani Istent, azután pedig úgy élni, mintha a magam akarata, vagy a pénz, a has, a szenvedély lenne a legfőbb parancsolóm. Készséges lelket adj, Istenem!

„A megalázkodó imádsága nem tágít, míg a Magasságbeli rá nem tekint. Az Úr nem késlekedik." Hát igen, jó lenne úgy imádkozni, hogy szavunk áthatoljon a felhőkön. Meg kell alázkodnom, és ilyen nagyerejű lesz az imám. Megalázkodás: Isten az Úr, és én csak semmi vagyok előtte. Tehát rábízom magam, nem türelmetlenkedem, nem lázongok, nem követelőzök, legyen, ahogyan ő akarja. Semminél is kevesebb vagyok: Elvetemült bűnös, bűnbánat, elégséges bűnbánat nélküli megátalkodott bűnös. Álalázat, viszolyogtató magatartás ez? Sajnos, a legvalódibb valóság. A legjobb is közülünk tele van szennyel. Aki ezt elismeri, csak az igazat vallja. Irgalmazz nekem, szegény bűnösnek. Azt hallgatja meg leghamarabb Isten, aki nem is merészel mást kérni, mint irgalmat, hiszen érzi, hogy minden büntetést megérdemel. Az ilyennek imája „meg nem nyugszik, míg oda nem jut" a Magasságbelihez.

Mindennap imádkozunk, mégis tanulnunk kell az imát életünk végéig. Készséges és alázatos lélek, milyen nehéz is így imádkozni!

2. *Csak az nyer, aki kockáztat*

A keresztény élet nem kockázatmentes élet. Itt nagyon sokat lehet veszíteni. Gondoljunk csak Szent Pál apostolra! Aki valamit is ismer életéből, az megérti, mi az, kockáztatni Isten országáért. Mit tett fel erre az életre Pál apostol? A nyugalmát, a megbecsültségét, a megélhetését, a testi épségét, az életét. Végig lehet mondani. Egy szóval kifejezhető: Mindent. Még azt is tűrte, elviselte, hogy saját hittestvérei, keresztény hívei is ellene forduljanak, gyanúsítgassák, vádolják, cserben hagyják. Mindent, de mindent rátett a nagy tétre. Mit akart nyerni? Csak kettőt: Hogy teljesíthesse, amit Isten rábízott, és hogy átmentse az Úr mennyei országába.

Kereszténynek lenni, nem névszerint és nem ímmel-ámmal, hanem valóságosan, ez a legnagyobb merészség a világon. De a tét se mérhető semmi máshoz: Részvétel Isten életében, mindörökre. És a győzelem, a nyereség biztos, ha valóban feltettem mindent. Ez nem szerencsejáték. „Készen vár rám az igazság győzelmi koszorúja." Ez az egy valami, amire érdemes rátenni az életet. És ha el akarom nyerni, rá is kell tennem az életemet. Fillérekért kapom meg a Mindent. A Mindenért mindent kell fizetni.

3. *A beképzelt nem tud szeretni*

A mai evangélium is végeredményben a szeretetre int és oktat. Mert a gőgös, beképzelt, felfuvalkodott nem tud szeretni.

Nem tudja szeretni Istent. Először mert hiányzik belőle a szeretet egyik motívuma, a hála. Úgy érzi, nem szorul senkire, Istenre sem. Persze ez nem így van, és jaj neki, ha Isten látványosan érteti meg vele, hogy mire megy nélküle.

Nem tud szeretni azért sem, mert úgy érzi, tiszta a lelkiismerete. Technikája a következő: Kiválaszt néhány bűnt, azokat kerüli, a többit egyszerűen nem veszi tekintetbe. Az ilyen aztán követelőzően lép fel Istennel szemben, elismerésre várva, kérkedve. Nem érzi az Úr megbocsátó szeretetét, nincs ami szeretetre indítsa. Boldog, aki érzi a valóságot, hogy ti. gyenge, elesett, bűnös. Mert az ilyen megérezheti, hogy Isten jóságos, szelíd, irgalmas. Megtanulja szeretni Istent, és ez a legnagyobb boldogság.

A gőgös nem tudja szeretni az embereket sem. Úgy érzi, nem szorul rájuk. Ha kiszolgálják, természetesnek veszi, de hite szerint meglenne nélkülük is. Aztán lenézi az embereket, mert másban aztán észreveszi a hibákat. Mert lenézi, le is kezeli, és nyu-

godtan sértegeti embertársait. És ki kér az ilyen ember szeretetéből? Nem szeretet az.

Aki meg akar tanulni szeretni, tanulja meg a vámos imáját. Addig próbálgassa, míg őszintén tudja mondani: Bocsáss meg nekem, szegény bűnösnek!

4. *Örülj, hogy nem kell ítélned!*

A mai evangélium farizeusa nemcsak az alázatosság erénye ellen vétkezett, hanem a józan ész ellen is. Három ítéletet is mondott ki imájában: A vámosról, önmagáról és kettejük értékviszonyáról. Mindhárom ítélet a józan ész ellen van, mert nincs ember, aki képes igaz ítéletet mondani bárkiről, beleértve önmagát is.

Amikor Jézus lelkünkre kötötte: Ne ítéljetek, nemcsak a köteles szeretet miatt kívánta ezt tőlünk. Akkor úgy mondta volna, hogy ne ítéljünk szeretetlenül. Azért tiltotta el egészen az ítélkezést, mert ő ismerte az embert, és tudta, hogy emberi ésszel igazságosan ítélni, ez egyszerűen lehetetlen.

Ha másokról ítéletet mondok, kedvezőt vagy kedvezőtlent, mindegy, az csak a valóság erőszakos leegyszerűsítése révén lehetséges. Vagyis úgy veszem, hogy az illetőnek csak egy-két tulajdonsága van. Pedig az ember nagyon is komplikált lény, kijegecesedett tulajdonságai sincsenek. Ha valamire igaz a „minden változik" elve, az ember magatartására elsősorban az. Aki csak egy kicsit józanul elgondolkozik ezen a dolgon, be kell látnia, ember az emberről a valóságnak megfelelően még részleteiben, még egy-egy ügyre vonatkozóan sem tud valós ítéletet mondani, hát még az egész emberről! Aki magát képesnek tartja az ítélkezésre, az végtelenül naiv lélek. De ha képtelenek vagyunk ítélkezni, akkor miért ítélkezünk? Nem hiszem, hogy azok, akik kénytelenek legalább egyes ügyekben ítéletet mondani, a bíróságok tagjai, örülnének, hogy ők ítélkezhetnek. Azt meg biztosan nem gondolják, hogy abszolúte igazságos az ítéletük, csak azt, hogy a jogszabályoknak megfelelő. Bár ebben sem egészen biztosak, ezért van fellebbezés, perújrafelvétel, törvényességi óvás. Sokszor örülnének a bírák, ha nem kellene ítéletet mondaniok. Én miért ítélek eleveneket és holtakat kéretlenül is?

Magamról sem tudok ítélni. Pedig pontosan tudom, mit csináltam. De hogy miért, azt már nem mindig tudom. Amit hangosan mondok a miértre, azt sokszor magam sem hiszem el. De ha egészen őszintén meg akarnám mondani, hát tudnám? Még a gyó-

násban is, ha valaki nagyon őszinte akar lenni, csak „talán" és „valószínűleg" tudja önmagát megítélni. Ha valaki saját tetteit teljes biztonsággal ítéli, az egyszerűen felületes és kicsit ostoba ember.

És ezek után merjem összehasonlítani magam másokkal? Sajnos, merjük. A szeretet ellenében, a józan ész ellenében. Az okos ember érzi, hogy két veszekedő kisgyermeke között sem tud igazában igazságot tenni, azért inkább csak inti őket. Pedig azok a csöppségek igazán egyszerű lények.

Ha okos vagyok, józan vagyok, minden ítéletet Istenre bízok. Én magam még véletlenül sem ítélkezem. Magamról is csak vallomást teszek, abban a tudatban, hogy az sem biztos, hogy megfelel a teljes valóságnak. Ha ítélkezésről van szó, egyetlen biztos gondolatom és mondatom lehet: „Isten, irgalmazz nekem, bűnösnek!"

ÉVKÖZI 31. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Mal 11,14b—2,2b; 8—10): *„Nagy király vagyok én, úgymond a seregek Ura, és rettegik nevemet a nemzetek között. Nos tehát ez a parancs hozzátok, papok: Ha nem akartok hallani és nem akarjátok megszívlelni, hogy megadjátok nevemnek a dicsőséget, úgymond a seregek Ura, akkor ínséget bocsátok reátok.*
Ti letértetek az útról és sokakat megbotránkoztattatok tanítástokkal; megszegtétek Lévi szövetségét, úgymond a seregek Ura. Ezért én is megvetésre méltókká és alávalókká tettelek titeket az egész nap előtt, minthogy nem jártatok utaimon és személyválogatók voltatok a törvénykezésben.
Vajon nem egy atyánk van-e valamenyiünknek? Vajon nem egy Isten teremtett-e minket? Miért veti meg tehát egyikünk a másikát, megsértve atyáink szövetségét?"

„Letértetek az útról és sokakat megbotránkoztattatok tanítástokkal." A próféta rámutat, hogy a papok feladata nem csupán az áldozat bemutatása, hanem az is, hogy a népet megtanítsák az Úr törvényeire és buzdítsák is annak megtartására. Személyválogató magatartásuk csökkentette az emberek szemében Isten törvényének tiszteletét. Nekik lenne elsősorban feladatuk, hogy éppen a személyválogatás nélküli törvénykezéssel is a közös atyán (Ábrahám) és teremtőn alapuló összetartozás lényegi egyenlőség tudatát alakítsák ki az emberekben.

II. OLVASMÁNY (1 Thes 2,7b—9; 13): *„Testvérek, olyan szelíden viselkedtünk körötökben, mint a gyermekét gondozó anya. Annyira közel álltatok szívünkhöz, hogy nemcsak Isten evangéliumát, hanem életünket is nektek akartuk adni. Ennyire megszerettünk benneteket! Emlékezhettek, testvérek, fáradozásunkra és kemény munkánkra. Éjjel-nappal*

dolgoztunk, hogy senkinek se legyünk terhére. Így hirdettük nektek az Isten evangéliumát. Szüntelenül hálát adunk az Istennek, hogy amikor az Isten tanítását hallottátok tőlünk, nem úgy fogtátok fel, mint emberi tanítást, hanem mint az Isten szavát, ahogy valóban az is. Bennetek is hatékonynak bizonyul, akik hittetek."

Pál a jó tanító, aki önzetlenül, áldozatosan és jó példát is adva hirdette az evangéliumot. Apostoli lelkülete is hozzájárult ahhoz, hogy a tesszalonikaiak valóban úgy fogadták tanítását, mint Isten igéjét, mert az emberi személy egészen háttérbe szorult, átadta magát Istennek, hogy igazságának és szeretetének minél alkalmasabb eszköze legyen. Az Isten igéje átalakította Pált, és a hívekben is hatékonynak fog bizonyulni: Jézus mintájára alakítja át őket, annál inkább, minél előbb hittel fogadják.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 23,1—12): *„Az időben Jézus a tömeghez és tanítványaihoz fordult szavaival: Mózes székén az írástudók és a farizeusok ülnek. Tegyetek meg és tartsatok meg tehát mindent, amit mondanak, de cselekedeteiket ne kövessétek, mert tanítják ugyan, de nem váltják tetté. Súlyos és elviselhetetlen terheket kötnek egybe és teszik az emberek vállára, ők maguk azonban egy ujjal sem akarják mozdítani azt. Minden tettüket az vezeti, hogy lássák az emberek. Szélesre szabják imaszíjukat, megnagyobbítják ruhabojtjukat. Szeretik a főhelyeket a lakomákon és az első székeket a zsinagógákban, az üdvözléseket a tereken és ha az emberek rabbiknak nevezik őket. Ti ne hívassátok magatokat rabbinak, mert egy a ti mesteretek, ti pedig mind testvérek vagytok. Ne nevezzetek senkit atyának a földön, mert egy a ti Atyátok, aki a mennyben van. Ne nevezzenek titeket tanítóknak, mert egy tanítótok van: Krisztus. Aki nagyobb közületek, az a szolgátok lesz. Aki magát felmagasztalja, megalázzák, aki magát megalázza, felmagasztalják."*

Az írástudók és a farizeusok tanították a népet Isten törvényére. Jézus két kifogást emel ellenük: a törvényt megtetézik saját előírásaikkal és így elviselhetetlenül nehéz lesz és másrészt a törvény lényegét, szellemét megtagadva üres külsőségekben merül ki a vallásosságuk, mert vallási gyakorlataikkal önmaguk és az emberek előtt akarnak tetszelegni. Az imaszíjak a homlokon és a balkaron azokat a kis dobozokat tartották, amelyekben a legfontosabb törvények voltak leírva. Így tartották szemük előtt Is-

ten törvényét. Jézus rámutat, hogy a 2 Móz 13,9-ben található előírásnak ilyen megtartása éppen úgy értéktelen, mint a megnagyobbított kék ruhabojt, melynek az volt a rendeltetése, hogy Isten törvényére emlékeztesse az embert. Mindez féktelen érvényesülési vágyukat elégíti ki. Jézus tanítványainak nem így kell az emberek előtt az új törvényt képviselniök. Inkább a testvéri viszonyt igyekezzenek kialakítani hallgatóikkal. Atya, mester igazában Isten és a Messiás, mint az élet és igazság forrásai. Az igazi apostol nem önmagához akarja irányítani hallgatóit, hanem Jézushoz, ill. az Atyához.

Pál tökéletesen megvalósította a Jézus által megrajzolt ideális apostolt. Aki ránézett, hallgatta, annak Jézusra kellett gondolnia, Jézussal kapcsolatban állást foglalnia. Élt ő, de már nem ő élt, hanem Jézus élt benne. Töltekezzünk úgy Jézussal a szentmisében — az Ige és a Kenyér által —, hogy egyre inkább Vele találkozzanak bennünk mindazok, akikkel összehoz az élet. Minden igazi keresztény élet hitelesítő pecsét az evangéliumon a kívülállók szemében.

B)

I. OLVASMÁNY (5 Móz 6,2—6): *„Így szólt Mózes a néphez: Teljes életedben féld az Urat, a te Istenedet s megtartsd minden parancsát, melyet én neked, fiaidnak és unokáidnak meghagyok, hogy hosszú legyen élted. Halld tehát Izrael s vigyázz, tedd meg, amit az Úr megparancsolt néked, hogy jó dolgod legyen és felette megsokasodjál azon a tejjel s mézzel folyó földön, amint az Úr, atyáid Istene megígérte néked. Halld Izrael: az Úr, a mi Istenünk egy Úr! Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes erődből. Legyenek ezek az igék, melyeket ma megparancsolok néked, a szívedben."*

Isten a földi életre vonatkozó ígéreteket tett a népnek, amennyiben parancsait megtartja. Mózes ezeket a nép emlékezetébe idézi. Nem az egyén, hanem a nép áll a középpontban, az egyén annyiban, amennyiben a népnek tagja.

A „Halld Izrael" kezdetű rész az az imádság, melyet a törvény szerint minden zsidónak napjában kétszer kellett elimádkoznia. (Semá Jiszraél). Ezt írták később az imaszíjra. Osztatlan szívvel és egész valónkat átfogóan kell Istent szeretni — mondja a parancs. Annyira, amennyire csak tudjuk. Érdemes megjegyezni,

hogy a felebarát iránti szeretet parancsa dativus-os vonzattal áll, míg az Isten iránti szeretet accusativus-szal. Az elsőt tehát így lehetne fordítani: tanúsíts szeretetet, jóakaratot, segítőkészséget felebarátoddal szemben, míg a második: szeresd az Istent. Ez utóbbi tehát érzelmi tartalommal is bír, személyes jellegű, míg az előbbi a segítő készséget sürgeti csupán és tárgyi vonatkozású.

II. OLVASMÁNY (Zsid 7,23—28): *„Testvérek, az ószövetség idején nagy számban voltak papok, mivel a halál következtében nem maradhattak meg. Ő viszont örökre megmarad, s így papsága örökké tart. Ezért mindörökre üdvözítheti is azokat, akik általa járulnak az Isten elé; hiszen örökké él, hogy közbenjárjon értünk.*
Ilyen főpap kellett nekünk: szent, ártatlan, szeplőtelen, a bűnösöktől elkülönített, aki fölségesebb az egeknél. Ő nem szorul rá, mint a többi főpap, hogy naponként először saját vétkeiért mutasson be áldozatot s csak azután a nép bűneiért. Egyszer s mindenkorra megtette ezt, amikor magát föláldozta. A törvény tehát gyarló embereket rendel főpappá, az eskü szava azonban, amely a törvényt köttette, magát az örökre tökéletes Fiút."

Jézus örökké él, így papsága is örökké tart. A változást a zsidók fogyatkozásnak, gyengeségnek tartották. Krisztus változatlan élete és papsága eleve felsőbbrendűségét mutatja a régi papsággal szemben. Az örök élet birtokosa örök közbenjáró, aki az örök életet meg tudja szerezni azoknak, akikért közbenjár, akik elfogadják Őt közvetítőnek Isten felé. Áldozatának értékét végtelen naggyá teszi szentsége, ártatlansága, szeplőtelensége, melyek mind következményei, részletmegnyilvánulásai annak a ténynek, hogy magasabb az egeknél. Végtelen értékű áldozatának — mely érték azzal sem csökkent, hogy saját vétkeiért kellett volna áldozatot bemutatnia — szüntelen felajánlása, közbenjáró alkalmazása valóban alkalmas az örök élet megszerzésére. Isten a papságot törvény által rendelte, és ezt a törvényt bármikor meg is szüntetheti. Fiának magasztos papságát viszont esküvel ígérte, lekötelezte tehát magát, szavát adta, hogy örökké megmarad. „Megesküdött az Úr és nem bánja meg: „Pap vagy te mindörökké, úgy, mint Melkizedek." (Zsolt 109 [110], 4).

AZ EVANGÉLIUM (Mk 12,28b—34): *„Az időben egy írástudó Jézushoz ment és megkérdezte tőle: „Melyik az első a parancsok közül?" Jézus így válaszolt: „Ez az első: Halljad Izrael, az Úr, a mi Istenünk, az egyetlen Úr. Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből. A második így szól: Szeresd embertársadat, mint sajátmagadat. Ezeknél nincs más nagyobb parancs." Az írástudó helyeselte: „Valóban jól mondtad, Mester, hogy Ő az egyetlen Isten és hogy rajta kívül nincs más. Meg hogy őt teljes szívből, teljes elméből és teljes erőből, embertársunkat pedig mint sajátmagunkat szeretni többet ér minden égő vagy bármi más áldozatnál." Jézus az okos beszéd hallatára megdicsérte: „Nem jársz messze az Isten országától" — mondta neki. Több kérdést már nem mertek neki föltenni."*

Vö. Évk. 15. vas. C); 30. vas. A).

Az hiányzott az írástudónak, hogy felismerje Jézusban az örök és igazi Főpapot, az egyetlen közvetítőt Isten és ember között. A teljes, felszabadító szeretethez az erőt Ő adja meg. Ő állítja elénk éppen kereszttáldozatában — és annak megújításában, a szentmisében — az Isten szeretetének olyan felülmúlhatatlan jelét és bizonyságát, ami viszontszeretetre kell, hogy indítson bennünket, másrészt meg összekapcsol bennünket önmagával és Szíve szeretetét adja szívünkbe, hogy példája szerint és lelkületével tudjuk szeretni az Atyát. Jézus teljesítette teljesen — tehát lelkületét is tekintve — a főparancsot. A szentmisében és főleg a szentáldozásban egyesít bennünket magával, hogy a főparancsot, minden parancs lelkét és foglalatát teljesíteni tudjuk. Azáltal lesz teljes, hogy Ő hozzáadja szeretetét, odaadását.

C)

I. OLVASMÁNY (Bölcs 11,23—12,2): *„Az egész világ olyan előtted, Uram, mint a mérleg billentője, mint a földre hulló hajnali harmatcsepp! Mégis könyörülsz mindenen, mert módodban áll minden, s elnézed az emberek bűneit a bűnbánatért, mert szereted mindazt, ami van; mit sem utálsz abból, amit alkottál; mert ha gyűlöltél volna bármit is, meg sem teremtetted, meg sem alkottad volna. Hogy is maradhatna meg bármi, ha te nem akarnád, és hogyan állhatna fenn, mit*

nem hívtál létre? Kímélsz mindent, mivel a tiéd, Uram, s az élőben leled örömödet!
Be jó, be kegyes a szellemed, Uram, mindenekben! Ezért a tévelygőket megfedded egy keveset; vétkeikért megdorgálod őket és lelkükre kötöd, hogy a gonoszságtól elfordulva benned higgyenek, Uram!"

A mérleg billentője elenyésző kis súly, mely azonban elég volt arra, hogy a mérleget egyensúlyi helyzetéből kibillentse. Izaiás 40,15-ben ezt olvassuk: „Íme olyanok a nemzetek, mint a vízcsepp a vödrön, és annyit számítanak, mint a porszem a mérlegen, a szigetek íme annyit, mint a homokszem." Az Úr tehát elbánhatna az ember szemében oly hatalmas világgal és magával az emberrel is. De nem a pusztítást szereti, hanem az életet. Büntetéseinek célja, hogy bővebben kibontakozzék az élet, lenyesse mindazt, ami akadálya az élet bőségesebb áradásának.

II. OLVASMÁNY (2 Thes 1,11—2,2): *„Testvéreik, állandóan imádkozom értetek, hogy Istenünk méltóvá tegyen benneteket a meghívásra és tökéletessé a jóra való törekvésben s a hitből fakadó tettekben. Így dicsőül meg Urunk Jézus neve bennetek és ti is őbenne, Istenünknek és Urunknak, Jézus Krisztusnak kegyelméből.*
Van még egy kérésünk: Urunk, Jézus Krisztus eljövetelét és vele való egyesülésünket illetően ne veszítsétek el rögtön józanságtokat és sem lelki kinyilatkoztatás, sem állítólag tőlünk eredő mondás vagy levél ne ijesszen meg benneteket, mint ha az Úr napja küszöbön állna."

Ha a hívek életében megdicsőül Krisztus, mert hatékonnyá válik bennük a tőle kapott kegyelem, akkor ők is megdicsőülnek majd Krisztusban, amikor eljön és megfizet kinek-kinek tettei szerint. De ezt nyugodtan meg kell várni. Amennyire biztos, hogy meg fog történni, annyira bizonytalan az időpontja.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 19,1—10): *„Az időben Jézus Jerikóba ért és végigment rajta. Élt ott egy Zakeus nevű tehetős ember, ő volt a vámosok feje. Szerette volna látni Jézust, hogy kicsoda, de a tömeg miatt nem tudta, mert kistermetű volt. Így hát előre futott, felmászott egy vadfügefára, hogy láthassa, mert arra kellett mennie. Amikor Jézus odaért, felnézett és megszólította: „Zakeus, mássz le hamar. Ma a te*

házadban kell megszállnom." Erre gyorsan lemászott és boldogan fogadta. Akik ezt látták, méltatlankodva megjegyezték, hogy bűnös emberhez tért be megpihenni. Zakeus azonban odaállt az Úr elé és így szólt: „Nézd, Uram, vagyonom felét a szegényeknek adom, és ha valakit valamiben megcsaltam, négyszeresen visszaadom." Jézus ezt felelte neki: „Ma üdvösség köszöntött erre a házra, hiszen Ábrahám fia ő is. Az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megmentse, ami elveszett."

Jerikó kereskedelmi szempontból jelentős város volt: itt érkeztek Zsidóországba keletről az áruk. A vámhivatal minden bizonnyal nagy forgalmat bonyolított le és Zakeusnak bőven volt alkalma mellékeshez jutni. Bizonyára sokat hallott Jézusról és a bűnösökhöz intézett ismételt felszólításáról, meg az irántuk tanúsított türelméről. Ha nem is így gondolta el a dolgot, amint tényleg történt, a készség a bűnbánatra és megtérésre nyilván érlelődött szívében, ha nem is volt teljesen tudatában annak, ami végbement benne. Úgy történhetett a dolog, hogy ő már ott állt a tömegben és látni akarta Jézust, és amikor meggyőződött róla, hogy termete miatt ez lehetetlen, előre futott és felmászott a fára. Jézus a vártnál többet ad neki: nemcsak láthatja, hanem vendégül is láthatja, hiszen az Atya vonzotta őt, Ő adta Jézusnak és Jézusnak Zakeusnál kell megszállnia. A felháborodott embereket a megtérő bűnös azzal igyekszik leszerelni, hogy fülük hallatára kijelenti, hogy a törvényben előírtnál sokkal nagyobb mértékben akarja jóvátenni bűnét. Zakeus is Ábrahám leszármazotta és mivel követte a hitre való készségben ősét, nemcsak testi, hanem szellemi fia is.

Ha helyes a lelkületünk, mi is azért jövünk el a szentmisére, mert látni akarjuk Jézust, találkozni akarunk vele. De bűneink tudata is nyomaszt bennünket. Isten végtelen irgalma mutatkozik meg a szentmisében, aki saját házában készít nekünk lakomát és egyben azt is kifejezi, hogy nálunk, bennünk akar lenni. Csak legyen készséges a szívünk mindannak jóvátételére, amit vétettünk. Isten örömest állítja helyre szívünk tisztaságát, kegyelmi ragyogását és árasztja belénk egyre bővebben az életet. Zakeus nemcsak a hitben követte Ábrahámot, hanem abban a gesztusban is, ahogy vendégül látta az Urat. (1 Móz 18.) Mindkét esetben annak megmentéséről van szó, ami már veszni indult: Ábrahám és Sára elöregedett teste miatt semmi remény nem volt már utódra, Zakeust bűnei is kárhozat felé sodorták. Vegyük

komolyan, hogy a mi esetünkben is erről van szó. Csak Jézus menthet meg bennünket. A szentmisében csodálatosan egybeolvad két lakoma: amelyre mi hívjuk meg az Urat, és amelyen végül is Ő vendégel meg bennünket. Legyen a mi meghívásunk, azaz felajánlásunk valóságos készség, a tettrekész szeretet felajánlkozása a kötelezőn túlmenő, komoly áldozatot jelentő cselekedetre.

A modern igehirdetés problémái

Látszólag teljesen tisztában van minden pap a prédikálás szabályaival és gyakorlatával, mégis tapasztaljuk, hogy baj van a prédikációval. A hívek nem túlságosan érdeklődnek a szentbeszéd iránt, s a pap maga is kínlódva készül beszédjére. Hogy ennek a válságnak mi az oka, az nem is annyira nyilvánvaló. Tulajdonképpen több ok is közrejátszik a prédikáció válságában, s ezeket érdemes szemügyre venni.

A mai ember zsúfolt programja és szellemi megterheltsége feltétlenül akadályozza a prédikáció nyugodt végighallgatását. Ha arra kell gondolnia a hivőnek, hogy még mennyi feladat vár rá, s mennyi hasznos idejét veszi el a szentbeszéd, nyilván nem sok lelki hasznot merít belőle.

Ugyanilyen problémát jelent a modern ember szenzáció-éhsége. A hírközlő eszközök hozzászoktatták az embereket ahhoz, hogy a legérdekesebb híreket a legrövidebb formában kapják meg. Sok embernek nincs türelme végigolvasni egy komoly irodalmi alkotást, mert a művészi stílus untatja őt. A képregények, a filmek, a tv-adások biztosítják számára, hogy az irodalmi alkotásokat is kivonatosan, cselekményesen megismerhesse. A kinyilatkoztatást is befogadná, ha képregénybe, vagy tv-műsorba sűrítve kaphatná meg, de hosszan, elméleti módon nem képes bevenni.

A szó a mai ember előtt devalválódott. A szóval sokszor visszaéltek, a szóból már elege van. A mai ember praktikus beállítottságú, a szónál jobban hat rá a tett.

A modern ember a vallás világától idegen légkörben él. A természettudományos szemlélet és a modern irodalom eszméi túlságosan áthatják, gondolkodási sémájává lettek. A vallási igazságok egyre inkább csak szavak lesznek a számára, amelyeknek értelme mind jobban elhalványul, jelentését veszti. A „kegyelem" vagy „üdvösség" szinte már semmit sem jelentenek szá-

mára. Még kevésbé tudja a prédikációban hallottakat az életben felhasználni.

A nehézségek nemcsak a hivő részéről állnak fenn, a pap is nehézségekkel küzd.

Így mindenekelőtt nem világos a pap előtt a szentbeszéd célja. Az legyen-e a cél, hogy szívesen hallgassák? Tehát beszéljen érdekesen, sok példával, maiasan? Vagy tanítson beszédével? S ha igen, úgy mit? Esetleg elégedjék meg azzal, hogy érzelmileg felhangolja beszédével a híveket? Tehát a hűségesekhez szóljon, akik így is, úgy is kitartanak, s azoknak adjon egy kis hangulatot?

De nem világos a pap előtt a szentbeszéd eredménye sem. Régebben, amíg tekintélyi alapon beszélt, számíthatott arra, hogy prédikációjában kifejezett felszólításának eredménye lesz. Ma beszél, de nem tudja: lesz-e egy hallgató is, aki követi szavát? Épp ezért nem tudja, követelhet-e egyáltalán bármit, lehet-e konklúziója beszédének, vagy pedig maradjon meg az általánosságoknál?

Nem csoda, hogy ilyen problémák láttán sok pap húzódozik a prédikálástól, azt feleslegesnek tartja, s inkább a közvetlen érintkezéssel igyekszik híveire hatni.

Függetlenül attól, hogy a közvetlen érintkezés milyen hatást fejt ki, a papnak mégis prédikálnia kell. „A papok mindenkinek tartoznak azzal, hogy közlik velük az evangélium igazságát, amelynek az Úrban maguk is örvendeznek." (Decr. de presbyterorum ministerio et vita, 4.)

A modern prédikálás elvei

A prédikálónak értenie kell ahhoz a témához, amiről beszél. Ez persze nemcsak modern követelmény, hanem mindig is így volt. Modernnek annyiban nevezhető, hogy ma a szaktudományok oly mértékben fejlődnek, hogy állandó utánképzés nélkül nem követhetők. Főleg a természettudományok terén fordul elő téves vagy ostoba kijelentés prédikációban, ami lerontja az egész igehirdetés hitelét. De a szaktudás kihangsúlyozása a teológiai kérdésekben sem felesleges. Közismert a Zsinattal megindult nagy teológiai kutatás. Ez a teológiai munka nem ráérő teológusok kedvteléséből született meg, hanem a modern világ által támasztott követelményekre adandó válasz hozta ki. A modern világban élő híveink ugyanúgy várják a modern eligazítást a hitben,

mint azok a gondolkodók, akik számára a teológusok munkái íródnak.

A prédikáló Isten igéjét hirdesse. Ez is örök követelmény, de ma aktuálisabbá vált azáltal, hogy a világban a tekintély válságba jutott. A mai ember kritikus, tekintélyi alapon nem lehet rávenni valamire, nem fogad el kész téziseket. A pap celibátusa és civil munkakörtől való függetlensége miatt úgyis az „életen kívülállónak" látszik a hívek szemében, s így tanácsait, útmutatásait sokszor úgy értékelik, mint egy laikus hozzászólását szakkérdésekhez. Az Egyház tekintélye sem hatja meg a mai hivőt, hiszen elég sok gyarlóságot lát benne, s más ideológiák mellett az Egyház elvesztette egyedülálló jellegét. Az egyetlen tekintély, melyre hivatkozhatunk és hivatkoznunk is kell: Isten tekintélye. Ha hivő ember azt hallja: „Ez Isten szava", — akkor ez olyan szempont lehet, amely őt tettre készteti. Természetesen vigyáznunk kell arra, hogy valóban Isten szavát fémjelezzük ezzel a kifejezéssel.

Végül tanulmányozzuk a modern kommunikációs módokat. Korunkban a közlés valóságos tudománnyá fejlődött ki. Egy hatásos kommunikációs ötlet sokszor elsöprő sikert hozott. A Beatles-együttes diadalútját pl. az az újítás indította el, hogy a hallgatóságot is bevonták a produkcióba. A hallgatóság azelőtt csak hallgatott, a beat-zenével viszont tevékeny résztvevőkké váltak: üvölthettek és rángatózhattak. A televízió, a színházi előadások mind kísérleteznek a jó kommunikáció megteremtésével. Ezekből a bemutatókból sok hasznos tanulságot lehet levonni a szentbeszéd számára is.

Részletes tanácsok

A mai ember fáradt, túlterhelt; a szentbeszéd tehát ne legyen hosszú és bonyolult. Régen szinte kötelező volt a beszéd pontokra bontása, hármas felépítése; ma elég egy gondolat világos és frappáns bemutatása.

A mai ember szereti a szenzációt; ne legyen a beszédben hosszú, cikornyás bevezetés. Tudja meg a hivő a beszéd elején: miről lesz szó. S olyanról legyen szó, ami őt érdekli.

A mai ember idegen gondolatvilágban él; próbáljunk tehát ebből a gondolatvilágból meríteni hasonlatokat.

A prédikáló igyekezzék a beszéd célját úgy megfogni, hogy az a hűséges, régi híveknek is szóljon, de a betévedő fiataloknak is nyújtson valamit. Nem elég a buzgó lelkeket vigasztalni, mert

ezzel elriasztjuk a nem buzgókat, a kétkedőket, akik a vallásban a beszéd nyomán csak érzelgősséget látnak. A buzgó híveknek is szükségük van másrészt arra, hogy ne maradjanak meg régi, sokszor primitív vallásosságukban. Ma már nem reszkírozhatjuk meg azt, hogy híveink naivak legyenek vallási dolgokban. Bármikor érheti őket idegen gondolat, ezért értelmes keresztényekké kell őket nevelnünk.

A szentbeszéd ne legyen felszólító jellegű! Ez még a régi mentalitást tükrözné, amikor a hivő kötelessége az engedelmesség volt. Ma önálló lelkiismeretet kell kialakítanunk a hívekben, a hivő maga jöjjön rá, hogy mi esetenként a kötelessége, maga tudja megítélni helyzetét.

Nagyon hasznos szentbeszéd-sorozat tartása. Így módszeresen növelhető a hívek vallási ismerete, s amellett lehet apró lépésekben előrehaladni. Ennek következtében nem kell egy beszédbe mindent belesűríteni a témáról, tehát a rövidség követelményének is eleget tehetünk.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. *Méltóság és tisztelet*

Sokszor hallottuk, hogy meg kell adni a tiszteletet a papoknak, vezetőknek, szülőknek, időseknek stb. Igen, ezt így kívánja az Úr, így kívánja a jóérzés, a társadalom. A baj ott van, hogy ezt főleg azok jegyzik meg, akiket tisztelet illet, nem azok, akik kötelesek vele. A szülők tiszteletéről szóló predikációk alatt gyakran veszi észre a pap, hogy sok hivő bólogat, egyetértése jeléül. Sajnos, valószínűleg azt gondolják: Bizony, több tisztelet járna nekem a gyermekeimtől, unokáimtól. És talán egyikük sem gondolja ezt: Bizony, jobban kellene tisztelnem szüleimet. Pedig tiszteletet csak az várhat, aki maga is megadja a tiszteletet mindenkinek, akit illet. Legtöbb szülőt, főnököt stb. azért nem tisztelnek, mert ő maga nem ad erre jó példát.

És van még valami. Segítenünk kell azokat, akik kötelesek a tisztelettel. Az olvasmány szerint Malakiás próféta azt vetette pap-kortársai szemére, hogy ők maguk az okai, ha nem tisztelik őket. Persze a papnak stb. jár a tisztelet, függetlenül viselkedésétől. De pap is, más is, akinek jár a tisztelet, vétkezik, ha nehézzé teszi a tiszteletadást azoknak, akik látják és ismerik őt. Senki se tetszelegjen tehát semmiféle méltóságban, hanem minden erejét összeszedve iparkodjék méltóvá lenni méltóságához. Aki rossz szülő, maga sem becsüli a szülői méltóságot. Aki kibírhatatlan öregember vagy öregasszony, az maga sem becsüli az ősz hajat, hiszen maga hoz szégyent rá.

A tiszteletet meg kell követelnünk, de igyekeznünk kell könnyűvé tennünk úgy, hogy valóban tiszteletreméltóan viselkedünk. Ez természetesen nem páváskodást, fenthordott orrot, a „három lépés" megtartását, fennsőbbségeskedést, lekezelést jelent. Hanem hivatalunkkal, méltóságunkkal, állapotunkkal járó kötelességeinket kell lelkiismeretesen teljesítenünk, feddhetetlen életet élnünk.

Így első hallásra nem lehet rájönni, de Malakiás egész könyvét olvasva világos, hogy a pogányokkal kötött házasság ellen emeli fel szavát a Próféta, mikor ezt írja: „Miért veti meg egyikünk a másikát, megsértve ezzel atyáink szövetségét?"

Kényes ügy a vegyesházasságok dolga. Az egyház egyértelműen ellenzi. Nem azért, mert ellensége a másvallásúaknak, vagy mert türelmetlen. Hanem mert sehogyan sem jó, hagy két különböző vallású egyén lép házasságra. Hogy mi szól ellene, azt nehéz hiánytalanul felsorolni, mert minden ellene szól.

A család mint olyan is köteles Istent tisztelni, nemcsak a családban élő egyének. Ez roppant nehezen valósítható meg vegyesházasság esetén.

A házastársaknak egy szív, egy lélek kell lenniök, ők maguk is erre vágynak, enélkül inkább kereszt a házasélet. De hogyan lehet egy két ember, ha az élet legalapvetőbb, legfontosabb kérdésében más a meggyőződésük? A vallás, a hit nem egy fiók csak az ember lelkében, hogy megtehesse, hogy azt nem húzza ki élettársa jelenlétében. A hit kovász, melynek az egész életet át kell járnia. Hogyan férhet meg az eggyé vált közös életben a két különböző kovász? Vagy egymással nem tudnak eléggé összehangolódni férj és feleség, vagy Istentől, a hitüktől idegenednek el.

Hogy egy Istent imádunk? Igaz, ha ugyan két hivőről van szó. De másképp, és nem mind a ketten úgy, ahogyan maga az Úr kívánja.

A házastársaknak egymásért kell élniök, tehát egymás boldogulásán kell fáradozniok. De éppen a végső, a döntő boldogulásuk szempontjából nem tudnak egymásnak kellően segíteni, ha más-más vallást követnek.

A vallásos gyermeknevelés pedig tulajdonképpen lehetetlen. Mit mondjanak a gyereknek? Ha a teljes igazságot mondják, megsértik egymást. Ha mellébeszélnek, ugyan milyen nevelő hatása van annak?

Az egyház gyakorlatilag nem gördít akadályt a vegyesházasságok elé, sőt, legutóbb még könnyítette is. De pártfogolni, helyeselni sohasem fogja. Nem teheti, mert nincs benne semmi helyeselhető. Aki fontosnak tartja szép házaséletét, és még fontosabbnak maga és gyermekei üdvösségét, az nem köt vegyesházasságot.

3. *Teher és kisujj*

Az egyház próbál okulni abból, amit a mai evangéliumban mond Jézus a zsidó papoknak, hogy ti. ne rakjanak elviselhetetlen terheket az emberekre úgy, hogy kisujjukkal sem segítik őket. Az egyház ebbéli igyekezetének jele az új böjti rendelet, a végletekig enyhített szentségi böjt, a vegyesházasságok szabályozása stb.

De mindenkinek okulnia kell Jézus szavaiból. Néhány példa:

Házastársak szeretetet, hűséget, kedvességet követelnek egymástól. De mit tesznek, hogy könnyű legyen szeretni őket?

A szülők hálát, szorgalmat, önfegyelmet stb. követelnek gyermekeiktől. De elégséges módon tanítják, szoktatják, nevelik őket mindenre? Saját példájukkal ezt sugallják nekik?

Követelik a szülők gyermekük házastársától, hogy legyen jó gyermekükhöz. De igyekeztek jó férjet, feleséget nevelni gyermekükből?

Elvárjuk, hogy mások udvariasak, figyelmesek, segítőkészek legyenek velünk szemben. De úgy viselkedünk, hogy könnyű legyen nekik jónak lenni hozzánk?

Sajnos, nemcsak nem segítünk másokat abban, amit megkövetelünk tőlük, hanem rendszerint sokkal többet követelünk tőlük, mint amit nyújtunk, mint amit magunktól megkövetelünk. Más ne pletykáljon, én folyton másokat beszélek. Az én idegességemet, rossz hangulatomat értsék meg; a másik viszont uralkodjék magán, ha rájön az idegesség. Hibáimat nézzék el; én nem nézek el semmit. Megszólok másokat, hogy rosszul neveli gyerekeit, rossz a szüleihez. És én? „Nálam más a helyzet."

Roppant veszedelmes magatartás. Kiöli körülöttem a szeretetet, magamra maradok. És ami még tragikusabb: Úgy bánik velem az Isten, ahogyan én másokkal.

4. *„Hogy lássák az emberek"* (Mt 23,5)

Be kell vallanunk, valamennyien ilyenek vagyunk. Nem egyforma mértékben, de valamennyien. Szinte már észre sem vesszük, de csaknem minden mozdulatunkba, szavunkba belejátszik az a gondolat, hogy mások is látják. Ritka ember, aki ugyanúgy viselkedik akkor is, ha biztos abban, ezt senki sem látja, senki sem tudja meg. Egymásnak öltözködünk, divatozunk, viselkedünk, vagyunk „rendes emberek".

Rögtön meg kell mondani, ez önmagában nem rossz dolog, sőt

nagyon hasznos. Sajnos, erkölcsi tekintetben nagyon gyengén állunk mi emberek. Minden kis segítség jól jön erkölcsi magatartásunk megtámogatására. Az a „látják az emberek" nem is kis segítség. Hány idős ember sorsa lenne sokkal sanyarúbb, ha nem félnének gyerekeik a szomszédok nyelvétől! De példa nem is kell több, mindenki tud számtalant.

A baj akkor van, ha valakinél csak ez van, vagy ez a főszempont.

Ha észreveszem magamban, hogy emberi tekintetből teszek vagy nem teszek valamit, ezt tekintsem „társadalmi segítségnek" ahhoz, hogy rendes ember legyek. De ezen túl kell lendülnöm. Ügyelnem kell arra, hogy tekintet nélkül az emberekre, tehát ha nem is tudják meg, rendes legyek. Ezt úgy érem el, hogy motíválom magatartásomat újra és újra, mégpedig a hitadta motívumokkal. Ebben is a szeretet legyen a vezérmotívum. Aztán vigyáznom kell arra, hogy rosszabb ne legyek emberi tekintetek miatt, mint ahogyan Jézus kívánja. Mert a közvélemény, sajnos sokszor nem azonos az igazi erkölccsel. Itt mérhetem le aztán, menynyit érek, mennyire vagyok önálló, felelősséget vállaló egész ember, nem emberi tekintet bábja, paprikajancsija. Aztán vigyázok hiúságomra, nehogy naiv és nevetséges, vagy éppen ellenszenves magatartásra ragadjon.

Ha szeretem Istent, javamra lesz az az ösztönöm, hogy figyelek az emberi véleményekre: Segít jobbá lennem, a jó úton megmaradnom. Aki nem szereti Istent, azt ez az ösztön félreviszi jellemében, elrontja, értéktelenné teszi. A farizeusok és írástudók nem szerették Istent, azért lettek olyan visszataszítóak. Ments meg ettől, Istenem!

B)

1. *„Legyenek ezek az igék szívedben!"* (5 Móz 6,6)

Isten törvényei nem függetlenek az emberi természettől. Az ember természetfeletti kibontakozásának útját jelölik. Ezért nem elég, ha a törvényeket mint külső szabályokat megtartjuk. Isten parancsai kell, hogy „vérünkké váljanak", belülről irányítsanak. Különben állandó a farizeizmus veszélye, és állandó a bukás lehetősége, hiszen úgy kísértések idején a csupán külső törvény kevés ahhoz, hogy megtartsuk.

„Legyenek ezek az igék szívedben!" A megismert törvényeket tehát szívünk benső törvényeivé kell tennünk. Ez úgy lehetséges,

hogy együttműködünk a Szentlélekkel, az ő kegyelme viheti végbe ezt a nagy feladatot. Imáinkban és főleg a szentmiseáldozatban kell újra és újra átadnunk magunkat Istennek, felajánlanunk életünket áldozatul. Ez tulajdonképpen a szeretet fellobbantása. A törvények a szeretet által lesznek vérünkké, belső parancsolókká.

A szent folyamatot segítenünk kell gyakori elmélkedéssel. Vagyis imádkozva kell elgondolkodunk azon, egyik vagy másik parancs hogyan függ össze a szeretettel. Addig kell így elmélkedve imádkoznunk, míg nagyon mélyen belénk nem vésődik egy-egy parancs, mint a szeretet követelménye.

Isten parancsainak leglényege nem az, hogy megtartsuk őket, hanem hogy alakítsanak bennünket. Mivé? Isten tökéletes szerelmeseivé.

2. *A „hosszú élet"*

Jókívánságaink állandója: Élj sokáig! A hosszú életet Isten ajándékának tekintjük. A Szentírás szerint a hosszú élet titka: „Teljes életedben féld az Urat, a te Istenedet, s megtarsd minden parancsát, hogy hosszú legyen életed, hogy jó dolgod legyen."

A tapasztalat arra kényszerít, hogy utánagondoljunk ezeknek az igéknek. Mert a tapasztalat szerint bizony gyakran előfordul, hogy szentéletű emberek fiatalon meghalnak, és egyáltalán nincs „jó dolguk". Viszont sokakra ráillik a „vén bűnös" név, mert sokáig és jól élnek, megátalkodottan bűneikben.

A feleletet nem kell okoskodással keresnünk. Maga a Szentírás oldja meg problémáinkat: „Az igaz, haljon meg bár idő előtt, nyugalomban lesz. Mert a tisztes aggkort nem a hosszú élet adja, és nem az évek száma méri. Ellenkezőleg: Az ember bölcsessége az igazi ősz haj, s a szeplőtelen élet az igazi aggkor. Mivel hamar tökéletessé lett, hosszú időt töltött be." (Bölcs 4, 7—9.13)

Az időnél nem az órák vagy évek száma a lényeges, hanem az, hogy mit tartalmaz. Az unalmas predikáció hosszú, ha 10 perces is. Az érdekes 20 perc alatt sem tűnik hosszúnak. Egy eltékozolt élet, ha 100 évet is ért meg, semminek tűnik. A gazdag élet, a termékeny, alkotó élet röviden is „valami". (Petőfi Sándor.) Az Isten szemében is értékes élet hosszú, mert gazdag. És maga az igaz ember is, nem tartja, nem érzi rövidnek életét, ha fiatalon kell is távoznia, mert tele volt Istennel, lelki békével és gazdagsággal.

Még könnyebb a megoldás, ha arra gondolunk: A földi élet mindenképpen, minden szempontból rövid. De az igaz, az Úr paran-

csait megtartó valóban „hosszú életű" lesz, hiszen örök életet kap Istenétől. A gonosz sorsa pedig az örök halál.

A „jó dolgod legyen" megoldását pedig valamennyien saját tapasztalatunkból kell ismerjük. A „jó dolog" nem a külső körülmények függvénye, nem a „sors" ajándéka, hanem a szív békéjétől és derűjétől függ. Ez pedig az istenfélelem és istenszeretet gyümölcse.

Aki megpróbálja, át fogja élni a Szentírás igéinek teljes igazságát.

3. *Szeretet vagy áldozat?*

Ellentmondást vélhetünk felfedezni a mai lecke és evangélium között. Szent Pál a leckében Jézus áldozatának mindenek felett való jelentőségéről beszél. Jézus viszont helyesli, sőt dicséri az írástudó kijelentését: „Istent teljes szívből, teljes elméből és teljes erőből, embertársunkat pedig mint sajátmagunkat szeretni többet ér minden égő vagy bármi más áldozatnál."

A megoldás kézenfekvő: Jézus áldozata a szeretet áldozata volt. Nem valamit áldozott fel, hanem önmagát, ezzel bizonyítva kimondhatatlan szeretetét Isten és az emberek iránt.

A régi áldozatokat lehetett figyelmetlenül, üres szívvel, rutinosan bemutatni. A keresztáldozatot csak szeretettől túlcsorduló szívvel. Különösen, ha hozzávesszük, hogy teljesen önkéntes volt, nem végzetszerű, elkerülhetetlen.

A mi áldozatunk, a szentmise, mindig a szeretet áldozata, a végtelen szereteté, hiszen Jézus mutatja be, ő jelenik meg az áldozati oltáron, és a nagy szeretetáldozatot, a golgotait újítja meg. De azért a mi részvételünk lehet üres, gondolattalan, szeretet híján levő. Ügyeljünk rá, hogy ne így legyen. Szentmisén való részvételünk sohase legyen megszokott jámborkodás, üres szertartás. Mindig szítsuk fel magunkban a szeretetet, Isten iránt, embertársak iránt. Ajánljuk fel Jézussal együtt áldozatul az életünket, Istenért, emberekért. Legyen a szentmise a mi részünkről is mindig a szeretet áldozata.

4. *Miért puszta szó csupán?*

Nagyon szép és nagyon fontos a szentmise elején a bűnbánati szertartás. Persze számomra értelme csak akkor van, ha valóban vizsgálok lelkiismeretet, és igaz bűnbánattal imádkozom a Konfiteort.

Van a Konfiteorban egy mondat: „Imádkozzatok érettem Urunkhoz Istenünkhöz." Ezt nemcsak az angyaloktól és szentektől kérjük, meg Máriától, az angyalok és minden szentek Királynéjától, hanem a jelenlévő testvérektől is. Attól félek, hogy ez utóbbi kérésünk merő formaság. Én magam is csak a szentek imáját kérem szívből, a jelenlévők imájára nem is gondolok, és a jelenlévők közül is nem tudom, eszébe jut-e valakinek is, hogy tényleg imádkozzék az én vagy bárki jelenlévő bűneinek bocsánatáért.

Tudjuk, menyire utálatos Isten előtt minden üres formasag. Nem engedhetjük meg tehát magunknak, hogy semmit se jelentsen az a „titeket, testvéreim".

Hogy én nem gondolom komolyan, mikor szavaimban kérem testvéreimet, annak oka a beképzelt gőgöm. Először is nem vagyok olyan bűnös, hogy rászoruljak a Mari néni imájára, remélem, az én szavam is elég Istennél, ha kérem, megbocsát. Másodszor ki az a Mari néni vagy Pista bácsi vagy Jani gyerek, hogy érdemes lenne közbenjárását kérnem Istennél. Hogy nem törődöm a többiek valószínűleg gépies kérésével, hogy imádkozzam értük, bűnösökért, az részint a magam tapasztalata miatt van (biztosan ők sem gondolják komolyan), másrészt azért, mert nem is nagyon érdekel, megbocsát-e nekik Isten.

Mindez így igaz, legalábbis legtöbbünknél. És mi a következtetés? Hogy elképesztően tökéletlenek vagyunk. Tele vagyunk gőggel, önzéssel, gyűszűnyi szeretet is alig van bennünk. Elvakultságunkban nem is sejtjük a valóságot.

Nem sejtjük először, hogy valóban olyan bűnösök vagyunk, hogy minden morzsányi imára rászorulunk. Ez nagy baj, mert így kellő bűnbánatot sem tudunk kipréselni magunkból.

Nem sejtjük, hogy hány Isten előtt kedvesebb lény van itt, mint amilyen kedvesek mi vagyunk az Úrnak. Lehet, hogy akit legjobban lenézek, azt százszor jobban kedveli Isten, érdemes tehát imáját kérnem. Végül, hogy nem törődöm azzal, a többieknek megbocsát-e Atyánk, ez a tény tükröt tart elém. Észre kell vennem belőle, milyen semmi a szeretetem. Úgy kell szeretnem embertársaimat, mint sajátmagamat. Ez nem egy apró óhaj Jézus

részéről, hanem a főparancs, mely „többet ér minden égő vagy bármi más áldozatnál."

Sokszor érzem úgy, hogy én jó vagyok, különös bűnöm nincs, eléggé tökéletes vagyok már a mennyre. Ugye, egy pár megszokott szót kell csak átgondolnom, és ha őszinte vagyok, be kell vallanom, hogy nagyon hitványka lény vagyok én még. Csak aztán okuljak is belőle!

C)

1. *„Szereted mindazt, ami van"* (Bölcs 11,25)

Gyermekkorunkban azt mondták nekünk, hogy Isten szereti a jókat, és nem szereti a rosszakat. Ha átgondoljuk a mai olvasmányt, rá kell jönnünk, hogy ez nem egészen így van.

„Szereted mindazt, ami van. Mitsem utálsz abból, amit alkottál. Mert ha gyűlöltél volna bármit is, meg sem alkottad volna." De ha később „romlik el" valami vagy valaki? „Hogy is maradhatna meg bármi, ha te nem akarnád?" Tehát: Isten szeret mindent és mindenkit, ami létezik. Ha nem szeretné, az azt jelentené, hogy nem akarja. Amit nem akar, az abban a pillanatban a semmibe süllyed. Abból, hogy valaki van, az következik, hogy azt a valakit szereti Isten. Szereti tehát Atyánk a Szűzanyát, de Lucifert is.

Nem a rosszakat nem szereti Isten. Annyira szereti őket, hogy Jézus meghalt értük kínhalállal, önként. Isten a bűnt nem szereti, hanem gyűlöli. De hát a bűn is „valami"!? Erre nem vonatkozik a „szereted mindazt, ami van"? A bűnre nem lehet azt mondani, hogy „van". A bűn hiány. A szeretet, az istenreirányulás hiánya. Vegyünk egy példát: Szívbe szúrt kés. Ez önmagában nem bűn. Bűnné a szeretet hiánya teszi. Ha valaki azért szúr egy ember szívébe kést, mert ezzel véd valakit, és másképp nem tudja megvédeni, akkor az nem bűn, mert benne van a szeretet: Szeretetből véd valakit. Ha azért szúr, mert a hazáját védi, ott van a hazaszeretet, mely közvetve isten- és emberszeretet, tehát nem bűn. Ha szeretet nélkül szúr: bosszúból, nyereségvágyból, haragból, az bűn. A „valami" a szúrás. Ami bűnné teszi, az egy hiány, a szeretet hiánya. Tehát az teszi bűnné, ami nincs.

Isten engem, és bárkit, a leggonoszabbat is szereti. Nem szereti bennük a hiányt, a szeretet hiányát. Vár, hogy kitöltsük ezt az űrt, hogy elkezdjünk szeretni. Csak akkor vet kárhozatra, ha

végleg nincs már remény arra, hogy valaki szeretni kezdjen. De az illetőt tovább szereti, a kárhozatban is.

Ha szeret, hogyan vethet kárhozatra? Nem is annyira Isten vet kárhozatra, mint kárhozatra hull az, aki nem szeret. Az ilyen képtelen a boldogságra. Nem lehet üdvözíteni. Isten szeretete olyan, mint a Nap sugara, áramlik mindenfelé. De a halott nem tudja élvezni, abban csak kárt tesz, mert bomlását sietteti. Aki nem szeret, az halott Isten szeretete szempontjából. Az nem tudja élvezni Isten kimondhatatlan szeretetét. Inkább kárára van, kárhozatára.

A bűnbánat betöltené a hiányt: Fellobbantaná bennem a szeretetet.

2. *A dicsőség*

Mindenkiben megvan a dicsőségvágy, bár mértéke különböző. Önmagában nem bűn. Sőt, ösztönző, egyént és emberiséget alakító, előrevivő erő. A gyerek jó, hogy megdicsérjék, tanul, hogy kitüntessék. A szülő neveli gyerekét, hogy büszke lehessen rá. A munkás dolgozik, hogy műve dicsérje őt. A tervező alkot, hogy sikere legyen.

A dicsőségvágy csak akkor bűn, ha értelmetlenné válik. Például ha kizárólagos cél lesz. Így értelmetlen, mert kizárólagos cél csak a boldogság lehet. A dicsőség pedig önmagában nem elég a boldogságra. Legalább az olyan dicsőség nem, amit ez a világ adhat. Értelmetlen a dicsőségvágy akkor is, ha értéktelen, hamis vagy látszatdicsőségre tör. Bűn, ha valaki „ingyen" dicsőséget akar. Vagy a bűn dicsőségét keresi (elcsábít egy híres asszonyt, világraszóló bűntényt követ el). Vagy ha bűnös úton keresi öncélú dicsőségét: Kalandor, diktátor, törtető stb.

A mennyet nemcsak boldogságnak, hanem dicsőségnek is szoktuk nevezni. Valóban az is. Az egyetlen teljes értékű, az embernek egyedül elég dicsőség, ha Isten dicsőségéből részesedik. Erre hívott is Urunk. Nem saját gőgünk vonz az isteni dicsőség felé, hanem Isten irgalmas jóságú meghívása.

Isten dicsőségének részese az lesz, aki életében Istent akarja megdicsőíteni. Aki saját dicsőségvágyát csak mint vitorlát használja, mely Isten felé röpíti, de nem akarja az öncélú dicsőséget. „Heródes királyi díszbe öltözött, bírói székére ült és beszédet intézett hozzájuk. A nép kiáltozott: „Ez már az Isten szava, nem emberé." Az Úr angyala lesújtott rá azon nyomban, mert nem adta meg az Istennek a dicsőséget. Férgek emésztették meg, úgy halt meg." (ApCsel 12,21—23)

A mi utunk az, amit Szent Pál kért a tesszalonikai híveknek az Úrtól: „Istenünk tegyen benneteket tökéletessé; így dicsőül meg Urunk Jézus neve bennetek, és ti is őbenne."

3. *Bizonyos dolgokat jóvá kell tenni*

Zakeus esetével kapcsolatban elevenítsük fel, amit tudnunk kell a jóvátételről. Vannak bűnök, amelyeket nem elég megbánni, meggyónni, csak úgy bocsátja meg őket Isten, ha jóvá is tesszük. Természetesen, amennyire lehet. Ha nem lehet, megelégszik Urunk a jó szándékkal is. De ha lehet, a jóvátételt nem hagyhatjuk el.

Ha valakit bűnbe vittem, rábeszéléssel, paranccsal, félrevezetéssel, rossz példával, megbotránkoztató beszéddel, magatartással, akkor minden lehetőt meg kell tennem, hogy az illetőt visszasegítsem a jó útra.

A becsületben ejtett károkat is jóvá kell tennem. A szembegyalázást bocsánatkéréssel, a meggyanúsítást visszavonással. Mindkettőt olyan körben, amelyben elkövettem. Nem elég tehát a nyilvános gyalázkodást, gyanúsítást, hamis vádat négyszemközt visszavonni. Ha valakinek titkos hibáit kibeszéltem, azt is jóvá kell tennem, pl. azzal, hogy kedvező dolgokat terjesztek az illetőről. A rágalmakat vissza kell vonnom, megintcsak olyan körben, amilyenben elterjesztettem.

Az anyagi károkat is meg kell térítenem, amennyiben szándékosan követtem el azokat. (Lopás, csalás, sikkasztás, kártevés, más hátrányos anyagi helyzetbe hozása stb.) Akkor is meg kell térítenem az anyagi károkat, ha az illetőt azért érték azok, mert megsértettem testi épségét, egészségét.

Vigyázat, ilyesmiért el lehet kárhozni! Aki nem akarja jóvá tenni az ilyesféle bűneit, kimutatja, hogy még mindig nincs benne szeretet, még mindig az önzés dominál benne, tehát bánata is csupán önámítás. Csak aki Zakeushoz hasonlóan akar új életet kezdeni, a szeretet életét, arra lehet elmondani: „Ma üdvösség köszöntött erre a házra".

4. *Lelkiismeretvizsgálat*

Megtérés, tökéletesedés, jóvátétel, ezek szerepelnek a mai szentírási részletekben. Valamennyihez hozzátartozik a lelkiismeretvizsgálat.

Ha lelkiismeretet vizsgálok, a szeretetemet kell megvizsgálnom a parancsok fényében. Csak a parancsokat nézni, ez félrevezető lehet. A törvények betartása önmagában még nem bizonysága a szeretetnek, amely pedig főparancs. A törvényszegés körüli dolgokat lehet kimagyarázni, könnyebben megfogom magam, ha az isten- és emberszeretetet kérem számon magamtól. Isten is ezt fogja keresni. Ez egyik fontos szempontja a lelkiismeretvizsgálatnak.

A másik ez: Nem tévesztem össze a lelkiismeretet a lelkiismereti szorongással. A lelkiismeret az értelem ítélete: Ezt jól csináltam, az bűn volt. A szorongás nem ítélhet. Sokszor szorongok indokolatlanul is, sokszor nagyobb a szorongás, mint a bűn, és viszont gyakran „lelkiismeretfurdalás" nélkül teszek súlyosan bűnös dolgokat. A szorongás csak arra jó, hogy eszembe juttassa: Meg kell vizsgálnom magamat. És nem csak abban, ami miatt szorongok. Könnyen becsapódok így. Apró ügyecskéket boncolgatok, mert miattuk furdal a zsiger-lelkiismeret, közben súlyos dolgokra ügyet sem vetek. (Aggályosok jellemző magatartása, de sokakban van bizonyos adag ebből a lelki ferdültségből.)

Még egy fontos dolog: Az értelmem dönt, ítél. De nem egészen magára hagyatkozva. Az ítélő értelemnek jól informáltnak kell lennie, azaz hozzá kell idomulnia Isten és az egyház törvényeihez. Aztán kegyelem is kell a jó lelkiismeretvizsgálathoz, mert nagy az önámítás, ill. az önkínzás veszélye. Ezért kell buzgón kérni a Szentlelket.

Lelkiismeretvizsgálatom tekintsen a jövőbe is: Mit hogyan kell tennem az előre látható esetekben?

Istent őszintén szerető embernek a lelkiismeretvizsgálat nem csupán alkalmankinti gyakorlat, hanem inkább állapot: Állandó figyelem arra, hogy megbizonyítsam szeretetemet.

ÉVKÖZI 32. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Bölcs 6,13—17): *„Ragyogó a bölcsesség és hervadhatatlan, és könnyen látják meg azok, akik szeretik; akik keresik, meg is találják. Eléjük megy azoknak, akik vágyódnak utána, s előre megmutatja nekik magát; ki kora hajnalban keresi, nem kell, hogy fáradjon, mert a portáján ülve találja. Róla elmélkedni tökéletes okosság; ki érte virraszt, csakhamar gond nélkül lesz; mert ő maga jár körül felkeresni azokat, kik hozzá méltók; vidáman jelenik meg nekik az utakon, és minden gondolatban találkozik velük."*

Sem a régi idők polihisztorai, sem korunk szaktudósai sem azonosak annak a bölcsességnek birtokosaival, amelyről az olvasmány beszél. A tudás tudja, mit mire lehet használni, a bölcsesség arra is használja. A bölcsesség nem tudással szerezhető meg. Lényeges feltétele a megszerzésnek az önuralom. Ha az embert vágyai vezérlik, bölcs nem lehet. Könnyű belátni, hogy az igazi bölcsesség így csak Isten ajándéka lehet. Meg is adja ezt az ajándékot mindenkinek, aki készséges szívvel keresi, kéri. A bölcsesség elébe megy az embernek. Aki befogadja, az helyesen látja a célt és az eszközöket, tud Istenben bízni és Istentől remélni azt, ami csak Tőle nyerhető el, viszont önmagában is tud bízni és nem mástól várja azt, amit magának kell elvégeznie.

II. OLVASMÁNY (1 Thes 4,12—17, ill. 12—13): *„Testvérek, az elhunytak sorsáról nem akarunk tájékozatlanságban hagyni benneteket, hogy ne szomorkodjatok, mint a többiek, akiknek nincsen reményük. Ha Jézus, mint ahogy hisszük, meghalt és föltámadt, akkor Isten vele együtt föltámasztja azokat is, akik Jézusban hunytak el.*
Az Úr tanítása alapján ugyanis ezt mondjuk nektek. Mi élők, akik az Úr eljöveteléig megmaradtunk, nem előzzük meg az

elhunytakat. A parancsszóra, a főangyal kiáltására, Isten harsonazengésére az Úr maga száll le a mennyből. Először a Krisztusban elhunytak támadnak fel, azután mi, akik életben maradtunk. A felhőkön velük együtt elragadtatunk a magasba Krisztus elé és így örökké az Úrral leszünk. Vigasztaljátok tehát egymást ezzel a tanítással."

Az apostol megnyugtatja olvasóit, hogy azok, akik meghalnak az ítélet napja előtt, semmivel sem lesznek hátrányosabb helyzetben azoknál, akik megérik ezt a napot. Az ítéletkor először majd a megholtak is feltámadnak és azután együtt ragadtatnak az égbe azokkal, akik életben érték meg azt a napot. Az apostol nem azt állítja, hogy ő vagy olvasói közül valaki életben lesz, hiszen másutt (5,1—2) világosan megmondja, hogy senki nem tudhatja, mikor jön el az a nap, és azt is mondja (5,10), hogy nem tudjuk, ébren vagy alva talál-e bennünket az a nap. Az utolsó ítélet leírása apokaliptikus stílusjegyeket mutat és természetesen nem szószerint értendő. Teljességre sem törekszik az apostol. Vö. 1 Kor 15.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 25,1—13): *„Az időben Jézus ezt a példabeszédet mondta tanítványainak: Hasonló a mennyek országa tíz szűzhöz, akik vették lámpáikat és kimentek a vőlegény elé. Közülük öt balga volt és öt okos. A balgák ugyanis, amikor vették lámpáikat, nem vittek magukkal olajat. Míg az okosak lámpáikkal együtt olajat is vittek magukkal a korsókban. A vőlegény késett, ezért mind elálmosodtak és elaludtak. Éjfélkor azonban kiáltás hallatszott: Itt a vőlegény! Jöjjetek eléje! A szüzek mind felkeltek, rendbehozták lámpáikat. A balgák most így szóltak az okosakhoz: Adjatok nekünk olajotokból, mivel lámpáink kialszanak. Az okosak így válaszoltak: Nem lehet, hiszen akkor nem lenne elég sem nekünk, sem nektek. Menjetek inkább a kereskedőkhöz és vegyetek magatoknak. Amíg vásárolni voltak, megérkezett a vőlegény, és akik készen voltak, bementek vele a menyegzőre. Ezután az ajtót bezárták. Később megérkezett a többi szűz is, és így szóltak: Uram, uram, nyiss ki nekünk! De az így válaszolt: Bizony mondom nektek, nem ismerlek titeket. Legyetek hát ébrek, mert nem tudjátok sem a napot, sem az órát."*

Vö. Évk. 19. vas. C); 21. vas. C).

A történet közelebb áll az ábrázolt valósághoz, mint a min-

dennapi élethez. A korabeli lakodalmas szokások helyett igazában csak azt tudjuk meg belőle, mire kell ügyelnie az Egyháznak, ill. az egyes hivőknek, amikor Krisztusra, a vőlegényre vár. Később, máskor jön, mint ahogyan várnánk.

Az igazi bölcsesség: a döntő pillanatban készen állni. Ha bűnt követtünk is el ismételten, tisztítsuk meg szívünket a bűnbánattal. A szentségekkel, imádsággal, jócselekedetekkel és önmegtagadással töltsük fel mécsesünket. Senkinek sincs ereje ahhoz, hogy mindenben teljesítse Isten akaratát, vagy másként: az igaz emberség követelményeit. Emberi mivoltunkhoz nem illő tetteinket minden szentmisében — legalább a közös bűnbánatban — igyekezzünk jóvátenni. Isten szívesen megbocsát, hiszen Ő ismeri legjobban a közöttünk settenkedő Gonosz hatalmát. De nincs annak semmi mentsége az ítéleten, aki nem használta fel az Isten által nyújtott lehetőségeket és nem vértezte fel magát a Gonosz támadásai ellen. Legyetek készen: az állandó bűnbánattal és a kegyelem olajáért való buzgó könyörgéssel és fáradozással. A szüzek által meg nem osztott olaj arra figyelmeztet, hogy mindenki saját érdemeit viszi az Isten ítélőszéke elé. Az az igazi bölcsesség, ha az ember minden eszközzel igyekszik elérni az örök életet, még arra is készen, hogy minden mást feláldozzon érte.

B)

I. OLVASMÁNY (1 Kir 17,10—16): *„Ama napokban felkelt Illés próféta és elment Száreftába. Mikor a vár kapujához ért, meglátott egy özvegyasszonyt, ki fát szedegetett; megszólította s mondta néki: Adj nekem egy kis vizet valami edényben, hadd igyam. Mikor aztán az elment, hogy hozzon, utána kiáltott, mondván: Hozz nekem, kérlek, egy falat kenyeret is kezedben. Az ezt felelte: Az Úrnak, a te Istenednek életére mondom, hogy nincs semmiféle kenyerem, csak egy maroknyi lisztem a vékában s egy kis olajam a korsóban; éppen egy pár darabka fát szedek, hogy elkészítsem azt magamnak s fiamnak, hogy megegyük s aztán meghaljunk. Mondta neki Illés: Ne félj, csak eredj s tégy, ahogy mondtad; először azonban nekem készíts abból a lisztecskéből egy kis hamuban sült lepényt s hozd ki azt nékem, magadnak és fiadnak azután csinálj. Ezt üzeni ugyanis az Úr, Izrael Istene: Nem ürül ki lisztes vékád s nem apad el olajos korsód mindaddig, míg esőt nem ád az Úr a föld színére. Erre az elment s Illés szava szerint cselekedett s evett ő s az*

asszony s egész házanépe s attól a naptól kezdve nem ürült ki a lisztes véka s nem apadt el az olajos korsó — az Úr szava szerint, melyet Illés által szólott."

Szárefta Szidonhoz tartozott és tőle délre feküdt a Földközitenger partján. Illés Ácháb elől menekült.

Az özvegy utolsó falatját is kész volt megosztani az Isten emberével, nem kételkedett Isten ígéretében. Életét tette fel az Isten szavára.

Nemcsak Isten jeles prófétáival, hanem bárkivel tehetünk jót úgy, hogy az Istennek, Jézusnak tesszük. Igen nagy értékű tett, ha nem akarunk mindenáron gazdagok lenni, mindent magunknak megszerezni. A kapzsi ember elszegényíti magát lelkileg: érzelmileg és kegyelmileg egyaránt. Aki viszont kész segíteni felebarátait és ha szükséges, komoly áldozatot is képes hozni, ezáltal megmutatja, hogy Istenre alapozza életét és egyben meg is szilárdítja életét ezen az alapon.

II. OLVASMÁNY (Zsid 9,24—28): *„Krisztus nem kézzel épített szentélybe lépett be, amely a valódinak csak előképe, hanem magába a mennybe, hogy most az Isten színe előtt közbenjárjon értünk. Nem azért lépett be, hogy többször áldozza föl magát, mint ahogy a főpap minden évben idegen vérrel belépe a Legszentebbe, hiszen akkor a világ kezdete óta már többször kellett volna szenvednie. Így azonban az idők végén egyszer s mindenkorra megjelent, hogy áldozatával eltörölje a bűnt. Amint az ember számára az a rendelkezés, hogy egyszer haljon meg és utána ítéletben részesüljön, úgy Krisztus is egyszer áldozta föl magát, hogy sokaknak bűnét elvegye. Másodszor nem a bűn miatt jelenik meg, hanem azok üdvözítéséért, akik rá várnak."*

Vö. előző vas. B).

Három szempontból is különb az a szentély, amelybe Jézus lépett be, a földinél: nem emberkéz-alkotta, tökéletlen alkotás; nem csupán előkép, hanem valóság; Isten színe elé lépett Jézus, míg a Szentek szentjében is elérhetetlen maradt Isten a főpap számára. Jézus tökéletes áldozata mindenki bűnét elvette, elegendő arra, hogy az előtte elkövetett és utána következő bűnöket jóvátegye.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 12,38—44): *„Az időben Jézus tanítás közben ezt a figyelmeztetést adta az embereknek: »Óva-*

kodjatok az írástudóktól! Szeretnek hosszú köntösben járni és szeretik, ha nyilvános tereken köszöntik őket. Szívesen elfoglalják a zsinagógában és a lakomákon a főhelyeket. Felélik az özvegyek házát, miközben színleg nagyokat imádkoznak: szigorú ítélet vár rájuk.«
Ezután leült szemben a kincstárral és figyelte, hogy dob a nép a perselybe. Sok gazdag sokat dobott be. De aztán jött egy szegény özvegy s csak két fillért dobott be. Erre odaintette tanítványait, s így szólt hozzájuk: »Igazán mondom nektek, ez a szegény özvegy többet adott mindenkinél, aki csak dobott a perselybe. Mert ők a feleslegükből adakoztak, ez pedig mindent odaadott, ami szegénységétől telt, egész megélhetését.«"

Az írástudók jótetteket is visznek végbe, de helytelen lelkülettel: színlelt vallásosságuk anyagi érdekeik szolgálatában áll és teljesen értéktelen.

A szegény özvegyről, aki csak két pénzdarabot, az akkori legkisebb értékűt tudott a „Kincstár" nevű templomcsarnokban levő perselybe dobni, Jézus tudta, hogy ezzel minden vagyonát odaadta. Rámutat arra a pogányok körében is ismert igazságra, hogy az áldozat értéke a bemutató lelkületétől függ.

Ez a tökéletes lelkület volt meg Főpapunkban. Ezt akarja belénk is plántálni. Nem éppen arról van tehát szó, hogy mennyi pénzt adunk egyházi célokra, hanem arról, mennyire vagyunk készségesek komoly áldozatok árán is támogatni rászoruló embertársainkat. Istennel osztja meg vagyonát az, aki tőle telhetően segíti azokat, akikről Isten éppen ezen a módon is akar gondoskodni. Ezen az úton járva apostolai is leszünk Jézusnak. A testvéri közösséget, melyet kifejez és erősít a szentmise a kölcsönös segítség formájában is meg kell valósítanunk. Ha mégoly keveset tudunk is tenni, tegyük meg. Azzal a lelkülettel, mely Főpapunkban is van. Csatoljuk áldozatunkat az övéhez. Az a helyes lelkülettel végzett jótett, amit Jézus áldozatához lehet csatolni, mert az Ő lelkülete sugallta.

C)

I. OLVASMÁNY (2 Makk 7,1—2; 9—14): *„Ama napokban történt, hogy elfogtak hét testvért is anyjukkal egyetemben. Ezeket ostorral meg szíjjal verette a király, hogy a törvényben tiltott sertéshúsevésre kényszerítse őket. Ekkor*

közülük az első így szólt: Mit akarsz velünk és mit kívánsz tudni tőlünk? Mi készek vagyunk inkább meghalni, mint áthágni az atyáinknak adott törvényeket.
A második pedig halálra váltan így szólott: Te gonosz! A jelen életben ugyan elveszítesz minket. A világ királya azonban a föltámadásban örök életre kelt minket, mivel az ő törvényeiért halunk meg. Utána a harmadikat rútították el. Ez, mihelyt felszólították, tüstént kidugta nyelvét és bátran odanyújtotta kezét, és bizalommal így szólott: Az égből kaptam ezeket. Ezért az Isten törvényeiért lemondok róluk, mert bízom benne, hogy úgyis visszakapom őket Tőle. A király pedig, meg övéi megcsodálták az ifjúnak lelki erejét, mellyel szinte semmibe sem vette a kínzásokat. Ennek elhunyta után a negyediket kínozták meg hasonló módon. Ez, mikor már halálán volt, így szólt: Vigasztaló azok számára, akik az emberek által halnak meg, hogy bízva bízhatnak az Istenben, aki majd újra feltámasztja őket. Neked azonban nem lesz feltámadásod az életre. Majd előhozták az ötödiket is, hogy megkínozzák. Ez a királyra tekintett és így szólt: Bár halandó vagy, mindazonáltal van hatalmad arra, hogy kényed-kedved szerint bánjál az emberekkel. Ne gondold azonban, hogy elhagyta az Isten népünket. Várj csak türelemmel! Meglátod te még az ő nagy hatalmát, amikor majd sanyargatni fog téged ivadékoddal együtt."

A második fiú inkább csak általában beszél az örök életről, melyben hisz, míg a harmadik kifejezetten a test feltámadásába vetett hitéről tesz tanúságot.

A király és fiának szomorú végéről szóló jövendölés beteljesedett: a király lóhalálában igyekezett Babilonon át Palesztina felé, de útközben leesett a kocsiról és egy hirtelen támadt betegség következtében — amikor testi kínjaihoz lelkiek is járultak — nemsokára meghalt. (Vö. 2 Makk 9,7) Fiát, Eupátort a katonák gyilkolták meg (2 Makk 7,2).

Isten az élet és halál ura. Az ember ölni tud, de csak a testet, a földi életet tudja elpusztítani; az elpusztított életet visszaadni nem képes.

II. OLVASMÁNY (2 Thes 2,15—3,5): *„Testvérek, Urunk Jézus Krisztus és Isten, a mi Atyánk, aki szeretett minket s kegyelmével állandó vigasztalást és jó reménységet ajándékozott nekünk, vigasztalja meg szíveteket és adjon nektek erőt minden jó tettre és szóra.*

Végül, imádkozzatok értünk, testvérek, hogy az Úr tanítása terjedjen és dicsőségre jusson, mint nálatok is, és hogy megszabaduljunk az ártó és gonosz emberektől. A hit ugyanis nem mindenkié. Az Úr azonban hűséges, megerősít benneteket és megoltalmaz a gonosztól. Bízunk az Úrban, hogy megtartjátok, amit meghagytunk nektek és a jövőben is meg fogjátok tartani. Az Úr vezérelje szíveteket Isten szeretetére és krisztusi türelemre."

A hitet nem mindenki fogadja el. Sőt sokan vannak, akik a hit terjedését gátolják. A keresztények kötelessége nemcsak a hit hirdetése és bátor megvallása, hanem a gonosz erőinek megfékezéséért mondott buzgó imádság is. Az Úr hűséges biztosíték arra, hogy mi is hűségesek tudunk lenni.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 20,27—38): *„Az időben Jézus elé járultak néhányan a szadduceusok közül, akik azt tartják, hogy nincs feltámadás, és megkérdezték tőle: »Mester! Mózes megírta nekünk: Ha valakinek van felesége, gyermeke azonban nem születik és meghal, testvére vegye el az özvegyet és támasszon utódot testvérének. Volt hét testvér. Az első megnősült, aztán meghalt utód nélkül. Az asszonyt elvette a második, aztán a harmadik, majd sorra mind a hét. De mind úgy halt meg, hogy nem maradt utód utána. Végül az asszony is meghalt. A feltámadáskor vajon kié lesz az asszony? Hiszen mind a hétnek felesége volt.« Jézus ezt válaszolta nekik: »A világ fiai nősülnek és férjhez mennek. Akik pedig méltók rá, hogy eljussanak a másik világba és a halálból való feltámadásra, nem nősülnek s nem is mennek férjhez. Hiszen már meg sem halhatnak többé, mert az angyalokhoz hasonlítanak és az Istennek a fiai, mert feltámadtak. Arról, hogy a halottak feltámadnak, már Mózes is beszélt a csipkebokorról szóló részben, ahol az Urat Ábrahám Istenének, Izsák Istenének és Jákob Istenének nevezi. Az Isten nem a holtaké, hanem az élőké, hiszen mindenki érte él.«"*

A szadduceusok csak Mózes 5 könyvét, a tórát ismerték el szent könyvnek és mivel ebben nem találtak kifejezett tanítást a feltámadásról, nem is vallották azt. Mesterkélten szerkesztett, bár nem lehetetlen esettel akarják bizonyítani a feltámadás hitének abszurd következményeit. Jézus válaszában csak az általuk is elfogadott tórából érvel. Ha az Urat a Szentírás Ábrahám,

Izsák és Jákob Istenének nevezi, akkor ezzel nem csupán azt akarja kifejezni, hogy mindhárman Őt tisztelték, hanem azt is, hogy az Úr most is velük van, most is Istenük. Ha teljesen és végleg meghaltak volna, akkor az Úr nem bizonyult volna hathatós oltalmazónak és nem az élők, hanem a holtak Istene lenne. Jézus nem hangsúlyozza ki a számukra nyilvánvaló igazságot, hogy ha örökké élnek az emberek, akkor testben kell élniök. Az elkülönült lélek végleges önálló élete idegen volt a zsidók felfogásától. (Vö. 1. Olv.).

Az oltáriszentségben a dicsőséges feltámadás zálogát vesszük magunkhoz. Imádkoznunk kell azért, hogy ez a hit mindenkié, legalább minden templombajáróé legyen. A miénk is, egészen komolyan és határozottan. A felhozott nehézségekre a lényegi felelet az, amit Jézus adott ellenfeleinek: a saját elképzelésünk szerinti feltámadás és örök élet lehetetlenségét bizonyítják ellenérveink, tehát végeredményben azt, hogy elgondolni sem, elképzelni sem tudjuk. Nem egyszerűen folytatása az örök élet a földinek, hanem összegezése és lényegesen új, magasabb szintű megvalósulása.

A misztikus élmény jelentősége

Minden vallás ismeri a misztikát, az átlagostól eltérő vallási jelenségeket. A lényeg persze nem a rendkívüliségben rejlik, hanem Istennek valamilyen közvetlen megtapasztalásában. Ez a megtapasztalás a lélek belsejében játszódik le, pontosan ki sem fejezhető, de mégsem lehet a képzelődés körébe utalni. A képzelődés feltételezését kizárja az a meglepő tény, hogy a misztikus élmények szubjektív jellegük ellenére ugyanazt a tárgyi tartalmat hordozzák. A misztikus élményben részesülő egyének — bár őket kor, műveltség, foglalkozás stb. nagyon is elválasztják egymástól —, ugyanarról az élményről vallanak, ugyanazzal a tárgyi valósággal kerültek szembe.

Sokan a misztikus jelenségeket úgy értékelik, mint patologikus tüneteket. Kétségtelen, hogy sok beteg idegrendszerű egyén lesz áldozata hallucinációknak, s ha az ilyen beteg vallásos, akkor hallucinációi is vallásos tárgyúak. Az igazi misztikus jelenségek mégis elkülöníthetők a beteg tünetektől, éppen objektivitásuk alapján. Ez nemcsak azt jelenti, amiről fent volt szó, hogy ti. az elmebetegek gazdagon variált látomásaival szemben a misztikusoknál ugyanaz az élményanyag jelentkezik, hanem jelenti az objektivitás az élmény irányulását is. Míg az elmebeteg képzelődései önmaga körül forognak, önmagát képzeli császárnak vagy üldözöttnek, s a dolgokat csak önmaga viszonylatában képes látni és értékelni, addig az igazi misztikus élményben még az a szubjektivitás is fellazul, amely a mindennapi életben mindnyájunkat megköt. A misztikus önmagát is, a világot is új fényben látja, de nem saját maga fényében, hanem az abszolút „kívülálló" Isten fényében. Ez a döntő különbség hatásaiban is megmutatkozik: míg a beteges hallucinációk az embert mind jobban bezárják önmagába, addig a misztikus megtapasztalások mind nagyobb felszabadultságra, objektivitásra vezetik az egyént.

Aki ide jut, az tényleg magát is elfeledi,
Amit tud, az mind csekélynek tűnik itten fel neki.
.....
S ha hallani szeretnétek, megmondom: e tudomány
Isten titkos lényegének érzetében áll csupán.
(Ker. sz. János: A legfőbb tudás)

Ennek fényében jobban megérthető a szentek hősies áldozatvállalása. Ez nem valami következetes akarat-torna következménye, hanem a misztikus megtapasztalások eredménye, mely kiszabadítja az embert az ösztönösségből, a szubjektivitás bilincséből. Isten misztikus megtapasztalása új látásmódot és új cselekvésmódot tesz lehetővé.

Választottak gabonája?

Régóta vitatott kérdés, hogy a misztikus istenélmény elérhető-e a tömeg számára is, vagy csak kevesek kiváltsága. Ez a kérdés az első pillantásra eldöntöttnek tűnik, hiszen viszonylag csekély a misztikusok száma, s ezek életében megállapítható a rendkívüli életfeladatra való elhivatottság. A misztikus élmények így a feladatok szolgálatában állóknak látszanak, s kár őket átlagos életkörülmények között keresni.

Mégis vannak megfontolások, melyek az ellenkező oldal javára szólnak. Így mindenek előtt az a tény, hogy a történelembe visszapillantva jobban észrevehető Isten működése, mint a jelenben. A Szentírás is, az Egyház története is ismer eseteket, amikor emberek Isten irányítása alatt álltak anélkül, hogy ők ennek tudatában lettek volna. Isten működése tehát hatékonyabb, mint azt jelen tapasztalataink alapján feltételeznénk. Valahogy úgy állunk vele, mint a különböző elektromos behatásokkal, kozmikus és egyéb sugárzásokkal, melyek állandóan és döntő módon hatnak ránk, bár közvetlen tapasztalásunk semmit sem árul el jelenlétükről. Ha ehhez hozzávesszük Jézus ígéreteit a Szentlélek munkálkodásáról, hasonlatait a mennyek országáról (a vetés növekedése), akkor nem kell kizártnak tartanunk a misztikus élmények szélesebbkörű kiterjedtségét.

Azt is figyelembe kell venni a kérdés megítélésénél, hogy az Isten felé vezető út, vagyis a lélek tisztulásának útja elsősorban a szeretettől függ. A szeretet töri fel az önzés burkait a lelken, s az tágítja ki a szívet. A vallásos gyakorlatok is csak akkor visznek közelebb Istenhez, ha bennük a szeretet hatékony. A szeretet útja pedig senki elől sincs elzárva. A családi élet tág teret nyújt

az önzés megtörésére, a vergődő, aggódó, vagy éppen sugárzó szeretet gyakorlására.

Végül a misztikus élmények rendkívüli rendeltetését is kérdésessé lehet tenni. A misztikus élményben Isten közvetlenebbül nyilatkozik meg az embernek. Ámde a közvetlen Isten-megtapasztalásra mindenki hivatva van élete végén. Nem tekinthető tehát egészen vonalon kívül esőnek Isten közvetlenebb megtapasztalása már földi életünk folyamán. Sőt azt kell mondani, hogy valamelyes kezdeti stádiumban a legtöbb embernél megtalálható ez az istenélmény. A közvetett utak ugyanis, melyeken Istent keressük: imák, szertartások, érvek, a természet szemlélése stb. — önmagukban elégtelenek a hitet felkelteni, vagy ébren tartani. Hogy mennyire így van ez, az olyankor mutatkozik meg a legélesebben, amikor egy hitetlent ezek segítségével próbálunk Istenhez téríteni. Mindezek a közvetett utak sem képesek a hitetlent hivővé tenni, pedig a hívek számára biztosítják a kapcsolatot Istennel. Kell tehát lenni a hívek lelke mélyén valamilyen közvetlenebb Isten-érzésnek, amely élővé teszi és alapként hordozza ezeket a közvetett utakat. Ez az alapérzés nehezen definiálható; a hivő úgy érzi ebben az érzésben, hogy: Isten *az ő Istene*. A hitetlen ember számára Isten külső valami, ismerettárgy, amit vizsgálni lehet; — a hitben viszont Isten nem egyszerűen úgy jelenik meg, mint biztosan létező, elfogadott valaki, hanem mint olyan valaki, akihez közöm van. És ez az alapérzés tulajdonképpen semmit sem változik a misztikus élményben, csak diadalmas, mindent betöltő érzéssé lesz. Így fedezi fel assziszi sz. Ferenc, a szépség szerelmese Istenben a Legszebbet, aquinoi sz. Tamás a rend, a logika Urát, kis sz. Teréz a Jegyest, s a többi szent is mind azt, aki az ő szívük legegyénibb vágyának betöltője.

Isten nem általános árucikk, hanem személy szerint minden embernek Istene. Ő az, akit állandóan keresünk legegyénibb vágyainkkal. Lelkünk legtitkosabb, legáttekinthetetlenebb régiói várnak Rá. Az, ami bennünk mozdul, Feléje mozdul. Amikor az ember erre rádöbben, akkor ki tudja tárni Istennek a lélek összes kapuját. Futni tud Istene elé, aki pont azt akarja neki nyújtani, ami az emberben a legélőbb és legigazibb.

A kegyelem megtapasztalása

Az előző megfontolások után fel kell vetni a kérdést: tapasztalható-e mindebből valami? Nem csupán üres spekulációk-e az elmondottak?

A misztikusok írásaiból közismert a lelkiélet 3 foka: via purgativa, illuminativa és unitiva. Mindhárom fok egy szervesen összefüggő folyamatnak része, s így kölcsönösen elősegítik egymást. Éppen ezért, ha a via purgativa jellemzőit megtaláljuk az ún. átlagemberek életében, akkor ez arra mutat, hogy Isten hatékonyan működik az emberek életében, hogy őket a következő fokozatokra is elvigye.

A tisztulás — a misztikusok szerint — nemcsak bűnök el nem követését jelenti. A bűn nem idegen elem, hanem személyes aktusunk, bűnös vágyaink terméke, bűnös habitusaink aktuálódása. A bűn elvetése: önmagunk vetkőztetése. Ker. sz. János híres Dalában a lélek „sötét, nagy éjszakán, egy titkos lépcsőn, álruhában menekülve, mikor háza már elpihent" talál rá Istenre, vagyis olyan útra tér, ahová a természetes képességek már nem tudják követni. Az érzékek, értelem és akarat éjszakájában, sötét tanácstalanságában talál rá Istenre. K. Rahner szavai szépen világítják meg a kegyelem pszichológiai átélését: „Hoztunk már áldozatot köszönet, elismerés nélkül, sőt a belső békesség érzete nélkül? Megpróbáltuk-e valaha Istent szeretni ott, ahol már semmiféle hulláma a lelkesedésnek nem ragadott bennünket, ott, ahol már nem volt összecserélhető a mi belső sodródásunk Istennel, ott, ahol az ember úgy érezte, hogy bele kell pusztulnia ebbe a szeretésbe, amely a halállal és a teljes megsemmisüléssel látszott azonosnak, ott, ahol az ember minden látszat szerint az űrbe és az abszolút némaságba kiáltott, ott, ahol lépésünk a feneketlenségbe való ugrásnak látszott, ott, ahol minden felfoghatatlannak és értelmetlennek tűnt? Tettünk már valaha úgy kötelességet, hogy azt csak azzal az emésztő érzéssel tehettük meg, hogy magunkat megtagadjuk és megsemmisítjük vele, úgy, hogy éreztük, ezt csak a legnagyobb ostobaság gyanánt tehetjük meg, amelyért nincs köszönet? Voltunk-e már valamikor is jók egy emberhez, akiből a hála és megértés legcsekélyebb visszhangja sem fakadt, s minket még az az érzés sem kárpótolt, hogy önzetlenül, becsületesen jártunk el? „Ha igen, akkor megtapasztaltuk már a szellemet. Innen megérthetjük, milyen titkos szenvedély élt a szentekben. Ők kívánják ezt a tapasztalást. Egy titkos félelemtől vezettetve, hogy ebben a világban bennragadnak, minduntalan biztosítani akarják magukat, hogy már elkezdték a szellemben való élést. Ők már megkóstolták a szellem ízét. Ha belebocsátjuk magunkat a szellemnek ebbe a megtapasztalásába, ha a fogható és élvezhető eltűnik előlünk, ha minden halálos némaságba borul, ha minden a halál és pusztulás ízét ölti magára, ha minden egy megnevezhetetlen, színtelen, foghatatlan

boldogságban tűnik el, akkor bennünk megkezdődött a Szentlélek működése. Akkor itt a kegyelem órája. Akkor létünknek látszólag ijesztő talajtalansága, Isten talajtalansága, amelyben nincsenek már utak, mert a végtelenség nyílik meg." (*K. Rahner:* Vom Glauben inmitten der Welt. Herder, 1962. 45—46. old.)

Tapasztalható-e ma a kegyelem? De mennyire! Nem kényszerül-e rá az ember viszonzástalan szeretet-szolgálatokra? Nem kerül-e az érzékek és az egész lelkivilág sötét éjszakájába, amikor minden értelmetlenné válik? Nem érezzük-e megrendítően, hogy minden relatívvá vált?

S ugyanakkor: nem tapasztalja-e a mai ember a szeretet fontosságát? Nem merült-e fel ma sokkal tisztábban és követelőbben a szeretet igénye, mint valaha? Az emberiség azelőtt tudomásul vette a magántulajdon érinthetetlenségét, a háború jogosságát, a felekezeti versengést, s ma mindez a múlté. A keserves purgatoriumban, melyen a mai emberiség átmegy, mégiscsak megtisztulás remélhető. Az emberiség levet régi felszínességeket, képmutatásokat, formalizmusokat, s levetni kénytelen régi gőgjét, önzését. S amint szemfájdító élességgel kell tudomásul vennie korlátait, bűneit, aljasságát, ugyanúgy megvan a reménye, hogy Istenről is élesebb látást nyerhet.

A)

1. *„Akik keresik, meg is találják"* (Bölcs 6,13)

A bölcsességet csak azok találják meg, akik érzik, hogy keresniök kell. Ha úgy érzem, bölcs vagyok, akkor nem keresem, de nem is találom meg.

A kis játékautó elromlik, az apa szétszedi, hogy megjavítsa. A gyerek sivalkodik a szétszedés miatt, azt hiszi, az apja még jobban elrontja játékát. A gyerek saját bölcsessége szerint nézi a dolgot. Jobban tenné, ha apjára bízná magát, és tanulni akarna tőle. Sok beteg úgy megy orvoshoz, hogy máris kialakított véleménye van saját betegségéről és a gyógyítás módjáról. Saját bölcsességét viszi az orvoshoz, és felháborodik, ha az orvos nem eszerint állapítja meg baját és orvosságát. A beteg bölcsebben tenné, ha az orvosnál keresné a bölcsességet. Ugyanígy vagyunk az egész életre vonatkoztatva a dolgot. Oktalan, aki bölcsnek tartja magát, és saját bölcsessége szerint akarja nézni és élni az életet. Az élet és benne a saját életem túl komplikált és túl „magas" számomra, mindenki számára. Egyetlen valaki van, aki átlátja és teljesen felfogja az életet egészében és minden kis részletében: Isten, az egyedül Mindentudó. Boldog, aki hajlandó belátni, hogy a bölcsességet nála kell keresnie.

Minden ember kísértése az „én jobban tudom" és az „engem ne tanítson senki". Már emberekkel és részletproblémákkal kapcsolatban is végzetesen oktalan álláspont ez. Senki sincs, aki mindent tud és mindenhez ért. És senki sincs, akitől nem tanulhatnék, legalább egy valamit. Senki sincs, akinél én minden tekintetben bölcsebb és járatosabb lennék. De ha már emberekkel kapcsolatban keresnem kell a bölcsességet, mennyivel inkább így vagyok Istennel! Ha van egy cseppnyi józan belátásom, akkor ez az alapállásom: A világ, az élet minden dolgához egy valaki ért tökéletesen, Isten; tehát keresem, kutatom, miről mit adott tudtunkra az Úr. És kérem, hogy egyéni, konkrét ügyeimben is ő világosítson meg a Szentlélek által. Akiket Isten Lelke vezé-

rel, azok Isten gyermekei. A világ fiainak bölcsessége oktalanság, mert alapja a beképzelt gőg. Csak aki hajlandó oktalanná válni, vagyis aki hajlandó elismerni, hogy oktalan, és hajlandó tanulni Istentől az Egyház tanítása és a Szentlélek sugallatai által, csak az találja meg a valódi bölcsességet.

2. *Az élet tudománya*

Sokféle tudomány van a világon. Nincs ember, aki valamennyihez értene: És sok ember van, aki tulajdonképpen egyetlen tudományhoz sem ért. Nem is baj, attól még bárkinek lehet nagyon szép és értékes az élete. De van egy tudomány azért, amelyhez mindenkinek értenie kell, ez az élet tudománya. A legnagyobb tudomány az, a leghasznosabb, a legnehezebb és mégis a legkönnyebb. Az élet tudományát a Szentírás bölcsességnek nevezi.

Mindenki számára nélkülözhetetlen, mert nélküle senkinek az élete és örökkévalósága nem sikerülhet. A legnehezebb tudomány, mert meghaladja az ember képességeit. Nemcsak a gyenge észtehetségűekét, hanem mindenkiét, a legzseniálisabbakét is. Az élet tudományát egy valaki ismeri csak, a teremtő Isten. Hogy mégis a legkönnyebb tudomány, az azért van, mert Isten mindenki kincsének szánta. Az ő rendeléséből a bölcsesség „eléjük megy azoknak, kik vágyódnak utána, s előre megmutatja nekik magát".

Mire felel az élet tudománya? A legalapvetőbb kérdésekre: Honnét az életünk? Miért élünk? Mik a lehetőségeink? Mit várhatunk az élettől? Mit kell tennünk, hogy boldogok legyünk? Egyáltalán mi a boldogság? Miért szenvedünk? Mi a halál? Jön-e valami utána? Stb., stb.

A felsorolásból rögtön érezzük, túl nagy kérdések ezek az emberi értelemnek. Mégsem mondhatjuk, hogy kár törődni velük, éljünk úgy, ahogy tudunk, a többi nem a mi dolgunk. Nagyonis a mi dolgunk, nincs semmi, ami ezeknél fontosabb lenne számunkra. Hogy a magunk erejéből nem tudjuk megfejteni az élet titkait, az még nem ok az elfásulásra. „A bölcsesség maga jár körül felkeresni azokat, kik hozzá méltók." Tehát bárki tudósa lehet az élet tudományának, az is, aki leggyengébb tanulója volt az iskolának, vagy el sem tudta végezni azt. Ajándék a bölcsesség, a Szentlélek ajándéka. Persze itt van ez a pár szó: „Kik hozzá méltók". Tehát azért mégsem mindenki doktora a bölcsességnek. Csak a méltók. Ez a méltóság nem az észtehetség, hanem

az alázatos vágyódás. Méltó a bölcsességre, aki szereti azt, vagyis nem akar értelmetlenül élni. És aki elismervén, hogy magától nem megy e téren semmire, alázattal keresi.

„Vidáman jelenik meg" a bölcsesség. Vagyis széppé, vidámmá teszi az életet. Hogyne, hiszen célt, értelmet ad neki, és a legnagyobb reménységet.

„Minden gondolatban találkozik velük." A bölcsesség átfogó tudomány, azért az élet tudománya. Mindenre a bölcsesség adja meg a végső oktatást, ő tanít meg mindennek végső értelmére. Az élet legegyszerűbb dolgaira (evés, ivás stb.) éppen úgy a bölcsesség ad végső utasítást, mint a legmagasabb tudományokra. (Végünk van, ha pl. az űrkutatást vagy az atomfizikát nem az isteni bölcsesség szerint művelik és használják.)

„Ragyogó a bölcsesség és hervadhatatlan." Isten bölcsessége örök. Változatlan mindenkor. De azért az emberiség is, az egyén is állandóan mélyebbre hatolhat a bölcsesség felfogásában.

3. *Az elhunytak sorsa*

Mindenkinek van nem is egy valakije, akiért még mindig fáj a szíve, mert mint mondani szokták, örökre el kellett válnia tőle. A szomorú ember vigasztalja magát. Sokaknak ilyesféle a vigasza a halottakkal kapcsolatban: Talán jobb is nekik. Nem tudnak sok mindenről, ami fáj. Nem éreznek, nem kell gondolkodniok, aggódniok, sírniuk, gürcölniük. Milyen jó lehet örökké aludni lombos fák alatt. Így vigasztalják magukat és másokat azok miatt, akiket szerettek, de akik örökre elmentek tőlük.

Csakhogy ez a vigasz amellett, hogy nem is igazi vigasz, még csak nem is igaz. Van ennél hasonlíthatatlanul jobb vigasztalás, amely ráadásul igaz is. Egyetlen szó ez: Feltámadunk. És mire támadunk fel? „Elragadtatunk a magasba Krisztus elé, és így örökké az Úrral leszünk". Jézus úgy akarja, hogy akik hisznek benne, és szeretik őt, azok ott legyenek, ahol ő van, és azt az életet éljék, amit ő.

De mi a biztosíték arra, hogy ez így igaz?

Mondhatnám, hogy igaznak érzi az eszem. Mert a világ csak Isten kezéből kerülhetett ki. És akkor igazságos világnak kell lennie. Igazságos pedig csak a feltámadás által lehet. Mert különben sok jóság, becsületesség örökre jutalmazatlan maradna. Mondhatnám, hogy igaznak érzi a szívem. Mert az boldogságra vágyik. És sejtem már, hogy nincs boldogság a földön. De hol van akkor? Egyetlen lehetőség rá a feltámadás. Egész lényem

érzi, hogy feltámadás, tehát folytatás nélkül értelmetlen az emberek életregénye. Mennyi sok a „levegőben maradt" vágy, magasrendű kíváncsiság és szeretet!

De mindez csak valószínűsít. Egy valami teszi biztossá a feltámadást: Az Úr szava. És a hit, amellyel elfogadom az Úr szavát. A hit, mely a Szentlélek ajándéka, és amelyet megad mindenkinek az Úr, aki kívánja azt.

4. *Majd csak lesz valahogy*

Sok ember életfilozófiája ez a mondat. Mert alapvető ténynek veszik, hogy „úgy még sohasem volt, hogy ne lett volna sehogy." Így magában mosolyogtató bölcsességek ezek. Tragikus azért, mert számtalan emberi életnek egyetlen vezérfonala.

Valóban, hányan élnek, vagy talán élünk úgy, hogy „ahogy esik, úgy puffan". Sodor magával az élet árja. Teszünk, veszünk, mint a többiek. Alkalmazkodunk a pillanatnyi helyzetekhez. Különben hagyjuk folyni az életet, és az folyik is, egyre gyorsabban a sír felé.

A mai evangélium ez ellen az életvezetés ellen szól. A balga szüzek ilyen „majd csak lesz valahogy" alapon nem vittek olajat a lámpásaikba, mire kapkodnának, már késő: Lejárt az idő, amikor még fogadja őket a lakodalmas ház ura.

Az élet részletügyeiben is végzetes lehet az ilyen magatartás. Beszél róla a sok rosszul sikerült, mert rosszul kötött házasság, a sok hebehurgya munka, a sok rosszul választott életpálya, a sok rosszul, vagy inkább sehogyan sem nevelt gyerek. Az Úr azért adott észt és akaratot, hogy tervezzünk, keressük a helyes utakat, hogy urai legyünk a magunk életének. És ha már a külső életünket nem is tudjuk mindig irányítani, legalább a belső életünknek legyen tartása, az legyen elvhű és értelmes. És mindenekfölött örök sorsunkkal kapcsolatban nem lehetünk nemtörődömök, halogatók, bármit is a véletlenre bízók. Egy örökkévalóság dől el az ítéleten. Nem várhatom és nem sodródhatom feléje élettelen bábként. Az ilyen nemtörődömség végzetes tragédia. Az üdvösséget nem lehet elég komolyan venni, azért nem lehet elég összeszedettséggel harcolni. „Bármit teszel, okosan tedd, és nézd meg, mi lesz a vége!" A „majdcsak megúszom azt is" nem elég az ítélet kedvezővé tételéhez.

Ha a szentek életét olvassa az ember, sokszor találunk náluk egy bizonyos szent nemtörődömséget. Csakhogy ezt jól kell értenünk. Nem a kötelességeikkel szemben voltak ők nemtörődö-

mök, végleg nem az üdvösségükkel kapcsolatban. A szentek nemtörődömsége ez: Teszem a dolgom (teszem!), a többi Isten kezében van. És ezt jelenti: Nem bánom, mit ad nekem a földi élet, csak megtaláljam Istent!

A nemtörődöm puhányságtól, a magunk elhagyásától, a céltalan éldegéléstől ments meg, Uram, minket!

B)

1. *Szent merészség*

A mai olvasmány özvegye a szent merészség örök példaképe. Érdekes, hogy az Úr nem valaki gazdagra bízta Prófétája ellátását, akinek volt még tartaléka. Egy olyan szegényhez küldte Illést, akinek magának is éppen csak volt még valamije, és akinek gyermeke is volt, tehát igazán kivonhatta magát az alól, hogy idegenről is gondoskodjék. De Isten „jól számított." A szegények szíve általában jobb, nemesebb, adakozóbb, mint a gazdagoké. A gazdagság önzővé tesz. A hite, Istenbe vetett bizalma is erősebb szokott lenni annak, aki szegény a föld javaiban. Boldogok a szegények, és nehéz a gazdagnak bejutni a mennyek országába.

A mennyhez mindenképpen kell a szent merészség. Kell az anyagiakban is. Aki mindenáron túl akarja biztosítani magát, aki csak magával törődik, csak magának „kapar" és gyűjt, aki nem mer nagylelkű és a jóságban nagyvonalú lenni, az nem lehet kedves Isten előtt, mert szembe kerül a főparanccsal (tulajdonképpen az egyetlen paranccsal), a szeretettel. Aki biztosítani akarja helyét Isten szívén, az feledkezzék meg önmagáról, ossza meg mindenét, amije van. Még a családjával se próbáljon takarózni. Mert aki bőkezűen jószívű, az Jézussal tesz jót, és nem kell félnie, hogy Jézus megfeledkezik róla. Nem kivételes eset az Illésé és az özvegyé, csak látványos. De ez a Gondviselés rendes szokása, hogy azt, aki egész szívvel másoknak igyekszik gondját viselni, annak ő maga viseli gondját.

Persze ez a szent merészség nemcsak a jószívűségben kell megnyilvánuljon. Hanem mindenben, amikor arról van szó, hogy valamiről le kell mondani Isten kedvéért. Számtalan kis és nagy alkalma van erre mindenkinek. És csak aki mer bízni Istenben, abban bízik meg az Úr.

2. *Istennek szokása ez*

Az Úr úgy tartotta életben Illést, hogy csodát tett érte. De kicsit „komplikáltan" történt ez a csoda. Hiszen egyszerűbb lett volna, ha Illés utolsó ételét és italát tette volna kifogyhatatlanná az Úr. Miért kellett „belekombinálni" az özvegyet is?

Mert Urunk házanépének tekint bennünket, embereket, bele akar vonni mindannyiunkat az ő isteni gondjaiba. Üzenetét is nem mindenkinek külön-külön adja tudtára, hanem próféták, apostolok, lelkipásztorok útján. Törvényt is keveset ad, sokat rábízott egyházára. A kegyelmet is nem „személyes közvetlenséggel" adja, hanem szentségeket rendelt. Ugyanígy segíthetne, vigasztalhatna bátoríthatna, inthetne mindenkit külön-külön. Mégis legtöbbször mindezt embereken keresztül végzi el.

Miért? Először, mert ez így sokkal nagyobb tisztesség az embereknek, hiszen Isten munkatársai lehetünk.

Másodszor, mert így nevel bennünket az isteni stílusra, amelyet el kell sajátítanunk, hogy élvezni tudjuk a mennyben Isten életét.

Harmadszor, mert testvéreknek akar bennünket, nem olyanoknak, akik idegenek egymással szemben. A mennyei lakomán közös asztal lesz, és a közös asztal kibírhatatlan, ha a vendégek csak a házigazdával vannak jóban, de egymással nem.

Tehát: Örömmel, szívvel-lélekkel álljak embertársaim rendelkezésére. Rám is sokakat és sok ügyben bíz a mennyei Atya. Ne kelljen csalódnia bennem. És ne kelljen rajtam keresztül Istenben csalódniok azoknak, akiket rám bízott az Úr. Ha szolgálatot tehetek bárkinek, bármilyen ügyben, tegyem úgy, mint Isten megbízottja. Tegyem úgy, mint aki megtisztelve érzi magát, hiszen Isten munkatársa. Tegyem úgy, hogy mindjobban elsajátítsam az isteni stílust. Tegyem úgy, hogy jól érezhessem majd magam testvéreimmel Atyánk asztalánál.

3. *„Azok üdvözítéséért, akik rá várnak"* (Zsid 9,28)

Hitünkhöz tartozik, de sajnos nem tartozik vallási élményanyagunkhoz Krisztus világvégi eljövetelének várása. Az első keresztények szinte túlzásba estek ezzel kapcsolatban. Egész életük a Krisztus-várásra volt beállítva, egészen közelinek érezték üdvözítő eljövetelét. Ma a keresztény gyakorlat mintha nem is tudna róla. Valahogyan túlságosan evilági lett a vallásosságunk. A Jézus-várás, a feltámadás hite és reménye elhalványult a ke-

resztény tudatban. Pedig Urunk azokat fogja üdvözíteni, akik „rá várnak."

Mire várok én? Van, aki sokmindenre vár. A fiatalok az önállóságra, egy nagy szerelemre, jó házasságra, diplomára, lakásra. Aztán előléptetésre, fizetésemelésre, gyermekeink révbejutására, az unokákra, a nyugdíjra stb. Vannak aztán szép számmal, akik végeredményben nem várnak semmire. Csak telnek napjaik, folydogál életük. Vajon hányan vannak közöttünk, akik Jézusra várnak? Még aki a halálra vár, az is csak a szenvedéstől, életének értelmetlenségétől, az unalomtól, a magányérzéstől akar szabadulni.

Ebből a tényből nem nehéz diagnózist felállítani. Nagyon lesújtó, szinte tragikus diagnózist. A legbántóbb fénnyel világít rá arra, milyen kevés bennünk a hit és az Isten után vágyó szeretet. Ha magunkba tekintünk, meg kell értenünk, miért verejtékezett vérrel a mi Urunk a Getszemáni kertben. Ha nem hisz valaki Jézusban, akkor érthető az ügy. De ha hivőnek vallom magam, sőt szentségekhez járulok, mégis soha nem gondolok Jézus eljövetelére, feltámadásomra, ez nagyon rosszra vall. Mindenesetre nyugodt nem lehetek. Azt nem érezhetem, hogy nálam minden rendben van, hiszen gyónás nélkül is mehetek áldozni, semmi különösebb bűn nem terhel. Mintha csak a káromkodás vagy misemulasztás lenne bűn, a félhitetlenség, a gyengehitűség, a szeretethiány nem!

Akik szeretik egymást, akár szerelemmel, akár bármilyen más szeretettel, hosszú távollét után aggódva kérdik egymástól „Vártál, hiányoztam, nagyon vártál?" Valóban aggódva kérdezik, mert tudják, hogy ha nem várták nagyon őket, akkor valami nagy baj van a szeretettel, a kapcsolatukkal. És ha majd Jézus kérdezi: „Vártál, nagyon vártál, hiányoztam neked?" Őszintén kell majd válaszolni, becsapni lehetetlen az Urat. Merek majd egyáltalán válaszolni? Vajon milyen ítélet kerekedik majd ki válaszomból vagy megszégyenült hallgatásomból?

4. *„Többet adott mindenkinél"* (Mk 12,43)

Sajnos, nem mindenki gondolkozik úgy, mint Jézus. Mert nem a szeretetet, jóindulatot nézik. Csak a külső teljesítményt értékelik. Ha én is ilyen lennék, nagy baj. Mert azt mutatja, nem Isten szelleme él bennem. De akkor hogyan remélem, hogy részem lesz Isten életében?

A szegény özvegyasszony két fillérje először is arra figyelmez-

tet, hogy az Úr a szándékot ítéli bennem. Nem lehetek elégedett magammal, ha úgy látom is, hogy másoknál többet nyújtok Istennek. Lehet, hogy ez a rám pazarolt kegyelmi gazdagsághoz képest igen kevés. Lehet, hogy az a másik, aki látszólag kevésbé buzgó, a neki adott kegyelem mértékének megfelelően minden tőle telhetőt megtett. Ha munkám többet ér másokénál, ha több szívességet teszek, mint mások, ha anyagilag jobban segítem szüleimet, mint testvéreim, mindez még nem jelenti, hogy elégedett velem az Úr, vagy hogy jobban elégedett, mint másokkal. Istent teljes szívemből, minden erőmből kell szeretnem. És a szívek, az erők különbözők. Nem lehet őket felületesen, külső értékeléssel összehasonlítani. Ezért tud végeredményben csak Isten ítélni, én még magamat sem, hát még hogyan hasonlíthatnám magam össze másokkal!

Nem látok a szívekbe, mégis meg kell kísérelnem Isten módjára gondolkozni mások tetteiről. Vagyis a szándék és az illetők képességei, természeti, környezetbeli és kegyelmi ajándékaihoz mérten. Ha mástól nem, de a felületes és szeretetlen ítélkezéstől megóvna ez. Aztán ne várjak másoktól semmit elvont normák alapján. Próbáljam értékelni inkább azt, hogy képességei szerint mennyit kaptam valakitől. Természetesen nem csupán anyagiakra kell gondolni. Az egyik ember félszeg mosolya néha több jóindulatról beszél, mint a másik túláradó kedvessége: Más a természetük. Egyik ember elismerő bólintása vagy csak szótlan nézése őszintébb elismerésem lehet, mint egy más valaki ömlengő dicshimnusza. Objektív normák vannak. De ezeket nem egyformán kell alkalmazni mindenkire. Esetleg több dicséretet érdemel 3,5 bizonyítványt hozó fiam, mint a kitűnő.

Isten országát kell építenünk. Ehhez egyik elengedhetetlen követelmény, hogy megpróbáljuk magunkat és másokat Isten szemével nézni. Úgy, mint Jézus nézte, „hogy dob a nép a perselybe".

C)

1. *Képes lennék rá?*

Az olvasmány hős vértanúiról olvasván meg kell kérdeznem magam: Én képes lennék arra, amire a hét fiú és az anyjuk? Hiszen még Péter is megtagadta Mesterét. Mert a lélek ugyan kész, de a test erőtlen.

Hogy én képes lennék-e rá, arra nem kell most feleletet ad-

nom. Ki is tudna felelni rá? Nekem az a feladatom, hogy mindent megtegyek, hogy képes legyek rá. Hogy a lélek készsége győzzön bennem, ne a test gyengesége.

Az ember egy, és mégis kettő. A bűn belső szakadásunk oka lett. Ezt fejezi ki a Szentírás a test-lélek ellentéttel. A jó és a rossz harca ez az emberben. A bűn is, a lélek is teljességre törekszik. És ez a döntő számomra, ha fel akarok készülni a végső győzelemre.

Aki egy ponton a bűn útjára lép, legyen az akár egyetlen tudatos bocsánatos bűn, az máris hajlik a bűn egész skálájára. De így van a jósággal is. A teljes jóság akar kibontakozni. A részletjóság csak a kezdet lehet, végállomás nem.

Bennünk, emberekben keveredik a jó és a rossz. Tiszta, de irigy az egyik. Házasságtörő, de jószívű a másik. De egyikünkben sem állandó a keveredés mértéke. Mindegyikünkben áramlás megy végbe: Vagy a jóság vagy a bűn felé. És aki nem próbál állandóan jobb, nemesebb, tisztább, tökéletesebb lenni, az állandóan rosszabb lesz.

Hogy mikor állít végső próba elé az Úr, nem tudom. Lehet, hogy nem is állít. Hiszen ő úgyis ismer. Egészen ismer. Ő tudja, mint Péterről tudta, mire vagyok képes. Tehát a nagy próba nélkül is tud ítélni.

Hogy vallásos vagyok, nem biztosíték még semmire. Péternek sem volt. De a próbán elbukott Péter is alakulhatott olyanná, aki elbírta a próbát, vértanú lett, akár a Makkabeus fivérek. Én is lehetek alkalmassá bármilyen próbára. Kell is alkalmassá válnom, ha üdvözülni akarok. Teendőm? Teljes erővel irtani magamban a rosszat, hogy lelkem áramlása a teljes jóság felé tartson.

2. *„Lemondok róluk . . .”* (2 Makk 7,11)

Nemcsak a vértanúságban mond le az ember testéről, testrészeiről, az életéről. A keresztény élet végeredményben mindenképpen lassú vértanúság. Hiszen keresztre kell feszítenünk vágyainkat. Mert valamennyiünk teste tele van bűnös vágyakkal.

Gondoljunk csak a Makkabeus-fiúk kivágott nyelvére! Szinte a kivágásnál is nehezebb ezt a mi nyelvünket minden alkalommal megölni, amikor bűnt akar elkövetni. Szeretetlen beszéd, megszólás, rágalom, hencegés, hazugság, gyalázkodás, káromkodás, szitkozódás. Kell-e folytatni? Hányszor kell, vagy kellene

átvitt értelemben kivágnunk a nyelvünket! És ez még csak egyetlen, kicsi testrészünk.

Kordában tartani a testünket, ez folyamatos vértanúhalál. És ez még nem is elég. Kényszerítenünk is kell a testünket olyasmikre, amikhez semmi kedve nincs. Imádságra, szorgalomra, segítésre, mosolyra, barátságos magatartásra, kedves szóra, közös imára stb.

Millió lemondás, millió erőfeszítés, újra és újra millió? Hogy nem nagyon erőltetjük magunkat, hogy megfutunk ez elől a lassú vértanúság elől, annak a nehézségén kívül az is az oka, hogy nem látjuk áldozatunk értelmét, elégséges értelmét. Ez persze a hit gyengesége, átéltségének hiánya miatt van. „Tüsténti kidugta nyelvét, és bátran odanyújtotta kezét, és bizalommal így szólott: Az égből kaptam ezeket. Ezért az Isten törvényéért lemondok róluk, mert bízom benne, hogy úgyis visszakapom őket Tőle." „A világ királya a feltámadásban örök életre kelt minket." Bennünket is ez kellene sarkalljon az állandó áldozatra. Csak a pokoltól félni, csak langyosan gyakorolni a vallási kötelességeket, csak a tisztességet szem előtt tartani, ez kevés. A feltámadás hite és személyes reménye az egyedül elég. Ezt kell minél mélyebben átélnünk, állandó belső hajtóerővé tennünk. Sok elmélkedéssel, sok imával, a Szentlélek kegyelmével.

Bármiről lemondok Istenért, visszakapom. És hozzá más minőségben. A feltámadott test élvezete összehasonlíthatatlanul nagyobb lesz, mint mostani testünké. És persze az élvezet tárgya is. Most Isten tökéletességének csillámait élvezzük csak, akkor magát Istent, minden öröm és boldogság Forrását. Ezt persze nem elég elméletileg hinni, tudomásul venni. A vérünkké kell legyen ennek tudata. Hogyan? Aki imádkozik érte, aki akarja, annak majd mindent értésére ad a Szentlélek. A Makkabeusfiúkból is ő csinált hősöket, szenteket.

3. *„Imádkozzatok értünk, hogy az Úr tanítása terjedjen és dicsőségre jusson, mint nálatok is"* (2 Tessz 3,1)

Nem lehet mondani, hogy a híveket nem érdekli, mi a sorsa Isten igéjének. Örülnek, ha többen vannak templomban, körmeneten, fájlalják az ellenkezőjét. Mégis, az az érzésem, nagyon kevés ima kerül az Úr trónusa elé az olyan fajtából, amilyent Szent Pál kért a tesszalonika-beli hívektől.

Minden lelkipásztor rászorul a hívek támogató imájára. Először, hogy ő maga buzgó, fáradhatatlan és alkalmas hirdetője le-

gyen az igének. Másodszor, hogy a kegyelem bőségesen áradjon mindenkire, és hittel fogadják Isten szavát. Amint a termés nemcsak a magtól és a vetőtől függ, de még csak a föld minőségétől sem kizárólag, hanem az időjárástól is, így van az isteni ige vetésével is. Az időjárás itt a kegyelem napsugara és harmata. És ha lehet és szokás jó időért imádkozni, mennyivel inkább kell a kegyelem áradásáért.

Miért olyan kevés az ilyen ima mégis?

Kevés a felelősségérzés egymásért. Az önzés, a magunkélés befurakodott a hitéletbe is. Én hiszek, vallásos vagyok. Örülök, ha mások is azok, de azért én csak magamért vagyok felelős. Kérdés, hogy az ilyen lelkület elegendő önmagam iránti felelősségérzést mutat-e. Mert az ilyen lelkület nem Jézusé. Tehát könnyen rámondhatja majd az Úr: nem ismerlek. Mert a mennyben csak Jézus lelkülete lesz ismerős.

Aztán nem hiszünk eléggé az ima erejében. Ez viszont öreg baj. Aki ezen a területen nem hisz, az más ügyekben sem igen bízik az imában. Buzgó imája nagy baj esetén is inkább végső kétségbeesés, mint igaz hit és bizalom. Hogyan mondhatja tehát neki Jézus bármi testi-lelki bajában: Menj, hited meggyógyított téged?

Lusták is vagyunk. A jóra való restség alapbűn. Ellene jó módszer, ha ilyen imánkat valamihez kötjük. Így nem feledkezünk meg róla, és a megszokás átsegít a lustaság buktatóján.

Az apostolkodó ima hiánya istenszeretetünk hiányára vet fényt. Ha szeretném Jézust, magamévá tenném ügyét. Ha szeretném Atyánkat, mindent megtennék, hogy minél többen szeressék. Ha szeretném a Szűzanyát, segítenék neki könyörögni gyermekeiért.

Az ügy, de a hívek saját érdekében is kérem tehát, amit Szent Pál is kért: „Imádkozzatok értünk, testvérek!"

4. *Ne akadékoskodj, higgy!*

A szadduceusok „problémája" tisztán csak akadékoskodás volt. Csodálni lehet Jézus türelmét, hogy egyáltalán válaszolt nekik.

Akadékoskodó ember ma is sok van, biztosan közöttünk is. Hányan nem hajlandók hinni senkinek sem. Nem hiszik el az űrrepüléseket, nem hiszik a legegyszerűbb újsághírt, nem hisznek az orvosnak, a bolti eladónak, a szomszédasszonynak. Főleg senki jószándékában, becsületességében nem hisznek. Nem fo-

gadnak el semmivel kapcsolatban olyan magyarázatot, amely jóindulatúan világítja meg valakinek a szereplését, mondását.

Emberi viszonylatokban még csak lehet alapja bizonyos óvatoskodó akadékoskodásnak. Bár az ilyen ember nem nagyon számíthat rokonszenvre. De a hit területén aztán végzetes az ilyesfajta lelkület. A feltámadással kapcsolatban ma is mennyi a hivők részéről az akadékoskodás! És más hitbéli dolgokkal kapcsolatban is. Mennyi oktalan kifogás éri a predikációkat, a gyóntatók útmutatásait, a lelkipásztor tanácsait, magának a Szentatyának megnyilatkozásait. Itt aztán már nagyon könnyű elcsúszni, pontosabban átcsúszni a hitetlenségbe. Aki egyetlen hittételt nem hajlandó elfogadni, az már nem mondhatja magát hivőnek.

Honnét ez az akadékoskodás? Jó utánagondolni, hogy a gyomot gyökerestül tudjuk kitépni.

Egyik ok a túlzott öntudat, a mértéktelen bizalom a magunk eszében, ítélőképességében. Hirtelen ötletek, „érzések" alapján hátborzongató bizonyossággal tudják kimondani valamire, hogy „ez nem lehet igaz". Döntőbírónak toljuk fel magunkat nemcsak saját papunk, hanem az egyház fölé is. Ez a kevélység lehetetlenné tesz bennünket Isten előtt, aki a gőgnek ellenáll. Különösen az ilyes-fajta gőgnek, hiszen ez magát Istent hazudtolja meg hitbeli akadékoskodásaival.

Másik ok az elképesztő felületesség. Gondolkozni, pláne imádkozva gondolkozni kevés ember szeret. De az első gondolatát rögtön kimondani, aztán ahhoz mint megcáfolhatatlan igazsághoz ragaszkodni, ezt már sokan szeretik. A megátalkodott felületesség vajon mennybe való? Még emberhez sem méltó, nem Isten gyermekéhez. Felületesség, elkeverve makacssággal, ez biztos recept a kárhozatra.

Az akadékoskodás jelzi azt is, hogy az illető nem él együtt Jézussal. Nincs bensőséges imaélete, nincs benne alapvető jószándék, nincs szeretet. Vallásossága vagy megszokás vagy ösztönös kényszer, nem igazi ragaszkodás Istenhez.

Problémája, kérdése, kételye természetesen mindenkinek lehet. A hitben való növekedés is zavarokkal jár, akár a testi. Ez nem akadékoskodás. És nem az az őszinte érdeklődés, a többet tudás vágya sem. Nem azért hangzott el tehát ez a szentbeszéd, hogy elriasszon attól, hogy bármivel is a lelkipásztorhoz forduljunk. Különben is, aki hozzá fordul, az már nem szokott akadékoskodó lenni. Az inkább olyanok között bomlaszt, akik nem igen tudnak érdemben hozzászólni a kérdésekhez.

Az akadékoskodás bomlasztás. A bomlasztás a halálhoz hasonlít. Isten pedig az élők Istene. Élő hitet kérjek tőle, és hogy mentsen meg mindenféle akadékoskodástól.

ÉVKÖZI 33. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Péld 31,10—13; 19—20; 30—31): *„Derék asszonyt ki talál? Becse a korallokét messze meghaladja! Férjének szíve bátran reá hagyatkozik, és nem lesz nyereség híján. Jóval fizet neki és nem rosszal, élete minden napján; előszedi a gyapjút és a kendert és ügyes kézzel végzi a munkát. Kezébe veszi a rokkát, és ujjai megfogják az orsót. Megnyitja tenyerét a szegényeknek és kinyújtja kezét a szűkölködő felé. A kedvesség csal, a szépség mulandó, de az istenfélő asszony dicséretet érdemel! Adjatok neki keze gyümölcséből, és tettel dicsérjék őt a kapuknál!"*

Az ideális feleség néhány vonását rajzolja meg a szentírás. Az első mondat tulajdonképpen nem kérdés, hanem jókívánság: bárcsak ilyen asszonyt találnál! A befejező mondat értelme: élvezze keze gyümölcsét és legyen része polgártársai elismerésében.

II. OLVASMÁNY (1 Thes 5,1—6): *„Ami az időt és az órát illeti, testvérek, arról nem szükséges írnom. Magatok is pontosan tudjátok, hogy az Úr napja úgy jön el, mint éjjel a tolvaj. Amikor azt mondogatják: Béke és biztonság, akkor éri őket hirtelen a pusztulás, akárcsak a várandós asszonyt a fájdalom, és nem lesz menekvés számukra. De ti, testvérek, nem jártok sötétségben, hogy az a nap tolvaj módjára lepjen meg benneteket. Hiszen mindnyájan a világosság és a nappal fiai vagytok. Nem vagyunk az éjszakáé, sem a sötétségé. Ne aludjunk hát, mint a többiek, hanem legyünk éberek és józanok."*

Az Úr napjának váratlan érkezését két hasonlattal is érzékelteti az apostol; éjjeli tolvajjal való összehasonlítást Jézus megtette már (Mt 24,43; Lk 12,39) és az ősegyház is átvette. (2 Pét

2,10; Jel 3,3, 6,15). A szülő asszony hasonlatát alkalmazták már a próféták is annak érzékeltetésére, hogy az Úr napja éppen akkor jön el, amikor a föld hatalmasai teljes biztonságban érzik magukat. (Iz 13,8; Jer 4,31) Jézus ezt a helyzetet Noé koráéhoz hasonlítja. (Mt 24,37—39; Lk 17,26 sk.) Az intelem további része inkább az éjjeli tolvaj gondolatát folytatja: a keresztények nem élnek sötétségben, nem vakítják el őket ösztöneik, rendetlen vágyaik, tehát nem érheti váratlanul, besurranó tolvaj módjára az ítélet napja. Az éberség és józanság természetesen nem csupán a szoros értelemben vallási kötelességeink teljesítését és lelki ügyeink rendezését jelenti. Az igazi készület az ítéletre és az örök életre a példás, tevékeny földi élet, melynek példaképszerű bemutatását az első olvasmányban is láttuk. Az ítéletnap bizonytalanságának tudata tartsa ébren bennünk azt a tudatot, hogy közel, mellettünk van az Úr. Szeretettel segíteni akar bennünket, hogy minél bőségesebb jutalomra váljunk méltóvá. Használjuk ki jól a sok-sok lehetőséget, amit ad. Annyi kegyelemmel halmoz el bennünket, annyi jó indítást és segítséget ad — nem utolsósorban arra, hogy példás családi életet éljünk, valamint arra, hogy embertársaink érdekében is minél többet alkossunk. Ne sötétítse el szívünket a rendetlen önszeretet, ne adjuk át magunkat az élvezeteknek. A mennyei boldogság várása nagyon jól összeegyeztethető magunk és mások földi boldogságának tevékeny előmozdításával.

Az EVANGÉLIUM (Mt 25,14—30): *„Az időben Jézus ezt a példabeszédet mondta tanítványainak: »Egy ember, mielőtt külföldre utazott, maga elé hívta szolgáit és átadta nekik vagyonát. Az egyiknek öt talentumot adott, a másiknak kettőt, a harmadiknak egyet, mindegyiknek képessége szerint, azután elutazott. Aki öt talentumot kapott, elment, forgatta azt és még ötöt szerzett. Hasonlóképpen, aki kettőt kapott, más kettőt szerzett, aki pedig egyet kapott, elment, földbe ásta és elrejtette ura pénzét. Hosszú idő múlva megérkezett a szolgák ura és számadást tartott velük. Jött az, aki öt talentumot kapott, másik öt talentumot hozott s mondta: Uram, öt talentumot adtál nekem. Nézd, másik öt talentumot szereztem hozzá. Ura így szólt: Helyes, jó és hű szolgám! Mivel a kevésben hű voltál, sokat bízok rád. Menj be urad örömébe. Jött, aki két talentumot kapott s mondta: Uram, két talentumot adtál nekem. Nézd, másik talentumot szereztem hozzá. Ura így szólt hozzá: Helyes, jó és hű szolgám. A kevésben hű voltál, sokat bízok rád. Menj be urad örömébe. Eljött az is, aki egy talentumot kapott és mondta: Uram, tudom, hogy ke-*

mény ember vagy, aratsz, ahol nem vetettél és gyűjtesz, ahol nem szórtál. Ezért féltem, elmentem s elástam a földbe talentumodat. Nézd, itt van, ami a tied. Az úr válasza azonban ez volt: Gonosz és lusta szolga! Tudtad, hogy aratok, ahol nem vetettem és gyűjtök, ahol nem szórtam. Tehát pénzemet váltóasztalokra kellett volna vinned, hogy amikor megérkezem, kamatostul kapjam meg, ami az enyém. Vegyétek hát el tőle a talentumot és adjátok annak, akinek tíz talentuma van. Mert mindenki, akinek van, kap és bővelkedni fog, akinek pedig nincs, még azt is elveszik tőle, amivel rendelkezik. A semmirekellő szolgát pedig vessétek ki a külső sötétségbe. Lesz ott sírás és fogcsikorgatás.«"

Képességeik szerint kaptak a szolgák pénzt, hogy gyarapítsák. Isten különböző mértékben osztja ki közöttünk adományait: mulandó és örök, testi és lelki adományait egyaránt. A kapott „tőkétől" függ a felelősségünk is. Akire többet bíztak, attól többet is várnak. Aki viszont bármi módon is „megideologizálja" lustaságát, kényelemszeretetét, kockázattól való irtózását, az nagyon rosszul jár, már nem csupán a többlettől esik el — az úr és a szolga egyaránt, mert hiszen a szolgára sem bízzák a nagyobbat, amit ellenkező esetben bíztak volna —, de ezenfelül az eddigit is elveszik tőle, a bizalmat is megvonják tőle. Magunkra alkalmazva ez azt jelenti, hogy aki a kapott kegyelemmel nem működik együtt, az nemcsak attól a gyarapodástól esik el, amit az együttműködéssel szerzett volna, hanem a kapott ajándékot is elveszti, az sem marad meg neki. Istennek nem vethetjük szemére, hogy „learatja, amit nem vetett", vagyis egész valónkat szolgálatába rendeli, mert ehhez egyrészt mint Teremtőnek és Fenntartónak joga van, és ezzel összefüggésben: amit Ő ad viszonzásul, ahhoz képest a nullával egyenértékű mindaz, amit mi nyújtunk. Ha mindent megtettünk is, ami tőlünk telik, igazságosan tarthatjuk magunkat haszontalan szolgáknak.

Úgy is mondhatjuk, hogy mindannyian kapunk egy részt Istenből. A születéskor: hogy a világban egyre jobban meg tudjuk valósítani Isten elgondolását; a keresztelésekor: hogy egyre inkább meg tudjuk szentelni a világot, Istennek tudjuk szentelni, a végső megdicsőülését előmozdítani. Isten képére alkotott bennünket kisebb-nagyobb mértékben és meg is adta ezzel a képességet, hogy a világot is így átformáljuk. De ez az átalakítás soha nem szolgálhatja csak a saját érdekünket. Csak az nem élt hiába, aki nemcsak magának élt. Az önző, csak magának élő ember elássa a talentumot, mert mások elől elzárja. A szentmisében él-

jem át testvériségünket: nemcsak azokat fogadom el testvéreimnek, akik itt vagy máshol részt vesznek az áldozat megújításán, hanem mindazokat, akikért Krisztus feláldozta magát.

A közösségi szellem begyakorlásának legjobb iskolája a családi környezet. Könnyebb lelkesedni az emberiség ügyéért, mint a családban kínálkozó konkrét áldozati igényeket kielégíteni. Felajánláskor elsősorban ezek a konkrét családi alkalmak jussanak eszembe. Az I. Olv. kapcsán a feleség és édesanya számára nyújtott segítség, akik a második műszakot gyakran erejüket meghaladó áldozatossággal végzik. A családot a feleség ill. édesanya tartja össze a legerősebben szeretetével, megértő jóságával. De ha ezeket az értékeket fontosnak tartom, tekintettel kell lennem annak véges erejére is, akinek szívéből Isten ezt a családunkba akarja sugároztatni. A jó feleség és édesanya sok talentum, melyet rábízott Isten és nem szabad csak a kényelem és vagyonszerzés eszközévé tenni. Éljek úgy a családi környezetben lehetőleg állandóan, mintha ez a nap volna az utolsó, ez a lehetőség volna a végső, hogy szeretetemet, Krisztust utánozni akaró jóságomat tettekkel bebizonyítsam. Akkor fogok úgy élni, hogy méltóvá válok a még nagyobb kincsnek a kezelésére.

B)

I. OLVASMÁNY (Dán 12,1—3): *„Abban az időben felkel Mihály, a nagy fejedelem, néped fiainak oltalmazója, és olyan idő jön, amilyen a nemzetek keletkezése óta mind ez ideig nem volt; és abban az időben megszabadul népedtől mindenki, aki be van írva a könyvbe. Akkor azok közül, akik a föld porában alszanak, sokan felébrednek: némelyek örök életre, mások pedig, hogy örök gyalázatot lássanak. Akkor az értelmesek ragyogni fognak, mint az égboltozat fénye, s akik igazságra oktattak sokakat, tündökölnek örökkön-örökké, miként a csillagok."*

A végső időben — a világ végén — megjelenik szent Mihály főangyal, aki a zsidó nép védőangyala volt. Ő fogja a végső időben az Úr választottait megszabadítani az ellenségtől. Előképe ennek a szabadításnak az, amit Makkabeus Júdás szerzett Antiochus Epiphanes-szal szemben. Az egész szövegen átütnek az előkép vonásai. Világosan kitűnik a feltámadásba vetett hit, melyet örök boldogság vagy örök gyalázat követ. Az értelmesek az égboltozat fényéhez hasonlóan fognak ragyogni — vagyis azok,

akik a törvényt megtartották, míg akik másokat tanítottak erre, azok az égnél is fényesebb csillagokhoz hasonlóan fénylenek majd.

II. OLVASMÁNY (Zsid 10,11—14; 18): *„Minden pap naponta elvégzi szolgálatát és ugyanazt az áldozatot többször bemutatja, ezeknek azonban nincs erejük a bűn eltörlésére. Ő viszont csak egy áldozatot mutatott be a bűnökért, s örökre helyet foglalt az Isten jobbján. Már csak arra vár, hogy minden ellensége hódolattal leboruljon lába előtt. Egyetlen áldozattal örökre tökéletessé tette a megszentelteket. Ahol pedig ezek bocsánatot nyertek, ott nincs szükség a bűnért való áldozatra."*

A régi és az új áldozat közti két különbséget emeli ki a szerző: a régi papok napról napra ismételték az áldozatot, mely mégsem tudott valóban szabadulást hozni a bűntől, míg Jézus egyszer végbevitt áldozatával megszerezte bűneink bocsánatát. Vö. az előző vasárnapokat ugyanebben az évben.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 13,24—32): *„Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: Azokban a napokban, a gyötrelmek véget érvén, a nap elsötétedik, a hold nem ad világosságot, a csillagok lehullanak az égről és a mindenséget összetartó erők megrendülnek. Akkor majd látjátok az Emberfiát, amint eljön a felhőkön, hatalmasan és dicsőségesen. Szétküldi angyalait és összegyűjti választottait a szélrózsa minden irányából a föld szélétől az ég határáig.*
A fügefáról vegyetek példát. Amikor hajtása már zsenge és levelei megjelentek, tudjátok, hogy közel van a nyár. Így ti is, mihelyt látjátok mindezeket, hogy bekövetkeznek, vegyétek tudomásul, hogy közel van már az ajóban. Bizony mondom nektek, nem múlik el ez a nemzedék, míg mindezek be nem következnek. Az ég és föld elmúlnak, de az én igéim el nem múlnak. Azonban azt a napot vagy órát senki sem tudja, az ég angyalai sem, sőt még a Fiú sem, csak az Atya."

Vö. Ádv. 1. vas. C).

Palesztinában szinte minden fa télen is megtartja levelét. Nem így a fügefa, melynek márciusban kezdenek hajtani az új levelei, és ezek jelzik a tavasz, ill. a nyár közeledtét (a nálunk szokásos enyhe tavasz Palesztinában ismeretlen). A római csapatok feltűnése a zöldellő fügefához hasonlóan jelzi majd Jeruzsálem pusz-

tulásának közelségét. Jézus kortársai közül többen is lesznek, akik ezt megérik. A szent város pusztulása képe lesz a világ pusztulásának (a zsidók úgy vélték, hogy a kettő időben egybeesik, ezért is beszélt Jézus együtt a kettőről), mely utóbbinak időpontját azonban egyedül az Atya ismeri. Így Jézus határozottan szétválasztja e két eseményt.

Isten nem hagyja veszni választottait. Még a sír mélyéből is életre kelti őket, hogy örök boldogsággal jutalmazza valamenynyit. Akiket Fia tökéletes áldozatával megtisztított a bűntől, ill. akiknek lehetővé tette, hogy a szentmisében ebbe a tökéletes áldozatba hétről-hétre belekapcsolódjanak, azokat Fiával együtt maga mellé fogja ültetni trónjára is. Ezt a bizonytalan időben bekövetkező állapotot valóságosnak kell felfognom. Valóságosabbnak, mint amiről tapasztalatom beszél, mert ez a világ tulajdonképpen elmúlt, az új már megkezdődött. Krisztus megváltói művével kezdetét vette egy feltartóztathatatlan, megfordíthatatlan folyamat, melynek végső állomása: az egész világ megújul, új ég és új föld lesz. Emlékeztessen erre az ostya, mely a szentmisében Krisztus testévé lényegül át, a keresztvíz, az olaj és a só, meg a krizma, melyet keresztelésemkor, bérmálásomkor használtak. Napról-napra jobban át kell alakulnom nekem is. Az új világba csak megújult ember illik.

C)

I. OLVASMÁNY (Mal 4,1—2a): *„Bizony, íme eljő majd az a nap, lángolva, mint a kemence, és minden kevély és minden gonosztevő olyan lesz, mint a tarló, és az eljövendő nap lángra lobbantja őket, úgymond a seregek Ura, és nem hagy rajtuk sem gyökeret, sem hajtást. Nektek azonban, kik nevemet félitek, felkel az igazság napja, mely gyógyulást hoz szárnyain."*

Az ítélet napja bűnöst és igazat egyaránt ér, de nem egyforma hatással: a bűnös számára a pusztulást jelenti, az örök kínt, míg az igazak számára a tisztulást.

A szárnyas nap ábrázolása egyiptomi emlékeken megtalálható. E képet egyébként az Egyház Jézusra alkalmazta (vö. Jézus neve litánia), és szerepe volt a Karácsony és Vízkereszt ünnepének kialakulásában.

II. OLVASMÁNY (2 Tessz 3,7—12): *„Testvérek, tudjátok, hogyan kell minket követni. Nem éltünk tétlenül közöttetek, senki kenyerét ingyen nem ettük, hanem keserves fáradsággal, éjjel-nappal megdolgoztunk érte, hogy senkinek ne legyünk terhére. Nem mintha nem lett volna rá jogunk, hanem mert példát akartunk nektek adni, hogy kövessétek. Már amikor nálatok voltunk, meghagytuk nektek, hogy aki nem akar dolgozni, ne is egyék. Most pedig halljuk, hogy némelyek rendetlenül élnek, semmit sem dolgoznak, hanem haszontalanságra fecsérlik idejüket. Az ilyeneknek megparancsoljuk, figyelmeztetjük őket Urunk Jézus Krisztusban, hogy nyugodtan dolgozva a maguk kenyerét egyék."*

Az egyház kezdettől fogva ellenezte — tanú rá ez az igen régi levél —, hogy tétlenséggel, földi kötelességeink elhanyagolásával készüljünk az ítélet napjára, ill. az örök életre. Még akkor is, amikor valóban sokan gondolták egészen közelinek az ítélet napját, a tevékeny életet sürgette az apostol. Hivatkozott saját példájára, ami szavai szerint a szó teljes értelmében vett példa volt, tehát azért tette, hogy példát adjon vele, nem kénytelenségből.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 21,5—19): *„Az időben, amikor némelyek megjegyezték, hogy milyen szép kövekkel és díszes fogadalmi ajándékokkal van díszítve a templom, ezt mondta: »Jönnek majd a napok, amikor abból, amit most itt láttok, nem hagynak követ kövön, mind leromboljják.«*
Azok megkérdezték tőle: »Mester, mikor fognak ezek bekövetkezni? És mi lesz a jel előtte?« Így válaszolt: »Vigyázzatok, nehogy félrevezessenek benneteket. Sokan jönnek az én nevemben és mondják: Én vagyok. Eljött az idő. Ne adjatok szavukra. Amikor háborúkról és lázadásokról hallotok, ne rémüldözzetek. Ilyeneknek kell előbb lenniük, de ezzel még nincs itt a vég.« Aztán így folytatta: »Nemzet nemzet ellen és ország ország ellen támad. Nagy földrengés lesz itt is, ott is, éhínség és dögvész. Szörnyű tünemények és különös jelek tűnnek fel az égen. De előbb kezet emelnek rátok és üldözni fognak benneteket. Kiszolgáltatnak a zsinagógáknak és börtönbe vetnek, királyok és helytartók elé hurcolnak a nevemért, azért, hogy tanúságot tegyetek. Véssétek hát szívetekbe: Ne törjétek fejeteket, hogy védekezzetek. Olyan ékesszólást és bölcsességet adok nektek, hogy egy ellenfeletek sem tud ellenállni vagy ellentmondani. Kiszolgáltatnak benneteket a szülők, testvérek, rokonok és barát-

tok s némelyek meghalnak közületek. Nevemért mindenki gyűlölni fog benneteket. De nem vész el egy hajszál sem fejetekről. Ha kitartotok, megmentitek lelketeket.«"

Vö. Ádv. 1. vas. C); mai vasárnap B).

Sok olyan dolog fog történni, amiről azt gondolják, hogy már a vég kezdete. Pedig csak előképe annak. Többet kell szenvedniök azoknak, akik hűségesek hozzá, mint amennyit gondoltak volna. Egyáltalán nem akar hiszékenységre nevelni, nem engedi, hogy illúziókban ringassuk magunkat. Meg kell előbb mutatkoznia életünkben Isten erejének, meg kell valósulnia bennünk sok mindennek, ami csak szenvedések árán valósulhat meg és csak azután jön a vég.

A második olvasmány a tevékenységet, az evangélium inkább a türelmet köti lelkünkre. Az Isten országa elnyeréséért mindkettőre készen kell állnunk: a tevékeny életre éppen úgy, mint a tűrésre, szenvedésre. Jézus tevékenységét is, türelmes szenvedését is folytatni akarja bennünk. A kenyérrel és borral mindkettőt ajánljuk fel és mindkettőre való készségünket élesszük.

II. TEOLÓGIA

Megalkuvó-e az új teológia?

A napjainkban fellendülő új teológia szépségfoltot visel: szülőanyja a szekularizálódott modern világ. Sokak szemében „eredeti bűnben" fogant ez a teológia, mert abból a törekvésből fakadt, hogy összeegyeztessék az összeegyeztethetetlent: Istent és a bűnös világot. A teológusok defenzívába szorultak, s ahelyett, hogy állásaikat szilárdan fenntartanák, minduntalan engedményeket tesznek a profán gondolkozás javára.

Az kétségtelen, hogy kívülről jövő behatások indították el a teológián belül az új irányzatot. De ezeket a behatásokat nem lehetett figyelmen kívül hagyni, hiszen a vallási világképnek szinte az alapjait rendítették meg. Éppen ezért tűntek az új eszmék szakadékoknak, a velük való barátkozás eretnekségnek, árulásnak. Amikor azonban a teológusok nemcsak a régi álláspontokból vizsgálták a modern szellemiséget, hanem beleereszkedtek ezekbe a szakadékokba, akkor derült ki, hogy a pusztulás helyett új horizontokat találtak. Két példával szeretném illusztrálni a fentieket.

A modern ateizmus a vallás alapját támadta meg akkor, amikor azt hangoztatta, hogy a vallás a haladást gátló, ártalmas tényező. A vallás történelmi szerepe e szerint egyrészt a fékezés, a fegyelmezés, másrészt a bódítás (ópium). A vallásnak pozitív szerepe csak esetlegesen lehetett, egyébként mindenestől indokolatlan és indokolhatatlan jelenség.

Ez a támadás gyökeresen pusztító gondolatnak tűnt fel, s a konfrontáció első szakaszában a teológusok szembe is szegültek vele. Heves vitákban és apologetikus érvekkel igyekeztek bebizonyítani, hogy a vallás a természetes ész alapján is indokolt és hasznos jelenség. A viták eredménye azt mutatta, hogy az apologéták minden igyekezete haszontalan volt: sem az ateistákat nem győzték meg, sem a közömbösöket nem sikerült a vallás oldalára állítani. Az apologéták minden érvére akadt ellenérv, s kényszerítő bizonyítékot nem sikerült felhozni.

A teológusok közül a merészebbek lassan új belátásra jutottak, kezdtek beereszkedni a „szakadékba", s ez egészen új megoldást hozott. Ha ugyanis elfogadjuk azt az állítást, hogy a vallás teljességgel ésszerűtlen és indokolatlan, — akkor rögtön felmerül a kérdés: hát akkor miért van mégis vallás? Ha nincs természetes magyarázat rá, akkor honnan van? Ezzel az ateistákra hárul az érvelés kényelmetlen feladata, mert hiszen a tényt mégis csak meg kell valahogyan magyarázni. Ma már az ateisták is túljutottak fent említett álláspontjukon, s a vallást sokkal árnyaltabban tekintik. Mi viszont sokat nyertünk ezzel a gesztussal, hiszen így egész élesen domborodik ki a vallás természetfeletti eredete, a kinyilatkoztatás és Isten működése a történelemben. Ami a régi hadállásból abszurdnak és teljességgel elfogadhatatlannak látszott, az más nézőpontból kimondottan termékenynek bizonyult.

Ugyanez a helyzet játszódott le a katolikus vallás abszolút jellege körül. Magán a Zsinaton is nagy vitát váltott ki a vallásszabadságról szóló nyilatkozat. Úgy tűnt fel, hogy az Egyház saját létjogosultságát veszti el mások létjogosultságának elismerésével. Minek tanítson az Egyház, ha mindenki követheti saját lelkiismeretét? — Mihelyt elfogadjuk mégis a lelkiismereti szabadságot, rögtön előtérbe lép Isten üdvözítő tervének egyetemessége: Isten nemcsak a kiválasztott kisebbséget akarja üdvözíteni. Az Egyház szerepét is világosabban megértjük ennek fényében.

Amit Jézus mondott, hogy az új bor új tömlőbe való, azt a mi korunk is igazolta. Az új teológia nem megalkuvás, hanem az új bor begyűjtése az Egyház kincstárába.

Isten jelentkezése az újban

Ezt a látszólag új problémát az egész üdvtörténetben fellelhetjük. Az üdvtörténet folyamán annyira dominál a mindig új elem, hogy a vallásos magatartás elválaszthatatlanul a jövőre van irányítva. Az ószövetség ideje várakozás a Messiásra, az újszövetség ideje pedig várakozás a pazuriára. A jövő egyik szövetség idején sem valami merev állócsillag, melyre Isten népe higgadtan függesztette szemét, hanem az élő Isten, az Eljövendő. A hivő várakozásnak egészen elevennek kell lennie. A zsidó nép nemcsak hideg tudással tekintett a Messiás alakja felé, hanem eleven, sokszor emésztő vágyódással. Ugyanez az első keresztények lelkülete is. Készülnek az Úr fogadására, aki bármikor jöhet, amint megígérte.

Tévedtek vajon azok az ószövetségi jámborok, akik nem érték meg a Messiás eljövetelét? Hiábavaló volt az ő várakozásuk? Nem! Mert a Messiás valóban közeledett feléjük, nemcsak időben, hanem az eseményekben. Az ő vágyódásuk, s életük eseményei mind érlelték az idők teljességét.

Ugyanígy nem tévedtek az apostolok és az őskeresztények Krisztus-várásukban. Az apostolok az eseményekben újból és újból felfedezték Krisztus érkezését. Szent Péter joppéi látomása, az üldözések kitörése vagy a pogánykeresztények problémái mind Krisztus jelentkezése volt. Egy-egy új esemény kirázta őket megszokott gondolatvilágukból, új helyzetekbe állította őket, de éppen ezért ismerték fel benne az Urat, aki nem az emberek módján gondolkodik.

Azt is észre kell vennünk az első keresztények magatartásában, hogy minden Krisztus-közeledés ellenére nyitottak maradtak az Úr újabb érkezése felé. Eszkatológikus beállítottságuk lényege ez a nyitottság. Ezt találjuk meg a későbbi misztikusoknál is. A legközvetlenebb istenélmény is magán viseli a beteljesületlenség bélyegét; nem a vágyak beteljesítését, hanem a lélek kitágítását szolgálja, hogy Isten újabb érkezésére fogékonnyá tegye.

Találkozás Istennel az újban

Ha azt mondjuk, hogy Isten az újban jelentkezik, elölről közelít felénk, ugyanolyan joggal mondhatjuk, hogy a kísértés is az újban jelentkezik. Új eszmék, új jelenségek nemcsak áldást, hanem átkot is hozhatnak. Hogyan lehetséges a „szellemek megkülönböztetése?"

Ezzel a problémával nemcsak a vallás találkozik, hanem az emberi kultúra és technika minden ága. Talán nem felesleges elgondolkodni a világhírű építész, Breuer Marcel szavain: „Melyek a modern építészet alapvető indítóokai? Első helyen: az elfogulatlanság. Valamely feladattal, problémával vagy jelenséggel egyenesen, közvetlenül szembenézni. Nem terhelve megszokástól, ellenőrizhetetlen hagyománytól, sem pedig szellemi anyagraktárunk tehetetlenségétől... Elítélhetjük korunkat a maga egészében, sajnálhatjuk, hibáztathatjuk, vagy megváltoztatni akarhatjuk az embert, aki a modern élet benyomásainak, rohanásának és támadásának zűrzavarában belső egyensúlyát veszti el, de nem hiszem, hogy akár csak jottányi javulást is érhetnénk el azzal, ha házainkat a hagyományos ormokkal és te-

tőkkel látnók el. Ellenkezőleg, csak megnagyobbítanók vele a nézetek és az élet közötti szakadékot, még jobban távolodnánk a belső kiegyensúlyozottságtól, mely végre is minden gondolkodás és cselekvés végső célja kellene, hogy legyen... Célunk nem az új, hanem az egyértelmű, a helyes, ami lehet új, de lehet régi is... A képzelet ma nem a szellem elvont kalandozásaiban jelentkezik, hanem abban a szívósságban, mellyel a realitások fantasztikus világát jellegzetes rendbe foglalja." (*Major Máté:* Breuer Marcel, Bp. 1970., 21—23. old.) Breuer világosan fogalmazza meg, hogy a modern építészetben mi az eredendően, alapvetően új: a feladat. A feladatok újszerűsége hozza magával a megoldások újszerűségét. E nélkül újítani ostobaság. Viszont az új feladatokkal elfogulatlanul kell szembenéznünk, mert azok megoldásra várnak. A régi megőrzésének kedvéért sem mondhatunk le a feladatok maradéktalan megoldásáról.

Az építész megállapítása érvényes a teológiára is. Isten nem az új eszmékben, a szellemes elméletekben, divatos gondolatokban, hanem az új feladatokban jelentkezik. Így került be a keresztények egyesülése, vagy a fejlődő népek felemelése stb. a mai teológia témakörébe, mert mindegyikük feladat, Isten felszólítása. S ha az új feladat a régi sémákkal nem oldható meg, akkor elfogulatlanul és egész szívvel kell a feladatokat megoldanunk.

Ez a természetes kritérium a vallás területén persze mélyebb, teológiai tartalmat is hordoz. Isten közelítése a feladatokban nem valami járulékos dolog, amely Istennel már meglevő kapcsolatunkat többé-kevésbé színezi csupán. Isten számunkra felfoghatatlan, s csak annyiban ragadhatjuk meg Őt, amennyiben Ő lehetőséget ad erre. A feladatok tehát döntőek Istennel való kapcsolatunkban. Ezek jelentik a lehetőséget, míg a valóságos találkozást a feladatok megoldása adja meg. „Sohasem sikerül az imádkozónak azt elérnie, hogy közvetlenül Istent ragadja meg: az isteni közelség — mint a misztikusok joggal állítják — egy válaszfal megtapasztalásával együtt nyilvánul meg... A hívő jelenlevőnek tudja Őt, de ezt a jelenlétet a távollét kínos megélésével együtt tapasztalja, olyan távollét ez, mely egyúttal a legmélyebb közelségről árulkodik és a reményt ébren tartja. Miért? Azért, mert Isten a transzcendens Lét? Bizonyára, de pontosabban azért, mert az időben élő ember számára Isten transzcendenciája nemcsak emlékezés, nemcsak itt és most élesen megtapasztalt távollét, hanem mert ő az eljövendő Isten, aki a jövő felől közelít hozzánk. Ezért kell nekünk is, hogy Őt megtalálhassuk, a történelemben mindig úton lennünk és a történelmet *csi-*

nálnunk. A magával Istennel való találkozás olyan esemény, amelyet csak eszkatologikus óránkban élünk át. Ez az óra azonban az emberi, földi életben érlelődik, olyan történelemben, amely több, mint puszta előkészítés: ez maga a transzcendens Istennek az érkezése." (*E. Schillebeeckx:* Sollen wir heute noch von Gott reden? Theol. der. Gegenwart. 1968. 131. old.)

A)

1. *Miért derék a „derék asszony"?*

Ma már más az asszonyok élete, mégis örökértékű a Szentírás leírása a „derék asszonyról". Mert valamiben örök, és ezért példaképe nemcsak minden idők asszonyának, hanem egyszerűen minden idők minden emberének. Ez az örök érték benne az emberi hivatástudat: Másokért élni.

A „derék asszony" nem magáért dolgozik, ügyeskedik, töpreng, hanem másokért: férjéért, fiaiért. Ez ugyan lehetne még önzés, hiszen a család lehet kitágított „én". Ezt azonban kizárja ez a mondat: „Megnyitja tenyerét a szegénynek, és kinyújtja kezét a szűkölködő felé." Annyira csak másokért él, magáról megfeledkezve, hogy ezt kell mondani róla: „Adjatok neki keze gyümölcséből!"

Ez az egyetlen életstílus, amely valóban emberi, valóban keresztény, és amely egyedül kedves Istennek, egyedül érdemes Isten látására. Ezt kell élnie mindenkinek, aki Jézus után akar menni. Ő szintén nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hogy magának éljen, hanem hogy szolgáljon. A magának élő élet terméketlen, sivár élet, magában hordozza a kárhozatot. Mert míg az üdvösség közösségi (egybeforrtan Krisztusban testvéreimmel, felvétetve a Szentháromság életközösségébe), a kárhozat egyéni. A menny közös asztal az Atya házában, a pokol egyszemélyes mindenkinek. A szentek közösségének nem a kárhozottak közössége az ellenpólusa, hanem az örökre megmerevedett önzés és magáramaradottság. A kárhozatban nincsenek barátok és társak. Jól meg kell ezt gondolnia mindenkinek, aki el akarja különíteni magát az emberektől, aki csak magával akar törődni, aki magának akar élni. A kárhozat „különszobáját" építi magának.

2. *A nő anyának teremtetett*

Minden nőt anyának teremtett Isten. A szerzetesnő is akkor tölti be hivatását, ha gyermekek, betegek, elhagyottak anyja, aki dolgozik és imádkozik értük. Az „igazi" anyák sem csupán gyermekeik anyja, hanem mindenkié: férjüké, öreg szüleiké, egy kicsit mindenkié, aki szeretetre szorul. (És ki nem szorul rá?)

A természet Ura anyai érzést ojtott a nőkbe gyermekeik iránt. A kegyelem Ura azt akarja, és azt teszi lehetővé, hogy anyjai legyenek mindenkinek, az embernek.

Miben áll ez az anyai érzés? Megértés, gondoskodniakarás, önfeláldozás. Megértés: Anyai módon megbocsátani és ráérezni arra, kin hogyan kell segíteni. Gondoskodás: Úgy, hogy gyermekének legyen jó. Önfeláldozás: Nem bérért teszi. Ha vár is viszonzásul szeretetet, hálát, de nem tesz ettől függővé semmit.

Ezt a hivatást adta Isten minden nőnek, ezért minden nőt csak ez tehet boldoggá. Aki nem akar anya lenni, hanem önzően csak élvezni akarja az életet, csak azt akarja, hogy körülrajongják, babusgassák, hogy szenvedélyt fakasszon, az zsákutcába kerül hamarosan, üres lesz az élete és a szíve.

Tudnia kell ezt minden nőnek önmagára vonatkoztatva, de leányaira gondolva is. Ha csak az anyaságot, a megértést, gondoskodást, önfeláldozást szerető és vállaló nő lehet boldog, akkor minden anyának erre kell nevelnie leányait. Hogy szeressen és tudjon gondoskodni másokról, hogy megértő legyen, hogy önfeláldozó legyen.

Aki az emberek anyja, az Jézus anyja. Bár minden nőben anyjára ismerne az ítélő Krisztus!

3. *„Ami az időt és az órát illeti . . ."* (1 Tes 5,1)

„Az Úr napja úgy jön el, mint éjjel a tolvaj. Amikor azt mondogatják: Béke és biztonság, akkor éri őket hirtelen a pusztulás." Egyetlen ellenszere van ennek a bizonytalanságnak: „De ti, testvérek, nem jártok sötétségben, hogy az a nap tolvaj módjára lepjen meg benneteket." Szóval „ne aludjunk, mint a többiek, hanem legyünk éberek és józanok."

De azért annak a végső napnak lesznek előjelei. Ezekről pár szót. (Nagy jelentősége nincs, mert úgyis állandóan „éberen" kell élnünk, nem bűneinkben elaludva, hiszen az én végső napom halálom órája, az pedig teljesen bizonytalan, és lehet, hogy minden előjel nélkül fog bekövetkezni.)

Tehát: Az evangéliumot hirdetni fogják minden népnek.

A zsidóság megtérése Jézushoz.

Rendkívüli méreteket öltő hitetlenség. Erős támadás a hit ellen. A hivők és hitetlenek élesebben elkülönülnek.

Jelek az égen.

Háborúk, természeti katasztrófák, éhség, járványok.

Az őskeresztények felismerték Jeruzsálem pusztulásának előjeleit és megmenekültek. Mi is felismerhetjük Jézus eljövetelének közeledtét. De a döntő: Készen legyünk mindig.

4. *Talentumok*

Az ítéleten milyen lesz majd a számadás? Maga a Bíró mond el róla valamit a mai evangéliumban. Nem mindent, de egy nagyon fontos dolgot.

A talentumok jelentik a képességeinket, és az ítéleten döntő lesz, hogy mit produkáltunk segítségükkel.

„Van esze, de nem tanul." „Tudna ez dolgozni, ha akarna." Hát például erről van szó. Ne gondoljuk, hogy ezeknek nincs köze a valláshoz. Bármilyen tehetséget adott az Úr, számonkéri, hogy kifejlesztettem-e és használtam-e mások javára. Nem igaz, hogy a magamé vagyok, és azt csinálom az életemből, amit akarok. Nem igaz, hogy úgy használom az eszemet, erőmet, ügyességemet, ötletességemet, ahogyan nekem tetszik. Mindez nem az enyém, csak rám bízta az Úr, és számon is kéri.

Aztán mindenkinek van egy csomó jótulajdonsága. Ezekben nem tetszelegni kell, hanem kifejleszteni és mások javára hasznosítani őket. És van erőnk (természetes és kegyelmi) a rossz tulajdonságainkat jóra fordítani. Ezt elhanyagolni „én nem tudok megváltozni" alapon szintén főbenjáró vétek.

Az anyagi javakkal vittem-e előre a világot, használtam-e vele másoknak?

A kegyelem indításait engedtem, segítettem-e kamatozni? Pl. jobban imádkozom-e, mint tíz évvel ezelőtt?

Mit csináltam Isten nagy ajándékából, a házasságomból?

Mit produkáltam gyermeknevelés terén?

Folytatni lehetne. Kell is: Ki-ki a saját lelkiismeretével tárgyaljon erről. És gondoljuk át ennek fényében sokak titkos tervét az utolsó pillanatban való Istenhez térésről. Hogyan fog az ilyen elszámolni a talentumokról?

B)

1. *„Akkor az értelmesek ragyogni fognak"* (Dán 12,3)

A nagy befejezéskor (amely egyben a még nagyobb kezdet) „azok, kik a föld porában alszanak, felébrednek: Némelyek örök életre, mások pedig, hogy örök gyalázatot lássanak." A nagy ítélet az „értelmesek" diadala, megdicsőülése lesz. Természetesen nem a természetes észbeli adottságaik szerint értelmesek fognak örök életre menni, és nem a butácskák kárhoznak el. Azoké lesz az üdvösség, akik értelmesen fogták fel az életet és értelmesen élték. Nem emberi értelmesség szerint, hanem a Szentlélek vezetése szerint. Mert életcélunk természetfeletti, tehát csak természetfeletti értelem irányíthat bennünket, hogy valóban értelmesek legyünk. A Szentlélek pedig nem észtehetségünk szerint vezet.

Mit kell tennem, hogy a Szentlélek vezessen. Először is figyelnem kell rá, akár az egyház tanításában szól, akár lelkiismeretemben, személyes sugallatai által. Erről egy hasonlat: Afrikai expedíción a fehér főnök erőlteti, sietteti a menetet. A néger hordárok igyekeznek is. De egyik reggel nem akarak elindulni, csak ülnek. Azt mondják: „A nagy sietségben lemaradt a lelkünk, azt várjuk." — Az élet hajszájában lemaradt a lelkünk. Néha csendben imádkozva, elmélkedve, lelkiismeretet vizsgálva kell keresni az értelmét életünknek.

Az értelmes élet egyik főtétele: Nem az események, körülmények számítanak, hanem az, hogy én hogyan és mivé alakulok bennük és általuk. Pl. a betegség Loyolait szentté, másokat istenkáromlóvá, öngyilkossá tesz. Az értelmes ember főkérdése mindig ez: Hogyan kerülhetek ebben a helyzetben közelebb Istenemhez?

A másik főtétel: Bízzad rá magad Istenre. Egy alkalommal egy fiatalember sokallta a gyónáskor kapott elégtételt, és kevesebbet kért. A gyóntató: „Minden este fohászkodjék őszinte szívvel: Istenem, tégy velem, amit akarsz!" Az ifjú egy hét múlva más elégtételt kért. Megokolás: „Tessék csak meggondolni, hátha tényleg úgy is lesz!" Legtöbben ilyenek vagyunk. De hát ez nem értelmes viselkedés. Hogyan várhatná az, aki nem bízik Istenben, hogy Isten felveszi saját életáramába?

Igyekeznem kell azok között lenni, akik „ragyogni fognak, mint az égboltozat fénye."

2. *„Tökéletessé tette a megszenteltelteket"* (Zsid 10,14)

Jézus megváltott minket a keresztáldozatával a bűntől és a kárhozattól. Ez azonban a megváltásnak csupán negatív oldala. Van pozitív oldala is: Elnyerhetjük mindazt, amit Isten kegyelmes jósága készített nekünk, és aminek egyedül a bűn állt útjában. Vagyis egyesülhetünk Istennel, részesülhetünk az isteni természetben, mint Isten házanépe, gyermekei, barátai lehetünk együtt vele, az ő életét élve mindörökre. Jézus „áldozatot mutatott be a bűnökért, s örökre helyet foglalt az Isten jobbján." Nemcsak „személyesen", hanem benne mi is, akik az ő titokzatos, misztikus testének tagjai vagyunk. Jézus áldozata megszentelt, vagyis szentté tett bennünket, és ezzel tökéletessé, vagyis alkalmassá arra, hogy Isten elfogadjon bennünket az örök hajlékban.

Ezt a megszenteltséget, tökéletességet a keresztségben kaptuk meg, mely lemosta bűnösségünket, és így utat nyitott a készen álló kegyelemnek. De a keresztségben nem annyira lettünk szentek és tökéletesek, amennyire Isten személyesen megkívánja tőlünk. (Kivételek a gyermekkorban elhunytak.) Arra adta ezt a földi életet, hogy egyre inkább tökéletesedjünk, egyre inkább hasonlóvá váljunk az örökké Szenthez. Ez földi életünk értelme és célja. Mindenki számára elérhető, függetlenül adottságaitól, sorsától.

Ezernyi kis és nagy célunk van életünkben. Valamennyinek ezt kell szolgálnia: Hogy egyre tökéletesebbek legyünk a szentségben. Vagyis, hogy egyre inkább mások legyünk, mint a világ, egyre inkább hasonuljunk a Szenthez. (Nem a világtól kell elidegenednünk, hanem a magunk szenttélevése által meg kell szentelnünk a világot.)

3. *„Az ég és föld elmúlnak"* (Mk 13,31)

Elmúlik ez a világ, egyszer majd valóságosan, de halálomkor rám vonatkoztatva már előbb, hacsak meg nem érjük a világ végét.

Ez a tény sokakat e világ gátlástalan kiélvezésére csábít „egyszer élünk" és „rövid az élet" jelszavakkal. A keresztény ember azonban hite révén biztos benne, hogy csak ez a mostani világ múlik el, abszolúte is, számomra is a halálban. De jön egy másik világ, és mi abban is résztveszünk. Tehát e világ elmúlása nem gátlástalan élvezetvágyat kelt bennünk, hanem értelmességet: Nem lovaljuk bele magunkat a földi dolgokba. Viszont nagyon

fontosnak tartjuk az ebben a világban folyó életünket, mert ettől függ, milyen lesz életünk abban a másik világban. A földi élet bizonyítási alkalom arra, hogy méltó vagyok arra, amit Isten ígért: A gyermekeinek járó örökségre, az isteni életre.

Jól magunkba kell imádkozni, elmélkedni ezt a tényt, és akkor sokkal könnyebb lesz a keresztény élet.

Kísértésben könnyebb ellenállni, ha a távlatokat nézem.

Idegeskedésben megnyugtató ez a gondolat.

A szenvedést könnyebben viselem, ha arra gondolok, ezáltal legkönnyebben bizonyíthatok.

És ez a gondolat alakít engem, hogy egyre kedvesebb legyek Istenemnek.

A keresztény tehát könnyebben veszi ezt az életet, mint mások, hiszen önmagában nem tulajdonít semminek nagy jelentőséget. Viszont sokkal komolyabban is veszi, mert bizonyítani akar.

4. „*Azt a napot senki sem tudja*" (Mk 13,32)

Senki sem tudja sem a végítélet, sem saját halálának napját. De ha mégis meg akarná mondani nekünk az Úr, könyörögve kellene kérnünk, ne tegye. Mert óriási kísértés lenne számunkra. Valamennyiünkben van valami abból a lelkületből, ami sokakban megvolt az őskereszténység idejében, akik halálos ágyukon keresztelkedtek csak meg, hogy eddig „övék lehessen a világ". Ha tudnánk halálunk óráját, állandó lenne a kísértés: Ezt meg azt megengedheted még magadnak, van még időd jóvátenni, meggyónni.

Mi lenne ennek a következménye? Hogy ha végeredményben el is jutnék az üdvösségre, de nagyon is éretlen életet kellene átadnom Istenemnek. Rettenetes kínok közt kellene beérnem a tisztulás tüzében, és még mindig kis fokára jutnék csak a menynyei boldogságnak. Mert az nem egyforma. Mindenki annyit kap Isten életéből és boldogságából, amennyire alkalmassá vált földi életének érdemei alapján.

De ami még lényegesebb: A halál órájának előre tudása veszélyeztetné egyáltalán az üdvösségemet. Mert igaz, hogy lenne időm gyónni, de a gyónás csak úgy használ, ha felkészültem rá. Vagyis ha hajlandó vagyok szeretni Istent mindenek felett. Ámde micsoda szeretet az, amelyik csak egy bizonyos időponttól akar szeretni? Elfogadnám házastársamnak, aki azt mondaná: Majd jövő karácsonytól szeretlek, mert akkor vehetsz nekem egy au-

tót? Világos, hogy itt nem szeretetről van szó, hanem közönséges érdekről, önzésről. Elfogadhat-e Isten, ha azt mondom: Majd egy órával halálom előtt elkezdlek szeretni. Tud-e szeretni, aki évtizedeket merő önzésben töltött?

Aki érzi magában ezt a gondolatot: Jó lenne tudni, mikor halok meg, mert addig élhetném világomat, az komolyan vizsgálja meg magát. Mert kétséges, hogy van-e benne szeretet Isten iránt. És az ilyen embernek az emberek iránti szeretete is nagyon gyanús. Lehet, hogy az is csupa érdek, önzés, „nekem jó".

Isten csak a legnagyobb szenteknél merte megkockáztatni, hogy tudtukra adta haláluk időpontját. Én magam szeressek tiszta szívemből, minden erőmből, mindig úgy, mintha már a következő pillanatban Istenem elé kellene állnom.

C)

1. *„Felkel az igazság napja"* (Mal 4,2)

Isten magának teremtette a világot, a mi földünket is. Egy időre nekünk adta. Hogy lássa, hogyan élünk vele, mit csinálunk belőle, és hogyan szeretjük azt, akitől kaptuk. Egyszer azonban jön a számadás. Ez a világ elpusztul, elvétetik azoktól, akik poklot csináltak belőle. Új eget és új földet kapnak azok, akik Isten országát építették ebben a mostani világban.

A nagy előjelek után „megjelenik az égen az Emberfiának a jele. A föld minden népe a mellét veri majd." (Mt 24,30)

Aztán jön az általános feltámadás.

Majd megjelenik Jézus, hatalommal és dicsőséggel. Az igazak ujjongva sietnek elébe, mert érte áldozták életüket. A gonoszok rettegése.

A nagy szétválasztás. Ketten dolgoztak a földeken, a malomban, aludtak egy szobában, s az egyik felvétetik, a másikat eltaszítják.

A nagy számadás: Felnyílnak a lelkiismeretek, lehullanak az álarcok. Nyilvános gyónás. Egyszer mindenkinek gyónnia kell!

Befejezés: Az igazakat szívére öleli Jézus, mint vőlegény a menyasszonyt, örökre. A gonoszok búcsúja: Megátkoznak mindent és mindenkit, aki oka volt kárhozatuknak, megátkozzák saját magukat. És jön számukra az örök céltalanság, örök magányosság. „Minden kevély és minden gonosztevő olyan lesz, mint a tarló, és az eljövendő nap lángra lobbantja őket, úgymond a

seregek Ura, és nem hagy rajtuk sem gyökeret, sem hajtást." A végső kifosztottság, mindörökre.

Bár nekem is szólna az olvasmány utolsó mondata: „Nektek azonban, kik nevemet félitek, felkel az igazság napja."

2. *„A maguk kenyerét egyék"* (2 Tes 3,12)

Tesszalonikában sokan azért nem dolgoztak, mert várták a nagyon közelinek gondolt világvégét. Persze élniök kellett, azért másokat használtak ki. Ma már nem fordul elő ilyesmi, már ami a világ végének várását illeti. De a mások kihasználása ma is divat.

Nem azért kell erről beszélni, hogy a hívek örömmel hallják mások ostorozását. Hanem azért, hogy mindenki a saját lelkiismeretét vizsgálja meg. Mert az emberek többségében van legalább valami ebből a másokat kihasználó lelkületből. Aki ért ehhez, kétségtelenül előnyben van másokkal szemben. De végeredményben óriási hátrányba kerül. Mert a jelleme sikerül nagyon is félre. És a végső ítélet fényében mégis a jellemünk kialakulása a döntő, nem a könnyű élet.

Munkahelyen, brigádokban a vallásos ember nem hozhat szégyent Krisztus nevére azzal, hogy lusta, ügyeskedő, másokat kihasználó.

A családban sem zsarolok ki senkit. Sem a házastársamat, sem a nagymamát, sem az odavett szegény rokont.

Sohasem akarok mások vállán felemelkedni, mások rovására előnyökhöz jutni, igazságtalan prémiumokat bezsebelni.

Nem használom ki mások irántam érzett szeretetét.

Gyermekeimet is arra nevelem, hogy a maguk kenyerét egyék. Nem biztatom őket törtetésre, lesipuskázásra, házastársuk vagy mások kihasználására. Kényeztetéssel sem nevelem beléjük az élősködés szellemét. Nem biztosan szeretet az, ha a szülők kereső gyermekeiktől nem kérnek hozzájárulást a család háztartásához.

A könnyebb élet nem feltétlenül szebb élet. A becsületes élet, az önzetlen élet biztosan szebb élet.

3. *Ne értsd rosszul!*

„Aki nem akar dolgozni, ne is egyék!" Ezt mindenki magára értse, és gyerekeit erre nevelje.

De ne értsük azokra, akik már nem tudnak dolgozni, vagy már csak keveset bírnak, és ránkszorulnak.

Tehát ne értsük öreg és beteg szüleinkre. Igaz, ellátásuk, ápolásuk teher. Mégis kötelességünk úgy és abban segíteni őket, amiben rászorulnak. Anyagiakkal, gyámolítással, bizonyos ügyek elintézésével, ápolással. Aki szüleitől is megtagadja a gyakorlati szeretetet, az vajon kit szeret? Annak más iránti (pl. a gyermek iránti) szeretete is gyanús, majdnem biztos, hogy az is merő önzés, a „nekem jó és kellemes" alapján áll. Istenszeretete pedig biztosan nulla. Vajon mit várhat az ítéleten.

De ne harsogjuk, hogy „a maguk kenyerét egyék!", ha bárki más tehetetlenről, szerencsétlenről, munkaképtelenről van szó. Különösen, ha családtagunk az illető. De ha idegen is, és éppen az én utamba sodorta az élet. Azt lássam benne, hogy rámbízta a Gondviselés. Ha segítem, nem fogok rosszul járni. Az ítélő Krisztust teszem vele adósommá, aki nem is kamatos kamattal, de százszorosan és ráadásul az örök élettel fizet.

4. *Jeruzsálem pusztulása*

„Ha valaki számára nem világos Krisztus istensége tanításából és csodáiból, annak kétségeire legyen felelet Jeruzsálem égése, egy meggyötört nép jajveszékelése. Kérdezze: Ki ez a Krisztus, aki ilyen pontosan előremondta Jeruzsálem sorsát, mely őt megfeszítette?"

Beteljesült, hogy mikor Jeruzsálemet sáncokkal veszik körül, akkor menekülni kell, mert itt a vég. Beteljesült, hogy a nép fegyvertől hullik el, vagy fogságba hurcolják minden nép közé. Beteljesült, hogy kő kövön nem maradt, a templom is elpusztult.

De Jézus nemcsak magát a pusztulást mondta meg előre, hanem megjövendölte előjeleit is. Ezek:

Hamis messiások jönnek. „Sokan jönnek az én nevemben, s mondják: Én vagyok." Josephus Flavius beszél róluk.

„Amikor háborúkról és lázadásokról hallotok." Nero idejében csaknem minden provinciában harc dúlt. Rómában egy esztendő leforgása alatt három császár volt, mind erőszakos halállal végezte.

„Nagy földrengés lesz itt is, ott is, éhínség és dögvész." A római írók sora tanúsítja, hogy így történt.

„De előbb kezet emelnek rátok, és üldözni fognak benneteket." Ennek megtörténte köztudomású.

Ha igaz lett Jeruzsálem pusztulása minden előjelével, igaz a másik jövendölés is a világ végéről. És arra is áll, amit a Jeruzsálem előtti üldözésekkel kapcsolatban mondott Urunk: „Ha kitartotok, megmentitek lelketeket." Jeruzsálem pusztulásától megmenekedtek a keresztényekké lettek, mert hittek Jézusnak, és látván az előjeleket, elmenekültek. Az utolsó ítélet végső borzalmaitól is megmenekül mindenki, aki hisz Krisztusnak, és mindent úgy tesz, ahogyan ő mondta.

ÉVKÖZI 34. VASÁRNAP
KRISZTUS KIRÁLY ÜNNEPE

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Ez 34,11—12; 15—17): *„Így szólt az Úr Isten: Íme én magam keresem fel juhaimat és viselem gondjukat. Amint a pásztor gondját viseli nyájának azon a napon, amelyen elszéledt juhai között van, úgy viselem majd én is gondját juhaimnak és kiszabadítom őket minden helyről, amerre elszéledtek a felhő és a sötétség napján.*
Én magam legeltetem juhaimat, és én pihentetem meg őket, úgymond az Úr Isten! Az elveszettet megkeresem, az eltévedtet visszavezetem, a sebesültet bekötözgetem, a gyengét megerősítem, a hízottakat és az erőst megoltalmazom, és igazságosan legeltetem őket.
Ti pedig, én juhaim, így szól az Úr Isten: Íme én ítéletet teszek juh és juh, kosok és bakok között."

Elsődlegesen a babiloni fogságból való szabadulásról van itt szó, de ez az esemény egyben előképe a messiási kor boldogságának is. A felhő és a sötétség napja: a zsidók fogságba jutása. Az Úr maga jön majd el, hogy igazságot tegyen, az erőszakoskodó hatalmasokat (kosok és bakok) a jog és méltányosság szerinti magatartásra késztesse.

II. OLVASMÁNY (1 Kor 15,20—26a; 28): *„Testvérek, Krisztus föltámadt a halálból, elsőként a halottak közül. Mivel egy ember idézte elő a halált, a halottak is egy ember révén támadnak fel. Amint ugyanis Ádámban mindenki meghal, úgy Krisztusban mindenki életre is kel. Mindenki, amikor sorra kerül: először Krisztus, majd az ő eljövetelekor mindazok, akik Krisztushoz tartoznak. Azután következik a vég, amikor is (Krisztus) átadja az Istennek, az Atyának az uralmat, miután minden felsőbbséget, hatalmat és erőt megsemmisített. Addig kell ugyanis uralkodnia, amíg ellenségeit mind*

lába alá nem veti. Utolsó ellenségként a halál semmisül meg, hiszen »mindent lába alá vetett.« S ha majd minden alá lesz neki vetve, maga a Fiú is aláveti magát annak, aki mindent alávetett neki, hogy Isten legyen minden mindenben."

A zsenge az egész termést jelképezte. Krisztus mint az emberiség zsengéje támadt fel, mint a mi képviselőnk, aki ezzel számunkra is megszerezte a dicsőséges feltámadás lehetőségét. Amint Ádám életet adott át utódainak, úgy Krisztus is, de nem mulandó, halállal eljegyzett életet, hanem olyat, mely már legyőzte a halált. Krisztus legyőzi az istenellenes, gonosz hatalmakat, azaz a lázadó angyalokat, és természetesen ide értendők azok is, akik szolgálatukba álltak, végül legyőzi a halált, ami itt összefoglalása mindannak a rossznak, ami a bűnből az emberiségre háramlott. Végül olyan világ jön létre, melyben teljesen megszenteltetik az Atya neve és teljesedik akarata, amelyben Isten lesz minden mindenben. A feltámadás tehát nem folytatása az életnek, hanem az Isten által elgondolt életnek megvalósulása. Isten lesz itt mindennek forrása és végső célja.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 25,31—46): *„Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: »Amikor pedig az Emberfia dicsőségben eljön összes angyalaival, fönséges trónján foglal helyet. Összegyűjtenek színe elé miden népet, ő meg elválasztja őket egymástól, mint a pásztor elkülöníti a juhokat a bakoktól. A bárányok jobbján állnak majd, a bakok pedig balján.*
Ekkor a király a jobboldalán állóknak azt mondja: Jöjjetek, Atyám áldottai, vegyétek birtokba a világ kezdete óta nektek készített országot. Mert éhes voltam és ennem adtatok, szomjaztam és innom adtatok, jövevény voltam és befogadtatok, mezítelen voltam és felruháztatok, beteg voltam és felkerestetek engem, börtönben voltam és meglátogattatok. Ekkor az igazak így felelnek majd nekik: Uram, mikor láttunk téged éhezni és adtunk enned, vagy szomjazni és adtunk innod? Mikor láttunk téged jövevényként és befogadtunk, vagy mezítelenül és felruháztunk. Mikor láttunk téged betegen vagy börtönben és meglátogattunk? A király pedig ezt fogja nekik felelni: Bizony mondom nektek, hogy amit egynek e legkisebb testvéreim közül tettetek, nekem tettétek.
Ekkor a baloldalán állókhoz is szól: Távozzatok tőlem, átkozottak az örök tűzre, amely az ördög és angyalai számára készült. Mert éhes voltam és nem adtatok ennem, szomjaztam és nem adtatok innom, jövevény voltam és nem fogadtatok

be, mezítelen voltam és nem ruháztatok, beteg és fogoly voltam és nem látogattatok meg engem. Ezek is megkérdezik: Uram, mikor láttunk téged éhezni és szomjazni, vagy jövevényként, vagy mezítelenül, vagy betegen, vagy börtönben és nem segítettünk rajtad? Ezt mondja majd nekik: Bizony mondom nektek, amit egynek e legkisebbek közül nem tettetek, nekem nem tettetek. És ezek majd az örök büntetésre mennek, az igazak pedig az örök életbe.«"

Krisztus királyi hatalmát fogja gyakorolni a világ végén: ítélni fogja az embereket, mégpedig mindenkit. Ekkor történik meg a jók és rosszak végleges szétválasztása; a jókat a juhok, a rosszakat a bakok jelképezik itt. A jobb oldal nemcsak a zsidóknál, hanem más népeknél is a megbecsült, szeretett, jobb ember helye. A jókat az Atya által megáldottaknak nevezi, mert az Ő áldásában, ajándékainak teljességében részesülnek, melyet öröktől fogva nekik szánt és készített. Ez a jutalom viszonzása azoknak a tetteknek, melyeket a jók — nem is gondolva viszonzásra — rászoruló embertársaikkal szemben végbevittek. (Ezeket foglalták később össze „az irgalmasság testi cselekedetei" névvel.) Krisztus új Ádámként ősünk, egészen szorosan hozzá tartozunk, így a felebarátainkkal szemben tanúsított jóakarat, segítőkészség végső soron iránta tanúsított jóság. A baloldalra állítottakról nem mondja, hogy „Atyám átkozottai", mert az Atya mindenkit üdvözíteni akart és az ember csak magának köszönheti, ha az átkozottak közé tartozik, és azt a büntetést kell elszenvednie, mely a gonosz lelkeknek készült, akiknek Isten fel sem kínálta a megtérés lehetőségét. Nem olyasmiért kárhoztatja őket Isten, ami valami különleges kötelesség lett volna, hanem a szeretet, a felebaráttal való tevékeny együttérzés elmulasztása miatt. Olyan tényeket említ, amelyekben csak akkor nem tudja az ember, hogy mi a kötelessége, ha már megromlott a szíve. Magától értetődő, hogy az itt felsorolt esetek nem merítik ki a jutalom és büntetés alapját, hiszen sok embernek nincs is módja arra, hogy ezeket gyakorolja akár szegénysége, akár korai halála vagy egyéb ok miatt. Az is biztos viszont, hogy a szeretet gyakorlása elsőrangú feladata az embernek.

Krisztus királysága az igazságosság és szeretet uralma. A végső megvalósulást megelőzi híveinek őszinte törekvése arra, hogy Krisztus szellemét uralomra juttassák a világban.

Krisztus királyi hatalmának is részesei lettünk a keresztségben és bérmálásban. Feladatunk a mindenséget uralmunk alá hajtani és Isten terveit egyre tökéletesebben megvalósítani. A

teremtéskor kapott parancs új értelmet nyer és Krisztushoz való tartozásunk miatt új jogcímünk van az uralomra. Az emberiségnek árt a hatalom, ha ő maga a „hatalmasságok" szolgája. Krisztus királyságának tényleges elismerése a legjobb biztosíték arra, hogy a világ feletti hatalmunk nem válik kárunkra.

B)

I. OLVASMÁNY (Dán 7,13—14): *„Azt láttam az éjszakai látomásban, hogy íme az ég felhőiben valaki jött, aki olyan volt, mint az emberfia, s amikor az Ősöregig eljutott, az Ő színe elé vitték, és Ő hatalmat, méltóságot és országot adott neki, hogy minden nép, törzs és nyelv neki szolgáljon, és hatalma örök hatalom legyen, amely meg nem szűnik, és országa olyan, amely el nem pusztul."*

A jövendölés eredeti, közvetlen értelme: Isten (az Ősöreg elnevezés megfelelőjét ugarati írásos emlékekben is megtalálták: a legfőbb istent jelölték vele) megsemmisíti a választott nép ellenségeit és a zsidóknak adja a hatalmat, ők fognak uralkodni a világon. Az „emberfia" tehát közösséget jelöl. Később a Messiásra értették ezt a helyet, maga az Üdvözítő is, aki az Emberfia elnevezést is alkalmazta magára.

II. OLVASMÁNY (Jel 1,5—8): *„Jézus Krisztus hűséges tanú, a halottak elsőszülötte és a földi királyok fejedelme. Ő szeret minket, vérével megváltott bűneinktől s Atyjának, az Istennek országává és papjaivá tett bennünket: övé a dicsőség és a hatalom örökkön örökké. Amen. Nézzétek, a felhőkben jön, látni fogja minden szem, még azoké is, akik átszúrták. A föld minden népe veri majd a mellét. Igen. Amen.*
Én vagyok az alfa és omega (a kezdet és a vég), mondja az Isten, az Úr, aki van, aki volt és aki eljön, a Mindenható."

Jézus Krisztus hűséges tanú, hiszen hiteltérdemlő módon tanúskodott az Atya szeretetéről: csodáival is, halálával is megpecsételte az általa hirdetett tanítást; a halottak elsőszülötte, mert Ő támadt fel elsőnek az örök életre; a földi királyok fejedelme, mert minden földi hatalmasság neki van alávetve. Szeretete arra késztette, hogy bűneinktől megszabadítson és Atyja országává tegyen és papságában részesítsen bennünket. Az a királyi papság, melyről 2 Móz 19,6-ban a zsidósággal kapcsolatban szó van,

a kereszténységben valósul meg a szó teljes értelmében, mert Krisztussal egyesülve ők tudnak igazán közvetíteni Isten és a világ között. Krisztusnak ez a nagy hatalma egyszer ki is fog nyilvánulni. Dánielből vett képpel írja le Krisztus megjelenését a szerző. Akkor majd senki nem lesz képes letagadni Krisztus hatalmát, nagyságát és megtagadni a hódolatot tőle. Azok, akik saját testében vagy egyházában átszegezték és gúnyolódva tekintettek rá, akkor majd félelemmel tekintenek fenséges alakjára. Az utolsó mondat Isten szava, aki kezdete és végcélja mindennek.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 18,33b—37): *„Az időben Pilátus hívatta Jézust és megkérdezte tőle: »Te vagy a zsidók királya?« Jézus így felelt: »Magadtól mondod ezt, vagy mások mondották ezt neked rólam?« »Hát zsidó vagyok én?! — tört ki Pilátus — saját néped és a főpapok adtak át nekem, mit cselekedtél?« »Az én országom nem e világból való — válaszolta Jézus —, ha ebből a világból való volna országom, szolgáim harcolnának, hogy ne kerüljek a zsidók kezére. Az én országom azonban nem innen való.« »Tehát király vagy te?« — vágott közbe Pilátus. Jézus azt válaszolta: »Te mondod, hogy én király vagyok. Én azért születtem és azért jöttem a világra, hogy tanúságot tegyek az igazságról. Mindaz, aki az igazságból való, hallgat az én szavamra.«"*

Jézus nem tagadja királyi voltát, csupán utal arra, hogy nem földi király, aki sereget gyűjt és veszélyezteti a rómaiak uralmát Judeában. Az Olajfák hegyén sem engedte meg, hogy ellenállást fejtsenek ki övéi. A zsidók és őket követően a rómaiak természetesen tételeztek fel Jézusról földi királyi ambíciókat, hiszen a zsidók abban a tudatban nevelődtek és a rómaiak mindig azt hallották a zsidóktól, hogy az eljövendő Messiás politikai célokat is tűz ki maga elé: végső soron a nép megszabadítását és világbirodalom megalapítását, és ezeknek a céloknak érdekében katonai eszközöket is használ majd. Jézus tehát egyrészt nem kellett a zsidóknak, mert nem olyan Messiás volt, amilyet vártak, szívük vágyára és nem az Isten szavára figyelve elsősorban, másrészt bevádolták és halálra ítélték, mert Jézus Messiásnak mondotta magát és ez szerintük egyet jelentett földi királyi ambíciókkal. Jézus célja: Istent kinyilvánítani, akaratát és lényegét megismertetni és az embereket a mellette való állásfoglalásra rávenni. Akinek helyes a lelkülete, a bűn nem homályosította el a szívét és nem béklyózta meg, az hallgat Jézus szavára és elfogadja tanúságtételét. Tehát ennek az igazságnak elfogadása nem pusztán

értelmi belátáson alapul, hanem próbára teszi az ember erkölcsi lényét is.

Krisztus igazságát befogadni annyit jelent, mint Krisztust befogadni, aki maga az igazság. Vele töltekezni, Krisztussá válni, egyéniségünk feladása nélkül teljesen alávetni magunkat, elgondolásainkat és vágyainkat az Ő akaratának, elgondolásainak. Minden szentmisében töltekezünk Vele: tanításával is, Lelkével is, szent testével is. Ezek azok a fegyverek, amelyekkel országát terjeszteni kell. Olyan katonákká akar formálni bennünket éppen a rendszeres szentmise-hallgatás és szentáldozás révén, akik készek vele együtt áldozattá válni a mindennapi élet apróságaiban is, meg nagy jelentőségű tényeiben is. Királyunkra tekintünk, aki olyan különös módon vívta ki a győzelmet, hogy meghalt, olyan furcsa módon ingatag apostolára épített, mint sziklára, a szent Isten országába nemigen tudta megnyerni az igazakat, de nagy számban hozzá tódultak a legkülönfélébb bűnösök, hogy megalkossák a mennyek országát, Isten országát. Nagyon látszott kezdettől fogva, hogy országa nem evilágról való. Azokat választotta ki, akik a világ szemében senkik: sem vagyonuk, sem műveltségük, sem hatalmuk, sem egyéb kiválóságuk azon kívül, hogy engedték, hogy egyre jobban átjárja őket Jézus tanítása, készségesen befogadták Szentlelkét és elindultak Jézus nyomában a szenvedések útján. Olyan embereket választott ki, hogy biztos legyen: ebből földi királyság nem alakul. Ahhoz minden feltétel hiányzik. Addig igazán erős az egyház, amíg a Jézus által adott erőre támaszkodik és a földi királyság, uralom lehetőségét is messze elkerüli.

C)

I. OLVASMÁNY (2 Sám 5,1—3): *„Ama napokban elment Izrael valamennyi törzse Dávidhoz Hebronba, hogy mondja: Íme mi a te csontod s a te húsod vagyunk, de meg tegnap is, tegnapelőtt is, mikor Saul volt a királyunk, te vezetted ki és be Izraelt s az Úr azt mondotta néked: Te legeltesd népemet, Izraelt s te légy Izrael fejedelme. Elmentek tehát Izrael vénei a királyhoz Hebronba s Dávid király szövetséget kötött velük Hebronban az Úr előtt, ők pedig felkenték Dávidot Izrael királyává."*

A zsidók három okot is találtak arra, hogy Dávidot válasszák királyukká. Felsorolásukban fokozatosság található: először is vé-

rükből való, továbbá eddig is ő vezette a zsidókat a háborúkban és bebizonyította rátermettségét, és végül, de egyáltalán nem utolsó sorban: az Úr, aki Izrael tulajdonképpeni királya, neki ígérte, tehát neki szánta a királyságot.

Krisztus király is rendelkezik mindhárom adottsággal: megtestesülése óta vérünkből való, sőt továbbmenve egyházat alapított és ennek révén olyan szoros egységet létesített önmagával, amilyen a férj és feleség között van, akik egy testté lesznek a házasságban; halálával és feltámadásával bebizonyította szeretetét és a gonoszság erői feletti hatalmát és ugyanebből világosan kitűnik, bebizonyosodik számunkra a szentírás tanítása, hogy valóban az Atya rendelte Őt királyunkká.

II. OLVASMÁNY (Kol 1,12—20): *„Testvérek, örömmel adjatok hálát az Atyának, aki arra méltatott benneteket, hogy részetek legyen a szentek örökségében, a világosságban; kiragadott minket a sötétség hatalmából és áthelyezett szeretett Fia országába.*
Benne nyertük el a megváltást, bűneink bocsánatát. Ő a láthatatlan Isten képmása, minden teremtmény elsőszülötte. Mert benne teremtett mindent a mennyben és a földön: a láthatókat és láthatatlanokat, a trónusokat, uralmakat, fejedelemségeket és hatalmasságokat. Mindent általa és érte teremtett. Ő előbb van mindennél és minden benne áll fönn. Ő a testnek, az Egyháznak a feje. Ő a kezdet, elsőszülött a halottak közül, hogy övé legyen az elsőség mindenben. Úgy tetszett (az Atyának), hogy benne lakjék az egész teljesség, s hogy általa békítsen ki magával mindent a földön és a mennyben, minthogy ő a kereszten vérével békességet szerzett."

Vö. Évk. 15. vas. C).

Születésünknél fogva a sötétség hatalma alatt álltunk, a Gonosz alattvalói voltunk. Evilág istene volt parancsolónk, aki elvakított és rendetlen szenvedélyeink révén önmagunk ellen fordított bennünket. Meghasonlottunk önmagunkkal, Belzebubbal akartuk kiűzni az ördögöt: a bűnből fakadt boldogtalanságot újabb bűnökkel gyógyítani. Isten megkönyörült rajtunk és áthelyezett bennünket szent Fia országába és ezáltal megadta a lehetőséget az egyre teljesebb szabadságra. Érdemeit kész nekünk adni, hogy Isten előtti reménytelen adós voltunkat így megszüntesse. Uralma nemcsak Istennel és önmagunkkal meg egymással való megbékélésünket segíti elő, hanem megvalósítja a minden-

ség egységét is, hiszen minden benne áll fenn és érte lett. Áldozata elég hatékony ahhoz, hogy a teljes békét helyreállítsa: mindazok nevében, akik és amik általa lettek és állnak fenn, kiengesztelte az Atyát és fokozatosan megvalósítja a kibékítés nagy művét.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 23,35—43): „*Az időben, amikor Jézust keresztre feszítették, a nép bámészkodott, a főtanács tagjai gúnyolódtak: »Másokat megmentett — mondották —, most mentse meg magát, ha ő a Messiás, az Isten választottja.« Gúnyt űztek belőle a katonák is; odamentek és ecettel kínálták: »Ha te vagy a zsidók királya, segíts magadon!« — mondták. Feje fölé görög, latin és héber nyelvű feliratot tettek: Ez a zsidók királya.*

Az egyik fölfeszített gonosztevő káromolta: »Nem te vagy a Krisztus? Szabadítsd meg hát magad és minket is.« A másik rászólt: »Nem félsz az Istentől, mikor te is ugyanazt a büntetést szenveded? Mi legalább tetteink méltó jutalmát kapjuk. De ez nem csinált semmit.« Aztán hozzá fordult: »Jézus, emlékezzél meg rólam, amikor eljön uralmad.« Ezt válaszolta neki: »Bizony mondom neked, még ma velem leszel a paradicsomban.«"

Jézus a trónon, melyről egyelőre csak az látszik, hogy megaláztatás helye, pedig megdicsőülésének kezdete is. Ezért is ígér mennyei boldogságot a benne hivő, bűnbánatot tartó gonosztevőnek. Az is Jézus kezdődő megdicsőülésének egyik állomása, hogy hitet tudott kelteni megalázott voltában is a keresztre feszített bűnözőben, aki saját bevallása szerint is megérdemelte sorsát. A lator bizonyára egy a távolabbi jövőben majd megvalósuló Isten-országára gondolt, Jézus viszont megnyugtatta, hogy még ma része lesz a Jézussal való boldogító együttlétben. A gonosztevő felismerte és elismerte a Jézusban a királyt. Felismerte, hogy amit gúnynak szántak Jézussal szemben, az valóság, bár tökéletesebb, mint amilyent a gúnyolódók gondoltak. Saját hamis messiás-eszméjüket gúnyolták ki és juttatták keresztre. Jézusnak ajánlják, hogy szabadítsa meg magát, és nem veszik észre, hogy éppen az ő megszabadításukért fáradt el halálosan. Gúnyosan invitálják, hogy szálljon le a keresztről és meneküljön a halál és szenvedés elől. Nem veszik észre, hogy most menti ki őket az örök halálból és szenvedésből, a bűn rabságából. Valójában itt minden más, mint aminek látszik.

A szentmisében a kereszt alatt állunk, Krisztus alattvalóiként

és országának tagjaiként. Szent testével és vérével táplál bennünket, hogy egyre jobban egy-test-egy-vér legyünk vele; igéjét ülteti szívünkbe, hogy így is egyre hasonlóbbakká tegyen önmagához, hogy aztán általunk is folytassa a kiengesztelés és egységesítés nagy művét. Általunk akarja folytatni a gonoszság hatalmának megtörését és az igazság és szeretet diadalát. Elsősorban magunkat kell felszabadítanunk. Beismerjük bűnösségünket a bal latorral és kifejezzük hitünket Krisztus királyi hatalmában. Ez arra is vonatkozik, hogy mindenre képesnek tartom magamat abban, aki engem megerősít. Dávidként szembeszállok a gonoszság Góliátjával, mert Krisztus küld a harcba és Ő bennem és általam is győzni akar. De győzelmem sohasem csak az enyém: királyomé és a választott népé. Krisztus erejébe és a végső győzelembe vetett bizalmamat semmi sem ingathatja meg. Tudom, hogy a látszat csal. Az a győztes, aki a kereszten haldoklik, ill. aki vele tart; akinek töviskorona csúfítja a fejét, az az igazi király; az fog igazságot szolgáltatni, akit elítéltek és azé az élet, aki meg mert halni. Krisztussal a kereszten függve hallhatjuk a biztatást: még ma velem leszel a paradicsomban.

Aktuális-e ma ez az ünnep?

Könnyen juthatunk arra a gondolatra, hogy kár volt Krisztus Király ünnepét meghirdetni. Egyrészt maga az a tény, hogy XI. Piusz pápa 1925-ben rendelte el ezt az ünnepet, — olyankor, amikor a világon a királyi trónusok megingása érezhetővé vált, — kellemetlen. Azt a látszatot kelti, mintha az Egyház lemaradt volna a kor szellemisége és fejlődési foka mögött. Másrészt úgy tűnik, hogy ezzel az ünneppel az Egyház visszafelé akarja forgatni a történelem kerekét. Mikor a legtöbb állam már áttért a köztársasági államformára, az Egyház még mindig makacsul és reakciósan ragaszkodik a királyság eszméjéhez. Amíg a királyság eszméje eleven tényező volt az emberek gondolkodásában, addig sokat jelentett az, ha a vallásos ember Krisztusra úgy tekintett, mint királyára. A mai ember számára azonban ez a gondolati tartalom elveszett, a király fogalma vagy közömbös, vagy egyenesen ellenszenves.

XI. Piusz pápa érvelése sem hatja meg a mai kor emberét. A pápa azzal igyekszik Krisztus királyságát bizonyítani, hogy kimutatja Krisztus törvényhozói, ítélkező és végrehajtó ténykedését. Nos, ez a király-eszmény nem imponál ma. Ha Krisztus királysága abban áll, hogy parancsolgat, s azután életünk végén kegyetlenül megbünteti a lázadókat, akkor a mai ember Krisztust is a trónfosztott királyok közé utalja.

Reális-e Krisztus királysága?

Krisztus ma valóban úgy néz ki, mint elűzött uralkodó, akinek a szavára senkisem hallgat, aki egypár megmaradt hívén kívül senkire sem számíthat. És ez a trónfosztás nem marad meg csupán társadalmi szinten, hanem ontológiai síkon is érezhető. XI. Piusz számára el volt intézve a kérdés azzal, hogy Krisztus a megtes-

tesült Isten, így birtokolja a teljhatalmat minden fölött. De a mai ember szeme előtt más látomás rémlik fel a világról, olyan világról, melyben Istennek nincs helye. Az emberiség belépett a tervezések korszakába. Eddig a minket körülvevő világ úgy állt előttünk, mint adottság; — ma a világ megváltoztatható, az ember tervei szerint alakítható. Egyenesen döbbenetes az, hogy az ember világhódító diadalútján sehol leküzdhetetlen ellenállásra nem talál, nem bukkan olyan falra, melyet istenkéz húzott, hogy: eddig és ne tovább! Ma Isten hatalma, uralma vált kétségessé. Régebben könyörgő körmeneteket, ájtatosságokat tartottak az emberek jó időjárás, termés, állatok egészsége végett, ma pedig öntözéssel, biztosítással s egyéb módszerekkel nemcsak pótolják az „isteni segítséget", hanem hatékonyabban és biztosabban elintézik ezeket az ügyeket.

Természetesen módjában áll a mai kereszténynek is — egyszerűen hinni. Hinni Isten uralmában, Krisztus királyságában minden látszat ellenére. Ez a hit azonban nem megnyugtató, nem vonzó, diadalmas hit. Az igazi hit új világra nyit kaput, nem pedig az egyéni meggyőződésbe való makacs bezárkózást jelenti. Az igazi hit megnyitja az ember értelmét, de nem csukja be az ember szemét. Pilátussal mi is megkérdezhetjük Krisztust: „Király vagy te?" — s Pilátussal hallhatjuk a választ: „Igen, király vagyok, de országom nem ebből a világból való".

Mi emberek valahogy mindig másképp képzeljük Krisztus királyságát, mint kellene. Mi a királyság fogalmát a földi királyokról olvastuk le, s azután ezt akartuk Krisztusra ráhúzni. Úgy gondoltuk, hogy Ő nem is lehet király, ha nem olyan, mint az emberkirályok. De Krisztus kijelenti, hogy az ő királysága nem evilági. Nem azért király, mert épp úgy viselkedik, mint a mi királyaink.

Isten gesztusa a teremtésben

Isten a teremtés révén minden jogi elképzelést meghaladóan, egészen egyedülálló módon ura a világnak. Hogy Istennek ezt az uralmát megérthessük, a teremtés mikéntjét, Istennek a teremtés közben tanúsított gesztusát kell megismernünk.

Azelőtt úgy képzeltük, hogy Isten a világot és annak részleteit közvetlen teremtéssel egy pillanat alatt hozta létre. Ebben az elképzelésben a teremtéshez kikerülhetetlenül olyan képzetek kapcsolódtak, melyek a szenzáció, a pillanatnyi elhatározás, a szuverén rendelkezés jellegét hordozták. A teremtő Isten hasonlít a bűvészhez, aki bámulatba ejtő dolgokat produkál a semmiből,

vagy hasonlít a vezénylő tábornokhoz, aki tetszése szerint mondja ki parancsait, melyekkel szemben nincs ellenállás.

A természettudomány által felfedezett fejlődés a világ kialakulásában magát a teremtő Istent is egészen más megvilágításba helyezi. Ebben a meglátásban Isten inkább a kertészhez hasonlítható, aki megindítja a növény életét, s azután tiszteletben tartja annak belső törvényszerűségét. Tevékenységével nem akadályozza, változtatgatja, hanem kibontakoztatja teremtménye önálló értékét. Nem türelmetlenkedik, hanem tud várni. Más hasonlattal a Teremtő olyan, mint az édesapa, aki életet fakaszt, s azután türelemmel, szeretettel fejlesztgeti az új életet. De ez a hasonlat már nem is emberi kitalálás, hanem maga Isten tanított meg rá minket.

Az evolúciós szemlélet nemcsak a teremtő Istenre vet új fényt, hanem Istennek a világgal való további kapcsolatára is. Ha Isten valóban kertésze atyja teremtményeinek, akkor nyilvánvalóan nem féltékenykedik rájuk. Egy tábornokot sérthet az, ha beosztottja mindig magasabbra emelkedik, de egy édesapa csak örül annak, ha gyermeke felnő. Krisztus királyságát nem szabad abban látnunk, hogy uralma alatt tartja az embereket, hanem, hogy lehetővé teszi felnövésüket, uralmukat.

„Én azért jöttem, hogy életük legyen és bőségben legyen." — mondja Jézus (Jn 10,10). Ez a bőségesebb élet nemcsak erkölcsi értelemben értendő, mintha Jézus egyszerűen „mintanövendékekké" akarta volna nevelni az embereket, hanem a teremtménynek Isten által ismert és akart beteljesedését jelenti. Krisztus létrendi kapcsolatba kerül a világgal, hogy az egész vajúdó mindenséget beteljesedéséhez elvigye.

Krisztus királyságának sajátos jellege

Az előzőkben elhatárolás nélkül tekintettük Isten és Krisztus uralmát, de most meg kell különböztetnünk a kettőt. Isten uralma a világ felett abban nyilvánul meg, hogy a világot az általa szándékolt beteljesedés felé viszi. A beteljesedésnek, a fejlődésnek azonban sajátos törvénye van, s ez: a szeretet, az áldozat. Hogy a magasabbrendű létrejöhessen, az alacsonyabbrendűnek áldozatul kell esnie. Az áldozat törvénye keserves, mert valaminek a feladását jelenti, de egyben csodálatos törvény is, mert ezáltal valami szebb valósul meg. A pompázó virágnak le kell hullnia, hogy kialakulhasson a termés, s a „magnak meg kell halnia, hogy százszo-

ros termést hozhasson". (Jn 12,24) Az áldozathozatal nem megsemmisülést jelent, hanem átalakulást.

A fejlődésnek ezt az alaptörvényét Jézus önmagán mutatta be. Beleadta önmagát a világba megtestesülésével, s átadta önmagát a kereszten. Még őrá is vonatkozott az áldozat törvénye, hiszen Isten — mint láttuk — tiszteletben tartja teremtményei természetét. Még Jézus sem lendíthette a világot új fejlődés útjára, az üdvösség felé a fejlődés törvényének megkerülésével. Átadta önmagát, mint alacsonyabbrendűt, hogy megszülethessék a magasabbrendű: a teljes Krisztus, Ő és Titokzatos Teste. Krisztus királysága épp ebben van: önmaga maradéktalan feláldozásával, a törvény maradéktalan beteljesítésével hatalmat nyert a világ üdvözítésére.

Amikor a mai kor embere a világ feletti uralom átvételére készül, nem áll szemben Isten akaratával. A mai ember tévedése abban áll, hogy a világ feletti uralmat nem Isten módjára, nem Krisztust követve készül átvenni. A fejlődésnek egyetlen lehetséges módját az áldozat törvénye fejezi ki. A mai ember úgy óhajtja a világ fejlődését, hogy önmagát sajnálja feláldozni. Nem meri önmagát beleadni művébe; csak bűvész, vagy tábornok módjára akar rendelkezni a világ felett. Akarja, hogy a világ szebb és jobb legyen, de önmaga nem akar e szebbé válásnak kovásza lenni. Pedig örök érvényű Jézus szava: „Aki szereti életét, elveszíti azt, aki viszont gyűlöli életét e világon, megmenti azt az örök életre." (Jn 12,25).

A)

1. *Pásztorkirály*

Ezekiel próféta Pásztorkirályról jövendöl. Jézus valóban az is. Dús legelőre vezeti nyáját. De az út odáig bizony nehéz, fárasztó, meredek. És mivel útközben is van valami fű, ha nem is az igazi, a juhok és bárányok könnyen fellázadnak: Nem megyünk veled. Nem vállaljuk ezt a te utadat. Élvezzük a föld örömeit, nem kapaszkodunk fel azon a szűk úton a mennyei örömök kedvéért.

Persze, mindenkinek magának kell döntenie, megy-e a Pásztorral, hiszen mindenki magáért felelős, és magának kell kiérdemelnie a célhozérést. De Jézus Pásztorkirály, aki minél könnyebbé akarja tenni a nehéz utat. Ennek egyik formája, hogy érezteti velünk kifogyhatatlan szeretetét földi vándorutunkon. „Az elveszettet megkeresem, az eltévedtet visszavezetem, a sebesültet bekötözgetem, a gyengét megerősítem."

De nemcsak segít mérhetetlen szeretettel, nemcsak bátorít, hanem előttünk végig is járta az utat. Kínszenvedése és halála árán ment be mennyei dicsőségébe. Másképp is megnyithatta volna a mennyet, szenvedések nélkül is. Hogy mégis a Golgota útját járta végig, annak egyik oka az lehetett, hogy mint a keleti pásztorok, nyája előtt menjen. Azt nem mondhatta nekünk: Lássátok, én sem követek el bűnt, ti is jók, bűntelenek legyetek. Azért nem mondhatta, mert ő Isten volt, és ezért egyszerűen nem tudott bűnt elkövetni. De azt már mondhatja: Nézzétek, én önként mennyi kínt vállaltam, nem is magamért, hanem értetek, vállaljátok hát ti is a mennybe vezető út önmegtagadásait, keresztjeit! Érdemes, mindent megér!

És nemcsak a nehéz utat járta végig, hanem megmutatta nekünk a célbaérkezés boldog dicsőségét is feltámadásában, mennybemenetelében. Hogy mi is kedvet kapjunk.

Jézus, a mi Királyunk mindent megtett értünk. Rajtunk a sor, hogy mi is mindent megtegyünk őérte. Amit érte teszünk, azt mind magunkért tesszük.

2. *Krisztus Király elsőszámú ellenségei*

Egyszer nagyon nem jó lesz Krisztus ellenségének számítani. A lecke szerint Jézus minden felsőbbséget, hatalmat és erőt megsemmisít. „Addig kell ugyanis uralkodnia, amíg ellenségeit mind lába elé nem veti." Amit még hozzátesz Szent Pál, az rettenetes Jézus ellenségei számára, mert azt jelenti, hogy nem menekülhetnek előle még a halálba, az öngyilkosságba sem: „Utolsó ellenségként a halál semmisül meg".

Kik Jézus ellenségei? Az evangélium beszél róla, maga Jézus mondja meg, mikor leírja a végítéletet. Arról van szó, miként űzi kárhozatra elsőszámú ellenségeit: „Távozzatok tőlem, átkozottak az örök tűzre!" Ezek pedig a „kicsinyek" ellenségei, lenézői, megvetői, a „kicsinyekkel" nem törődők. Úgy is lehet mondani: A csak magukkal törődők. Akik észre sem akarták venni az éhezőket, a rongyosokat, a betegeket, az élet kisemmizettjeit.

Jézus Király kedvencei azok, akik leginkább rászorulnak a szeretetre. Tehát: Nem olyan nagy baj, ha keserves az életem, így Jézus kedvence vagyok. Tehát: Ha minden jól megy, ha okos és gazdag vagyok, akkor erőfeszítéseket kell tennem, hogy Jézus kegyeibe férkőzzem. Ennek nemcsak legegyenesebb útja, de egyetlen útja, ha részt veszek a „kicsinyek" sorsában. Az egészséges ápolja, látogassa a betegeket. A tehetős támogassa a szegényeket. A jókedvű vigasztaljon. Akit szeretnek, szeresse azokat, akiket senki sem szeret.

Ha Jézus barátja akarok lenni, az elesettek barátjává kell válnom. Különben Jézus elsőszámú ellenségei közé fogok számítani.

3. *Mindent átad Atyjának*

Aki boldogulni akar, alkalmazkodjék a valósághoz. Minden valóság csúcsa pedig ez: „Ha majd minden alá lesz neki vetve, maga a Fiú is aláveti magát annak, aki mindent alávetett neki, hogy Isten legyen minden mindenben".

Tehát: Isten mindent magának teremtett. Az uralmat minden felett átadta emberré lett Fiának. A Fiú önmagába gyűjt össze mindent, és a végén mindent átad Atyjának.

A világ egy kis darabkája ma az enyém. Elsősorban én magam, a házam, vagyonkám, a családom, a pozícióm stb. Mindebből csak az maradhat meg, amit át lehet adni Istennek, amit Isten magának vallhat. Más minden tűzre kerül, elveszik számomra. Tehát:

Mindennel úgy kell gazdálkodnom, hogy átvehesse Isten, mert akkor örökre az enyém lesz.

Nem lehet minden részletre kitérni. De nézzük pl. a vagyonkámat. Nem fogadhatja el Isten, ha becstelenül szereztem. És akárhogy forgatom, Isten szemében a lopás, a sikkasztás, a hűtlen kezelés, a csalás, az érdemtelen prémium és a többi, bárhogyan is becézzük ezeket, mindig becstelenség marad. De nem fogadhatja el vagyonkámat az Isten akkor sem, ha a szegények elől vontam el zsugori és fösvény módon. De amit szeretetből elpazaroltam, azt mind elfogadja az Atya, és megőrzi nekem az örök életre, mégpedig átváltva mennyei valutára.

Vagy vegyük a testünket: Elfogadhat Isten egy elkényeztetett, kéjsóvár hústömeget? Egy mocskos szájat? Egy ellenségeskedő, furkálódó, érzéketlenné vált szívet? Egy csak az önzésre okos agyat? Meg kell próbálnom olyanná tenni testemet, hogy magáénak vallja az Atyánk. Ő nem utálja, hanem magához ölelve meggyógyítja a beteg, erőtlen, öreg, elformátlanodott, kiéhezett testet. Ő csak a bűnös testet utálja. Legalábbis addig, míg meg nem mosták a bűnbánat könnyeiben.

Egész életem készület legyen a nagy átadás napjára!

4. *Szülők figyelmébe*

Krisztus Király megígérte, hogy egyszer vele együtt uralkodni fogunk. De csak az, aki vállalja a részt már most Krisztus királyságában, mely a Szentírás szerint pásztorkirályság. A szülőket pl. gyermekeik pásztorkirályává tette az Úr. Nekik vállalniok és betölteniök kell ezt a feladatot.

A gyereknevelés egyetlen pontján tanuljunk ma Krisztus Királytól, a szigorú, büntetéstől sem félő nevelés terén. Jézus megsiratta Jeruzsálemet, de nem mentette meg a pusztulástól. Először jött a szép szó, csodákkal támogatva. Aztán a komoly figyelmeztetés, sőt fenyegetés. És mivel semmi nem használt, jött a büntetés. Nem a meggyőzni nem tudó düh eltipró büntetése. Jézus ezzel is nevelni, felemelni akarta népét. Ha népe üdvözül, abban Jeruzsálem pusztulásának is nagy szerepe van. Jeruzsálemet senki jobban nem szerette Jézusnál. Nemcsak megsiratta, de életét adta érte. Éppen mert szerette, büntette.

A szülő szíve is sírjon, ha büntetni kell, de tudja, hogy a büntetés a lélek operációja, és elhagyni bűn. (Orvos: Használt a kicsinek az orvosság? Anya: Nem, mert nem akarja bevenni. Orvos:

Szegény anya, mit fogsz te még megérni! hozzátehetjük: Szegény gyerek, mi lesz belőled?)

A szülők három mondata és egyben végzetes tévedése, bűne:

„Hagyd, olyan édes, olyan jó áll neki!" (Pl. az, hogy lehülyézi a nagymamát.)

„Hagyd, majd ha megjön az esze, más lesz!" (Pl. ha lop, hazudik.)

„Ennek a gyereknek nem lehet parancsolni." (Sokszor mondják már 7—8 éves gyerekükről.)

Büntetni, sajnos kell. A gyerekről is el lehet mondani: Emberek vagyunk. Vagyis gyarlók. Persze a büntetés ne történjék soha idegességből, tehetetlen dühből. Legyen arányban a bűnnel, ne pedig a szülő hangulatával. Legyen következetes. Legyen rövidlejáratú, különben a szeretet és bizalom rovására megy. Legyen egyben nevelés is.

Valamit higgyenek el a szülők: A gyerek a büntetést rögtön „megbocsátja". És ha nem mi engeszteljük rögtön utána, akkor ő fog engesztelni. A gyerek semmit nem szeret úgy, mint az erős akaratot szüleiben. Mert maga is érzi: Erre van szüksége gyengeségében.

1. *„A hűséges tanú"* (Jel 1,5)

Jézus, midőn Pilátus király-mivoltáról kérdezte, ezt állította előtérbe: „Én azért születtem és azért jöttem a világra, hogy tanúságot tegyek az igazságról". A „születtem" valószínűleg az Ige örök születésére, a „világra jöttem" a betlehemi születésre utal. Jézus lényege az igazság tükrözése, a teljes igazságé, mert egylényegű a Teljes Igazsággal, a végtelen Istennel. A „tanúságot tegyek" és a „hűséges tanú" valami egészen különlegesre utal. Mi emberek keressük az igazságot, és apró részleteiben nagyon lassan felderítünk róla valamit. Jézus „tanúskodik" az igazságról. Ez azt jelenti, hogy ő nem keresi, hanem látja, ismeri a teljes igazságot. Mégpedig azt az igazságot, vagy helyesebben: az igazságnak azt a teljességét, amit ember nemcsak megtalálni, de felfogni, megérteni sem képes. Ezért csak tanúskodni tud róla Jézus, aki mindentudó, hiszen egy az Atyával, nem megmagyarázni, velünk megértetni. Jézus tehát ismeri minden kérdésre a tökéletes választ. Sőt, lénye válasz minden kérdésre, még az olyan kérdésekre is, amelyek soha eszébe nem juthatnak embernek. Mert mi nemcsak nem ismerünk, de a teljes valóságnak megfelelően kérdezni sem tudunk.

Mindebből az következik, hogy Jézus tökéletes Király. Mert ismeri a világ, az élet, az ember mindenegyes egyén végső titkának kulcsát. Tehát egyedül ismeri az ember célját, természetét, egyedül ismer engem (egyedül, mert én magam sem vagyok tisztában magammal). Tehát törvényei tökéletesek, hiszen az ember céljának és az ember természetének, lehetőségeinek teljes ismerete áll mögöttük. Tehát ítélete mindenkiről tökéletes, mert mindenkit tökéletesen ismer úgy is, mint embert, úgy is, mint egyént. Méltó tehát arra, hogy abszolút király legyen.

2. *„Istennek papjaivá tett bennünket"* (Jel 1,6)

Jézus Papkirály. Vagyis tökéletes király, mert összeköti Istent és embert. Hogy ez az összekötés tökéletes, arra személye a biztosíték: Isten és ember egyetlen isteni Személyben. Tökéletes megszentelő, mert Istent vonja le hozzánk, Istenhez emel bennünket. Általa Isten bennünk van, mi Istenben vagyunk. Nemcsak a végső kifejletben, hanem már most. A kegyelemben (melynek Jézus a szerzője kereszthalálával és forrása a Szentlélek küldésével) az isteni természet részesei vagyunk, Jézus nekünk adott törvényei az Istenség törvényeinek, benső törvényeinek kivetítése reánk. Jézus az egyedül tökéletes Pap, mert az egyedül tökéletes Közvetítő Isten és az ember között, hiszen Isten is, ember is, tökéletes egységben. És Király is. Papkirály, mert hatalma van. Nemcsak közvetíteni, hanem Isten és ember találkozását, misztikus egyesülését létre is hozni, az embernek Istenbe való felvételét megvalósítani, az egyesülés törvényeit meghatározni.

Azt akarja, parancsolja, és ezt lehetővé is teszi számunkra, hogy mi is papok legyünk valamennyien keresztények. Vagyis hogy Jézusban megszenteljük a világot. A megszentelés azt jelenti, hogy levonjuk Istent a világba, és felemeljük a világot Istenhez, sőt Istenbe. Természetesen lehetetlen ez embernek. Dehát mi nem vagyunk pusztán emberek. Mi Jézusban (a keresztség tette, hogy Jézusba ojtódjunk, mint szőlővessző a szőlőtőbe, mint sejt az emberi testbe) Isten valóságos gyermekei (nemcsak gyermeki címmel felruházott emberek, mert nemcsak hívatunk, hanem vagyunk is Isten gyermekei, ahogyan Szent János sugalmazott mondata értésünkre adja) vagyunk. Ezért tudjuk levonni Istent a világba és felemelni a világot Istenbe.

Mit jelent papságunk? Azt, hogy úgy éljünk, gondolkodjunk, beszéljünk, cselekedjünk, érezzünk, mint akik részesei az isteni természetnek. Egész lényünk Istent tükrözze, sugározza. A világ-

got úgy birtokoljuk és kezeljük, mint Isten gyermekei. Tehát nem mint szolgái, hanem mint teljhatalmú urai, Isten nevében.

Nem aljasodhatunk le a test, a világ szintjére és törvényeihez. Testünket és a világot kell Istenbe emelnünk. Így leszünk papok Jézusban, mint az örök Papkirály papságának és királyságának részesei.

3. *„Jöjjön el a te országod!"*

Milyen jó is lenne! Egy olyan ország, amelyben Isten a Király. Az az igazság, béke, boldogság országa lenne. Csak a csirkefogóknak nem tetszene. De tetszene mindenkinek, akiben egy cseppnyi a jóakarat. Tetszene azoknak is, akik nem hisznek Istenben.

Sajnos, nincs ilyen. Isten látszólag nem törődik a világgal, „nem vállalja" itt köztünk a királyságot.

Kinyilatkoztatás: Egyszer eljön az Ő országa. Hihetetlen? Miért lenne hihetetlen, hogy a világ egyetlen Ura, aki lényénél fogva Ura mindenkinek, átveszi azt, ami megilleti, a teljes uralmat? Átveszi tőlünk, akik többnyire hűtlen sáfárok voltunk? Miért hihetetlen, hogy Isten egyszer végső igazságot szolgáltat igazaknak is, gonoszoknak is? Inkább azon kell csodálkoznunk, hogy eddig is ennyire ránk bízta tulajdonát, a világot. Azért tette, hogy mindegyikünk megmutassa, mit ér, milyen sáfárja a rábízott uralomnak a teremtmények fölött.

De Isten országa máris köztünk van. Krisztus Király titokzatosan már most uralkodik (Lk 17,20—21). Mint csírázó mag kezdődött meg Jézus uralma, hogy a végkifejletkor hozza meg gyümölcsét. Csak rá kell találni (Mt 13,44—46). Boldog, aki rájön, hogy már most működik Krisztus királysága. Boldog, aki részt vesz benne. Vagyis, aki átadja magát Jézus Királynak, őt szolgálja, a szeretet, béke, jóság, irgalom, tisztaság, egyenesség uralmát szolgálja. Azt, hogy Isten akarata érvényesüljön itt a földön is, mint ahogyan tökéletesen érvényesül majd a mennyben, Jézus véglegesen tökéletes Királyságában.

Erre alapuljon életem. Akkor méltó leszek Jézussal együtt uralkodni örök Királyságában.

4. *Kinek az országát építed?*

Krisztus Király ünnepe figyelmeztet: A Föld, az egész világ Istené, mi is mindenestől az övéi vagyunk.

Ősi parancs: Hajtsátok uralmatok alá a földet! Teszi az ember, űrhajóstól a háziasszonyig. De a világ meghódoltatásában ez a fontos: Mit csinálunk a világból? Isten országát vagy a Bűn birodalmát? Mi uralkodik: A tisztaság, becsület, jóság, megértés, szeretet stb., vagy a kapzsiság, önzés, gyűlölet, élvhajhászás és más ilyenfélék? Vannak emberek, akik ezen, mások azon dolgoznak. És végeredményben ezen dől el, ki kicsoda. Nem azon, hogy milyen színű a bőre, milyen nemzetiségű, melyik valláshoz tartozik stb.

Krisztus Király hagyja, hogy kiki azon dolgozzék, amire szíve viszi. De nagyon is érdekli. Pilátus előtt összekötözött kézzel állt, de pontosan tudta, hogyan viselkedik a nagypénteki dráma minden szereplője. Nem is érdekelte, hogy személy szerint vele szemben hogyan viselkednek. Hanem az, hogy ebben a viselkedésükben hogyan nyilvánul meg az igazságszeretet, az emberiesség, a jóakarat, a szeretet, a hit. Most is, mintha összekötözött kézzel, tétlenségre kényszerítve nézné az emberiség életdrámáját, az egyének életdrámáját. De most is érdekli az élet minden mozdulata, a szív minden rezdülése.

Érdeklődése nem erőtlen szemlélés. Egyszer mint homokvárat söpri el ezt a színpadot, melyen mindenki megmutathatta, mit ér, miért él, min dolgozott. Új eget és új földet alkot, és ez egészen Isten országa lesz, a beteljesedett Isten országa. Végleg átveszi az uralmat Krisztus Király, hogy Atyjának adjon át mindent, és Isten legyen a Minden mindenben. És akik földi létük napjaiban az Ő országát építették, azok lesznek ennek az új és örök Isten birodalmának boldog polgárai, uralmának részesei. Ez lesz a véglegesen tökéletes demokrácia: Mindenkinek teljesen szabad és az igazsággal pontosan megegyező közös akarata és boldogsága. Akik pedig a mindenféle bűnt tették életük tengelyévé, azok örök tűzre kerülnek, soha véget nem érő pusztulásra.

Rajtam Krisztus Király tekintete. Nem törődhetem azzal, mások mit tesznek, nekem Isten országát kell építenem magamban, a világban. Jézus eljön, és én részt akarok venni az ő Királyságának boldog életében.

C)

1. *Dávid Fia.*

Ha a zsidók azt mondták valakire, Dávid fia, azzal azt mondták: Messiás, az eljövendő Uralkodó. Mert a jövendölés szerint a Megváltó, a Királyok Királya Dávid családjából fog származni. A mai olvasmány alapján több párhuzamot tudunk vonni Dávid, Izrael legnagyobb királya és Krisztus Király között. Dávid előképe volt Jézusnak.

„Íme mi a te csontod s a te húsod vagyunk." Jézus is a mi vérünkből való. Valóságos ember. Ez azért csodálatos és kiemelni való, mert Jézus Isten Egyszülöttje, valóságos, az Atyával egylényegű Isten. A világ Ura szükségképpen Isten, a Teremtő, Fenntartó, Gondviselő, a Minden. Hogy Jézust tette Királyunkká, az azt jelenti, hogy nem mondott le uralmáról (Jézus Isten), hiszen nem is mondhat le. Isten nem mondhatja, hogy nem ő a világ Ura. De ugyanakkor olyanvalakit tett Urunkká, aki valóságos ember. Tehát érezhetjük is, hogy egészen a mienk, a mi ügyünk képviselője, hogy megért bennünket.

„Mikor Saul volt a királyunk, te vezetted (akkor is) Izraelt." A bűn által uralomra juttatott Gonosz, Ádám vétke óta a világ fejedelme. De már az ő uralma alatt is Jézus vezeti népét, bár most még önkéntes, hogy uralma alá adjuk-e magunkat.

„Az Úr mondta néked: Te légy Izrael fejedelme!" Jézust is Isten tette az új és örök választott nép fejedelmévé, pásztorává.

Dávidot Isten bízta meg: „Te legeltesd népemet." Mégis, Izrael valamennyi törzsének el kellett mennie Dávidhoz Hebronba, hogy kinyilvánítsák: Egy akaraton vannak az Úrral. Krisztus Király ünnepe alkalom arra, hogy mi is kinyilvánítsuk: Egy akaraton vagyunk Atyánkkal, Királyunknak ismerjük el azt, akit ő tett népe Fejedelmévé.

2. *Az örök Minta*

Krisztus Király nemcsak Istentől nyert kinevezése folytán Királyunk. Ő szükségképpen az, más nem is lehet. Ő az örök, szükségképpeni Úr, az Isten egyszülött Fia.

A jó király népének példaképe. Jézus az. Nemcsak „viselkedése", nemcsak jelleme, tettei folytán, hanem sokkal mélyebb értelemben és minden szempontból.

Egyetlen teljes tökéletesség van, Isten. Nincs tökéletesség,

amely ne Isten tökéletességének megcsillanása lenne. Jézus „a láthatatlan Isten képmása". Egy az Atyával, tehát nemcsak fényképe neki, hanem vele egy Hasonmása. (Teremtményeknél ez nem lehet, nálunk egy valaki csak önmagával lehet egyenlő. Istennél, értelmünket meghaladó módon, két, sőt három valaki azonos teljesen egymással, mert ugyanazt az egy istenséget birtokolják mindhárman: Szentháromság.) Ezért ő „minden teremtmény elsőszülöttje". A Teremtő mintegy Fiából (Jézusból) „nézte ki" mindazt a tökéletességet, amit a teremtésben létrehozott.

Jézus az Egyháznak is a feje. Tehát Isten népe közösségének is Ősmintája. Istennel és egymással való egységünk Őstípusa. Jézus minden „porcikája" egy Istennel, és egy egymással, benne semmi széthúzás nincs. (Mint bennünk a test-lélek, értelem-akarat, szellemösztönlény, belátás-tett stb.)

„Elsőszülött a halottak közül". Az új, az isteni és örök élet Mintája is.

Valóban, Krisztus Királyé „az elsőség mindenben". Ő örök Példaképünk. Őt kell megvalósítanunk magunkban. Hogy ne is mi éljünk már, hanem Ő mibennünk. Így kapnak részt örök királyságából.

3. *„Ha te vagy a zsidók királya . . ."* (Lk 23,27)

A golgotai dráma (nem tragédia, mert magában hordta a győzelmet) „nézői" nem egyszerű királyra gondoltak gúnyolódásukban, mert egy fölszögezett királytól igazán nem lehet várni, hogy leszáll a keresztről. Ők Megváltót értettek, a mindenség Királyát. Nem ismerték fel Jézusban, a Megfeszítettben. De felismerte az egyik vele együtt felfeszített gonosztevő: „Jézus, emlékezzél meg rólam, amikor eljön uralmad!" E felismeréshez isteni kegyelemből nyert hit kell, és a hit elfogadása, magunkévá tétele. Enélkül nem lehet felismerni Jézusban az Istent, a mindenség Királyát. Ehhez csak segítséget nyújthattak a nagypénteki csodák: A szikla és a templomkárpit repedése, a sötétség, holtak előjövése sírjukból.

Krisztus Királyt felismerni és elismerni, ez ma is csak a kegyelemadta hitben lehetséges. De ma is itt vannak a csodák, melyek könnyítik a felismerést. Csak néhányat:

Jézus a maga korának szereplői (császárok, művészek, hadvezérek, királyok stb.) között senki sem volt. Mégis egyedül az ő élete hoz ma is lázba milliókat. Soha egyetlen sort nem írt, legalább úgy nem, hogy ránkmaradt volna. Róla mégis annyi köny-

vet írtak, hogy több könyvtár sem tudná befogadni valamennyit. Övé a legolvasottabb életrajz 2000 év után is. Nem szól hozzánk 2000 éve, hozzá mégis mindennap milliók szólnak. Nem látják, mégis térdelnek előtte. Szegény volt, mégis neki van a legtöbb és leggazdagabb, legszebb palotája a földön. Nem tudjuk, milyen volt, de senkiről nincs annyi kép és szobor, mint róla. Szégyenfán halt meg, de vére a szégyenfából diadalmi jelvényt, a legnagyobb tisztelet tárgyát csinálta. Emlékét ezerszer akarták tűzzel-vassal kiirtani, híveinek száma mégis egyre nő. Pedig híveinek ereje soha meg sem közelítette ellenségeiét.

Jézusnak jogában és hatalmában állt azt mondani: „Még ma velem leszel a paradicsomban." Nekem is mondhatja, nekem is megadhatja. Csak én is mondjam a Jobblator hitével: „Jézus, emlékezzél meg rólam, amikor eljön uralmad!"

4. *„Mi legalább tetteink méltó jutalmát kapjuk"* (Lk 23,41)

A Kereszt királyi trónján látjuk Jézust az evangéliumban. Örök kérdés, miért így váltott meg bennünket. Egyik megfontolás: Hogy minél inkább egy legyen velünk. Le akart szállni az emberélet legmélyebb mélységeibe. Ezek egyike a halál, a megsemmisülés. De ahhoz nem kellett volna ez a kín, lehetett volna természetes, csendes halál, méltóságteljes eltávozás. És az is igazi halál lett volna, az emberlét mélypontja. Csakhogy az emberlét legmélyebb pontja nem a halál, hanem a bűn. Jézus, a mi Királyunk ebben is osztozni akart velünk, hogy egészen egy legyen azokkal, akiket neki adott az Atya. A Szentírás szerint mindenben hasonlóvá lett hozzánk, de a bűnt kivéve. Bűnt elkövetni, erre Jézus képtelen volt. Isten nem követhet el bűnt, akkor már nem lenne Isten. Jézus Isten volt személyében, nem emberi személy volt csupán, aki megkapta az istenséget. Isteni személy nem követhet el bűnt. (Mégis, valamiképp osztozni akart velünk még a bűnben is. Legalább így, a kereszt által. Mert így nem természetes halállal adta ki lelkét, hanem bűn által. Nem a betegség lett a „végzete", hanem az emberek bűne. Így ő is, nemcsak misztikusan, áldozati lelkület folytán, de közvetlenül is a bűn áldozata lett, mint a bűn áldozatai vagyunk mi is, bár mi a saját bűnünké.)

Királyunk abban a pillanatban győzött, mégpedig véglegesen, örökre, amelyben leszállt emberlétünk legmélyére, a halálba, mint a bűn áldozata. Mert halálával megölte a halált, bűnért va-

ló halálával megölte a bűnt. Így legyőzte az emberiség legádázabb ellenségeit.

A Jobblator mint bűnbánó elégtételt és vezeklést vállalta a halált: „Mi tetteink méltó jutalmát kapjuk." Hite mellett ez volt az, ami biztosította neki a paradicsomot. Nekünk is hinnünk kell, és vállalnunk az élet szenvedéseit és a halált, mint elégtételt és vezeklést bűneinkért. Akkor nekünk is szól Jézus ígérete.

SZENT PÉTER ÉS PÁL APOSTOL

I. SZENTÍRÁS

I. OLVASMÁNY (ApCsel 12,1—11): *„Abban az időben Heródes király lefogatta az egyház néhány tagját, hogy ártson nekik. Így János testvérét, Jakabot karddal kivégeztette. Mikor látta, hogy ezzel megnyerheti a zsidók tetszését, azon volt, hogy elfogassa Pétert is. A kovásztalan kenyér ünnepét ülték. Elfogatta, börtönbe záratta és rábízta négy, egyenként négy katonából álló őrségre, hogy őrizzék. Az volt a szándéka, hogy a húsvét után a nép elé vezetteti. Míg Pétert fogva tartották a börtönben, az egyház állandóan imádkozott érte az Istenhez. Azon az éjszakán, amikor Heródes elő akarta őt vezettetni, Péter két katona közt aludt kettős lánccal megbilincselve. A bejáratnál őrök tartották szemmel a börtönt. Egyszerre csak megjelent az Úr angyala, a helyiséget pedig fény árasztotta el. Az angyal oldalba lökte Pétert, felébresztette: »Kelj fel gyorsan!« — mondta. Erre a láncok lehulltak a kezéről. Aztán így folytatta az angyal: »Csatold fel övedet és vedd fel sarudat!« Mikor megtette, tovább sürgette: »Vedd magadra köpenyedet és kövess.« Ment és követte, de nem tudta, hogy valóság-e, amit vele az angyal csinál. Azt gondolta, látomása van. Átmentek az első őrségen, majd a másodikon is, aztán eljutottak a város felé nyíló vaskapuhoz, és ez magától kinyílt előttük. Kint még végigmentek az egyik ucán, aztán az angyal hirtelen eltűnt mellőle. Amikor Péter magához tért, megszólalt: „Most már csakugyan tudom, hogy az Úr elküldte angyalát, és kiszabadított Heródes kezéből s abból, amire a zsidó nép számított."*

I. Heródes Agrippa 37-ben lett király, egyre nagyobbra növelte az uralma alatt álló területet, végül is mindaz az övé lett, ami valamikor nagyapjáé, Nagy Heródesé volt. Úgy akarta biztosítani trónját, hogy kedvében igyekezett járni a zsidóknak. Josephus

Flavius is említi, hogy Heródes a farizeusi irányzattal tartott, teljesen érthető tehát, hogy az idősebb Jakab, János testvérének kivégeztetése után Pétert, a vezető apostolt is ki akarta végeztetni.

II. OLVASMÁNY (2 Tim 4,6—8; 17—18): lásd évk. 30. v. C).
AZ EVANGÉLIUM (Mt 16,13—19): lásd évk. 21. v. A).

A hivő közösség bizalommal és kitartóan imádkozott Péterért és nem hiába. A szentmise összetartozásunkra emlékeztet és meg is erősít benne. De éppen ennek kapcsán kell gondolnunk arra a kötelességünkre, hogy ha az egységet Krisztus a főpásztori hivatal megalapításával is biztosítani akarta, akkor készséges szívvel kell követnünk Szentatyánk útmutatásait és imádkoznunk kell érte, hogy minden emberi megkötöttségtől mentesen tudja az egyházat vezetni.

Az apostolkodás: Isten és ember műve

Ünneplésünk középpontjában ma két ember áll. Rájuk emlékezünk, elismeréssel adózunk kiválóságuknak, nagyságuknak, munkájuknak, amit Krisztus ügyéért végeztek. Embereket dicsérünk és magasztalunk. De ha csupán ennyit tennénk, az kevés lenne. Nem lenne több annál, amit a világ cselekszik, amely ugyancsak meghajol hősei előtt és megbecsüléssel adózik emléküknek. Azt mondtuk, hogy ünnepségünk középpontjában két ember áll, ez csak félig igaz. Mert mi túl azon, hogy tisztelgünk az emberi teljesítmények előtt, az Isten előtt hódolunk. Aki nekünk adta őket, aki általuk, az ő munkájukban, erőfeszítéseikben sietett a mi megsegítésünkre. Istent dicsérjük a mai napon, mert nekünk adta szent Péter és szent Pál apostolokat, egyházunk két ragyogó csillagát. Köszönet és hála ezért a Magasságbelinek.

Nem ártana alaposabban átgondolni, hogy az Úristen emberekkel hajtatja végre terveit. Persze tudjuk ezt mi, hiszen ismerjük az egyház elindulásának eseményeit. Az apostolok Isten akaratából a Megváltás szolgái, Isten megváltó akaratának eszközei. Emberi munkájukkal, tanításukkal, missziós útjaikkal vitték mindenfelé a megváltás titkait, a megváltás örömhírét. Az apostolok munkájában tehát Isten szeretete öltött testet, Krisztus nyomán az apostolok lettek a világ számára a kegyelem. Bennük a Krisztus ereje, a Szent Lélek világossága.

A világ természetesen mindebből csak az emberi erőfeszítést látja, azt elemzi, értékeli. A nem hivő az egyház elindulását vizsgálgatva, látja Péternek és Pálnak eredményes munkáját, a térítő utakat, az új hit elterjesztése érdekében végzett fáradhatatlan munkáját, hajlamos azt hinni, hogy nekik köszönhető az egyház. Sokan Pétert, mások Pált tartják ezért az egyház megalapítójának. Mi persze mosolygunk ezeken az állításokon és határozottan elutasítjuk azokat. De álljunk csak meg egy pillanatra. Nem esünk olykor mi is hasonló hibába? Nem gondolkodunk mi

is hozzájuk hasonlóan? A jelek, sajnos, ezt mutatják! Az egyház ma is a szemünk láttára nagy átalakulásokon megy keresztül. Megújul, megfiatalodik azért, hogy beleilleszkedjék a mai megváltozott világba. Mindnyájan tapasztaljuk, hogy az egyház elöljárói, élükön a Szentatyával, a püspökökkel, és nagyon sok hivővel, mennyit fáradoznak, micsoda áldozatos munkát végeznek azért, hogy az megtalálja helyét a mai világban. Vajon mi észrevesszük azt, hogy a Gondviselő Isten terveit hajtják végre? Tudatosítjuk, hogy az egyházat irányító Szent Lélek Isten szól belőlük? Az emberi erőfeszítések mögött felismerjük a láthatatlan Istent? Átgondoltuk már, hogy az Úristen szükségképpen mindig az ember közreműködésével az ő akaratukban, terveikben, elhatározásaikban, erőfeszítéseikben siet segítségünkre?

Említettük, hogy Péter és Pál apostolok oroszlánrészt vállaltak az egyház elindításában.

Szent Péter az apostoli testület elismert feje. Nagy érdeme tehát, hogy Krisztustól megerősített tekintélyével és a mindnyájunk által ismert különleges megbízatással összetartotta Krisztus követőit, az első keresztény egyházközségeket. Sokat nem tudunk további életéről. Először ő is Zsidóországban maradt és 42 táján, Heródes király üldözései miatt otthagyta szülőhazáját és Antiochiába ment. Aztán Rómába került. A legnagyobb tette az egyház szempontjából, hogy a pogány Rómában, az akkori világ fővárosában elhintette a keresztény hit magvait és életerős egyházközséget szervezett. Mit tett még? Meghalt Krisztusért. Vérével öntözte a zsenge vetést.

Szent Pál apostol életútját jobban ismerjük. Az Apostolok Cselekedeteinek könyvéből és saját írásaiból tudjuk, hogy élete első felében üldözte a kereszténveket. A Damaszkuszi úton tért Krisztushoz és lett fáradhatatlan katonája, választott edénye élete végéig. Ez az ember a szó szoros értelmében elemésztette önmagát Jézus Krisztus ügyéért. Nem sajnált semmiféle fáradságot, akadályt nem ismert, hogyha Jézus Krisztus ügyéről volt szó. Három nagy missziós körúton, évekig tartó utazáson terjesztette el az evangélium hitét. Országok tucatját járta be. És nem kényelmes luxuskocsikban, sima betonutakon, ahogy manapság szokás. Maga írja a korintusi híveknek: „Háromszor szenvedtem hajótörést. Egy nap és egy éjjel a nyílt tengeren hányódtam, sokszor voltam vándorúton, veszélyben forogtam folyóvizeken, veszélyben a rablók miatt." (2 Kor 11,25—26) Hogy ez emberfeletti teljesítmény, nem szorul bizonyításra. Ennyi kínlódás, fáradozás, szenvedés még három életre elosztva is sok lenne, nem hogy egyre. Amit elmondtunk, az csak kerete életének. Mert ezeket az utakat az

evangélium hirdetése töltötte ki. Meg az aggódás az új tanítványokért, akikben nem mindig vert mély gyökeret Jézus tanítása. Levelek során oktatja őket és fejti ki elmélyülten örök életre szóló keresztényi hivatásunkat. Ennek az életnek méltó megkoronázása a vértanúhalál. Hóhér vágta le fejét Róma közelében. Vérével pecsételte meg Krisztus iránt érzett törhetetlen ragaszkodását.

Elöljáróban már említettük, hogy Krisztus tette őket naggyá, az Isten különleges kegye emelte fel őket.

Emberileg szólva nem voltak mentesek a gyarlóságoktól, hibáktól. Péter apostolról köztudott, hogy hirtelen és meggondolatlan ember volt. Egy kettőre fellobbant, de lelkesedése hamar lelohadt. Amolyan szalmaláng természet. Rajongó kijelentésekben bizonygatja Jézusnak ragaszkodását, ráadásul kiemelve: ha mindnyájan elhagynak is, én biztos nem hagylak el. És ki volt az, aki megtagadta Mesterét? Péter. Úgy látszik gyáva ember is lehetett, aki a veszedelem láttán megzavarodik, elveszíti bátorságát. Ha megszorítják, rögtön engedékennyé válik. Gondoljuk csak el, mennyit kellett faragni rajta az isteni kegyelemnek, míg nevéhez méltóan valóban szikla lett belőle.

Pál apostol is, nyilvánosan szánta-bánta ifjúkori eltévelyedését, azt, hogy üldözte Krisztus egyházát. Elvakult hevességgel. Mennyi időbe, még inkább mennyi belső önfegyelembe került, amíg belőle is megértő, az emberi hibákat megbocsátó bölcs lett, aki tudja, hogy nem hétszer, hanem hetvenhétszer kell megbocsátanunk felebarátunk elkövetett hibáit.

Nem szemrehányást akarunk ezzel tenni ünnepelt apostolainknak. Ezt ők, mennyei lakukban, nem veszik rossz néven. Ők tudják legjobban, hogy ez az igazság. És ők az igazságnak örülnek a legjobban, mert így derül ki valójában, hogy milyen nagy dolgot cselekedett velük a hatalmas Isten. Minél gyarlóbb egy ember, annál nagyobb az Isten, aki felemeli őt minden nép fölé.

Kissé messzebb megyünk a következtetésekkel, hogyha a magunk számára azt az üdvös tanúságot vonjuk le: sosem az számít, ki voltam, milyen voltam, mit tettem, hanem egyedül az számít, mit teszek ma, milyen vagyok ma. Hogy ma kinek szolgálok. Hogyha hátat fordítok gonoszságaimnak, hogyha régi gyarlóságaimat elfedik erényeim, már nem fog vádolni a múlt, bármilyen sötét is volt egykoron. Sosem az a baj, hogy egykor gonoszak voltunk, hogy bűnben éltünk, hanem az, hogy még ma sem számoltunk le azzal a bűnnel, hajdani eltévelyedéseinkkel. Mert belül, a lelkünkben még ma is azonosulunk egykori bűneinkkel, ha kívül már nem követjük el őket.

1. *Péter élete bátorítás, Pálé vigasztalás*

Péteré bátorítás: Belőlem is lehet valami, lehetek alkalmas ember Isten országára. Péter nem született szentnek és tökéletesnek. Pontosan olyan gyarló ember volt, mint bármelyikünk. Jézus közelében háromszor is elaludt imádság közben, nem mert bízni Isten Fiában a háborgó tengeren járván, nem akart tudni a szenvedésről, elbizakodott és meggondolatlan volt, könnyelműen fogadkozó, földies, sőt Jézus-tagadó. Ha belőle szent lehetett, lehet belőlem is. Mi kell hozzá? Isten kegyelme. Kérnem kell tehát a Lelket. (Péter nem kérte Jézus segítségét, amikor az Úr megjövendölte háromszoros tagadását.) Kell azután alázatos bűnbánat (Péter sírása). Kell lelkesedés Jézusért és jószándék újra meg újra. Tehát bátorság, nem vagyok elveszett ember. Csak akarnom kell, csak kérnem kell Jézust.

Pál élete vigasztalás mindazoknak, akiknek fáj a szívük, mert szeretteik nem akarnak tudni Jézusról. Senki jobban nem volt Jézus és Jézus hite ellen, mint Pál volt. Segített megölni az első keresztény vértanút, István diákonust. Városról városra járva akarta irtani Jézus híveit, valóban tűzzel-vassal. És ez a Pál mégis szent lett. Kiből ne lehetne tehát? Csak imádkozni kell, mint Szent István imádkozott Pálért.

Szentek legyetek! — ez az isteni parancs. Tehát lehetséges, tehát szükséges.

2. *Senki sem szent a halála előtt*

Szent életrajzok és predikációk hibája szokott lenni, hogy úgy írják le a szenteket, mint akik egész életükben mindig és mindent jól csináltak, mindig az istenszeretet felsőfokán lebegtek. Vagy ha nem volt mindig így, de egy ponttól aztán végleg megtértek, és akkor aztán már mindig mindenben tökéletesek vol-

tak. Az ilyen életrajz biztosan nem tetszhet Istennek, mert hiszen hogyan is tetszenék neki, ami nem igaz. Különben is az ilyen életrajzok, ha csodálkozó tiszteletet váltanak is ki, utánzásra nem tüzelnek. Hogy valóban más Isten elképzelése a szentek életrajzáról, arra bizonyság az Isten-sugallta könyv, a Szentírás, melynek lapjain sok szentről olvasunk. De tökéletesről, aki mindig mindent jól csinál, olyanról nem olvasunk. Kivétel csak Jézus, aki persze nem egyszerűen szent, hanem Isten volt. Még a Szűzanya is, aki bűnt sohasem követett el, sokszor nem értette Isten szándékait, gondolatait, nem úgy, mint — ironikusan mondva — a szentéletrajzok hősei. A most elmondottakra világos példa Péter és Pál apostol, és amit róluk a Szentírás ír.

Tanulság? Én is lehetek szent. Nem olyan legendás csupa-tökéletesség, mint a naiv életrajzok hősei, hanem valódi, mint Péter és Pál. Nemcsak lehetek, kell is lennem, Isten így parancsolta.

Papok, püspökök, maga a pápa sem makulátlan szentek. Nem szabad ilyennek képzelnünk őket, mert akkor könnyen megbotránkozunk, ha rájövünk, hogy nekik is vannak gyengeségeik, sőt bűneik. Péter és Pál micsoda bűnökbe keveredtek, mégis szentek lettek. A szent nem születik, hanem lesz. A pappászentelés sem tesz szentté senkit. És senkitől sem szabad várnom, hogy mindig mindent jól, tökéletesen csináljon. Emberek vagyunk, és szent emberekké kell válnunk. De ez sok buktatón át lehetséges csak. Isten türelmes, az volt az Apostolokhoz is. Milyen jogon lennék én bárkivel szemben is türelmetlen?

3. *Érdemes volt élned?*

Nem a halál a legrosszabb, nem is a gyógyíthatatlan és hosszú betegség. A legrosszabb, ha élete végén úgy érzi az ember, hiába élt, mert eltékozolta életét, hagyta üresen elfutni az éveket. Hogyan fog az ilyen számot adni sáfárkodásáról?

Péter és Pál könnyen adhattak számot. Ők valóban megváltoztatták a világot, pogányból keresztténnyé tették. És megváltoztatták saját magukat. (Péter eredetileg megbízhatatlan, gyáva, lusta stb., Pál kegyetlen, elvakult, betűimádó stb.).

És én? Bár el tudnám mondani, hogy megváltoztattam, jobbá, szebbé tettem, legalább kis környezetemben, legalább egy kicsit a világot! És hogy legyőztem hibáimat, minden erőmmel igyekeztem olyanná alakulni, amilyennek Isten kíván látni!

Mindenkinek szentté kell válnia. Ha nem is kanonizálttá, de legalább „csendes kis szentté". Az elhunytakért haláluk napján

és évfordulóján gyászmise szokott lenni, fekete miseruhában. A kanonizált szentek és boldogok halála évfordulóján, amilyen ez a mai nap is, fehér vagy vörös a miseruha, ez örömet és diadalt fejez ki. Ha énértem feketeruhás mise lesz is a templomban, legalább a mennyben legyen örömünnep halálom napja!

4. *„Az egyház állandóan imádkozott érte az Istenhez"* (ApCsel 12,5)

Péter apostol fogságának a története eszünkbe juttatja, hányszor volt fogságban az elmúlt 19 század alatt Péter és mindazok, akik Péterrel együtt az egyház szolgái, püspökök és papok.

Ez a fogság olykor jelentett valódi börtönt. De voltak ennél sokkal rosszabb fogságok is. Hányszor voltak az egyházi elöljárók (pápától a plébánosokig) divatos koráramlatok rabszolgái! Valóban, a szó legvalódibb értelmében csoda, hogy az igaz hitet mégis megőrizték. Gondoljunk pl. a reneszánsz testkultuszára, a középkor babonáira, a manicheus beütésekre (napjainkig!), az inkvizíció korának véres „hitvédelmére", a „kapitalista fertőzésre", az abszolutizmus parancsuralmára, mely szintén fertőzte az egyházi vezetést, a profit oltárraemelése is fogságba ejtett, ezért hagytuk „kardcsapás nélkül" elveszni a munkásosztályt Jézus számára. És hányszor voltak papok, püspökök, sőt pápák a szenvedélyeik rabjai! A politika és a hatalom megszállottjai! Egyszerűen a bűnös élet foglyai!

Jobb lenne mindezt letagadni? A Szentírás sem tagadja le Péter és Pál bűneit, gyarlóságait. Nemcsak Péter börtönbeli fogságáról olvasunk, hanem arról is, hogy rabja volt földies gondolkozásának, lustaságának, gyávaságának. Pál is elvakult dühében, merev és kérlelhetetlen hagyománya imádatának, saját szűk, fülét befogó elképzeléseinek. Mindezt megírták a Szent Írók, a Szentlélektől sugalmazva. Hogy üres büszkélkedés helyett okuljunk. Az egyháztörténet árnyoldalait, a jelen bűneit és hibáit sem szabad oktalan hencegéssel eltakarni. Jobb beszélni róla, hogy okuljunk belőle.

Az okulás elsősorban hitbeli: Hitünket erősíti az a tudat, hogy legyenek bármilyenek az egyház vezetői, az egyház megmarad, a szent tanítást megőrzi, mert Jézus vigyáz rá Szentlelke által. Amint megmondta Péternek.

Okulnunk kell nekünk, papoknak, hogy elkerüljünk mindenfajta erkölcsi rabság veszedelmét.

Okulnia kell Isten egész népének: Ma is állandóan kell imádkoznia Péter utódjáért és Isten minden felkent szolgájáért, hogy mindenféle rabságból szabadítsa meg őket az Úr.

5. *Katolikus vagy-e?*

Katolikus pap érkezett valamikor olyan japán vidékre, ahol úgy látszott, a nagy egyházüldözés után nem maradt egyetlen katolikus sem. Egy este több férfi látogatott el hozzá. Egyikük törött Feszületet vett elő: „Ismered ezt?" „Igen, ő a mi Megváltónk, aki a mi bűneinkért meghalt a kereszten." Az emberek bólintottak jelentőségteljesen összenéztek. Kopott Mária képet vettek elő: „Ismered ezt az Asszonyt?" „Ő a mi Megváltónk áldott Anyja." Öröm fénye ragyogott a japán arcokon. De a vezetőjük még egyet megkérdezett: „Egy messzi nagy városban lakik egy püspök, akinek kell, hogy engedelmeskedjék az egész világ, mert ő Krisztus helyettese. Tudsz róla?" „Ő a Szentatya Rómában, Szent Péter utódja. Ő küldött hozzátok, hogy elhozzam nektek az evangéliumot és a szentségekben Jézus kegyelmét." A férfiak átölelték a papot: „Egy a hitünk és egy a szívünk!"

Katolikus az, akinek mindene Jézus, akinek mennyei édesanyja a Boldogságos Szűz, és akinek pásztora a római pápa.

6. *„Nem a test és vér nyilvánította ezt ki neked"* (Mt 16,17)

Tulajdonképpen csodálkoznunk kellene a pápák és a zsinatok bátorságán, hogy egyedül vagy pár százan meg akarják mondani az egész világ sok millió, sőt minden idők számtalan milliárd hivőjének, hogy mit kell hinniök, mit kell igaznak tartaniok, mit elvetniök, hogyan kell érteniök Jézus tanítását stb. Hogyan is gondolhatja egyetlen, vagy akár néhány száz tanácskozásra összejött ember, hogy egyedül ők tudják megmondani az egyedül üdvözítő igazságot?

Oktalan vakmerőség lenne az a pápák és a zsinati atyák részéről, ha a maguk értelmére, tudására, megérzéseire, kutatásaira, szaktanácsadók véleményére támaszkodnának csupán, mikor a hit dolgában kötelező erővel szólnak. Csakhogy, amint a hit sem a saját okosság vagy emberi belátás eredménye, nem a szorgos kutatásé és töprengésé, hanem Isten kegyelmi ajándéka, éppen úgy a hit tévedés nélküli tanítása sem egyetlen ember éleslátásának vagy a zsinati atyák vitáinak és szavazásainak műve. Ha-

nem a Szentléleké. „Aki titeket hallgat, engem hallgat." Vagyis a hitet kötelező erővel hirdető Péter-utód vagy egyetemes zsinat tulajdonképpen csak eszköz, bár értelmes eszköz, a Szentlélek kezében. Általuk Jézus Lelke szól. Aki elfogadja az általuk hirdetett hitet, az nem embereknek hisz, hanem Istennek.

Az a keresztény, aki ennek a kötelező tanításnak akár egyetlen részét is tudatosan elutasítja, „másképp hiszi", az már nem hivő, nem hittel hivő, hanem csak a maga „megérzésére" támaszkodó vélekedő. Nem a pápa fölé helyezi önmagát, hanem a Szentlélek fölé. Jézus Lelkére nem hallgat, Istennél akar bölcsebb lenni.

Hitünk meghalad minden emberi képességet. Nem lehet szava tehát benne a „test és vér" okosságának. Itt csak Isten szólhat, az igazság Szentlelke. Mi pedig imádkozunk, hogy hittel fogadjuk, ha megnyilatkozik a Szentlélek.

7. *Hivatástudat*

Szent Pál apostol felolvasott levélrészletéből felénk ragyog hivatástudata. Meg kell ezt tanulnunk tőle, mert nélküle nem állhatunk meg Bíránk tekintete előtt.

Sokan képzelik úgy a keresztény életet, hogy engem néz az Isten, nekem nem szabad bűnt elkövetnem, és akkor én a mennybe jutok. Ennek a gondolatmenetnek minden szava igaz, de mégis takarhat nagyon félresikerült vallásos egyéniséget. Hiányos ugyanis.

Pál apostol levélrészletének első sorait még lehet így érteni. Várja a mennyet, mert megtartotta a hitet és jó harcot harcolt. A következő sorok kibontják és teljesebbé teszik gondolatát. Elárulják, hogy mi is volt a „pálya" kifejezések mögött, amiről rövid szerénységgel így ír: „Az Úr mellém állt és erőt öntött belém, hogy befejezzem az ige hirdetését, s tudomást szerezzen róla minden pogány." Ez az, ami „átmenti a mennyei országba". Ha Pál megtérése után csak éli megszokott rabbi-iskolás életét, és csak arra vigyáz, hogy bűnt el ne kövessen, akkor nem lesz szent. Nemcsak kanonizált nem, de valószínűleg egyszerűen üdvözült sem.

Jézus az ítéletkor gyümölcsöt keres, nem gombásodás-hiányt. Vagyis nemcsak azt nézi, van-e bűn, hanem azt is, mit produkáltunk abban, amit ránkbízott. Pálnak a pogány misszió volt a feladata. Nekünk is van. Persze nem papi feladatra kell gondolnia a „civilnek". De hivatást, feladatot mindenkinek adott az

Úr. Hogy mit? Azt csak tőle lehet imádkozva megkérdezni. Pálnak is az Úr mondta meg. Nem kell csodás látomásra várnunk. De aki kéri, aki be akarja tölteni istenadta hivatását, annak így vagy úgy, de biztosan tudtára adja az Úr, hogy mit kíván tőle.

Istennek van elképzelése az egész emberiségről, de van elképzelése minden egyes emberről. És nincs két olyan ember, akikről ugyanaz az elképzelése Istennek, mint ahogyan egyforma két arc sincs. Isten rólam alkotott elképzelése parancs, és megvalósítása az ítélet tárgya lesz. Tehát: Kérem az Úr megvilágító kegyelmét, és kérem, hogy nekem is álljon mellém, öntsön belém is erőt, hogy én is véghezvigyem, amit tőlem személy szerint vár. Így „ment át mennyei országába."

SZŰZ MÁRIA MENNYBEVITELE

I. SZENTÍRÁS

I. OLVASMÁNY (Jel 11,19a; 12,1—6a; 10ab): *„Megnyílt az égben az Isten temploma és láthatóvá vált a szövetség ládája a templomban. Az égen nagy jel tűnt fel: egy asszony, öltözete a nap, lába alatt a hold, fején tizenkét csillagból korona. Áldott állapotban volt, gyötrelmében és szülési fájdalmában kiáltozott.*
Most egy másik jel tűnt fel az égen: egy nagy vörös sárkány, hét feje volt és tíz szarva, mindegyik fején korona. Farkával lesöpörte az ég csillagainak egyharmadát s a földre szórta. Ekkor a sárkány odaállt a szülő asszony elé, hogy mihelyt megszült, elnyelje gyermekét. Fiút szült, fiúgyermeket, aki majd vaspálcával kormányozza mind a nemzeteket. Gyermekét elragadták, az Isten trónja elé tették. Egy harsány hang szólalt meg az égben: „Eljött Istenünk üdvössége, ereje és országa és az ő Fölkentjének uralma."

Szinte minden népnél fellelhető az az ősi hagyomány, mely szerint születik majd egy isteni gyermek, aki legyőzi a gonoszságot. Ezt a vigasztaló igazságot látja jelekben a látnok az égen. Az asszony elsődlegesen a választott népet jelképezi, aki a Messiást adta a világnak, de éppen kiválasztottsága és ígéreteket hordozó szerepe miatt nagyon sokat kellett szenvednie. A választott nép képviselője viszont a boldogságos Szűz Mária, ami abból is kitűnik, hogy a Sion leányára mondott köszöntést, gratulációt (Zak 9,9) az angyal Máriának mondja, amikor hírül adja Jézus születését. A 12 csillag Izrael törzseit jelképezi. A jelkép azonban nemcsak kettős, hanem hármas értelmű, hiszen a továbbiakban nyilván az egyházat jelenti a pusztába menekülő asszony. Az a tény, hogy a látomás elején égi fényességben látjuk az asszonyt, míg a továbbiakban a földön, a pusztában, úgy magyarázható, hogy a zsidók felfogása szerint az égben az üdvösség kincsei,

ajándékai készen vannak, megvan az égi Jeruzsálem, melyben eszményi tisztaságban valósul meg Isten elgondolása és amelyet utolér majd tökéletességben az idők végén a földi megvalósulás is.

Megjelenik a sátánt jelképező nagy vörös sárkány is, mely a Messiást el akarja pusztítani, még mielőtt az a harcot felvehetné vele. A hét fej és tíz szarv egyrészt hatalmát, erejét jelképezi, de egyben torz volta is kitűnik: nem illik össze a hét fej és a tíz szarv, A Messiásnak nem árthat, üldözi az egyházat. Ezzel adja tehát magyarázatát az apostol a keresztények megpróbáltatásainak. A mennybe ment Krisztus azonban biztosíték arra, hogy a sátán nem győzhet.

II. OLVASMÁNY (1 Kor 15,20—26): Lásd Krisztus Király A).

AZ EVANGÉLIUM (Lk 1,39—56): *„Ama napokban Mária útnak indult és a hegyekbe sietett, Juda városába. Zakariás házába tért be és üdvözölte Erzsébetet. Amikor Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, örömében mozogni kezdett méhében a gyermek, maga Erzsébet pedig eltelt Szentlélekkel. Hangosan felkiáltott: „Áldott vagy az asszonyok között és áldott a méhed gyümölcse! Hogy lehet az, hogy Uramnak anyja látogat el hozzám? Lásd, az örömtől, mihelyt meghallottam köszöntésed szavát, megmozdult méhemben a gyermek. Boldog, aki hisz annak a beteljesedésében, amit az Úr mondott neki."*

Mária megszólalt:

„Lelkem magasztalja az Urat, és szívem ujjong megváltó Istenem, mert rátekintett alázatos szolgálójára. Lám, mostantól fogva boldognak mond engem minden nemzedék, mert nagyot tett velem ő, a Hatalmas és a Szent. Irgalma nemzedékről nemzedékre az Istenfélőkkel marad. Karja bizonyságot tett hatalmáról: Szétszórta a szívükben gőgösöket. Letaszította trónukról a hatalmasokat, az alázatosakat pedig fölemelte. Az éhezőket jóllakatta, de üres kézzel küldte el a gazdagokat. Gondjába vette gyermekét, Izraelt, megemlékezve irgalmáról, melyet atyáinknak, Ábrahámnak és utódainak örökre megígért". Mária még ott maradt vagy három hónapig, aztán hazatért.

L. Ádv. 4. vas. C).

Mária az ószövetségi szentírás szavaival fejezi érzelmeit és gondolatait. Isten nem úgy tett, mint az uralkodók szoktak, akik sok

esetben a náluk ajándékkal megjelenő gazdagokat még bőségesebben ajándékozták meg. Isten a szegényekre tekint és őket halmozza el ajándékaival.

Az Úr hűsége nem szűnik meg. Ahogyan valóra váltotta az Ábrahámnak tett ígéreteket, úgy a Szűzanyát is felmagasztalta és minket is elsegít az égi dicsőségbe, ha hűségesek leszünk kegyelméhez.

Mennybevitt Anyánk

A Boldogságos Szűzanya az Úristen különleges kegyéből földi életének végeztével Isten mennyei országának lett a lakója. Nem csupán a lelke vonult be az örök dicsőségbe, nem csak a lelke jutott el Isten színelátására, miként hitünk szerint a szenteké. Mária az egyetlen földi lény, aki testével, megdicsőült emberi testével is részesedik az örök boldogságban. Mennyei fényben ragyogó, romolhatatlan emberi testével áll ott a mi Urunk mennyei trónusa előtt. Részesült tehát abban a kiváltságban, a testi megdicsőülésben, melyben csak egy valaki előzte meg, szent Fia, Jézus Krisztus.

Ősi hite ez a keresztény világnak. Századokon keresztül azonban mégsem volt kihirdetett hittétel, dogma. A közelmúltban, 1950. november 1-én hirdette ki ünnepélyesen XII. Pius pápa és ezzel az egész egyház számára kötelező hittétellé vált.

Az elszakadt egyházak hívei nem örültek együtt a katolikusokkal. XII. Pius pápa lépése ellenkezést váltott ki bennük. Azzal utasították el ezt a tanítást, hogy az evangéliumokban és az egész újszövetségi szentírásban sehol sem olvassuk, hogy Máriát az Isten testestül, lelkestől az égbe vitte.

Kétségtelen tény, hogy kifejezetten sehol sem találkozunk a szentírásban ezzel a hitigazsággal, de találunk utalásokat, olyan kijelentéseket, melyekből következik, hogy Mária emberi testével is az égben van. Az egyházat a szentírás tanításainak kifejtésében a Szentlélek vezeti. A Szentlélek világít rá olyan összefüggésekre, melyek egyébként elkerülik az emberek figyelmét. Az egyházban is lassan, fokozatosan alakult ki, szilárdult meg az a hit, hogy Máriát az Isten magához emelte. Nem új hitről van tehát szó, hanem egy ősi, csaknem kétezer éves hitről. Kezdeti szakaszaiban, az első keresztény évszázadokban azonban még nem volt általános, keveset is beszéltek róla ezért alig maradt fönt írásos emlék. Azt sem tudjuk, hogyan játszódott le a mennybevitel.

Rendszerint Jézus mennybemeneteléhez hasonlóan képzeljük el, így is szokták az eseményt ábrázolni. A képeken az apostolok körülveszik az üres sírt, melyből egy ősi legenda szerint kellemes illat árad. Mária pedig a felhők fölött, angyalok karéjában boldog örömmel találkozik szent Fiával. Mindez persze csak elképzelés; hogyan történt valójában, nem tudjuk. Történelmileg hiteles adatunk nincs és nem is lehet Mária mennybevételéről. Az ősi adatok csak a keresztény gyülekezetekben vallott hitről maradtak fenn napjainkig.

A következőkben vizsgáljuk meg, hogy Mária mennybevételének hite milyen bibliai adatokra támaszkodik. Hogyan lehet levezetni, meggyőzően igazolni, hogy Máriának valóban testestől-lelkestől az égben a helye, megdicsőült Fia oldalán.

Mária az Isten Fiának édesanyja. Tőle kapott vért, húst, csontot, tőle kapott életet. Méhében hordozta, szoptatta, táplálta az Isten Fiát. Jó érzésünk azt diktálja, hogy nem lenne helyénvaló ennek a testnek a felbomlása, elrothadása. Valami ösztönösen tiltakozik bennünk és azt mondja: nem lehet a férgek martaléka az a test, az a szív, amely Jézust adta a világnak.

Mária sohasem követett el bűnt. Sem halálos, sem bocsánatos bűnt. Az eredeti bűn sem mocskolta be lelkét. Tudjuk viszont azt, hogy a halál, a felbomlás, a bűn velejárója. Ahol a bűn, ott a halál is jelen van. Kézenfekvő most az a következtetés, hogy ha Mária valóban mentes volt a bűntől, mint ahogy tényleg az volt, akkor nem kerülhetett a halál hatalmába sem.

A szentírásból tudjuk, hogy mindenben egy volt Fiával. Ha a názáreti években nem is, de a nyilvános működés esztendeiben megvilágosodott előtte, hogy az Úristen mire hívta meg Fiát. Egyre tudatosabban szolgálta őt munkájában és társa lett lélekben a megváltás művének végrehajtásában. Ott állt a kereszt alatt és látta, hogyan kínlódik Szent Fia. De nem csak látta, hanem át is érezte szenvedését, vele együtt szenvedett. Senki sem érezte át a körülállók közül annyira Krisztus szenvedését, mint Mária. Hiszen az édesanyának éppen úgy fájt minden ütés, szúrás, mint Szent Fiának. Mária szenvedése mégsem volt csupán passzív elviselés, az anyai szív természetes érzése, hanem több annál. Nevezhetjük akár megváltói szenvedésnek is, mert minden fájdalma ellenére sem tiltakozott, hanem vállalta azt tudatosan. Ebben is Szent Fia küldetését szolgálta. Ő is mintegy felajánlotta, bemutatta Őt, az Istennek tetsző kedves áldozatot. Mindezek ismeretében úgy látjuk, nagyon is helyénvaló, hogy ha már ennyire osztozott Fia szenvedéseiben, részesedjék Fia megdicsőülésében is. Hogyha egyek voltak a kínban, a megváltói szenvedésben, akkor

legyenek egyek a feltámadás dicsőségében is, mindenkit megelőzve és minél előbb. Igazságérzetünk diktálja nekünk, kívánja meg, hogy a Mindenható Isten Máriát ebben a kivételes kegyben részesítse.

A keresztény ember örömmel veszi tudomásul egyházunk tanítását. Lelkesedve ünnepeljük és magasztaljuk ezt az egyszerű názáreti leányt, Jézus Krisztus édesanyját, aki távol a világ fényeitől szerényen meghúzódva élte le napjait és most mégis mindenkit megelőzve felfoghatatlan megtiszteltetésben van része. Ünneplésünk azonban mégsem egészen önzetlen. Hiszen azért is dicsérjük őt és magasztaljuk, mert benne hathatós közbenjáróra találtunk. Hisszük, hogy anyai szeretete kiárad mindnyájunkra, mindazokra, akik Fiának tanítványai, társai, egész pontosan: barátai lettek. Jézus mondta: már nem nevezlek titeket szolgának, hanem barátnak. Minden édesanya jóindulata kiterjed Fiának barátaira is. Ez alól Mária sem kivétel. Nagyon is indokolt tehát az a bizalmunk, hogy ügyeinkben eredményesen kérhetjük Máriának támogatását. Elsősorban természetesen örök sorsunk ügyében fordulhatunk hozzá és pártfogóra lelünk benne. Kéréseinket szent Fia elé viszi és Jézus Krisztus hogyan is tagadhatná meg az olyan kérés teljesítését, melyet szent anyja támogat? Amikor tehát a mennybe fölvett Szűzanyát ünnepeljük, akkor annak is örvendünk, hogy égi pártfogót kaptunk személyében.

Mária mennybevitele még egy nagy tanulsággal szolgál. Mennybevitelével megalapozódott a mi nagy reményünk, hogy egyszer majd a mi testünk is eljut Isten dicsőséges országába. Ő a garancia, a biztosíték erre. Egy valaki, aki földi ember, mint mi mindnyájan, egy valaki már elérte, már Isten színe előtt áll. Ha benne beteljesedett a föltámadás dicsősége, akkor bennünk is beteljesedik, hogyha hozzá hasonlóan mi is egyesülünk Szent Fiával lélekben, ha elhagyjuk a bűnt és vállaljuk a szenvedés keresztjét egészen a halálig. Bizalommal reméljük, hogy mindnyájan eljutunk megdicsőült testünkben Isten színe elé. Ő már ott áll, a sor eleje már megérkezett, mögötte sorakozunk mindnyájan belé kapaszkodva. Ha a sor eleje már elérte a célt, egészen biztosan mi többiek is valamennyien eljutunk az Isten szent színe elé.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

1. *Frigynek szent szekrénye*

Szent János látomása: „Megnyílt az égben az Isten temploma, és láthatóvá vált a szövetség ládája a templomban." Közvetlenül utána: „Az égen nagy jel tűnt fel: Egy asszony." Ez utóbbi az egyház alkalmazásában a Szűzanyát jelenti. De a szövetség ládája (frigynek szent szekrénye) is a Szűzanya litániabeli dicséretei közé tartozik.

A régi frigyláda az Istennel való szövetség írott okmányát tartalmazta, és az égből hullott mannát. Az ószövetség mintegy írott, törvénybe foglalt szerződése volt csupán, a manna pedig a test életét fenntartó csodás élelem.

A Szűzanya az új szövetség, az örök szövetség frigyládája, hiszen Jézust hordozta. Jézus maga az új szövetség, benne a legszorosabban találkozott és lépett egységre Isten és ember. Szorosabb, tökéletesebb egység már nem is képzelhető, hiszen Jézus egyetlen személyben Isten is, ember is, a szó teljes értelmében és valóságában. Benne az egész emberiséggel kötött örök szövetséget az Úr, megpecsételve Jézus vérével, mely Isten dicsőségére és az ember békességére ontatott ki. És Jézus egyben az égből szállt Manna, az örök élet Kenyere. Méltán nevezzük tehát a Szűzanyát a „frigy szent szekrényének."

És ebből már érthető a mai ünnep tartalma is. Istenünk megbecsülte az új és örök szövetség szekrényét, hiszen már akkora tiszteletet követelt a régi frigyládának is, hogy aki illetéktelenül érintette, halállal bűnhődött. A régi frigyláda elpusztult, mint ahogyan véget ért az általa jelzett szövetség is. Az új szövetség örök, romlatlanul akarta megőrizni Istenünk e szövetség szekrényét is mindörökre. Ezért nem engedte, hogy Szűzanyánk porrá váljék a halálban. Testével együtt magához emelte, olyan testtel, amely magára vette a feltámadott test romolhatatlanságát és halhatatlanságát.

2. *A Napba öltözött Asszony*

Mária emberi értékelés szerint egyszerű, figyelemre sem méltó szegény falusi leányka, majd iparosfeleség volt. Mégis egyedül őt tisztelte meg Istenünk azzal, hogy már a világvégi általános feltámadás előtt, közvetlen halála után testével együtt magához emelte és Mindenek Királynéjává tette. Ennek a titoknak nyitja: Mária a Napba öltözött Asszony volt.

A mi örök Napunk Isten. És Mária hiába látszott olyannak, mint a többi ember. Már fogantatása pillanatától nem volt olyan. Ő már akkor egészen Istenbe öltözött, a kegyelem fényébe, már akkor részese volt az isteni természetnek. Születése után ezt az Istenbeöltözöttséget soha el nem veszítette, sőt az egyre inkább teljessé vált, valóban kegyelemmel teljes volt.

Aztán az angyali üdvözletkor egészen szédítő magasságba emelkedett Istenbe-öltözöttsége. Isten Fiának élete olyan szorosan kapcsolódott életéhez, amilyen szorosan biológiailag egyáltalán lehetséges: Anya és gyermekének viszonya. Mária teste egyetlen szünbiózist alkotott az emberré lett Isten testével. És ugyanakkor a lelke egészen eltelt a Fiú Lelkének, a Szentléleknek kiáradásával. Ha erre gondolunk, megértjük, hogy nagyon is keveset mond a Szűzanyáról ez a mondat: „Öltözete a Nap." És nemcsak a hold van lába alatt, hanem minden messze alatta marad. Angyalok, apostolok, próféták, vértanúk, minden szentek, a világ és a menny Királynője lett. A 12 csillagból álló korona jelzi, hogy minden, ami fény van a világon, őt kell dicsőítse, akit ennyire megdicsőített a Mindenség Ura.

Mennyire kézenfekvő, és mennyire Istenhez méltó „ötlet" tehát ezt a Napba öltözött Asszonyt mindenestül beszippantani az örök Napba, a boldog Szentháromság kebelébe, rögtön, mikor elhagyta a földi létet, és mielőtt még kikezdhette volna a pusztulás.

3. *Mintegy biztosítékul*

„Krisztus feltámadt a halálból", — mondja Szent Pál a mai leckében. Nem egyedül, hanem „elsőként" a halottak közül. Krisztusban mindenki életre is kel. Mindenki, amikor sorrakerül: „Először Krisztus, majd az ő eljövetelekor mindazok, akik Krisztushoz tartoznak." Szent Pál nem beszél a Szűzanyáról. De mi már hisszük erős hittel, hogy Máriánál hamarabb volt az a „sorrakerülés", mégpedig azért, mert ő nem csupán úgy „tartozott Krisztushoz", mint mi többiek. Szeplőtelen fogantatása és istenanya-

sága révén ő mérhetetlenül inkább Jézusé volt, mint bárki más teremtmény égben vagy a földön.

De nemcsak „méltó és igazságos" Mária mennybevitele. Egyben bizonyos biztosíték is arra, amit Jézus ígért, hogy ti. a feltámadásban valamennyien sorrakerülünk, és valamennyiünk teste hasonlóvá lesz a feltámadott Krisztus testéhez.

Jézus feltámadása és mennybemenetele magától értetődő. Hiszen Jézus teste a lehető legszorosabb egységben volt az Istenséggel, személyes egységben: Istenség és emberség egyetlen isteni személyben egyesült. Neki nem is kellett meghalnia. Maga mondotta, hogy emberi életét felveszi és leteszi, amikor akarja. Az Istenségbe felvett test hogy ne lásson romlást, ez kézenfekvő. De Mária, bármennyire is kitüntette Isten, mégiscsak ember volt, csak ember, úgy, mint mi. Ha tehát ő is feltámadt és mennybe vétetett, ez mintegy előlegül adott biztosíték is számunkra: Mi többi emberek is feltámadunk és felvétetünk oda, ahol Jézusunk van, akihez tartozunk földi életünkben. Nem mintha Isten szava enélkül is nem lenne elegendő. De olyan az ember, hogy lelkesebben és élőbben hisz, ha már „lát" valamit. Hát a hit szemével látjuk, hogy Máriában mintegy megkezdődött már az isteni ígéret beteljesülése a minden ember feltámadásáról.

Szűzanyát istenanyasága vitte testileg is a mennybe. Hogy mi is odajussunk, utánozzuk szentségileg a szentáldozásban Mária Jézushordozó kiváltságát, ez számunkra a feltámadott örök élet záloga.

4. *Az üdvösség záloga*

Szűz Mária megdicsőülésének ünnepe eszünkbe juttatja saját halálunkat és örök sorsunkat is. Vajon mi is részesei leszünk-e a mennyei dicsőségnek? Van-e, lehet-e valamilyen jel, amely biztosít arról, hogy a kegyelem állapotában vagyunk, és hogy mindvégig állhatatosak maradunk? Egészen biztos jel nincs. De a szentatyák, szentek, hittudósok megjelöltek bizonyos tényeket, amelyek jelzik kiválasztottságunkat. Ezek főként a nyolc boldogságra alapoznak. Ilyen jel aztán az igazi alázat, amikor az ember nem akar nagy lenni a világ, az emberek szemében, könnyen, sőt örömmel viseli el, ha semmibe veszik. Nagy fontosságot tulajdonítanak a türelemnek, amellyel az élet megpróbáltatásait, az emberek hibáit, önmagunkat elviseljük.

Van azonban még egy nagyon fontos jel, melyre XII. Piusz pápa hívta fel a világ figyelmét a Mediator Deiben: A Szűzanya irán-

ti buzgó odaadás. Szentek és igazán jámbor emberek meggyőződését fejezte ki a pápa. Oka: A Szűzanya szorosan egybetartozik Jézussal, egészen egyet akar vele. Aki őt buzgón tiszteli, azt lehetetlen, hogy el ne vezesse Fiához. Aztán Mária a fő kegyelemközvetítő. Remélhet-e több kegyelmet, mint aki a Szűzanya közbenjárása által kéri?

Aki tiszteli és szereti a Szűzanyát, azt biztosan szereti Jézus is, mert nála senki nem tiszteli és szereti jobban, tehát a Máriatisztelőkben mintegy magára ismer a Mi Urunk.

5. *Boldogasszony titka*

Máriát tulajdonképpen rajta kívülálló okok tették Boldogasszonnyá. Isten kiválasztásának köszönheti szeplőtelen fogantatását, istenanyaságát, mennybevitelét. De azért, ha mindez Isten ingyen kegyelme is volt, Mária felnőtt ahhoz a méltósághoz, amelyet Istentől kapott. Nemcsak testileg volt Jézus anyja, hanem abban az értelemben is, ahogyan Jézus anyjának nevezett mindenkit, aki az Atya akaratát cselekszi.

Ilyen értelemben mi volt a Boldogasszony titka? Az a titok, amelyet mi is követhetünk, hogy mi is résztvegyünk örök dicsőségében?

Első a szív titka, mert onnét indulnak ki a vágyak. Vannak emberek, az élet elfáradottjai és kiábrándultjai, akiknek mintha nem is lenne semmi vágyuk. Élnek valami taposómalomban, egykedvűen húzzák az igát. Vannak aztán vágyakozó emberek, akiknek a vágya nem éri el még a természetes emberi vágyakat sem. Mert nem lehet teljes értékű emberi vágynak nevezni a teli hast, a polgári jólétet, a testi gyönyöröket, a gazdagságot, még az érvényesülést sem. Vannak aztán tiszteletreméltó emberi vágyak is: Az alkotásé, a jóságé, a szereteté, a kiegyensúlyozott termő életé. Szűzanya vágya ennél is nagyobbra tört: Istent akarta szeretni, benne megtalálni szíve boldogságát. Vakmerő vágy? Szentlélek sugallta vágy. És nem kivételes lények vágya csak. Minden emberi szívből ezt a vágyat akarja kicsiholni Isten Lelke. Az enyémből sikerült-e már? Sikerülnie kell! Mert ez a boldogság elsőszámú titka.

A második a tett. Üres vágyakozás semmi, értéktelen. Csak a tett teszi a vágyat nemessé. Tett nélkül a vágy hiú ábránd, délibábkergetés csupán. Mi legyen az a tett? Szent Pál szavával is lehet rá felelni: Krisztushoz tartozni. Mindent úgy teszek, mint aki Krisztushoz tartozik. Engedem, hogy Krisztus Lelke tegyen

bennem. Ez volt a Szűzanya titka is. Rá igazán állt az, amit Pál apostol magáról mondott, hogy Krisztus él benne.

Szűzanyám, vezess a te utadon! Veled akarok menni, mert ez egyetlen bizonyítéka őszinte tiszteletemnek és szeretetemnek.

6. *Mutasd meg, hogy anya vagy!*

Kis Szent Teréz gyermekkorában azt találta ki, hogy úgy jut a mennybe, hogy ha majd meghal az édesanyja, belekapaszkodik, és vele biztosan a mennybe száll. Mennyire igaz ez Szűzanyánkkal kapcsolatban! Aki belekapaszkodik, biztosan üdvözül. Csakhogy ez a belekapaszkodás nem olyan egyszerű ügy. Egy diák nem tanul vizsgára. Vizsga előtt fohászkodott a Szűzanya előtt: Mutasd meg, hogy anya vagy! De lelkében visszhangot vélt megcsendülni: Mutasd meg, hogy fiam vagy! A Szűzanya csak azokon tud segíteni, akik valóban jó gyermekei akarnak lenni.

A jó gyerek tanulni akar anyjától. Tehát nemcsak kér, hanem elsősorban irányítást kér. Az anya is legtöbbször jótanáccsal segíthet, ha ugyan megfogadják. Hiába kér jó férjet a Szűzanyától, aki nem akar jó feleség lenni, boldogsága úgysem lesz. Hiába kéri, hogy gyermekei jók legyenek, aki sem példát nem ad, sem nem neveli őket. A Szűzanyáról nem szabad elfelejteni, hogy ő a Jó tanács Anyja.

A jó gyerek nemcsak akkor szalad anyjához, ha bajban van, hanem mindig kimutatja szeretetét. A Szűzanyával is állandó bensőséges viszonyt kell kialakítani.

A jó gyermek utánozza anyját, nemcsak nézi, mit csinál. Így kell legyünk a Szűzanyával is.

A jó gyermek szereti testvéreit is, nem akarja az anyát kijátszani a többiek ellen. A Szűzanyának is csak az lehet kedves gyermeke, aki szereti testvéreit Krisztusban.

Belekapaszkodni a Szűzanyába? Igen, de így: Megmutatom, hogy jó gyermeke vagyok.

7. *Magyarok Nagyasszonya*

Aki megpróbált már kapcsolatba lépni a Szűzanyával, az meg kellett érezze, hogy szeret bennünket. Szereti bennem, hogy ember vagyok, olyan, mint Fia. Szereti bennem, hogy Isten gyermeke vagyok, akinek kész a helye a mennyben. Szeret, mert tudja, mennyire rászorulok a szeretetre. Szeret, mert ismeri szenvedé-

seimet, csalódásaimat. Szeret bűneim, gyengeségeim, tökéletlenségeim ellenére, mert ő a bűnösök Menedéke. A mai ünnep eszünkbe kell juttassa, hogy szereti bennünk azt is, hogy magyarok vagyunk.

Szűzanyánk szereti ezt a kicsi, sokat szenvedett országot. Szereti István király miatt, aki a mai ünnepen neki ajánlott fel bennünket, hazánkat. Szereti magyar szentjeink miatt: Imre, László, Erzsébet, Margit... Szeret bennünket, mert nagyon rászorulunk szeretetére. Szenvedő Fiát juttatja eszébe. Sok baj érte már ezt az országot, ezt a népet. Biztosra vehetjük, hogy Magyarok Nagyasszonyának köszönhetjük, hogy megvagyunk még a világnak ezen az egyik legviharosabb helyén.

Nagyasszonyunk ő, pártfogónk Isten előtt. De gondoljunk ma arra: Könnyebbé kellene tennünk Pátrónánk dolgát. Mert az az igazság, hogy nem lehet könnyű Isten előtt szólni az érdekünkben. Gondoljunk csak „nemzeti" bűneinkre, melyekben jobb az eredményünk, mint az olimpiákon. Káromkodás, válás, magzatgyilkosság. Az első három között vagyunk ezekben a világon. Aztán az önzés, a széthúzás, a lelkiismeretlenség, a lopás, sikkasztás, mindebben szintén a szomorú élre törünk.

Mit tehetek? Ábrahám tíz igazára gondolok. Azok között akarok lenni, akikre hivatkozhat az Úr előtt Magyarok Nagyasszonya. Legyek tiszta, becsületes, imádkozó, szeretőszívű, önzetlen ember, nemcsak a magam üdvéért, hanem hazánkért, magyar testvéreimért is! Ez józan érdekem is, hiszen hazám sorsa az én sorsom, gyermekeim sorsa is.

Magyarok Nagyasszonya, könyörögj érettünk! Mi segítünk neked.

SZENT ISTVÁN KIRÁLY
(AUG. 20)

I. SZENTÍRÁS

I. OLVASMÁNY (Jéz 2,7—13): *„Kik félitek az Urat, várjátok irgalmát; el ne pártoljatok tőle, hogy el ne essetek! Kik féltek az Urat, higgyetek benne, akkor nem marad el jutalmatok; kik féltek az Urat, bízzatok benne, akkor gyönyörűségtekre lesz az Ő irgalma; kik féltek az Urat, szeressétek őt, akkor szívetek felderül. Nézzétek, fiaim, az előbbi nemzedéket, és vegyétek eszetekbe: senki sem vallott szégyent, aki bízott az Úrban! Volt-e, ki parancsai mellett kitartott, és szégyenben maradt, volt-e, ki hozzá kiáltott, és Ő elnézett fölötte? Mert kegyes és irgalmas az Isten, megbocsátja a bűnöket a szorongatás napján, és megvéd mindenkit, ki Őt igazságban keresi."*

Felszólít a szentíró, hogy hit, remény és szeretet legyen életünk alapja. Aki Istenben bízik, nem csalatkozik, mert az Úr magáénak tekinti annak ügyét, aki rá hagyatkozik.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 7,24—29): *„Az időben így szólt Jézus a tömeghez: Mindenki, aki hallja e beszédemet és megtartja, hasonló az okos emberhez, aki sziklára építette házát. És zuhogni kezdett az eső, jött az árvíz, fújtak a szelek és a házra zúdultak, de nem omlott össze, mert szikla volt az alapja. Aki pedig hallgatja e beszédet, de nem teszi meg, hasonló az ostoba emberhez, aki házát homokra építette. És zuhogni kezdett az eső, jött az árvíz, fújtak a szelek és a házra zúdultak. Az összeomlott és pusztulása nagy volt.*
A végén pedig, amikor Jézus ezt a beszédet befejezte, a tömeg csodálkozott tanításán. Mert úgy tanította őket, mint akinek hatalma van, nem pedig úgy, mint írástudóik."

Vö. évk. 9. vas. A).

Szent István életét is, országépítő munkáját is Jézus szavaira alapozta. Istenre bízva, hitből, reményből, szeretetből élve váltotta tettre mindazt, amit helyesnek, kötelességnek ismert meg. Nem az a fontos, hogy el tudom-e mondani, miről prédikált a pap. Az a fontos, hogy fellelkesedjem a jóra és tetteim mutassák, hogy nem terméketlen talaj a szívem.

Egy legenda vallomása

A bambergi dóm szobrai között szerepel az a lovasszobor, amely a hagyomány szerint Szent István királyt ábrázolja. A fiatal, koronás lovas tágranyílt szemmel, félig nyitva felejtett szájjal néz előre, energikus arcán csodálkozás ömlik el. A hagyomány úgy tudja, hogy István fiatal korában a dóm előtt járva, úgy megilletődött annak szépségétől, hogy elfelejtett lováról leszállni, s lóháton került a templomba.

Bár e hagyomány történeti értéke nem tisztázott, mégis jellemző vonását rögzíti Szent Istvánnak: a csodálkozó kitárulást a kereszténység szépsége előtt. A bölcseletből ismeretes a csodálkozás szerepe a tudományok létrejöttében; a csodálkozás szerepe a vallási élet kialakításában kevésbé felismert igazság.

Szent Istvánnál adva volt ennek a csodálkozásnak a feltétele. Olyan korban élt, amikor a magyarság számára eleven hatóerő volt egy másik eszme, egy másik szépség: az, amit magukkal hoztak, az ősi, a bevett eszmény. A pogány magyarság is ismerte a kiválóságot, a nagyszerűt, a hősiest. Ez a hősiesség azonban összefonódott a harccal, a diadalmas férfierővel, a fortéllyal. Szent István a kereszténységben egy új szépséget vett észre. Ha csupán a politikai bölcsesség vezette volna őt intézkedéseiben, nem lett volna szükség arra a következetességre, amely őt jellemezte, s amely szentté tette. Ez a következetesség a felismert szépség előtti hódolat volt. A pogány és a keresztény életeszmény összevetésének lehetősége nyitotta meg Szent István szemét. A kereszténységben olyan szépséget ismert meg, amely épít a rombolás helyett, olyan szépséget, amely nem a pillanatnak dolgozik, hanem évszázadoknak, olyan szépséget, amely harsogó indulatok helyett csendben, de maradandóbban végzi munkáját. Ez valóságos felfedezés volt! S hogy Szent István alkotása maradandónak bizonyult népe további sorsában, az ennek köszönhető: eszményt fedezett fel, s ezt népe számára is eszménnyé tudta tenni.

A csodálkozás lélektana

Amikor Szent István csodálkozó lelkületét említjük, nem szabad azt gondolnunk, hogy ez csupán az elindulás volt, őrá egész életében jellemző maradt. A csodálkozás kitárja a szívet, s megindítja, de hatása általában rövid életű. A csodálatos dolgok hamar elvesztik varázsukat. Ez annyira természetes folyamat, hogy a lelkiéletben inkább a hűséget szokták hangoztatni, mint olyan lelki tulajdonságot, amely legjobban biztosítja az eredményt. A hűség azonban nehézségekkel jár. Egyrészt nem könnyű feladat, hamar unalmassá válik. Másrészt fennáll az a veszély, hogy a hűség megmerevíti az embert. A hűségből megszokás lesz, rutin, amelyikben már a szeretet kevés helyet kap. A legrosszabb esetben pedig a hűség szeretetlenséggé fajul: az egyén megszokott és erénynek tartott gyakorlatait senki és semmi kedvéért nem képes feláldozni.

Hogy ezt a megmerevedést elkerülhesse az ember, valamiképpen biztosítani kell a csodálkozás helyét is a lelki életben. A csodálkozás maradandóvá tétele ugyan belső ellentmondásnak tűnik, de ha mégis megvalósítható, akkor kétségtelenül biztosítja a lendületet. Belső ellentmondásnak tűnik a csodálkozás állandósítása, mert a csodálkozáshoz az kell, hogy az ember valahogyan kívülről álljon a szépség elé. A csodálatos tárgynak nagyobbnak kell lennie az ember lelkivilágánál, belső tartalmánál, mert különben nem ragadja el az embert. Nagyobbnak kell lennie, tehát olyannak, amely nem fér el az ember bensejében, ami kívülállónak tűnik. A szépség vonzása azonban arra indítja az embert, hogy részesüljön a szépségben, hogy azt megszerezze. Így azonban már nem hat kívülről, nem áll úgy előttünk, mint minket felülmúló valóság. A csodálkozást követi a vonzódás, a vonzódást követi a birtoklás, és a birtoklást követi a megszokás.

A filozófia definíciója szerint „szép az, ami érdek nélkül tetszik." Ez a meghatározás hordja magában a kulcsot a fent említett dilemma megoldásához. A szépség lényegét teszi tönkre az érdek beleszólása. Azzal, hogy az ember a szépséget meg akarja ragadni, megfosztja nagyszerűségétől. Amikor a szép az ember tulajdonává válik, amikor bensőnk része lesz, már nem múlhat felül minket, mert akkorává zsugorítottuk, mint mi vagyunk. Megszokottá vált, nem ébreszt többé csodálkozást.

Mégsem jelenti ez azt, hogy a szépséggel nem lehet egyesülnünk anélkül, hogy tönkre ne silányítanánk. Az egyesülés másik — és egyedül helyes — módja az, ha a szépség ragad meg és birtokol minket. Ez más szóval kifejezve azt jelenti, hogy az

embernek kell magát átadnia a csodálatosnak, a nagyszerűnek. Minél teljesebb az ember önátadása, annál jobban egyesül a széppel, s azt annál szebbnek érzi.

Szent István esetében ezt látjuk. Ő a keresztény életeszményt nem saját szolgálatába állította, hanem ő rendelte alá egész életét a megismert eszménynek. Ezért nem öregedtek meg számára az eszmények, hisz azok (Isten irgalma, az örök élet, Krisztus áldozata, a bűnbocsátás stb.) mindig aktuálisak, legfeljebb az emberi lélek fásulhat el velük szemben, ha az eszményekkel való érintkezésben az önérdek dominál.

Örökifjú eszmények

Hogy Szent István életében valóban megvolt ez a magatartás, arra jó felfigyelni. Már utaltunk arra, hogy keresztény életmódjának következetessége nem tekinthető egyszerű politikai éleslátásnak, hiszen Európa többi keresztény fejedelme sem élt szent életet. Ha ehhez hozzávesszük azt, hogy Szent István bőven láthatott példát a rossz keresztény életből, tapasztalhatta a keresztény fejedelmek és egyházfejedelmek hatalmi harcát, akkor világossá válik, hogy őt nem a keresztények élete ragadta meg, hanem az evangéliumi eszmény. Számolnia kellett azzal is, hogy az ország belső békéjét az ő következetes kereszténysége feldúlja, s hogy „politikusabb" lépés lett volna a kétoldali taktikázás pogány uraira, rokonaira való tekintettel. István mégsem ezt az utat választotta, hanem mindent alárendelt a felfedezett szépségnek. Csak így maradhattak meg előtte tündöklően az eszmények, s így nyert képességet arra, hogy mindig újként csodálhassa meg azokat.

Elesen világlik ki ez a Nagyobb Legenda leírásából, amikor Konrád császár támadásáról ad hírt. Az öregedő királynak szomorú csalódás lehetett a támadás — keresztény részről. A természetes nézésű ember ilyenkor kesereg, hogy miért érdemelte ezt, a természetes nézésű ember csalódottnak érzi magát eddigi eszményeiben, — de a csodálkozó szemű István, az eszmény szolgája mást vesz észre. Nem az eszmény lett szürkébb, hanem hátha ő nem elég szép az eszmény szolgálatára? „Kezét és szívét ég felé emelve, így imádkozott: Ha úgy tetszik neked, Nagyasszony, hogy örökségedet ellenségek tiporják el és a kereszténység zsenge vetése elpusztuljon, ne az én hanyagságom rovására írassék, hanem inkább a te akaratod rendelésére. Ha a pásztoré a vétek, lakoljon érte érdeme szerint, de az ártatlan bárányoknak, kérlek, kegyelmezz!"

Csoda-e, ha ez a lélek kibírta legkedvesebb fiának halálát is, s nem lett kiábrándult, zsémbes öreggé! S mikor annyi küzdelem után elérkezett élete végéhez, melyet Istennek szentelt, s melyet Isten — emberi látszat szerint — nem mindig viszonzott kellőképpen, a legrendíthetetlenebb bizalommal tudott imádkozni: „Mennyországnak királynéja, világnak felséges Nagyasszonya, a te pártfogásodba ajánlom az egyházat a püspökökkel és papsággal, az országot a főemberekkel és a néppel — utolsó esdeklésem szavai által. Most immár végleg búcsút mondok nékik és kezeidbe ajánlom lelkemet." (Nagyobb legenda, 15.)

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

1. *Értelmetlen élet*

A legenda szerint valaki kopogott a menny kapuján, de azt mondták neki, várjon. De hiába várt, nem engedték ítéletre. Akkor jött rá, hogy már a pokolban van. Jelképezi ez, hogy a pokol a teljes értelmetlenség élete. A túlvilágon annak lesz ilyen a sorsa, akinek a földön is értelmetlen volt az élete. És kié az? Aki magának él, a pénznek él, aki emberekbe helyezi minden reményét.

Szent István élete az egyedül értelmes élet: Isten országát építette Magyarországon, a családjában, a maga egyéni életében.

Odaát mindenki rádöbben arra, hogy ez az egyedül értelmes élet. Bár már most rájönnénk, és aszerint cselekednénk!

2. *Mindenben 100%-os*

István király nem azért lett szent, mert sokat imádkozott, szerette a templomot és nem káromkodott. Mindez megvolt, de ez még nem életszentség. Neki sem, nekem sem.

Szentté kell lennem, mert ez az üdvösség. De ez csak úgy lehetséges, ahogyan István királynak. Nemcsak vallásosnak kell lennem, hanem — legalább őszinte igyekezetben — az élet minden területén 100%-kot kell nyújtanom.

Pl. a munkában. Hanyag ember nem tetszhet Istennek. István milyen szent lett volna, ha nem törődik országával?

Családi életben is. Bármennyit jámborkodik valaki, nem fogadja el Isten, ha rossz feleség, vagy rossz apa, hálátlan gyermek.

100%-ra kell törekedni az emberekkel való viselkedésben, a közért való fáradozásban, mindenben.

Szentnek nem a nagyon vallásost kell tartani, hanem az egész embert. Ahogyan Isten megálmodta, ahogyan az emberek elvárják.

3. *Nem lehet akadály!*

Szent István életéből ma azt tanuljuk meg, hogy semmiféle akadály nem ment fel az életszentség követelménye alól. Hogyan is lehetne felmentés az alól, ami minden embernek célja: Szeretve Istent és embereket, megérni a mennyre?

Ha vannak akadályai az életszentségnek, István királynál szinte valamennyi együtt volt. Csak néhányat:

Rossz példa: Apja, családja, szinte az egész magyar nép pogány volt. István szembeszállt a világgal.

A nagy kísértés: Hatalom és gazdagság. Könnyebb a tevének ... Milyen könnyen válhatott volna öntelté, felfuvalkodottá, élvhajhásszá! Úgy érezhette, nincs felette senki, és innét nem sok kell az utolsó lépéshez sem: Nincs felettem Isten sem. István tudott alázatos, egyszerű, Isten és egyház iránt engedelmes maradni.

Millió gond, munka. Csupa olyan, ami elfojtja az igét. Mégis volt ideje hosszan imádkozni, misére menni, elmélkedni. Így szárbaszökkent és termést hozott az isteni szó.

Csapások áradata. Eszébe juthatott volna: Ezt érdemlem Istentől? Csalódott úgyszólván minden reményében, összetörte az élet, reménytelenné vált minden. Mégis, utolsó lehelletéig bízott Isten bölcsességében és szeretetében.

A mi életünkben is millió akadálya van az életszentségnek. Mi sem érezhetjük felmentve magunkat. Nekünk is erőt ad Isten, aki Istvánnak is adott. Minden akadályon keresztül el akarunk jutni Istenünkhöz.

4. *Becsületesség*

Ki a többet érő, a vallásos vagy a becsületes? Mindkettő kell. Istvánt is csak a kettő együtt tette szentté. Akiből valamelyik hiányzik, nem lehet szent.

Becsületes ... Mit jelent? Nemcsak a pénzügyekben való tiszta kezet. Inkább a tökéletes kötelességteljesítést. Becsületes ember számára a munkája jó elvégzése becsületbeli ügy. Ugyanígy házastársi, szülői, gyermeki, állampolgári, társadalmi, közösségi kötelességei. Becsületbeli ügye a gyengéken segíteni, a betegekkel törődni, az időseket tisztelni, mindenki jó hírnevét óvni.

A vallásosság ebben is segít. A becsületes életet motiválja Isten szeretete és félelme. A vallás tanítása útmutatást ad a teljes értékű becsületességhez. A kegyelem erőt ad megvalósítására.

Az Isten szíve szerinti ember vallásos és becsületes. Ilyen volt István király, ilyennek akar engem is az Úr.

5. *Szülők példaképe*

Erős kézzel fogott hozzá népe neveléséhez István király. Mert reális ember volt, és tudta, a rábízottakat nem elég biztatni. Akaratuk gyengesége és rosszrahajlása miatt erős kézzel kell ösztönözni őket. Persze az erős kéz csak úgy hatásos, ha szilárd erkölcsi meggyőződés áll mögötte, vagyis az egész ember szíve-lelke. Aztán legyen meg az őszinte, jóakaró szeretet a vezetettek iránt.

Milyen gyakran hiányzik a mai szülőkből mind a három! Amikor tehát ujjal mutogatunk a „mai fiatalságra", húzzuk vissza kezünket, és inkább a mellünket verjük. Hiányzik az erős kéz, elképesztő a nemtörődömség, a tehetetlenség, a kényeztetés, a következetesség hiánya. Nincs igazi meggyőződés sem. A szülők az esetek nagyobb részében csak azért mondják, amit mondanak, mert nekik is így mondták, ilyeneket illik mondani, mi mást is mondhatnának. De ők maguk sem nagyon bíznak a hit erejében, a becsület diadalában, a tisztaság boldogító voltában. Hiányzik aztán az igazi szeretet, áldozat is. A szülő is elsősorban élni akar, nem sokat áldoz idejéből és idegéből gyermekeire. Többnyire csak élvezni szeretné őket, kikapcsolódni szerető körükben.

Szent Istvántól meg kell tanulnunk a következetes erélyt, melynek súlyt ad a belső meggyőződés és az áldozatos szeretet. Így tarthatjuk fent népünket, melynek legnagyobb szentjét tiszteljük István királyban.

6. *Példaképünk*

Minden ember nagyra hivatott. Ehhez szolgáltat példát István király következetességével és imádságos életével. Mert aki nagy akar lenni — és azzá kell válnunk Istenünk kedvéért —, annak ez a kettő élete alaptörvénye legyen.

Amit István jónak ismert meg, annak megvalósításán következetesen, kitartóan dolgozott. Nem riasztotta el sem népe ellenkezése, sem a sok kudarc, sem önmaga gyengeségei. Így tudott nagyot alkotni minden reménytelenség ellenére. És ezt kell megtanulnunk valamennyiünknek. Mert ez az egyedüli nyitja az önnevelésnek, a gyereknevelésnek, a családi élet szépségének, az eredményes munkának.

A másik az ima. István a tettek embere volt, ezt senki kétségbe nem vonja. De az imádság embere is volt. Ez a kettő nem kizárja, hanem feltételezi egymást. A mai ember nagy kísértése a tett túlbecsülése. Az imában meghunyászkodást, tétlenséget érzünk. Pe-

dig minden tökéletes adomány Istentől van, nála nélkül igaz eredményt elérni nem lehet.

Imádkozz, és kitartóan munkálkodj! Úgy imádkozz, mintha minden Istentől függne, és úgy, olyan kitartással tedd a dolgod, mintha minden tőled függne!

KISBOLDOGASSZONY
(SZEPT. 8.)

I. SZENTÍRÁS

I. OLVASMÁNY (Mik 5,2—5a): Ádv. 4. v. C), ill. (Róm 8, 28—30): Évk. 17. v. A).

AZ EVANGÉLIUM (Mt 1,1—16; 18—23, ill. 18—23): *„Jézus Krisztus, Dávid fiának, Ábrahám fiának származási könyve. Ábrahám fia volt Izsák, Izsáké pedig Jákob, Jákobé meg Júdás és testvérei. Júdásnak fiai születtek Támártól: Fáresz és Zára. Fáresz fia volt Eszrom, Eszromé Árám. Árám fia Aminadáb, Aminadábé Naásszon, Naásszoné Szalmon. Szalmon fia Boóz Ráhábtól, Boózé pedig Jóbéd Ruttól, Jobédé meg Jesszai. Jesszai fia volt Dávid király. Dávidnak fia Salamon volt Uriás feleségétől. Salamon fia Roboám, Roboámé Abia. Abiáé Ászáf. Ászáf fia volt Józafát, Józafáté Jórám, Jórámé Oziás. Oziás fia volt Jóátám, Jóátámé Acház, Acházé Ezekiás. Ezekiás fia volt Manasszés, Manasszésé Ámósz. Ámószé Józiás. Józiás fia volt Jehoniás és testvérei a babiloni elhurcoláskor. A babiloni elhurcolás után Jehoniás fia volt Szalátiel, Szalátielé Zorobábel. Zorobábel fia volt Abiud, Abiudé meg Eliakim, Eliakimé Ázor. Ázor fia volt Szádok, Szádoké Áchim, Áchimé Eliud. Eliud fia volt Eleazár, Eleazáré Máttán, Máttáné pedig Jákob, Jákob fia volt József, férje Máriának, aki a Krisztusnak nevezett Jézust szülte.*

Jézus Krisztus születése pedig így történt. Anyja, Mária, Józsefnek volt a jegyese. Mielőtt egybekeltek volna, méhében fogant a Szentlélektől. Férje, József, azonban igaz ember volt, nem kívánta a bíróság elé vinni, hanem titokban akarta őt elbocsátani. Míg ezen töprengett, az Úr angyala megjelent neki álmában s ezt mondta: „József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát, mert a Szentlélektől fogantа gyermekét. Fiút fog szülni, kit Jézusnak nevezel, mert népét ő szabadítja meg bűneitől."

Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjék, amit az Úr mondott a próféta által:
„Íme a Szűz méhében fogan és fiút szül.
Neve pedig Emmánul lesz.
Ami annyit jelent: Velünk az Isten"

Vö. Ádv. 4. v. A).

A családfa egyrészt arra hívja fel figyelmünket, hogy Jézus amennyire valóságos égi lény, annyira földi is. Ténylegesen beletartozik az emberi közösségbe. Másrészt törvényes Dávid-utód, ami messiási voltához elengedhetetlen. De Ábrahámnak is utóda, aki azt az ígéretet kapta Istentől, hogy benne nyer áldást a föld minden nemzetsége (1 Móz 12,3). A szokatlan módon szereplő négy asszony pedig mutatja, hogy a pogányok és paráznák is hivatalosak az Isten országába.

Isten kiválasztotta Máriát, eleve arra rendelte, hogy Fiának képmását mindenkinél tökéletesebben öltse magára. Nem az ő családfáját közli az evangélium, hanem Józsefét, hiszen a Messiás dávidi származásának bizonyításához ez volt fontos. Születése ünnepén az ő családfájára is gondolunk és tudjuk, hogy nem az a döntő, kik voltak az ősei. Isten elhatározása, megigazulttá tevő kegyelme a fontos. Az, aminek erejében újjászületik az ember és mintegy új öröklési anyagot kap: teljes, végső kibontakozásában messze felülmúlhatja azt, amivé őseit tekintve lehetett volna.

Az öröm születése

A lelkipásztornak gondot okoznak a munkanapra eső ünnepek. Ünnephez ünnepi hangulat kell, ezt pedig hétköznap nehéz megteremteni. A templomban zeng az orgona, égnek a gyertyák, de kint az utcán semmi ünnepi sem található. Talán ilyenkor érezhető a legfájóbban a vallás és az élet közt tátongó űr. A lelkipásztor mindent megtesz, hogy a hivőket az életből átzökkentse a templom világába, szárnyalnak a szenténekek, amelyek lelkesedésről, ég-föld ünneplő összefogásáról szólnak, — de olyan ez, mint a színes takaró a sivár valóságon.

Túlságosan egysíkú az ünneplésről való fogalmunk. A lélek öröme nincs szükségszerűen összekötve ünneplő ruhával, kényelmes sétálással. Nem szabad ünnepi örömet keresni a munkanap ellenére, hanem a munkanap belsejéből kell előbányászni az örömöt. Az öröm megszületéséhez szem kell, amely észre tudja venni a szépet.

A pille minden fuvalomnak enged,
s úgy imbolyog, mint a virág s a gally,
mit körmenetkor gyermek keze lenget.
Reggel van, ó Uram, és az imák
hozzád suhannak, pille meg virág
röpül feléd s a kőtörők zaja.
A zöld platán is most van virulóban,
reped a föld e júliusi hóban,
és a tücsök elbújva hegedül,
hogy te vagy a jó és nagy egyedül.

A költő szeme észreveszi az élet nagy isteni színjátékát. Isten mosolygó tekintete előtt zajlik az élet, s Istenhez száll nemcsak az ima, hanem a pillangó, a platán illata, sőt a kőtörők zaja is. Isten nemcsak a templomok Istene, s nem is csak a vallásos embereké.

A hétköznap forgataga fölött is Isten arca virraszt. De hogy ezt átérezzük, s a hétköznap öröme megszülessék bennünk, ahhoz egyszerű szív kell. Ezért fejeződik be így a költő fohásza:

Mint a pillangó és a kőtörő,
mint a tücsök, a napba dőzsölő,
mint a rigó, a hűs, fekete lombban,
hadd éljek, ó Uram, szelíd derűben,
alázatos-szegényen, egyszerűen!
(*Francis Jammes:* Ima az egyszerűségért)

Mária születése

Egy kisgyermek születése is ilyen hétköznapi-egyszerűen megy végbe. Az élet megy tovább, az emberek dolgukra sietnek, nem áll le minden, hogy lélegzetvisszafojtva figyelje a születés pillanatát, s a gyermek mégis megszületik. Megszületik, mint a szülők öröme, amely a szülői várakozás földjén termett meg.

Az újszülött nem „az égből pottyan alá", hanem hosszú előkészület gyümölcse. Ezt az előkészületet nem lehet kikerülni, a várakozást nem lehet megrövidíteni; itt csak várakozni és készülődni lehet. Mária is így születik meg. Isten kiválasztottjának születése sem rendkívüli pillanat, — ha a rendkívüliséget emberi módra gondoljuk el. Az ő születésének öröme is csendesen érlelődött hónapok során. Sőt, a Szentírás bepillantást enged a múlt sötét mélyébe, az előkészület szinte végetérhetetlen láncolatába. Mennyi generáció készíti elő ezt a születést! És nem lehet egy szemet sem kihagyni! Bármennyire mellékesnek, vagy félrecsúszásnak tűnik egy-egy szakasz ebben a sorban, mégsem mellőzhető, mert az egész folyamat megakadna. Ennek a születésnek a fényében a hétköznapi örömök fénye villódzik az egész láncolaton.

Mária nem „az égből pottyan alá", de az ő léte az égből indul el. S ha a megelőző generációs soron nem is fedezzük fel Isten kezenyomát, ez annál vigasztalóbb számunkra, hiszen azt jelenti, hogy ott is dolgozik Isten, ahol nem is sejtjük.

Az élet nem áll meg Mária születésének szent pillanatában. A nagyvilág nem tudja meg a nagy eseményt, s a jólértesült szomszédok is végzik megszokott munkájukat. És ez így van rendjén. Isten kiválasztottjának is nőnie kell, ennie kell, ruha kell számára, játszópajtások és tanítók kellenek. Isten kiválasztottját millió szál fűzi a hétköznapok világához, a látszólag jelentéktelenekhez, a bűnösökhöz. És ahogy a múltat bearanyozza a kiválasztott megszületése, úgy aranyozza be az őt körülvevő

világot is. A kegyelem gyermeke, akiből később a kegyelem anyja és királynője lesz, nem izoláltan áll a világban. A világ nemcsak a bűnnek ad életteret, hanem a kegyelemnek is. Bármennyire paradoxonnak tűnik is, mégis összetartozik a bűn és a kegyelem. Máriát nem sajátíthatják ki csak a szentek, a bűnösöknek is van közük hozzá. A Szeplőtelen nem tagadhatja meg a bűnösöket, hiszen rokonai vagy barátnői, szomszédai vagy jótevői, az egyik kölcsön adott neki, a másik besegített a munkába; adakoztak az ő templomára, vagy imádkoztak hozzá.

Kisboldogasszonytól a Nagyboldogasszonyig

A hétköznapi öröm és a gyermek hasonlóan születik: csendes várakozás és szorgos előkészület kell hozzá. Olyan ez, mint valami jelenés, amikor a dolgok méhéből előtűnik az, ami eddig elrejtve érződött. A születésnél a legcsodálatosabb az, hogy az újszülöttnek arca van. A szülők tudták, várták az eljövendőt, csak épp az arcát nem tudták elképzelni. Gyereket vártak, de amikor az arcát megpillantották, akkor már nem egy gyerek, egy általánosság, hanem valaki, akinek neve lesz, aki megismételhetetlen, akinek egészen egyéni értéke és közölnivalója van. Ez a szent pillanat valahogy a teremtő Istenhez ragadja az embert: az anyag vajúdásából szellemi lény, Isten képmása emelkedik ki. Isten munkálkodására tapintunk itt rá.

A hétköznapi öröm is így születik. Az anyaggal való vesződésből, a létfenntartás gondjaiból, a test fáradozásából egyszercsak kibontakozik valami. Siker, vagy balsiker, kivívott eredmény, vagy melléktermék, megtervezett hatás, vagy véletlen: — mindegy, a fontos az, hogy az ember rádöbben: az események arcot öltenek, mondanivalót hordoznak, megszólítják az embert. Ilyenkor az ember szintén megérzi a munkálkodó Isten közelségét.

A kisgyerek és a hétköznapi öröm születése még nem a beteljesedés, hanem éppen ellenkezőleg: a kezdet. A gyermek is, az öröm is úgy maradhat életben, ha növekszik, tevékenykedik. Konzerválni nem lehet. A gyermeknek is, az örömnek is bele kell kerülnie az emberek közé, hogy felnőhessen.

Mária születése örömnap, de nem önmagában. Még ha a legtisztább, legártatlanabb születik is meg, nem ünnepelhetnénk meg, ha a beteljesedéssel adós maradna. Mária arcában nemcsak a teremtő, szellemet adó Isten képe csillan fel, hanem a megkegyelmező Istené is. A kegyelem kiáradni akar, a Szeplőtelennek küldetése van a bűnösökhöz. A kegyelem gyermekének szükségszerűen az irgalmasság anyjává kell lennie.

1. *Kivételnek lenni*

A legtöbb ember szeret kivétel lenni. (Nekem soron kívül intézzék el, ne kelljen sorbaállni stb.) Van-e kivételezés Istennél? A mai ünnep jelzi, hogy van. Nem szoktuk ugyanis a szentek születése napját ünnepelni, hanem a halála napját, a „mennyei születésnapot". Oka: Minden ember elmondhatja, minden szent is: „Gonoszságban fogantattam, és bűnökben fogant engem az én anyám. Moss meg engem, hogy a hónál fehérebb legyek." (Zsolt 50,7,9). Ezt az eredeti bűnre és a keresztségre vonatkoztassuk. Minden ember bűnösként fogantatik és születik, csak a keresztségben lesz Istennek kedves. Hogy Mária születése napját ünnepeljük, az éppen azért van, mert vele kivételezett az Úr. Bűn nélkül szeplőtelenül, szentnek született, sőt fogantatott.

Isten kivételező szeretete nem lehet bántó azokra nézve, akik nem részesülnek benne. Szeretete úgyis kiáradó mindenkire, és ha kivételt tesz, az mindenki javára van. Nem kell beszélni róla, hogy milyen jó, hogy ilyen Szűzanyánk van.

A kivételezettség Istennél nagyobb feladatot jelent: Tisztább élet követelményét és több szenvedést. Jól illusztrálja ezt Mária élete. Tehát nem azt jelenti, hogy akivel kivételez Atyánk, annak nem kell jónak lennie, annak többet enged meg és néz el. Ellenkezőleg!

Ha jól megy életem sora, kivételezettnek érzem magam. Persze ez könnyen lehet tévedés. Lehet, hogy éppen előre látott elkárhozásom miatt jutalmaz kevéske érdememért itt a földön Istenünk. Inkább érezheti magát kivételezettnek, aki hasonlóan a Fájdalmas Anyához, többet szenved és kínlódik, mégis kitart Isten mellett és az emberek szeretetében. De akármilyen formában is érzi kivételezettnek magát az ember, mindig ezt a tudatot kell felkeltenie: Tőlem többet vár az Isten.

2. *Mersz különb lenni?*

Mária különb volt mindenkinél már születése pillanatában, az is maradt mindvégig. Persze ez nem könnyű dolog. Nagyon sokan vannak, akik nem is vállalják. Jól nevelt gyerekek elszégyellik magukat a haszontalanok között, és maguk is haszontalanná válnak. Erényes fiatalokat hányszor rontott már el a romlott házastárs! Hányan adták már fel elveiket és erkölcsüket, csakhogy befogadják őket egy társaságba! Így pl. nem lehetett könnyű a kicsi Máriának barátnőt szerezni. Mert hiszen vele nem lehetett együtt haszontalankodni, arcpirító dolgokat sugdolózni, a kötelesség elől megszökni stb. És később is, nem valószínű, hogy rokonsága, szomszédsága szerette. Aki más nálunk, nem szoktuk szeretni, még ha jobb is. Sőt, a jobbat szeretjük legkevésbé! A merészen romlott még imponál is. Mindenesetre legtöbben a hasonszőrűek között érzik jól magukat. A jobbakat pedig igyekszünk lehúzni a magunk színvonalára. Ha nem sikerül, kész a gúny és tréfálkozás, sőt a sértődöttség (pl. nem akar pletykálkodni velem együtt; megvédi azt, akit igaztalanul gyűlölök; védelmébe veszi, akit én megbántottam, megkárosítottam, nem hajlandó „haragszom rád" szövetséget kötni velem.)

Milyen nehéz is jobbnak lenni, mint a környezetem! És milyen kevesen vállalják! Pedig kell. Mert a keskeny és meredek utat végigjárva, a szűk kapun átfurakodva léphetek csak be Isten örömébe. Máriát kérem, ő megért és segít engem. Személyes tapasztalatból ismeri ilyesfajta nehézségeimet.

3. *Mária sorsa*

Kivételezett már fogantatásában, egészen más, mint a többi ember, már születése pillanatában. És a legnagyobb kivételezettségnek örvend, amit Isten valaha is adott valakinek. Vajon meglátszott ez az életében is?

Szegénység, árvaság, rokonok részéről meg nem értés (szűzességi fogadalmát biztosan elő sem hozhatta!), jegyesének gyanakvása, a szülés körülményei, az egyiptomi menekülés. Jézus életében is csak ott tűnik fel, amikor baj van. Mikor eszelősnek mondják Fiát, akkor siet oda, aztán a Golgotán találkozik vele. Nincs ott, mikor ünneplik: A kenyérszaporításnál, virágvasárnap, Lázár feltámasztásakor. Semmi szó nem esik arról, feltámadása után megjelent-e neki az Úr.

Hogy mégis Boldogasszony? Mert ismerte a nyolc boldogság

titkát. Mert megtalálta a szegénység, a sírás, az üldözöttség jó ízét. Mert rájött, hogy nem kapni az igazi boldogság, hanem ha adhat valaki Istennek is, embereknek is. És a legnagyobb boldogság, ha elfogadja őt Isten.

Ha a Szűzanya születésnapján átgondolom életét, biztosan sok tanulságot, sok ösztönzést és bátorítást találok benne a magam számára. Csak engedjem, hogy engem is a Szentlélek tanítson, vezessen!

4. *Tisztelendő Szent Szűz*

Van-e, akit jobban lehetne tisztelni, mint a Szűzanyát? Hogy miért, azt el sem kell mondani. Mikor a Tisztelendő Szent Szűzet ünnepeljük, azért elmélkedjünk róla, hogy ezáltal legalább egy kicsit több tisztelet legyen a világban.

Senki előtt nem kétséges: Mostanában szinte kiapadnak a tisztelet folyói, ezt részletezni egyáltalán nem szükséges. Azt sem kell sokat magyarázni, hogy ez milyen nagy baj. Lehetetlenné teszi ez a nevelést, a rendet, a fegyelmet. Kikezdi a szeretetet, egyetértést.

Azt hiszem, ezen a kétségkívül súlyos bajon elsősorban azok tudnak és kötelesek is segíteni, akiket megillet a tisztelet: Szülők, vezetők, papok, idősek stb. Mert a tiszteletet követelni, az könnyű, csak éppen eredménytelen. Valahogyan ki kell vívni mégis.

Először is nem szabad lemondani róla. A Szűzanya nem mondott le róla még Jézussal kapcsolatban sem, pedig ő vitán felül magasan felette állt. Mégis volt bátorsága parancsolni neki, dolgoztatni stb. A legtöbb szülő itt rontja el, már a gyermek pici korában a dolgot. Mindenáron pajtásai akarnak lenni a gyereknek. Persze a gyerek jobban szereti a gyerek-pajtásokat, a szüleivel kapcsolatban éppen csak a köteles tiszteletet „szünteti be". Természetesen ez éppen olyan rossz a gyereknek, mint ha a gyenge növény mellől kihúzzák a karót. Munkahelyeken is nagyon rossz eredménye van annak, ha a vezető népszerűséghajhászásból, oktalan szégyenkezésből lemond a neki járó tiszteletről.

A tiszteletet segíteni kell azzal, hogy méltó vagyok pozíciómhoz. Tehát pl. jó apa és egész ember vagyok. Ne kényszerüljek azt várni, hogy „annak ellenére" tiszteljen a gyerek. Hogyan érdemelte volna ki a Szűzanya minden kivételezettsége ellenére a Tisztelendő Szent Szűz jelzőt, ha nem méltó az élete, magatartása az istenanyasághoz?

Nem szabad a tiszteletreméltóságomat oktalanul hangsúlyozni, ez mosolyt, gúnyt kelt csupán. Tehát: Szerény alázat! Mint a Szűzanya (Magnificat).

És főleg én magam adjam meg a tiszteletet mindazoknak, akiknek jár. Egy szülő akkor biztosíthatja a maga számára a tiszteletet, ha ő is tiszteli a saját szüleit, a gyerek tanárait stb. Ebben is példaképünk a Szűzanya, aki minden tiszteletet megadott az apostoloknak, bár a nagypénteki tapasztalatok és az apostolok más gyarlóságai miatt kénytelen volt „annak ellenére" (bár ezt nem éreztetve) tisztelni őket.

5. *Édesanyánk*

Mária édesanyánk születésnapját ünnepeljük. És hogy minél hálásabb szívvel tegyük, gondolkodjunk el azon, mit tesz értünk Szűzanyánk.

Harcol értünk, és ebben kemény, mint a gyémánt. Ő a sátántipró Asszony. Hogy hányszor űzte el tőlünk a Kísértőt, ki tudja? Minél jobb valaki, annál többet kell érte harcolnia Máriának, mert annál inkább kikéri őt magának a Sátán, hogy megrostálja. Hány bűntől mentett meg Mária, a könyörgő mindenhatóság! Hány földi bajt hárított el, csak „odaát" fogjuk megtudni. Hányszor hárította el fejünk felől Isten méltó haragját! Hányszor kaptunk az ő kedvéért haladékot az Úrtól!

Nevel bennünket, és ebben lágy, mint a langyos szellő. Hány jó gondolatot, hány üdvös tettet sugallt! Hányszor ihletett már valami nagyon szépre! Hányszor vigasztalt, bátorított, hozott vissza a jó útra! Hányszor segítette át a zökkenőkön családi életünket!

Sajnos, Mária sorsa hasonlít a földi édesanyákéhoz. Sokat kérünk tőle, de keveset köszönünk meg. A bajban hozzáfutunk, sürgetjük, de máskor nem kell sem a társasága, sem a jótanácsa. És hányszor tudjuk pillanatok alatt tönkretenni a Szűzanya értünk végzett sok-sok munkáját! (Mint a gyerek tönkreteszi az új vagy frissen mosott ruhát.) Csak azért megyünk hozzá, hogy kérjünk, nem azért, hogy jobbak legyünk. Kihasználni akarjuk, nem velemenni, nem őt utánozni. Sokszor olyat kérünk, ami csak eltávolít tőle és Jézusától.

Ha úgy érzem, eltévedtem az életben, ha beteg a szívem, ha fázik a lelkem, ha nincs senki, aki megértene, aki meggyógyítana szeretetével, meneküljek Máriához! Neki olyan erős, olyan biztos, olyan gyengéd a keze! Mária megölel, és így küld vissza az

életbe: Menj, és légy jobb, okosabb, mint eddig! Gyere vissza sokszor! És tudd mindig, hogy én melletted vagyok!

Boldog, aki újra és újra visszatalál Máriához. Mert megtalálja lelke jobbik felét, megtalálja elveszett tisztaságát; megtalálja Istent, és ennél nagyobb boldogság nincs.

6. *A perlekedő katona*

1826-ban a francia Metzben egy katona elhagyott gyereket talált az utcán, 9 éveset. A gyerek két nappal előtte vesztette el szüleit. A katona nevelőintézetbe vitte, minden pénzét, értéktárgyát otthagyta, hogy neveljék. Az egész 6 évre volt elég. Aztán Mária képe elé borult: „Szentséges Szűz, őrködjél a gyermek fölött! Neked szentelem és ajánlom őt." A gyerek olyan haszontalan volt, hogy az igazgató egy év múlva ki akarta tenni az intézetből, mert a többi gyereket is elrontotta. A katona még félévi haladékot könyörgött neki. Mikor megkapta, Máriához sietett, és így perlekedett: „De, Szentséges Szűz, én rádbíztam a gyereket! Ő éppen úgy a tied, mint az enyém. No már, Szent Szűz, megmondtam neked, hogy őrködjél felette! Szentséges Szűz, nem emlékszel erre? Én a gyermekért mindent feláldoztam és te nem akarsz tenni semmit? Jóságos Anya, remélem, hogy ez egyszer megoltalmazod gyermekemet! Én is mindig szeretni foglak, és mindig imádkozni fogok hozzád". Év végére a gyerek az intézet mintaképe, később pap lett.

MINDENSZENTEK

I. SZENTÍRÁS

I. OLVASMÁNY: (Jel 7,2—4; 9—14): *„Láttam, hogy napkeletről egy angyal száll fel, az élő Isten pecsétje volt nála. Határozott hangon odaszólt a négy angyalnak, akiknek hatalmuk volt arra, hogy ártsanak a földnek és a tengernek:" „Ne ártsatok se a földnek, se a tengernek, se a fáknak, míg meg nem jelöljük homlokukon Istenünk szolgáit."*
Ekkor hallottam a megjelöltek számát: százegyvennégyezren voltak Izrael fiainak minden törzséből.
Ezután akkora sereget láttam, hogy meg sem lehet számolni. Minden nemzetből, törzsből, népből és nyelvből álltak a trón és a Bárány előtt, fehér ruhába öltözve, kezükben pálmaág. Hangosan zengték: „Üdv Istenünknek, aki a trónon ül és a Báránynak!"
Az angyalok mind a trón, a vének és a négy élőlény körül álltak, arcra borultak a trón előtt és imádták Istent: „Amen, áldás, dicsőség, bölcsesség, hála, tisztelet, hatalom és erő a mi Istenünknek örökkön örökké. Amen!"
Ekkor a vének közül az egyik megszólított. Azt kérdezte tőlem: „Kik ezek a fehér ruhába öltözöttek és honnan jöttek?" Így válaszoltam: „Te tudod, Uram." „Ezek a nagy szorongatásból jöttek, — magyarázta meg — ruhájukat fehérre mosták a Bárány vérében."

Kelet felől száll fel az angyal, ez is arra mutat, hogy jó hírt hoz. A büntetés végrehajtásával megbízott angyaloknak meghagyja, hogy addig ne ártsanak a földön élőknek, amíg Isten szolgáit meg nem jelölik. A megjelölés célja nem a bajokból való kivételezés, hanem az isteni oltalom biztosítása, hogy ti. a bajok és szorongattatások se tántorítsák el őket az örök céltól. A megjelölés a pogány vallásokban is ismeretes volt, meg a szentírásban is

találkozunk vele. (Vö. Ez 9,2—7). A megjelöltek száma a tökéletességet jelentő 12-es szám négyzetének és a nagy számosságot kifejező 1000-nek a szorzata. Az üdvözültek száma tehát teljes lesz, eléri az Istentől eleve kitűzött mértéket. Ezek ott állnak majd a trón előtt és magasztalják Isten kegyelmét. Annak segítségével győztek, lengethetik a pálmaágat. Együttműködtek a kegyelemmel: megmosták ruhájukat a Bárány vérében. Tehát bűnösök voltak, tisztulásukat nem annak köszönhetik egyszerűen, hogy kitartottak a szorongattatásban, azaz nem a saját vérükben mosták fehérre ruhájukat, hanem a Bárány vérében, ami képként ellentmondó kijelentés, de ha a kép jelentését vesszük figyelembe, az ellentmondás megszűnik. Győzelmünk Krisztus győzelme, amint harcunk is Krisztus harca volt. A gonosz lélek és csatlósai Krisztus miatt gyűlölték és támadták őket.
(Vö. Húsv. u. 4. v. B)

II. OLVASMÁNY (1 Jn 3,1—3): *„Gyermekeim, nézzétek, mekkora szeretettel van irántunk az Atya: Az Isten gyermekeinek hívnak bennünket és azok is vagyunk. Ezért nem ismer minket a világ, mert őt sem ismeri. Szeretteim, most gyermekei vagyunk, de még nem nyilvánvaló, hogy mik leszünk. Azt tudjuk, hogy ha megjelenik, hozzá leszünk hasonlók, mert látni fogjuk, amint van. És mindenki, aki így remél benne, megszentelődik, ahogyan szent ő is."*

Vö. Húsv. u. 4. v. B)
Amíg Jézus a földön járt, és főleg, amikor a szenvedést és halált magára vállalta, istensége teljesen elrejtőzött. Így bennünk is, amíg szenvedésében részesedünk, elrejtőzik a hozzá való hasonlóságunk. De majd egyszer ki fog nyilvánulni, amint rajta is kinyilvánult, hogy mik vagyunk igazában.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 5,1—12a) évk. 4. v. A).

A mindenszentek ünnepe nemcsak a már üdvözültekre irányítja tekintetünket, hanem azok összességére is, akik majd üdvözülni fognak, akik majd a teljes Krisztust alkotják. Az a 144 ezer sejt, amelyből összeáll a Lélek egységesítő erejében a teljes Krisztus. Efféle egy-egy lépés minden szentmise. Itt átéljük, hogy nemcsak Isten gyermekeinek hívnak bennünket, hanem valóban azok is vagyunk, ezen a címen vagyunk hivatalosak Atyánk házába.

Ide a templomba és az örök hajlékba. Az vagyok a keresztség révén, de egyre inkább azzá kell lennünk lelkületben is: szegénység, szelídség, békességszerzés ... azaz egyre jobban ki kell mosnunk Jézus vérével magunkból a bűnt és egyre fehérebbé, szeplőtelenebbé kell válnunk, azaz istenesebbé. Ezt tegyük minden szentmisében bűnbánattal, Isten igéjének figyelmes és készséges szívvel történő hallgatásával, szentáldozással.

Hétköznapi vagy rendkívüli szentek?

A szenteket általában két szempontból szoktuk nézni: kegyelmi és erkölcsi szempontból, aszerint, hogy az üdvösség hatékonyságát vagy pedig az emberi helytállást emeljük ki bennük.

Mindenszentek ünnepe talán inkább a kegyelmi szempontot emeli ki, hiszen felhívja a figyelmet a névtelen, ismeretlen szentekre. A hétköznapi életszentségre buzdít, de nem egészen problémamentesen. Ennek a buzdításnak éppen abban rejlik az ereje, ami egyben a gyengéje is: a meghatározatlanságban. Az a gondolat, hogy „az életszentség útja mindenki előtt nyitva áll", hogy „mindenki szent lehet a maga körülményei között", s hogy „nem is tudjuk, hány szent él közöttünk ismeretlenül" — lehet lelkesítő, de a lelkesítésen kívül nem sok foghatót nyújt. Tulajdonképpen nem is szabad kettéválasztani a két utat: a kis szentek és a nagy szentek életútját. Aki csak kis szent akar lenni, az még kis szentté sem lesz, amint hogy nagy szentté sem azáltal lesz valaki, hogy nagy szentté akar válni. Az út és a célok közösek; hogy ki meddig jut el, az Isten kegyelmétől és az emberi készségtől függ. Mindenesetre a kis szentnek is többé-kevésbé világosan kell látnia az életszentség követelményeit. Ezek pedig jobban tükröződnek az ún. nagy szentek életében.

Persze a nagy szentek esete sem nélkülözi a nehézségeket. A sok rosszul sikerült életrajz és szentkép, szobor mutatja, menynyire nem könnyű a szentek speciális nagyságát megragadni. Ha a szentben egyszerűen hőst látunk, akkor elmossuk a határvonalat a szent és egyéb győztes között. Ebben a szemléletben a szent az akarat bajnoka, akár egy-egy élsportoló. Ha viszont a szent sajátosságát a jószívűségben látjuk (mint azt olyan sok üresen és gyámoltalanul mosolygó templomi szobor érzékelteti), akkor nemcsak a szent képét hamisítjuk meg, hanem igazságtalanságot teszünk az emberiség egyéb humanistáival. Nemcsak a szentek

tudnak igazán jószívűek lenni! Mind a két szemlélet leegyszerűsíti, sablonossá teszi a szent egyéniségét.

Ha viszont félretesszük az ügyetlen retusálás, a sablonos nézésmód korlátait, és a szentek életét valóban közelről, egyéni sajátosságukban vizsgáljuk, akkor kiderül, hogy mennyire sajátos, utánozhatatlan megoldásokat alkalmaztak. Aranyszájú szent János pl. szembeszegült a romlott bizánci udvarral, s ezért vállalta az üldöztetést is, de nem biztos, hogy egy másik szent is így járt volna el az ő helyében. Hogy ő így tett, abban nagy szerepe volt temperamentumának. Vagyis a szent egyes cselekedeteiből nem szabad általános következtetést levonni.

Egészen lehangolóan tapasztalható ez a rendalapítók életében: szinte nem volt rendalapító, akinek eredeti, egyéni elképzelését ne változtatták volna meg saját követői. A szentek személye meghódította a kortársakat, de a szentek cselekedetei nem másolhatók és sokszorosíthatók. A szentek egyéniségek, meghatározott természettel és meghatározott körülmények között, nem pedig általános példaképek.

Összeköttetés Istennel

Ha nem annyira a szent életének, mint inkább egyéniségének titkát keressük, s nem cselekedeteit, hanem lelkületét akarjuk utánozni, akkor könnyebb megtalálni a szent specialitását, s ez: kapcsolat Istennel. Ez teljesen kézenfekvőnek és éppen ezért semmitmondónak látszik ugyan, mégis mindent magában foglal. Igazi tartalmát akkor értjük meg, ha reflektálunk azokra az akadályokra, amik minduntalan megakasztják az ember érintkezését Istennel, s ha rágondolunk arra a rengeteg emberre, aki nem tud Istenre találni. Az ateizmus terjedése pontosan azt jelenti, hogy egyre több embernek szakad meg Istennel a legminimálisabb összeköttetése is. Ma a hitetlenség nem annyira önként választott meggyőződést, akarati döntést jelent, mint inkább képtelenséget Isten felfogására és elfogadására.

„Por és por közt porladok és bent
istenekkel vagyok tele...
De nekem más kellene, nékem
egy külső isten kellene.

egy külső, közönséges isten,
isten, aki úgy van, ahogy
a fák vannak, isten, akit nem
én, a sóvárgás alkotok,

isten, aki nem büntet azzal,
hogy elbuvik a vak elől,
ilyen isten menthetne csak meg
a halál félelmeitől:

ezt várom, őt... Mindegy, akárkit!...
Egy nyomorult kísértetet!
Még az ördögnek is örülnék,
ha volna... De jaj, nem hiszek."

(Szabó Lőrinc: A hitetlen büntetése)

A költő tehetetlen kínjaiból jobban megérhetővé válik a szentek csodálatos képessége: ők megtalálták ezt a „külső", valóban létező Istent! Emberfeletti feladat ez! Le kell győzni az önzés és a testi igények egyeduralmát, a gyakorlati beállítottság sürgetését, vállalni kell az imádság „tétlenségét", a magányt és a befelé nézést, el kell kerülni a vallással való öncélú játszadozást és farizeusi lelkületet, ki kell bírni a reménytelenség napjait, vagy éveit. Mindezek a követelmények mellőzhetetlenek, s ugyanakkor messze feküsznek az emberek törekvéseitől. Olyanok, mint szörnyű buktatók, melyek közül alig hogy az egyiket legyőzi valaki, máris a másik fenyegető közelségébe kerül. És a szentek mégis sikerrel láboltak át ezeken a buktatókon, és egyéb, fel nem sorolt akadályokon. Minden hitetlen, vagy közömbös, vagy helytelen vallásosságú ember fel tud sorolni okokat, melyek őt lelki magatartásához elvezették, vagy abban megtartják; ezek az akadályok tehát tényleg léteznek és tényleg elégségesek arra, hogy valakit visszatartsanak Isten igazi érzékelésétől, — a szenteket mégsem tartották vissza, velük szemben hatástalanoknak bizonyultak.

A szentek győzelmét nem úgy kell tekinteni, mint végeláthatatlan birkózást az akadályok hétfejű sárkányával, inkább mint valami zsenialitást, mellyel megtalálták a megoldást. „Elégséges megvalósítani önmagunknak azt a kiszolgáltatását, a szívnek azt az átváltoztatását, amely Krisztus lelkében a pusztaságbeli kísértéseknél végbement, hogy a világ maga mennyé változzék... A lelkület átalakulásában a világ átalakulása is bekövetkezik. Minél maradéktalanabbul hajtjuk végre a belső megtérést, a beteljesedésnek annál mélyebb rétegei bukkannak elő. Krisztus istenem-

beri létének megfeszített erejével ment kísértésbe, lépett a Kaosz elé; fegyverzete csupán az a készség volt, hogy magát mindenestől áldozatul hozza. Fáklyaként logobott a pusztaságban lénye. A világ világossá vált, megnyílt a fénynek. Összeomlott a jelentést eltakaró burkolat, és a dolgok lényegének igazsága, a menny előtűnt. Nem a dolgok fölött jelent meg a beteljesedés, nem a dolgok körül vagy között, hanem mindenegyes dologban magában, minden dolog megélésében a végérvényes világ kapuja nyílt ki azok számára, akik megkísérlik existenciálisan átélni Krisztus lelkületének a pusztaságban kiharcolt titkát." (*Boros L.*: In der Versuchung, Walter, 1967. 97—98. old.) A szentek tehát nem a világ ellenére jutottak Isten közelébe, hanem a világ vált számukra Istenről beszélő, Istenhez vezető úttá. A szentek elkötelezetten léptek a világba, a szeretetnek elkötelezetten, s ezért tudtak elfogulatlanul járni a világban, olyan természetességgel, mintha a Paradicsomban élnének.

Mi és a szentek

Hogy a szenteket olyan nehezen értjük meg és olyan könnyen félreértjük, az abból adódik, hogy mindig a különbséget akarjuk megállapítani, ami minket tőlük elválaszt. Mi rosszak vagyunk, a szenteket tehát az unalmasságig jónak képzeljük: mi gyengék vagyunk, a szentek következésképp nagy hősök a szemünkben. Hasznosabb azonban, ha a velük való közösségünket, sors- és vágyközösségünket vesszük szemügyre.

A szentek minden akadályt az Isten felé vezető úton maguk mögött hagytak. (Hogyan is lehettek volna szentek, ha minden kiválóságuk mellett — mondjuk kétségbeesnek, mint mi oly sokszor?) A szentekre tehát a totalitás jellemző. Ez a tárgyi totalitás viszont az ő elkötelezettségükből fakadt, a lelkület, az existencia totális odaadásából. A mi gyengénk éppen az, hogy nem vagyunk képesek átfogni, s mindenestől rendelkezni magunkkal. Túlságosan elaprózódik az életünk, és túlságosan féltjük is magunkat. Vannak azonban minden ember életében olyan élmények, amikor egész léte a kezébe kerül, mert az élmény lenyűgöző ereje az emberi existenciát teljesen körülfonja. A halálfélelem rettenete Istenhez sodorja az embert, nem pusztán önféltésből, hanem mivel az élmény erejében a szétszórtság megszűnik, egész létünk egy ponttá zsugorodik össze, melyet reszkető kezünkben tarthatunk. Ugyanilyen hatást válthat ki egy megsemmisítő csalódás, egy viharos reménykedés, egy mindent beborító,

megrázó szeretet: minden élmény, ami egész létünket átfogja. Ezekben a pillanatokban vagyunk legközelebb Istenhez, s ilyenkor a legnagyobb a közösségünk a szentekkel.

Az ilyen megrázó élmények nélkülözhetetlenek, de ritkák. A szentek azonban mindenkor alkalmazták azt az eszközt, amely hasonló hatással jár: a belső imádságot. Amikor az ember Isten elé helyezkedik, megrendítő élményben részesül. Nem Isten közelsége, nem is valami ellágyulás ez az élmény, hanem saját existenciájának átélése. Kiragadva a kedves és megszokott lármából, belemerítve a süket csöndbe, kínosan keresgélve a gondolatokat, kifejezést nem találva saját belső világára: mindez felkavarja az embert. Ha nem menekül az üres imaformulákhoz, hanem szemügyre veszi önmagát minden megoldatlanságával és megoldhatatlanságával, akkor beleszédül ebbe a látványba. Ezekben a pillanatokban lesz ereje, hogy szép szavak helyett egy sóhajjal átnyújtsa magát Istennek.

A szentek az imádság emberei voltak, s az ő elmélkedéseiket így kell néznünk. Nincsenek olyan távol tőlünk, hiszen ha az ember már hajlandó egész létét remegve Isten kezébe tenni, nincs messze a pillanat, amikor Isten is kezünkbe teszi Önmagát.

1. *Miért a szentek tisztelete?*

Vannak, akik így gondolják: Atyám az Isten, elintézem én vele a magam ügyeit, miért kellene belevonni a szenteket?

Először is téves az „Atyám és én" szemlélet. Istenünk tulajdonképpen csak Jézusban fogad el bennünket. Az imák többese akkor is megmarad, ha egyénileg imádkozunk. Istenhez nem mint „én" járulok, hanem mint Jézus tagja, s mint ilyen egy vagyok testvéreimmel. Ha pedig valakitől kérek valamit, igyekszem az előnyös oldalamról mutatkozni. Mikor a szenteket állítom előtérbe, a magam előnyös oldalait mutatom Atyámnak. Mert a szentek nem tőlem idegen valakik, hanem egyek velem Jézusban. Én mint az „egész Jézus" tagja imádkozom, és kérem, imádkozzanak velem Jézus más, nálam tökéletesebb tagjai.

Aztán a szentek tisztelete nemcsak közbenjárásuk kérésében áll. Tiszteletemet követésükkel mutatom ki leginkább. Mármost örök Példaképünk Jézus. De Jézus egy kicsit túl nagy nekem. Aztán ő nem is mutatott nekem konkrét példát az élet sok helyzetében. Így nem volt öreg, nem volt beteg, nem volt házastárs, szülő stb. Mindebben a szentek „felbontva" élik elém Jézus szellemét.

Meg kell próbálni őszintén tisztelni a szenteket, meg fogjuk tapasztalni, hogy mennyire jó az.

2. *Szentek legyetek!*

Mit jelent ez? Azt, hogy érjünk meg a mennyországra. Az életszentség nem egyesek kiváltságos hivatása, bravúrja. Mindenkit erre hív Isten, sőt, mindenkinek ezt parancsolja.

Sokféleképpen meg lehet fogalmazni a szentté-levést. Talán legkonkrétabban így mondhatnánk: Légy olyan, amilyennek kívánod az embereket. Tehát jóságos, türelmes, kedves, szelíd. De

ugyanakkor határozott, következetes, erős akaratú, egyenes. Aztán megbocsátó, megértő, együttérző, önzetlen. Fegyelmezett, őszinte, tapintatos. Jámborságod legyen tettetés nélküli, egyszerű és alázatos. Folytassuk? Szóval, amit el szoktunk várni az emberektől.

Persze nem az a szent, akinek ezek veleszületett jótulajdonságai. A szent nem születik, hanem kialakul. Az egész élet áll ehhez kinek-kinek rendelkezésére. De az élet végeredményben csak erre van. Munkánk, cselekvéseink, minden ügyünk ezt szolgálja: Egyre tökéletesebbé alakuljunk.

Az életszentség nem öncélú tökéletesedés. A tökéletesség csak akkor életszentség, ha rugója, mozgatója, tartalma, célja a szeretet. Az istenszeretet, amely magában foglalja szükségszerűen az emberszeretetet is.

Az életszentség továbbá nem pusztán emberi tökéletesség. Természetfeletti, isteni tökéletességre vagyunk hivatva. Nem sok ez? De igen. Nem is kívánhatja tőlünk más, csak Isten. Ő is csak úgy, ha ezt lehetővé teszi számunkra. Isten kívánja és lehetővé teszi a kegyelemmel.

Szentté válni kötelesség, amelyet számonkér Isten. Szentté válni nemcsak a legnagyobb, de az egyetlen boldogság az ember számára.

3. *„Nem ismer minket a világ"* (1 Jn 3,1)

Szentté lenni annyit jelent, hogy mint Isten gyermeke életem végén hazamehetek. Csak akkor fogad be otthonába Atyám, ha földi életemben Isten gyermekeinek életét éltem.

Úgy élek-e, mint ahogyan Isten gyermekéhez illik? Nagy kérdés ez, és magamnak is nehezen tudok pontos választ adni. Van azért ennek néhány kritériuma. Az egyik Szent János mondata: „Nem ismer minket a világ." Vagyis: A világ, a földiesen gondolkodó, Istent számításon kívül hagyó vagy csak lagymatagon, esetleg képmutatóan vallásos emberek értik-e az életemet? Ha igazán Istené vagyok, nem érti, mint ahogyan Jézusét sem értette, a szentekét sem. Azért vitatkoztak annyit Jézussal, azért hallgatták értetlenül példabeszédeit, azért gyűlölték halálosan és ölték meg. Még az apostolok sem értették Jézust, sem beszédeit, sem a magatartását egészen addig, míg meg nem kapták a Szentlelket. Az igazi jézuskövető életfelfogását, magatartását sem értik, rejtély az emberek előtt. Sokszor tartják ostobának, megszállottnak, zavarodottnak, nem e világra valónak.

Ha tehát engem értenek, az jele annak, hogy én is inkább vagyok a világ fia, mint Isten gyermeke. Ha Jézus Lelke vezérelne, legalábbis csodálkozott volna már a világ, hogy milyen „ostobán" becsületes vagyok, hogy kitartok kibírhatatlannak tartott házastársam mellett, hogy nem szeretem a pletykát, hogy nem fúrok senkit, hogy „nem megyek rá a pénzre". Gondoljunk csak a nyolc boldogságra. Érthető, elfogadható életszabály lehet ez a világ fiai számára? És bizony csodálkoznának, viccelődnének, ha észrevennék, hogy én komolyan hiszem a feltámadást és az örök életet.

Engem csak azok érthetnek meg, akik testvéreim Krisztusban. Mert egészen másnak kell lennem, mint a világ. Isteni életet kell élnem, és ez érthetetlen a világ szemében. Gondolkozom ezen, és talán pontosabb választ kapok a kérdésre: Érlelődöm-e a menny számára?

4. *Nem a sírok napja*

A szó: Mindenszentek, mindenkinek a temetőt juttatja eszébe. Igen, ilyenkor odamegyünk sírt díszíteni, gyertyát égetni, emlékezni, imádkozni. Mindezt mi keresztények, hivő keresztények is megtesszük. De számunkra többet jelent ez az ünnep a síroknál, az emlékezésnél.

Mindenszentekkor és halottak napján nem olyanokról emlékezünk, akik voltak. Mi hisszük, hogy olyanokra gondolunk, akik élnek. Mindenszentekkor azokra gondolunk, akik a mennyben vannak, Istennél, tehát szentek. Vagy mert tökéletessé váltak haláluk percéig, vagy mert a purgatóriumban már tökéletessé alakultak. Nem értük, hanem hozzájuk, közbenjárásukért kell imádkozni. Nem tudjuk, de lehet, hogy hozzátartozóink közül is vannak ilyenek. Azért a sírok mellett, ha értük már imádkoztunk, forduljunk hozzájuk így: „Édesanyám, testvérem, gyermekem, ha a mennyben vagy, imádkozz értem!"

Halottak napja azoké, akik még a tisztítótűzben szenvednek. Ők is szentek lesznek. És hogy minél hamarabb bejuthassanak Isten boldog országába, azért imádkozunk és miséztetünk értük.

Ezen az ünnepen arra kérjük Jézust és mindenszenteket, hogy családunk jó helyen találkozzék egykor: Jézus Szent Szívén. És hogy senki ne legyen közöttünk, akinek nem használ már sem virág, sem ima, mert elkárhoztak.

5. *A gyümölcs és magja*

A halál a beérés ideje. Van, akinek élete valóban érett gyümölcs halála óráján, ő a mennybe jut. Van, akinek élete ép, de éretlen gyümölcs. Sorsa a tisztítótűzön át vezet a mennybe. És van rothadt gyümölcsöt hozó élet. Borzalmas vége a kárhozat. Ma ünnepeljük az elsőket, imádkozunk a másodikakért. A harmadik csoport végleg menthetetlen. Ők csak figyelmeztetés lehetnek számunkra.

De a gyümölcshasonlatot így is végig lehet vinni: a gyümölcs húsa mindenképp elpusztul, mint ahogyan mindenképp elpusztul a testünk. Akár egészséges és szép, akár beteg és töpörödött volt. De a gyümölcsnek van magja, nekünk van lelkünk. A lélek az a mag, amely biztosítja, hogy tovább élek. A gyümölcsnél is nem a hústól függ, lehetséges-e a további léte, hanem a magtól. Ha egészséges, használható Isten számára a lelkem, akkor új gyümölcsöt hoz, vagyis feltámadok új életre. Ha a bűn szétrágta, elrothasztotta a lelkemet, akkor is feltámadok ugyan, de céltalan, gyümölcstelen életre, ez a pokol.

Mintha kicsit túl sokat törődnénk a testünkkel. A mai ünnep figyelmeztessen: Az élet magjával, a lélekkel kell sokkal többet törődnünk.

6. *Most kell dönteni*

A sírok mellett a keresztény embernek eszébe kell jusson ez a két fogalom: örök élet és a testnek feltámadása. Ha nem jut eszébe, vagy ha csak legyint rá, az nagy baj. Az ilyen tulajdonképpen nem is számít már kereszténynek. Még akkor sem, ha esetleg valamilyen okból gyakorolja a vallását.

Biztosan vannak, akik szilárd hittel hiszik vallásunknak ezeket az alaptételeit. De félek, nagyon sokan vannak, akiknek erről csupán ez a gondolatuk: Majd meglátjuk. Vagyis nem biztosak a dologban. Azt sem mondják, nem igaz, lehetetlen. De azért nem mernék biztosan állítani, hogy van élet a halál után, vagy különösen hogy feltámad elporladt testünk.

Tudnom kell: Ebben a kérdésben most kell döntenem. Most! Míg élek. Most kell már a legszilárdabban biztosnak gondolnom és vallanom az örök életet és a testnek feltámadását.

Miért már most? Mert aki hisz, csak az üdvözül. A „majd meglátjuk" nem hit. A vélekedés sem hit. A hit biztos meggyőződés. És már csak azért sem lehet enélkül üdvözülni, mert az örök éle-

tért és a boldog feltámadásért nagyon sok áldozatot kell hozni. Esetlegességekért ezeket nem hozza meg az ember.

Tehát ha üdvözülni akarok, hinnem kell, teljes bizonyossággal. Nem a papoknak kell hinnem, hanem Istennek. És ha nem tudok bizonyosságot szerezni? Bizonyosságot a hit ad. Elméletileg bizonyítani a mennyet, poklot, feltámadást nem lehet. De biztosnak elfogadni lehet, ha belső látást ad az Isten. Ez a hit. Akinek megadja az Úr, és el is fogadja, az tökéletesen biztos az örök életben és a test feltámadásában.

Ezt kell kérnem mindenekelőtt. Ennél fontosabbat nem kérhetek Jézustól, minden szentek Királyától.

TARTALOM

Pünkösd utáni vasárnap. Szentháromság ünnepe — — — 5
Szentháromság vasárnapja utáni csütörtök. Úrnapja — — 27
Évközi 10. vasárnap — — — — — — — — — 47
Évközi 11. vasárnap — — — — — — — — — 69
Évközi 12. vasárnap — — — — — — — — — 93
Évközi 13. vasárnap — — — — — — — — — 117
Évközi 14. vasárnap — — — — — — — — — 143
Évközi 15. vasárnap — — — — — — — — — 165
Évközi 16. vasárnap — — — — — — — — — 189
Évközi 17. vasárnap — — — — — — — — — 213
Évközi 18. vasárnap — — — — — — — — — 235
Évközi 19. vasárnap — — — — — — — — — 257
Évközi 20. vasárnap — — — — — — — — — 275
Évközi 21. vasárnap — — — — — — — — — 297
Évközi 22. vasárnap — — — — — — — — — 319
Évközi 23. vasárnap — — — — — — — — — 343
Évközi 24. vasárnap — — — — — — — — — 365
Évközi 25. vasárnap — — — — — — — — — 389
Évközi 26. vasárnap — — — — — — — — — 411
Évközi 27. vasárnap — — — — — — — — — 433
Évközi 28. vasárnap — — — — — — — — — 455
Évközi 29. vasárnap — — — — — — — — — 479
Évközi 30. vasárnap — — — — — — — — — 501
Évközi 31. vasárnap — — — — — — — — — 525
Évközi 32. vasárnap — — — — — — — — — 549
Évközi 33. vasárnap — — — — — — — — — 575
Évközi 34. vasárnap. Krisztus Király ünnepe — — — 599
Szent Péter és Pál apostol — — — — — — — — 623
Szűz Mária mennybevitele — — — — — — — 635
Szent István király — — — — — — — — — 647
Kisboldogasszony — — — — — — — — — 657
Mindenszentek — — — — — — — — — 667

140, — Ft